

T. C. Resmi Gazete

Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğünce Yayınlanır		
Kuruluşu : 7 Ekim 1920	18 Ağustos 1993 ÇARŞAMBA	Sayı : 21672

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükmünde Kararname

Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 Sayılı Kanun ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu Değiştiren 3837 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanun ile Kanun Hükmünde Kararnamelere Yeni Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı : KHK/496

Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 sayılı Kanun ile 78 ve 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu Değiştiren 3837 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması, 24/6/1993 tarihli ve 3911 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanarak Bakanlar Kurulunca 13/8/1993 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1 — 2809 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (a), (c), (f) ve (g) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye (i) bendi eklenmiştir.

“a) Rektörlüğe bağlı İletişim Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Hukuk Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Fen Fakültesinden;”

“c) Rektörlüğe bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile önlisans, lisans tamamlama ve her türlü mesleki sertifika programları ile yaygın eğitim hizmetlerini yapmasının yanı sıra, üniversitenin tamamıyla açıköğretim uygulayan fakülte ve yüksekokulları ile örgün eğitiminin yanında ektern öğrenci alan birimlerine, açıköğretim sistemi ile ilgili kitap, radyo-TV programları, bilgisayar, akademik danışmanlık, organizasyon, sınav ve her türlü öğrenci işleri gibi servisleri vermekle yükümlü olan Açıköğretim Fakültesinden;”

“f) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Güzel Sanatlar Enstitüsü ile yeni kurulan Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ulaştırma Ekonomisi Araştırma Enstitüsü, İletişim Bilimleri Enstitüsü ve Engelliler Araştırma Enstitüsü, Uydu ve Uzay Bilimleri Araştırma Enstitüsünden;”

“g) Rektörlüğe bağlı Sivil Havacılık Yüksekokulu Engelliler Entegre Yüksekokulu ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;”

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 1

"i) Açıköğretim Fakültesi İktisat ve İş İdaresi programlarına dahil öğrencilerin devredilmesi ile yeniden oluşturulan ve merkezi açıköğretim sistemine göre eğitim-öğretim yapan İşletme Fakültesi ile İktisat Fakültesinden oluşur."

Madde 2 — 2809 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

"Osmangazi Üniversitesi

Ek Madde 31 — Eskişehir'de Osmangazi Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Anadolu Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi ile Mühendislik-Mimarlık Fakültesinden,

b) Anadolu Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ile Eskişehir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundan,

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Anadolu Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı iken, bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Fen Bilimleri Enstitüsü, Metalurji Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünden, oluşur."

Ek Madde 32 — Anadolu Üniversitesi, yurt düzeyinde ve yurtdışında çağdaş iletişim ve eğitim-öğretim teknolojilerini kullanan Açıköğretim Fakültesinin kendi programlarının yanı sıra, bu fakültenin servis ve organizasyonu ile diğer birimlerinin ekstern öğrencilerine ve yalnızca açıköğretim sistemi uygulamak üzere kurulan fakülte ve yüksekokullarına hizmet vererek, aynı zamanda ağırlıklı açık üniversite fonksiyonu yapmakla görevli bir üniversitedir.

Merkezi Eskişehir'de olan Anadolu Üniversitesinin, açıköğretim öğrencilerinin yüz yüze eğitim-öğretim, kültür ve sportif hizmetleri için yurtdışında gereken yerlerde mevcut kamuya ait eğitim-öğretim, kültür ve spor tesislerinin boş zamanları ile kamu televizyonunun bir kanalı kuruluşlarca üniversitenin kullanımına tahsis edilir.

Madde 3 — 78 sayılı Kanun Hükmünde Kararnemeye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Ek Madde 4 — Anadolu Üniversitesinde yeni kurulan fakülte, enstitü, yüksekokullarda kullanılmak üzere Ek-I sayılı cetvelde yer alan öğretim elemanlarına ait kadrolar ihdas edilerek 78 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerin ilgili bölümüne eklenmiştir.

Ek-II sayılı cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek, 78 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellere Osmangazi Üniversitesi bölümü olarak eklenmiştir.

Madde 4 — 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnemeye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Ek Madde 3 — Anadolu Üniversitesinde yeni kurulan fakülte, enstitü ve yüksekokullarda kullanılmak üzere Ek-III sayılı cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerin ilgili bölümüne eklenmiştir.

Ek-IV sayılı cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellere Osmangazi Üniversitesi bölümü olarak eklenmiştir.

Madde 5 — Maliye Bakanlığının merkez teşkilâtında kullanılmak üzere, ekli cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (1) sayılı cetvelinin ilgili bölümüne eklenmiştir. Eklenen kadrolardan Bütçe Dairesi Başkanı saymanlık yetkisini haizdir.

Madde 6 — 2809 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"Geçici Madde 26 — Bu Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Osmangazi Üniversitesine bağlanan yükseköğretim kurumlarının teşkilâtlarıyla birlikte mevcut kadro ve personeli bu kuruluşlarla ilgili 1993 Mali Yılı Bütçe Ödenekleri, Bütçedeki ödeneklerin tahakkuka bağlanması yetkisi, Osmangazi Kampusundeki bina ve tesisleri, her türlü araç ve gereçleri, malzeme, döşeme, demirbaş ve taşıtları ile birlikte her türlü taşınır ve taşınmaz malları başka bir işleme gerek kalmaksızın Osmangazi Üniversitesine devredilmiştir."

"Geçici Madde 27 — Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Anadolu Üniversitesinde kayıtlı bulunan öğrenciler ile 1993 - 1994 öğretim yılında kaydola-cak öğrencilere verilecek mezuniyet diplomaları, istekleri halinde fakülte ve yüksekokulların bağlandığı yeni üniversitelerin adına bakılmaksızın kayıt tarihlerinde bağlı bulundukları Anadolu Üniversitesince verilir. Bu konuda çıkacak ihtilafları sonuçlandırmaya Yükseköğretim Kurulu yetkilidir."

"Geçici Madde 28 — Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden sonra kadroları Anadolu Üniversitesinde kalan veya Osmangazi Üniversitesine geçen öğretim elemanlarından, bulundukları üniversiteden diğerine geçmek isteyenlerin atamaları, iki ay içinde başvuru kabul edildiği takdirde, bu konudaki prosedür ve muvafakat aranmaksızın yapılır."

Madde 7 — Bu Kanun Hükümünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu Kanun Hükümünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Süleyman DEMİREL
CUMHURBAŞKANI

Prof. Dr. Tansu ÇİLLER
Başbakan

E. İNÖNÜ
Devlet Bakanı ve Başb. Yrd.

İ. TEZ
Devlet Bakanı

N. KURT
Devlet Bakanı

E. ŞAHİN
Devlet Bakanı

N. AYAZ
Millî Savunma Bakanı

N. MENTEŞE
Millî Eğitim Bakanı

M. KÖSTEPEN
Ulaştırma Bakanı

M. T. KÖSE
Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. ATEŞ
Turizm Bakanı

N. CEVHERİ
Devlet Bakanı

B. S. DAÇE
Devlet Bakanı

M. KAHRAMAN
Devlet Bakanı

A. ŞANAL
Devlet Bakanı

M. GAZİOĞLU
İçişleri Bakanı

O. KUMBARACIBAŞI
Bayındırlık ve İskan Bakanı

R. ŞAHİN
Tarım ve Köyşleri Bakanı

V. ATASOY
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

H. EKİNCİ
Orman Bakanı

Y. AKTUNA
Devlet Bakanı

E. ŞAHİN
Devlet Bakanı V.

C. ERHAN
Devlet Bakanı

Ş. ERDEM
Devlet Bakanı

O. KUMBARACIBAŞI
Dışişleri Bakanı V.

R. SERDAROĞLU
Sağlık Bakanı

M. MOÇULTAY
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. KAHRAMAN
Kültür Bakanı V.

R. AKÇALI
Çevre Bakanı

İHDAS EDİLEN KADROLAR

KURUMU : ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
TEŞKİLATI : MERKEZ

UNVANI	DERECE	I SAYILI	II SAYILI
PROFESÖR	1	156	51
DOÇENT	1	70	15
DOÇENT	2	90	20
DOÇENT	3	101	29
YARDIMCI DOÇENT	3	85	20
YARDIMCI DOÇENT	4	105	25
YARDIMCI DOÇENT	5	171	30
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	1	65	5
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	2	75	8
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	3	95	10
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	4	115	10
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	5	140	15
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	8	190	22
OKUTMAN	1	7	1
OKUTMAN	2	10	1
OKUTMAN	3	12	2
OKUTMAN	4	18	2
OKUTMAN	5	25	3
OKUTMAN	8	40	3
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	4	50	15
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	5	85	20
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	6	130	25
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	7	205	34
UZMAN	1	8	1
UZMAN	2	13	1
UZMAN	3	18	1
UZMAN	4	26	2
UZMAN	5	35	2
UZMAN	6	45	3
TOPLAM		2185	378

**İHDAS EDİLMESİ UYGUN GÖRÜLEN KADROLAR
(III) SAYILI CETVEL**

**KURUMU : ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
TEŞKİLATI : MERKEZ**

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULU KADRO ADEDİ	TOPLAM
1. DERECE				
Fakülte Sekreteri	ĞİH	6	—	6
TOPLAM :		6		6
2. DERECE				
Yüksekokul Sekreteri	ĞİH	3	—	3
TOPLAM :		3		3
3. DERECE				
Enstitü Sekreteri	ĞİH	7	—	7
TOPLAM :		7		7
4. DERECE				
Şef	ĞİH	11	—	11
TOPLAM :		11		11
5. DERECE				
Şef	ĞİH	6	2	8
Mühendis	TH	2	—	2
Mimar	TH	1	—	1
TOPLAM :		9	2	11
6. DERECE				
Şef	ĞİH	10	10	20
Mühendis	TH	4	1	5
Mimar	TH	1	—	1
TOPLAM :		15	11	26
7. DERECE				
Şef	ĞİH	10	—	10
Anbar Memuru	ĞİH	6	—	6
Mühendis	TH	6	—	6
Mimar	TH	2	—	2
Tekniker	TH	3	—	3
TOPLAM :		27		27
8. DERECE				
Memur	ĞİH	27	—	27
Daktilograf	ĞİH	22	5	27
Mühendis	TH	3	1	4
Teknisyen	TH	8	2	10
TOPLAM :		60	8	68
9. DERECE				
Memur	ĞİH	40	15	55
Daktilograf	ĞİH	40	15	55
Teknisyen	TH	20	6	26
TOPLAM :		100	36	136

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEĞİ	TUTULU KADRO ADEĞİ	TOPLAM
10. DERECE				
Memur	GH	70	20	90
Daktilograf	GH	40	10	50
Sekreter	GH	10	—	10
Teknisyen	TH	20	10	30
Teknisyen Yard.	YH	8	—	8
Hizmetli	YH	6	—	6
Bekçi	YH	6	2	8
TOPLAM :		160	42	202
11. DERECE				
Memur	GH	50	20	70
Daktilograf	GH	30	10	40
Şoför	GH	13	—	13
Teknisyen	TH	6	3	9
Teknisyen Yrd.	YH	20	10	30
Hizmetli	YH	40	20	60
Bekçi	YH	15	5	20
Kaloriferci	YH	10	—	10
TOPLAM :		184	68	252
12. DERECE				
Şoför	GH	8	—	8
Teknisyen Yard.	YH	27	—	27
Bekçi	YH	15	—	15
Hizmetli	YH	30	—	30
Kaloriferci	YH	9	—	9
TOPLAM :		89	—	89
13. DERECE				
Hizmetli	YH	20	—	20
Teknisyen Yard.	YH	20	—	20
Bekçi	YH	10	—	10
TOPLAM :		50	—	50
GENEL TOPLAM :		721	167	888

KURUMU : ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
TEŞKİLATI : DÖNER SERMAYE

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEĞİ	TUTULU KADRO ADEĞİ	TOPLAM
5. Derece Sayman	GH	6	—	6
5. Derece Veznedar	GH	2	—	2
5. Derece Ayniyat Saymanı	GH	2	—	2
5. Derece Anbar Memuru	GH	2	—	2
7. Derece Veznedar	GH	2	—	2
7. Derece Ayniyat Saymanı	GH	2	—	2
8. Derece Veznedar	GH	3	—	3
8. Derece Anbar Memuru	GH	3	—	3
9. Derece Veznedar	GH	3	—	3
9. Derece Ayniyat Saymanı	GH	3	—	3
9. Derece Anbar Memuru	GH	3	—	3
10. Derece Ayniyat Saymanı	GH	3	—	3
TOPLAM :		34	—	34
GENEL TOPLAMI :		755	167	922

İHDAS EDİLMESİ UYGUN GÖRÜLEN AKADEMİK KADROLAR

(II) SAYILI CETVEL

KURUMU : OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

TEŞKİLATI : MERKEZ

UNVANI	DERECE	I SAYILI	II SAYILI
Profesör	1	10	—
Doçent	1	3	—
Doçent	2	3	—
Doçent	3	4	—
Yardımcı Doçent	3	8	—
Yardımcı Doçent	4	6	—
Yardımcı Doçent	5	8	—
Öğretim Görevlisi	1	1	—
Öğretim Görevlisi	2	5	—
Öğretim Görevlisi	3	2	—
Öğretim Görevlisi	4	4	—
Okutman	1	1	—
Okutman	2	1	—
Okutman	3	1	—
Okutman	4	1	—
Okutman	5	1	—
Okutman	6	2	—
Okutman	7	2	—
Araştırma Görevlisi	4	6	—
Araştırma Görevlisi	5	7	—
Araştırma Görevlisi	6	9	—
Araştırma Görevlisi	7	10	—
Uzman	1	1	—
Uzman	2	1	—
Uzman	3	1	—
Uzman	4	1	—
Uzman	5	1	—
Uzman	6	1	—
Çevirici	1	1	—
Çevirici	2	1	—
Çevirici	3	1	—
E.Ö. Planlamacısı	1	1	—
E.Ö. Planlamacısı	2	1	—
E.Ö. Planlamacısı	3	1	—
GENEL TOPLAM :		107	—

İHDAS EDİLMESİ UYGUN GÖRÜLEN KADROLAR

(IV) SAYILI CETVEL

KURUMU : OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

TEŞKİLATI : MERKEZ

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULU KADRO ADEDİ	TOPLAM
1. DERECE				
Genel Sekreter	GH	1	—	1
Genel Sekreter Yard.	GH	1	—	1
Personel Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Yapı İşleri ve Tek.Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Öğrenci İşleri Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Sağlık Kül. ve Sp.Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Küt. ve Dök.Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Bilgi İşlem Dai.Bşk.	GH	1	—	1
İdari ve Mali İşler Dai.Bşk.	GH	1	—	1
Hukuk Müşaviri	GH	1	—	1
Fakülte Sekreteri	GH	1	—	1
TOPLAM :		11	—	11
2. DERECE				
Şube Müdürü	GH	4	—	4
Mühendis	TH	2	—	2
TOPLAM :		6	—	6

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULU KADRO ADEDİ	TOPLAM
3. DERECE				
Enstitü Sekreteri	GIH	1	—	1
Savunma Uzmanı	GIH	1	—	1
Sivil Savunma Uzmanı	GIH	1	—	1
Şube Müdürü	GIH	5	—	5
Mühendis	TH	2	—	2
Diş Tabibi	SH	1	1	2
Psikolog	SH	1	—	1
Fizyoterapist	SH	1	—	1
Sosyal Çalışmacı	SH	1	—	1
Avukat	AH	1	—	1
TOPLAM :		15	2	17
4. DERECE				
Şube Müdürü	GIH	2	—	2
Şef	GIH	2	1	3
Mühendis	TH	2	—	2
Mimar	TH	1	—	1
Tekniker	TH	—	1	1
Teknisyen	TH	2	—	2
Sosyal Çalışmacı	SH	1	1	2
Avukat	AH	1	—	1
TOPLAM :		11	3	14
5. DERECE				
Şef	GIH	1	1	2
Memur	GIH	20	10	30
Mimar	TH	1	—	1
Mühendis	TH	1	1	2
Tekniker	TH	2	1	3
Teknisyen	TH	11	2	13
Diş Tabibi	SH	1	—	1
Psikolog	SH	1	—	1
Sosyal Çalışmacı	SH	1	—	1
Eczacı	SH	1	—	1
TOPLAM :		40	15	55
6. DERECE				
Şef	GIH	3	—	3
Programcı	GIH	1	1	2
Çözümleyici	GIH	—	1	1
Sekreter	GIH	2	—	2
Daktilograf	GIH	2	1	3
Memur	GIH	10	—	10
Santral Memuru	GIH	1	—	1
Soför	GIH	2	—	2
Ayniyat Saymanı	GIH	1	—	1
Anbar Memuru	GIH	2	—	2
Mühendis	TH	3	1	4
Tekniker	TH	2	—	2
İstatistikçi	TH	1	—	1
Teknisyen	TH	8	—	8
Hemşire	SH	15	4	19
Sağlık Memuru	SH	1	—	1
Sağlık Teknisyeni	SH	2	1	3
Tıbbi Teknolog	SH	1	—	1
TOPLAM :		57	9	66
7. DERECE				
Şef	GIH	6	—	6
Bilgisayar İşletmeni	GIH	1	—	1
Programcı	GIH	1	—	1
Çözümleyici	GIH	1	—	1
Sekreter	GIH	2	—	2
Daktilograf	GIH	3	—	3
Memur	GIH	5	—	5
Satınalma Memuru	GIH	1	—	1
Santral Memuru	GIH	1	—	1
Soför	GIH	1	—	1
Mühendis	TH	1	1	2
Teknisyen	TH	3	—	3
Teknisyen Yardımcısı	YH	2	—	2
Aşçı	YH	1	—	1
Bekçi	YH	1	1	2
Hizmetli	VE	5	—	5
TOPLAM		37	2	39

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULU KADRO ADEDİ	TOPLAM
8. DERECE				
Memur	GIH	13	—	13
Sekreter	GIH	3	1	4
Daktilograf	GIH	5	—	5
Soför	GIH	1	—	1
Anbar Memuru	GIH	1	—	1
Veznedar	GIH	1	—	1
Programcı	GIH	1	—	1
Çözümleyici	GIH	1	—	1
Bilgisayar İşletmeni	GIH	1	—	1
Teknisyen	TH	3	1	4
Teknisyen Yardımcısı	YH	3	1	4
Bekçi	YH	1	3	4
Hizmetli	YH	3	—	3
TOPLAM :		37	6	43
9. DERECE				
Bilgisayar İşletmeni	GIH	1	—	1
Daktilograf	GIH	5	—	5
Memur	GIH	5	—	5
Satınalma Memuru	GIH	3	—	3
Soför	GIH	1	—	1
Anbar Memuru	GIH	1	1	2
Sayman	GIH	1	—	1
Veznedar	GIH	1	—	1
Teknisyen	TH	2	—	2
Teknik Ressam	TH	1	1	2
Teknisyen Yardımcısı	YH	3	—	3
Bekçi	YH	2	—	2
Hizmetli	YH	3	—	3
TOPLAM :		29	2	31
10. DERECE				
Sekreter	GIH	2	—	2
Memur	GIH	9	—	9
Santral Memuru	GIH	1	—	1
Soför	GIH	2	—	2
Anbar Memuru	GIH	1	—	1
Veznedar	GIH	1	—	1
Teknisyen	TH	3	—	3
Kaloriferçi	YH	3	—	3
Teknisyen Yard.	YH	4	—	4
Bekçi	YH	4	—	4
Hizmetli	YH	4	—	4
TOPLAM :		34	—	34
11. DERECE				
Sekreter	GIH	2	—	2
Memur	GIH	10	4	14
Santral Memuru	GIH	1	—	1
Teknisyen	TH	2	1	3
Teknisyen Yard.	YH	2	1	3
Bekçi	YH	3	1	4
TOPLAM :		20	7	27
12. DERECE				
Sekreter	GIH	3	1	4
Memur	GIH	5	2	7
Soför	GIH	1	—	1
Santral Memuru	GIH	2	2	4
Bekçi	YH	4	4	8
Kaloriferçi	YH	4	1	5
Hizmetli	YH	2	1	3
TOPLAM :		21	11	32
13. DERECE				
Bekçi	YH	1	—	1
Gâssal	YH	1	—	1
Hizmetli	YH	5	—	5
TOPLAM :		7	—	7
14. DERECE				
Aşçı	YH	1	—	1
TOPLAM :		1	—	1
GENEL TOPLAM :		326	57	383

KURUMU : OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
TEŞKİLATI : DÖNER SERMAYE

UNVANI	SINIFI	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULU KADRO ADEDİ	TOPLAM
3. Derece İşletme Müdürü	GIH	1		1
5. Derece Sayman	GIH	5		5
5. Derece Veznedar	GIH	1		1
7. Derece Veznedar	GIH	1		1
8. Derece Veznedar	GIH	2		2
8. Derece Anbar Memuru	GIH	2		2
8. Derece Ayniyat Saymanı	GIH	1		1
9. Derece Veznedar	GIH	2		2
9. Derece Ayniyat Saymanı	GIH	1		1
9. Derece Anbar Memuru	GIH	1		1
10. Derece Ayniyat Saymanı	GIH	1		1
11. Derece Veznedar	GIH	2		2
TOPLAM :		20		20
GENEL TOPLAM :		346	57	403

KURUMU : Maliye Bakanlığı
TEŞKİLATI : Merkez

İHDAS EDİLEN KADROLAR

Sınıfı	Unvanı	Derecesi	Serbest Kadro Adedi	Tutulan Kadro Adedi	Toplam
GIH	Bütçe Dairesi Başkanı	1	1		1
GIH	Bütçe Dairesi Başkan Yardımcısı	2	1		1

Bakanlığa Vekâlet Etme İşlemi

T. C.

BAŞBAKANLIK

Personel ve Prensipier

Genel Müdürlüğü

B.02.0.PPG.0.12-308-11059

16 Ağustos 1993

CUMHURBAŞKANLIĞI YÜCE KATINA

İslam Dışişleri Bakanları Konferansı (IDBK) Bosna-Hersek Temas Grubu'nun görüşmelerine katılmak üzere, 18 Ağustos 1993 tarihinden itibaren Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne gidecek olan Dışişleri Bakanı Hikmet ÇETİN'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Bayındırlık ve İskan Bakanı Onur KUMBARACIBAŞI'nın vekâlet etmesini yüksek tasviplerine saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Tansu ÇİLLER
Başbakan

TÜRKİYE

CUMHURBAŞKANLIĞI

39-06-114-93-401

16 Ağustos 1993

BAŞBAKANLIĞA

İLGİ : 16 Ağustos 1993 gün ve B.02.0.PPG.0.12-308-11059 sayılı yazınız.

İslam Dışişleri Bakanları Konferansı (IDBK) Bosna-Hersek Temas Grubu'nun görüşmelerine katılmak üzere, 18 Ağustos 1993 tarihinden itibaren Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne gidecek olan Dışişleri Bakanı Hikmet ÇETİN'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Bayındırlık ve İskan Bakanı Onur KUMBARACIBAŞI'nın vekâlet etmesi uygundur.

Bilgilerini rica ederim.

Süleyman DEMİREL
CUMHURBAŞKANI

Tebliğler

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından :

Petrol Ürünlerinin alım ve satımını yapmak üzere bu hizmet alanına girmek isteyen yeni kurulacak Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşlarının (LPG Dağıtım hariç) Rafinerilerden akaryakıt alabilmeleri ve bu kuruluşların Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşu olarak kabul ve tescil edilebilmesi için aranacak şartlar ile izlenecek usul ve esaslar 3154 sayılı Bakanlığımız Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 2 nci maddesine göre yeniden belirlenmiştir.

A — Yeni kurulacak Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşları, akaryakıtın temini, depolaması ve dağıtımını konusunda öncelikle fizibilite raporu hazırlayacaklardır. Bu fizibilite raporunda, akaryakıtın nereden ve ne şekilde temin edileceği, hangi bölgelerde ağırlıklı dağıtım yapılacağı belirtilecek ve en az 2 tüketim bölgesinde kurulması öngörülen toplam 30.000 M/Ton kapasiteli depolama tesisleri için yatırım projeleri yer alacaktır. Hazırlanan bu fizibilite raporuna satın alınan arsalarla ait tapular veya arsa sahipleri ile yapılmış satın alma anlaşmaları ile ilk aşamada faaliyete geçmesi öngörülen en az 10 adet akaryakıt satış istasyonuna ait inşaat projeleri eklenecektir. Depoların ülke ihtiyaçları göz önünde bulundurularak rafinerilerden uzakta ve taşımacı ekonomisi sağlayacak şekilde en az 2 tüketim bölgesinde kurulmasına özen gösterilecektir.

B — Hazırlanan fizibilite raporunun Bakanlığımızca uygun görülmesi halinde bu kuruluşlara ön müsaade verilecektir. Ön müsaadeyi alan kuruluşların yapacağı işlemler ve daha sonra bu kuruluşlarda aranacak şartlar aşağıda belirtilmiştir.

1 — Akaryakıt alım ve satımı ile iştigal etmek üzere Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir sermaye şirketi olması,

2 — Sermayesinin en az 250 milyar TL. olması,

3 — Rafinerilerden alınacak veya ithal edilecek akaryakıtı depolayabilecek ve stoklama imkanı sağlayacak en az 2 tüketim bölgesinde toplam 30.000 M/Ton kapasiteli depolama tesisine sahip olması, (Bayi depoları hariç)

4 — Depolama tesislerinden kara ve deniz tankerlerine dolum yapabilecek dolum kol- ları ve teçhizatını bulundurması,

5 — İlk kuruluşta en az 10 adet akaryakıt satış istasyonunu faal hale getirmesi,

C — Belirtilen bu hususların tamamlanmasından sonra Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşu olarak kabul ve tescil için belgelerle birlikte talep de bulunulacaktır.

Talep dosyasına ayrıca;

1 — Depolama tesislerinde günlük satışlara göre asgari 10 günlük ihtiyaca cevap verecek miktarda ürün stoğu bulundurulacağı,

2 — Kabul ve tescil tarihinden itibaren 2 yıl içinde faal akaryakıt istasyonu sayısını 15 adeti kalkınmada öncelikli yörelerde olmak üzere en az 100 adete çıkarılacağı,

3 — Belirtilen şartların yerine getirilmemesi, Bakanlığımızca talep edilecek bilgi ve belgelerin zamanında gönderilmemesi veya mevzuat ve talimatlara uyulmaması halinde Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşu statüsünün iptali cihetine gidileceğinden bu hususda doğacak hukuki sorumluluğun şirkete ait olacağı,

konularında noterden tasdikli taahhütname eklenecektir.

Verilen tüm belgeler Bakanlığımızca incelemeye tabi tutulacak ve uygun görülmesi halinde talep'de bulunan şirket Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Kuruluşu olarak kabul ve tes- cil edilecektir.

D — Bu Tebliğin yayımından önce kurulmuş ve Akaryakıt Dağıtım ve Pazarlama Ku- ruluşu olarak kabul edilmiş tüm şirketler 2 yıl içinde Şirketlerini bu Tebliğ'de öngörülen şart- larla uygun hale getireceklerdir.

E — Bu konuda yapılacak tüm müracaatlar Bakanlığımız adına Petrol İşleri Genel Mü- dürlüğüne yapılacaktır.

F — 30/6/1985 ve 27/7/1991 tarihli Resmi Gazete'lerde yayımlanan Bakanlığımız Teb- ligleri yürürlükten kaldırılmıştır.

G — Bu Tebliğ yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Tebliğ olunur.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından :

"LPG" Sıvılaştırılmış Petrol Gazı Dağıtım ve Pazarlaması yapmak üzere yeni kurula- cak şirketlerde aranacak şartlarla ilgili 27/8/1991 tarih ve 20963 sayılı Resmi Gazete'de ya- yımlanan Bakanlığımız Tebliğinin 1/a maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"1/a - "LPG" Sıvılaştırılmış Petrol Gazı Dağıtım ve Pazarlaması ile ilgili asgari 30 milyar TL. sermayeli ticari bir şirket olmak"

Tebliğ olunur.

YARGI BÖLÜMÜ

Anayasa Mahkemesi Kararı

Esas Sayısı : 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1993/1

Karar Günü : 14.7.1993

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Halkın Emek Partisi

DAVANIN KONUSU

a) Halkın Emek Partisi'nin Genel Başkanları, Genel Başkanvekili ve Genel Sekreterlerinin çeşitli yerlerde ve tarihlerde yapmış oldukları konuşmalarla, kimi gazetelerde çıkan açıklama ve bildirilerle; Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 3., 14. ve 68. maddelerine ve Siyasal Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a), (b) bentleri, 80. maddesi, 81. maddesinin (a), (b) bentlerine aykırı açıklamalarda bulundukları,

b) Bu Parti'nin Siyasal Partiler Yasası'nın 103. maddesinde öngörüldüğü biçimde aynı Yasa'nın 77 - 88. ile 97. maddeleri hükümlerine aykırı eylem işlendiği bir mihrak durumuna geldiği ileri sürülerek 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 101/b ve 103/1 madde ve fıkraları gereğince kapatılmasına karar verilmesi istemidir.

I- İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 3.7.1992 günlü, SP.31.Hz.1992/59 sayılı iddianamesinde aynen :

"I- Giriş

Toplum ve Devlet düzenini ve kamu faaliyetlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ve mahalli idareler seçimleri yolu ile tuzuk ve programlarında belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda yönetmek, denetlemek ve etkilemek için sürekli çalışma amacını güden kuruluşlar olan siyasi partilerin varlıklarına imkan veren Anayasa düzeni ve kanunlar çerçevesi içinde faaliyet göstermeleri gerekir.

Anayasanın 68 nci maddesinde yer alan, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez ögesi oldukları biçimindeki hüküm siyasi partiler açısından koruyucu bir düzenleme ise de, bu koruyucu düzenlemenin siyasi partiler Anayasa ve Siyasi Partiler Yasasına uygun hareket ettikleri oranda etkili olacağı, yasaların belirlediği alanın dışına çıkılması halinde o siyasi partinin koruma göremeyeceği ve hakkında kapatma yaptırımının uygulanacağı bir gerçektir.

Anayasanın yukarıda anılan 69 uncu maddesinin 5 nci fıkrası ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 102 nci maddesi siyasi partilerin faaliyetlerini takip görevini Cumhuriyet Başsavcılığıımıza vermiş olup, 7.6.1990 tarihinde İçişleri Bakanlığına bildiri ve belgeleri verilerek suretiyle kurularak tüzel kişilik kazanmış olan davalı Halkın Emek Partisi'nin faaliyetleri, diğer partilerle birlikte, sözü edilen görev çerçevesinde takip edilegelmiştir.

II- Konuyla İlgili Yasal Düzenlemeler

A) Anayasada yer alan düzenlemeler :

1- Başlangıç kısmı: "... bu Anayasa ... hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ... fikir, inanç ve kararıyla anlaşılmak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere Türk Milleti tarafından, demokrasiye açık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur."

2- 3 ncü maddenin 1 nci fıkrası: "Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir."

3- 4 ncü madde: "Anayasanın birinci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile ikinci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 ncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."

4- 14 ncü maddenin 1 nci fıkrası: "Anayasada yeralan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek temel hak ve hürriyetleri yoketmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacıyla kullanılamazlar."

Aynı maddenin 3 ncü fıkrası: "Anayasanın hiçbir hükmü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şekilde yorumlanamaz."

5- 66 ncı maddenin 1 nci fıkrası: "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür."

6- 69 ncü maddenin 1 nci fıkrası: "Siyasi partiler, tüzük ve programları dışında faaliyette bulunamazlar; Anayasanın 14 ncü maddesindeki sınırlamalar dışına çıkamazlar; çıkanlar temelli kapatılır."

B) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasında yer alan düzenlemeler:

1- 5 nci maddenin 3 ncü fıkrası: "Siyasi parti kurma hakkı, Anayasanın başlangıç kısmında belirtilen temel ilkelere aykırı olarak ve Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din, mezhep ayrımı veya bölge farklılığı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere veya herhangi bir diktatörlük türüne dayanan bir devlet düzeni kurmak amacıyla kullanılamaz."

2- 78 nci madde: "Siyasi partiler:

a) Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini; Anayasanın başlangıç kısmında ve ikinci kısmında belirtilen esaslarını; Anayasanın 3 ncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline, bayrağına, millî marşına ve başkentine dair hükümlerinin; egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunun ancak, Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanılabileceği esasını; Türk Milletine ait olan egemenliğin kullanılmasının belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağı, veya hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı hükmünü; seçimler ve halkoylamalarının serbest, eşit, gizli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılması esasını değiştirmek;

Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek temel hak ve hürriyetleri yok etmek, dil, ırk, renk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak;

Amacını güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

b) Bölge, ırk, belli kişi, aile, zümre veya cemaat, din, mezhep veya tarikat esaslarına dayanamaz veya adlarını kullanamazlar.

c) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini veya zümre egemenliğini veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamazlar ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

d) Askerlik, güvenlik veya sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı nitelikte eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunamazlar.

e) Genel ahlak ve adaba aykırı amaçlar güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

f) Anayasanın hiçbir hükmünü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şekilde yorumlayamazlar:"

3) 80 nci madde: "Siyasi partiler Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devletin tekliği ilkesini değiştirmek amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar."

4) 81 nci madde: "Siyasi partiler:

a) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

b) Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar.

c) ...."

5) 101 nci madde: "Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı:

a) Parti tüzüğünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümlerine aykırı olması,

b) Parti büyük kongresince, merkez karar ve yönetim kurulunca veya bu kurulun iki ayrı kurul olarak oluşturulduğu hallerde ilgili kurulca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi grup yönetim veya grup genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı karar alınması veya genelge veya bildiriler yayınlanması veya karar alınmamış olsa bile bu kurullar tarafından aynı hükümlere aykırı faaliyette bulunulması veya parti genel başkanı veya genel başkan yardımcısı veya genel sekreterinin sözü edilen bu maddeler hükümlerine aykırı olarak sözlü ya da yazılı beyanda bulunması,

c) Parti merkez karar ve yönetim kurulunca Yüksek Seçim Kuruluna partiyi temsilen konuşma yapacağı bildirilmiş olan kimse- nin, radyo ve televizyonda yaptığı konuşmanın bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması,

hallerinde verilir.

d) (b) bendinde sayılanlar dışında kalanlar parti organı, mercii veya kurulu tarafından bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yılı geçmemiş ise, Cumhuriyet Başsavcılığı sözkonusu organ, mercii veya kurulun işten el

çektirilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

...."

6) 103 ncü madde: "Bir siyasi partinin, bu kanunun 78 ila 88 ve 97 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi halinde, o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır.

Bir siyasi partinin yukarıdaki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, 101 nci maddenin (d) bendinin uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca zımnen veya sarahaten benimsendiğinin sübuta ermesiyle olur."

III- Açıklamalar

Siyasi Partiler Yasasının 106 ncı maddesi gereğince mahalli idari merciler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından Cumhuriyet Başsavcılığımıza intikal ettirilen bir kısım bilgi ve belgelerin incelenmesinde, beyanlarıyla parti tüzel kişiliğini sorumlu kılabilen genel başkan ve genel sekreter gibi görevlilerin muhtelif yer ve tarihlerdeki konuşmalarında (II) no.lu bölümde belirtilen yasaklamalara aykırılık teşkil eden aşağıdaki beyanlarda bulundukları tespit ve müşahade edilmiştir. (Mahallinde yapıldığı sırada güvenlik güçlerince ses alma cihazıyla kaydedilen konuşmaların daktilo edilmesi sırasında yapılan yanlışlıklar ve konuşmalardaki cümle düşüklükleri aynen muhafaza edilmiş, cümledeki anlama göre olması gereken kelimeye ayrıca işaret edilmiş, vurgulanan ibareler koyu renkli yazılıp altı çizilmiştir.)

A) Genel Başkanların Beyanları

1- Eski Genel Başkan Fehmi Işıklar'ın beyanları

a) Halkın Emek Partisi Van il örgütüne 26.1.1991 tarihinde düzenlenen açılış törenindeki konuşması:

"Değerli basın emekçileri, çevreden gelen değerli parti temsilcilerimiz, Van'ın sıcak insanları ve yurttaşları, hepinizi Halkın Emek Partisi adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Daha iyi bir ortamda daha güzel günlerde sizlerle birlikte olmak, çok güzel şeyler anlatmak isterdim. Ama içinde bulunduğumuz koşullar çok güzel şeyleri anlatmama engel, acılı sızılı olaylar içerisindeyiz. Bu nedenle bağışlanmamı diliyorum. Bugün dünyada bloklar arasında giderek yumuşama var, batıda barış yaşanıyor. Varşova Paktı bir tarafta artık çözüldü, Nato işlevini yitirmek üzere, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı toplanıyor ve daha giderek bu ülkelerin yaşamlarını daha güvenli işbirliği içerisinde dostça bir arada yaşamlarının koşulları yapılıyor. Ama ne yazık ki bu barış ve yumuşama bölgemize yansımadı, ülkemize yansımadı, bugün bölgemizde savaş koşulları yaşıyoruz. Bütün muhalefet partilerinin muhalefetine, kamuoyunun, halkımızın muhalefetine karşın yavaş yavaş

bir büyük savaşın içine doğru çekiliyoruz. Amerika bölgeye nizam, intizam, demokrasi ve barış getireceğini iddia ediyor, ilk Irak'ın Kuveyt'i işgalinde Amerikan çıkarları zarar görecektir tehlikedir, onun için müdahale etmek zorunda kaldım demesiyle işe başladı. Bugün bölgemizde barış, nizam ve intizam getirmek isteyenler, faşist Saddam'ı bu duruma getirenler, Halepçe'de beşbin kürt insanın katledilmesine seyirci kalan dünya ve batılı ülkeler bugün utanmadan nizam, intizam ve demokrasiden söz ederek büyük bir savaşı bölgemizde başlattılar. Bu savaştan Türk halkının, kürt halkının ve arap halkının hiçbir çıkarı yoktur. Onlar için kan ve gözyaşı vardır. Bu savaş emperyalizmin işine yarıyacaktır. Bu savaş petrol tekellerinin işine yarıyacaktır. Bu savaş silah tüccarlarının işine yarıyacaktır. Yılda dörtyüzmilyar dolar silah için harcanıyor. Batıda yaşayan istenen bu barış silah tüccarlarını kaygılandırdı. O nedenle bu silah yoksul Ortadoğu halkına yönelttiler. Televizyonda izliyorsunuz atılan falan fuzenin fiyatı şu kadar milyon dolar, falan bombanın üçyüz bilmem kaç dolar. Hep tuccarca bakıyorlar işe, hep paraca bakıyorlar işe. Kaç insan olmuştur, kaç insan öldürüyor, bu açıdan bakmıyorlar. Bu yüzyılda insanlık iki defa dünya savaşı yaşadı, milyonlarca insan öldü. Filimlerde izledik, gazetelerde izledik, kitaplarda okuduk. İki binli yıllarda insanlık bir üçüncü dünya savaşı yaşamamasını istedik. İlk savaşa hayır kampanyasını başlatan partiyiz. Bugün bugün ne kadar haklı olduğumuz ortaya çıkıyor. Üzülerken ifade ediyorum ki parlamentoda bu konular görüşülürken, muhalefet acaba Özal başarılı olur mu, bir erken seçime girerse bu kadar milletvekili çıkaramayız diye kaygılanıyorlar, iktidar halkı çok yoksullaştırdı, işçiler ayağa kalktı, herkes ayakta, memurlar şikayetçi, esnaf şikayetçi, köymü (köylü) şikayetçi acaba savaşta birşeyler yaparım da iktidarımı sürdürebilirmiyim. İşte hiçbirisi içtenlikle ve samimi olarak, kararlı olarak savaşa karşı değiller, ögle bir savaşı bugün çevre çölde yeni bir çehre yaratıyor insana. Sular bombalanıyor, çocuklar oluyor, kadınlar oluyor, bir istemistik ki ikibin yılına bugün on yaşında çocuk, yirmi yaşında sapasağlam genç olarak gelebilsin. Türkiye ne durumda. TRT, CNN televizyonuna bağlanmış, oraya programlanmış, ustlerimiz Amerikan uçaklarına tahsis edilmiş, Çankaya Beyaz Saray'a programlanmış. Dun Bitlis'dan Tatvan'a geldik. Birmedbire görevliler Tatvan'a girmeyin, biraz bekliyeceksiniz, talimat gelecek ondan sonra gireceksiniz. Çekil yolumuzdan dedik. Tatvan'a geldik. Tatvan'da önümüzü kestiler. Emniyet Müdürlüğüne gideceğiz deliler. Hayır dedik bız halkın seçtiği belediye oraya gideceğiz dedik. Arabadan inlix yuraduk gittik. Halk savaşa karşı, tepkide savaş istemiyor diye bağıriyordu. Biz gelmeden önce 30 yaşında bir insanımız kurşunlanmış, bütün ameliyat ve çabalara rağmen kalbindeki atardamarlar parçalandığı için yaşamını yitirdi. Kardeşi orda idi yakınları orda idi, belki çoluk çocuğu koyde idi. Kolden (koyden) gelmişmiş, kurşun ona isabet etmiş, Savcıya kurşun çekirdeğini sakın kapbetmiyesin dedik, bu insan savaş istememiş, diyelimki Gösteri Yuruyuş Yasasına aykırı davranmış, yakalarsın gözaltına alırsın, mahkemeye çıkartırsın, üç ay beş ay neyse ceza verilir, kurtulur, hangi yasada yurudu diye, hangi yasada savaşa hayır dedi diye insan kurşunlanıyor, insan öldürülüyor. Şimdi o bir demokrasi şehididir. Daha çok şehit verdik. İşte Halkın Emek Partisinde birleşmek, Halkın Emek Partisine üye olmak birgün ona seçimde oy vermek, o şehitlerimizin ruhuna fatiha okumak gibidir. Sayın Özal bundan yifmi otuz gun önce TV'den bir açıklama yaptı. Dediki Türkiye bu savaştan daha güçlü çıkacaktır. Büyük Millet Meclisinde gündem dışı söz alarak bunun anlamını sordum. Türkiye bu savaştan nasıl güçlü çıkacaktır. Bir ülke bir savaştan güçlü çıkabilmesi için hele Türkiye güçlü çıkabilmesi için üç dört tane şart vardır. Bir, ya

toprak alınacaktır, ya nüfus kırdırılarak bakmakla zorunlu olduğumuz insanlar azalacaktır, ya da grevler, toplu sözleşmeler yasaklanarak işçilerin hakları gaspedilecektir, ya da ellibeş milyar borcumuzdan bir kısmı ya da tamamı silinecek, savaş başarılabilirliği yapacağı, başka ne anlama gelir bir ülkenin savaştan başarılı çıkması, güçlü çıkar. Mecliste bunu sordum, bugün öğreniyorum ki grevler yasaklanmış, oysa Dışişleri Bakanı bana cevap vermiştir. Hayır grevleri yasaklamayacağız. Öyle birşeyi konuştuk, ben biliyorum onun Dışişleri Bakanı olmadığını, o bir özel kalem müdürü masasında, Dışişleri Bakanlığı ile ilgili bir müdür yetkisinde olduğunu biliyorum. Esas emrin nereden geldiğini biliyorum. Şimdi savaşa karşı çıktığımız zaman, çok bilinçli karşı çıkılır. Dörtüzmilyar dolar harcanyor dedir. Yılda dörtüzmilyar dolarla ikiyüz milyon çocuk doyabiliyor. Bakın arkadaşlar bizde silaha harcanan paranın yüzde biri ile hani televizyonda izliyoruz ya Afrika'da ölen çocukları, ikiyüzmilyon aç çocuk doyabiliyor. Bir denizaltı ile çağdaş bir hastahane kurulabiliyor. Bir Leopard 2 tankı ile bir koca sanatoryum kurulabiliyor. Savaşa bu nedenle bilinçle karşıyız. İnsanlarımız aç ve işsiz, insanların hastahane kapılarında sürülüyor, insanların hastahanelerini, ölülerini rehin bırakmak zorunda kalıyor. Savaşta bombaya, silaha para vereceğimize o masrafları (masrafları) halkımıza, halkımızın sağlığını, eğitimi yolu, suyu, elektriği için harcayıp halkımızın yüzünü guldürürüz, onun için karşı çıkıyoruz savaşa ve savaşa kol uçacak, göz çıkacak, ayak çıkacak, bunun için karşı çıkıyoruz savaşa, ne ölmek istiyoruz, ne de ölmek istiyoruz. Çünkü bu savaşta sizin en ufak bir çıkarımız yok. Şimdi bundan üç gün önce Halkın Emek Partisi Kültürü Diyarbakır'da topladı. Hemen birçok kimsenin can derdine düştü ili terkettiği yerde bütün başkanlarını, bütün yöneticilerini orada topladı ve neler yapabileceğimizi tartıştı. Göç eden insanlar bir İzmir'de bir yakınının yanına gidiyor, ya akrabasının yanına gidiyor. Zaten Mersin'de burdan 15, doğudan gitmiş vatandaşımız orada perişan vaziyette, üstüne yeni nüfuslarda ekleniyor mu, ve hepsi üst üste yatıyor. Hükümetin bununla bir ilgisi yok. Hükümet bunlar için en ufak bir tedbir düşünmüyor. Yol parası olmadığı için ya da yurdunu terk etmek istemediği için gitmeyenlerin can güvenliği yok. İsrail, işgalci İsrail işgal ettiği Filistin topraklarında yaşayan Filistinlilere gaz maskesi dağıtıyor ama Türk Hükümeti bu bölgede yaşayan insanlara en ufak bir araç gereç vermiş değildir. Mecliste dedim ki kaldırın bu işe yaramaz yabancı dizilerden birini koyun bir program halkı savaşa ilgili bilinçlendirsin, nasıl korunacağını, ne yapacağını anlatsın, anlatmıyorlar, kaldırmıyorlar bir dizi, neden biliyormusunuz, çünkü ögle bir programda diyecek ki kimyasal silah atılırsa şundan dolayı şunu hissedersiniz, derhal gaz maskenizi takın demek zorunda, bu yok. Gene diyecek ki alarm verildiği zaman sığınağa gireceksin, bu da yok. Bu bakımdan program yapamıyor oysa buna rağmen halkın savunması ve korunması için bilinçlendirmek gerekiyor. Ey Sayın Özal, ey hükümet madem böyle bir savaşta söz verdiniz, Amerika'nın kesesimi delindi. Şu kadar yüzmilyara şu kadar veriyor. Şartı koysaydın, bunları koymadı, çünkü neden insanlık önemli değil, zaten insansızlaştırma, bölgeyi insansızlaştırma genel politikaları, bu bölgeye mümkün merteye göçe zorlansın, 1978 yılından beri özellikle 12 Eylül faşizminden bu yana bu bölge insanı kan ağlıyor, nedir Türkiye'nin durumu, bakın bugüne kadar olanlara, ülke Cumhuriyet döneminden bu yana geçen zamanın yarısını sıkıyönetim ile geçirmiş, yani olağanüstü yönetimde olağan yönetememişler, insanlarımız toplumumuz kültürlerini, kimliklerini, düşüncelerini, inançlarını geliştirememişler, belli kalıplar resmi ideolojinin içerisinde baskı altında tutulmuştur. Gençlerimize kıyılmış, hapis-hanelerde çürütülmüş, işçilerin sendikal hakları ve özgürlükleri

budanmış ve onlar memurlar iktidarın merhametine terk edilmiş, emeklilerimiz açlığa terk edilmiş, Türkiye'de gelinen nokta bu kim getirmiş bu noktaya halk mı getirmiş, hergün televizyonda çıkıyorlar ya yakışıklı yakışıklı parti başkanları hani onlar kadar fiziğimiz düzgün olmadığı için televizyonlara çıkarmıyorlar ya. Sayın Demirel diyor ki ben kurtardım, bu Özal'ın elinden kurtarmak lazım bu memleketi, seçimde ağızından kaçırdı, bu memleketin başına Özal'ı ben bela ettim dedi. E, şimdi Demirel'e bir şans tanınır mı kaç tane daha Özal bu memleketin başına bela edecek belli değil, Sayın İnönü çıkıyor, ben düzeltirim diyor, bunlarınki kandırmadır, yutturmacadır. Diyor ama en çok kanan kendisi şimdi İnönü yine devletin çocuğudur. Babası uzun yıllar bu memleketi yönetti ve halkımız tanıyor. Başka, Ecevit Başbakanlık yaptı, başka, Türkiye Başbakan Yardımcılığı yaptı, başka, Erbakan Başbakan Yardımcılığı yaptı, bugüne kim getirdi ülkeyi ve bir bu kadar yoksulluk, açlık, sefalet, işsizlik, çevre bozukluğu, sağlıktan eğitime kadar yaşamın her alanında bozulmasına neden olan politikaları, uygulamaları kim yaptı. Bunlar yaptı. Bunlar, düzen partileri diyoruz, devletin partileri. İşte Halkın Emek Partisi böyle bir zamanda halkın ellerinde doğdu ve bir gül gibi açıyor. Demokrasi kurma iddiasındayız, insan haklarını savunma iddiasındayız ve bu konuda kararlı bir mücadeleye vereceğiz. Bunlar demokrasiyi kuracağız diyorlar, peki bugüne kadar ülke yönetiminde olmuşlar, kim kurma demiş onlara bunlar bu konuda da samimi değiller. Çünkü resmi ideolojinin tepesinden bakıyorlar. Nedir demokrasinin onunde en büyük engel bugün demokrasinin onunde en büyük engel Kurt sorunudur. Peki bu sorun yukarıdan aşağıya çözülür mü, bu sorunu demokratik, barışçı bir ortamda özgürce tartışarak çözelim. Dun akşam duydum Kürtçe konuşulabilirmiş, gözünüz aydın, artık Kürt yurttaşlarımız Kürtçe konuşabileceklermiş. Sağolsunlar, ihsan buyurmuşlar. Hatta Özal daha ileri gidiyor. İşte yeni bir durum olacak savaştan sonra Irak'taki Kürtleri de himayemize alacağız. Evet buradakilerini abat ettiniz, buradakiler o kadar mutlu, o kadar özgür, o kadar insanca yaşıyor ki bu yetmedi Irak'tan geleceklere de insanca bir ortam yaşayacaklar, getirecekler ve buradan sesleniyorum golge etmeyin başka ihsan istemez bu insanlar. Evet diyoruz ki biz barışçı, demokratik bir ortamda çözüm yollarını bulmalıyız, biz istiyoruz ki, diyoruz ki insanlar eşittir, halklar kardeşler, halklar ve insanlar kardeşler ama birinin doğduğu birinin doğulduğu bir kardeşliği istemiyoruz. Çünkü eşit bir kardeşlik istiyoruz biz. Milli Güvenlik Kurulu Kürt sorununu tartışabiliyor, MİT tartışabiliyor, hükümet tartışabiliyor. Kim tartışmıyor, yalnız Kürtlere yasak tartışmak. Evet şimdi özgür, demokratik bir ortamda barış içinde çözmeyle hala içerisine sindiremediler. Sürekli bu sorunu sungu ile çözebileceklerini sandılar. Her yerde söylüyorum şimdi sungu bu topraklara batırıldığı zaman paslanır ama bu topraklarda gül fidanı açar, gülle geliyoruz biz (anlaşılamamış) sungüye karşı, şimdi demokrasi kurmak kurtarmak isteyenler bakın 1987 yılından bu yana aklımızda ne kaldı bunlardan bu seçim yasası adil değil dediler, bu aklımızda kaldı. İşte yüzde otuzaltı oyla, yüzde atmışbeş parlamento bir çoğunluğu aldılar, başka ne kaldı aklımızda, Özal aday olamaz, Özal Cumhurbaşkanı olamaz. Özal Cumhurbaşkanı olursa onu indiririz, olursa indiririz, başka ne kaldı aklımızda Özal'ın elini sıkmayız. Gerçekten de çok kararlılar. Uluslararası bir savaş patlak vermiş, Çankaya'ya çıkıp bu konuyu tartışmıyorlar. Çok kararlılar, ama Kürt yurttaşlarımız üzerinde baskı kuracak olan SS kararnameleeri söz konusu olduğunda Çankaya'ya tıptış tıptış giderler ve (anlaşılamamış) başka ne kaldı aklımızda, sinei millet tam kontur gerillayı gündeme getirdik, bir araştırma önergesi verdik. Halkın Emek Partisi olarak. Sayın Demirel usta bir politikacı sinei millet

sözünü attı ortaya kıyamet koptu, dönecekmiz, dönmeyecekmiz, Suleyman bey dedi ki SHP Milletvekilleri istifa ederlerse sinei millete doneriz, topu attı SHP'ye, SHP toplantı, tartıştı, görüştü, dedi ki, ANAP erken seçim kararı alırsa sinei millete doneriz. ANAP'ın öyle bir derdi yok. ANAP'da dedi ki, sıkıntılı bir durumda ANAP hadi dönün bakalım dedi. Şimdi dönemiyorlar da Allah'tan savaş patladı. Onların şansı sinei millet sorunu unutuldu. Yoksa aklımızdan siyasî yaşamda halkımız için birtek şey kalmadı aklımızda. Uzun uzun konuşuyorlar. Televizyonu işgal ediyorlar, basında çarşaf çarşaf haberler, ama halkımızın sorunları için en ufak bir çözüm, ciddi bir öneri getiremiyorlar. Şimdi bu bölgenin sorununa temas etmek istiyorum. Ben Lice'ye gezdim, Lice'de insanların üzerine baskı kurulmuş, geliyor genç insanı evinden çıkartıyor gece yarısı, sabaha kadar dört beş asker içeride kalıyor, öyle kötü bir görüntü veriyor ki, o gencin onurunu kıracak (anlaşılammış) incelemeye gittik, bir milletvekili heyetiyle köylüler şunları anlatıyorlar. 70 yaşında bir elinde sopa ihtiyar, siz hangi partidensiniz dedi bakayım, çok sinirli eli de titriyor dizi de, dedikki biz Halkın Emek Partisindeniz. Size birşey demiyorum dedi, obürleri olsa idi, sopalayacaktım dedi, ya korucu olacaksın, yani ya devletin koleşi olacaksın. Halk yurdunu da toprağını da terketmek istemiyor. Bunu şikayet edecek. Toplanmışlar köylüler, gitmişler kaymakama, hangi kaymakama, gene bu düzenin, bu iktidarın kaymakamına çaresizliğin çaresi olarak oraya gitmişler. Daha yarı yolda yolları kesilmiş, ateş açılmış Tatvan'da olduğu gibi, Kudret Filiz diye bir bacımız şehit düşmüş, altı tane yetim bir de felçli koca, niçin gitmiş, bana baskı yapıyorlar, yapmasınlar göçten de öteye baskı vardı. Ben duyduğum zaman hayretler içerisinde kaldım, hiç kimse yapmaz. Arama yapılıyor, siyah (silah) araması, unu döküyorlarmış, unun üzerine bulgur çuvalını deviriyorlarmış, onun üzerine mercimeği, onun üzerine tuzu, onun üstüne şekeri, artık ne şeker, ne un, ne tuz, ne mercimek, ne bulgur işe yarıyor. Böyle bir zulmü düzenin kaymakamına şikayet ediyorlar ve başlarına bu geliyor. Şimdi işte Halkın Emek Partisi, bu haksızlığa dur demek için başkaldırmak için kuruldu. Biz seçilenlerin, atananlardan yetkili olmasını istiyoruz. Bizim iktidarımızda Milli Güvenlik Kurulu denilen kurulun fesih edilmesini Valilerin halk tarafından seçilmesini öngörüyoruz. Bugün öyle kaynak transferi var ki, doğudan-batıya öyle gelir farkı var ki buradaki kesilen verginin yarısı yeniden yapılacağı il genel meclisi tarafından buraya harcanmasını istiyoruz. Bunlar karar verecek, halkın seçtikleri karar verecek buranın (buranın) halkı, buranın valisini seçerse bu bölge halkı bölge valisini seçerse herhalde Hayri Kozakçıoğlu seçilemez. Halkın Emek Partisi bu nedenle düzenin dışına çıktığı için, düzenle mücadele ettiği için, tehlikeli buluyorlar ve bu nedenle de ne olacağını şaşkınlıkla izliyorlar. Çünkü öyle bir parti doğmuş ki ilk defa bizim partimiz diyebileceğiniz bir parti doğmuş, ilk defa içimize sine sine içinde yer alabileceğimiz, uğruna mücadele edebileceğimiz, bizim diyebileceğimiz bir parti doğmuş, DSP'lisi geliyor, RP'lisi geliyor, ANAP'lı geliyor, DYP geliyor, SHP'lisi geliyor. Daha evvel bunlar düzen partisi diye bunların içerisinde yer almamış yurtsever demokrat devrimci insanlar geliyor. Hep kavnaşıyor, bir araya geliyoruz ve ilk defa bizim diyebileceğimiz bir parti, halk hareketi doğuyor. Sonra Halkın Emek Partisi'ne bakıyorlar. Milletvekilleri umurunda olmadan ellerini ters çekmişler, bir mücadelenin içinde, halkını yanında yer almışlar. Böyle milletvekilleri ve her yerde söylüyorum. Halkın Emek Partisinden biri üye olmak, yönetici olmak için dürüst olmak gerekli, çalışkan olmak gerekli, çok okumak

gerekli, konu komşusuna yardımcı olmak gerekli ve kendi insanlarına sevgi saygı göstermesi gerekli, böyle bir partiyiz, ilk kez doğuyor. Diğer partilerde nasıl biliyormusunuz, ben biliyorum, içinde yaşadım, üç kişi bir araya gelir, biri ayrıldımı dördü onun aleyhinde konuşur. Dört kişiden biri daha ayrıldımı, üçü birleşiyor, ayrılanın aleyhinde konuşuyor. Böyle birinin açığını arıyan birbirinin yanlışını arıyan o yanlışlığı onu yıpratmak için onu kullanan insanların bir araya geldiği parti. Bizde öyle bir şey yok, olmayacakta. Birimizin yanlış olursa, o yanlışlığı onun kendisine söyleyeceğiz. Düzeltmesini isteyeceğiz. Birbirimize sevgiyle saygıyla bakacağız. Çünkü biz sevgiden ve saygıdan yoksul bırakılmışız. Bizim vergi ödeyerek maaşını ödediğimiz memurlar bile bize saygılı olmadılar. Bize baskı yaptılar. Bizi hor gördüler. Bizi hep sevgisiz karşıladılar. Bu bakımdan biz ister ANAP'tan gelsin, ister DYP'lisinden gelsin, ister SHP'den ister DSP'den, isterse bunların hiçbirisine bulaşmamış olsun, yepyeni bir anlayışı ve siyasi yaşama kazandıracağız, örnek olacağız, halkın nasıl bir siyasi parti yarattığını, o kuruluşlar da büyük patronlar da zenginler de görmüş olacak. Bize yüz çevirdiler arkadaşlar. Bu partiyi kurarken biz, okumuş aydın geçinen, kendisini aydın sanan birçok insan dirsek çevirdi bize, bizimle birlikte hareket etmediler. Bizi oy potansiyeli olarak gördüler. Dediler ki, biz iyi yönetiriz, siz de iyi yönetilmeye layıksınız. Hayır bir araya geldiğimiz partide söz sahibi olamayacaksa, yarın ülke yönetiminde nasıl söz ve karar sahibi oluruz. Şimdi Halkın Emek Partisi hızla örgütleniyor. Hiç yalnız değil, artık bu bölgelerin insanı, İzmir'de, İstanbul'da, Ankara'da, Mersin'de, Adana'da, bütün metropollerde her tarafta kale gibi örgütler oluşuyor. Bu ahlakta, bu anlayışta, bu inançta (inançta) insanlar oluşuyor. Yarın başınıza bir dert gelirse hiç unutmayın. İzmirdeki insan sizin yanınızda yer alacaktır. Artık bu bölge halkı insanların yalnız değildir. Biz bu halk hareketi başarıya ulaştıktan sonra seçilmek için o yadınlar (aydınlar) gelecek sizi artık bakacaktı, dişe dokunuş birşey oldu, eh bu partiye girilir diyecek, şimdi birçok yerde mitingde bile yaptım. Bunu savaş gibi çok önemli bir karar biz de bu karar verenler tarafından cahil görülüyörüz. Savaşta ülke yönetiminde çok yeterli kararı gerekiyor. Bilinçli olmak gerektiriyor. Çok aydın olmayı gerektiriyor. Çok iyi insan olmayı gerektiriyor, öyle bir karar vermek için, şimdi ben soruyorum, savaşa evet diyen parmak kaldırsın, yok. Savaşa hayır diyen parmak kaldırsın, hani bu halk parmak kaldırmamasını bilmezdi, hani bu halk karar vermesini bilmezdi, en önemli savaş kararına bile, savaşa hayır diye parmak kaldırabiliyor. O zaman, o zaman bu halk hareketi halkın partisi daha başarıya ulaşacaktır. Bize diyorlar ki bu parti kimin partisi acaba, Kurtlerin partisi diyorlar, alevilerin partisi diyorlar ne kadar horladıkları toplum varsa solcuların partisi diyorlar. Havar kesinlikle hayır, bu parti en çok sömürülen, baskı altına tutulanların partisi, bu parti en çok kimin partisidir, bu parti en çok ezilen en çok sömürülen en çok baskı altında tutulanların partisidir. Şimdi soruyorum, bu suçlamayı getirenlere en çok kim sömürülüyor, en çok kimi ezdiniz, en çok kimi baskı altında tutunuzsa onların partisidir. Tek başımıza kurtulamayız bütün Türkiye'nin desteğini dayanışmasını almak sempatisini almak zorundayız. Hatta Mandela gibi bütün dünyanın desteğini almak zorundayız. Bu zor ve çetin mücadele bu mücadelenin içine girenler çok bilinçli hareket etmek zorundadır. Yetmiş yaşında altmış yaşında yaşlı insanımız bize baktığı zaman bu harekette macera yok bunlar akli başında gidiyorlar. Bunlar sağlıklı gidiyorlar. Bunların ayakları yerde akıllılar diye mademki onlarda bizi kucaklarına alıp bağırklarına basıp bize sahip çıkmalılar çok önem veriyorum buna ve

kurtuluşumuz için Zonguldakta direnen maden işçisine sahip çıkmak zorundayız. Duyarlı olmalıyız o mücadeleye Zonguldak maden işçisinde duyarlı olmalıdır. Zonguldakta 45 bin işçiye soyledim, insan hakları ihlal edilen doğuda aç ve aç ve sefalet içerisinde olan insanlarımız grevlere sahip çıktığı zaman başanlı olursunuz, bu grevlerden çok zam alabilirsiniz, bu sözleşmelerden çok zam alabilirsiniz. Bu cebinizden girer, enflasyonla obur cebinizden çıkar. Ne zaman kurtulursunuz biliyormusunuz dedim, gerçek demokrasiye kavuştuğunuz zaman kurtulabilirsiniz dedim. Gerçek demokrasiye kavuşabilmeniz için doğuda insan hakları ihlal edilen Kürt yurttaşlarımız için grev yaptığımız için kavuşabilirsiniz. Onun için duyarlı olmak zorundasınız, grevlere sahip çıkmak zorundayız. Hapishanelerde onurunu korumak isteyen gençlerimizi açlık grevi yapan gençlerimize sahip çıkmak zorundayız ve dünyanın neresinde olursa olsun haksızlığa uğrayan her insanın yanında yer almalıyız. Bu parti diğer partilerden farklı olarak lider partisi değildir. Rozet partisi de değildir. Her yerde söylüyorum sayın Demirel Allah gecinden versin vefat ederse DYP olur. Allah gecinden versin İnönü rahmetlik olursa SHP kristal gibi dağılır gider. Gene Allah gecinden versin Ecevit başına bu iş gelir vefat ederse DSP diye birşey kalmaz. Türkeş vefat ederse MÇP kalmaz. Allah gecinden versin Hoca vefat ederse RP'si kalmaz. Ama Halkın Emek Partisi Genel Başkanı Fehmi Işıklar olursa binlerce Fehmi Işıklar nöbete gelir, bayrağı alır, en yükseklerle çıkarır. Böyle arkadaşlarımız var bizim, biz örgütüz, çağdaş bir partiyiz, rozete bağlı bir parti değiliz. Fenerbahçe, Galatasaray gibi futbol takımı tutan parti değiliz. Çağdaş ve en ileri partiyiz. Nasıl çağdaş partiyiz, bakın Avrupalıya, bakın sosyalist ülkelere, halklar toplumlar ayağa kalkıyor. Antidemokratik olarak bulduğu diktator olarak bulduğu yönetimleri, başkanları alaşağı ediyor. Kendi yönetimlerini oluşturuyorlar. Bizde çağdaş bir partiyiz bizde insan hakları, özgürlükler, demokrasi yolunda mücadele veren en ilerici bir partiyiz, çağa yakınız, bizim dışımızdaki düzen partileri aman bu düzen kurulmasın diye uğraşıyorlar. Hepsi gerici, istediği kadar solcuyum desinler, solcuyum demekle solcu olunmaz. Bize diyorlarkhi aman solu bölmeyin, solu birleştirin, birleştik, bizim kimseyle birleşme niyetimiz yok. Biz halkımızı birleştireceğiz. Dini inancı ne olursa olsun, mesebi (mezhebi) ne olursa olsun, kökeni ne olursa olsun, ezilen sömürülen yoksul olan halkımızı birleştirmeye kararlıyız. Halkımızın yanında yer almak isteyen, bütün siyasî kadroları halkımızın yanına davet ediyoruz. Halkımızı içine sindirsinler, onunla birlikte olsunlar, onunla omuz omuza yürüsünler ve biz gene her yerde söylüyoruz, en büyük düşmanımızı önce yenmek zorundayız. Bizim en büyük düşmanımız korkudur. Yıllardır bize verilen korkudur. Önce birleşeceğiz, güçleneceğiz, birbirimize sahip çıkacağız, korkuyu yeneceğiz. Burada beni dinleyen memurlar vardır Ankara'da (anlaşılamamıştır) duyuyor söylüyorum. Halkın Emek Partisinden bir tek kişiye bile haksız uygulama yapılırsa, baskı yapılırsa hukuk dışı muamele yapılırsa o memurla uğraşacağız, o memurun ismini bütün örgütümüze duyuracağız asacağız, diyeceğiz ki bu halkımıza eziyet etmiştir, yasa dışı davranmıştır ve başta genel başkan olarak bana ve bütün partimize yapılmış sayacağım. Her zaman haklının yanında yer alacağız. Sevgili arkadaşlar birçok ilde, birçok bölgede yolda giderken, yurttaşlarımıza onların duygularına tercüman olabilmek için bu işareti yapıyoruz (zafer işareti) soruyorlar, bu nedir, bu bizim halkımızın bu Halkın Emek Partisinin bu hepinizin zafer işaretidir. Zafer bizim olacaktır. Zafer özgürlüğün olacaktır. En kısa zamanda kavuşmak için bütün yurttta örgütlenecek, baskının zulmün üstüne üstüne gideceğiz, sömürünün üstüne gidecek. Sizleri bu duyguyla ve sevgiyle selamlıyorum. Buraya gelemeyen

yurttaşlarımıza sevgilerimi saygılarımı iletmenizi rica ediyorum. Hepiniz varolun, sağolun."

b) Halkın Emek Partisi Zeytinburnu (İstanbul) İlçe Örgütüncü 23.2.1992 tarihinde düzenlenen "Barış ve Özgürlük" toplantısındaki konuşması

"Değerli konuklar, basın emekçileri, (anlaşılamamış) hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum, zeytinburnu deyince aklımıza Gazlıçeşme geliyor. Gazlıçeşme deyince aklımıza (anlaşılamamış) işçileri geliyor. (anlaşılamamış) Zeytinburnu deyince akla devrimciler geliyor. Devrimciler merhaba bugün Türkiye'nin her yerinde emeği ile geçinen insan hakları ihlal edilen baskı altında kalan insanlar gülerек, oynayarak, halay çekerek, baskı ve sömürü düzenine (anlaşılamamış) haksız bir savaş var ilçe başkanı söyledi, bu savaşta Ortadoğu halklarının hiçbir çıkarı Türkiye savaşına girmedir, savaş girmedikimiz halde yuzbinlerce işçi kapıdışarı atıldı. 5 milyona varan işsizlere yenileri katıldı. Birde savaşa girseydik, açlık ve sefalet (anlaşılamamış) bu düzen partileri (anlaşılamamış) özal Cumhurbaşkanı olurdu, olmazdı, özal Cumhurbaşkanı olursa indiririz, Çankayada elini sıkmayız (anlaşılamamış) şimdi demokrasiyi kurma iddiasındalar (anlaşılamamış) bugün demokrasimizin yanında en büyük sorun Kürt sorunu'dur özgür bir ortamda barışçı yollarla demokratik bir ortamda tartışmalı; güvenlik kurulunda tartışarak, biraz güvenlik konusunda, biraz (anlaşılamamış) halkın görüşü alınmadan türkü soylesinler, şarkı soylesinler (anlaşılamamış) Kürt sorunu yukarıdan aşağı dik teyit inerek çözülemez. Kürt sorununu Türkler çözecektir. Kürtlerle eşit ve kardeşçe omuz omuza çözeceklerdir. Halkın yoktur birbirleriyle çelişkisi, alevi diye böldüler, şafii diye böldüler, hanefi diye böldüler, sunni diye böldüler (anlaşılamadı) Bu hareket bir baskaldırıldı (baskaldırıldı) bu baskaldırılıya bu sese kulak vermek zorundadırlar. HEP kurulmadan önce ne din konusu, kültür konusu meydana gelmemiştir. Biz halkımız dilini konuşacak, türküsünü söyleyecek, takunyayı giyecek, kendi demokratik değerlere sahip çıkacak, kendi ülkesinde söz ve karar sahibi olacak, Konyada, Antalya'da, Ankarada, İzmirde, Hamburgta, Pitburgda, Londrada HEP böyle coşkulu demokratik haklar için haykırıyorlar. Ancak barış ancak özgürlük ancak demokrasi istiyorlar. Bir gün gelecek artık bağırmadan konuşacağız. Bir gün gelecek çok güzel şeyler anlatacağız. Güleç yüzlü olacağız, eğer bugün bağırıyorsak, bugün suratımız asıksa (anlaşılamamış) inim inliyorda, onun için ateş düştüğü yeri yakar, gençlerimiz işsiz, çocuklarımız eğitimsiz, sağlıksız, hastahane kapılarında sürünüyor insanlarımız, bu nedenle her zaman biraz daha asık suratlıyız, demokrasi diyorki, (anlaşılamamış) biraz özgür sayıldığımız bu ortamda bu geceden hapishanelerde insanlık onuru için mücadele veren gençlerimizi selamlıyorum. HEP namuslu insanların emeği ile geçinen partisidir. Çesitli yakıştırmalar yapıyorlar. Bölücü parti diyorlar. Gerçek bölücüler bizim partiye bolucu parti diyor. Bu parti Kürtlerin partisidir diyorlar. Bu parti aksilerin partisidir diyorlar. Ben buradan her yerde ilan ettiğim gibi ilan ediyorum. Bu parti ezilen, sömürülen baskı altında tutulanların partisidir. Bu parti en çok kimin partisidir. En çok ezilen, en çok sömürülen, en çok baskı altında tutulanların partisidir. Kimdir bunlar? Eğer bu devlet, eğer bu düzen partileri hala bu partiyi Kürt partisii, alevi partisii diyorlarsa demekki alevilerle, Kürtleri çok ezdiniz, çok sömürdünüz, çok baskı altında tuttunuz. Yine bize diyorlarki oylar boş gitmesin, sol birleşsin, bugüne kadar sanki oyları boş gitmemişti, sanki oylar çok doluya gitmiş de şimdi oylar boş gitmesin diyorlar, esas bundan sonra boş gitmeyecek. bizim sol partilerle birleşme sorunu-

muz yok, böyle bir görevimiz yok bizim, açıkça ilan ediyorum. kadrolarınıza, taraftarlarınıza, Akbulut'a, bizim halkımızı birleştirmek gibi bir sorunumuz var. Edirneliyle, Hakkarili, hanefi ile şafiiyi, sünni ile aleviyi, Kürtle-Türkü omuz omuza birleştirip, demokrasi mücadelesi verme gibi görevimiz var. Halkımız birleşirse o zaman sol kadrolar da burada görev alırlar. Biz Pitsburg'da sorduk, Hamburg'da sorduk, sözler gibi insanlar da onlar, yurttaşlarımıza sorduk hani kestiği yenmezdi diye iteliyordunuz ya, birbirinizin gözünü çıkarıyordunuz ya, şimdi Almanyadasınız, kimin kestiğini yiyorsunuz, var mı çıkar çelişkiniz, biz birbirimizin, biz inançlarımızın, kültürümüzün bir zenginliği olarak kabul ederiz, insanca yaşayacak bir kültür zenginliği olan değerler yaratacağız, dediğim zaman, herkes bu dediğimi başıyla onayladı. Demek bizim birbirimizle çelişkimiz yok dedi, yakında seçim var, bu bizim fidan boylu özalin ne yapacağı belli olmaz. Bu seçimde HEP'e ya insan haklarına saygılı özgürlüklere saygılı, demokrasiyi kurma kararlılığı, koalisyon olacak, ya da bu değerlere sahip olmayan iktidar karşısında ciddi bir muhalefet olacağız, işçisiyle, köylüsüyle, memuru emeklisiyle, esnafıyla, hep birlikte yavaş yavaş, sağlam ve kararlı adımlarla, iktidara yürüyeceğiz. Ben böyle soylediğim zaman, daha yeni bir parti nasıl iktidar olur, falan diyorlar. Bunlardan bakan, başbakan olurmu diyorlar. Yusuf Özal'dan olur da yetim Husnu'den olurda, bunlardan olmaz. Olur, olur, oyle bir olur ki (anlaşılamamış) generaller bizi suçluyordu, hapishaneden çıkar çıkmaz, halk bizi meclise gönderdi, demekki oluyormuş, saygılar sunuyorum. Sizlerle gurur duyuyorum."

c) Halkın Emek Partisi tarafından 21.3.1991 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Nevroz Şenlikleri"ndeki konuşması:

"Özgürlük, demokrasi ve barış uğruna yürümekten onur duyduğum tüm devrimci yurtsever ilerici ve demokrat dostlarım. işçi ve emekçi kardeşlerim, sevgili gençler ve saygıdeğer hanım yandaşlarım, bacılarım, sizilere en iyi dileklerle sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Bugün 21 Mart anlamlı ve onurlu bir gün, bugün Nevroz yeni bir gün, yeni (anlaşılamamış) direniş, mücadele başkaldırı ve özgürlük hareketini yükseltme günüdür. Bugün zulme, sömürüye, baskıya başkaldırışın sembolleştiği Nevroz'dur. Bugün demirci Kava'nın zalim (anlaşılamamış) özgürlük meş'alesini Kürt halkına emanet ettiği yer, gündür. Bugün Kürt halkının özgürlük bayramıdır. Sömürüye ve sömürgeciliğe karşı olan bir (anlaşılamamış) gündür. Nevrozumuz. Kutlu olsun, Kürt Hiroşması, Halepçe vahşetinin bir kez daha lanetlendiği gündür. Bugün Halepçe (anlaşılamamış) ve bir daha Halepçeler yaşanmasın diye haykırıldığı gündür. Böylesine görkemli bir şekilde kutlamanın onurunu kutluyoruz. Selam olsun Kava'nın (anlaşılamamış) Kava'lara meydanlara sevgili dostlarım Kürt halkının direnme onuru ve mücadele geleneği Nevroz'un kelime anlamı (anlaşılamamış) bu aynı zamanda ve şimdi özgürlük ve demokrasi mücadelesini (anlaşılamamış) emekçi halklarımızın yanında onlarla omuz omuza hep barışa, hep demokrasiye, hep özgürlüğe doğru kararlı adımlarla yürüyoruz. (anlaşılamamış) çığ gibi büyüyor, örgütleniyor. Özgürlük, demokrasi ve meşruiyet (meşruiyet) dönemleri için Cizre'de, Nusaybin'de, idil'de, Şırnak'da, Tatvan'da ve daha birçok yerde direnen halkımızın Zonguldak'da işçilerin, kamu çalışanlarının, emekçilerin, işçilerin, yoksul ve topraksız köylülerin (anlaşılamamış) bilim adamlarının aydınların, devrimcilerin, demokratların, direnişlerin, yurtseverlerin, yurttaşlık haklarının elinden alınan onurlu insanların (anlaşılamamış) kucaklıyorum, sarılıyorum. Nevroz Bayramında (anlaşılamamış) başkaldırı ve Kava gibi birinin önderlik yapmasıdır.

Nevrozun başlangıcı halkın zalim hükümdarın baskısından kurtulma, aradan 2500 yıl geçse de kılıç ve kurşunla (anlaşılamamış) baskı, zulüm ve sömürü düzenini ayakta tutabilmek için ve bu ideolojinin şeytanları (anlaşılamamış) egemenlere, dün, bugünde Ankara'nın başkısında (anlaşılamamış) günüdür. Bugün özgürlük ve demokrasi tarihinde kınıyoruz ve özellikle 12 Eylül'ün taraflarına ve tüm (anlaşılamamış) insan haklarına karşı saygı istiyoruz. Demokrasi istiyoruz. Ve halkın yönetilmediği sömürü birliğine ve kamu işçiliğine dayalı, bir demokratik düzen için mücadele veriyoruz. Ve halkın aradan kaldırıldığı ve halkın sevinç gozyaşları bu Kürt halkı için elbette kutsal bir bayramdır. Özgür, halkın somurunun birliği içinde yaşayan Kürt halkı bu bayramı, sevinç gozyaşları içinde zafer ve özgürlük türkülerini haykırarak ve halay çekerek kutlamayı çoktan hak etmiştir. Halkla yazılı halkın halkla karşı direnişlerinin ürünüdür. Bu tür bayramları ancak halk ayakta tutabilir. Ve buna halk sahip çıkabilir. Diriliş halk gruplarının özlemi (anlaşılamamış) halkın sevinç gozyaşları ile bayramla Nevroz Bayramı bölgenin çeşitli bayramları var her çeşit bölgeye rağmen Nevroz (anlaşılamamış) önümüzde özellikle Türkiye çapında somurucu ve (anlaşılamamış) halkın devrimci meşalesini dile getiren (anlaşılamamış) güçlü bir (anlaşılamamış) Kürt halkı her zaman maddi değerlere yazmış ve o ne kadar ilginçtir, tüm demokrasi güçleri bu değerleri yaşatma muddeti içindedirler. Kürt halkının yaşamında onunda dayanışma içinde Kürt halkı özgürlük uğruna hiçbir zaman vazgeçmemiş ve ancak ve ancak (anlaşılamamış) bu yüzden de bugünkü geleneklerine ve kutsal değerlerini hep ayakta tutmasını bilmıştır. Nevroz (anlaşılamamış) bu güzel günü ve anlamlı bayramı kutlamaya çalışıyoruz. İşte sürekli kutlamak almış (anlaşılamamış) Bugün bu Kürt halkı başka anlama getirirler de engellere (anlaşılamamış) su veya Kürt bayramı deseler de Kürt halkına vağ çekiyorlar. 70 yıllık politikaları iflas ettiğini görüyorlar. İktidarın önemli olan aydarsı ve sürpriz çıkışları hem iktidar partisinin büyük umidi hem de düzen partilerini allah bullak ediyor. Bugün mukaddes ve (anlaşılamamış) Kürt halkına uygulanan politikanın yanlışlığından bahsediyorlar. Düne kadar yok denen Kürtlerle ilgili sahte nüfus karşılaştırmaları yaparak akıl dışı, gerçek dışı, bilgiler üretiyorlar. Kürt kardeşliği de tartışılmaz ve vazgeçilmez haktır. Bu gece demokrasinin önünde birçok engeller duruyor. Sendikal hak ve özgürlükler, düşünce ve örgütlenme özgürlükleri, demokratik hak ve özgürlükler (anlaşılamamış) herkes biliyor ki demokrasinin önünde en büyük engel Kürt sorunudur. Milli Güvenlik Kurulu coşkunuzu biliyorum ama genel başkan olduğum halde, Nevroz (anlaşılamamış) zaman tanıdı, onun için izin verinde konuşmamı tamamliayım. Kürt sorununu Milli Güvenlik Kurulu, hükümet, politikacı, gazeteci, sendikacı, tüccar, gemici daha aydınlatılırsa Kürt, Çerkez, Türk, Arnavut, Fransız, İngiliz, hatta satılmış Kürt ne kadar kaldırabiliyorsa bunu ne kadar gerçeği söyleyen Nevroz'un (anlaşılamamış) her Kürdün hakları vardır. Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanırken tekrar ediyorum. Kürt halkı kendi kaderini tayin etme hakkını kullanırken (anlaşılamamış) ben bu nedenle hosnut değilim diyeceğim, bu yüzden Birleşmiş Milletlerin de uluslararası sözlenleri özünü oluşturan halkların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı çıkılması yerine, uluslararası hukuka aklı, gerçeğe insanlık onuruna aykırı olan uygulamalara ve burjuvaların (anlaşılamamış) ve çok iyi bilinmeli ki, Kürt sorunu demokratik platformda özgürce tartışılmadan aklı (anlaşılamamış) Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyecek ve Kürt halkının bu anlamda (anlaşılamamış) baskı altında tutulmuş, onlar da halklar arasında eşit (anlaşılamamış) Türk ve Kürt halklarının (anlaşılamamış) bugün

de bu kalabalık halkların evlenmesine rağmen, (anlaşılamamış) onun için yüksek sesle diyorum ki Türkiye'de demokrasi yoktur, çatlak sesler çıkıyor yılların şartlandırılması içinde çatlak ses çıkarılara bu durumda seslenmek istiyorum. Korkmayın, yanlıştan vazgeçin daha mutlu, herkesin (anlaşılamamış) insan onurunu varedin yeter baskı zulüm ve sömürüye davalı hiç bir düzen uzun süre ayakta durmamıştır. Artık bu geçiği görün ve kabul edin. Dünyadaki gelişmeler nedeni ile hiçbir (anlaşılamamış) Türkiye'de böyle olmalıdır. Bu yüce toplum karşısında Birleşmiş Milletlere seslenmek istiyorum. Kürtlerin yaşadığı, Kürt halkının yürüttüğü mücadeleye sessiz kalmamalıdır. En kısa zamanda Birleşmiş Milletler topluluğunda bir Kürt konferansı toplanmalıdır. Özellikle Irak'ta savaşan Kürt halkına Kızılay ve Kızıllaç çerçevesinde gerek gıda ve tıbbi yardım yapılmalıdır. (anlaşılamamış) Dostlarımız bugün yasak olmasına rağmen Halepçe katliamına kadar Nevroz bayramını (anlaşılamamış) içinde kutluyoruz. Bugün de hep birlikte, yanında kutlama kararının ve daha kararlı ve daha (anlaşılamamış) burada genel başkan olarak şu huzurda söylemek istiyorum, gelecek Nevroz'u bütün Türkiye'de özellikle Diyarbakır'da bütün yurttan meydanlarda miting şeklinde kutlanmasını partim MKYK. öneriyorum. (anlaşılamamış) Yaşama hakkını dilerim ki büyük bir gelecek mücadelesi karşısında, her türlü tavrı (anlaşılamamış) insan hakları, özgürlükleri, demokrasi mücadelesi olacaktır. Hep barışa, hep demokrasiye, hep özgürlüğe ilerlerken, Nevroz ateşiyle tutuşan (anlaşılamamış) özgürlük şölenlerinde burada olmayan yetkililere Çankaya'da oturana ve Ankara'da oturanlara bu Nevroz'da yapılan baskıların bildirilenlerin işkence görülenlerin hesabı sorulmalıdır. Selam olsun insanlık onuru, işkenceyi yenecek diyen gençlere, selam olsun, selam olsun, işçiye, emekçiye, selam olsun sömürü baskı, zulme karşı duranlara selam olsun."

d) Halkın Emek Partisi izmir il örgütünce 22.3.1991 tarihinde düzenlenen eğlence gecesindeki konuşması:

"Nevroz. Frozbe, özgürlük, demokrasi ve barış mücadelesinde omuz omuza yürümekten onur duyduğum tüm devrimci yurtsever ilerici ve demokrat dostlarımız, işçi ve emekçi kardeşlerim sevgili gençler ve saygıdeğer kadın yoldaşlarımız, bacılarımız. Sizleri en iyi dileklerle sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Benim konuşma biçimim yazılı alışkanlığı içerisinde değil, hep sözlü konuşurum, ama bugün Nevroz ve hepimiz anlamı aynı olduğu için onbeş bin kişiye İstanbul'da ne söyledim isem izmir'de de onu söylemek istediğim için 24'de Diyarbakır'da, 26'sında Mersin'de aynı şeyleri söylemek için yazılı okuyacağım, Bugün 21 Mart anlamlı ve onurlu bir gün bugün Nevroz yeni bir günün, yeni bir umudun yıldönümü değil. Zulme karşı direniş, mücadele, başkaldırı ve özgürlük talebinin yükseldiği gündür. Bugün zulme, sömürüye, baskıya başkaldırışın sembolleştiği Nevroz'dur. Bugün demirci Kaya'nın (Kaya'nın) zalimce ak saltanatının (zalim Dehhak saltanatını) yerle bir ederek özgürlük ateşini Kürt halkına emanet ettiği ikibinaltıyüz yıllık direniş geleneğinin bayraklaştığı bir gündür. Bugün Kürt halkının özgürlük bayramıdır. Bugün aynı zamanda sömürüye ve sömürgecilğe karşı olan dil, din, milliyet ve renk farkı gözetmeden herkesin, mücadele ve dayanışma azminin, bilenecek kenetlendiği anlamlı bir gündür. Nevrozumuz kutlu olsun. Bugün Kürt Hiroşması ve Halepçe vahşetini bir kez daha lanetledikimiz gündür. Halepçelerin hesabı sorulsun. Ve bir daha Halepçeler yaşanmasın, diye haykırdığımız bir gündür. Biz bugün gözyaşı da dökeriz, bu gözyaşı sevinç ve özgürlük gözyaşıdır. Ve biz şimdi bu anlamlı günün ve Nevroz'un ruhuyla, ırk, din, dil, milliyet farkı gözetmeden Nevroz'u kenetlenerek kutlayabilmis olma-

nın coşkunu yaşıyoruz. Özgürlük, demokrasi ve barış güçleri olarak el ele ve yığinsal ve kitlesel Nevroz'u böylesine görkemli bir şekilde kutlamanın sevincini yaşıyoruz. Selam olsun Kama'ların (Kava'ların) özgürlük ateşlerini çağ çağ dağlardan Avrupalara kırlara, ovalara, meydanlara taşıyanlara sevgili dostlarım, Kürt halkının direnme ruhunu mücadele geleneğini simgeleyen Nevroz'un kelime anlamı her ne kadar yeni bir gün olarak bilinmekte ise de bu aynı zamanda yeniden doğuşu dile getirir. Ve şimdi özgürlük ve demokrasi mücadelesi veren biz de yeniden doğuyor, kendimizi aşıyor, yeniliyor, zulme ve baskıya karşı, mücadele azmimizi yükseltiyor, saflarımızı sıklaştırıyoruz. Emekçi halklarımızın yanında onlarla omuz omuza hep barışa, hep demokrasiye, hep özgürlüğe doğru kararlı adımlarla yürüyoruz. Hava sıcak izin verirsene ceketimiz çıkarmak istiyorum. Ve halklar huzurunda başkaldıran ve halklar şimdi çığ gibi büyüyor, örgütleniyor. Özgürlük, demokrasi ve mesrutiyet (mesruiyet) mücadeleleri için Cizre'de, Nusaybin'de, Diyarbakir'de, İdil ve Şırnak'da, Tatvan'da ve daha birçok yerde halkımızın Zonguldak'da işçilerin geçekondulardaki yoksulların yanında yürüyoruz. Sendikal haklar mücadelesi ve kamu çalışanları emekçilerin, işçilerin ve yoksullar ve topraksız köylülerim, taban fiyatları, boğazı sıkılan üreticilerin sosyal güvenlikten yoksun fakara halkımızın cins ayırımı nedeniyle daha çok sömürülen ve baskı altında tutulan kadınlarımızın bilimsel araştırma yapma özgürlüğü kısıtlanan bilim adamlarının, düşünce, anlatım ve anlatım özgürlüğü zincirleri vurulan aydınların, zindanlarda tutsak tutulan devrimcilerin, demokratların, ilericilerin, yurtseverlerin, yurttaşlık hakları ellerinden alınan gururlu insanların şanına büyük bir azimle mücadele bayrağımızı yükseltiyoruz. Unutulmamalıdır ki Nevroz bayramının önemini arttırıp ona nitelik ve dilenc kazandıran şey zulme karşı baskaldırıcıdır. Ve isyana karşı bir emekçinin onderlik yapmasının aradan 2600 yıl geçse de kılık ve biçim değıştirse de ve haklar (Dehhaklar) bugün de vardır. Baskı, zulüm ve sömür düzenini tutabilmek için resmi ideolojinin şeytanları akıl almaz dönemler (öylemler) fıslıyor ve egemenlere yol gösteriyor. Dün de bugün de haklıkların (Dehhakların) baskısına ve zulmüne karşı çıkma günüdür. 2603 yıl(dır) önce tutuşturulan onurun, direnşin, kıvılcımlarının bugün özgürlük ve demokrasi mücadelemize meşale yakarak yuruyoruz. Ve özellikle 12 Eylül mihraklarına ve cümle zorbalara karşı saflarımızı sıklaştırıyoruz. İnsan haklarına karşı saygı istiyoruz, demokrasi istiyoruz ve halkların ezilmediği, gönül birliğine ve kamu eşitliğine dayalı, demokratik bir düzen için mücadele veriyoruz. Ve

hakkın ortadan kaldırıldığı ve halkın sevinç gözyaşlarını tutamadığı o zahmet günü Kürt halkı için elbette ulusal bir bayramdır. Zulmün, baskının, sömürünün binbir cesidini yaşayan Kürt halkı bugün bu bayramı sevinç gözyaşları içinde zafer ve özgürlük türküleri haykırarak ve halaylar çekerek kutlamayı çoktan haketmiştir. Halk bayramları halkın ortak acı ve sevinçlerinin bir ürünüdür. Bu tür kavramları bayramları ancak halk yaratabilir ve ona halk sahip çıkabilir. Geniş halk yığınlarının istemi, dilek ve beklentileri, uyusmayan bayramlar cılız kalır. Coşkusuzdur. Giderek unutulur ve yokolur. Bölgede çeşitli bayramlar her çeşit teşvik ve desteğe rağmen Nevroz'un yerini dolduramaz. Halk Nevrozun devrimci ruhuna sahip çıkmış ve onu ulusal özellikleriyle de şekillendirerek bugüne kadar rengarenk gelenek olarak yaşatmıştır. Günümüzde özellikle, Kürt edebiyatında sömürücü ve sömürgeci güçlerin ne hakla (Dehhakla) özleştirildiğini ve kama (Kava) (anlaşılamamış) halkı devrimci mücadelesinin dile getiren güçlü bir imajın kullanıldığını görüyoruz. Bu halkımızın Nevroz içeriğine getirdiği anlamlı ve yeni katkıdır. Kürt halkı Nevroz için her zaman kendi maddi ve manevi desteğini, değerlerini yaratmış ve onu yaşatmıştır. Tüm demokratik güçlerin de

bu değerlerin yaşatılabilmesi için ezilen Kürt halkıyla dayanışmada bulunmaktan onur duymuştur. Dostlarım. Kürt halkı özgürlük tutkusundan hiçbir zaman vazgeçmemiş, daima onu kıskanmış bir halktır. O yüzden de kültürünü, geleneklerini ve ulusal değerlerini hep ayakta tutmasını bilmıştır. Nevroz nasılkı Kurtların en eski dili (dini) zedüstlü (Zerdüşt'ün) kutsal kitabı Zameraska'da (Zendavesta), Fırdevsi'nin Şehnamesinde, Ömer Hayyam'ın Nevroznamesinde, Şeref kanın (Şerefhan'ın) Şerefnamesinde, Ahmedî Hanın (anlaşılammış) nakış nakış işlenmişse o günlerden bu yana da Kürt aydınlarının, yazarlarının şairlerinin, ressam ve araştırmacılarının eserlerinde yeni ve çağdaş örneklerinin çoğalarak günümüze kadar zenginleşerek taşınmıştır. Zorbalara ise bu güzel ve anlamlı bayramı unutturmaya çalışmış, sürekli kana boyanmış, Nevroz Bayramını karartmaya çalışmışlardır. Bugün durum çok farklıdır. Başka anlamlar verseler de ve Ergenekon'a kadar gitseler de, Türk Bayramı deseler de el çırpıyorlar, coğrafi raporlarla Kürt halkına yağ çekiyorlar. 70 yıllık inkarcı politikalarla resmi ideolojinin iflas ettiğini görüyorlar. İktidarın dönemsel olarak faydacı ve sürpriz çıkışları her (hem) iktidar partisinin bir bölümünü hem de (bir) diğer düzen partilerini allak bullak ediyor. Bugün utangaç bir üslupla olsa da Kürt halkından uygulanan politikalarıyla yanlışlığından söz ediyorlar. Düne kadar yok dedikleri Kürtlerle ilgili sahte nüfus karşılaştırmaları yaparak akıl dışı, gerçek dışı ve bilim dışı çözümler öneriyorlar. Şimdi buradan ve haklara kulağına birşeyler fısıldayan şeytanlara sesleniyorum. Kendi kaderini belirlemek her halk için olduğu kadar, Kürt halkı için de tartışılmaz, vazgeçilmez bir haktır. Türkiye'de demokrasinin önünde birçok engel vardır. Sendikal hak ve özgürlükler, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, demokratik hak ve özgürlükler, anlamındaki sınırlamalar bu engellerden bazılarıdır. Ama dost düşman biliyor ki bugün Türkiye'de demokrasinin önünde en büyük engel Kürt sorunudur. Kürt sorununu Milli Güvenlik Kurulu, Hükümet, MİT, politikacı, sendikacı, tüccar, fabrikatör daha da ayrıntılaştırırsak, Türk, Çerkez, Fransız, İngiliz hatta satılmış Kürt ne kadar tartışabiliyorsa, bu tartışmaya ne kadar hakları varsa gerçeği söyleyen bir aydının gerçek bir demokratın ve ben insanım diyen her Kürtün en az o kadar hakkı vardır. Altını çizmek istediğim bir gerçek var. Burasını sessiz dinlemenizi istiyorum, çünkü burada ne fazla acı, ne de bizi çokşulandıracak bir şey vardır. Bir gerçeğin altını çizmek ve ilan etmek istiyorum huzurlarınızda, Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanırken, biraz sessiz olun, burada sessiz olalım. Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanırken kuruluşunda benim de emeğim, harcımda benim de gözyaşı ve kanım olan bu devlet bana çok zulüm, bana çok baskı ve işkence yaptı, ben bu devletten hoşnut değilim diyeceği düşünüüyorsa, Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanırken, altını çiziyorum, harcımda benimde gözyaşı, kanım var dediğim bu devlet için bana çok zulüm yaptı, çok işkence yaptı, beni kan ağılattı diyeceği düşünüüyör ve ona göre bir karar verileceği hesaplanıyorsa, Birleşmiş Milletler'in temel bir ilkesi olan uluslararası sözleşmelerin özünü oluşturan hakların kendi haklarını tayin etme hakkına Kürt halkı açısından karşı çıkacaklarına bugüne kadar Kürt halkına baskı yapan, işkence yapan, zulüm yapan politikalar ve devlet resmi ideolojisine karşı çıksınlar. Çok iyi bilinmelidir ki, Kürt sorunu demokratik bir ortamda özgürce tartışılmadan, çağa, akla ve bilime uygun çözümlenmeden, Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyecek ve Kürt (Türk) halkı da özgür olamayacak. Çünkü Türk halkı da baskı altında tutulmuş, onlar da haklar (haklar) arasında esit ve adil olmayan zora dayalı ilişkileri kabullenmeye zorlanmışlardır. Bugüne kadar köle-efendi ilişkisinde Kürt ve Türk halklarına bu ilişkiler zorbaca dayatıldı. Bugün de bu zorbalık

halkların iradesine rağmen sürdürülüyor. Onun için de diyoruz ki Türkiye'de demokrasi yoktur. Bugünlerde de bu konularda aralanan kapı ve atılan adımlar olumlu işaretler verse de yetmiyor, yetmiyecektir. Devlet korosunda bu işaretler nedeniyle çatlak sesler duyuluyor. Parti liderleri, düzen parti liderleri, düzenin parti liderleri, ilerici geçinen birçok yazar, çizer yılların şartlandırılmışlığı içinde tedirgin durumdadır, çatlak ses çıkaranlara tedirgin olanlara buradan sesleniyorum. Haksızsınız, yanlışsınız, bundan korkmayın, rahat olun, herkesin sizin gibi insan olduğunu...(bant bitimi) Birçok yerde bu yıl Nevroz'da birçok gencimiz, birçok insanımız işkence gördü, tutuklandı ve şehit edildiler, hiçkimse kuşku duyması, bütün bunların hesabı birgün teker teker sorulacak, faturaları ödetilecektir. Bu yıl İstanbul'da onbeşbin, burada üçbin ayakta duran insanlarımız var. Kusura bakmasınlar yerler salonlar dar geliyor. Bu nedenle gelecek sene Merkez Karar Yönetim Kuruluna İstanbul'da önerdim, meydanlarda, mitinglerde Nevruz'u kutlamalıyız. Gelecek sene Nevroz'da Diyarbakır'da buluşuyoruz. Bu yüce topluluk karşısında Birleşmiş Milletlere ve onu oluşturan devletlere sesleniyorum. Kürtlerin yaşadığı tüm parçalarda, Kürt halkının yürüttüğü mücadele ve onun haklı isteklerine sessiz kalamazsınız. Çesitli platformlarda öğrenildiği gibi en kısa zamanda Birleşmiş Milletler kapsamında bir Kürt konferansı düzenlenmeli, adil uluslararası sözleşmelere uygun, demokratik bir çözüm bulunmalıdır. Özellikle Irak'ta faşist Saddam'a karşı savaşan Kürt halkına Kızılay, Kızılağaç çerçevesinde yardım kampanyası açılmalıdır. Orda olumlu karşı karşıya olan Kürt halkı da yalnız kalmamalıdır. Başbakana söyledim, biz bu göreve hazırız, yeterki topladığımız yardımları Irak Kürt halkına yetiştirebilsinler, ulaştırabilsinler. Doslarım, bütün yasaklamalara once baskılara, zulme, soykırıma, Halepçe katliamına rağmen Nevroz Bayramı canlı bir şekilde kutlanarak bugünlere gelindi. Bugün de hep birlikte daha coşkulu, daha kararlı ve daha kitlesel olarak Nevroz'u görkemli şekilde kutluyoruz. Demokrasi güçlerinin dayanışmasını böyle örnekler çok çoğalarak yarınlara umutla koşuyoruz. Bahar mevsiminin başladığı bu dönemde halkımız arasında canlı bir şekilde kutlanan Nevroz bitip tükenmez bir geleceğe olan inancın yeni ürünlerini veriyor. Yok olmak istemeyen bir halkın azamî sevinci büyük bir geleceği kucaklayan mücadelesi karşısında her türlü zorba gücü yenecek insan hakları, demokrasi için mücadele veren bütün güçler ve insanlar mutlaka muzaffer olacaktır. Hep arşa, hep demokrasiye, özgürlüğe ilerlerken, Nevroz ateşiyle tutuşan ateşimizi, halklarımızın bayramlarının yasaklanmadığı, özgürlük şölenlerine başları dik olarak el ele tutuşup haley çektiği günler için yükseltiyoruz. Çok kısaca bugün Nevroz günü arkadaşlarımızın da belirttiği gibi uluslararası değere sahip, evrensel değere sahip bu kısa konuşmalarda çok daha birşeyi partimiz için söylemek istiyorum. HEP'ne Kürt partisi diyorlar. Elbette ezilen, sömürülen, baskı altında tutulan ve zulme uğrayan bir halk, Kürtler bu partiye sahip çıkıyorsa HEP'e yalnız bundan onur duyacaktır. Ancak biz hiçbir partiye MHP'ye bile Kürt (Türk) partisi suçlaması yapmadık. Bu haksız suçlamadır. Biz uluslararası tüm insanlara eşit bakıyoruz. Biz HEP olarak baskı, zulüm ve sömürüye uğrayanların partisiziz. Ençok kimin partisiziz? Ençok baskıya, en çok zulme, en çok sömürüye uğrayanların partisiziz. Bütün bu dediklerimize rağmen Kürtlerin partisi diyorlarsa, demek en çok onu ezmişler, en çok onu sömürmüşler, en çok ona zulmetmişler. Selam olsun insanlık onuruyla işkenceyi yenene, yenecek diyenlere, selam olsun İsmail Beşikçilere selam olsun sömürü, baskı ve zulme uğrayanlara, zulme karşı duranlara, selam olsun."

e) Halkın Emek Partisi Siirt il örgütünce 26.3.1991 tarihinde düzenlenen toplantıdaki konuşması:

"...Şimdi konuşmamın sessizce dinlenmesi yere geldi. Sayın Başbakan diyorki, bu topraklarda Türküm diyen yaşar, ben de burada biliyorum bu sözü yuhluyorsunuz, Başbakana yuh çekmek aklımızdan geçmez, o bir parti başkanı, ben de buradan diyorumki sayın Başbakan bu ülkede Kurtlerden onur duyan yirmimilyon insan yaşıyor. Sayın Özal Amerika'da Bush'la görüşüyor. Ne oyunlar tezgahlıyor bilmiyorum. İnşallah sağsalım memleketimize gelir. O da diyorki bağımsız Kürte hayır diyor. Bak okumakta bile güçlük çekiyorum, buradan Özal'a sesleniyorum. O fidan boylu Çankaya'daki Özala Kürtler bağımlı ve kole olmak istemiyorlar, bunu böylece bilin. Sayın Ecevit diyor ki, önce bir partililer, bu partililer varsa orada onlardan özür diliyorum ve hepimiz bir yerlerden geldik. Sayın Ecevit diyorki bu ülkede Kürt sorunu yoktur, yoksa neyi konuşuyorsun o zaman, o zaman yoksa niye niye konuşuyorsun, olmayan şey konuşulurmu. Oysa bu ülkede demokrasinin önünde birçok engel var. Sendikal hak ve özgürlükler kısıtlanmış, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü yok, bunların hepsi demokrasinin önünde engeldir. Ama dost düşman bütün dünya alem biliyor ki demokrasinin önündeki en büyük engel Kürt sorunudur. Kürt sorunu çözülmeden Kürt çözülmeden Türk halkı da özgür olmayacak. Türkiye'de demokrasiden söz edilmeyecektir. Hepiniz televizyonda izliyorsunuz, yakışıklı parti liderlerini, hepsi birbirinden güzel, hepsi birbirinden yakışıklı sözler ediyorlar. Bu ülkede sorunları biz çözeriz diyorlar. Kimdir bunlar, sayın Demirel onbeş yıl Başbakanlık yaptı, niye çözemedi. Sayın İnönü sülalece bu ülkeyi yönetti, devlet çocuğu olarak doğdu, niye çözemediler, Sayın Ecevit Başbakanlık yaptı, sayın Türkeş Başbakan Yardımcılığı yaptı, Sayın Erbakan Başbakan Yardımcılığı yaptı ... (anlaşılamadı) bunlar düzeltemediler, bunlar düzen partileri, yetmiş yıldır renk (red) ve inkar politikası izleyen devletin resmi (anlaşılamadı) tutsak olan partilerdir. Her yerde söylüyorum. Alın elinize büyük bir süpürge düzen partilerini bu bölgeden süpürün atın. Sayın Ecevit Allah gecinden versin, hakkın rahmetine kavuşursa onunda partisi dağılır. Türkeş de öyle, Erbakan da öyle, ama Fehmi Işıklar ölürse binlerce Fehmi Işıklar var. Daha yepyeni bir partiyiz. Bize çeşitli yakıştırmalar yapıyorlar. Bu parti Kürtlerin partisi, bu parti falanların partisi diye, buradan Kürt, Arap, Çerkez, Arnavut, Pomak herkese sesleniyorum. Bu parti ezilen, sömürülen, baskı altında tutulanların partisidir. Bu parti, bu parti en çok kimin partisidir (dinleyicilerden sloganla "Kürtlerin" diye bağırması). Bu parti en çok ezilen, sömürülen, en çok baskı altında tutulanların partisidir. Şimdi ben buradan soruyorum devlete, düzen partilerine, kim çok eziliyor ve kim çok sömürülüyor, eğer Kürtler eziliyor diyorlarsa suçlarını itiraf ediyorlar ve biz Kürtlerin de partisi olmaktan onur duyuyoruz. Arkadaşlar takdim edildiği, ettiği zaman böyle bir telaş duyuyorlar. Urfalıyım de diyorlar, başkanım diyorlar. Ben Urfalıyım ama beni seçen demokrat Bursa'lılara huzurunuzda teşekkür ediyorum... (anlaşılamadı) Ama Kava'lar çoğalıyor, örgütleniyor ve Kavanın tutuşturduğu özgürlük ateşini bugün daha yükseklerle ülkenin her yerine yaymak istiyorlar. Halkın Emek Partisine geldi diye Halkın Emek Partisi niye bazı insanlara baskı yapılıyor. Buraya partiye gelip gidenlere haksızlıklar, haksızlığa uğradı diye yakınları ağılık grevi yapanlara geçmiş olsun demeye gelenlere baskı yapıldığını duyduk. Sevgili memurlar, geçiminiz, ücretiniz, siyasi iktidarın iki dudağının arasında biz sizin de haklarınızı savunuyoruz, sizin de insanca yaşamınızı istiyoruz ve Meclistede her yerde memurların sıkıntısını dile getiriyoruz. Halkın Emek Partisi, emeğiyle geçinen insanların dostudur. Sakın olaki bundan sonra hukuk dışı, yasa dışı, insanlık dışı bir davranışta bulunmayın.

Eğer böyle bir durumlar olursa mecliste bakanlıklarda gereğini yapacağız. Yap diyenler böyle, yap diyenler böyle uygulama yap diyenler sahip çıkmaz size, uzun süre sahip çıkmaz ve ögle yapanların ismini illerimizde, ilçelerimizde, duvara asacağız, her yerde tanıtacağız, çocukları bile onların zarar görür, artık eskisi gibi Siirt'te baskı yapıp, yasa dışı, hukuk dışı davranıp elbette rahat gitmek mümkün olmayacak. Halkın Emek Partisi Edirne'de de il binasını açtı. Bursada da, Konyada da, Mersinde de, Hatayda da, sokakta (anlaşılamamış) Sevgili yurttaşlarımız kendi ülkemizde, daha karnı tok gezmek istiyoruz. Refahın yaygınlaşmasını, kimsenin ele gün muhtaç olmasını, emekliyle, memuruyla, köylüsüyle, esnafıyla, genciyle çocuğuyla inim inim inleyen kadınıyla hepimiz daha rahat yaşamak istiyoruz. Çağımız değişti artık. Bu çağa ayak uydurmak zorundadır. Hep birlikte düşünmek zorundayız. Bu topraklar bereketli, bu insanlar çalışkan, peki bu yoksulluk, bu sefalet bu açlık niye, çağ çağ yıllar boyu devam ediyor ve inim inim inleniyor. Çünkü, onlar halk yerine bir avuç çıkarıcıyı düşünürler. Bugüne kadar uygulanan politikalar buydu. Artık bu değişmelidir, bunu değiştirmek için Halkın Emek Partisi elinden geleni yapacak bu önümüzdeki seçim. Hani oylarımız boşa gitmesin diyenlerimiz olur, bu önümüzdeki seçim koalisyon var. Halkın Emek Partisi ya böyle bir koalisyonun bir ortağı olacak ya da bir şer hükümete karşı halkı, halkın cephesini ve onun safını tutacak, onun muhalefetine oluşturalacağız. Buradaki vali beni tanır. Beni uzun yıllardan beri tanır (anlaşılamadı) milletvekilimize göndereceğiz. İmkan bulursam ben de uğrayıp bir merhaba diyeceğim. Ben 12 Eylül'de özellikle işkencenin, zulmün ağırını yaşadım. Bir böbreğimi kaybettim, dört yıl hapis yattım. İdamla yargılandım. Ama ben şimdi meydanlarda bu 12 Eylül'de (anlaşılamadı) meydanlardayım. Halkın yanında'yım ve milletvekiliyim. Allahın izniyle daha çok olacağız. Vali bilmeli bunu ve valiler bilmez ve emniyet müdürleri idamla yargılanan dört yıl yatan milletvekili oluyorsa, bunu yapıyorsa bizi hükümetde getirir. Siirt'te huzurunuzda buradan zulüm ve sömürüye karşı mücadele verenleri selamlıyorum. Selam olsun, selam olsun işkence, insanlık uğruna işkence, işkence (anlaşılamadı) cezaevindeki dostlar, selam olsun alın teri döküp de buraya gelemeyen yüce halkıma, selam olsun İsmail Beşikçilere selam olsun Nevruz ateşini yükseltenlere, Nevruz ateşini Nevruz ateşini yükseltelim, biraz sonra aranızdan ayrılacağım ve siz dağılacaksınız, karışılmayınca hiçbir şey olmadığını görüyorlar, hep görüyoruz. Adı Nevroze du ka krele"

f) Halkın Emek Partisi Şişli (İstanbul) ilçe örgütünce 8.5.1991 tarihinde düzenlenen "Dersim Gecesi"ndeki konuşması:

"Değerli dostlar, sayıları gittikçe artan bize güç katan değerli dostlarımız, HEP mensupları, değerli mücadele arkadaşlarımız, hepinizi partim adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Aslında bu toplantılarda bulunup, konuşup, tavır almak çok hoş değil ama bir araya gelmiş iken merak edilen, ilgi duyulan konularda kısa birşeyler söylemek gerekiyor. Örneğin bir yanım DİSK olduğu için birçok arkadaşım DİSK'i ne yapacaksınız, DİSK'i teslim alacakmıyız, diye soruyordu. Biliyorsunuz bir dönemin Türkiye işçi sınıfının temsilcisi, mücadeleçisi ve Türkiye'nin delikanlısı olan DİSK'i teslim alacağız, yaşatacağız. Onu biraz daha güçlendireceğiz. Buna cezaevi koşullarında bile devletin gücü yetmedi. Halkın Emek Partisi henüz bir yılını doldurmadı. Bugün ilan ettik seçim 9 Haziran'da büyük kongremizi yapacağız. Birçok arkadaşım milletvekili ve yöneticiler bu kongre ile ilgili ülke çapında il il, ilçe ilçe örgütümüzü dolaşıyorlar. Bu nedenle aramızda değil. Kısa süre önce kurulan partimiz seçim hakkını elde etmiş ve kurultayla birlikte

yapılacak ilk seçime hazır hale getirilmiştir. Buna halkımızın büyük katkısı olmuştur. Çok yeni partiyiz ama iddialı partiyiz. Diyoruz ki, önce insanı insanlaştıracacağız. Bu insan korucu da olsa, rüşvet yeyici de olsa, satılmış Kürt de olsa onu insanlaştıracacağız diyoruz çünkü doğayı doğallaştıracacağız. Dünyamızı ülkemizi, yaşanır hale getireceğiz. Üç toplumu sivilleştireceğiz. Militarist toplum yapısını sivil toplum yapısına dönüştüreceğiz ve her alanda toplumu örgütlendirecek, dört devleti demokratikleştirecek bunlar elbette kolay değil, bunların tümünü demokrasi olarak veriyoruz ve diyoruz ki Türkiye'de demokrasinin önünde en büyük engel Kürt sorunudur. Bu çözülmeden Türkiye'de demokrasiden söz edilemez. Anti terör yasası çıkarıldığı zamanlar Meclis'de ifade ettim. Anti terör yasasının temel amacı devlet terörünü resmileştirmek, pekiştirmek ve kurumlaştırmaktır. Anti terör yasasının sekizinci maddesi konuşulmadan açıkça ama Meclis'te açıkça ifade ettim. Kürt halkı için, onun demokratik mücadelesi için getirilmiş, antidemokratik ürün. (Bant değişimi) Her halkın olduğu kadar Nevruz gecesinde belirttiğim gibi her halkın kendi kaderini tayin hakkı vardır. Bu hak bugün en çok Kürt halkı için geçerlidir. Biz Türkiye'de Kürt halkı özgürlüğe kavuşmadığı sürece, biz Kürt (Türk) halkını (halkının) özgür olmayacağını biliyoruz ve halkların gönüllü birliğine dayalı, tam eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzenin kararlı savunucusu olacağız, mücadelecisi olacağız. Sevgili dostlarım, buradan Adıyaman'a, Malatya'ya, Elazığ'a gideceğim. Orada da kongreler olacak, geceler olacak. Biz Sosyal Demokrat Halkçı Parti iken bir espiyle bunu ifade etmişim. Aramızda SHP'li dostlarımız var. Onlar bizim kanımız, kollarımız, onlar tabii ki bu safta olacak. ANAP'larda bu safta olacak, yurtseverde demokratlarda onlar da buraya gelecek. Doğru Yolcular da bu safta olacak, buraya gelecek. Onlara dedimki büyük patronlara, sermayeye egemenlere göz kırptığınız için, sosyal yanınız bitti. Halkçı parti olarak kaldınız, pardon demokrat halkçı parti. Yedi tane milletvekili Paris'te Kürt gitti diye ihraç ettiniz. Demokrat yanınız gitti., kaldı Halkçı Parti, şimdi halk akın akın SHP'den kopuyor. Halk da gitti, geriye parti kaldı. Şimdi tüm partiler demokrasi mücadelesi verilemez durumda. Verilemeyecektir. O nedenle gücümüz ağır olduğumu yolumuzun uzun olduğunu biliyorum. Bu partide demişlerdiki bir kurultayda nasıl oluyorda dört tane delege getirmek durumunda olan bu ülkede 99 tane Tunceli'li delege ile temsil ediliyor. O kurultayda not tutmuşlar. 99 Dersim'li delege varmış, Dersim'li bir arkadaş dedi ki, bu kadar sürmeseydiniz, bu kadar ölçüp doğramasaydınız 99 değil, dört delegeyle gelirdik. Şimdi İstanbul'da Dersimliler, Dersim'le dayanışma içerisinde, onlarla omuz omuzalar. İşte metro-polle Dersim arasında böylece diyalog kuruluyor. Bu birliği güçlendirecek ve oluşturacak, bu geceye emeği geçen değerli yöneticilerimize, değerli dostlarımıza, bu geceye omuz veren, dayanışma gösteren siz değerli kardeşlerimize teşekkür ediyor. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

g) Halkın Emek Partisi Diyarbakır il örgütü başkanı Vedat Aydın'ın 10.7.1991 tarihinde yapılan cenaze törenindeki konuşması:

"Buraya, buraya Diyarbakır'e ... (anlaşılamadı) 21 Mart'ında Nevruz'u kutlamak için gelecektim. Ne yazık ki, ne yazık ki faşist katiller tarafından öldürülen şehit edilen Vedat Aydın gibi yürekli bir dostumun cenaze töreninde konuşmak üzere geldim. Dünyanın, dünyanın ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelen değerli basın emekçileri, Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin değerli milletvekilleri, Doğru Yol Partisi'nin değerli milletvekilleri, Refah Partisi'nin değerli milletvekilleri, İnsan Hakları Derneğinin değerli temsilci-

leri, sevgili işçi ve memur sendikacıları, sevgili meslekte...(anlaşılamamış) yöneticileri, sevgili Diyarbakirliler, Devrimciler, demokratlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bazı bazı merkezlerde ... (anlaşılamamış) önce sessiz dinleyeceğiz. Bazı yerleri, bazı noktalarda ve kavşaklarda insanlarımızı bu alana bırakmayan görevlileri uyarıyorum. Bırakmazsanız gitmeyeceğiz. Önce HEP ....(anlaşılamamış) başkanımız Mustafa Özer'in arabasına bomba kondu, sonra ayın beşinde Vedat Aydın gece yarısı evinden alındı, telsizli, bellerinde çıplak silahla görevliler tarafından evden alındı. Üç gün beş gün uğraştık. Dünya kamuoyuna sesleniyorum. Sessiz dinleyin, olayı anlatmak zorundayız. Burada deşarj olmak için toplanmadık. Bir cenaze töreni ile işimiz bitmiyor. Üç gün uğraştık. Bölge Valisi, Emniyet Müdürü, İçişleri Bakanını hiçbirisi yerini bilmiyoruz dedi. Daha sonra, daha sonra iki gün sonra Gaziantep il başkanımızdan telefon aldım. Gece üçte ona da polis görevlisiyim diyenler olmuş, çık emniyete kadar gideceğiz demiş. Vedat Aydın'dan dolayı çıkmamasını söyledik. Teslim olmadı, çıkmadı ve şimdi aramızda yaşamını sürdürüyor. Buradan bütün Türkiye halkımıza, devlete ve dünya kamuoyuna ilan ediyoruz, hiçbir yurttaşımız, hiç bir insanımız, hiç bir HEP'li hiç bir görevlisi geç saatlerde uygun olmayan zamanlarda kimliğine güvenmediği bir ortamda hiç kimsenin davetine katılmasın, gerekirse evinde ...(anlaşılamamış) evinde olsun. Buradan devlet yetkililerine, Bölge Valisine, İçişleri Bakanına, Başbakan'a, Cumhurbaşkanına sesleniyoruz. Buradan hükumete sesleniyoruz. Televizyona çıksınlar, televizyona çıksınlar, bu benim dediğimi onlar da ifade etsinler, desinler ki, sizden özür diliyoruz, sizden özür diliyoruz. Bundan sonra, bundan sonra gece vakti kapınız çalınmayacak, çalarlarsa gitmeyin desinler. Bu katliamların amacı kitleleri sindirmek ve katiller görüyorsunuz, kitle sınımmış bu katliamla iki tane devlet ortaya çıktı. Birisi açık devlet, biri gizli devlet, gizli devlet burada görev yapıyor. Bu katliamla bir şey daha ortaya çıktı. O da Kürt sorununu halen zorla, baskıyla, kurşunla, süngüyle, işkenceyle çözeceklerini sanıyorlar. Bu katliamla susacaksınız, sizlerle susacaksınız. Yabancı televizyonlar çekiyor bizleri, durumu anlaşıyor, bu katliamla önce Kürt partisi diyerek Halkın Emekçi Partisini sınırlamak isteyenler. Şimdi de terorist olarak sınırlamak istiyorlar. Ben buradan ilan ediyorum. Bu katliamlarla gerçek terorist devlettir. Her yerde ilan ettim. Diyarbakırda da ilan ettim. HEP ezilen sömürülen, baskı altında tutulanların partisidir. Eğer çok ezilen, sömürülen, baskı altında tutulan Kürt halkı ise, onların partisi olmaktan şeref duyarız. Kürt sorununu HEP barışçı yollarla çözmeyi öneriyor. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine göre çözüm öneriyor. Türkiye'de ilk önce inkardan vazgeçecekler. Türkiye'de Kürt halkı vardır ve her halk ne kadar kendi kaderini tayin hakkına sahipse Kürt ... (anlaşılamamış) kendi yurdumuzda daha özgür yaşamak için, kendi yurdumuzda daha uygur yaşamak için mücadele veriyoruz. Halkımız her gün biraz daha büyük kitlelerle bu mücadeleye katılıyorlar. Her gün biraz daha güçleniyoruz. Önceleri tek tek baskı altına alınan insanlarımızı gücünü birleştirerek, dayanışmasını pekiştirerek, baskıları uzaklaştırmayı amaçlıyor. Bu ülkede verdiğimiz vergiyle maaş alan insanlarımız, verdiğimiz vergiyle alınan kurşunların, bize sıklmaya hakkı yoktur. Şimdi hepimizin dostu, mücadele arkadaşımız, yoldaşımız Vedat Aydın'a son görevimizi yaptık. Bu olaylar olmasaydı, Aydınlar Köyüne gidip ailesine bugün başsağlığı dileyecek, geleneklerimize uygun biçimde törenimizi, taziyemizi tamamlamış olacaktık. Ama şimdi vakit geçti. Bizim programızın dışına taşıldı, zaman olarak. Bu görevimizi yarına ertelemek durumundayız. Bizi biraz daha Diyarbakır'da, bir biraz daha Diyarbakır'da kalacağız. Bolge Valisiyle telefonda

görüştüm, izin verildi. Ben konuşuyorum, demiş diyorum, budur demiyorum, demiş diyorum. Emniyet Müdürü ile görüştüm. O da yok dedi. Ben hemen inandım. Bana söylüyorsunuz. Bakacağız. Bu tür olayların partimizi güç duruma düşürmek için bizi hem vurum hem de terörist örgüt olarak göstermek için Türkiye kamuoyuna bu tür olaylar oluyor. Biz buna izin vermiyeceğiz. Biz bu oyunu bozacağız. Çünkü onlar biziz. Biz yasal mücadele veriyoruz. Biz meşruiyet mücadelesi veriyoruz. Yasaların meşruiyet çizgisine, meşruiyet çizgimizde yasaları oturtmak istiyoruz. O bakımdan bizi oyuna getirmek isteyenleri fırsat vermemek durumundayız. Şimdi yarına ertelediğimiz taziye partiye duyuracağız. Saatiyle, ama bir programımız varki o ertelenmeyecek, yarın onbirde parti meclisimiz, il başkanları ortak toplanacak, hem bugünkü olayı, hem bundan sonra gelişecek olayı değerlendirecek ve ortak bir karar alıp, uygulamaya koyacağız. Ondan sonra taziye gideceğiz şimdi buradan."

h) Halkın Emek Partisi Bursa il örgütüne 7.9.1991 tarihinde düzenlenen eğlence gecesindeki konuşması:

"Çok değerli Bursalılar, Bursayı da ekmeği kadar paylaştan değerli hemşehrilerim, değerli demokratlar, yurtseverler, devrimciler, gençler, çok saygıdeğer hanımefendiler, bacılarım, hepinizi saygıyla selamlarım. Dünyada çok güzel olaylar gelişirken, demokrasi konusunda önemli adımlar atılırken, halklar kendi kaderini tayin etmek isterken, özgürlük yolunda önemli ölçüde yol alırken, toplumlar kendi ülkelerinde söz ve karar sahibi olmak için panzerlerin, tankların üzerinde yürürken ve başarı elde ederken, ne yazık ki Türkiye'de bu anlamda esen güzel rüzgarlardan henüz yeteri kadar etkilenmiş değiliz. Ülkede halen insan hakları özgürlük ve demokrasi için çok önemli bedeller ödülüyor. Seçim atmosferine girdik. Şimdi Türkiye'de yurttaşlarımız sandık başına gidecek, kendilerini yöneten insanlarını seçecekler. Bu noktaya nasıl gelindi? Adil olmayan bir seçim yasasıyla, kimilerine göre baskın seçim yasasıyla bugüne nasıl gelindi? Adil olmayan bir seçim yasasıyla yapılan bir seçimle huzur ve istikrar gerçekten sağlanabilir mi? Bu seçim yasasıyla Halkın Emek Partisi, bir iki diğer parti seçim dışı bırakıldı. Amaç, halkın Emek Partisi'nin seçim dışına itmek, parlamento dışına itmektir. Her yerde demokrasiyi savunduklarını tekrarlayan ve televizyonda sürekli demokrasiden söz edenler, bu baskın seçim yasası, parlamentoda görüşülürken, ne yazık ki Halkın Emek Partisi'ni seçim dışında tutabilmek için her türlü gayreti sarf ettiler. Daha bu yasa görüşülmeden eğer basında izleyebildiysek, il başkanlarımıza, il yöneticilerimize yönelik yoğun saldırılar oldu. Diğer partilerin yöneticileri rahat rahat siyasi faaliyetlerini yürütürken, Halkın Emek Partisi yöneticileri işkence görüyor, kurşunlanıyor, katlediliyorlardı. Sonra sınır ötesi bir hareketle, kahraman olduğunu sanan Mesut Yılmaz, Kıbrıs fatihi sayın Ecevit'e benzer bir başarıyı elde edebileceğini sanarak, 13 ay evvel seçim yasasını gündeme getirdi. Amaç belliydi, amaç yükselen Kurt halkının mücadelesini bastırmak, özgürlük ve demokrasi için Kurt halkının verdiği mücadeleyle işçi sınıfının güçlenen mücadelesinin birleşmesini engel olma. Çünkü biz en son noktaya kadar direnen işçilerin (bu sırada seyrirciler tarafından Kürtçe olarak "Bijl Partiya Karkeren Kürdistan" sloganı atılmış) sloganı yok lütfen, konuşurken slogan atmayınız. Bu iki mücadelenin birleşmesinden demokrasi çıkacaktır. Türkiye'ye demokrasiyi yerleştirmede çok önemli görev yapacaktır ve ülkede artık dünyada tartışılmayan insan haklarına saygıyı, özgürlüklere saygıyı yerleştirmiş olacaktır. Bu

koşullarda seçime girmemiz engellendi. Gazetelerde (gazetelerde) yazıldığına göre bir bakan HEP'in televizyonda yapacağı konuşmadan kaygı duydum diyor. Eğer biz televizyonda konuşmuş olsaydık, on dakika başında, on dakika sonunda konuşacaktık. Fehmi Işıklar'ın 20 dakikalık konuşmasından korkan iktidar, hiçbir zaman ayakta duramayacaktır. Amaçları somürüye devam, obur anlamı da tasfiyeyi kalıcı kılmaktır. Biz kendi yurdumuzda haklarımızı alabilmek, alınterimizin hakkını ölebilmek, kendi yolumuzda insanca ve özgür olarak yaşamak istiyoruz. Bu aşamada bizi seçime sokmayanların amaçları boşa çıksın diye bir araya girdik. Önce bağımsız adaylarla bütün ülkede seçime girebilirmiyiz diye bir tartışmaya girdik. Ya da koşulları uygun bir partiyle ortaklaşa bir seçime girebilirmiyiz diye düşündük. Çok yönünü düşündük. Halkımızın sonuç alması gerekiyordu. Halkımızın üstündeki baskının biraz olsun kalkması ve rahatlaması gerekiyordu. Partimize gelen baskıların, saldırıların belli ölçüde durması gerekiyordu. Daha saymadığım birçok nedenlerden dolayı ortak birlikte tavır alabiliriz diye seçimlerde birlikte tavır alabiliriz diye, Sosyaldemokrat Halkçı Parti ile ortaklaşa seçime girmeyi uygun bulduk, arkadaşlarıma şunu söyledim, ben bu partinin genel başkanayım, benim aday olmama hakkımı lütfen bana teslim ediniz. Ancak ne arkadaşlarım, ne de birlikte hareket edeceğimiz parti şimdilik ikna olmuş değil. Biz milletvekili olmadan, dokunulmazlık gibi sahte bir zırha, sahte bir maskeye bürünmeden de mücadele edenlerdeniz. Bunu DISK'de ispatlamıştık. DISK Genel Sekreteriyken ben(im) dokunulmazlığım yoktu. Benim dokunulmazlığım, işçi sınıfının desteği idi. Bugün de dokunulmazlığımızın asıl kaynağı halkımızdır. Çünkü gördük ki Diyarbakir'de dokunulmazlığımız olduğu halde, milletvekilleri ve genel başkanları dövülebiliyor ve bu dokunulmazlığın sahte olduğunu gördük. Şimdi bizim dövülmemizle sadece biz dayak yedik. Ayıp değil dayak yemek, işkence gördük, ama birşey aydınlandı. Diyarbakir'de milletvekilleri dövülebiliyorsa, halkın ne kadar inim inim inlediği, ne ölçüde baskı altında tutulduğu bütün dünya tarafından görüldü. Ben buradan o baskı ve zulme karşı duran halkımızı yurekten selamlıyorum. Sevgili dostlar, şimdi burada Sosyaldemokrat Halkçı Parti delegelerine, üyelerine ve yöneticilerine seslenmek istiyorum ve bütün partilere de seslenmek istiyorum. Biz en son kararı, disiplin içinde uygulamak zorunda olan bir partiyiz. İçimize sımese bile partimiz bu kararı vermişse hep birlikte uyacağız o kararı, ama bu birleşme değildir. Bu SHP ile HEP'in birleşme kararı değildir. O kararı halkımız verecektir. Şimdi SHP yöneticilerine, üyelerine ve delegelerine sesleniyorum. Özellikle Bursa'da listelerini dürüst, namuslu, adam gibi adaylarla bezedikçe halkımız kolay kolay destek vermez. Dürüst olacak, demokrat olacak, insan haklarına saygılı olacak, özgürlükler için mücadele edecek, grevdeki işçilerin yanında saf tutacak, ezilen insanların yanında yer alacak, böyle insanları seçiniz. Yerli yabancı düşünmeyiniz. Biz ne Bursa'lı, ne Urfa'lı ne Trabzon'lu ne Trakya'lı heryeri kendimizin biliyoruz. Yeterki insan olsunlar. Bu güzel şölide aslında değerli sanatçılardan turku dinleyeceksiniz, muzik dinleyeceksiniz, folklor izleyeceksiniz, uzun zamanınızı almak istemiyorum. Benim konuşmalarımı zahten biliyorsunuz. Daha çok konuşacağız meydanlarda, onlar ne kadar yasaklasa da, onlar televizyonu ne kadar kapatsalarda, bizi yaşadığımız surece halkımızdan kucaklaşmaktan, onunla konuşmaktan ve tartışmaktan alıkoymayacaklardır. Halkın Emek Partisinin birgun özgür bir seçimde gücünü göstereceğine inanıyoruz. Ama bu seçimde özellikle bizim adaylarımızdan yer aldığı listelere dürüst insanların yer aldığı listelere verilecek her oy Vedat Aydınların ruhuna bir fatiha yerine geçecektir. Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum."

2- Genel Başkan Vekili Ahmet Karataş'ın beyanları

Halkın Emek Partisi'nin 15.12.1991 tarihinde yapılan 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'ndeki konuşması :

"Sayın divan, sayın eski genel başkanımız Fehmi Işıklar ve birlikte gelen tüm HEP'li arkadaşlarım, basının değerli emekçileri, kurultayımızın inançlı delegeleri Kürt, Türk, Laz, Çerkez sıcak Türkiye halkı hepinize merhaba, değerli arkadaşlarımız geçen kurultayda aramızda olup da bu kurultayda olmayan değerli Diyarbakır'lı il başkanı şehit arkadaşımız Vedat Aydın'ın yüce saygısı önünde saygıyla eğiliyorum. Değerli arkadaşlarım. Bugünlere çok koşullarda geldik. Henüz tartışmasının bitmediği bu noktada. Bu ülkede Kürt sorunundan bahsetmek, onları da bu kurultay da tartışacağımızı, onları bu kurultayda ibare edeceğimi, herkesin bilmesi gerekir. Bu anlamda ben arkadaşlarımdan özellikle rica ediyorum. Bu kurultayda söyleyeceklerimizi dinlenmesi bilinerek, sonuca ulaşılmalıdır. Değerli arkadaşlarım, dünyamız hızla değişiyor, hızla değişen dünyada, Ortadoğuda yerimiz değişiyor. Türkiye'deki koşullar değişiyor. Bütün bu değişikliklere HEP olarak nasıl baktığımızı, bu konuda neler düşündüğümüzü sizlere ifade etmek istiyorum. Dünyamızda son yıllarda gelişen siyasal gelişmeler dünyanın çehresini oldukça değiştirmiştir ve halen değişmeye devam etmektedir. İkinci Dünya Savaşından bu yana ABD'nin başını çektiği, kapitalist (kapitalist) kap (kamp) ve SSCB'nin başını çektiği, sosyalist kamp biçimindeki iki başlıklı kutuplaşma, yerini bütünleşme ve tekleşmeye bırakıyor. Sosyalist kampta yeralan ülkelerde uzun yıllardan bu yana bağıştiren toplumsal, ekonomik ve siyasal tıkanma ve bu tıkanmanın (tıkanmanın) açılması için geliştirilen cevaplar reformlar biçiminde oldu. Bu reformlarla birlikte özde ve biçimde ciddi değişimler gündeme geldi. Söz konusu değişimler, sosyalizmin aşması biçiminde değil de sağa savrulması tarzında oldu. Tıkanmanın kitleye yansıyan yüzü ise kitlelerin iktidar partilerden uzaklaşması ve küçük burjuva demokrasisine yönelmesi olarak şekillendi. Bu gelişmeler yaygın bir kitle hareketi üzerine oturan hükümet değişikliğini birlikte getirirken, doğu Avrupa'nın yeniden yapılanması, serbest piyasa ekonomisi ve çok partili siyasal sistem mantığına göre şekillenmeyi getirdi. Değişmeler adeta buz tutmuş Doğu ve Batı Avrupa ilişkilerini yeni bir sürece sokmuştur. Sistem olarak kapitalizmle sıkı bir ilişki içinde kendini aşmak isteyen Doğu Avrupa'nın yüzü batıya doğru olunca, batı da bu gelişmelerden alabildiğine azami bir şekilde sonuç almaya çalışmaktadır. Bu karşılıklı olan yönelim bir bütün olarak dünyanın iki merkezli politikalarını geçersiz kılmıştır. Hiç şüphesiz, sosyalist sistemde bu gelişim, kapitalist bloku olduğu gibi etkilemiş ve burada da eski politikaları geçersiz kılmıştır. Başını ABD'nin çekmiş olduğu kapitalist blokta yer alan Batı Avrupa bugüne kadar Sovyetler ve Varşova ülkelerine karşı NATO içinde kendini koruma mantığını almışken şimdi durumda buna gerek görülmeme başlanmıştır. Daha önce ABD'nin etkisinden kurtulmaya çalışan Batı Avrupa yeni dönemde alabildiğine kurtulma koşulları olgunlaşmıştır. Özellikle Birleşik Almanya'nın öncülüğünde, birleşik bir Avrupa gündeme gelmektedir. AET içinde ve onun bir üst biçimi olarak Avrupa Birliği içinde birleşmek isteyen Avrupa ülkeleri şu anda Doğu Avrupa ülkelerini de bu birleşmenin içine çekmenin çabalarına yatmış bulunmaktadır. Bu dünya siyasetinde güçlü bir Avrupa'nın boy vermesi demektir ki dünya daha şimdiden bunun etkisi altına girmiş bulunmaktadır. Yakınlaşma ve ardından bütünleşmenin hesapları içinde, Avrupa'nın NATO içinde bir gereksinimi kalmamıştır. Bu bağlamda NATO'nun da esas olarak rolü kalmamış bulunmaktadır. ABD esas olarak sürece cevap verecek politikaları

geliştiremiyor. Sosyalist sistem bu tarzda bir değişimi SSCB'nin dünya politikasından düşmesi işine geldiği halde kontrolü dışında ve güçlü bir rakip Avrupa'yı istemektedir. Ancak yapabileceği başka bir şey de yoktur. İki kutuplu siyasal durumu bu tarzdaki değişimi sadece dünyanın bu alanlarını değil, tümünü etkilemektedir. SSCB'ne dayanan ve esas olarak iki merkezli siyasal statükolara göre politikalar üreten sosyalist sistem ülkelerin tümü yeni dönemde bir başlarına kalarak, kendi sorunlarına, kendi öz güçleriyle cevap vermek durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Ne varki ağır yapısal sorunlarla karşı karşıya olan bu ülkelerde gerek iç muhalefetlerine karşı ve gerekse emperyalizmin ekonomik ve siyasal saldırılara karşı oldukça zorlanmakta ve genelde bir sağa kayışı yaşamaktadırlar. Şu anda sosyalizmde çözüm inat eden Küba ve Çin bunu ne kadar götürcekleri ve ne kadar dayanacakları belirsizliğini korurken ulusal ve sosyal kurtuluş hareketindeki radikalizm de ciddi bir bunalım içine girmiş bulunmaktadır. Ancak bunlar bir çözüm değildir. İlkel acemilik ve çocukluk dönemini sancılarla tamamlayan dünya devrimci güçleri artık gerginlik ve olgunluk dönemine doğru gelişim göstermektedir. Gerçekçi demokratik sosyalizmin ve devrimci radikalizmin bu deney tecrübelerine dayanarak daha da objektiviteye kavuşması söz konusudur. Dünyanın siyasal yapılaşmasındaki değişim bloksuz ülkeleri de etkilemektedir. İki merkezden geliştirilen politikalar, birtakım çıkarlarını koruma istemiyle bir araya gelen ve birlikte hareket etmek isteyen bağlantısızlar hareketi, yeni değişimler içinde işlevini yitirmektedir. Çünkü, bu dayanışmayı gerektiren nedenler ortadan kalkmaktadır. Bu durumda eski değerler üzerinde uzun süre politikalar yapmaları mümkün değildir, daha şimdiden doğrudurüst bir toplantı dahi geliştirememektedirler. Gelişen bu durumlar karşısında dünya için genel olarak söylenebilecek olan şudur, İkinci Dünya Savaşının ardından oluşan siyasal statükolar bir bütün olarak parçalanmış ve yeni bir sürece girilmiştir. Geçiş dönemlerinin tüm özelliklerini taşıyan, yeni sürecin ne gibi sonuçlara varacağı henüz netleşmemiş olmakla birlikte nereden bakılırsa bakılsın, yeni çelişkilerin üzerinde yeni dengelerin oluşacağı ve bunun eskiye benzemeyeceği açıktır. Kuzeyin zengin ülkeleri ile güneyin yoksul ülkeleri ve ulusal kurtuluş hareketleri biçiminde tabir edilen yeni bir denge biçiminin gelişeceği kuvvetle muhtemeldir. Dünyadaki bu gelişmelerden en fazla etkilenen olanlardan birisi de içinde bulunduğumuz Ortadoğu bölgesidir. Bölgedeki gelişmelere bakıldığında zorlu boyutlarda değişik dinamikler üzerinde gelişmelerin yaşanacağı görülecektir. Dünya ve bölgedeki son gelişmeler, bölge halklarının gelişmesinin yolunun ne olduğunu iyice ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Bölge halkları ister klasik sosyalizme dayalı ister batıya dayalı yaklaşımlarla fazla yol alamayacakları bir noktaya gelip dayanmışlardır. Başkalarına dayanmanın kendini korumaya yetmediği gibi körfez savaşı ile iyice ortaya çıkmıştır. Bölge halkları kendi tarihsel kaynaklarının ve zenginliklerinin çok gerisinde bir yoksulluğa mahkum edilmişlerdir. Somunların vicdansızlığı, sömürülenlerin çektiği yoksulluğu açları hareket geçiriyor. Ortadoğu halkları mevcut yeni oluşturulmak istenen egemen dünyaya karşı en fazla direnen halklar olacaktır. Çünkü bu bölgenin çözilemeyen toplumsal sorunları ve çelişkilerini egemen dünyanın başını çeken emperyalizm çözmemekte, tam tersine çıkarları doğrultusunda iradesini kullanarak bastırmaya çalışmaktadır. Her ne kadar çabalar gösterse de istenilen yumuşamanın ve barışçı koşulların bu aşamada geliştirilmesi mümkün değildir. İşbirlikçi burjuvalar, monarşiler, şeyhliiler (şeyhlikler) ve emirlikler ile halk kesimleri arasındaki çelişkilerin yanı sıra Filistin ve Kurt halkının ulusal ve sosyal sorunları gündeme kendini dayatmaktadır. Bunların üzerinde kendisini dayatan emperyalizm işgal ve somuru

bölge halklarının sorunlarını daha da ağırlaştırmaktadır. Bölge halkları ve emperyalizm arasındaki çelişki ezilen sınıflarla ezen sınıflar arasında çelişki, Arap ve İsrail arasındaki çelişki ve Araplar arası çelişki ve ezilen ulusların ezenlere olan çelişkisi bir bütün olarak bölgeyi çelişkiler yumağı haline getirmektedir. Bu ağır çözümlerin dayatmaları olmayacağı gibi yüzeyel yaklaşımlarla olması mümkün değildir. Bölge halklarının öz güçlerini ve dinamiklerini yoğunlaştırarak demokratik mücadele süreciyle kenetlenmesi ve kendi sorunlarını kendi içinde özgür iradesiyle ve iç dinamizmiyle çözüme gitmesi tek doğru yoldur. Özünde petrolü ve çıkarlarını korumak için, görünürde Kuveyt'i kurtarmak için daha sonra da Kürt halkına yardım gerekçesiyle bölgeye giren ABD emperyalizmi ve müttetiklerinin tüm güçleriyle bölgeye yönelmesi bölgenin dünya genelindeki önemini ortaya koyar. İşte dünya için önemli olan bu bölgede ağır sorunların gerçekçi çözümü kardeş bölge halklarının kendi öz güçleriyle demokratikleşme ve dayanışmayı sağlamalarıyla mümkündür. Kurtulus bölge halklarının kendi ellerindedir. Değerli dostlar, sevgili delegeler, biz dış politikada ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, kısacası ulusların kendi kaderini kendilerinin tayin edici bir politikadan yavaşız. Ulusların kendi kaderini tayin etmeleri mutlak ayrılma hakkı olarak algılanmamalıdır. Bu hak özgürlük ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşamak hakkı, aynı zamanda Kıbrıs sorunu yıllardır bir sorun olmaya devam ediyor. Bazen ayrı bir Türk Devleti, bazan Türkiye'nin ayrı bir ilgi (ili) gibi bakılmaktadır. Bizce buradaki çözüm her iki halkın eşit koşullarda federasyona dayalı tek bir Kıbrıs yaratılarak çözülür. Kafkaslarda ve Baltık Cumhuriyetinde bağımsızlık sürecinin hangi boyut kazanacağını şimdiden kestirmek zordur. Filistin sorunu İsrail'i de yok saymadan eşit koşullara sahip iç içe ya da yan yana ulusal ve sosyal sorunlarını gidererek çözmek mümkündür. Ortadoğu'da en önemli sorun bugün Kürt sorunudur. Gerek gelişmelerin seyri, gerekse birçok ülkeyi doğrudan ilgilendirmesi açısından en önemli sorun halindedir. Bu sorun çözülmeden, Ortadoğu barışı ve ülkeler arasındaki işbirliğini sağlamam (sağlamak) mümkün değildir. Değerli dostlar 70 yıldır bu ülkede uygulanan politika artık iflas etti. Red ve inkar politikasının artık işlemez hale geldiği bir dönem yaşıyoruz. Bu dönemde Türkiye emekçi halkının demokrasi talebinin öne çıktığı Kürt halkının dinarizminin yükseldiği, kendisini her alanda ifade edebilecek bir döneme girmiştir. Bu ülkede bir sorun var ama bu sorunları daha yüksek enflasyonla, daha çok işsizlikle, daha çok işkence ve baskı ve 10 yılda bir darbe yaparak bu ülkenin sorunları çözülmez, çözülememiştir de. Bir yandan bu ülkenin harcının ortak atıldığını, bu ülkenin birlikte kurulduğunu söyleyeceksiniz, bir yandan da çifte standart uygulayarak, daha çok baskı uygulayacaksınız. Bu hangi eşitliktir, hangi kardeşliktir. Kardeşliktir, kardeşlik. Kendiniz için istediğiniz tüm hakların başkası için de olmasıyla mümkündür. Bir yemin törenindeki olayı bile işine (içine) sindiremiyor kardeşlik. Sayın Ecevit için kan ağladığını söylüyor ama, sayın Ecevit bu ülkede her gün insanlar yerlerinden yurtlarından ediliyor, soykırım ve katliam yapılıyor. Bütün bunlar karşısında hiç kılınız kıpırdamıyor sayın Ecevit. Üç saat içinde Kıbrıs'ın yarısını alırken, Maraş'ta insanların katledilmesine, üç gün boyunca içi hiç kan ağlamıyordu. Sayın Mesut Yılmaz, hükümet programı görüşülürken bu kürsüde ana dilimde konuşacağım diyor. Sayın Yılmaz anlaşılan ana dili ile resmi dili birbirine karıştırıyor. Eğer ana dili ile konuşacaksa, Lazca konuşması gerekiyordu ve başkanın (başkasının) ana diline de saygı duyması gerekirdi. Biz Türk halkı ile Kürt halkının ortak değerlere sahip olduğunu, çıkarlarının da ortak olduğunu söylüyoruz. Bundan rahatsız olan tekeller sermayedir. Sömürgeci anlayış ve onun devlet

yönetimidir. Bugün ülkede demokrasiden bahsediliyor. Ama demokrasiden anlaşılan şey çok partili seçim anlayışıdır. Yeni kurulan hükümet hedef olarak önüne demokratikleşmeyi koyduğunu söylüyor. Artık Başbakanların bile inkar etmeden bu işkence olduğunu söyleyebilmesi Türkiye devletinin kimin yönettiğini ortaya koymuştur. Hükümeti demokortaklaşma (demokratikleşme) konusunda ne kadar samimi olup olmadığını göreceğiz. Bizim bu konuda endişelerimiz var. Çünkü asıl devlet politikasına yön verenlerle hükümet ve parlamento arasında bir anlayış birliği, genel bir politika görüşü yoktur. Bütün temennimiz söyledikleri demokratikleşmeyi sağlamaları ve bu konuda somut adımlar atmalarıdır. Bu konuda samimi olmaları halinde her türlü özveriye ve desteği de sunmaya hazırız. Bu konuda samimi iseler hemen yapılması gereken konular var. Bunlar: 1- Anti Terör Yasasının ortadan kaldırılması, 2- Köy koruculuk sisteminin kaldırılması, 3- 12 Eylül'ün sonuçlarını ortadan kaldırarak koşulsuz genel bir af ilanı, 4- Kontgerilla'nın açığa çıkarılması ve dağıtılması, 5- Özel timin bölgeden çekilmesi, 6- Olağanüstü Hal uygulamasının bütün kurumlarıyla kaldırılması, 7- Kürt ulusal sorununun ve çözümünün bütün boyutlarıyla özürce tartışılabilceği demokratik bir ortamın sağlanması, 8- Gözaltı süresinin 24 saate indirilmesi ve avukat gözetiminde sorgunun yapılması, 9- Adil bir seçim yasasının çıkarılması, 10- Cezaevlerinin insan hak ve onuruna yakışır bir duruma getirilmesi, 11- Tüm çalışanlara grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların sağlanması, 12- Genel grev hakkının tanınması, lokavtların kaldırılması, 13- Anayasa'nın demokratikleşmesi ile Milli Güvenlik Kurulu'nun kaldırılması ve Genelkurmay'ın Milli Savunma Bakanlığına bağlanması. Değerli dostlarımız dünyadaki son gelişmeler beraberinde dünya geneline hızlı bir değişim ve gelişim yaratmıştır. Buna denk düşen bir sürecin Türkiye'de de yaşanması, yansıma ve gelişme yasasının doğal bir kurallıdır. Bu genel gelişme Türkiye'yi zorlamakla birlikte halkımız tarihin en zor koşullarını yaşarken bir yandan büyük bir yaşam ve geçim sıkıntısı çekmekte, diğer yandan da anti demokratik yasalar ve yöntemlerle boyun eğdirilmeye ve bastırılmaya çalışılmaktadır. Gelişen ekonomi sosyal ve siyasal kriz karşısında acizliğini haklarının kısıtlanması ve çıplak zorun dayatılması biçiminde gösterilmektedir. Halkın toplumsal muhalefeti gün geçtikçe artarak, ileri bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Çünkü bu kriz öyle ileri boyutlara varmışki dengesizlikler had safhaya varmış emekçi kesim son derece koşullarda açlık, yokluk ve baskıya, çifte standart altında inim inim inlemektedir. İşçi sınıfımız acılık içinde kıvrılırken, bir avuç burjuvazizm (burjuvazi) habire yeni köşeleri dönmekte ve işçinin köylünün gençliğimizin kafasında özel tim, polis jopu eksik olmamaktadır. Bunun yanı sıra Kürt halkımız tarihin mahkum ettiği yöntemlerle her türlü uygulamanın mübah sayıldığı bir özel savaş tarzı ile evinden yurdundan edilerek ıslah edilmeye çalışılmaktadır. Bugün orada tam bir savaş ortamı yaşandığını inkar etmenin hiç bir işe yaramayacağını son yılların gelişmeleri çok açık göstermiştir. O halde kendini sorumlu hisseden her ilerici demokratik kişi veya partinin Türkiye'nin sorunlarına doğru yaklaşmak göreviyle karşı karşıya olduğu açıktır. Belli ki eğer sahtelik değil de gerçekçi olmak isteniyorsa bedeli ne olursa olsun sorunlarımızı doğru ortaya koymak zorundayız ve bu konudaki yaklaşım demokratlığımızın ölçütü olacaktır. Biz Türkiye'nin genel sorununun herşeyi sınırsız bir şekilde burjuvazinin elinde olduğunu buna karşılık emekçi halkın ve işçi sınıfının antidemokratik yöntemlerle hakların mahkum edildiği, açlığı yaşattığının bunun yanı sıra Kürt halkının içinde yaşanılmaz koşullarda bulunduğunu belirtiyoruz. Ülkemizin bu gerçekliğini bu biçimde vurgulamakla Kürt partisi mi oluyoruz? Elbetteki hayır. Ama gerçeklerimiz bunlardır ve bunları

biz ısrarla vurgulayacağız. Bundan ürkmemez ve çekinmemek daha işin başında insan haklarına ve demokratiklikten feragat etmek anlamına gelir. Biz egemenlerin herşeyi har vurup, harman savurmasına herşeyi dedikleri gibi yapıp, çağdışı bazı tabularla Kürt ve Türk halkının gemlenmesini kabul etmeyeceğiz. İşte biz insanlığın temel görevi bulunan bu gerçekliklerin dile getirilmesi partisi olabiliriz. Temel sorunumuz yılların köhnemiş soyut ve gerçeklerle alakası olmayan kavramları parçalamak, geleceğe, güzelliğe, iyiye, adaletli ve dengeli özgür ve demokratik düzene giden yolu aydınlatmaktır. Bunun için de Edirne'den Van'a kadar Türk, Kürt ve diğer bütün azınlık haklarını (halklarının), emekçi sınıflarının ortak sesi olmak, Kürt halkının, devrimci, demokrat dinamizmi ile Türkiye emekçi sınıflarının bileşkesi olarak demokratik mücadele yöntemleriyle Türkiye'deki sorunların takipçisi bir hükümet, halkımızın çektiği acılara derman olmak ve bu temelde Türkiye'ye bir yenilik getirmek, gerçek devrimci demokrat halk muhalefetine temsilcisi olmak ve gane amacımızdır. Ortamımız herkese açık ve Anayasal çerçevede mücadeleyi esas alan demokratik mücadele platformudur. Türkiye'de ilk kez kapsamlı bir biçimde halkın öz gücüne dayalı halk muhalefetine gelişimi söz konusudur. Tabii ki bu yılların kararlı mücadeleden bir birikimdir. Belli bir emek ve çaba sonunda ancak geliştirilebilmektedir. Demokratik halk gücünün ve muhalefetin mücadelesiyle ileri demokratik reformlarla gerçek demokratik anayasa ve toplum yapısına ulaşmak mümkün olacaktır, temel eksenimiz bu ise ve burada kesinleştiriliyorsa kimse bununla oynayamaz ve ileri geri çekemez. Dar grupcu çıkarların öne çıkaran ve bu yapımızı çekiştirenler, bu platformumuzun yapısına ve felsefesine ters düşen kişiler olacaktır. Burası genelde demokratik sürecin boyutlarından geliştiren, bütünleştiren, burjuvazinin sınırsız hakimiyetine karşı geçmiş halk yığınlarının hakimiyetini geliştiren, halkın hak arama mücadelelerini meşrulaştırma platformu olmalıdır. Böyle olunca burası demokratik mücadelelerin ileri bir mevzisi ve halkın gerçek muhalefetine odağı haline gelir. İki halkın emekçi sınıflarının ortak bir mücadele platformunun geliştirilmesi olarak da ele alınabilecek bu oluşum geleceğin güçlü temellerinin atıldığı bir demokratik dünyanın bir adayı olma özelliğini de taşımaktadır. Bunun üstüne ve edebiyatına ve demokrasiye inanan bütün kesimlerin ve kişilerin uyması zorunlu olmalıdır. Partinin çatısını ve yapısını böyle bir mantıkla örme ve bunu güçlü bir demokrasi kalesi haline getirmek, demokrasi ilkelerinin yılmaz bir savunucusu haline getirmek hepimizin en başta birinci görevimiz olmalıdır. Örgütlenme ve mücadele tarzı kesinlikle klasik burjuva partilerinininkini aşan bir tarz olmalıdır ve tamamen halka dayanan demokratik mücadele ve örgütlenme tarzıyla modern ve devrimci bir literatürle örgütlenmeyi esas alan bir parti olmalı ama aynı zamanda dar ve salt aydın entel tabakalara dayanmayışı da çok geride bırakan en geniş halk kitleleriyle bağ içinde ve kendi içinde en geniş demokrasiyi işleten çalışan aktif bir organizmadan oluşmalıdır. Bu biçimiyle her bakımdan yenilikçi, atılımcı ve cesur adımların sahibi olacaktır. Bir örgütlenme ve kadrolaşma modeliyle demokrasi mücadelesine varolan boşluğu dolduracak ve haklarımızın (halklarımızın) ihtiyaç hissettiği ortak demokratik mücadele platformunun geliştirilmesiyle tarihi bir görev yerine getirilmiş olacaktır. Bu anlamda Türkiye'deki devrimci demokrat yurtsever ve siyasi anlayışlarla mevcut sol siyasi partileri ülkenin sorunlarını çözmede aynı çatı altında olmaya çağırıyorum. Bu konuda hiçbir önyargımız ve kaygımız yoktur, kurultayımızın başarılı geçmesini diliyor, hepinize saygılar ve sevgiler sunuyorum.

3- Genel Başkan Feridun Yazar'ın beyanları :

a) 1-5 Şubat 1992 tarihli Saban Gazetesi'nde yayımlanan beyanları:

"Osmanlı Devleti 600 yıl gibi uzun bir zaman sürmüştür. Osmanlı Devletinin bu kadar uzun bir zaman ayakta kalmasının ve bir cihan devleti olarak yaşamasının temel ilkesi ve nedeni çok uluslu ve çok inançlı bir toplumu bünyesinde ayırım yapmadan yaşatmış olmasından kaynaklanmıştır.

"Osmanlı Devleti, bir tek etnik yapının dili ve kültürünü değil, bir taraftan Türk, bir taraftan Arap, bir taraftan Pers kültürü, bir taraftan Kürt kültürü ve daha çok sayabileceğimiz diğer etnik yapıların dil ve kültürlerini birleştirerek Osmanlı kültürü ve Osmanlı dilini ortaya çıkarmıştır.

"Bu etnik yapılar, bu devlet içinde tamı tamına olmasa da herkes kendi kimliğiyle yaşayabilmiştir. Osmanlı Devletinin bu politikası II. Mahmut dönemindeki ıslahat hareketleriyle kısmen değişikliğe uğramış, 1839 yılında Tanzimat Fermanı olarak bilinen Gulhanı Hattı Hümayunu ile çok ileri boyutlar kazanmıştır.

"Tanzimat Fermanı sonrası Avrupalılaşma hızlanmış ve buna bağlı olarak da Türk Milliyetçilik akımı etkinliğini göstererek Jön Türk hareketini doğurmuştur. Bunun neticesi olarak devletin bünyesinde bulunan diğer etnik yapılar da kendi kimliklerinin etkinliğinin ve çoğu zaman bağımsızlığını korumak durumuna girmiş, böylece devlet büyük sıkıntılara girmiştir.

"Bunun üzerine 1876 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu ve 1908 yılındaki gelişmeler imparatorluğu ayakta tutmanın çabalarıdır. Ancak, gelişen dünya koşullarında yeterli düzenlemeler yapılamadığı için ve devlet kalıcı, çözümcü, siyasi ve ekonomik politikalar üretmediği için I. Dünya Savaşına zayıf olarak girdi ve bilindiği gibi yenik olarak çıkıp, devlet parçalandı.

"Sonuçta Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde başlatılan milli kurtuluş mücadelesiyle Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan bütün etnik yapıların müşterek katılımlarıyla bugünkü devletin sınırları belirlenmiş oldu.

"Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk Kitabında belirttiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Kürtlerin, Türklerin müştereken verdikleri mücadele sonunda kurulmuştur. Ancak, Jön Türk hareketiyle başlayıp İttihat Terakki Fırkası olarak ortaya çıkan düşünceler yeni devletle yalnız Türklerin olduğunu, bunun dışındaki bütün etnik yapıları inkar eden bir devlet politikası yaşama geçirildi. İşte bunun sonunda 1925 Seyh Said, 1920 Koç Gri isyanı, 1937 Dersim isyanı çıktı. İttihat Terakki zihniyetinin tek partili dönemde Cumhuriyet Halk Partisi'nde iktidar olması ve devlet bölünüyor endişeleriyle sertleşen, ezen ve hatta yok etmeye yönelik düşünceler yüzünden baskıcı, otoriter bir devlet ile asimilasyon politikası başlatıldı.

"Asimilasyon kelime anlamıyla benzetme olmasına rağmen, etnik bir köken üzerinde işletildiğinde etnik yapıyı diliyle, kültürüyle, tarihiyle yok etme anlamındadır. 1946 yılında Türkiye'nin geçtiği çok partili rejimde kurulan sosyalist yapıdaki siyasi partiler, çok partili yaşamda yer almak istemişlerdir. Ancak, en kısa sürede kapatılmışlardır.

"Yine devletin kurulduğu dönemlerde Mustafa Kemal, Kürt gerçeğini benimsediğini birçok kez açıklayarak Kürt liderlerinin Büyük Millet Meclisine kendi ulusal kıyafetleriyle gelmelerini bizzat onerdiği halde, koşullar değişince bu liderleri Kürt kıyafetleriyle Meclise geldikleri için bölücülükle suçlamış ve İstiklal Mahkemelerinde yargılatmış, çoğunu idama mahkum etmiştir.

"Yine Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk açılış töreni, hutbe okunarak yapıldığı ve tanınmış din adamları Mustafa Kemal'in yanında Meclis'te temsil edildikleri halde 1925'ten sonra aynı nite-likte birçok din adamı gericilik suçlamalarıyla ağır cezalara çarptırılmışlardır.

Bu politikalar devam ederken, başlayan II. Dünya Savaşı, dünyayı yeniden şekillendirmiş ve bu savaş sonrasında 1948'de, Türkiyenin de imzaladığı Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Ancak Türkiye inkarcı, bas-kıcı ve asimilasyoncu politikasına devam ederek, bu belgenin gerek-lerini yerine getirmemiştir.

"1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelişi, Amerikayla kurulan yakın ilişkiler bu politikanın değişimini sağlayamamış, bazı açılımlarına rağmen aynı sıkıntılar devlette devam etmiş, devletin demokratikleşmesi, insan haklarının ön safha (safa) çıkarılması kulak ardı edilmiştir. Anlamını hala bilemediğimiz, niçin yapıldığı da halen tartışılan 27 Mayıs İhtilali Başbakan ve 2 Bakanın idamı ve Cumhurbaşkanının da müebbet hapse mahkum edilmesiyle sonuçlanmış, ancak vatan haini sayılarak idam edilen üç kişi için 1991 yılında devlet töreni ile bir anıt mezar yaptırılmıştır.

"Kendisiyle gelişen bu devlet politikası hala sürdürülmüş ve 1961 yılında yapılan anayasa ile değişen dünya koşullarına uygun gelişmeleri sağlayacak birçok ilkeyi içinde taşımasına rağmen yasa-lara uygun olarak kurulan ve programının anayasaya uygunluğu kararıyla tescil edilen Türkiye İşçi Partisi (TİP) birçok kez seçime katılmış, parlamentoda temsil edilmiş ve grup kurmuştur.

"Buna karşı TİP 12 Mart döneminde kapatılmış ve yöneticileri tutuklanarak cezalara çarptırılmıştır. 1975'de yeniden kurulan TİP, 12 Eylül askeri darbesiyle yeniden kapatılmış ve yöneticileri mahkum edilmiştir.

"Bu örnekler Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren başta aydın-lar olmak üzere, tüm toplumun yürüttüğü demokrasi mücadelesinin kazanımları ile ve mücadeleler sürecinde sağlanan sosyal ve siyasal haklar, temel yasalarla sağlam güvencelere bağlanarak devlete mal-edilemedikleri için kolayca alınabilmiştir. Özellikle askeri yön-e-timler döneminde, bu haklar yok sayılarak bu haklar uygulamadan kaldırılabilmiştir. 1961 Anayasası gibi ileri bir anayasa devlete benimsetilemediği için veya devletin temel kurumları bu yasalara uydurulamadığı için hükümetler tarafından benimsenmiş olsalar dahi, toplum tarafından da kabullenilseler dahi devletin resmi ideolojisi tarafından istenildiği zaman yok edilmiştir.

"Türkiye'de demokratik kazanımların kalıcı olmayışının ne-denleri devamlı merkeziyetçi devlet anlayışına bağlı asker ve bürok-rasinin her türlü değişime kapalı olmalarıdır. Öte yandan iktidara gelen politik kadrolar devlet ve toplum karşıtlığında devletin yük-sek menfaatlerini korumayı tercih etmiş, toplumu ve insanı bu men-faatlara kurban etmiştir.

"İşte bu yukarıda belirttiğimiz gelişmeler karşısında aydın, ilerici kitle örgütleri ve Türkiye'de değişim isteyen siyasi partiler, zaman zaman askeri müdahalelerle askıya alınmış, hatta yok edilmiş, bu kişi ve örgütler 12 Mart döneminde şiddetli cezalandırılmaları tabii tutulmuştur. Toplumda zaman zaman geçerliliğini kaybeden, işlemez hale gelen 141, 142, 163 ncü maddeler istendiği zaman yürürlüğe konularak çok sert biçimde uygulanmıştır. Bütün bu inkarcı, asimilasyona dayalı, toplumsal gelişmelere kapalı, adeta yenileşmemek için direnen devletin resmi politikası içerisinde, Türkiyede yaşayan etnik yapıların kendi kimliklerini ortaya koyamamaları, demokratikleşmenin sağlanamaması, işçi sınıfının haklarını elde edememesi, inanç sahibi insanların kendi inançlarını özgürce kullanamamaları, kullanmak isteyenlerin de 12 Marttaki askeri müdahalenin cezalandırılmaları ve siyasi örgütlerin kapatılması, Türkiye'yi 12 Eylül'un askeri darbesinin yapılmasına gerekçe olarak gösterilen ortamı yaratmıştır.

"12 Eylül hareketi kendi yarattığı gerçekleri yine kendi geliş gerekçesi olarak kullanmıştır.

"12 Mart döneminde doğuda köylüler çırıl çıplak soyulup, köy meydanlarında eşlerinin ve çocuklarının yanında dövüldüler. Dünyanın çocuk olan bugünün gençleri insan haklarına saygısızlığın en acımasızını, işkencenin ve baskının en koyusunu gözleriyle gördüler. Babalarını ve amcalarını çırıl çıplak gözlerinin önünde gören o çocukların körpe zihinlerinde bu durum kuşkusuz çok derin izler bıraktı. 12 Mart'ın ardından 12 Eylül geldi. Bu kez 12 Mart'ın çocukları 12 Eylül'un gençleri olarak cezaevlerini doldurdular. Korkunç işkenlere maruz kaldılar. Bir kısmı hayatını kaybetti.

"Bir kısmı sakat kaldı. Resmi beyanlara göre verilen rakamlar dışında kaç kişinin cezaevinde öldüğü kesin olarak belli değildir. Hiçbir demokratik ifade kanalının olmadığı böyle bir ortamda gençler demokratik kanalların tıkandığını, hukuka saygının iflas ettiğini gördüler. Başka yöntemler ve başka arayışlara yöneldiler. İşçi sınıfının temsilcisi olan DİSK kapatılmış, yöneticileri ve mensupları uzun yıllar cezaevinde tutulmuş, işkencelere maruz bırakılmışlardır. Kökeni ne olursa olsun, demokratça düşünen aydınlar, gazeteciler, yazarlar cezaevlerine doldurulmuş, baskı ve işkenceye tabii tutulmuştur. İşte demokratik tüm yolların tıkandığını gören bazı kesimler antidemokratik uygulamalar karşısında kendi yöntemleriyle mücadele etmek üzere değişik örgütlemeler içine girdiler. Bazı kesimler demokratik yolların zorlanması gerektiğini ve bu nedenle de 12 Eylül'den sonra kurulan siyasi partiler içinde özellikle de SODEP ve SHP'de yer aldılar.

"Gelişen dünya ve onun tarihinde Türkiye'de sınırlanmış, kısıtlanmış ve yasaklanmış tüm hakların demokratik biçimde ifade edilip, kamuoyuna aktarılması ve çözüm yollarının aranması için SHP içinde mücadele verilmiştir. Ancak SHP'nin kendisini çağın gereklerine uygun geliştirememesi, devletin resmi ideolojinin etkisinden kendini kurtaramamış olması, Kürt etnik yapısının önüne engel konulması, işçi sınıfının haklı taleplerinin yeteri derece ifade edilememiş ve mücadelesinin verilmemiş olması gibi sebeplerle bu başarılamadı. Kısacası örneği batı ülkelerinde olan gerçek demokratikleşme özlem ve istekleri SHP içinde çekişmelere neden oluyor. SHP bir türlü devlet partisi olmaktan kurtulup, toplumun partisi olamıyordu.

"İşte bu aşamalar yaşanırken Paris'te toplanan Kürt konferansına katılan 7 milletvekilinin ihraç edilmiş olması bardağı taşıran son damla oldu. Bu olay HEP'in de doğumuna neden olmuştur. Aslında bu neden de tek başına HEP'i oluşturmamıştır.

HEP'e barış, insan hakları evrensel ve demokratik değerler için hem toplumumuzun hem de insanlığımızın binlerce yıllık mücadelesinin büyük birikimine dayanan demokratik bir partidir.

"Başta devlet olmak üzere, bütün siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik kurumları, demokratikleştirecek, onları vatandaşların hizmetine verecek bir yeniden yapılanma programına sahiptir. Ayrıca bu programı uygulamak için uygulama imkanı bulmak için siyasal iktidara taliptir.

"HEP'i diğer partilerden ayıran en önemli özellik dünya görüşüdür. Olaylara bakış HEP için önemlidir. Buğün kendisini ister sağda ister solda tanımlansın, Türkiye'deki bütün siyasal partiler ve siyasal kadrolar, ittifak ve Terakki geleneğini ve anlayışını sürdürmektedirler.

"Söven milliyetçi anlayışlardan kurtulamadıkları için çağdaş gelişmeleri derinliğine kavrayamadılar ve örnek aldıkları toplumların kötü bir taklitçisi olmaktan ileri gidemediler. Yaratıcı ve yapıcı olamadılar." (1 Şubat 1992 Tarihli Sabah Gazetesi s. 18)

"HEP'i değerlendirirken ve HEP'in ne yapmak istediğini, ne yapmak istemediğini anlamak isterken öncelikle HEP'in programına bakmak gerekir. Çünkü bir partinin politikasını belirleyen, açıklayan, parti organlarını, bütün üyelerini bağlayıcı belge programıdır. Bir de merkez karar organlarının kararları ve genel başkanın demeçleri partiyi bağlayıcı niteliktedir. Bunların dışındaki fikirler, kongre ve toplantılarda bazı davranışlar HEP'i sorumlu tutmaz. HEP'in politikasını belirlemez.

"HEP barış, demokrasi, insan hakları hareketleri ve evrensel bir nitelik kazanan tüm demokratik gelişmeleri kendisine hedef seçmiştir. Sorunların barış içinde uzlaşmayla çözümlenmesini sağlamaya çalışır. Çevre koruma bilincinin bütün toplumda yaygınlaşmasını ister. Patolojik (ekolojik) dengenin bozulmaya başlaması ve nükleer tehditle birlikte barış ve silahsızlanma çabaları ayrı sistemler arasında işbirliğini artırdı. Bu süreç içerisinde kendisini sosyalist olarak tanımlayan model çöktü. İkinci süper güç olan SSCB tarih sahnesinden çekildi. Ama geride karışıklık ve belirsizlik bırakarak.

"Bir yandan bu sistem çökerken, tek süper güç olarak Amerika Birleşik Devletlerinin kendi çıkarına uygun bir dünya düzeni yaratmakta olduğunu görmekteyiz.

"Dünya nüfusunun dörtte üçünden fazlası az gelişmiş ülkelerde yaşıyor. İnsanlar genellikle siyasal, dinsel ve ırksal baskıların altında eziliyorlar. Az gelişmişlik çemberini kıramıyorlar.

"Üçüncü dünya ülkelerinde insanların hak ve özgürlükleri, halkların etnik kimlikleri, kültürleri, varlıkları tehdit altındadır. Yeterince üretmeyen, üretiminin büyük bir bölümünü de uluslararası tekelere kaptıran, emekçi halk açlığa ve yoksulluğa mahkum edilmiştir. Baskı altındaki halklar kültürlerini korumak ve geliştirmek olanağından yoksun bırakılmıştır. Evrensel kültürün bir

parçası olan ve bütün insanlığı ilgilendiren ulusal kültürlerin bazıları yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardır. Bu haksız düzenin korunması için oluşan totaliter yönetimler her türlü demokratik talepleri ve başkaldırıyı şiddetle ezmekte ve bazı durumlarda kitle kıyımına girişmekte tereddüt etmemektedirler.

"Türkiye batıya olan yakın ilişkisine rağmen bir üçüncü dünya ülkesidir ve bu ülkenin sorunlarını yaşamaktadır. Nitekim, Türkiye ekonomisine yabancı ve onlarla işbirliği yapan tekeller egemendir. İşsizlik, yüksek enflasyon gittikçe artan bir ölçüde süreklilik kazanmış, sınıflar ve bölgeler arası gelişmişlik uçuruma dönüşmüştür.

"Türkiye, hukukun genel ilkelerine aykırı bir anayasaya, bu anayasaya bile aykırı yasalara ve bu yasalara bile kendini bağlı saymayan bir devlet yönetimine sahiptir. TBMM'nin bileşimi halkı temsil etmekten uzaktır. Devletin resmi görüşü dışında herhangi bir görüşün meclis kürsüsünden ifade edilmesi ne yazık ki mümkün değildir. (Mahmut Alınak olayı bunun açık bir örneğidir.)

"Doğu ve Güneydoğu'da baskı ve asimilasyon politikası uygulanıyor. Olağanüstü Hal sürekli bir yönetim biçimine dönüşmüş, insanların ne can güvenliği, ne de mal güvenliği var. Yıkılan köyler, göçe zorlanan insanlar, faili meçhul cinayetler, işkence ve haksız tutuklama haberleri olağanlaşmış, günden güne artan faili meçhul cinayetlerin güvenlik güçleri tarafından işlendiği iddiaları bile araştırılmıyor. Bölge hukukunun genel ilkelerine aykırı karar-namelerle yönetiliyor. Yargı yolu kapalı ve karar-nameler yargı denetiminden uzak tutuluyor. Amacımız devleti ve toplumu demokratikleştirmek, demokratik bir sivil toplum yaratmaktır. Bu amaç programımızın ikinci bölümünde şöyle ifade edilmiştir:

<< Çağdaş sosyal hukuk devleti hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün vatandaşların ve egemenlik altında bulunan bütün insanlığın huzur ve güvenini, refah ve mutluluğunu sağlamakla görevlidir. HEP iktidarında devlet bu anlayışına uygun olarak halkın yönetiminde ve hizmetinde bir kurum olacaktır. Vatandaşlarına, insan onuruna yaraşır bir yaşama düzeni sağlayacaktır.

<< Halk için halk yönetimini, gerçek bir demokrasiyi gerçekleştirecek demokrasiye yabancı bütün unsurların ya varlıklarına son vererek ya da konumlarını uygun hale getirerek devlet kurumlarını ve organlarını demokratikleştirecektir.

<< Hiç kimse veya organ kaynağını halkın özgür iradesinden almayan bir devlet yetkisi kullanmamalıdır. HEP 'siyasî iktidar' yanında bir 'devlet iktidarı'nın oluşmasına imkan vermeyecek... atananları seçilmişlere oranla daha etkin bir konuma getiren demokrasiye aykırı kurum ve kuralların varlığına son verecek devletin ve bütün devlet organlarının insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı olmalarını sağlayacak hukuksal ve siyasî düzenlemeleri yapacaktır.

<<Çağdaş toplum örgütlü toplum demektir. Vatandaşların siyasal partilerde, sendikalarda, meslek kuruluşlarında, her konu ve her alandaki derneklerde örgütlenmeleri özendirilecek ve desdeklenecektir. Demokrasinin yerleşip kökleşmesi ve halkın katılımının sağlanması için zamanla devletin ve resmi kurumların bazı görev ve görevleri bu sivil kurumlara devredilecek ve hedeflenen demokratik sivil toplum yaratılacaktır.>>

"Görüldüğü gibi HEP halkın kendisini yönetmesini istiyor, atananların seçilmişlerin emrinde olmasını, demokrasinin temel koşulu olarak görüyor. Sonuç olarak HEP demokratik ve sivil toplumu kurmak ve geliştirmek istiyor. Demokrasinin iki temel şartı var. Biri çoğulculuk, diğeri katılımcılık. HEP çoğulcu ve katılımcı demokrasinin kuruluş yerleşmesini istiyor. Programda Türkiye'nin kalkınması, gelişmesi, insanların refah ve mutluluğu demokrasinin yerleşmesine bağlıdır. Türkiye için çoğulcu ve katılımcı demokrasinin dışında kabul edilebilir hiçbir seçenek yoktur. Bunu savunmaktayız. Eşitlik HEP programının temel ilkelerinden birini oluşturuyor. HEP eşitlik ilkesini her alanda yaşama geçirmek, dünyada ve ülkede barış ve huzuru sağlamanın temel koşulu olarak görüyor.

"Biz siyasetin merkezine insanı yerleştirdik. Amacımız insanın özgürlüğüdür, refahıdır, mutluluğudur. Biz insanın özgürlüğünü, refahını ve mutluluğunu amaç olarak alırken, dil, din, ırk, kültür ve cinsiyet farkları gözetmeksizin herkesi eşit olarak kabul ederiz. Ama bu farkı gözetenlere ve eşitsizlikçi bir düzenin bekçiliğini ve savunuculuğunu yapanlara karşı da ödünsüz bir mücadele yürütürüz.

"İnsanların eşitliği esastır. İnsanların eşitliği diller, dinler, soylar, kültürler ve halklar arasındaki eşitliğin sağlanması ile mümkündür. Bir insanın mensup olduğu grup ve halk diğeriyle eşit kabul edilmiyorsa o Kişinin diğerleriyle eşitliğinden ve özgürlüğünden söz etmek mümkün değildir. Biz diller, dinler, soylar, kültürler, halklar ve sonuç olarak bütün insanlar arasında eşitliği gerçekleştirmek amacındayız. Bu eşitlik temelinde kardeşliğe dayalı ve evrensel değerlere dayalı özgür ve demokratik bir refah toplumu kurmak istiyoruz.

"Demokratik sivil toplumu kurmanın önündeki en önemli engellerden birisi 1982 Anayasasıdır. 1982 Anayasası devleti yücelten ve sınırsız yetkilerle donatan, kişiyi devlete karşı savunmasız konuma getiren bir anayasadır. Çoğulculuğu ve katılımcılığı reddeden bu anayasa atananları, seçilmişlere oranla daha etkili bir konuma getirmiştir. Bunların devlet gücünü dilediklerince kullanmalarına olanak tanınırken kişi hak ve özgürlüklerinin özü yok edilecek şekilde sınırlandırılmıştır. Anayasada egemen olan anlayışa göre halk devlet için vardır. Oysa devlet halk için olmalıdır. Demokrasiye işlerlik kazandıracak bir Anayasa bütün toplum kesimlerinin ve toplumsal güçlerin serbestçe tartışmaya katıldığı demokratik bir ortamda hazırlanmalıdır. Bu Anayasa otoriter ve totaliter yönetimlerin kurulmasına imkan vermeyen insan haklarına dayalı çoğulcu, katılımcı sosyal hukuk devleti ilkelerine bağlı, devleti halkın hizmetinde gören, kişinin hak ve özgürlükleri yararına devletin yetkilerini sınırlayan bir anayasa olmalıdır.

"Halkın Emek Partisi emekten yana bir politika izlemektedir. İşçi sınıfının ve tüm çalışanların ekonomik ve demokratik örgütlenmelerine getirilen kısıtlamaları kaldırmak, özgürce örgütlenmenin ve hak aramanın koşullarını hazırlamak istiyoruz. Emekten yana ekonomik, sosyal güvenlik, sosyal ve kültürel politikaların uygulanmasını amaçlıyoruz.

"HEP çarpık kentleşme ve iç göç olgusunu ülkenin önemli sorunlarından biri olarak görmektedir. Yurdun her kesiminde ve özellikle Doğu ve Güneydoğu'dan büyük kentlere ve sanayi merkezlerine büyük bir göç hareketi vardır. Bu göç olayı çarpık

kentleşmenin, kent hizmetlerinin karşılanmamasının ve çevre kirlenmesinin önemli nedenidir. Var olan işsizliği daha da arttırdığı gibi büyük sosyal sorunlar da yaratmaktadır. Göçü önlemenin başlıca yolu sanayileşme ve sanayiinin desantralizasyonu ile büyük kentler dışındaki yerleşme birimlerinde çağdaş yaşamın ihtiyaçlarını karşılayacak olanakları yaratmaktır. Ayrıca katı merkeziyetçi sistemden ayrılarak halka seçtiği temsilciler vasıtasıyla kendisini yönetme olanağını sağlamaktır. Bu şekilde insanlar daha iyi yaşam koşullarına kavuşacak ve kendi topraklarına sahip çıkarak bu alandaki yaşam koşullarının nicel ve nitel olarak gelişmesine çalışacaklardır. Böylece ülkemizde işsiz, yoksul, mutsuz milyonlarca insanın belirli merkezlerde toplandığı, geri kalmış sorunlu bir ülke olmaktan çıkacak ve göç hareketlerinin yerini turistik geziler alabilecektir." (2 Şubat 1992 tarihli Sabah Gazetesi, s. 14)

"Laisizm, demokratikleşmenin ve çağdaşlaşmanın temel koşuludur. Ancak laik toplumsal bir düzende demokrasiden, insan haklarından, bilim ve sanatın gelişmesinden söz edilebilir.

"Değişik görüşler birbirlerinin varlığına saygılı olarak örgütlenme ve kendilerini ifade etme olanağı bulabilirler. En geniş anlamıyla din ve vicdan özgürlüğü sağlanırken laiklikten hiçbir ödün vermemek kararındayız.

"Biz Türkiyede demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla yerleştirmek isteyen demokrat bir partiyiz. Türkiye'nin bütün sorunlarını hukuk devleti ve demokrasi kuralları içerisinde çözmek istiyoruz. Ama bizim bu niteliğimiz, olaylara bakış açımız, dünya görüşümüz nedense kamuoyuna hep çarpıtılarak iletiliyor.

"Kamuoyu biraz da basının yönlendirilmesiyle sadece bizim Kürt sorunuyla olan ilgimizi merak ediyor. Şunu özellikle belirtelim ki biz etnik temele dayalı bir parti olarak kurulmadık. Yine bölgesel bir parti de değiliz. Biz bütün bir ülkenin partisiyiz. Türkiye'nin partisiyiz. Edirne'den Hakkari'ye, Rize'den Antalya'ya uzanan ülkenin partisiyiz.

"Biz Edirne'li işçinin, Trabzon'lu balıkçının, Manisa'lı halkın, Adana'lı ırgatın, Şırnak'lı yoksul köylünün, Hakkari'deki işsiz gencin, kısacası bu ülkede yaşayan herkesin partisiyiz. Biz Türkiye'yi bölmek değil, tam tersine herkesin eşit yaşadığı bir ülke haline getirmek istiyoruz. Gelişen çağa uygun sınırları ülke yaradına olacak bir şekilde kaldırmak istiyoruz. Bir yandan Avrupayla bütünleşmek, diğer yandan Ortadoğu halklarının laik, demokratik bir düzende eşit ve birlikte yaşamalarını sağlayacak harcı yağurmak istiyoruz.

"Kamuoyunun Kürt sorununa bakış açımızı ve çözüm için önerilerimizi merak etmesi haklı bir istektir.Çünkü Kürt sorunu Türkiye'nin en önemli sorunudur. Bu sorun barışçı ve demokratik yöntemlerle çözülmедikçe Türkiye'de demokrasiyi kurmak, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamak mümkün değildir.

"Kürt sorunu çözülmедikçe enflasyonu kontrol etmek, işsizliği önlemek, insan haklarının ihlaline son vermek, kısacası Türkiye'nin demokratikleşmesini sağlamak mümkün değildir.

"Biz Kürt partisi değiliz ama Kürtlerin ezici bir çoğunluğu ya partimizin üyesi veya destekçisidir. Bu durum gürdan kaynaklanıyor. Biz emekten yanayız, ezilenden yanayız. Ülkemizde

diller, dinler, mezhepler, etnik gruplar arasında eşitliği sağlamaya çalışıyoruz. Baskıya ve asimilasyona karşıyız. Asimilasyonu bir insanlık suçu olarak kabul ediyoruz.

"Hem ekonomik yönden, hem de etnik özelliklerinden dolayı Türkiye'de en fazla ezilenler Kürtlerdir. Bunların da ezilenlerin hakkını koruyan HEP'i desteklemelerinden daha doğal bir şey olamaz.

"Kürtlerin varlık tartışması geride kaldı. Bizzat sayın Başbakanın ağzından Kürt realitesi kabul edilmiştir. Ama bir gerçeğin kabul edilmesi, onun çözümüyle ilgili sorumluluğu da beraberinde getirir. Bu halkın düne kadar kendi dilini bile konuşması yasaktır. Bu yasak kaldırıldı. Fakat asimilasyon politikaları, baskı politikaları hala sürdürülüyor.

" Kürtlerin bulunduğu bölge Olağanüstü Hal kararlarıyla bir anlamda keyfi yönetimle idare ediliyor. Siyasal iktidar devlet güçlerine söz dinletemiyor. Sayın Demirel ve İnönü'nün Güneydoğu'ya yaptıkları geziden sonra Başbakan'ın devletin halka şefkat göstereceği sözü siyasal iktidarın denetimi dışındaki devlet güçlerinin bölgede baskılarını artırmalarına neden olmuştur.

"Kürt sorunu Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan beri var. Cumhuriyet Türk ve Kürt halkları tarafından birlikte kurulmuştur. Devletin kuruluşundan sonra Kürt halkı tamamen dışlandı. Oysa Kürt halkı Türkiye Cumhuriyetinin bütünlüğü içinde kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istiyordu. Devlet daha doğrusu devleti ele geçirenler inkarcı politikalarla Kürtleri eritmek istedikler. Bunu da beceremediler ve Türkiye bugüne geldi.

"Ve 12 Mart döneminde yukarıda da izah ettiğimiz gibi devletin kullandığı şiddet ortamı ve demokratik yolların tıkanması yüzünden (PKK) Kürdistan işçi Partisi yani zora karşı zor mantığı ortaya çıkmıştır.

"Biz hareketin doğruluğu ve vanlılığından ziyade devletin şiddet politikası sonucunda çıkan bir aktivite olduğunu söylüyoruz. Bugün Doğu ve Güneydoğu'da devlet güçleriyle PKK'nın birbirlerine karşı kullandığı şiddet Türkiye'yi ne hale getirdiği açıkça ortadadır. Olay sadece bu bölge ile sınırlı kalmıyor. Giderek Batı'ya doğru da ilerliyor. HEP legal bir partidir. HEP'in hiçbir illegal örgüt ve hareketle en ufak bir bağlantısı ve ilgisi yoktur. Ve çok açıkça iddia ediyoruz ki, HEP her türlü şiddete karşıdır. HEP sorunların çözümünü şiddetten değil, demokratik açılım ve karşılıklı diyalogtan geçtiğini inanır. HEP barışçı ve demokratik yoldan sorunları çözmekten hiçbir ödün vermeyecektir. Bizim olayları açıklamamız, bu barış ve demokratik çerçeve içinde değerlendirilmelidir. HEP zorun zoru doğurduğunu şiddetin şiddeti getireceğini bildiği için, bu metodlar ortadan demokratik açılım ve diyaloga kaldırılmalıdır ilkesine inanır.

"Bazı çevreler Türkiye'de Türk ve Kürt halkları arasında bir düşmanlık yaratıp, Türkiye'yi bir iç kavgaya sürüklemek istiyor. HEP bunu önlemek isteyen bir partidir. HEP kardeşliği savunan bir partidir. Düşmanlığa meydan verenlere karşını. Ve herkesi de bu sorumluluğu taşımaya davet eder. Yine gerek basının, gerekse bazı çevrelerin HEP'i PKK ile ilişkiye olan bir partiymiş veya onun yan örgütüymüş gibi göstermeleri gerçeği yansıtmıyor. Ancak bazı gerçekleri bilmekte fayda vardır." (3 Şubat 1992 Tarihli Sabah Gazetesi, s. 15)

" PKK. 12 Eylül sonrası Türkiye'de demokratik yöntemlerin tıkanıldığını ve tek yöntemin silahlı mücadele olarak kaldığını gerekçesiyle ortaya çıkmıştır. Basında verilen ve resmi makamların da açıkladığı beyanlara bakılırsa onbin civarında gerillası, binlerce lojistik desteği ve Kürt halkı içinde büyük sayıda sempatisi var.

" Güneydoğu gezisinden sonra sayın Başbakan Demirel'in şu değerlendirmesine dikkat çekmek istiyorum. Sayın Başbakan PKK halkta taban bulmuştur demektedir. Bu şu demektir. PKK. halkın içinden çıkmış ve bu halkla çok sıkı bağları olan bir yapıya ulaşmıştır.

" Silahlı yöntem kullanan bu örgüt, eğer halk içinde büyük sempatisi buluyorsa, halkta taban buluyorsa bunun çok ciddi nedenleri olduğu üzerinde düşünmek gerekir. Bu nedenlerin en başında devlet güçlerinin ve devletin bölgedeki hukukun ve insan haklarının hiçe sayıldığı uygulamalarının doğurduğu tepki en önemli nedendir. PKK. orjini itibarıyla Kürt halkının içinden çıkmıştır. Ve Türkiye'de yaşayan Kürt halkının haklarını silahlı yöntemle çözümleneceğini programlamıştır. Sempatisianları Kürt halkı içerisinde çıkmıştır. Kendisine katılan militanlar Kürtlerin içinden çıkmıştır. HEP'in tabanı da yukarıda izah ettiğimiz bir biçimde çoğunluğu hatta büyük çoğunluğu Kürttür. O halde HEP'in de PKK'nın da aynı tabana hitabetmesi nedeniyle tabanı karışmaktadır. Yani şöyle bir örnekle açıklayabiliriz. Silahlı çatışmada ölen bir PKK militanının cenazesi, kendi köyüne veya kasabasına getirilip cenaze töreni yapıldığında aşiretsel, ailesel kız alıp vermeler, hatta kirvelik ve hatta hatta insanı duygularla da olsa o köyün, o kasabanın, hatta o bölgenin insanları cenazeye katılmaktadır. Buna o bölgeden oluşan HEP'in tabanı da katılmaktadır. Dolayısıyla PKK'nın sempatisianı HEP'in tabanı, hatta tarafsız başka insanlar ve diğer siyasi parti tabanları (Doğru Yol Partisi, Anavatan Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Refah Partisi) cenazede bir araya gelmektedirler. Dolayısıyla devletin o bölgede görev yapan güçleri o cenaze törenine katılan bütün insanların hedeflemektedir. Özetle bunların arasında ayırım yapmak artık imkansız hale gelmiştir. Hatta bu cenazelerde atılan sloganlar nedeniyle güvenlik güçlerinin müdahalesi toplu kısımlara kadar gitmektedir. PKK. militanları Türkiye'de yaşayan bütün Kürtlerin her bölgedeki aile, köy ve kasabalarından çıkmışlardır. Türk kökenli PKK militanları da azımsanacak sayıda değildir.

" PKK'ya ister silahlı mücadele örgütü diyelim, ister terör örgütü diyelim, dünyada açıklığa kavuşmamış ve herkesin kendine göre kullandığı hangi sıfatı yakıştırsak yakıştıralım, artık PKK. Türkiye'nin gündeminde bir gerçek olarak hergün yaşamaktadır. Hatta öyle güçlü hale gelmiştir ki, son günlerde Türk Silahlı Kuvvetlerinin uçaklarla helikopterlerle ve ağır savaş silahlarıyla giriştiği hareket, devletin kendi topraklarını Cudi'de, Kulp ve Lice'de bombalamasına neden olmuştur.

"PKK'ya karşı sürdürülen savaş gittikçe, halkla devlet arasındaki köprüyü yıkmaya neden olmuştur. Devletin kullandığı bu yöntem, soruna demokratik ve barışçı yöntemler geliştirmeyi zorlaştırmıştır.

"Yukarıda izan edilen nedenler kamuoyunca yeterince bilinmediğinden veya herkesin veya her çevrenin kendine göre zorlayıcı subjektif değerlendirmeler sanki HEP ile PKK birbiriyle ilişkili

gösterilmektedir. Halbuki savunduğu şey aynı olsa bile, tabanı karışsa bile, kuruluş ve yöntemi tamamen farklı ve aralarında hiçbir organik bağ bulunmamaktadır.

"HEP Siyasî Partiler Yasasına ve diğer yasalara uygun kurulmuş, barışçı ve demokratik yöntemlerle Türkiye'nin bütün sorunlarının çözümünde politikalar üreten ve demokratikleşmenin önünde en büyük sorun olan Kürt sorununun öncelikle çözümünü isteyen bir partidir. Hiç kimse HEP'i yasadışı yollara itemeyecektir.

" Çözüm şiddeti yaratan nedenleri ortadan kaldırmakla başlar. Kuşkusuz uygulaması çok zor görünüyor. Ama istenince başarılacak bir yoldur ve başkada bir çare yoktur. Şiddet ortamını yaratan nedenler demokrasinin bütün kurum ve kuralıyla Türkiye'nin her tarafında aynı şekilde uygulanmasıyla ortadan kalkar. Öncelikle Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini ifade edebilmesinin önündeki engellerini kaldırabilmek ve geliştirebilmesinin olanaklarını yaratmak gerekir. Kürt sorununu tabusuz bir biçimde bütün yönleriyle tartışmaya açmak ve her kesimin katılabileceği çözümler üreterek, Türkiye'nin yararına olan çözüm yollarını bulmak gerekir.

" Bir süredir bütün partiler ve devlet yetkilileri Üniter devlet yapısının tartışma konusu yapılamayacağından bahsediyorlar. Üniter devleti şayet Türkiye'nin sınırlarının değişmemesi anlamında kullanıyorlarsa kuşkusuz biz de bu görüşü paylaşıyoruz. Ama Üniter devletten kastedilen bizce bu değildir. Üniter devletin altında inkârcı politika yatmaktadır. Katı bir merkezîyetçiliği beraberinde getirmektedir. Devlet bu inkârcı ve merkezîyetçi uygulamadan vazgeçerek bütün Türkiye'de insanların, halkların eşit barış içerisinde ve gönüllü birliğine dayalı politikalar üretilip halka sunulmalıdır. Aksi bir politika Türkiye'yi giderek içinden çıkılmaz tehlikelere götürür.

" PKK. devlet zoruna karşı zor kullandığını zor kullandığını açıklamaktadır. Bu demektir ki şayet demokratikleşme hareketi başlar ve devlet şiddetten arındırılırsa bu metoddan vazgeçileceği anlaşılmaktadır. Zaten dünyanın her tarafında uygulamalarını gördüğümüz gibi şiddet nihayet demokratikleşme ile son bulmuştur. Aynı metodu Türkiye'de de uygulamak Türkiye'yi bugünkü içinde bulunduğu durumdan kurtaracaktır. Demokratik açılımın başlamasından sonra ve Kürt sorununun demokratik yoldan çözümü gerçekleşirse PKK'nın silahlı mücadele gerekçesi kalmayacaktır. İşte bugün içinde bulunduğumuz çıkmazı ancak demokratik yoldan aşmak mümkündür. Hatta Türkiye'de Kürtlerin partisi olarak kurulmak isteyen partilere izin verilmelidir. Bağımsızlık isteyen Kürt partileri de açılabilirdi ki Türkiye'de birlikte yaşamak isteyenlerle birlikte yaşamak istemeyenlerin fikirleri tartışılabilsin ve herşey açık ve net ortaya konulabilsin. Bizce bu tehlike yaratmaz, yarar sağlar. Çünkü halk şiddet istemez. Şiddetin faturası halkın kendisine çıkar. Biz HEP olarak bu ülkede yaşayan hiçbir insanın kanının akmasını istemiyoruz. Artık silahlar sussun, akan kanlar dursun ve durdurulsun diyoruz. Bunun gerçekleşebilmesi için demokratik kanalların açılmasını, birbirimize karşı hoşgörölü olmasını ve tabusuz bir tartışmanın ve diyalogun başlamasını istiyoruz.

" Öncelikle siyasî iktidar olan hükümet ve onu seçen meclis devlete hakim olmalıdır. Devleti kendi politikaları doğrultusunda yönlendirmeli, hükümetin ve meclisin denetimi dışındaki kurulları ya yeniden yapılandırmalı veya ortadan kaldırmalıdır. Bölgede hüküme-

tin kontrolü dışındaki şiddet uygulayan, hukuku hiçe sayan, insan haklarını yok eden, kontrolsüz devlet güçlerini kontrol altına alıp, bölgeden çekmelidir." (4 Şubat 1992 Tarihli Sabah Gazetesi, s.15)

" Bölgede ve tüm Türkiye'de insanların can güvenliği ve düşüncesini özgürce söylemesi teminat altına alınmalıdır. Hükümet ve devlet ikilemine son verilmelidir. Anti demokratik hiçbir uygulamaların bir daha gelmeyeceği demokratik ve katılımcı bir anayasa oluşturulmalıdır. Bunun ışığında Kürt sorunu hakkında bir mutabakat çalışması başlatılmalı, geniş anlamda tartışılarak tüm boyutlar belirlenmeli ve herkesin, her kesimin ve her demokrat kuruluşun katılacağı ortak bir çözüm bulunmalıdır. Mutabakatın sonucu olarak ve ona bağlı temel yasaların özünü oluşturan başlıca ilkeleri şöylece sıralamak mümkündür:

1- 1982 Anayasası tümden kaldırılarak yerine çoğulcu, katılımcı, laik, insan haklarına dayalı, hukukun üstünlüğüne bağlı her türlü demokratik hak ve özgürlükleri güvence altına alan Kürtlerin varlığını kabul ederek Türklerle Kürtlerin eşitliğine ve birliğine dayalı bir toplum düzenini öngören yeni bir Anayasa yapılmalıdır.

2- Kürt gerçeği insan haklarına saygı temelinde Kürtlerin dil, inanç ve kültür özgürlükleriyle Kürtçe eğitimi, öğrenimi ve diğer haklarını kullanmalarına olanak verecek yeni yasal düzenlemelerle topluma ve devlete benimsenmelidir.

3- Irkçılık ve her ne suretle olursa olsun, ırk ayrımını çağrıştıran uygulamalar yasaklanmalı, insanlık suçu sayılarak ağır yaptırımlara bağlanmalıdır.

4- Tüm eğitim kurumlarında ve öğrenimin her aşamasında eğitim, öğretim programları ırkçı ve şoven-milliyetçi ideolojilere kapalı tutulmalıdır. Kürt gerçeği eğitim yoluyla Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birlik anlayışına uygun olarak benimsenmelidir.

5- Siyasi Partiler Kanunu değiştirilmeli, Kürtlerin de eşit haklı yurttaşlar olarak özgürce oluşturacakları her eğilimin, siyasi partiler aracılığıyla siyasal yaşama atılmasını sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.

6- Radyo ve Televizyon yayınlarının çoğulcu katılıma, laikliğe, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne bağlı, demokratik toplum düzenine ve bilime aykırı niteliklerde olmasını önleyecek yasal önlemler alınmalıdır.

Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birliğine dayalı Kürt gerçeğinin benimsenmesine Kürtçe programlar yapılmasına olanak sağlayacak yeni yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

7- Demokratikleşmenin en etkin güvencesi olan sivil toplum kurullarının, devlet erkini paylaşarak devletin küçülmesi ve bireyin özgürleşmesi sürecine katkıda bulunmaları için yeni yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Bu bağlamda yerel yönetimler merkezi devletin yönetiminden kurtarılacak mali ve idari özerkliğe kavuşturulmalı, vali ve kaymakamlarla, emniyet müdürleri halk tarafından seçilmeli, il genel meclisleri yerel parlamentolar gibi çalışmalıdır. Bu amaçla gerekli yasal ve anayasal düzenlemeler yapılmalıdır.

8- Her türlü düşünce ve inancın özgürce örgütlenmesine olanak sağlayacak yeni bir dernekler yasası çıkarılmalı, Terörle Mücadele Yasası başta olmak üzere tüm anti demokratik yasalar yürürlükten kaldırılmalıdır.

9- Her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşünün engelsiz ve koşulsuz olarak özgürce olanak veren yeni bir toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasası hazırlanmalıdır.

10- Sendikalar Yasası, İş Yasası ile Grev ve Toplu Sözleşmeler Yasaları çoğulcu ve katılımcı demokrasinin normları içinde ve İLO ilkelerine uygun olarak yeniden oluşturulmalı, memur ve öğretmenler de dahil olmak üzere tüm çalışanlar toplu sözleşmeli, grevli sendikal haklara kavuşturulmalıdır.

Dayanışma grevleriyle hak grevleri ve siyasal amaçlı grevler yasallaştırılmalı ve lokavt hak olmaktan çıkarılmalıdır.

11- Bağımsız yargıyı, tabii yargıç ilkesini ve yargıç bağımsızlığını güvenceye alan ve yargı sistemini çağdaşlaştıracak olan yeni yasal düzenlemeler yapılmalı, DGM'ler kaldırılmalıdır.

12- Polis Vazife ve Selahiyet Yasası demokratikleştirilmeli, polis örgütü çoğulcu, katılımcı, laik ve çağdaş demokratik düzenin ihtiyaçlarına ve hukuk devleti ilkelerine uygun bir biçimde yeniden yapılandırılmalıdır.

13- Her türlü işkence yasaklanmalı ve işkence bir insanlık suçu sayılmalıdır.

En hafif dahi olsa işkence suçu işleyenler ömür boyu devlet görevi yapmaktan yoksun bırakılmalıdır.

14- Ordu sadece dış güvenlik ve savunma ile görevlendirilmeli, sivil iktidarın denetiminde ve Milli Savunma Bakanlığına bağlı olarak çalışmalıdır.

15- Milli Güvenlik Kurulu lavedilmelidir.

16- Kamuoyunda kontgerilla, Türk gladiosu ya da Özel Harp Dairesi olarak anılan, devletin içinde yuvalanmış ve çeşitli yasadışı eylemlere katıldığı kuşkusu yaygın olan özerk ve sorumsuz kuruluş ya da kuruluşlar derhal tasfiye edilmeli ve yasal dayanaklarına son verilmelidir.

17- Sıkıyönetim Kanunu kaldırılmalı ve toplumun sıkıyönetimsiz yönetileceği anayasal güvenceye bağlanmalıdır.

18- Basın ve yayın özgürlüğünü kısıtlayan yasal, politik, ekonomik, mali ve idari baskılara son verilerek, basın ve yayın hayatı özgürleştirilmelidir.

Kamuoyunun çok yönlü bilgilenme hakkını engelleyen, basında tekelleşme girişimleri yasaklanmalıdır.

Çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi, insan hakları ve hukuk kavramlarını, toplumsal dayanışma ve diyalok ve işbirliği anlayışını Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birliğini toplumda yerleştirip, yaygınlaştırmayı amaçlayan yayın etkinlikleri devletçe özendirilmelidir.

19- Üniversiteler özerkleştirilmeli, her türlü bilimsel çalışmanın özgürce yapılmasına ve bulguların kamuoyuna açıklanmasına olanak sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Üniversitelerin ülke kalkınmasında toplumsal gelişme ve değişiminin yönlendirilmesinde bilimsel çalışmalarla öncülük edebilmeleri için gerekli yasal ve siyasal koşullar hazırlanmalıdır. Bir diğer önemli sorun da ekonomik sorundur. Doğu ve Güneydoğu ekonomisi kelimenin tam anlamıyla tahrip edilmiştir. Batıya sürekli sermaye, emek ve beyin göçü bölge ekonomisini felç etmiştir. Yoksulluk ve işsizlik korkunç boyutlardadır. GAP yatırımları uzun vadeli değildir. Bölge ekonomisine kısa sürede bir katkısı olmayacaktır. Kısa sürede sonuç verecek yatırımlara acil ihtiyaç vardır. Hem devlet hem de özel sektör bölgede ekonomik bir seferberlik başlatmalıdır. Gerçekçi ve uygulanabilir bir plan çerçevesinde Doğu ve Güneydoğu ekonomisi süratle dışa açılmalı, Türkiye ve dünya ekonomisiyle bütünleşmelidir.

" Bize göre demokrasi içinde çözüm budur. Bütün önyargılardan sıyrılarak bu çözüm üzerinde tartışmayı başlatmak gerekir. Ama biz diğer çözüm önerileri üzerinde de düşünmeye ve tartışmaya açtık. Bütün siyasal partiler ve sosyal güçlerle her alanda diyalog kurmaya ve uzlaşmaya hazırız ve inanıyoruz ki bugün çözülmez gibi görünen sorunların üstesinden gelecek barışçı, demokratik bir refah toplumunun çok uzak olmayan bir gelecekte hep birlikte kuracağız." (5 Şubat 1992 Tarihli Sabah Gazetesi, s. 14)

b) Halkın Emek Partisi Sakarya il örgütünün açılışı dolayısıyla 20.4.1992 tarihinde düzenlenen toplantıdaki konuşması:

"Değerli Adapazarlılılar, sevgili konuklar, Adapazarında bulunmanın ve sizlerle olmanın mutluluğunu hangi derecede yaşadığımı gerçekten bize ayırdetmenin son derece güç. Türkiye'nin içinde bulunduğuş koşullarda, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde yaşanan olaylarda bu sıcak görev önemli ve Türkiye'nin geleceğini belirleyen bir yapı ile burada bulunuyoruz. İçinde bulunduğumuz koşullar insanlığın birbirinden ayrı birbirine karşı değil, birbiriyle beraber aynı düşünceleri, aynı yürekle paylaşan, birlik ve beraberlik içinde olması gereken bir günü yaşamamız gerekiyor. Ve işte bunu ... (anlaşılamamış) bugün yapılan açılışında birlikte olmanın ne kadar önemli olduğunun bir kere daha vurgulamak istiyorum. Çünkü Sakarya ili bir Diyarbakır ili gibi değildir. Bir Şırnak ili gibi değildir. Bir Mardin bir Urfa değildir. Sakarya ili demin sayın milletvekilimizin de belirttiği gibi her etnik yapıdan insanın bulunduğu ve her etnik yapıdaki insanın kucak kucaka yaşamak zorunda olduğu bir ildir. Biz bu ildeki insanları birbiriyle kardeşçe birbirine saygılı, birbiriyle özgür ve gönül birliği içinde olmalarının mücadelesini veriyoruz. Ve buradaki halk mücadelesini de bu şekilde yükselerek başarıya gideceğine inanıyoruz. Halkın Emek Partisinin kuruluş döneminden bugüne kadar sürekli olarak bize şu söyleniyordu, bu parti bir Kürt partisimidir, bin defa söyledik biz bütün Türkiye'nin partisiiyiz. Türkiye'de yaşayan bütün etnik yapıların partisiiyiz. Türkiye'de kim yaşıyorsa biz onun partisiiyiz. Ama bu Türkiye'de yaşayanların içindeki kim çok eziliyorsa, biz onların partisiiyiz. Partiyi kurarken tekrar şu ilkeleri gözönünde tuttuk, niçin bir parti kuruyoruz diye düşündük, hangi torelere dayanmalıdır, hangi .... (anlaşılamamış) ya hizmet etmelidir, hangi ideolojiyi benimsemelidir diye uzun uzun tartıştık. Birde baktıkki önümüzde her on yılda bir askeri ihtilallere sebep olan en önemli sebeplerden bir tanesinin Kürt sorunu olduğudur. İkinci sorunu işçi sınıfının sınıfsal mücadelesi olduğudur. Eğer partimize

ilkelerimize Kürt sorununun Türkiye'nin içinde demokratik ilkelerle çözüleceğini savunacak olursak ve bunu başarılırsak işçi sınıfının emek hakkını savunursak ve bunu başarabilirsek bir daha on yılda bir beş tane generalin ihtilaline maruz kalmayacaktır Türkiye diye düşündük. Ve partimizin ilkesine, ilkelerine, programına Kürt sorununu işçi sınıfının demokratik ve siyasal yollarla çözümünü ilke olarak benimsedik. Başladılar bize Kürt partisi diye (demeye) çünkü bizden önce bunu teşvik eden bir siyasal parti yoktu. Hiçbir siyasal parti Kürt sorunun demokratik yollarla çözümünü dile getirmemiştir. Onun için demiştir diye, işte bugünkü koalisyon hükümetinin tutumu bu. Kürt sorununun demokratik yollarla siyasal diyaloglarla çözülmesi yerine işi askeriye havale ederek, askeri çözüm şiddet çözümünü kendisine yol olarak seçti ve işin içine geldiğimiz yoldaki ... (anlaşılamamış) Türkiye'nin içine geldiği noktadan bu görüşlerde ve bu zihniyetlerde meydana geldi. Türkiye içinden yönetti. Buraya nasıl geldiğini bugünkü koalisyon hükümetinin tutumundan da çok açık görmelidir. Dikkat edin arkadaşlar Süleyman Demirel 1965 yılından bu yana Türkiye'yi yöneten bir insandır. Bu son başkanlığından önce 15 yıl 16 yıl Başbakanlık yaptı. Bülent Ecevit kısa da olsa iki dönem Başbakanlık yaptı. Mesut Yılmaz, Cumhurbaşkanı Turgut Özal Başbakanlık yaptılar ve Türkiye'yi hala yönetiyorlar. Erbakan Başbakan Yardımcılığı yaptı, Alparslan Türkeş Başbakan Yardımcılığı yaptı. Bugüne kadar Türkiye'yi yönetenler bunlar. Ve Türkiye'yi ne kadar iyi yönettikleri, ne kadar kötü yönettikleri gayet açık ve net olarak ortada şimdi çıkıp şunu söylüyorlar, efendim Türkiye'yi siz bu hale getirdiniz. Ben ne zaman Başbakanlık yaptım ki Türkiye'yi bu hale getirdim ve ne zaman Türkiye'de iktidar oldum ki bu memleketi bu hale getirdim. Sizin siyasal çözümler yerine kişisel çıkarlarınızı politikada kullanmanız çözümleri köklü biçimde getireceğinize ... (anlaşılamamış) tik. Geçici günlük çıkarlar uğruna devletin güvenlik güçlerini halkın üzerine saldırmazın, olayları ortbas etmeniz gerçekleri halktan gizlemenizden kaynaklanmıştır. Bunu siz yarattınız. Buraya getirdiniz. Bu kadar kötü yönettiğiniz bir ülkeyi, kafa yapınızı, kalbinizi değiştirmeden nasıl iyi bir yere götürebeksiniz, bu kafa yapınızla getirdiğiniz Türkiye bu değilmi? Bundan sonrasının sorumluluğunu da siz taşımak zorundasınız. Bundan sonra Türkiye'de olacak her olaydan da siz sorumlu olacaksınız. Türkiye'de anarşiye, şiddetten (şiddete) çözüm bulmak için altı tane genel başkan televizyonda bir araya geliyor, ama hiç biri diğerlerine ters düşmüyor. Hepsi aynı çözümü öneriyor. Vuralım, kiralım, bastıralım diyor. Bunun için bir çözüm getirmiyorlar. Gerekçe aynı ... (anlaşılamamış) düşüncenin sahipleri ve biz diyoruz ki bu altı kişi Türkiye'yi bu hale getirmiştir. Bundan sonra da ... (anlaşılamamış) götürmez. Bu memleketi, bu ülkeyi, Kürtüyle, Türküyle, Çerkeziyle, Arabıyla, Abazasıyla, Boşnağıyla hangi etnik yapıda olursa olsun Türkiye'nin mutluluğunu, kardeşliğini, özgürlüğünü ve eşitliğini savunan onlardan ayrı düşünen devletin resmi politikasına ters düşen, bunu değiştirmek isteyen, onu yeniden yapılandırmak isteyen Halkın Emek Partisidir. Ve bu Halkın Emek Partisi bu nedenle de şu anda Türkiye'de bir anamuhalefet partisi durumundadır. Anamuhalefet Partisi olmak sadece sayı itibarıyla Millet Meclisinde milletvekili sayısının çoğunluğuna bağlı değildir. O sayısal bir çoğunlukta ... (anlaşılamamış) dayalı ama görüşler aynıdır. Anamuhalefet partisi iktidar olan partiye alternatif politikalar üreten ve bunu halka benimsediği iktidara gelmek isteyen bir partidir. Onun için biz anamuhalefet partisiz ve Türkiye'de bütün insanlarımızı kucaklamak isteyen, bütün emekçileri kucaklamak isteyen bütün halkların kardeşliğini, eşitliğini ve özgürlüğünü savunan bunun Türkiye'de tek kurtuluş yolu olduğunu ve tek çare olduğunu düşünen ve bunun siyasetini, politikasını üreten partiyiz. Ve kardeş partilerimiz de bu

partilerle de (dost partilerle de) birlikte olmak istiyoruz. Bunun ilk adımlarını geçenlerde yaptık. Ankara'da Sosyalist Birlik Partisi Genel Başkanı, Sosyalist Parti Genel Başkanıyla bir araya gelerek Türkiye'de nasıl bir muhalefeti birlikte yürütebiliriz, nasıl bir politikayı demokrasiyle birlikte kurabiliriz düşüncesini tartıştık. Bunun sonucunda Sosyalist Parti Genel Başkanıyla birlikte bir basın toplantısı düzenledik. Temenni ediyorum ki çok yakın bir zamanda Türkiye'nin acil ihtiyacı olan demokratik ilkelerden hep birlikte buluşabileceğiz ... (anlaşılammış) milletvekili arkadaşlarımızın yeni oluşturacakları yeni bir siyasi partide bu siyasi partilerin ve bağımsız demokrat kişilerin yer alarak yeni bir biçimde oluşturmasını istiyoruz. Türkiye'de bütün sorunları kucaklayan, bütün halkları kucaklayan, bütün kardeşliği, dostluğu, sevgiyi, demokrasi ve özgürlüğü kucaklayan, Türkiye'de hiçbir insanın hakkını bir kenara atmayan, Edirne'den Muğla'ya kadar Kars'tan Hakkari'ye kadar, Antalya'dan Sinop'a kadar ve Doğubeyazıt'tan İzmir'in Çeşme ilçesine kadar bütün Türkiye bizim, hepimizin hepimizindir. Ve bu Türkiye'de mutluluğu yaratmak istiyoruz. Hepimiz kardeşliği yaratmak istiyoruz. Bizi yanlış anlamak, yanlış anlamıyorlar aslında, yanlış anlamak istiyorlar. Ne dediysem tersini yaptılar. Geçenlerde Diyarbakır'da gazeteci sordu bana Alman ambargosu konulmuş, silah ambargosu ne diyorsunuz? Sayın Hatip Dicle de yanımdaydı. Dedim ki uluslararası sözleşmeler var. Bir devlet bir devlete silah yardımı yaparken onu sivil halka karşı kullanılmamasını dışa yönelik askeri savunmada kullanılmamasını öngörür. Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçleri Nevroz günü Cizre ve Sırnak'ta silahlı insanlara karşı bu silahları kullanmıştır. Almanya da bu sözleşme gereği bu ambargoyu koymuştur. Uluslararası hukuk ve sözleşmeler gereği bu haklı bir ambargodur dedim. Ertesi günü Feridun Yazar Alman gibi konuştu dediler. Onun ötesinde ne dediysek çarpıtarak söylediler. Basın toplantısı düzenliyoruz. TRT geliyor, STAR 1 geliyor, SHOW geliyor, Alman televizyonları da geliyor. Fakat bizim STAR 1 vermez, TRT de bilmem hiç vermez, fakat Alman televizyonları bizim basın toplantılarımızı Avrupa'da yayınlar. Almanya'dan Avusturya'dan gazeteciler Avrupa'da geliyor. Beni görür görmez tanıyorlar. Ama benim halkım beni tanımıyor. Niçin, çünkü oradaki televizyonlar gösteriyor. İnsanlar izliyor. Buradakiler izlemiyor. Altı kişi televizyonda bir araya geliyor, bizim partiyi eleştiriyorlar, bizim partinin aleyhinde konuşuyorlar, fakat bize kendimizi savunma hakkımızı vermiyorlar. Bir kere çıkarsınlar televizyona, bir daha halkın kendilerine inanmayacaklarını görecekler. Biz çünkü o kadar doğru şeylere inanıyoruz ki onlara gerçekleri söyleyeceğiz ki orada kendileri cevap verecek güçleri olmayacak. Ülkeyi bu noktaya getiren bu insanlardan kurtarabilmenin bir tek yolu vardır. Geniş kapsamlı bir demokratik güç birliğini oluşturmamız gerekiyor. Türkiye'de eğer bunu yapamazsak çok geç kalabiliriz. Bizzat iç savaşın eşiğinde bulabiliriz kendimizi. Körükleniyor bazı yerlerde Kurt-Türk düşmanlığı. Ben açıkça ilan ediyorum. Hiçbir Kürdün Türk halkı ile düşmanlığı yoktur. Hiçbir Türkün de Kürt halkı ile düşmanlığı yoktur, olmayacaktır da. Bu düşmanlığı kıracağız, mücadeleyle kıracağız, dilenerek (direnerek) kıracağız onların bize karşı yakıştırdıkları şeyleri ortadan kaldıracacağız, Türkiye'nin bütün insanları kardeşler ve eşittir. Cephelerde birlikte öldüler ama yaşamda da eşit olmak istiyorlar. Birlikte öldükleri bu vatanın üstünde eşit olmak istiyorlar. İnkarcı politikadan, asimilasyoncu politikadan, devletin baskısından, işkencesinden, mahkemesiz öldürülmelerinden, kurtulmak istiyorlar, özgür olmak istiyorlar. Ama, Türkiye'yi bölmek gibi bir düşünceleri yok, biz insanlarımızın hiçbirisinin ölmesini istemiyoruz. İnsanların tümüne insan gözüyle bakıyoruz. Hangi kökten

gelirse gelsin hangi dili konuşursa konuşsun, hangi inanca sahip olursa olsun, bütün insanların kardeş olduğuna inanıyoruz. Ama, benim saygı duyduğum kişinin de bana saygı duyması gerekir. Benim dilime yasak koymaması gerekir, benim kültürüme yasak koymaması gerekir. Benim ... (anlaşılamamış) ma yasak koymaması gerekir. İşte bu kardeşlikle, bu kaderde birleşeceğiz, birlikte olacağız. Bu halkları insanları düşman edenlerle Türkiye'de yaşayan hangi dili konuşan olursa olsun, hangi inanca sahip olursa olsun, hangi kültüre mensup olursa olsun, hepsine şunu söylüyorum. Gelin bizi düşman edenlere karşı birlikte mücadele edelim, onlarla birlikte mücadele edelim, onları yenelim. Bu ülkenin gerçekten demokratik ilkelerle yönetilmesini sağlayalım. Konuşacak daha çok şey var aslında, böyle eğlence gecelerinde çok ciddi politikaların söylenmemesi gerektiğini de biliyorum. Yirmibeş yıllık politik deneyimim var. 80 öncesi Urfa'da belediye başkanıydım. Bir geçmiş olsun diyerek anlatmak istiyorum. 12 Eylül'de cezaevine alındım, hücredeyiz, bize kitap okutturuyorlardı, Atatürk'ün Nutuk kitabı, daha önce de okumuştum ama, bir daha okuruz dedik. Bir kişi okuyor. 90 kişi hücrede tekrar ediyorduk. Yani Atatürk bize Samsun'a çıktı diye biri okuyordu. 90 kişi birden Atatürk Samsun'a çıktı diye tekrar ediyordum. Atatürk'ün Nutuk kitabını okuyan varsa, iki cilttir, iki cildin de başından sonuna kadar Kürtlerden bahseder. Yine bir sahifesine geldik. Ben okuyordum. Atatürk şöyle diyordu: Millî mücadele savaşını mutlaka başaracağız, doğudaki Kürtler, Kürt halkı (aşiretleri ve beyleri de) Millî Kurtuluş Savaşında bizlere katıldılar, destek veriyorlar. Onun için bu savaş biz mutlaka kazanacağız diyordu. Ben o cümleyi okuduktan sonra bir asker elinde sopa ile içeri girdi. Kim Kürt dedi ula dedi, baktım üzerime geldi. Kim dedi, valla komutan ben demedim Atatürk söyledi dedim. Hemen köylü, köyden yeni gelmiş, vatan görevini yapan asker in hiçbir suçu yok, onu suçlamıyorum. Belli bir kültür düzeyi olmadığından, şunu söyledi vay anasını be Atatürk de Kürtçüyümüş. Bunu şunun için söyleyeyim; araştırmak isteyenler varsa araştırınsınlar. 10 Şubat 1922 yılında Atatürk 18 maddelik bir Kürt otonomi yasasını meclise sundu. Meclis'te büyük tartışmalara sebep oldu. Arşivlerde var, bugüne kadar açıklanmadı. Ama bir Amerikan profesörü Robert Olso bir kitabında bunu yayınladı, kaynağını gösterdi. Araştırdım, gerçekten varmış, Atatürk bir Kürt otonomisi tanıma eğilimi gösteren, bunu kabul eden bir insan iken, bugün Atatürk kalkan edilerek Kürtler inkâr edilmek isteniyor. Bunu vurgulamak istiyorum. Onun için biz Kürtlerin hak ve taleplerini demokratik ve siyasal yollarla çözümlenmesinden yanayız. Bize başka türlü gözle bakanlar lütfen öyle bakmasınlar. Ama bazıları da şöyle düşünerek mücadele veriyorlar Diyorlar ki devlet zorla demokratik yolları tıkamış, demokratik yolların tıkandığı ve zorun kullanıldığı bir yerde demokrasi mücadelesi verilemez. Onun karşısında da silahlı mücadele verilir, görüşünde olup da silahlı mücadele verenler de vardır. Ama biz devlete şunu söylüyoruz. Gelin diyoruz bu kan dökmeyi durduralım diyoruz. Bu ateşi söndürelim, silah kullanmanın gerekçesi olan demokratik yolları açalım, silahlar sussun Türkiye'de kardeşçe birlik ve bütünlük içinde herkesin birbirine saygılı olduğu bir düzende buluşalım. Halkın Emek Partisi'nin savunduğu budur ve Türkiye'de bunu savunmaya devam edecektir. Herkesi bu mücadeleye destek vermeye davet ediyorum. Sakarya ilinin başırlılı olmasını diliyorum. Hepinize saygılar sunuyorum. Sağolun."

c) 1.6.1992 Tarihli Milliyet Gazetesindeki beyanları:

"... Türkiye'de üniter devletin bugüne kadar uygulanan biçiminde sorunları çözmediği ortadadır. Bu nedenle merkezîyetçi

devlet sisteminin kendisini değiştirmesi gerekir. Bu birkaç çeşit olabilir. Otonomi bölgeler olabilir, federasyon olabilir, bir di idari federasyon biçimi vardır. İdari federasyon hiç bir etnik yapıya dayanan bir federasyon biçimidir. Vali, kaymakam durumundaki insanların seçimle gelmesidir. O bölgenin yönetim biçiminin nasıl olacağı, hangi dilin kullanılacağı, orda nasıl yayın yapılması gerektiği, devletin merkezi otoritesine bağlı kalmak kaydıyla belirlenir, yani kendi başına bağımsızlık değildir. Kendi polisini kendisi belirleyecektir. Vergilerin bir kısmını kendisi toplayacak, kendisi harcayacaktır. Bir kısmını da devlete gönderecektir. Bu sistemin uygulanmasından yanayız."

B) Genel Sekreterlerin Beyanları :

1- İbrahim Aksoy'un beyanları :

a) Halkın Emek Partisi Van il örgütüncü 21.3.1991 tarihinde düzenlenen "İrkçılıkla Mücadele Günü"ndeki konuşması:

"Değerli arkadaşlar, çok konuştuk ... (anlaşılamamış) şimdiye kadar hiç de böyle heyecanlanmamıştım. Ama bu heyecan aynı zamanda bu meş'alenin de heyecanıdır. Yıllardan beri Van'da Kürtler binlerce yıldan beri kutladıkları bayramlarının meş'alesini belki ilk defa yapıyorlardı. İşte bu beni heyecanlandırdı. Değerli arkadaşlar, Nevroz'un efsanesi ne olursa olsun, Nevruz yıllardan beri Kurt halkının bayramı olmuştur. Bizim bayramımız olmuştur. Nevruze Prozbe. Değerli arkadaşlar, Kürt halkı yıllardan beri insanlık haklarını kullanamamaktadır. Kürtlerin hiç bir hakkı yok. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde ... (anlaşılamadı) uluslararası anlaşmalardan doğan hiçbir hakkını kullanamamaktadır. Ve bugün fütörlü aydınlar, Osmanlı kavuklusunun çok gerisinde kalmış, çünkü Osmanlı'nın kavuklu aydını, Kürtlerle ilgili yazı yazarken, Kürtüstandan (Kürdistandan), Kurt halkından bahsediyordu. Bugün fütörlü aydınlar, kendi kendilerine, Kürtlerle ilgili teoriler üretiyorlar. Dağlı Kürtlerdir (Türklerdir), karda kart kurt yürüdükleri için ... (anlaşılamadı) halbuki Bulgaristan'da yaşayan Türkler, dağlı Türkler değilse, bizde dağlı Türk değil, Kurduz... (anlaşılamadı) Peki değerli arkadaşlar, peki insan hakları evrensel beyannamesi ne diyor İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi bütün insanlar için geçerlidir. Yalnız bir grup ve bir sınıf için değil. Orda diyor ki her insan, insan olmaktan ibaret olan konut edinme hakkı vardır. Hakkına sahiptir. Peki ya Kürtler bu hakkı kullanamamaktadır. Çok iyi biliyorsunuz. Van'ın belirli yerlerinde oldu. Ama geçen yaz döneminde sadece Şırnak'da 27 köy sözde güvenlik güçleri tarafından dozerlerle yerle bir edildi. Gidin nereye giderseniz gidin dendi. Görüldüki Kürtler konut edindirme hakkına sahip değildiler. Her insan, insan olmaktan dolayı iskan (iskan) etme hakkı vardır. Ama 70 yıldan beri bu hakkını kullanamıyor. 1925 yılında çıkarılan Mecburi İskan Yasasıyla Kürtler ordan oraya sürgün edilmekte, Kürtler istedikleri yerlerde iskan edemiyor, devlet istediği yerde onların iskan etme hak (hakkı) vardır. Kendileri seçemezler bu hakkı, herkesin iş edinme ve çalışma hakkı vardır. Daha dün Şırnak'da kömür toplayanları katırları kurşunlandı. İnsanlar kurşuna dizildi. Kürtlerin böyle bir şeye de hakkı yoktur. Herkesin kendini yetiştirme okuma, yazma, ilerleme hakkı vardır. Kürtlerin bu hakkı da yoktur. Değerli arkadaşlar, Kürtlere okumak yazmak yasak, Kürt kültürünü araştırmak yazmak yasak. İnsanlık, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde Kürtlerin insan olmaktan dolayı kullanacakları hiç bir hakkı, sıfatları yoktur. Ne olmaktadır, yöneticiler tarafından gaspedilmektedir. Uluslararası

antlaşmalardan doğan hiçbir hakkı kullanamıyor. Helsinki Nihai Senedi ve son Paris bildirisi ... (anlaşılamadı) T.C. yetkilileri ... (anlaşılamadı) çocuk haklarını garanti altına alan sözleşme, bunun üç maddesi T.C. adına yetkilileri adına, 17, 29 ve 30 ncu maddeler aynen şöyle deniliyor; Herkes kendi ana dilinde okuma yazma ve kendini geliştirme hakkına sahiptir. Her çocuk taraf devletler bu konuda çocuklara yardımcı olurlar diyor. Gel gör ki küçücük çocuklara bile bu hakkı tanımıyorlar. Ne yazık ki Kürt halkının yaşama hakkı bile yok ... (anlaşılamadı) dünyada belki ilk defa Hizan'da, burda yakınımızda olan bir olay dünyada ilk defa kutsal bir mabette din adamı öldürülüyor. Diyorlar ki imam intihar etti. Değerli arkadaşlar imam intihar etmedi. İmamın beynine kurşun sıktılar. Tabancayı eline almış olsaydı, kimi vuracağı belli olmazdı. Tepeden tırnağa silahlı adamlar, güvenlik güçleri sözde onu kurşuna dizerlerdi, delik deşik ederlerdi. Diyarakır'ın bir köyünde Hüseyin Akaslan isminde bir genç öldürülüyor, 24 yaşında TV haberleri diyor ki, işte falan köyde güvenlik güçlesiri (güçleri) ile teröristler arasında çıkan çatışmada bir terörist Hüseyin Akaslan adında bir terörist bölü (ölü) olarak ele geçirildi. TV'de bu haberi duyuyoruz. Hükümetin yüz karası TV. bu haberi veriyor, Hüseyin Akaslan defalarca Elazığ Ruh Hastanesinde tedavi görmüş, ayın dördünde, yani ölmeden 24 saat önce Elazığ Akıl Hastanasından çıkmış, deli yarı felçli bir insan bunu öldürüyorlar. TV. de de bu haberi veriyorlar hükümet yetkilileri ve hükümetin yüzkarası TV. bunlar bundan utanç duymalıdır. Görülüyor ki Kürt halkının yaşama bile hakkı yok değerli arkadaşlarım. SHP.den milletvekili seçildim. Biz o günler dedik ki 12 Eylül yöneticilerinden hesap soracağız. Bu SHP.nin söylediği sözlerdir. Biz dedik ki, faşist yönetimden hesap soracağız... (anlaşılamamış) ve böylece HEP'i kurduk. HEP. bu programlara hasret, ben size bugün Nevruz ben sizi fazla meşgul etmiyeceğim. Nevruz'da gülünür oynanır, halay çekilir, eylenilir, kısaca bunu anlatacağım. HEP bu amaçla kuruldu. Hedefimiz Türkiye'yi demokratikleştirmek, devletin demokratikleştirilmesinin önünde gelen engel Milli Güvenlik Kuruludur. Milli Güvenlik Kurulu kaldırılmalıdır. Milli Güvenlik Kurulu var olduğu sürece Türkiye'ye demokrasi yerleşmez. Biz diyoruz ki Valiler ve Kaymakamlar, seçimle gelsin. Valılar kendi valilerini kendileri seçsinler, belediye başkanlarını seçtikleri gibi. Biz diyoruz ki gözaltı süresi 24 saati geçmesin... (anlaşılamadı) Bugün Türkiye'de gözaltı süresi, 12 Eylül yönetiminde 90 gündü, bugün 15 gündür. 90 günün 87 gününü işkencelerde geçiren insanlar oldu. Polis hiçbir zaman sorgu yapmasın sorguya ancak Savcılar yapabilir, onu da sanığın avukatının hazır bulunduğu ortamda. İşkencehanelerde yapılmaktadır. 12 Eylül cuntasında suçlu aranmadı. İnsanlar arandı. Yakaladıklarını işkencehanelere götürdüler. Bunu bir suç buldular. Demin Hüseyin Akaslan'a buldukları suç gibi, zindanda döve döve suç yüklediler. Suç yüklediler diyorum. Bunun örneği var biliyoruz TÖB-DER davasında yakaladıkları... (anlaşılamadı) ve bu dönemde hukukçular hiç çalışmadı. Türkiye'nin hiç bir yerinde çalışmadı. Ama bugün özellikle doğuda Kürt halkının yaşadığı bölgede Şırnak olayları, Dargeçit, Silvan, Adana, İzmir olay olan yerlerdir. Halkın üzerine ateş ediliyor. TV.de bunu seyrediyorsunuz. Filistin'de Filistinliler taş atıyorlar. Sopa ile İsrail askerlerini kovalıyorlar. Bizde kömür ocağında, kömür çıkarınlar kurşuna diziliyor. Bizde mezara gidenler kurşunlanıyorlar. Hiç kimsenin hak arama hakkı da yoktur. Adana'da polis karakoluna olaylara öğrenmek üzere giden il başkanları şu anda gözaltında. Bu nedenle toplantıdan hemen sonra Adana'ya gideceğim. Bunun sebebini öğrenmek için gideceğim. Sebebini aslını biliyorum. Bizim il başkanının Kurt

olduğu için HEP.sinin demokratikleşmesinin...(anlaşılamadı) işte bugün siz de böyle bir zor ortamda yaşıyorsunuz ve demokratikleşme için biz açık politika izliyoruz. Türkler için ne istiyorsak açık söylüyorum. Diyoruz ki bunlar bu hakdan yararlanılmalı. Ben bunu iki hafta önce Perşembe günü Mecliste söyledik. Biraz önceki söylediklerimi, Meclis'te söyledim. Kürt meselesinde yani Doğu sorununa tek çözüm Kürt kimliğinin kabulü...(anlaşılamamış) ne bölge valisiyle, ne özel timle köy korucusuyla, ne baskıyla ne zulümle, bu güzel bayram gününde bu nedenle türkü söyleyeceğiz, hep birlikte oynayacağız. Bugün çünkü bayramdır. Nevroze Prozbe"

b) Halkın Emek Partisi Fatih (İstanbul) ilçe örgütünce 25.5.1991 tarihinde düzenlenen "Bahar ve özgürlük" toplantısındaki konuşması:

"Değerli arkadaşlar, eğer biraz sessiz olursanız benim konuşacaklarımı duyacaksınız. Bu nedenle değerli arkadaşlar ben şunu görüyorum. Bir yıl içerisinde Halkın Emek Partisi nereden nereye geldiğini çok iyi görüyorum. Nice haklarımızı da aldık. Nice haklarımızı, sonra ikinci olağan kurultayımızı yapacağız. Biz Halkın Emek Partisi olarak açlığa ve yokluğa karşı mücadele veriyoruz. Biz Halkın Emek Partisi olarak baskı ve zulme son diyoruz. Biz Halkın Emek Partisi olarak...(Anlaşılamamış ancak benzerlerinden "Halkların" olması gerektiği düşünülüyor) eşitliğinden ve kardeşliğinden yanayız diyoruz ve bunların olabilmesi için Türkiye'nin demokratlaşması gerekiyor. Türkiye'de demokrasi olmadığı sürece çıkarıcı çevreler ne bizim kardeşliğimizi bırakırlar ne de bizim barış içinde birlikte yaşamamızı bırakırlar. Bu nedenle önce demokrasi değerli arkadaşlar. Halkın Emek Partisi'nin demokratikleşme ile ilgili programını almaz bile. Çünkü biz iki hafta sonra kurultaya gidiyoruz. Kısaca Halkın Emek Partisi'nin bu kurultayda ne beklediğini söyleyeceğiz. Biz diyoruz ki madem demokratik olmayan ülkemizin demokratikleşmesini istiyoruz. O zaman Türkiye'de demokrasinin gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu nedenle hiç bir zaman şunun veya bunun karşısında değiliz. Herkesin bir arada, bir tek şeye karşıyız, baskıya ve zulme karşıyız, bunu açıkça söylüyorum. Bunun karşısında olabilmek için de buna karşı koyabilmek için de buna karşı olan bütün kitlelerle işte güç birliği yapmak mecburiyetindeyiz. İşte bu kurultayımızın sonucunda ortaya çıkacak böyle bir manzarayla biz halkımıza, biz insanlarımıza daha büyük hizmet yapmış olacağız. Değerli arkadaşlar bir şeyi daha görüyorum. Onu da söylemek mecburiyetindeyim. Gecemizin bu coşkulu sevgiyle devam etmesini hepimize yakışır bir şekilde bunun devamını istiyorum. Başkasının sözünü bize getirmeyin değerli arkadaşlar. Biz ne yaptığımızı biliyoruz. Ne yapacağımızı da biliyoruz. Biz diyoruz ki, son günlerde basın yazıyor. Ben bugün basında çıkan ve henüz duygu ve düşünceleri olan bir görüşümü bugün düzentelecek basında çıktığı şekilde aynen sizlere okuyorum...(anlaşılamamış) Az ama ben ne söyleneni çok iyi biliyorum. Biz Halkın Emek Partisi olarak en fazla ezilenin, en fazla sömürülenin en fazla Kürt...(anlaşılamadı) örenin partisiyiz diyoruz. Diyorlar ki ha Kürt partisisiniz çünkü Kürtler bu partiye çok uyuyorlar. Biz diyoruz ki eğer siz Kürtlere zulmetmişseniz, Biz Kürtlerin de partisiyiz. Şunu istiyoruz değerli arkadaşlarım, çok çabuk unutuldu biraz önce söylediklerim. Bizim hedefimiz eşitlik ilkesine dayalı hakların (halkların) gönüllü birliğinden yanayız. Mücadelemiz onun içindir. Saygılar sunar, gecenize başarılar dilerim."

c) Halkın Emek Partisi Konya 11 Örgütünün 18.5.1991 tarihinde yapılan kongresindeki konuşması:

"Değerli hemşerilerim, HEP Konya 1.olağan kongresine hoşgeldiniz. Biz HEP'in hangi koşullarda doğduğunu bugüne kadar anlattık. Şimdi ise HEP kongrelerini yapıyor. Kurultayına gideceğiz. Yani partileşmesini, partileşme sürecini tamamlamış oluyoruz. HEP bundan sonra neler yapacak, bundan sonra HEP bunları anlatacak. Değerli arkadaşlar biz yetmiş yıldan beri tabularla yönetilen ülkemizi, tabusuz yönetimini arzuluyoruz. Yani ülkemizde tabuların bir genel açıklıyacağız. Tabuların (tabulara) özgürlük diyeceğiz. Tabular fikirler özgürleşmediği sürece Türkiye'nin özgürleşmesi, demokrasileşmesi mümkün değildir. Bu tabuların başında yıllardan beri ağızına böcek, ayağına pranga vurup kalmışız. Türkiye'de yetmiş yıldan beri yöneticiler birlikte yaşadıkları, hemen hemen aynı sofrada yedikleri insanları, sıkılmadan inkâr ettiler. Utanmadan inkâr ettiler. Yoktur dediler ama, bugüne kadar yok diyenler baktık, bir gün 12 milyon oldular. Sayı önemli değil, Kürt halkı vardır. Kürt halkının sorunları da vardır. Nedir şimdi tutuyorlar. Doğu sorunu ekonomik sorundur. Biz bu ekonomik sorunu çözersek, Kürt sorununda çözmüş oluruz. Hayır değerli arkadaşlar hiç de ekonomik sorun değildir. Kürt halkının sorunu ulusal sorundur. Gasp edilmiş ulusal demokratik halkların (hakların) mücadelesini yapıyorlar. Ekonomik olamaz, çünkü bir ülkenin kalkınmışlık oranı o ülkenin kullanmış olduğu o ekonomik görüştür, emekçi görüştür. Türkiye yetmiş kilovat saat elektrik üretmekte, bunun üçte biri Doğu'da, yani Karakaya, Atatürk, Keban barajı ve Elbistan Termik Santralında, diğer üç barajlar hariç. Bilindiği gibi dünyada en ucuz elektrik üretimi hidroelektirik sistemler, yani baraj sistemiyle üretilen elektriktir. Türkiye kişi başına elektrik tüketimi, yıllık 900 kilovatsaat civarındadır. 900 kilovatsaatten daha aşağı 1000 kilovatsaat olarak kabul etsek, peki bu doğudaki tüketim ne kadar aşağı yukarı 300 kilovatsaattir yıllık, Doğudaki elektrik üretimi, kişi başına 5000 kilovatsaattir. Petrol Türkiye'de petrol tüketimi kişi başına 300 litre yıllık doğu-batı kalkınmış oranına bakacak olursak, millî gelir seviyesine baktığımızda doğudaki kişi başına petrol tüketimi 100 lira, peki doğudaki kişi başına petrol üretimi ne kadar, kişi başına 500 litre, yedi milyon insan oturmakta, doğu ve Güneydoğuda yıllık oradaki petrol üretimi 3,5 milyon ton.

"Değerli arkadaşlar, büyük devlet adamlarından bir tanesiydi. Bu kış Türkiye'yi komünizm gelecek diyor. Epey kış geçti gelmedi. Sonra dediler ki 141-142 kalkmazsa Türkiye'ye komünizm gelmez. Kalktı yine gelmedi. Bugün onun için öyle söylüyorlardı. Hak arayışı içinde olan insanları suçlayabilmek için gerekçe gerekiyordu ellerinde baktılar ki olmadı, bugün ne oldu, hak arayışı içerisinde olan insanları bölücülükle suçluyorlar. Hemen devletin bölünmez bütünlüğü değerli arkadaşlar, ben Kürdüm diyen insanı devletin bölünmez bütünlüğüne ihanet ediyor suçlamasıyla suçlayıp, zindanlara atılması gerekirdi. Çünkü biraz önce belirttiğim gibi en fazla zulüm gören çok okuduğunuz gazetelerde teker teker saymama gerek yoktur. Yeşilyurt köyündeki insan pisliği yedirilinceye kadar doğuda teröristler vardır diyorlar biz onlara karşı güvenlik tedbirleri aldık. O denli bir açıklama getirmek istiyorum. Bugünkü Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut 1984 sonbaharında işleri Bakanı oluyor ve kürsüye çıkıyor şöyle bir açıklama yapıyor. Diyor ki: Bu teröristlerin sayısı 500-600. Arkasından Mustafa Kalemli işleri Bakanı, şimdi Abdülkadir Aksu iki ay önce parlamentoda olağanüstü halin dört ay daha uzatılması için işleri Bakanı bir açıklama yapıyor. Diyor ki 1984'den bugüne kadar 2264 terörist ölü olarak ele geçirildi. İkisinden birisi doğru söylemiyor. Yıldırım Akbulut sayıyı 500-600 veriyordu. Abdülkadir

Aksu onun aşağı yukarı, onun dört katını götürmüş. Yani fazladan çok daha fazla vatandaş öldürülmüş, diyoruz ki siz bunları bitirmişsiniz, hem de üç dört katıyla, peki öyleyse olağanüstü hal uzatılmasına gerek yokki. Ve Yıldırım Akbulut'un yapmış olduğu açıklamalar 500-600 kişilik bir açıklamasında buna karşı oluşturulan güce bakın, özel vali, bölge valisi emrinde otuzbin köy korucusu, bir o kadar ihbarcı, onbin civarında özel tim, sayıları iki katına çıkan polis, özel komando birlikleri, hava indirme tugayları, birinci ve ikinci ordu, değerli arkadaşlar bunların açıkladıkları sayısında 500-600 terörist bunlara karşı bu gücü oluşturmadılar. Kime karşı oluşturdular? Orada ulusal taleplerine sahip çıkan Kürt halkına karşı oluşturdular. İnsan hayatına karşı her baskıyı uyguladılar. Sayın Özal olaylarla ilgili şunu söylüyordu: İşte görüyorsunuz, bunların canı üçbuçuk tank, öyle ise doğuda üçbuçuk bırak, öbür dağınık güçleri geri çek sayın Cumhurbaşkanı diyor. Evet bir şeye daha açıklama getirmek istiyorum. Çok konuştular ve Türkiye ilim ve siyasal yaşamda rahatsız eder. Değeri arkadaşlar hükümet diyor ki biz her yanda kurulacak bir Kürdistan'a karşıyız. Ama Litvonya (Litvanya), Petronya'nın, Vegonyanın, Gürcistan'ın, Türkistan'ın, Sovyetler Birliğinde bağımsızlıklarını ilan etmesinden yanayız. Biz eğer İran'da Kürt halkı kendi bağımsız Kürdistan devletini ilan edeceklerse onların doğal hakkına ne Özal karşıabilir, ne de Yıldırım Akbulut karşıabilir. Eğer karşımak isterse hem İran'ın içişlerine karışmış olurlar. Hem de Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına saygısızlık yapmış olurlar. Kürt halkı Irak'ta son elli yılın insanlık dramını yaşadı. Elli yıl diyorum. Çünkü en son 1945'de Alman Faşistleri yahudileri fırınlarda yaktılar. Onlar uzakta Kürt halkına daha başkalarına soğukta geldi. Ve düşünebiliyormusunuz, insan hakları adına dağbaşı gelmiş, canını kurtarmaya çalışan, faşistlerden canını kurtarmaya çalışan bunlar, geri gönderilecek. Zaho'da veyahutta herhangi bir yerde kendi evinin bahçesinde başkaları tarafından kurulmuş bir çadırda göçebe olarak yaşayacaklar. Ve bunların kendi kaderlerini tayin hakkında saygısızlık yapacaktır. Biz işte bu saygısızlık yapanlara karşıyız. Bir de Barzani, Talabani gitti Saddam'la görüştü. Değerli arkadaşlar, elbette ki Talabani yıllardan beri bağımsızlık mücadelesinin lideridir. Rafsancani ile görüşebilir, Saddam'la da görüşebilir, Bush'la da. Avrupadaki diğer yöneticilerle de görüşebilir. Neden görüşmesin diyorlar. Bugüne kadar Kürtleri dar çerçevede tutup, uluslararası diplomatik ilişkilerden izole ettiler. Kürtlerin bu ilişkilere geçişini hazmedemedikleri için gitmemeliydi diyorlar. Eğer Talabani kan davasına dönersün, gitmeseydi, Talabani gücünü artırdı. Son olarak son günlerde gazetelerde olduğu gibi, basında olduğu gibi sayın Cumhurbaşkanı Özal'ın televizyona kadar direk benim adımı kullanarak Türkiye'deki işkenceyi, işkencecileri aklamaya çalıştılar. Değerli arkadaşlar, Sayın Özal Cumhurbaşkanıdır. Benim avukatım değildir. Ben ona vekalet vermedim. Onun için Sayın Özal benim namihesabıma benim işkence görmediğimi iddia edemez. Bu nedenle kınıyorum. Türkiye'de işkence vardır. Türkiye'de 12 Eylül'den sonra özellikle işkence kurumlaştı. Devletin resmi ideolojisinin politikalarını uygulamak için işkence bir araç olarak kullanıldı. İşte Türkiye'de işkence gören milyonlarca insandan biri de benim. Ben yalan söylemiyorum. Ben işkence görmedim. Benim işkence görmediğimi söyleyenler yalan söylüyor. Saygılar sunuyorum."

2- Ahmet Karataş'ın beyanları

a) Halkın Emek Partisi İstanbul il örgütünce 1.3.1992 tarihinde düzenlenen "Bütün Halklar Kardeşdir, Katliama Son" mitingindeki konuşması:

"Değerli arkadaşlarım, bu ülkenin Türk, Kürt, Arap, Çerkez, Laz, bu ülkenin bütün insanları, bu ülkenin yiğit insanları hepinize merhaba değerli arkadaşlarım, biz İstanbul'da eğer biraz susarsanız, bu mitingin amacına hizmet etmesinde en büyük katkıyı yapmış olursunuz. Biz İstanbul'da böyle bir mitingi düzenlerken, böyle miting olmasını düzenlerken, içinde bulunduğumuz koşullarda Kürdün dahilinde de bulunduğu koşullarda, Kürt halkının bugünlerde içinde bulunduğu karşı karşıya geldiği koşullarda biraz haberdar olmanızdır. Sizlere haber anlatmak içindir. Benim arkadaşlardan bir ricam var sizin sologonlarınız (sloganlarınız) Siyasî anlayışımıza tümüyle saygı duyuyorum, ama işte bu İstanbul maydanıdır...(anlaşılamamış) bugün İstanbul maydanında pankart açmanız, Kürt halkının karşı karşıya olduğu katliamları önüne geçemiyor. Değerli arkadaşlarım, sologonlarla (sloganlarla) hiç bir yere varamayız. Değerli arkadaşlarım, değerli arkadaşlarım, birbirinizle yarışmayın. Biz buraya gelmiş olan tüm siyasî anlayışları bağrımıza basıyor ve saygı duyuyoruz. Yarışılacak bir şey var ise, bu serbest kürsüde serbetçe yarışmak gerekir. Değerli arkadaşlarım...(anlaşılamamış) slogan atmayınız. Değerli arkadaşlarım bu ülke kuruluşundan bugüne kadar tarihinin en bunalımlı gününü yaşıyor. Sizler bugün buraya sologan (slogan) atarken bu meydanları doldururken Kürt halkının içinde bulunduğu ve Kürt halkı üzerinde geliştirmek istedikleri, biraz lütfen yakından takip edelim, biraz onları dinlemeye çalış, o zaman hizmet etmiş olursunuz. Değerli arkadaşlarım, o zaman şöyle bir yöntem saptayalım. Siz atacağınız bütün sologanları atın biz burada bekleyelim, ondan sonra konuşmaya başlayalım. Eğer amacınız burada son günlerde denenmiş, geliştirilmiş, politikaları anlatmak ve çözmekse, eğer amacınız Kürt halkına hizmet etmek değilse slogan atmaya devam edin. Değerli arkadaşlarım, şimdi bugünlerde burada mutlu günler yaşıyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ne zaman darboğaza girdi, ancak yeni kurulan hükümet şu veya bu şekilde Türkiye'de birtakım demokratik açılımlarda alacağını söylerken, şu günlerde yeni oyunlar geliştiriliyor. Sanki dön Dersim'de kadınlarımızın kollarındaki çocukların cinsiyetini tesbit etmek için kasatura ile vuran bunlar değilmiş gibi, sanki dün Botan'ı katledenler bunlar değil. Sanki Zonguldak'ı katleden bunlar değilmiş gibi, bugün bu ülkede, değerli arkadaşlarım, eğer bu katliamlara son verilecekse eğer Kürt halkının Türk halkının her alanda eşit koşullarda yaşamı gerçekleştirecekse...(anlaşılamamış) verdiği mücadeleyi bir müddet bırakmış olabileceğini, çok açık ifade etmiş olmasına rağmen, bu hükümet, bu devlet kanla ve ısrarla...(anlaşılamamış) değerli arkadaşlarım, son günlerde bölge olağanüstü hale çevrildi. Son günlerde kontrgerillasının özel timi yanında senbin civarında özel eğitilmiş komando gönderildi. Son günlerde, son günlerde, değerli arkadaşlarım bir ülke düşünün ki uçaklarla kendi topraklarını bombalıyor. Bir ülke düşünün ki kendi toprakları dediği yere özel birlikler gönderiyor. Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de iç hukuku açısından, uluslararası hukuk açısından bir ülkenin kendi topraklarını bombalaması, savaş statüsü anlamına gelir. İster taraf kabul etsin, ister taraf kabul etmesin, dolaylı veya dolaysız bu savaşa kabul etmiş anlamına gelir. Kısacası bu ülkenin başbakanı Cudi dağının bombalanmasını resmen doğruluyor. Bir ülkenin Başbakanının kendi topraklarını kendi yeri(ni) uçaklarıyla bombalamasını savaş tarafı olarak kabullenmekte, gerek uluslararası hukuk gerekse Türkiye'nin iç hukuku açısından taraflı savaş kabullendiğini ve bu savaşa tarafları olduğunu açık ve net bir şekilde... başka bir şey değildir. Değerli arkadaşlarım, değerli arkadaşlarıma birşey söylemek istiyorum. Değerli arkadaşlarıma söz, değerli arkadaşlarım bu ülkede hepiniz, hepimiz Filistin için sokaklara döküldük. Irak için sokaklara döküldük, tavrı koyduk. Kürt halkına karşı sessiz

kalmayız diyoruz. Değerli arkadaşlarım beni bağışlasın ama ....(anlaşılamadı) Burada gösterdiğiniz bu sloganları tavrım orada göremezsiniz. Bölgeyi tanıımıyorsunuz. Burada birbirinizi slogan atarak yarışarak Kürt halkına katliamlarına karşı direnç göstermiş sayılmazsınız. Sloganlarla bu iş yürümüyor. Veya konuda samimi iseniz. Çok açık bir çağrımız var. Eğer bu konuda samimiyseniz, bu konuda samimiyseniz, Kürt halkının dinamiklerini geliştiriyor. Kürt halkının dinamikleri mücadele ediyor. Buyurun Kürt halkının dinamikleri yanında savaş verir. Değerli arkadaşlarım, son günlerde yeni bir tartışma başlatıldı. Bu yeni tartışmada Kürtler ne istiyor, bu Kürtlerin ne istediği de belli değil denmeye başladı. Değerli arkadaşlarım Kürtlerin ne istediği çok belli ve açıktır. Kürtler kimliksiz olmak istemiyor. Kürt halkı ne istediğini çok açık ve net bir şekilde söylüyor. Kürt halkı özgür olmak istiyor. Kürt halkı dünya insanları gibi yaşamak istiyor. Kürt halkı emeğini değerini dünya halklarına katmak istiyor. Kürt halkı, Türk halkına düşman olmak istemiyor. Kürt halkı Türk halkıyla diğer halklarla hiçbir alıp veremediği yoktur. Kürt halkı Türk halkıyla dost olmak istiyor. Ve Ortadoğu'nun insanlarla dost olmak istiyor, dünya halklarıyla dost olmak istiyor. Kürt halkı özellikle bir şeyi çok açık ve net istiyor, özgür olmak istiyor. Değerli arkadaşlarım, biz parti olarak bu savaşta bir taraf var. İster açıklansın, ister açıklanmasın....(anlaşılamamış) Bu ülkede savaş sürdürülen taraflarda Değerli arkadaşlarım, burada bulunan arkadaşlara çağrım var.... (anlaşılamamış) Gelin bölgeyi görün, gelin insanlarımızın içinde bulunduğu koşulları yerinde görün ve burada çok açık ve net şekilde göreceksiniz, eğer bunları yapacak olursanız ... (anlaşılamadı) olursunuz, yardımcı olmuş olursunuz. Değerli arkadaşlarım, biraz önce söyledim, savaşın tarafları var ve biz diyoruz ki gerek Türk halkında, gerek Kürt halkında, gerekse diğer halklara bu savaş hiç bir şey kazandırmaz. Kürt halkı barıştan yanadır. Kürt halkı özgürlükten yanadır. Kürt halkı kardeşlikten yanadır ve bundan dolayı da Kürt halkı diyor ki, illa ve mutlaka savaşla bu iş çözülmez demiyor. Kürt halkı politik çözümler yanındadır. Siyasi çözümden yanadır, bu konuda... (anlaşılamamış) Kürt halkı buna hazırdır. Hazır olmayan devletin kendisidir. Devlet bundan kaçmaktadır. Bu ülkede hiç bir zaman halklar birbirine düşman olmamıştır. Yetmiş yıldır ve daha öncesinde de halklar birlikte yaşamış, halklar hiç bir zaman birbirine düşman olmamış, kardeşçe, barış içinde beraber yaşamışlar. Ama bu ülkede her iki halka da düşman olan ve her iki halka da baskı ve ... (anlaşılamamış) altında tutan bir tek devlet vardır. O da bu devlettir. Her iki halka düşman olan devlettir. Değerli arkadaşlarım, eğer iki dakika bizi dinlerseniz, eğer katliamlara karşı iseniz, eğer Kürdistan'da olup bitenlerden kendinizi sorumlu hissediyorsanız, bundan duyarlı olmak istiyorsanız, bu ülkede kırılacaklar, ama bu ....(anlaşılamamış) Bu ülkede hangi halktan olursanız olun, hangi ırktan ve hangi dinden olursanız olun, henüz bu ülkede Kürdistan'da geliştirilecek katliam, soykırım ve baskıların karşısında bir demokrasi cephesi, bir yurtseverlik cephesi oluşturalım. Ancak o zaman katliamların önüne geçeriz. İşte o zaman yardımcı olmaya hazırsınız demektir. Değerli arkadaşlarım çok açık ve net söylüyorum. Sizler burada görevinizi yapmıyorsunuz, Kürt halkı üzerine düşeni yapmıyor. Sizler görevinizi yapmıyorsunuz. Sadece burda, bu mitingde slogan atmakla üzerinize düştüğünüzü tümüyle yapmış sayılmazsınız. Kendinizi bundan kurtarmazsınız. Bu ülkede sosyalizm adına, enternasyonalizm adına herşeyi söylediniz. Dergilerinizi yazıp söylediniz, sokaklara döküldüğünüz ama Kürt halkı üzerine geliştirilen oyun karşısında nedense hep sustunuz, hep susmaya devam ediyorsunuz. Hiç bir dünyanın hiç bir

verinde kendi özgürlüğü için mücadele eden halklara milliyetçi gözüyle bakılmadı. Dünyanın hiç bir yerinde kendi özgürlüğü için mücadele eden halklara milliyetçi bir mücadele gözüyle bakılmadı. Ama, Türkiye'nin sosyalistleri, Türkiye'nin aydınları, Türkiye'nin devrimcileri, nedense Kürt halkını dinamizmine, mücadelesine milliyetçilik demekten öteye gidemedi. Türk halkı iste, iste bu konuda sorumlusunuz. Türkiye'nin devrimcileri, sosyalistleri, aydınları gelin Kemalizm'den öte düşünün, kafanızdaki Kemalist çizgileri yakın, Kemalist çizgileri aşın. Değerli arkadaşlarım, burada bir çok sanatçı arkadaşım var, bir çok konuşmacı arkadaşım var. Değerli arkadaşlarım Bata'nın Botan halkının, Diyarbakır halkının, Cizre Halkının, Kars halkının, sizlere kardeşlik, sizlere en sıcak kardeşlik duygu ve selamlarıyla hepinizi salamlıyor."

b) imzalamak suretiyle içeriğine katıldığını Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığındaki 16.4.1992 tarihli ifadesinde belirttiği ve bu şekilde onun yazılı beyanı haline gelmiş olan 2.4.1992 tarihli "Birleşmiş Milletler, Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlara Deklarasyondur" başlıklı bildirge:

"Türk hükümeti 21 Mart Newroz Bayramı kutlamalarından sonra yeni bir söylem oluşturmaya başladı "Bir savaşla karşı karşıyayız", "örtülü bir savaşla karşı karşıyayız, savaşta silah kullanılır" gibi sözler sık sık kullanılır oldu. Bu söyleme uygun olarak Türk Hükümeti Kürt halkına karşı savaş uçaklarını, helikopterlerini, tanklarını, toplarını v.s. en yoğun bir şekilde kullanmaya başladı. Zaten 1991 yılı sonlarından itibaren bu tür silahlar teröristlerle mücadele ediyoruz görüntüsüyle Kürt halkına karşı etkin ve yaygın bir şekilde kullanılıyordu.

"Türk hükümeti bir savaştan söz etmektedir. Ama savaşın kurallarına kat'i surette uymamaktadır. Örneğin, savaşta sivil halkın üzerine ateş açılmaz silahlı gruplarla, ordularla savaşırlar. Savaş hukukuna göre yakalanan gerilla esir muamelesi görür. Halbuki, 21 Mart'ın hemen öncesinde ve sonrasında süreçten de iyice anlaşılmaktadır ki Türk güvenlik güçlerinin Türk ordusunun esas hedefi Kürt gerillalardan çok Kürt halk yığınlarıdır. Silahsız ve savunmasız insanlara, kadınlara ve çocuklara, yaşlılara, yaralıları taşıyan ambulanslara ve sağlık kuruluşlarına ateş açmaktadır. Açıkta sivil halk katledilmektedir. Köylerde, kasabalarda, şehirlerde evler yakılmakta, içindeki eşyalar tahrip edilmektedir. Türk ordusu, Şırnak ilini savaş uçaklarıyla, helikopterlerle, ağır toplarla ve tanklarla yoğun bir şekilde bombalamıştır. Bu bombardımanlar sonucu, Şırnak'ta oturulabilecek ev kalmamıştır. Buzdolabı, çamaşır makinesi, fırın gibi ev eşyaları tamamen tahrip edilmiştir. Şırnak'ın durumu depremle yıkılan Erzincan'ın durumundan çok daha kötüdür. Açıkça görülmektedir ki, Türk ordu birlikleri, Türk güvenlik kuvvetleri, Kürt gerillalardan çok onlara kaynaklık eden Kürt halk yığınlarını fiziki olarak ve büyük kitleler halinde yok etme peşindedir. Türk Devleti, Kürt sorununu, Kürt insanlarını öldürerek, onların fizik varlığını ortadan kaldırarak çözümleme yolunu seçmiştir. Bütün bunların uluslararası bir norm haline gelmiş, savaş kurallarına, uluslararası savaş hukukuna aykırı olduğu bilinen bir gerçektir. Cenevre sözleşmelerinin hiç bir hükmüne uyulmadığı da yine bilinen bir gerçektir. Türk basın ve yayın kurumlarının, radyonun, televizyonun, gazetelerin, devletin söylevini aynen kabul etmeleri, bunu kat'i surette sorgulamaya çalışmaları, devletin pervasızlığını artırmaktadır.

"Türkiye bir taraftan <üç buçuk eşkiya> dan söz etmekte, bir taraftan da savaştan söz etmektedir. Eşkiyaya karşı mücadelenin ülkenin iç sorunu olduğunu vurgulayarak, Kürtlere karşı yürüttüğü bu kirli savaşın herhangi bir tanığının olmamasını da özenle istemektedir. Aslında burada, Birleşmiş Milletler, Helsinki İzleme Komitesi, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Uluslararası Af Örgütü gibi kurumlara çok büyük görevler düşmektedir. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bu kurumlar, Kürtlerin yaşama haklarını, demokratik haklarına ve özgürlüklerine karşı görevlerini yerine getirememişlerdir. Onların bu tutumları, <bu bizim iç sorunumuzdur> diyen Türkiye'ye büyük bir cesaret vermekte, Türkiye'nin Kürt soykırımına varan katliamlar yapmasını teşvik etmektedir. Birleşmiş Milletler gibi kurumların, bu tavırlarını şiddetle protesto ediyoruz.

"Aslında en kirli savaşlar <bu bizim iç sorunumuzdur> perdesiyle örtülerek yürütülen savaşlardır. Soykırıma varan katliamlar daha çok bu savaşlar sürecinde gelişmektedir. Bunun nedeni gayet açıktır. Çünkü Birleşmiş Milletler'in uluslararası gözlem heyetlerinin, basın-yayın kurumlarının v.s. gözetiminin dışında cereyan eden savaşlardır, tanığı olmayan savaşlardır... devletleri, egemenlikleri altında tuttukları halklara karşı pervasızlıklara iten nedenlerden biri, hatta en başta gelen nedenlerden biri bu tür savaşları izleyen ve gözleyen bir tanığın, tanıkların olmamasıdır.

"Türkiye, Ermeniler ve Azeriler arasındaki savaşın uluslararası kurumlar tarafından, basın-yayın kuruluşları ve insan hakları kurumları tarafından izlenmesi gerektiği yolunda sürekli çağrılar yapmaktadır. Bunun gibi biz de Kürtlerle Türk ordusunun ve Türk güvenlik güçlerinin arasında cereyan eden bu kirli savaşın yukarıda adı geçen kurumlar tarafından izlenmesini, zaman zaman ilgili kurumlara raporlar verilmesini ısrarla istiyoruz.

"Süren savaşta taraflardan biri ısrarla diyalogtan yana olmasına karşın, Türk hükûmeti buna yanaşmamaktadır. Türk hükûmetinin savaşın sona erdirilmesi noktasındaki ilgisizliği ve kirli savaşta dayatması her iki taraftan bir çok insanın kaybına neden olmaktadır. Önümüzdeki süreçte meydana gelebilecek bütün ölüm ve tahribatların baş sorumlusu açıktır ki, siyasal ve demokratik çözüm talebine yanaşmayan taraf olacaktır. Bu konuda tutum geliştirmeyen, tüm uluslararası kurum ve kuruluşlar da sorumlu duruma düşeceklerdir.

"-Bugün Türk hükûmeti, Kürtlerin özgürlük, eşitlik ve demokrasi mücadelesine (vurgulama bizim) karşı en ağır, en öldürücü silahlarla çok yoğun, çok yaygın ve çok kapsamlı bir savaş sürdürmektedir. Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, AGİK, Helsinki İzleme Komitesi, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi kurumların bu kirli savaşı izlemelerini istiyoruz.

"- Basın-yayın kuruluşlarının, insan hakları kurumlarının, bu kirli savaşı dikkatli bir şekilde izlemelerini istiyoruz.

"- Uluslararası sağlık kuruluşlarını bu konuda duyarlı olmaya ve gerekli yardımı yapmaya çağırıyoruz.

"- Savaş Hukuku kurallarına uyuluyor mu, Cenevre Sözleşmelerine uyuluyor mu?... gibi konuları yukarıda saydığımız uluslararası tüm kuruluşların ilgiyle izlemelerini ve gözlemlerini istiyor, bu konuda somut, pratik adımlar atılması çağrısında bulunuyoruz."

C) Davalı parti ile ilgili olarak Siyasal Partiler Yasasının 106 ncı maddesine göre gönderilen belgelerin incelenmesinde; Genel Başkan , Genel Sekreter gibi sıfat taşıyanların dışında kalan ve partinin taşra örgütlerinde görev almış uyelerin veya onların oluşturdukları kurulların aynı nitelikteki beyanlarına, yayınladıkları bildirilere ve sair eylemlerine de tesadüf edilmektedir ki onları da şu şekilde özetlemek mümkündür:

1- İstanbul İl Başkanı Osman Özçelik'in Halkın Emek Partisi Zeytinburnu (İstanbul) ilçe örgütünün 23.2.1991 tarihinde düzenlediği "Barış ve Özgürlük" adlı toplantıdaki konuşmasından:

"....

"Halkın Emek Partisi Türkiye'de demokrasiye gereksinim duyulan bir günde, süreçte ortaya çıktı. 12 Eylül faşizmi, 12 Eylül faşizminin devamı iktidarlar, düzen partileri, Türkiye halklarını aldatarak iktidarlarını ve muhalefetlerini sürdürdükleri bir anda Halkın Emek Partisi ortaya çıktı..."

...Halkın Emek Partisi Türkiye'de halkların kardeşliğini, eşitliğini ve özgürlüğünü savunuyor. Halkın Emek Partisi resmi devlet ideolojisinin karşısında bir partidir. Bu düzenin korunmasında yarar görenlerin karşısında kurulan bir siyasi partidir.... Halkın Emek Partisi Türkiye'de ve dünyada, Ortadoğu'da Kürt halkının kendi kimliğine sahip çıkmasında ve insanca yaşamasına...(anlaşılamamış) çalışan Halkın Emek Partisi ilk defa Kürt halkına demokratik ve özgür bir ortam yaşamasında insanca yaşamasını sağlayama ve tüzük parti programına alan bir partidir..."

2- Aynı kişinin Halkın Emek Partisi tarafından Nevroz münasebetiyle 21.3.1991 tarihinde İstanbul'da düzenlenen şenlikteki konuşmasından:

"21 Mart bir halkın ayaklanması ve onun mücadelesinin rengarenk görüldüğü gündür... Nevroz Bayramını kutlayan bu zafer halktır... (Genel Başkan Fehmi IŞIKLAR'ı taktim ederken) sayın genel başkanım hoş geldiniz. Emekçi başkanım hoş geldiniz. İşçi başkanım hoş geldiniz. Sayın başkanım hoş geldiniz. Kürt başkanım hoş geldiniz...."

3- Aynı kişinin Halkın Emek Partisi Fatih (İstanbul) ilçe örgütü tarafından 25.5.1991 tarihinde düzenlenen "Bahar ve Özgürlük" adlı şölendeki konuşmasından:

"...Özgür ve bağımsız yaşayabileceğimiz günlerin müjdecisi bir çok baharı birlikte yaşamak üzere bir araya geldik... Eğer Kurtlerin demokrasiye ihtiyacı varsa, biz Kurtlerin de partisiyiz. Eğer Türkiye emekçi halkların demokrasiye insanca yaşamaya ihtiyacı varsa biz onların partisiyiz. Ermeninin, Rumun, Yahudinin, Çerkezin ve diğer tüm etnik azınlıkların da partisiyiz... Biz halkların kardeşliğini, halkların özgürlüğünü...(anlaşılamamış)"

4- Halkın Emek Partisi Küçükçekmece (İstanbul) ilçe örgütü tarafından 8.3.1991 tarihinde "Dünya Kadınlar Günü" münasebetiyle düzenlenen toplantıda ilçe başkanı Yaşar Kilerci'nin konuşmasından:

"...Türkiye'de kadın olup, aynı zamanda Kurt olmak daha zor bir şeydir. Burada Kurt kadınının sorununa değinmeden geçemeyeceğim. Kendi toplumunda daha sert bir şekilde geçerli olan

tavırlar, değer yargıları, Kurt kadınına daha büyük baskılarla yüz yüze bırakmaktadır. Aynı zamanda onursal baskı altında tutulması da konunun diğer bir yerini oluşturur. Kurt toplumunun sosyal yapısı içerisinde en gerici kurumlardan biri bile aile içinde kadın olgusuna hukuk kuralları bile yani geleneklere, göreneklere yok sayılmakta, onun cins olarak kimliği... (anlaşılamamış) dovulmekte, adeta yaşayan bir varlık bile ona tanınmamaktadır. Kurt toplumunda bunu son derece yalan ve önlemlerle durdu. Berdel, şehtemel, kürtaj yapmak, son derece yaygın bir sorun, yaygın bir işlem olan imam nikahı, başlık parası ve kan davalarında kadınların türlü şekilde bir tarafa yönelmesi odenen bir malın karşılığı kadının rehlin bırakılması bu örneklerden bir kağıdır. Bunlar, Kurt toplumlarının toplum için baskıları olarak değerlendirmek mümkündür. Tüm bunların yanısıra, egemenlerin Kurt toplumu üzerine yıllardır uygulanmakta oldukları... (anlaşılamamış) politikası, devlet terörü, soykırım ve bunun gibi insanlık dışı uygulama ve politikalarla bir bütün olarak Kurt toplumu yok etmeye çalıştıkları bilinmektedir... Özellikle son iki yılda Kurt toplumunun içinde meydana gelen ayaklanmalarda, kitle hareketlerinde Kurt kadınlarının oldukça önemli işlere sahip olduklarını görüyoruz... Kurt kadınlarının Türk kadınlarından daha farklı bir sorunları vardır. Bu da ulusal sorundur...."

5- Halkın Emek Partisi Tunceli Merkez ilçe örgütü başkanı Mehmet Gülmez'in Şişli (İstanbul) ilçe örgütü tarafından 8.5.1991 tarihinde düzenlenmiş olan "Dersim Gecesi"nde yaptığı konuşmadan :

"...Dersim haksızlığa, zulme karşı başkıldırın, onurlu direnişleri bu ülkedeki önemli simgelerden biridir.... İnsanlarımızın topluca gozaltına alınıp, işkence şartlarından geçirildiği, koylere baskılar yapıp, hapse gozaltına alınan gençlerimizden cesetlerinin sabahleyin ailelerine teslim edildiği, askerle zorla koylereinden alınan insanlarımızın dağlarda kurşuna dizildiği bir ildir Dersim. Dersim'in birçok koyunde insan sesi duyulmuyor artık. Toprak damlalarının bacalarından duman tutmuyor. Değerli dostlarımız, bu uygulama tarihi yalnız Dersim'e özgü değildir. Bu baskı ve zulum uygulamaları tüm Kürt halkına karşıdır. Faşist bir olağanüstü bolge yasaları ve bölge valisi Kurt halkını ezmek, Kurt halkının özgürlük mücadelesini komple bastırmak için oluşturulan yasa ve kurumlardır... Kurtlerin dostları, Kurt halkının birlikte yaşadığı, halklarının ilerici, yurtsever ve sosyalist güçlerdir. Değerli dostlar dünyanın neresinde olursa olsun, sıcak mücadele ortamına girmiş bir ulusal ya da sınıfsal hareketlerin cephe gerisi güçler, diğer bir yanı dört bir yanda yaşayan sosyalist, ilerici ve demokrat uygulananlardır (uygulamalıdır).... bizim görevimiz elimizden geldiğince cephe gerisindeki görevi yerine getirmektir. Yeri geldiğinde de dostça eleştirmektedir..."

6- Halkın Emek Partisi Fatih (İstanbul) ilçe örgütü tarafından 25.5.1991 tarihinde düzenlenen "Bahar ve Özgürlük" adlı toplantıda ilçe başkanı Hikmet Can Özdemir'in yaptığı konuşmadan:

"Baharların ve baharların müjdecisi Nevrozların özgürlükler getirmesi inancıyla hepiniz hoşgeldiniz...Partimiz herşeyden önce Türkiye'de yıllardır artık çirkinleşmiş, kirlenmiş, resmi devlet ideolojisinin, resmi görüşün, Kemalizmin artık bu ülkede işlemeyeceğini, insanların bu ülkede özgürlüğe ve barışa laik (layık) oldukları inancıyla kuruldu. Kurt partisidir dediler. Aman ha yaklaşmayın, yakar ha. Evet bizi defalarca dinleyip çarpıtanlara, defalarca izleyip yanlış yorumlayanlara bir kez daha

cevap veriyoruz. Bizim savunduğumuz değerler evrensel değerlerdir. Demokrasidir, barıştır, özgürlüktür ve buna en çok ihtiyacı olan Kürt halkıdır. Bu ülkede, Türkiye'de öncelikle onların partisiiyiz. Biz ayırıcı değiliz, bölücü değiliz, biz insanları renklerine, ırklarına, dillerine göre ayırmıyoruz. Tam aksine insanların insanlaşması, doğanın doğallaşması, toplumun sivilleştirilmesi, devletin demokratikleşmesi mücadelesi veriyoruz. Buna Türkiye'de dahil olan her insan nasibini elbetteki alacaktır. Ama öncelikle Kürt halkı alacaktır. Neden mi Kürt halkı? 40 milyona varan nüfusuyla Ortadoğu'da artık birinci sorunu aştı. Dünyada birinci sorun olmaya aday ve Kürt halkı şu anda yeryüzünde olmadık vahşetlere maruz kalan, baskılara maruz kalan, zalimane, faşist, soykırımcı muamelelere maruz kalan bir halk. Elbetteki biz Türkiye'de siyasal bir parti isek, demokrasi ve özgürlüğü savunuyor isek o insanlar(a) öncelik tanımak zorundayız... Dostlar Fatih ilçe örgütünün düzenlediği bu bahar ve özgürlük şöleni. Bahar ve özgürlük, ikisi de birbirinden güzel, birbirinden alımlı. Birincisini çok yaşadık ama ikincisini tadamadık. Ama mutlaka sevdalıyız onun....(anlaşılmamış) onu da göreceğiz..."

7- Halkın Emek Partisi İzmir il örgütüncü 22.3.1991 tarihinde İzmir'de Nevruz münasebetiyle tertiplenen şenlikte il başkanı Bayram Özcan'ın yaptığı konuşmadan:

"...Arkadaşlar dostlarım, ilan edilmemiş bir savaş vardır. Halkımızın yaşam güvencesi yoktur. Biz HEP olarak Kürt halkına karşı yönelik yürütülen baskı, imha ve ...(anlaşılmamış) politika-sına, özlenen savaş haline karşıyız... Eğer insanlar suçlu ise devletin yargı organları vardır dostlar. Yargılanırlar, yoksa devletin görevi yerinde kurşuna dizerek infaz etmek değildir. Bunun adı terördür, devlet terördür. İktidarın Kürt halkına karşı yürüttüğü baskı ve insafsızlaştırma politikalarına, uygulamalarına, savaş adı yasalarına son vermeli... Amacımız... Türkiye toplumunu gerçek anlamda demokratik özgürlükler toplumu haline getirmek, özellikle daha baskıcı ve ihmalkar bir görünüm alan Kürt halkı üzerindeki baskı ve intihar politikasına son vermektir. Dostlar, Kürt sorunu cesur şekilde tartışılarak çözüme varılması gerektiği inancındayım. Ülkemizde demokrasinin ayıbıdır. Demokrasinin önünde en büyük engeldir. Gelin diyoruz artık bu ülkede kan akıtılmasın, her gün her an beş on insanımız ölüyor. Bu her gün beş on insanın kanı akıtılıyor. Bu ülkede beş on insanın kanı akıtılıyorsa bu bir savaştır. Yeter artık gelin hep birlikte mert, cesur, dürüst bir şekilde sorunu ele alalım. Çağdaş ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine saygılı bir çözüm yolu ile çözüm bulalım Kürt halkı için de kendi kaderini belirlemek, her hak gibi tartışılmaz ve de vazgeçilmez bir haktır..."

8- Halkın Emek Partisi Van Merkez ilçe örgütünün 24.3.1991 tarihinde yapılan 1.Olağan Genel Kurul toplantısında Merkez ilçe sekreteri İsmail Aydın'ın yaptığı konuşmadan:

"...HEP oluşumu oluşmasın(ın) toplumsal sebep neydi? HEP durup dururken niye kuruldu. Vardı ki bir nedeni kuruldu. Bunları kısaca belirtmeye çalışacağım... Dünyada barış ve demokrasi rüzgarları eserken, Türkiye'de çok farklı sorunlarla karşı karşıyayız. Militarist devlet yapılı emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda, askeri darbeden tutun da temel hak ve özgürlüklerin yok edilerek varlığını sürdürmektedir. Bu devlet yapısı Kürtlere yönelik asimilasyoncu, baskıcı ve sömürgeci politikalar uygulamaktadır... Ancak uydurma bir şey vardı. Yaşamın diyalizliği (diyalizliği olmalı)

yani toplumsal muhalefetler hiç bir zaman baskıyla durdurulamayacağı, bunun bir örneği dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir. Türkiye'de işte orada yanlışlar. Söz de demokrasiye geçildi denildi. Resmî devlet partileri kuruldu. İşte böyleli demode HEP'i oluşturma çabaları başladı Türkiye'de. Demokrasi ve insanlar adına yola çıkmış ama özünde iktidar partisinden başka bir şey savunmayan koca demokrat partiler de vardı. Bunlar insanlar boylesi bir dönemde bu partilere yöneldiler. Bu partilerin saflarında çalışmalarını sürdürdü. Ama öyle bir noktaya gelindi ki tikanıklık başladı. Yani o partilere egemen olan ideoloji, egemen olan siyasi düşünce artık bu insanlara kendi partileri de görmek istedikler ve hakim bir şekilde o insanları dışlamaya başladılar. Yani halkımızın çıkarlarını işçinin, emekçinin, köylünün, çiftçinin sorunlarını gelecekleri (bilecekleri) arkadaşlarımızı kendi partilerinden atma yoluna gittiler. Yani daha önce bunların çirkin politikayı artık açıkça uygulamaya başladılar. İşte böyle bir zorunluluk anında HEP'in oluşması gündeme geldi... Gerçekten toplumumuzun tanık olduğu siyasal partilerin hemen tayininde birer halk hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Oysa HEP bir yığın hareketi olarak ortaya çıkmıştır...Modern çağdaş toplumlarda devlet yansız ve ideolojisizdir. Devletin demokratikleştirilmesi, eksiksiz ve ideolojisiz bir devlet düzeninin yeniden yapılması hem bir anayasa sorunu, hem de koklu bir zihniyet değişikliği sorunudur. HEP devletin insanın ve toplumun hizmetine sunan ve devleti demokratikleştirecek anayasa değişikliklerini zaman geçmeden gerçekleştirecektir. Toplum ve insan için var olan ideolojisiz ve yansız bir devlet anlayışını topluma özümsetmek, ideolojik savaşını goturecektir. 1925 yılında Şeyh Said ayaklanmasının bastırılmasından sonra devletin güverliğini (güvenliğini) sağlamak amaçlarını açıklamalarıyla toplu öldürmelere ve zorunlu göç uygulamaları yapılmıştır. Yani bu uygulamalar daha o zamandan başlamıştır. Şimdi değil. Bu göç uygulamalarıyla tepkici, şoven milliyetçiliğinden kaynaklanan ırk esasına dayalı bir hudut politikası uygulamasının bir gereğidir. 70 yıldır uygulanan birlik politikasından aynı tepkinin ürünüdür. 1924 Anayasası da dahil tüm anayasalar TC. vatandaşı olabilmek için Türk olmak ya da Türk olmayı benimseme zorunluğu yer almıştır. Bugün Türkiye'de Türk milliyetçiliği, Kürtlere baskının bir aracı haline getirilmiştir.... Tüm anayasalarda çok kez yinelenen ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü ilkesinin ısrarla vurgulanmasının başlıca nedeni yönetici katmanların hezeyan haline dönüşen bölünme ve parçalanma korkusudur..."

9- Aynı toplantıda il başkanı (halen özgürlük ve Eşitlik partisi Milletvekili) Remzi Kartal'ın yapmış olduğu konuşmadan:

"...İşte ülkede kimliği ile, benliği ile, varlığıyla birşey yoktur. Kürt diye biri yoktur. Dili de yoktur, kültürü de yoktur. Boyle bir şey yoktur. Türkiye'de herkes Türk'tür diye herkes Türkdür diye inkarcı yok dendi. Politikayla kendi inkar edilmiş, bugüne kadar, bu inkarlardan dolayı insan olarak doğuştan var olan devredilemeyen, bir başkasına verilemeyen, inancıyla, diliyle, kültürüyle, kimliğiyle, benliğiyle, kendisine doğuştan verilen değerleriyle, hiç bir...(anlaşılamamış) böyle bir harekete yaşanması, koşması, ya çok demokrasiye ihtiyacı olduğu, demokrasiyi kuracağı, Türkiye'de hur demokratik toplumu kuracağız diyen partinin içine koşmuş olması çok doğaldır...70 senenin kurulu düzeninde sosyal, siyasal ve hukuki düzenlemeleriyle bugünkü Türkiye'yi idare etmek mümkün değildir. Bugünkü Türkiye 1924'ün Türkiye'si değildir. 50'nin Türkiye'si değildir., 80'lerin Türkiye'si değildir.

Politikacıların görevi toplumların rahatlığını(n) tutmaktır, beklentilerini bilmektir. O beklentilere cevap vermektir. Şimdi bunlara cevap vermedimi toplumda sıkıntı yaratırsınız. Bu sıkıntının nedenini parlamenter sistem içinde en gerçekçi, doğru bir şekilde ortaya koymayan ve çözülmesi için doğruları söylemeyen düzen politikacısıdır. Evet devekuşu misali, başı kuma gömmenin zamanı geçmiştir. Ayaklarımızın üstünde duracağız. Gerçekleri söyleyeceğiz. Kürt yok demekle eğer Kürt olmuyorsa, yani binlerce yıllık tarihi olan bu millet(e) daha çoktan bitmişti, gitmişti, gelmezdi... hiç kimse bu toplumdan, bu ülkenin toprağından bir yere gitmeyecek, herkes burada, beraber yaşayacak..."

10- Halkın Emek Partisi Siirt Merkez ilçe örgütü'nün 20.4.1992 tarihinde yapılan kongresinde il başkanı Abdürrahim Deli'nin konuşmasından:

"...Özgürlük ve demokrasi mücadelesi veren bizler yeniden doğuyor, kendimizi yeniliyor, zulme ve baskıya karşı mücadele azmimizi yükseltiyor, saflarımızı sıklaştırıyoruz. Emekçi halkımızın yanında, onlarla omuz omuza hep barışa, hep demokrasiye, hep özgürlüğe doğru tavrı adımlarla yürüyoruz... Demokrasinin yerleşmesiyle birlikte halkların kendi kaderlerini belirlemek, her halk(ın) için olduğu kadar, Kürt halkı için de tartışılmaz ve vazgeçilmez değer bir haktır...Kürt sorunu demokratik bir ortamda, özgürce tartışılmadan çağa, akla, bilime uygun çözülmeyen, Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyecek ve Türk halkı da gerçek anlamda özgür olamayacaktır. Çünkü Türk halkı da baskı altında tutulmuş, onlara halkların arasında eşit ve adil olmayan zora dayalı ilişkiler kabullenmeye zorlanmıştır..."

11- 12.5.1991 tarihinde yapılan Halkın Emek Partisi Muş il kongresinde il Başkan adayı (halen Özgürlük ve Eşitlik Partisi Milletvekili) Sırrı Sakık'ın konuşmasından:

"...Neden HEP Türkiye'de yeniden yapılanma, yeniden bir siyasî partiye ihtiyaç duyuldu?... Sovyetlerde, Sovyet Cumhuriyetlerinde daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük için insanlar her gün göğsünü kurşunlara geriordu. İşte orada bir ateş yanıyordu, o ateşten bir kıvılcım bizim ülkemize sıçradı. O kıvılcım hep'i(anlaşılamamış) kısacası HEP...baskıya, sömürüye maruz kalmış bütün insanların, diğer yönüyle ben Kürt kimliğini kabul ediyorum. Ben çaş değil(im), ben devletten yana değilim diyenlerin partisidir... Bugün kendisini ister sağda, ister solda tanımlasın, Türkiye'deki siyasî partiler ittihat ve Terakki'nin bir ürünüdür, yani Kürtlerin dostları değildirler. Bugün, bugüne kadar Türkiye'deki siyasal yaşamda genellikle ırkçı, şoven, milliyetçi anlayışa sahip, çağdışı, Kürt kimliğini kabul etmeyen siyasî partiler Türkiye'de politika yapmışlar, ama HEP bunların dışında bir partidir... İnsanlar her geçen gün, insanlıklarının bilincine varıyorlar artık. Sadece yaşama hakkı değil, onurlu ve özgür yaşama hakkına sahip çıkıyorlar ve onunla bağdaşmayan bir yaşama biçimini reddediyorlar. İşte örnekleri, Sovyetlerde, Litvanyada insanlar özgür olabilmek için tank paletleri önünde yatıyor, kemiği , eti tank paletleri arasında kalıyor. Ama ülkemizde olmuyormu bu? Oluyor. Botan'da, Tatvan'da, Lice'de daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük için insanlar yürüyor, hedefleri göğüslerin... (anlaşılamamış) kurşunları hedef ediyorlar... Parti Kürt sorununu Türkiye'nin bütünlüğü içinde İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Bildirisi, Helsinki Son Belgesinin hükümleri doğrultusunda demokratik ve barışçı yöntemlerle çözme

amaçlamaktadır. Ama gönüllü birlikleri de unutmamak lazımdır... Ne zaman ki Kürtler bir adım ileriye atıyor. İşte haklarını almaya kendi ülkelerine sahip çıkmaya çalışıyorlarsa o zaman Türkiye'de Cumhurbaşkanı çağırıyor, gelin anlaşalım diyor. Korkusu var. Bu insanlar geliyor, işte ben Kürtlerin hamisiyim diyor ve Kürtlerin kurtarıcısı benim diyor... Biz ne bir Türk askerinin ölmesini istiyoruz, ne de dağda Kürt gencinin ölmesini istiyoruz... Kürtler bağımsızlığın ne demek olduğunu çok iyi bilirler. Çünkü Zilanlarda, Halepçelerde, Dersimlerde yüzlerce şehitler var. Siz öyle bazı şeylerin gümüş tepside ikram edileceğini biliyormusunuz? 1991'de Özal'ın Günaydın Gazetesinde bir demeci var. Ben bağımsız Kürt devleti istemiyorum. Ey Özal, ben de köle Kürt istemiyorum. Başbakan iki gün önce bir açıklama yaptı. Bağımsız Kürdistan iste miyoruz. Sen kim oluyorsun, sen Kürtler kadar karar verecek yetkilimsin?... Bugün işte bir parti doğdu, bizim partemiz diyebileceğimiz HEP bu parti, hepimizin partisi bu parti. Türkiye'de emeğiyle geçinen, yoksul Kürtün, Türkün, Lazın, Çerkez'in partisidir... Bu düzen partilerinin bu bölgede politika yapmaya hakları yoktur. Niye yoktur, Çünkü sizleri inkar ediyorlar. Ama HEP diyorki Kürtler vardır. Kürtler oturacak, tartışacak, konuşacak kendi sorunlarına kendileri çözüm bulacak, partilerin bölgede bulunması demokrasi gereğidir. Ama nasıl bir gerek, sadece tabelaları kalsın..."

12- Halkın Emek Partisi'nin 18.5.1991 Tarihinde yapılan Ağrı il kongresinde, Ağrı il başkanı Kemal Adıgüzel'in yaptığı konuşmadan:

"...HEP için Kürt partisi diyorlar. Biz diyoruz ki, biz yalnız Kürtlerin değil, ezilen, sömürülen, baskı görenlerin partisidir. İnsan haklarına saygılı, emeğe değer veren, örf, dil, din, millet farkı gözetmeden demokrasi güçlerinin dayatmasıyla kurulan, demokratik kitle partisidir. Onlara göre Türkiye'de eğer ezilen, sömürülen ve baskı gören yalnız Kürtlerse tabii ki HEP bu insanların demokratik taleplerini destekleyecektir.

13- Aynı kongrede Ağrı il örgütü üyesi Eyüp Duman'ın yaptığı konuşmadan:

".. Bir bölümde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hernekadar yok sayılsa, ne kadar varlıkları inkar edilse, halk efsaneleri ve hikayeleri durdurulsa, inkar edilemeyecek durum vardır. Bir gerçek vardır. Orada yaşayan insanlar Kürttür, Kürt insanıdır, Kürt kökenlidir. Kürtlerin istemleri nedir? ne istiyorlar? niçin inkar ediliyor bunlar? Niçin daha fazla eziliyorlar? Gerçi Türkiye'de ezilen, sömürülen Kürt halkı tek değildir. Burada işçiler, köylüler, emekçiler de en az Kürt halkı kadar eziliyor ve sömürülüyor baskı görüyor. Ama Kürtlerin gördükleri baskı biraz daha katmerli ve fazladır. İnsanlarımız kendi ana dilleriyle konuşmak, yazmak, kültürlerini geliştirmek istiyorlar. Folklorlarını yapmak, örf ve adetlerini yaşamak, kısacası Kürt benlikleriyle yaşamlarını birlik içinde sürdürmek istiyorlar. Başka istemleri yoktur. Ancak resmi politika Kürtleri inkar ve Kürt insanının benliğini asimileye yönelik olduğundan bunları daha fazla baskı uyguluyor... Biz sadece Kürtlerin partisi değiliz, biz Türkiye'de ne kadar ezilen, sömürülen, horlanan insan varsa bunların hepsinin partisidir. Bunların tümünün haklarını elde etmek, iddia ve çabasındayız... Biz emekçilerin partisidir, sömürülenlerin partisidir. Eğer gerçekten Kürtler herkesten fazla eziliyorsa, sömürülüyorsa, tabii ki biz bunların partisidir..."

14- Şimdiki genel başkan Feridun Yazar'ın 2.6.1991 tarihinde Şanlıurfa ilinde yapılan toplantıda genel sekteder yardımcısı sıfatıyla yaptığı konuşmadan:

"...Selam olsun, halkı için cezaevlerinde ömür çürütene, ne olursa olsun, selam olsun halkı için şehit olanlara artık 2000 yılına girerken, dünya özgürlükler dünyası, demokrasi dünyası, insan hakları dünyası olmaktadır. Ama bu toplum hala kendi özgürlüğünden mahrum, emperyalistlerin, sömürgelerin baskısı altında inim inim inlemektedir...HEP bütün dünyanın peşinden koştuğu özgürlüklerin bugünkü Türkiye'de gerçekleşemediği ve her gün baskısını artırarak yaşamaya çalışan anti terör yasaları halkını, insanlığı boğmağa çalışan düzene karşı kurulan bir partidir.. Halkın Emek Partisi 2000 yılına girerken bütün dünyanın önünde koştuğu özgürlüklerin, bir türlü Türkiye'de gerçekleşmediği ve her gün baskısını artırarak yaşamaya çalışan Anti-Terör Yasasıyla halkı, insanları, özgürlükleri, korumaya çalışan bir partidir...Biz Türkiye'de yaşayan bütün halkların partisiyiz. Kürtlerin de partisiyiz. Türklerin de partisiyiz. Türkiye'de ne kadar halk varsa hepsinin partisiyiz...Halkın Emek Partisi Kürt partisi, değildir. Ama Kürt sorununa en büyük ağırlığı veren partidir...Kürdistan Kürtlerin malı...Kürt sorunu Türkiye'de kan kaybediyor...Eğer bizi bağenmiyorsanız, Kürt sorununu sizler partinize alın yapın, başka bir şey istemiyoruz. Dünya Kürtler ve Türkler gibi ezilen halklar özgür olmadıkça hiç bir halk ve dünya özgür olmayacaktır. Ve bu meş'aleyi Ortadoğu'da yükseltelim..."

15- Halkın Emek Partisi Turgutlu (Manisa) ilçe örgütünün açılışı münasebetiyle 21.7.1991 tarihinde bu yerde düzenlenen toplantıda eski Manisa ilçe başkanı Celil Bedikanlı'nın yapmış olduğu konuşmadan:

"...21 nci Yüzyıla çok az bir zaman kala dünyada her türlü gelişmeyi en üst düzeyde bulmakla beraber Ortadoğu'nun en eski halklarından ve bugün 30 milyonu aşmış bulunan Kürt halkı daha hala özgür değildir. Ve Kürt halkı esaret zinciri altında kalmış, uğulanan asimilasyon ve baskılar sonucu Beşikçi'nin dediği gibi, klasik sömürge statüsünde bile olmayan Kürt halkı bu nedenle kişiliği parçalanmış, tahribata uğratılmış ve tüm kendisinden uzaklaştırılmıştır. Tarihte hiç bir halk kendisinden bu denli yabancılaştırılmamıştır. Türk tarihine baktığımızda Türklerin diğer sömürgeci güçlerle olan ilişkileri çok karmaşıktır ve geneide bizim istediğimiz temelde bir ilişki yoktur. Daha çok başarı şansı devam edemeden, Kürt halkını kurtuluşa götürememiştir. Kürt halkını böylece perişan etmişlerdir. Özel Harp Dairesinin içinde Kontrgerilla denilen bir kurumun olduğu, bu kurumun bir çok karanlık işlerde kullanıldığı(nı), bir dönem Başbakanlık yapmış, Bülent Ecevit ortaya atmış, Süleyman Demirel de bunu kabul etmiştir. Fakat kimse bu olayın üzerine gidememiştir. Ama bu güç bugün Kürt halkı üzerinde terör estirmektedir. Gelişen halk muhalefetine karşı güçler antiterörist baskı...(anlaşılamamış) Diyarbakır şehidimiz Vedat Aydın bunun son kurbanı oldu. Fakat biz bunu da biliyoruz ki bu hiç bir defa son olmayacaktır. Ama kimse şunu unutmasın, bu mücadelelerimiz Vedat'ların kanı aktıkça gelişecektir. Halkımız kendi tarihini kanla yazacaktır. İlerici insanlık adına şehitlerimiz Halkımızın yüreğinde inancımızı daha da pekiştirecektir.. Vedat Aydın'ın şehit edilmesi hernekadar Kürt halkına sıkılmış bir kurşunsa...(anlaşılamamış) bizim kurtuluşumuz birliğimizde yükselecek, bu karmaşık düzeni paramparça edecektir. Kürt halkının (halkı) nice Vedat Aydın'ları şehit vermekten çekinmeyecektir..."

16- Halkın Emek Partisi Bursa il örgütünde 7.9.1991 tarihinde Bursa'da düzenlenen eğlence gecesinde Bursa il örgütü başkanı Murat Dağdelen'in yapmış olduğu konuşmadan:

"...Partimizin ortaya çıkışıyla doğal olarak devlet Kürt halkının bu anlamda partimiz kanalıyla oynamak istemiştir. Bugün Kürt grubu (sorunu olmalı) demokrasinin önünde, kurulup geliştirilmesinde en büyük engeldir ve mutlak çözülmesi gereken bir engeldir. Oysa devlet dün olduğu gibi bugün de bu sorunu çözmede demokratik hiç bir yöntem kullanılmamış, aksine Kürt halkının en sıradan taleplerine bile şiddetle karşı çıkmıştır...Biliyoruz ki Türkiye halklarının özgürlük, demokrasi ve barış mücadelesinin zafere ulaşmasında partimizin fikirlerinin her alanda olduğu gibi parlamentodada ses verecektir...Zafer Kürt ve Türk halklarındır. Yaşasın halkların kardeşliği."

17- Aynı gecede davalı partinin Bursa il yönetim kurulu üyesi Abdülkadir Gedik'in yaptığı konuşmadan:

"...Yine de özgür demokrasi güzel insani duygularla bir araya gelmiş bu tür toplulukların, mitinglerin her yerde eksiksiz yaşaması bizleri dört duvar arasında mutlu etmektedir. Kürt ve Türk insanının güzel bir geleceğe kavuşmasında bizleri umutlu kılmaktadır. Erkeği kadını, yaşlısı, çocuğuyla, dağda, ovada her tarafı aydınlatan, yol gösterici, umut yazıtımızın peşinde özgür ve bağımsız bir gelecek için ayağa kalkmıştır. Bin yıllardır süren kölelik zincirlerini kırmak için varlığını ortaya koymaktadır...sömürgecilik ve zulmün temsilcilerinin üstüne yüreklerini fırlatıp, korkunun, korkusuzlukla yenebildiğini (yenilebildiğini) göstermektedir...Türk ve Kürt halkının geleceği aydınlıktır. Buna hepimiz inanmalıyız...Bugün Türk ve Kürt halkının mücadelesi güçlenerek gelişmektedir. Türk halkının mücadelesi Kürt halkının, Kürt halkının mücadelesi, Türk halkının olumlu geleceğini dilemekte, bu iki mücadelenin birbirinden kopmaz bağı içinde olduğunu tüm yurtsever demokratlar yaşayarak görmektedirler. Bu nedenle iki halkın ortak mücadelesi her zamankinden daha fazla kendine dayanmaktadır...Bu ortak mücadeleye HEP ne kadar katkıda bulunabilir? Böyle net bir şey söylemek mümkün olmamakla birlikte HEP'in bu mücadelede olumlu bir şey vermesini arzuluyor ve bekliyoruz. HEP bugün sahneye çıkmış mücadele güçlerinin demokratik, legal alandaki öncüsü olabilir. Bu mücadeleyi düzen sınırları içine çeken değil, Bu mücadeleyi ilerletici rol olabilir. Türkiye'deki demokrasi güçlerini HEP çatısı altında birleştirerek, Türkiye ve Kürdistan'daki mücadele ortaklığını yaratmada olumlu işler görebilir...Sömürgeci devlet Halkın Emek Partisi'nin icazetsiz bir demokrasi mücadelesi içinde olacağını, ulusal kurtuluş, demokrasi, özgürlük bilincine engel olmak bir yana, omuz vereceğini gördüğünden, HEP'i seçimlere sokmamıştır...Özgürlük ve kurtuluşun tek yolu ulusal kurtuluş, özgürlük ve demokrasi mücadelesini yükseltmek, zafere ulaştırmaktır... Bugüne kadar hiç bir mücadele Türk ve Kürt kadını evinden dışarı çıkartmamıştır. Bugün artık görmekteyiz ki, kadınlar artık sokaklara çıkmakta, toplumsal mücadelede biz de varız demektir. Özgürlük ve demokrasi güzel şeylerdir. Kürt ve Türk halkı bu güzel şeye layıktır. Şu bir gerçektir ki hiç bir halk bu güzelliklere fedakarlıklar göstermeden ulaşmamıştır. Zaten göstermek zorundadır. Bu gerçeği yaşamak istiyorsa bir insan. 1982 yılında şehit olan Kürt halkının değerli evladı...(anlaşılamamış) yaşamı uğruna ölünecek kadar severken, yani özgürlük demek ve buna layık olmak onun uğruna bir şeyler yapmak, hatta gerekirse ölmek diyordu. Kürt halkı bugüne kadar yüzlerce...(anlaşılamamış) binlercesi, onlar ki dört duvar arasında

öldürülen en güzel kişilerdir. Onbinlercesi işkence tezgahlarında sonsuz acılar içerisinde, bundan sonradır ki özgürlük ve demokrasi düşüncesi ve mücadelesi bugün Türk ve Kürt halkı içerisinde yaygınlaşmış. Bu düşünce Kürt halkının bayrağını daha yükseklerde dalgalandırıyor. Ancak Kürt halkı bu bayrağı daha da yükseklerde dalgalandıracaktır... Ulusal kurtuluş savaşında tutsak olan biri olarak son sözlerimi şöyle söylüyorum: Kürt halkının verdi bağımsızlık ve demokrasi savaşı yolunda Türk halkının da özgürlük ve demokrasi mücadelesidir. Türkiye'deki gericiliğin, baskının, çağdışı uygulamanın varlık nedeni Kürt hakını köle tutmak içindir. Kürt halkı özgürlüğüne kavuşunca bu korku, baskıcı, çağdışı tutumları bariz bir şekilde ortadan kalkacaktır. Bu nedenle Türk halkının demokratları ve devrimcilerinin bu mücadeleyi koşulsuz desteklemelerini bekliyoruz. Şunu ben diyorum ki Türk halkının gerçek dostu, ancak Kürt halkı ve devrimcileridir...Türk-Kürt halkının dostluğu ise gerçek dostluktur. Çünkü birbirimizin aleyhine çalışacak değiliz. Bu deyişle Türk halkının özgürlüğü, eşitliği, bağımsızlığı, dahil olmak üzere gelecekte ortak mücadele verme birliğine ulaşmak, kurtuluşumuzu yakınlaştıracaktır."

18- Halkın Emek Partisi'nin 15.12.1991 tarihinde yapılan 1.Olağanüstü Büyük Kongresinde bazı partililer tarafından yapılan konuşlarda aşağıdaki görüş ve düşüncelere yer verildiği görülmektedir:

a) Kongrede divan başkanlığına seçilen Antalya Merkez ilçe teşkilatı üyesi Güven Özata'nın konuşmasından:

"...HEP'in henüz bir yılını tamamlamamışken demokrasiyle alay edercesine kendi kurallarını koyan partilerle seçime sokulmadı ama uzungörüler bir irtibat konusu HEP'i bu engeli aştı. Şu anda partimiz saflarında olmasa dahi, 22 arkadaşımızı parlamentoya göndererek cevabını vermiş bulunmaktadır...Türkiye'de çağdaş demokrasiye geçilmenin yolu Kürt sorununa gerçek çözümler bulmakla mümkündür. Bu çözüm ne özel hak reçeteleriyle olmayacağı gibi, özel timler, şiddet ve kontrgerillalarla da mümkün olmayacaktır...Bütün bunlara rağmen bu çözümde ısrar edilecekse, hak arayışına karşılık bir zamanlar sağıcların dilediği anlayış, devlet terörü gözardı ederek, devletin suç işlediğini inkar etmekte ısrar edecekse, ezilen ve sömürülen Kürt halkının da kendi yazgısını bellekte kendi kaderini tayin etmekte ısrarlı olacak ve vazgeçilmez ve kaçınılmazdır. Bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da kardeşçe yaşamak azim ve inancında olduğumuz Türk insanı, Türk demokrasi(si) ve Türk emekçileri sizlere sesleniyoruz. Sizler de bu halkın dışında değilsiniz. Bu acılı ızdırıp, o halkın olduğu gibi, sizin de yazgınızdır. O halkın yalnızlıkla yönlendirildiği zaman sizin işiniz daha iyi olmayacaktır. Demokrasi ve insanlık için verilen bu uğraşta artık sizleri de saflarımızda görmek istiyoruz. Biz katılın, gelin insanlık onurunu birlikte kurtaralım, gelin işkenceyi, zulmü ve insan kıyımını birlikte yokedelim..."

b) Adana İl Başkanı (halen genel sekreter yardımcısı) Kemal Okutan'ın konuşmasından:

".....Burada hepimiz çok önemli bir günü yaşıyoruz ve bugün bir hürriyetin başlangıcı olacak. Bu süreci insanlar kalederek, insanlara işkence yaparak bu halkı susturabilecekleri düşünenlerin böyle olmadığını, bu halkın öldürülerek, işkence edilerek, susturabileceklerinin anlaşılabileceğinin bir süreci, bu sürecin başlangıcı olacaktır... 12 Eylül deyinca aklımıza Diyarbakır zindanları gelir, Kemal Pir gelir, Mazlum Doğan gelir ama tarih

göstermiştir ki, süreç göstermiştir ki, insanları katlederek insanları öldürerek ve insanların taleplerini kanla, gözyaşıyla boğmak istemenin sonu yoktur ve olmayacaktır... Ama Kahramanmaraş'ta olaylar yaratılarak ve Kahramanmaraş bahane edilerek özellikle Kürtlerin yaşadığı illerde sıkıyönetim ilan ederek hiç bir şey elde edilemeyeceğini de çok önceden görmüş olmaları lazım. Bunu da halkımız bizzat kendi mücadelesiyle kanıtlamıştır... Antiterör yasası bölücü bir yasadır, ayrımcı bir yasadır ve bu yasayla birlikte çıkarılan tecil yasasıyla öncelikle faşistleri salıverdiler, daha sonra aktif suç yakalanan salıverildi ve daha sonra özellikle Kürt halkı ile Türk halkının arasını açmak için ve özellikle Kürt halkının demokratik istemlerini ve Kürt halkının ulusal demokratik istemlerini kovalamakla bu hakları birbirine kırdırabilmek için Türk devrimcilerini salıverdiler. Ama mücadele veren Türk devrimcileri hala cezaevlerinde yatıyor...Şimdi Kürt halkının mücadelesini önleyebilmek ve demokrasi mücadelesinin önüne geçebilmek için özellikle metropol bölgelerde halkları karşı karşıya getirme operasyonları var. Özellikle de sivil faşist eliyle de Kayseri'de, Adana'da, İstanbul'da başka illerde halkları birbirine kırdırabilmek için egemenler çaba sarfediyorlar. Biz diyoruz ki halklar egemenlerin oyununa galmeyecek ve el ele verecek, Türkiye'de demokrasiyi kuracak ve Kürt halkını (halkına) da ulusal demokratik hareketlerin önünü açacak..."

c) Şanlıurfa Merkez ilçe örgütü üyesi (halen Şanlıurfa il başkanı) Abdülmuhsin Melik'in konuşmasından:

"...Partimizin SHP'yle yaptığı seçim iştirakinde büyük başarı göstermiş...(anlaşılamamış) partimizin seçimlerde büyük bir başarıyla çıkması Kürt halkının geleceği, ulusal mücadelesi, boyutların gerçekleşmesi bakımından önemlidir...Halkımızın varlığını inkar eden, Kürt halkını...(anlaşılamamış) isteyen tarihten harıttan silmek isteyen Devletin ve resmi ideolojisi olan Kemalizm'dir. Bu utanç duvarı yıkılmadıkça Türk ve Kürt halkları eşitlik temelinde bir arada yaşayamazlar. Türkiye demokratikleşemez, özgürleşemez...Kürtlerin Türkleşme politikasını destekleyen resmi ideolojileri lanetliyor, şehitlerimizi saygıyla anarken, özgürlük mücadelesi verenleri saygıyla selamlıyorum..."

d) İstanbul İl sekteri Cabbar Gezici'nin konuşmasında:

"...Bugün Türkiye ve Kürdistan'ın her alanda (alanında) kitleler bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük talepleriyle şu veya bu şekilde dile getiriyorlar... bugün (kü) aşamada düzen bütün karşı devrimci, faşist zoruna rağmen Kürdistan ve Türkiye halkının çok ciddi örgütlü halkçı tepkileriyle karşı karşıyadır. Kürdistan'da yaşama hakkı bile yasakken...Kürt halkı ve Türk halkı bu baskılara gine direniyor, gine kendi gerçekliğini ifade ediyor, gine kendi ulusal demokrasisini, taleplerini dile getiriyor, onları dayatıyor. Kürdistan'da insanlar ulusal kimlikleri için devletin yasakladığı, yasa dışı ilan ettiği örgütlerini(n), önderlerinin çağrılarını uyarak sokaklara dökülüyorsa, bütün yasaklara rağmen Kürdistan halkı bunu yapıyorsa, bu devlet, bu düzen hala şu yasaktır, şu yasa dışıdır diyerek Kürdistan halkının ve Türk halkının bu tepkilerine sessiz kalmaz...Kürdistan halkı onbinlerce, yüzbinlerce sokaklara dökülüyor ve gerçeği haykırıyor. Biz Kürdüz diyoruz, burası Kürdistan'dır diyor, bu terörist dediğiniz insanlar bizim önderlerimizdir diyor... onlar kendi aralarında kurup Kürt halkının bu taleplerine çözüm bulamazsa, Kürt halkının ulusal, demokratik sahiplerine uygun davranmak istiyorlarsa, onlara kulak vermek istiyorlarsa gitsin bu taleplerin sahipleriyle konuşsunlar.

Kürdistan halkı çözüm istiyor. Sadece istemekle kalmıyor. Çözümünü dayatıyor, ya benimle görüşeceksin, bu sorunu çözeceksin, ya da bu sorunu kendi bildiğim gibi çözerim diyor... gitsinler Kürt halkı ve onun meşru temsilcileriyle otursunlar, bu sorunu çözsünler..."

19- Halkın Emek Partisi Nazilli ilçe örgütü tarafından 28.2.1992 tarihinde düzenlenmiş olan "Dayanışma Gecesi'nde genel sekreter yardımcısı Kemal Okutan'ın yaptığı konuşmadan:

"...Değerli arkadaşlar coşkunuz büyük, gerçekten Kürt halkının dünyada uygulanan baskıların en kötüsü, en barbarı, en vahşicesi uygulanan Kürt halkı coşmayacak da bağırmayacak da slogan atmayacak da kim atacak? Elbette atacak...Bedeli ağır olsa da, insanlar ölse de, insanlar işkence görse de, özgürlüğün bedelinin ağır olduğunu gördük. Ama bunun sonucunda özgürlüğe kavuşmanın adımlarının daha usta atıldığının bir süreci...Bu ülkede bir çok sorun var. Yani Kürt sorunu çözülmeden hiç bir sorun çözülemez. Bu ülkede konut sorunu varsa, enflasyon varsa, Kürt sorunu çözülmeden hiç bir sorun çözülemez. Sevgili dostlar, Kürt sorununa siyasi ve demokratik bir çözüm bulmak için söylüyoruz ve diyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti 70 yıllık asimilasyonundan vazgeçerse, Kürt halkının ulusal varlığını (varlığını) tanırsa, yani özgürlükçü politikadan vazgeçmezse Kürt halkının ulusal demokratik kariyerinin tanırsa sorunu çözülebilir...Kürt sorunu elbette ki Kürtleri ilgilendiriyor. Ama Kürt sorunu bir anlamda Türklerin de sorunu. Yani bu ülkede Kürtler eziliyorsa, sömürülüyor, vuruluyor, horlanıyorsa, bu yalnız Türkleri ilgilendirmez, Kürt halkına yönetilen bütün politikalar, Kürt emekçisini ve Kürt halkını yoksullaştırıyor. Kürt halkını ezmek için tank alıyorlar, top alıyorlar, silah alıyorlar, ama bu sadece Kürt halkının sorunu değil, Türklerin de sorunu. Son zamanlarda metropollerde geliştirilen şovenizm dalgasına karşı, Türklerle Kürtlerin el ele, omuz omuza verip egemen güçlerin şovenizm dalgasına karşı mücadele vermesini istiyoruz..."

Aynı gecede davalı partinin Aydın il başkanı Lazgin Çulduz yaptığı konuşmadan yirmi yıldan beri ikamet ettiği Aydın il merkezini yurtdışı olarak niteliyerek şunları söylemiştir:

"...Ben yirmi yıldan beri ülkemden uzak yurtdışında bulunuyorum. Benden daha uzun süre dışarıda kalanlar var... Vatan dışında çok uzak bir yerde olup, vatan dışında olup yaşamının bizim için değeri yoktur. Vatanını kaybeden, bir toprak parçası üzerinde özgürce yaşayamayan bir kimse hiç bir kültüre ve sanatsal ve sosyal ulusal gelişmeyi caydıramaz. Belki bir gün ülkemize de döneriz ve bir gün bir araya gelip, etkinlik için programlar yapabiliriz. Ama biliyoruz mülteci yaşamına eğer sağlam bir-toprak parçası kalsa da, Kürt bayrağı asarız..."

20- Halkın Emek Partisi Adana il örgütüncü 12.4.1992 tarihinde düzenlenen "Halkın Emek Partisi Dayanışma Gecesi'nde genel sekreter yardımcısı Kemal Okutan'ın yaptığı konuşmadan;

"...Sizleri binlerce Kürdün yurt özlemiyle selamlıyorum. Öyle bir halk düşünün ki binlerce yıl baskı ve zulüm altında kalsın, hain korucu başlarına dikilsin, tarihe ihanet eden bu ihanet kanadadır. Kürtleri uç gruba ayırdılar. Birisi korucu hain ihanet kanadıdır, bir kanadı da devrimci demirci Kawa'ların direniş kanadıdır. Bu kanat bizleri daha çok ilgilendirmektedir. Bizleri daha çok güçlendirecektir. Bir kanadı da Kürdistan topraklarında petrolü modern tekniklerle çıkaran modern güçler oluşmuştur. Bizi özgürlüğümüze götürecek bir güçtür...1.grup hain Baho oğulları,

2.grup Serhan'dan gelen halklaştıran, topa tüfeğe karşı gelen yiğit Kürt halkıdır. 3. ise halkından kopartılan özgürlük savaşçıları vardır... Biz kendi kendimizi yönetmek ve kendi meclisimizi seçmek istiyoruz. Eğer bize güzellikleri insanlıkları çok görüyorlarsa biz bunları da almasını biliriz. Hiç bir şey bağımsız ve özgürlükten daha değerli olamaz..."

21- Halkın Emek Partisi Sakarya il örgütünün açılışı münasebetiyle 20.4.1992 tarihinde yapılan eğlence gecesinde Bursa il örgütü başkanı Murat Dağdelen'in konuşmasından:

"...Bugün burada Lazıyla, Çekreziyle, Kürdüyle, burada bulunan bütün arkadaşlara, hepinize hoşgeldiniz diyorum. Konuşmamıza başlamadan önce bütün etkinliklerimizde, bütün parti etkinliklerimizde yaptığımız gibi ölenler ama yenilmeyenler adına bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum hepinizi..."

22- Halkın Emek Partisi İstanbul il örgütüne 1.3.1992 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Bütün Halklar Kardeştir, Katliamlara Son" isimli mitingde İstanbul il başkanı Felemez Başboğa'nın konuşmasından:

"...Bugün çok mutluyuz çünkü binlerce Kürt ve Türk emekçisi, devrimcisi, demokrasi ve yurtseveri kardeşlik duygularını haykırmak üzere Hurriyet Meydanına gelmiştir...Bastırılmış özgürlük tutkuları her yeri kaplar, bugün benim ülkemde baharını yaşıyor. Kışın buzları çözülmeye başladı bile, Botan'da,Amed'de, Serhat'ta özgürlük turtkuları yükseliyor...binler, onbinler, yüzbinler katılıyor. Kurt halkının özgürlük yürüyüşüne. Egemenlerin yüreğine korku katılmıştır. Ancak birer birer değil, onar onar öldürmeye başladılar. Ancak tabanca tufek yetmiyor. Tanklarla, panzerlerle, uçaklarla, zehirli gazlarla üzerimize geliyorlar...Kurt kardeşin en temel insani hakkını kullanamamaktadır. 70 yıldır seninle iç içe olcu, işçi oldu, memur oldu, hamal oldu, düzenin yükünü birlikte çekti, ama sizden farklı olarak da Kurt olmaktan dolayı da bir yük taşıdı. Kendi kimliğine hiç bir alanda sahip çıkamadı. Dersim, Ağrı, Zilan katliamlarını yaşadı. Aman hiç bir zaman Türk halkına bir düşmanlık taşımadı...Bugün en temel insani değerlerini korumak, rahat olarak mücadelesini veren Kürt halkı, Türk halkı ile eşitlik temelinde birlikte yaşamı sağlamak için özgürlük yürüyüşüne gitmiştir...Bu savaşın faturası ekonomiden, insan yaşamına...(anıtlamamış) Türk ve Kürt halkına çıkarılmaktadır...Resmi ideolojinin 70 yıldır uyguladığı inkarcı şiddet politikası bugün iflas etmiştir...Kürt halkının özgürleşme mücadelesiyle Türk emekçilerinin özgürleşme mücadelesi ne birbirinden kopuk ne birbirine karşıdır. Birbirinden ayrılmış değildir...Parti olarak bizleri birbirimize kırdırmak isteyen ne Türk ne de Kürt halklarıdır. bir tek sorumlusu vardır. O da resmi ideoloji. Türk ve Kürt halklarının kardeşliğine sabırla adım atma günüdür."

23- Davalı partiye mensup bazı millevекillerinin çeşitli yer ve zamanlarda yaptıkları konuşmalar da dikkat çekici bulunmuştur. Bunları şöyle özetlemek mümkündür:

a) Mahmut Alınak (halen Özgürlük ve Eşitlik Partisi Milletvekili) Halkın Emek Partisi Eminönü (İstanbul) ilçe örgütüne 16.3.1991 tarihinde düzenlemiş olduğu "Halepçe Katliamı" konulu paneldeki konuşmasında:

"...Dört beş gün önce bölgedeydim. İdil'e gittik. Şırnak'a gittik. Bütün bölgeyi dolaştık. Muş Van'a gittik. Kürtler orada toplu katliam tehlikesiyle karşı karşıya. Yürüyüşleri kanla, hissimle, barutla susturulmaya çalışılıyor...(anlaşılamamış) yönetimi bütün acımasızlığı ile başta insanlar kurşunlanıyor, insanlar vuruluyor, kitlesel olarak gözaltına alınıyor, en hayasızca, en vahşice işkencelerden geçiriliyor ve orada en ufak bir kıpırdanma savaş nedeni olarak kabul ediliyor...Kürtler bölgede üç seçenikle karşı karşıya dostlarım. Ajanlık ve köy koruculuğu bir. ikincisi dağa çıkmak. Üçüncüsü de göç etmek. Kürt halkına başka bir seçenek tanımıyorlar...Kemalizm zaten paçavra dönmüş, çağdışı kalmıştır Kemalizm. Yıkılışını sadece ilan ediyor. Zaten yıkılmıştı... Hürriyet Gazetesinden kestim, Kürtler azınlık değil başlıklı bir haber, adları bilim adamı olan, binbeşyüz holding adamı, adları bilim adamı ama holding adamı, bir deklarasyon düzenlemişler. İrkçılık, kafatasçılık, iğrençlik deklarasyonu...(anlaşılamamış) mensubu olmaktan şeref duyduğumuz bu milleti Türk yapan unsurların, son ortak tarih, orf ve adetler, dini, vatan, ortak ülkü ve menfaatler, bütün sanat eserlerimizle beraber, hatta bunlardan da öte Türkiye Cumhuriyetinin bolunmez bir bütün olduğunu, Türk milletine değer ve arz ederim. Ve diyorlar ki dili Türkçe olan Türkiye Devletinde azınlıklar dışında herkesi Türk tanıdığımızı ve bildiğimizi ve bunun dışında hiç bir görüş, düşünce ve safsatalara iltifat etmediğimizi ilan ederiz diyorlar. Şimdi soruyorum bu soytarılara ne yapacaksınız? Direnen bir taraftan kendileri için az önce söyledim gibi bir taraftan da bütün dünya halkları için kahramanca mücadele eden bu halkı ne yapacaksınız ey holding adamları? Değerli dostlarım neler yapılmalı, izin vererseniz o konuya gelmek istiyorum. Öncelikle Kürt halkı kendi öz gücüne ve kendi mücadelesine güvenmek zorundadır. Kendi iç dinamiklerini oluşturmak zorundadır. Öncelikle kendi ayakları üzerinde durmak zorundadır. Bölgemizde var olan nükleer silahlar, kimyasal silahlar, tamamen ortadan kaldırılmalıdır ve yeni Halepçelerin tekrarlanmaması için Kürt sorunu mutlaka çözümlenmelidir. Kürt sorunu çözümlü Kürt halkının kendi geleceğini özgürce belirleme hakkını içerir değerli dostlar...Ve Kürtlerin kendi sorunlarını başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, uluslararası bütün platformlarda, bu platformlara taşımaları sağlanmalıdır...Değerli dostlarım Kürt halkı dostlarını çoğaltmalıdır. Bizim bir kadersizliğimiz var. Biz bir taraftan Kürt gericiliğine karşı mücadele ediyoruz, bir taraftan da kardeşimiz ve dostumuz olan ve yıllardan beri birlikte olduğumuz Türk halkını(n) baş belası olan Türk şovenizmine karşı da ihtiyatlı davranmak zorunda kalıyoruz. Oysa ki tüm sosyal şovenizmine karşı mücadele vermek, Türk milliyetçiliğine karşı mücadele vermek, Türk ilericilerinin, devrimcilerinin, demokratlarının görevi, öylesine şanssız insanlarız ki, bir taraftan da Türk halkının dostluğunu kazanmak gibi tarihi bir görevle karşı karşıyayız. Bu nedenle başta Kürt halkı Arap halkı, Fas halkı ve bütün dünya halklarını(n) kardeşliğini ve dostluğunu kazanmak onları yanımıza almak zorundayız. Değerli dostlarım, tek yürek, tek vücut gibiyiz. Biz aşacağız, sıkıntıları aşacağız, biz dağları(a) ve çocuklarımıza özgür ve mutlu bir gelecek bırakacağız. Tarihi görev bizim dirilmemizi bekliyor..."

b) Aynı kişinin Muş il örgütünün 12.5.1991 tarihindeki kongresinde yaptığı konuşmadan:

"...Değerli dostlarım, bizim insanlarımız şehit ediliyor. Gerilla bizim çocuğumuz. Gerillalar, gerillalar dağlarda can veren

gerillalar bizim çocuğumuzdur. Bizim kanımızdır, bizim canımızdır ve gerillaya kurşun sıkanlar, kurşun sıkan askerler de bizim çocuklarımız... Bu kürsüden Özal'a seslenmek istiyorum, Özal'ın bekçiliğini yaptığı devlet yetkililerine seslenmek istiyorum. Siz bir kere Kürt dostu değilsiniz. Onun altını çizelim. Ne Özal, ne İnönü, ne Erbakan hepsininin Türkeş'den bir farkı yok. Kürt sözcüğü söz konusu olduğu zaman veya Kürtler söz konusu olduğu zaman hiç birinin farkı yok. Eğer Kürt dostu iseniz, İddianız var ise hodri meydan. Buyurun es es kararnamesini kaldırın. Doğuda Kürtleri ezmek için baskı altında tutmak için, Kürtleri vahşice yok etmek için çıkardığınız kararnameyi askıya alın. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini yürürlüğe koyun. Kürt dostu iseniz bunu yapın. Ya PKK'lı olacaksın, ya dağa çıkacaksın, ya da koy korucusu olacaksın şeklindeki politikayı bir tarafa bırakın. Eğer sizler, bay politikacılar, bay Kürt düşmanları, eğer sizler samimi iseniz, Kürt halkının baş belası olan, Kürt halkının bahtsızlığı olan, Kürt halkının şansızlığı olan koy koruculuğu sistemine son verin. Eğer siz Kürt dostu iseniz, Kürt dostu olduğunuzu iddia ediyorsanız ve samimi iseniz, Kürt halkının kendi demokratik tepkilerini ortaya koymasına tahammül ediniz. Kerboran'da, İdil'de, Şırnak'da yürüyen Kürtlerin üstüne panzer sürmeyiniz. Kürtlere kurşun sıkmayınız, Kürtleri öldürmeyiniz, Kürtleri katletmeyiniz... Daha çok korkacaklar, halkımız büyüyor, halkımız geliyor, daha çok korkacaklar bizden, sizden korkacaklar, çocuklarınızdan korkacaklar. Sevgili il başkanı Sırrı Sakık'ın altını çizdiği gibi onlar korkacak, onlar korktukları için bizi kameraya almaya çalışıyorlar. Onların kameralarları da bizimle baş edemeyecek. Çünkü biz milyonlarız, çünkü biz dünyayı onların başına dar edeceğiz ve diyorum ki, Doğu'da akan kan durdurulmalıdır, demokratik çözümler üretilmelidir. Değerli dostlarımız, siyasal hak aramak demokratik bir haktır. Çünkü insanların siyasal hakları aramalarına engel olurlar sa, onlara faşist ve gerici ilan etmek bizim görevimizdir. İnsanlar, siyasal hak arama özgürlüğüne kavuşturulmalıdır. Bu kan durdurulması isteniyorsa, bu vahşetin durdurulması isteniyorsa, siyasal hak arama özgürlüğü yasallaştırılmalıdır. İnsanlar serbestçe düşünüp taşınmalı ve örgütlenmelidir. Siyasal düşünceleri uğruna çalışma yapabilmelidirler. Yalnız bu bile tek başına akan kanı durdurmaya yeter. İnsanlar durup dururken dağlara çıkmamışlardır. İnsanlar durup dururken silhalarına el atmamışlardır. İnsanlar zorunlu bırakıldıkları için dağlara çıkmak zorunda bırakılmışlardır ve diyoruz ki biz ezilmenin ne olduğunu, horlanmanın ne olduğunu, baskının ne olduğunu, işkencenin ne olduğunu, açlığın ve sefaletin ne olduğunu en iyi Kürtler bilir ve bu nedenle ezilen kim olursa olsun, horlanan, baskı altında tutulan, sömürülen, aç ve sefil bırakılan kim olursa olsun, o bizim dostumuzdur. O bizim kardeşimizdir. Bu nedenle Kürtler, bizler yalnız Türk halkıyla değil, kardeşimiz ve dostumuz Türk halkı değil, bütün dünya halklarıyla kardeşçe ve dostça birlikte yaşamak istiyoruz. Bu nedenle Kürtlere, bütün Kürtlere ezilmesi gereken, cezalandırılması gereken, öldürülmesi gereken bir PKK gözüyle bakmayınız. Varsa PKK ile bir hesabınız PKK ortada hesaplaşmak istiyorsanız gidin hesaplaşın... Bu ülkede aydınlığa varılmak isteniyorsa, enflasyonun önüne geçilmek isteniyorsa, Kürt sorununun çözülmesi gerekir. Kürt sorunu çözülmemelidir ki Türk halkı da aydınlığa çıksın, aksi halde Türk halkının içinde bulunduğu bu karanlık devam edecektir. Bu devlet yerli ve yabancı sermayenin devletidir. Bu devlet halkımızın devleti değildir. Devlet konusunda da aynı şeyleri konuşuyorum. Onlar sadece halkımızın oy sandığına oy atan bir topluluk, birer sürü olarak görülüyor. Onun dışında halkımızın politikaya girmesini istemiyorlar. Politikaya girdiğiniz zaman demokratik gelenekler yaratılacaktır. Demokratik gelenekler yaratıldığı zaman halk kendi

geleceğini özgürce belirleme hakkını elde edecektir. Bu onların işine gelmez. Çünkü düzenleri yerle bir olacaktır. Düzenleri başlarına yıkılacaktır. Sömürü ortadan kaldırılacaktır. Yarınımızı, çocuklarımızın yarınlarını karanlığa boğmağa hakkımız yoktur. Ey ANAP'lılar, SHP'liler, mahalli yöneticiler, RP'liler, DSP'liler, Muş'lu DSP yöneticileri, bu kürsüden sizlere sesleniyorum. Halkımız eziliyor, halkımız acı çekiyor, halkımız sıkıntı içinde, halkımıza ihanet etmeyiniz. Halkımızı arkadan hançerlemeyiniz. Çünkü siz de bu halkın çocuklarıdır. Bu düzen partileri halkı yok etmek için vardır. Geliniz elbirliği yapalım ve sevgili il başkanımızın dediği gibi, bu düzen partilerini, kendileriyle başbaşa bırakalım ve halk düşmanı, emekçi düşmanı olan bu partileri ayaklarımızın altına alalım ve öldüğümüzde çocuklarımıza özgür ve sömürsüz bir temel atalım ve çocuklarımız bizimle gurur duysun istiyoruz..."

c) Aynı kişinin davalı parti Ağrı il örgütünün 18.5.1991 tarihinde yapılan kongresindeki konuşmasından:

"...Özal Türk dediği Kürtlerin, öz Kürdistan'ında devlet kurmalarına şiddetle karşı çıkıyor ve Bush'la kapalı kapılar ardında pazarlığını da yapıyor. Uçakların kalkmasına izin sağlıyor ve oradaki Kürtlerin katliamına giden yolu açıyor ve buradan soruyorum Özal'a, hani Kürtler Türktü, madem Kürtler Türk neden devlet kurmalarına karşı çıkıyorsunuz sayın Özal, neden karşı çıkıyorsunuz? Bu sizin yumuşak karnınız değilmi?...Özal'da tıpkı bir İnönü gibi, tıpkı bir Türkeş gibi, tıpkı bir Ecevit gibi Kürt dostu değildir ve Kürtlerle uzaktan yakından hiç ama hiç bir ilgisi yoktur değerli dostlarım. Bunun altında yatan nedenlerden birisi de Kürt siyasal hareketlerin(in) gelişmesidir. Kürt ulusal demokratik hareketini ezmeye çalışmaktır. Tedbirsiz hareket eden Kürtleri abluka altına almaktı(r). Ama Kürtler tarih boyunca sürekli olarak kazık yediler, sürekli olarak hançerlendiler arkadan. Fakat artık, halkımızın geleceği sizlerin elindedir değerli dostlarım...Ben ANAP gibi SHP gibi DSP gibi RP gibi partilerde yer alıp da yüreğinde az çok, ama az çok halkın sevgisini taşıyan insanlarımıza buradan bir çağrı çıkarmak istiyorum. Halkımıza ihanet etmeyiniz değerli yöneticiler. Halkınıza ihanet etmeyiniz DSP yöneticileri, DYP yöneticileri, ANAP'ın Ağrı'lı yöneticileri, SHP'nin Ağrı'lı yöneticileri, DSP'nin, RP'nin Ağrı'lı yöneticileri. Halkınız tarih boyunca ezilmiştir. Halkınız tarih boyunca ihanet görmüştür. Halkınızı arkadan hançerleme hakkınız yoktur. Bu nedenle, burjuva partilerinin, bu devlet partilerinin, bu egemen güçlerin emrinde olan bu partilerin rozetlerini yere atınız. Aksi halde bu partilerle tam uzlaşmaya devam ederseniz, sizi ihanetçi olarak ilan etmek bizim hakkımız ve biraz da görevimizdir...Kurtuluşunuz HEP'tedir. Bu nedenle bu halk düşmanı cepheleri bırakın, rozetlerini yere atın ve tabelaları indirin. Aksi halde halkımızın çekeceği bütün sıkıntıların, bütün acıların vebali sizin boynunuzda olacaktır. Egemen güçlerin boynunda olacaktır...Butun konularda biz halkımızın demokratik muhalefetiyle iktidara karşı, bu nedenle parlamentoda verilen mücadeleyle, parlamento dışında verilen mücadeleyi birleştireceğiz ve biz asıl mücadeleyi parlamento dışında, halk yığınları dışında, halkla birlikte verilecek bir mücadele olarak tanımlıyoruz. Önümüzdeki tek sorun, toplu hak arama özgürlüğü elde etmektir. Toplu hak arama özgürlüğünü HEP yakaladığı zaman Kürt kendi hakları için mücadele verecektir, işçi kendi hakları için...Arkadaşlar sonuç olarak ben sizden şunu istirham ediyorum. Biz birbirimizi seveceğiz. Birbirimizi sevmek zorundayız. Başka bir seçeneğimiz yok. El ele tutuşacağız. Bayrama gider gibi halay çeker gibi büyük bir coşkuyla, büyük bir kararlılıkla Türk ve Kürt halkının birliğini sağlayarak özgür geleceğe, aydınlık geleceğe hep birlikte varacağız..."

d) İstanbul Milletvekili Kenan Dönmez'in davalı parti'nin Üsküdar (İstanbul) ilçe örgütünce 17.3.1991 tarihinde düzenlenmiş olan toplantıda yaptığı konuşmada:

"...Yine kamuoyunda ülkemizde son günlerde artan yasakları kıran Kürt halkının artık kimlik kavgasını görüyoruz...Değerli dostlar, gözluğun arkasında hepimizin gördüğü gibi ilçe yönetimi bir pankart asmış, baskıcı, resmi ideolojiye hayır, bunun tartışması ne boyutta olur bilemiyorum. Ama önerim bundan böyle ilçe örgütlerinin baskıcı, resmi ideolojilerin adının da yazılması. Kemaliste hayır demek zorundayız...Bakınız Zonguldak'ta işçilerimiz yürüdü...bu yürüyüş sırasında gecelediğimiz, konakladığımız bölgelerde, ben de milletvekili arkadaşlarım kökenimiz olarak Kürt olduğumuz için biraz bize yabancı gibi bakıyorlardı. Ama ikinci günü sonrasında onların ateş yakıp sabahladığı yerlerde beraber Kürt halkına yapılan baskıyı konuşuyorduk. Üçüncü ve dördüncü günde, o yürüyüş sırasında artık o insanlar size farklı bakıyordu ve şunu söylüyordu, bu devlet öyle bir devlet ki biz yediyüz metre yerin altında insanca yaşayabileceğimiz, haklı isteğimize karşı gormek istiyor ve uzakta ama Güneydoğu'da yaşayan Kürtleri de ana dillerinde konuştuğu için öldürmek istiyor. Kahrolsun devlet denilen bu işçi arkadaşlarım...Sevgili dostlarım yaşasın işçi sınıfımızın devrimci mücadelesi, yaşasın Kürt halkının özgürlük mücadelesi. Saygılar sunarım."

24- Halkın Emek Partisi İzmir il yönetim kurulunun 3.1.1991 tarihli kararıyla yayınlanan "Yurtsever Demokrat Kamuoyuna" başlıklı bildiride şu hususların yer aldığı görülmektedir:

"....Son günlerde ırkçı-şoven, asimilasyoncu politikalar alabildiğine tırmandırılarak Türk ve Kürt halkların kardeşliği, düşmanlığa dönüştürülmek isteniyor.

"Halkların kardeşçe yaşamaları gerekir diyerek yüce bir duyguyu dile getiren parlamenterler, Meclis kursusunda saldırıya uğruyor. Çeşitli gerici ve faşist odaklar, Kürt halkını imhaya yönelik savaş naraları atıyorlar.

"Demokrasi düşmanları saldırılarının boy hedefi olarak da partimizi gösteriyorlar. Partimizin şahsında Kürt halkına, Türk emekçi halkına ve tüm demokrasi güçlerine saldırıyorlar.

"Sömürüye ve baskının her çeşidine karşı durmayı var oluş nedeni sayan Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini, eşit ve özgür koşullarda gönüllü birliğini, kendi kaderlerini tayin hakkını savunan ve bu uğurda mücadele eden partimizin önlerinde engel görüyorlar.

"Biz Kürt ve Türk halklarının el ele vererek baskının ve sömürsüz bir gelecek için birlikte mücadele edeceklerine inanıyoruz.... "Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği,

"Yaşasın dünya halklarının barış ve özgürlük mücadelesi,"

25- Diğer taraftan davalı partinin Aydın il örgütü yönetim kurulunun 1.1.1992 tarihli kararıyla partiyi tanıtmaya ve gelir elde etme amaçlarıyla bir takvim bastırmaya karar verdiği ve karar uyarınca takvimin 1060 adet olarak İzmir'de bastırıldığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu takvimin incelenmesinde, Ocak/Şubat/Mart 1992 aylarına ait birinci sayfasında;

"Kürdistanım ben/asur kitabelerinde adım var/iraniye, turani- ye, samiye/ve/hamiye sor beni...

"Antakya'dan horasana/uzeytten termansaha/kol germişim/nice gazi yaratmış/nice şehit vermişim...

"Ben çilesi dolmayan/ulusların üreği/inandığı davayı/kanla canla savunan/kürt oğlu

"Eli ayağı bağlı/gözündeki ışıkla direnen/insancıl ve isyancıl/eski dağlı/ölümler, zulümler banadır...

"....

"Kocayurt/bir halay yeridir şimdi/nice Kürt kenetlenmiştir bir birine/ halayda kenetlenir gibi/ ve dağlarda dalga dalgadır/ davulun gergin sesi/ ve/uyanıyorum tanda/iki ellerim kanda/ savaş atıma binmişim/terkimde özgürlük..."şeklinde bir şiirin yer aldığı,

Temmuz/Ağustos/Eylül 1992 aylarına ait üçüncü sayfadaki resimde, bir yanardağdan çıkan dumanlar arasında görülen kırmızı zemin üzerindeki etrafı yeşil çerçeveli sarı renkli bir dairenin ortasında bulunan kırmızı yıldızdan oluşan bir bayrağın görüldüğü, yanardağdan fışkıran lavlar içinden çıkmış el figürlerinin kalaşnikof denilen otomatik tüfekler tuttuğu, dağın önünde resmedilen insan topluluğu içinden belirginleştirilmiş kadın ve erkek figürlerinin ellerini kaldırarak, parmaklarıyla zafer (V) işareti yaptıkları,

Ekim/Kasım/Aralık 1992 aylarına ait dördüncü sayfadaki resimde ise, bir mezardan yarı beline kadar kalkmış bir insan figürünün havaya kaldırdığı kollarından koparılmış bir zincirin halkaları, sağ elinde otomatik tüfek, sol eliyle de önceki paragrafta tarif edilen bayrağın dalgalanır vaziyette bulunduğu, resmin sol alt köşesinde yeşil, kırmızı, sarı renklerden oluşan bir kıyafet giymiş ve halay çeken altı kadın figürünün yer aldığı, bunlardan sol başta olanın elinde aynı renkleri taşıyan bir mendil bulunduğu görülmektedir.

26- Bir diğer eylem türü olarak ta, davalı partinin Mardin ve Derik örgüt binalarında yapılan, gerek partili kişilerin, gerek partili olmayanların katıldıkları ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununu protesto etmek amacıyla yapılan açlık grevlerinden söz etmek gerekmektedir.

Halkın Emek Partisi Mardin İl başkanlığının öncülüğünde ve bu yerdeki parti binasında 31.5.1991 tarihinde bir açlık grevinin başlatıldığı ve 5.6.1991 tarihine kadar devam ettiği, Mardin Emniyet Müdürlüğünün 10.6.1991 tarih ve Güv.Şb.Par.Br.164 sayılı yazısı ile ekindeki izleme tutanaklarından anlaşılmaktadır. Bu grev esnasında 2.6.1991 günü saat 08.00'da düzenlenen tutanağa göre, 1.6.1991 günü saat 19.00-08.00 saatleri arasında parti binası içinde bulunan mevcut kişilerin ellerinde sarı, yeşil ve kırmızı renkli mendillerle halay çekip "Biji Kürdistan", "Serhildane Apo" sloganlarını attıkları,

2.6.1991 günü saat 19.00'da tutulan tutanağa göre, aynı gün 08.00-19 00 saatleri arasında greve katılanların aynı nitelikteki söz ve hareketlerine devam ettikleri,

3.6.1991 günü saat 08.00'de düzenlene tutanağa göre grevci kişilerin mahalli oyunlar oynadıkları ve zaman zaman oyunu kesip "Herşey Kürdistan için" diye bağırarak, bağırarak,

4.6.1991 günlü tutanağa göre, grevci kişilerin söyledikleri türküler arasında zaman zaman "Yaşasın Kürdistan", "Herşey Kurdistan için", "Resmî Kıyafete Hayır" gibi sloganları bağırarak, bağırarak,

5.6.1991 günü saat 08.00 'da tutulan tutanağa göre, grevci-lerin "Yaşasın Kürdistan", "Kürdistan Kurulacak" diye bağırarak, bağırarak ve aynı tarihli bir başka tutanağa göre, o gün saat 10.50'de binayı boşaltmak suretiyle greve son verdikleri belirlenmiş bulunmaktadır.

Aynı amaçla bir başka açlık grevini de davalı partinin Derik ilçe örgütü binasında 31.5.1991-3.6.1991 tarihleri arasında gerçekleştirdiği, 1.6.1991 günü saat 17.30'da düzenlenen bir tutanağa göre ilçe örgütü başkanı tarafından yapılan davet üzerine muhtelif mahallelerden halk topluluklarının ilçe binasına doğru yürüyerek bina önünde toplandıkları, duruma müdahale eden kolluk güçlerine doğru iki el silah atılması üzerine toplanan kalabalığın taşlı saldırıya geçtiği, kollukça uyarı ateşi açılmasını takiben dağıldığı,

3.6.1991 tarihli tutanağa göre parti binasında başlatılan ve ilçe örgütü başkanının da katıldığı bu grevde grevci kişilerin kapısı açık olan binanın içinde alkış temposu eşliğinde Kürtçe olarak "Meş'aleyi Yaktık, Temeli Attık", "Kürdistan'ı Kuracağız", "Biji, Biji Kürdistan", "PKK'nın Partisinde Toplanalım", "Kürtlerin Partisi", "Duvarları Yıkacağız, Hedefe Varacağız", "Şehitlerimizin Kanıyla Zafere Ulaştığımız", "İhtilal, ihtilal; ihtilal" şeklinde sloganlar söyledikleri,

3.6.1991 tarihli bir başka tutanağa göre de grevin yapıldığı parti binasının pencere camlarına yapıştırılmış olan kağıtlarda, "Berkwedan Jiyane", "Özgürlükse uğrunda savaşılan, hiçbir düşünce uğruna ölmeye gelmez", "Doğdukları sokakları bile özgürce dolaşamayanlar. Bu zulüm nasıl kabul edilir? Güneş doğuda doğuyar, doğu niye karanlık? çünkü camur verdim, üç yaşındaki çocuğun eline, silah yapıp verdi bebek yerine". "Düşün de vicdanına öyle hükmet. Vatanın bağı parçalanmış bekler senden bir ümit, bir ışık/zulmet diyarındaki çocuk sen hey/ ağla ağla. Belki gözyaşlarında boğacaksın zalimleri/onun yanında zulmü film seyrederek gibi izleyen bizleri/zulmet diyarındaki çocuk sen hey/sen ki kurtuluşa gebesin/budur belki gözyaşlarının nedeni/ağla ağla sen kan çocuğusun/sen kurtuluş meş'alesinin/ağla çocuk ağla/ağla ki gözyaşların dünyayı boşsun/ya özgür bir vatan, ya ölüm", "topraklarımızda çimenlerimiz yeşerdikçe/ve insan oğlu var oldukça/mücadelemiz sürecektir/bir ihtilaldir/bunlar engerekler ve uyanlardır/bunlar aşımıza ve ekmeğimize göz koyanlardır/tanı bunları/tanı da büyü/ey kürdistanın yiğit evladı", "İnsan hakları için direnen ve bu yolda şehit düşenlere ne mutlu...Şehit kanı zafer getirir", "Bir yüzgördüm geleceğini unutmuş/baskılar arasında/binbir düşünceyle eziliyor dört duvar arasında/şimdi mazisini yaşıyor yeniden../onu gördüm...ağlıyor/parmaklıklar arkasında/...devam ediyor" slogan ve şiirlerinin yazılı bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bütün bu anlatılanların yanında; gerek parti kongrelerinde, gerekse taşra örgütlerinin çeşitli vesilelerle "gölen", "gece" gibi adlar altında düzenlenmiş oldukları toplantılarda parti adına görev aldıkları anlaşılan, ancak çoğu kez kimlikleri belli olmayan sunucuların beyanları, toplantıların atıkları sloganlar, yapılan eylemler, asılan afiş ve pankartlar üzerindeki yazıların içeriği üzerinde de durmak gerekmektedir.

Bu cümleden olmak üzere;

- 21.3.1991 tarihinde davalı partinin Van il örgütüne düzenlenen "Uluslararası İrkçılıkla Mücadele Günü" toplantısında, sunucunun "Nevruz ateşlerini her sene yakmalıyız. Özgürlük ve demokrasiye ulaşınca kadar Nevruz ateşlerini yakacağız diyoruz...Bu davaya gönül vermiş, bir mücadelede zindanlara düşmüş tüm insanlara ve dolayısıyla Kürt halkına özgürlük istiyoruz" şeklinde beyanda bulunduğu,

Geceye katılan Ozan Hacı isimli kişinin Kürtçe söylediği türkülerde, "memleketime Kürdistan, ey felek emrime pırmaye devleteme mayacalek" (memleketim Kürdistan'dır, ey felek emrimiz çok vardır, devletimiz ise zamana ihtiyaç vardır), "ema devletemi mezinbibe kurulmuş bibe braşahsın here cehenneme" (amadevletimiz büyükünün kurulsun ben şahsım olarak o zaman cehenneme gitmeye hazırım), "ey Kürdistan duhem güli hem sosını hem dili hem rahanım çiçekga berbozeme hamyani" (ey Kürdistan sen hem gülsün hem çiçeksin, hem gülsün hem de reyhansın, hepimizin burnundaki çiçeksin), "iro roje kahase roj roja kurdaye hevrabı bejin rabın gelek kürdün" (bugün iyi bir gündür, Kürdistan halkının hep birlikte ve bin ağızdan söyleyin bugün bizim en mutlu en şerefli günümüzdür), "maybı rabın reda, beje kurdi leda" (haydi yürüyün Kürdistan yolundan yürüyün bağırarak geliyoruz diye) gibi sözlerin bulunduğu, ayrıca gecede toplu olarak "Kundara azadi" (Kürtlere özgürlük), "Apo'ya berat" (Apo'ya af), "Biji Kürdistan" (yaşasın Kürdistan) sloganlarının atıldığı;

- 23.2.1991 tarihinde davalı partinin zeytinburnu (İstanbul) ilçe örgütüne "Barış ve Özgürlük Şöleni" adı altında düzenlenen toplantıda, topluluk tarafından "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Biji Azadi"(yaşasın özgürlük), "Kürdistan faşist baskılara son", yaşasın mücadelemiz" gibi sloganları atıldığı, aynı gün 23.30'da tutulan izlenim raporuna göre şölenin düzenleyicilerininin atılan sloganlara müdahale etmeyip seyirci kaldıkları;

8.3.1991 tarihinde davalı parti Küçükçekmece (İstanbul) ilçe yönetim kurulunun 22.2.1991 gün ve 5 sayılı kararı ile düzenlenen "Dünya Emekçi Kadınları" konulu toplantıda, 19.3.1991 tarihli bant çözüm tutanağına göre, erkek sunucu olarak geçen kişinin, "Derzım kayalıklarında Bezat derler adına, şehit Rıza'nın yanbaşı ve bir kadın, ve bir kadın Koçgiri Destanında yazılı, biryanda Alişen ve bir kadın Zarifemi, Zarifemi acaba? Ve bir kadın, ve bir kadın Nevroz ateşine can katan yani Zekiye Alkan. Ve bir kadın Diyarbakir zindan kapısında özgürlük uğruna karaeden. Zulmün körolası seherinde kendini yakmak isteyen ve dostlar tabiiki başka kadınlar var. Dida Şensoy,işkenceye, zulme, baskıya ve sömürüye karşı olanca gücüyle kudretiyle faşizmin ayak seslerine karşı ayak diretmiş ve adını Türkiye halklarının şanlı mücadelesine altın harflerle yazılmış, Dida Şensoy'u arıyorum...Ve Dargeçit'te akşam, Cizre'de, idil'de halkın şanlı mücadelesine gönül vermiş öbek, öbek, dağ, dağ zulmün farmanına karşı durmuş ve bugün dostlar daha kanı kurumamış ve bugün yanı dün katledilmiş Rukiye Bozkurt'u da tanıyorsunuz ve sizler işte sizler sizler onlardan birisiniz. Onlar halklarımızın onurudurlar.. Mücadelemizde bayraklaştılar. Saygıyla sevgiyle anıyorum. Mücadelelerini saygıyla selamlıyorum..." şeklinde konuşmalar yaptığı, 11.3.1991 tarihli tutanağına göre toplantının devamı sırasında sahnenin aşağısında sarı, kırmızı ve yeşil renklerden oluşan puşular ve Halkın Emek Partisi'nin aynı renkli bayrakla halay çekildiği salonda asılı pankartlardan birinde "ana dille eğitim" yazısının bulunduğu;

-Davalı parti adına genel sekreter Malatya milletvekili İbrahim Aksoy imzasıyla İstanbul Valiliğine verilen 15.3.1991 tarih ve 790 sayılı dilekçede parti adına düzenleneceği bildirilen ve 21.3.1991 tarihinde İstanbul Abdi İpekçi Spor Salonunda gerçekleştirilen Nevroz Şenliklerinde, 22.3.1991 tarihli tutanağa göre renkleri çoğunlukla sarı, kırmızı ve yeşil olan bez eşar gibi çeşitli şeyleri ellerine alan bazı kişilerin sahneye fırlatarak tur atmaya ve ellerindekilerini öpmeye başladıkları seyirciler tarafından alkışlandıkları, bu sırada türbünlerden bir grubun aynı renklerden ve ortasında yıldız bulunan üç ayrı bayrağı açarak slogan attıkları, parti görevlilerinin bu hareketi engellemek ister gibi bir tavır takınmalarına rağmen engellemedikleri 22.3.1991 tarihinde saat 00.30'da düzenlenen bir başka tutanakta da doğrulandığı üzere 21.30 sıralarında salon gönderinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti bayrağının, tribünlerdeki bir grup tarafından indirildiği, parti görevlilerinin müdahale etmelerine rağmen bayrağın tekrar göndere çekilmediği, sahneye gelen bir folklor ekibinin düzenlediği gösteride bir erkeğin vurulmasının canlandırıldığı, vurulan erkeğin bir bayan oyuncu tarafından kırmızı zemin üzerinde, etrafı siyah çizgili sarı yıldız bulunan bir bayrağa sarılarak, diğer erkek oyuncuların kucağında sahnenin terkedildiği, salonda asılı bulunan pankartlarda "hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli olamaz", "sömürgecilğe karşı mücadeleyi yükseltelim", "Kürdistan özgürlük" gibi dövizlerin yazılı olduğu, aynı toplantıda "Kürdistan faşizme mezar olacak", "Vur gerilla vur, Kürdistanı kur", "Kürdistan özgürlük", "biji azadi" gibi sloganların atıldığı;

- Halkın Emek Partisi İzmir il yönetim kurulunun 15.2.1991 tarihli kararıyla 22.3.1991 tarihinde yapılan "Eğlence Gecesi"nde 10.7.1991 tarihli bant çözüm tutanağına göre sunucunun "...direnen Kürt halkına tarih boyunca aşağılandık, horlandık, ezildik. Kanımız dinmeyen acılarımız ve mukavemetimiz ustane hükümdarlıklar, dernekler kurdular. Bizi yok saydılar. Dilimize, beynimize, yureğimize kilit vurdular. Yarenci bir kangren gibi bize musallat ettiler. Bizi öyle bir hal(e) getirdiler ki, hainler yurtseverlerimizden çok oldu. Yani tarihimizi baştan sona soykırımlar, katliamlar, işkenceler ve ... (anlaşılamamış) koydular. İşte Nevroz boylesi bir gün, Nevroza karşı mücadele günüdür. Nevrozu Nevroz yapan, özgürlük yolunda bir yiğit Kürt halkının kanlarını seve seve akıtmaktadırlar. Nevroz halkımızın tutsaklığına karşı andığı gündür. Nevroz günü eğlenme günü değildir. Bu niyaz bugün şanlı bayrağının adını dalgalandırarak halkımız onursuzca yaşamaya baş kaldırıyor, bu vatan benimdir diyor. Erkeklerin ve çocuklarının göğsünü sömürgeci, faşist kurşunlara göğüs gererek Nevrozu kahramanlık ... (anlaşılamamış) Bugün dost, düşman herkes Kürtlerden söz ediyor. da bu halk olarak özgürlük yolunda ne kadar güçlü yürüdüğümüzü, ihaneti, teslimiyeti, ne denli ibraz ettiğinin göstergesidir. Biz artık partiya karkera kurdistan... (anlaşılamamış), kefeni yırttı, insanca onurlu ve özgür yaşamak için yaşamayı seçti. Görev savaşmak ve özgürlük hakları içinde yer almaktır. Görev Nevrozu tüm yekun ayaklandırmaya dönüştürmektir. Ancak böylece Kürt ve Türk halkı özlemi çekilen özgürlük ve demokrasiye ulaşabilir. Başta Türk ve Kürt halkı olmak üzere sizleri yardıma çağırıyor ve karşınızda saygıyla eğiliyorum. Nevrozları özgür Kürdistan ve demokratik bir Türkiye'de kutlayacağımız günler yakındır." şeklinde konuşmuş, dinleyiciler tarafından "biji kürdistan", "Kürdistan faşizme mezar olacak", "vur gerilla vur", "Kürdistan biji partiya karkera" gibi sloganlar atıldığı;

- Halkın Emek Partisi Şişli (İstanbul) ilçe başkanlığı adına Dilaver Eren tarafından verilen 29.4.1991 tarihli dilekçede düzenleneceği bildirilen ve davetiyelerde "Dersim Gecesi" olarak geçen yemekli toplantıda tutulan 9.5.1991 tarihli izleme tutanağına göre salonda bulunan pankartlarda "sömürgeciliğe karşı mücadeleyi yükseltelim", "hiç bir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli olamaz" dövizlerinin yazılı olduğu;

- Halkın Emek Partisi Fatih (İstanbul) ilçe yönetim kurulunun 5.5.1991 tarih, 7 sayılı kararıyla düzenlenmesine karar verilip, 25.5.1991 tarihinde yapılan "Bahar ve Özgürlük" adlı şölenle, 28.5.1991 tarihli bant çözüm tutanağına göre sunucunun, "dostlar merhaba, hergün biraz daha büyüyerek gelişen halkımızın özgürlük ve demokrasi talebinin giderek vazgeçilmez bir unsuru haline gelen Halkın Emek Partisi'nin Fatih ilçe örgütünün düzenlemiş olduğu bahar ve özgürlük şölenine (bahar u azadi) hoşgeldiniz... dostlar sizlerin bu coşkusu anlamamak mümkün mü? Elbetteki biz yüzyıllardır kimliği yasak olarak yaşadık. Elbetteki biz yüzyıllardır dilinin ve kültürünün üzerinde kocaman bir zulüm çivisiyle yaşadık ve bugün bizi, bizim kimliğimizle Kürt olarak bağrına basmağa hazır bir oluşum yakaladık. Halkın Emek Partisi doğdu ve Halkın Emek partisi işte böyle bir coşkulu şölenler armağan etti bizlere. Onunla kenetlenmek durumundayız. Onu gözümlerimiz gibi korumak zorundayız. Zindanlara sığınmayanlar, selam sizlere. Bağımsızlık ve özgürlük için yüreği çarpanlar, selam sizlere. Bağımsız, özgür yarına...(anlaşılamamış) azlara, insanca baharı yaşamak, özgürce baharlara ulaşmak, sömürsüz bir dünya...(anlaşılamamış) güzele ulaşmak, halkların kardeşçe, omuz omuza yarınlar yaratmak işte bunun için yaşıyoruz. Bunun için haklarımızın (Halklarımızın) bu güzel yaşamını baskı, şiddet ve sömürü altına alan iktidarın resmi ideolojisinin, resmi dillere dayandığı insanlık dışı yaşama karşı bu düzenin dostluğun peşindeyiz, kardeşçe yaşamının mücadelesini veriyoruz. Biz insanız, insanca yaşamak bizim de hakkımızdır. Bunu ne emperyalizm, ne ağır baskı, ne şiddet, ne de halk adına halklara dayalı olan devletin 12 Eylül faşist anayasaları engelleyemez.. Her türlü kıyım, baskı ve zora karşı halkımız özgürlük mücadelesi devam ediyor...Belki zindanlarda her sabah kurşuna dizilmeni baklemedesin. Belki bileklerinde kelepçe...(anlaşılamamış) arasında ölüme gideceksin, belki kurtuluş cephesinde bir nefersin, belki bizim sömürgeciden ve emperyalizmin...çlerini beklemesin, belki dünyanın herhangi bir köyündensin. Belki Vietnamlısın, belki Brezilya'nın dağlarında bir çetesin, belki Meksika dağlarındanısın, belki de Kürdistan'lı bir peşmergesin, belki dünyanın herhangi bir yerindensin, belki hiç bir zaman zafer türkülerini söylemeyeceksin, fakat asla...(anlaşılamamış) ümidini kesmeyeceksin, hiç bir şey olmamış gibi, hiç bir zaman yaşamayacakmışsın gibi kavganı sürdüreceksin. Özgürlük türkülerini söyleyerek insanlık uğruna can vereceksin..." şeklinde konuşmalar yaptığı, toplantıda seyirciler tarafından "kürdistan faşizme mezar olacak", "biji serok Apo" (yaşasın lider Apo), "gerilla vuruyor, Kürdistan'ı kuruyor", "biji PKK" sloganlarının atıldığı;

Halkın Emek Partisi'nin kuruluş yıldönümü münasebetiyle 2.6.1991 tarihinde Şanlıurfa il başkanlığınca düzenlenen toplantıda tarihsiz bant çözümleme tutanağına göre söylenen Kürtçe şarkı ve türkülerde, "...Ey Kürt halkı, sizleri şenlendirmek için buraya geldik, kalkın yürüyün, Kürtler geldi, geldi, kalkın kalkın, Kürtler geldi kalkın, ey anam ağlama, zindanlarda oğulların yattı. Zindan karadır, kalkın kalkın yürüyün, Kürtler geldi kalkın. Ben yaralıyım inliyorum. Ben Kürt halkı için söylüyorum, haydi gel, çabuk gel,

Kürt halkım gel, ben söyleyemiyorum. bülbüller gibi derdimi anlatamıyorum Kürt halkına... Gel arkadaşım gel, Diyarbakırlım gel, bundan sonra biz kardeşiz, sen düşmandan korkmazsın, gel arkadaşım gel, yoldaşım gel, sen haksızlıkları çekemezsin, gel Kürdistanlım gel, arkadaşım gel, sen Kürtlerin partisindensin, sen korkmazsın.... Haydi coşalım, kalksın, haydi kalksın Kürt halkı...Gelin vatan için öncü olalım, cenkçi olalım, dünyanın dört tarafında, vatanımızın dört tarafında halkımız elli yıl savaştı. Kürt halkı için savaştı. Mehmet amca savaştı. Bir ölür bin diriliriz. Kürt halkı zincirleri kırar çemberi yarar geçer. Bizleri ne zindan ne ölüm, ne de hapis hahe durdurur. Bizler yolumuza devam ederiz. Düşmanlara boyun eğmeyiz...Kürdistan sen başımın üzerinde geldin. Sefa geldin, iki gözümün üzerine geldin. Ey Kürdistan, Kürdistan adın kadar sen şirin tatlısın. Ey anam oy sen zindanlarda işkence ve ölümle pençeleyorsun. Hoşgeldin Kürdistan, hoşgeldin. Senin oldu cihat Kürdistan, Kürt halkına kutlu olsun. Ey kardeşlerim, oy vatanım, oy ezilen halkın oy...(anlaşılamamış) Ben ölürüm bu yaz mezarımı ceviz ağacının altına kazsınlar. Ey arkadaşlar ben yaralıyım vatan hasretinden yanıyorum. Ben yaralıyım, oy anam oy. Vatanım doğdu, haydi kalkın Kürt halkı kalkın, bu şenlik sizler için tertiplenmiştir. Ey bacılarım ey kardeşlerim uyanın, uyanın, Kürt halkı uyandı.

Düşman üzerimize saldırmış kuduz bir kurt gibi biz yavrularımızı bu kurtların elinden neler çektik...Yaralı gönülüm parti kurmuş, oy Kürdistan oy...Ben kurdüm, tutukluym, dertliyim, ben bu vatanımızdan sesimizi dünyaya duyururum, kalk Kürt halkım halk, el ele verin. Biz her yerde konuştuk, coştuk, Diyarbakır'a gittim, zindanları gördüm. Kalkın çile çekenlerim, kalk Kürt halkı halk, benim derdim bir değil yuruyun kürt halkı yürüyün. Dünya alem bilsin duysun senin sesini, kurtuluş için savaş. Biz düşmanı vatanımızdan çıkarırız. Söyle söyle Kürdistan dünya alem biliyor. Biz senin için çalışıyoruz...Ey halkı Kürdistan, ey kara Kürdistan hani halkın uyandı, ey kara Kürdistan, ey savaşçım ey, söyle Kürdistan ey dilsiz Kürdistanım, yükseldi Kürdistanım, senelerdir esir kaldın Kürdistan yürüyün savaşçılarım. Ey militanım, ey militanım ağlama, ana ağlama...asker dağların etrafını sardı, top ve tüfeklerle, Munzur çayı yine akıyor, harıl harıl. Savaşçılarım senin edeklerindedir...Vatan bizimdir ilerleyin. Vatanın gözleri sizlerdedir. Gençler ve yiğitler ilerleyin. Vatanın aşkından yanıp tutuşun. Vatanın gözleri sizleri bekliyor. İlerleyin. İleri daima. Kalkın savaşçım kalkın, gözümüz onların yollarındadır...Başkaldırı, direnç bizdendir. Dirençler (direnççiler) zindanlarda işkencedeler. Direnişçiler bizdendir...Arkadaş yürü yürü korkma, biz kimiz? Biz tüm ploreteryaya biz Kürdüz hey, Kimiz biz?... 21 Mart'ta savaş ve direniş başladı. Aslanlar savaşı..." sözlerinin yer aldığı, toplantının devamı süresince bir kısım dinleyicinin "bişi PKK" (Yaşasın PKK), "vur gerilla vur, Kürdistanı Kur", "bişi Kürdistan" (yaşasın Kürdistan), "Serok Apo" (lider Apo), "Kürdistan faşistlere mezar olacak", "Türkleri Kürdistan'dan kovacağız" şeklinde sloganlar attığı;

- Halkın Emek Partisi Diyarbakır il başkanırken 5.7.1991 tarihinde bilinmeyen kişilerce öldürülen Vedat Aydın'ın 10.7.1991 tarihinde yapılacak cenaze törenine halkın iştirakini sağlama amacıyla il yönetim kurulunca yayınlanmasına karar verilen bildiriyle herkesin yasa katılmaya davet edildiği, parti genel merkezinden gönderilen seçim otobüsünün içindeki partililerle birlikte cenazenin bulunduğu Maden ilçesine gittiği, Diyarbakır Devlet Güvenlik

Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığının 31.7.1991 gün, 1991/1205-533-501 sayılı iddianamesi ile 31.7.1991 tarih ve 1991/1 sayılı fezlekmesine göre PKK. örgütünün siyasal kanadını teşkil eden ERNK (Kürdistan Ulusal Kurutuluş Cephesi)'nin bayrağına sarılmış olan cenazenin Diyarbakır il merkezine getirildiği, İstasyon Meydanında genel başkan Fehmi Işıklar'ın seçim otobüsünde, ilgili bölümde tamamına yer verilen konuşmasını icra ettiği, bu arada töreni yönetmekle görevli olduğu anlaşılan ve davalı partinin halen parti meclis üyesi Serpat Bucak olduğu belirlenen kişinin, "...Diyarbakır'ın yitirici değerli insan yürekli can Vedat Aydın Kürt halkının aydın düşüncesi şahsında katledilmiştir. Bu nedenle partinin ilan ettiği yasa Diyarbakır halkı, bölge insanı, Kürt insanı, herkes, herkesin yası paylaşması için bekliyoruz...Kürt halkının başı sağolsun. Bu nedenle Kürt halkı yas ilan etmiştir. Partimiz bu yasa iştirak anlamında, İstasyon Caddesinde yapılacak kısa bir törenden sonra gömülmeğe üzere Mardinkapı Şehitlik Mezarlığına götürülecektir..." şeklinde Türkçe ve Kürtçe konuşmalar yaptığı, bu konuşmalar ve konvoyun ilerleyişi sırasında törene katılanlar tarafından Türkçe ve Kürtçe olarak "Kürt milleti ölmez (Milleti Kürt namırre)", "yaşasın PKK (Biji PKK)", "Yaşasın Apo (Biji Apo)", "Ölsün kölelik, yaşasın özgürlük (bımrre koleli biji azadi)", "Lider Apo (Serok Apo)", "Kürdistan faşizme mezar olacak" şeklinde sloganlar atıldığı,, görevli Yakup Kaytan'ın Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığındaki 24.7.1991 tarihli anlatımına göre definden sonra mezarın başına üzerinde sarı, kırmızı ve yeşil renkli flama benzerlerinin asılı olduğu bir sopanın dikildiği, törenden sonra kalabalık içinden bazılarının güvenlik güçlerine taş ve sopayla saldırdığı, polis otomobillerinin tahrip edildiği, Mardinkapı polis karakoluna ateş edildiği, bir kısım polis memurlarının yaralandığı, bu suretle cenaze töreninin yasadışı gösteri haline dönüştüğü,

- Halkın Emek Partisi Turgutlu (Manisa) ilçe örgütünün açılışı münasebetiyle 21.7.1991 tarihinde düzenlenen "Dosluk ve Dayanışma" gecesinde, bant çözüm tutanağına göre sunuculuk yapan özenç Keskinbalıkcı'nın, "Kürdistanım ben, Asurun kitabelerinde adım var" dizesiyle başlayan ve daha önce bahsedildiği şekilde aynı partinin Aydın il örgütü tarafından bastırılan duvar takviminin birinci sayfasında yer alan şiir okuduktan sonra sunuculuğa devam ettiği ve sırası gelince bir başka şiirden "...Ben insandım, sen bitmeyen kavga/Ben bağımsızlığına susamış ülke/ Ben yurdumuzun gübrelenmiş toprağı/ Ben Kürdistanım" dizelerini okuduğu ve bu esnada salonda bulunanların toplu halde "Kürdistan faşizme mezar olacak" sloganını attıkları;

- Davalı partinin Bursa il örgütü adına yönetim kurulu üyesi Oğuz Tunçbilek imzalı dilekçesiyle müracaat edilerek tertiplenmiş olan ve 7.9.1991 tarihinde "Özgürlük ve Demokrasi Şöleni" adı altında yapılan gecede düzenlenen aynı tarihli tutanak ile bant çözüm tutanağı içeriğine göre, seyirciler tarafından zaman zaman "Kürdistan faşizme mezar olacak", "Kürt askerine vur, Kürdistanı kur", "Biji ARGK, Biji ERNK, Biji PKK", "Gerillalar ölmez", "İbolar ölmez", "Kürt-Türk halkları kadeştir" şeklinde sloganlar atıldığı, Koma Çiya adlı grubun şarkı söylediği sırada 40-50 kişilik bir topluluğun Kürtçe sloganlar atarak üzerinde PKK örgütünün siyasal kolu olan ERNK (Eniya Rızgariye Netewia Kurdistan - Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)'nin amblemi bulunan bayrağı salonun ortasındaki ışıktandırma kulesinin ayaklarına astığı;

- Halkın Emek Partisi'nin 15.12.1991 tarihinde yapılan 1.Olağanüstü Büyük Kongresinde düzenlenen tarihsiz rapor ile

16.12.1991 tarihli hükümet komiseri raporuna göre salona alınan partililerin kongrenin başlangıç saatinden önce Kürtçe türküler söyleyerek oyunlar oynayıp, "biji Kürdistan", "Kurdistan'da devlet terörüne son", "biji PKK" sloganlarını attıkları, iki partilinin kırmızı, yeşil ve sarı renklerden oluşan bir bayrağı salonda dolaştırdıkları ve bu durumun hazır bulunanlarca tezahüratla karşılandığı, kongre başladığında İstiklal Marşı'nın okunmadığı ve salona Türk bayrağı asılmadığı, Genel Başkanvekili Ahmet Karataş'ın konuşmasından sonra divan başkanının misafirleri tanıtmaya başladığı ve bu cümleden olmak üzere protokol bölümünde oturmakta olan PKK. (Partiye Karkaren Kurdistan) isimli yasa dışı örgütün lideri olan Abdullah Öcalan'ın annesi Esma Öcalan'ın "hepimizin anası, onların simgesi" şeklinde bir niteliklemeyle topluluğa takdim edildiği ve ayakta alkışlandığı ve bu esnada, "biji APO" sloganlarının atıldığı, Esma Öcalan ve diğer misafirler ve milletvekillerinin parmaklarıyla zafer işaretini yaptıkları, bu söz ve davranışların salonda hazır bulunan gazete muhabirleri tarafından da tesbit edilerek gazetelerde fotoğraflarıyla birlikte yayınlandığı;

- Davalı partinin Nazilli (Aydın) ilçe örgütü adına başkan Fuat Yemez tarafından 6.2.1992 tarihinde yapılan müracaatla 18.2.1992 tarihinde düzenlenen "Dayanışma Gecesi" ile ilgili bant çözüm tutanağı ile Nazilli Emniyet Müdürlüğü'nün 4.3.1992 tarih ve 68 sayılı yazısına göre, sunucunun "...ülkem güzeldi kan girmeden önce. Ülkem güzel olacak özgürlük gelince. Dostlar, Kürtler hayatın her anında mücadeleye ihtiyacı vardır, hayatın her anında. Onun için dağda, bayırda, tarlada, yolda her yerde mücadeleye ihtiyacımız vardır. Onun için günümüzün hiç bir anını boş geçirmeye hakkımız yoktur. Bizler Kürt halkı Türk insanlarının elimizden aldığı hakkı, ellerinden zorla alacağı..." şeklinde bir konuşma yaptığı ve programın devamınca zaman zaman dinleyiciler tarafından "Berxwedan jiyane", "vur gerilla vur. Kürdistan'ı kur", "Kürdistan faşizme mezar olacak", "Serok Apo" sloganlarının atıldığı kırmızı zemin üzerindeki siyah daire içinde bulunan kırmızı yıldızdan meydana gelen bir bayrak ile kırmızı, sarı, yeşil renklerden oluşan bir diğer bayrağın sallandığı;

- Halkın Emek Partisi Kartal (İstanbul) ilçe yönetim kurulunun 25.2.1992 tarihli kararıyla yapılmasına karar verilen "Özgürlük, Barış ve Kardeşlik Şöleni"nin 28.2.1992 tarihinde o yerde yapıldığı ve toplantı sırasında iştirakçilerin "biji PKK, biji Apo", "Kürdistan faşizme mezar olacak", "vur gerilla vur, Kürdistan'ı kur", "militan, militan Kürdistan" şeklinde slogan attıkları;

- Halkın Emek Partisi İstanbul il örgütüne 1.3.1992 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Bütün halklar kardeşler, katliamlara son" mitinginde sunucu olarak görev yapan Osman Özçelik isimli kişinin "...bu mitingimiz bütün halkların kardeşliğinin pekiştirildiği, kardeşlik bayrağının dalgalandırıldığı, buradan Türkiye'ye, Türkiye'den dünyaya Kürt ve Türk halkının kardeşliğinin bir kez daha duyurulduğu, ilan edildiği gün olmalıdır... şeklinde konuştuğu anlaşılmaktadır.

Bu beyanların ve eylemlerin sahipleri her ne kadar parti tüzel kilişğini doğrudan doğruya sorumlu kılabilen parti üyeleri değiller ise de, bu beyan ve eylemler ile davalı partinin genel merkez yöneticilerinin davaya esas alınan beyanları arasındaki ayniyeti ve işlenmekte olan ana fikrin etki alanını ve biçimini gösterdiği cihetle zikre değer bulunmuştur.

D) Beyanlarıyla parti tüzel kişiliğini sorumlu kılacakları Siyasî Partiler Yasasının 101 nci maddesinde öngörölmüş olan genel başkan ve genel sekreter gibi parti görevlilerinin kronolojik sıraya göre tamamı aktarılan konuşmalarındaki temalar bir arada mütalaa edildiğinde, birbiriyle çelişmeyen, aksine biri diğerini doğrulayan ve tamamlayan verilerin meydana getirdiği bütünlük içinde değişmez biçimde ve ısrarla işlenen ana fikrin ne olduğu kolayca açığa çıkmaktadır.

Nitekim bu beyanlardan; II. dünya savaşından sonra oluşan uluslararası siyasal statukonun Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra parçalanması ile içinde bulunulan sürecin sonuçlarının belli olmadığı, meydana gelebilecek değişmelerden en fazla Ortadoğu halklarının etkilenebileceği;

Bu halkların başında Filistinlilerin ve Kürtlerin geldiği, bunların ulusal ve sosyal sorunlarının kendilerine dayatmağa başladığı, bu sorunlara çözümün dışarıdan empoze edilecek çarelerle değil, söz konusu halkların kendi öz güçlerini ve dinamiklerini yoğunlaştırarak yine kendi öz iradeleriyle gerçekleştirilmesinin doğru olduğu,

Bu tablo içinde yer alan Türkiye'de yaşamakta olan Kürtlerin 70 yıldan beri egemen olan resmi ideolojinin bir sonucu olarak red ve inkar edildikleri, en şiddetli bir şekilde zulme, sömürüye, baskıya maruz bırakıldıkları, hiç bir haklarının bulunmadığı, ulusal demokratik haklarını gasp edilmiş olduğu, özgür olmadıkları, uluslararası sözleşmelerden doğan haklarını kullanamadıkları,

Ancak resmi ideolojinin artık geçerli olmadığı, iflas ettiği ve Kürt halkının dinamizminin yükselerek kendisini her alanda ifade edebilecek duruma geldiği, özgürlük ve demokrasi mücadelesi verdiği,

Bütün bunların Kürt sorunu adı verilen bir sorun oluşturduğu, bu sorunun demokrasi önünde en büyük engel olduğu bu sorun çözömlenmedikçe Türkiye'de demokrasi sorununun da çözömlenemeyeceği, bu bakımdan sorunun Türk halkını da ilgilendirdiği, ulusal nitelikteki Kürt sorununun barışçı ve demokratik bir ortamda tartışılarak çözölməsi ve bu ortamında hemen oluşturulması gerektiği,

Kürtlerin ulusal sorununa, yürüttükleri mücadeleye Birleşmiş Milletleri oluşturan devletlerin sessiz kalmayacakları, en kısa zamanda Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans toplanarak adil, uluslararası hukuka uygun çözüme ulaşılması gerektiği,

Diğer taraftan Kürt sorununun Türklerle Kürtlerin birlikte eşitlik ve kardeşlik esaslarına göre çözecekleri, parti olarak halkların gönüllü birliğine tam eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzeni savundukları, Türk, Kürt ve diğer bütün azınlık halkların emekçilerinin ortak sesi ve Kürt halkının devrimci, demokrat dinamizmiyle Türkiye emekçi sınıfının bileşkesi oldukları, partinin en çok ezilen, sömürölen, baskı altında tutulan kimselerin partisi olduğu, en çok ezilen, sömürölen ve baskı altında tutulanlar da Kürtler olduğuna göre, partinin esas itibariyle Kürtlere ağırlık verdiği bundan da onur duydukları, Halkın Emek Partisi'nin Türkiye'de yaşayan bütün etnik yapıların partisi, yaşayan bütün etnik yapıların, Türkiye'de yaşayanların partisi olduğu, bu yaşayanlar içinde kim en çok eziliyorsa onların partisi olduğu, Kürt sorununun demokratik ve siyasal yollarla çözümünü ilke olarak

benimsedikleri, partinin Kürdü, Türkü, Abazası, Çerkezi, Boşnağı ile Türkiye'nin mutluluğunu, kardeşliğini, özgürlüğünü eşitliğini savunduğu, devletin resmi politikasına ters düştüğü ve onu değiştirmek istediği,

Sorunun diğer cephesinin Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkı olduğu, her hak gibi Kürtlerin de vazgeçilmez ve doğal nitelikte kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahip oldukları, parti olarak da ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, yani ulusların kendi kaderlerini tayin edici bir politikadan yana oldukları, ancak bu hakkın mutlaka ayrılma şeklinde anlaşılmasının gerekmediği, özgür ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşama hakkı olduğu; ancak dünyada demokrasi ve özgürlük konusunda önemli adımlar atılırken, halklar kendi kaderlerini tayin etmek isterlerken Türkiye'de bu gelişmelerin etkilerinin görülmediği,

2600 yıl öncesine dayanan Kawa Efsanesinde olduğu gibi, bugünde Kürtlerin baskı ve zulme başkaldırdıkları, özgürlük isteklerini yükselttikleri, Kürt halkında direnme ruhu ve mücadele geleneğinin mevcut olduğu, Newroz'un bütün bu özellikleri yansıtan ve zulme karşı direniş, mücadele, başkaldırı ve özgürlük talebinin yükseldiği, sömürüye ve sömürgeciliğe karşı, herkesin mücadele ve dayanışma azminin bilinerek kenetlendiği, Kürt halkının direnme ruhunun, mücadele geleneğini simgeleyen, yeniden doğuşu dile getiren gün olduğu hususlarının ana fikir olarak parti adına savunulduğu anlaşılmaktadır.

Davalı partiyi doğrudan doğruya bağlayıcı nitelikteki bu beyanların dışında çeşitli partili kimselerin yukarıda bütünlüğü bozmayacak biçimde özetlenerek kronolojik sıra içinde aktarılmış bulunan beyanlarında aynı temaların çoğunlukla aynı terminoloji ve anlatım biçimi kullanılmak suretiyle sistematik olarak işlendiği de gözlenmiştir.

Burada davalı partinin Partiya Karkeren Kurdistan (PKK) isimli yasa dışı örgüte yaklaşım biçimine temas etmekte yerinde olacaktır. Şimdiki genel başkan Feridun Yazar'ın PKK örgütüne bakışı hiçde eleştirisel görülmemekte, hatta eleştirmekten özenle kaçındığı izlenimi edinilmektedir. Nitekim, adı geçenin sabah gazetesindeki açıklamalarında PKK hareketine kendince objektif bir bakış açısıyla yaklaştığı ve bu cümleden olarak, "hareketin doğruluğu veya yanlışlığından ziyade, devletin şiddet politikası sonucu 12 Eylül sonrası Türkiye'de demokratik yöntemler tıkandığı ve tek yöntemin silahlı mücadele olarak kaldığı gerekçesiyle PKK'nın ortaya çıktığını bu örgütün Türkiye'de yaşayan Kürt halkının haklarını (vurgulama bizim) silahlı yöntemle çözümlmeyi hedef aldığını, aynı sevi savunmakla birlikte (vurgulama bizim) HEP. ile PKK. arasında kuruluş ve yöntem farklarının bulunduğunu, çözümün şiddeti yaratan sebepleri ortadan kaldırmakla başlayacağını, PKK'nın devletin zoruna karşı zor kullandığını demokratikleşme başlayıp devletçe şiddetten arındırıldığı takdirde örgütün de bu yöntemden vazgeçeceğini ve elinde gerekçenin kalmayacağını" söylemekte; sonuç olarak devletin bütünlüğüne kasteden, özü itibarıyla ayrılıkçı bir silahlı bir hareketin yok edilmesi amacıyla yönelik askeri ve polisiye asayiş operasyonlarını ifade ederek, bir ülkenin kendi topraklarını bombalamasının savaş durumu demek olduğunu, Türkiye Devleti'nin bu nedenle iç hukuku açısından taraflı savaşı kabullendiği görüşünü ileri sürmektedir:

Genel Başkan Feridun Yazar'ın partisinin onunla aynı amacı savunduğunu belirttiği PKK. isimli yasa dışı örgütün kuruluşu,

gelişmesi, stratejisi ve örgütsel yapısı konusunda Emniyet Genel Müdürlüğünün ekte sunulan 3.4.1992 gün 95799 sayılı yazısı ilişğinde şu bilgiler verilmektedir:

"Kürdistan İşçi Partisi (PKK)

1. Tanım:

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde Marxist/Leninist ve bağımsız devlet kurmak hayaliyle, yurt içi ve dışında sürdürülmek istenilen bölücülük faaliyetleri, son iki yıllık dönem itibariyle bir ölçüde de olsa, millî güvenliğimizi tehdit etme vasfını muhafaza etmiştir.

Bir bütün olarak mütalaa edilen bölücülük faaliyetleri konusunda, yurdumuzu hedef alan tüm örgütlerin izlenilmesi ve etkisiz duruma getirilmesine gayret edilirken, aynı hususta komşu ülkelerdeki gelişmelerinde gözönünde bulundurulmasına çalıştırılmıştır.

Genel bir özetleme yapmak gerekirse; aynı devre içerisinde, bölücülük faaliyetlerinin komşu ülkeler itibariyle de hareketliliğini koruduğu, başka bir deyişle, Kürtçülük konusunu çıkarları uğruna kullanmaya başlayan odakların bu alandaki beklentilerinin devam ettiği, hatta bir ölçüde çoğaldığı arzedilebilir.

12 Eylül hareketi müteakip etkinlikleri ortadan kaldırılan yurdumuzdaki bölücü örgütlerden PKK dışındakiler daha ziyade yurt dışında örgütlenme ve propaganda faaliyetlerine yönelmişler, sözde TÜRKİYE'de hakları gaspedilen Türk unsurunun varlığını" savunarak ülkemizin yıpratılması amacına dayalı gayretlerine ağırlık vermişlerdir.

Ancak, PKK. kısa adıyla anılan KURDİSTAN İŞÇİ PARTİSİ isimli illegal örgüt yakalanamayan mensuplarını, 12 Eylül'u takip eden dönemde, yeniden toparlanabilmek gayesiyle yurt dışın kaydırma kararı almış, LÜBNAN ve SURİYE'de eğittiği militanlarını IRAK yönetiminin kontrolü dışındaki K. IRAK bölgesine geçirerek ülkemizdeki çalışmalarını anılan bölgeden yönlendirmeye başlamıştır.

PKK. 1975 yılında IRAK yönetimi tarafından boşaltılan ve İRAN-IRAK savaşı nedeniyle tamamen denetimsiz kalan bu bölgedeki IRAK rejim muhalifi güçlerle gerçekleştirebildiği işbirliği sonucunda, söz konusu bölgeyi 15 Ağustos 1984 tarihinde tekrar başlattığı Türkiye'deki silahlı faaliyetleri açısından geri üst olarak da kullanmaya devam etmek istemektedir.

Mezkur görünüm çerçevesinde, örgütün son durumuna değinilmeden evvel; kuruluşu mevcut örgütsel yapısı, stratejisi ve ilişkileri gibi genel mahiyetteki bilgilerin özetle ele alınmasının yararlı olacağı mütalaa edilmektedir.

2. Kuruluşu ve Gelişmesi

1973 yılında ANKARA'da Abdullah Öcalan ve Marksist/Leninist ilkeleri benimseyen 20 kadar yüksek okul öğrencisi tarafından ortaya atılan "Kürtlerin ayrı bir ulus olduğu ve bu nedenle ayrı örgütlenmeleri gerektiği" yolundaki fikirlerin etkisinde kalan gençlerin oluşturduğu grup PKK'nın bunyesini teşkil etmektedir.

1978 yılına kadar KURDİSTAN DEVRİMCİLERİ-ULUSAL KURTULUŞ ORDUSU- APOCULAR ve KÜRT HALK KURTULUŞ ORDU gibi adlarla faaliyet

gösteren grup "Silahlı Mücadele" fikrini Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimizde yaygınlaştırmaya çaba göstermiştir.

Militan bir kadro meydana getirilmesi ve bir program tesbitini müteakip çalışmalarına etkinlik ve siyasal bir nitelik kazandırabilmek amacıyla da parti kurulmasına karar verilmiş, ÖCALAN ve beraberindeki kişilerce DİYARBAKIR'ın Lice ilçesi FİS köyünde 27 Kasım 1978'de PKK kurulmuş, 30 Ağustos 1984 tarihinde ilan edilmiştir.

Ülkemizin 12 Eylül 1980 öncesi bir iç savaş ortamına getirilmesinde, anarşi ve tetorün tırmandırılmasında etkin rol oynayan PKK'ya anılan tarihten sonra gerçekleştirilen operasyonlarla büyük bir darbe indirilmiştir.

Örgüt tamamen yok olma durumundan kurtulabilmek için güvenlik kuvvetlerinin takibinden kaçabilen ve kırsal kesimde barınan mensuplarını gruplar halinde illegal olarak yurtdışına çıkarmayı sağlayabilmiştir. Bu çıkışlarında daha ziyade SURİYE ve IRAK sınır bölgesinden yararlandıkları öğrenilmiştir.

Örgüt, yurtdışına kaışı "geri çekilme ve hazırlık dönemi" olarak değerlendirmiş, öncelikle SURİYE'de toplandıkları mensuplarının büyük bir bölümünü silahlı eğitim görmek üzere LÜBNAN'daki FİLİSTİN KURTULUŞ ÖRGÜTÜ(EKO) kamplarına göndermiştir.

Yine bu dönemde; Temmuz-1981'de LÜBNAN'da örgütün birinci konferansı, Ağustos 1982'de de SURİYE'de ikinci kongresi gerçekleştirilmiştir.

İkinci kongresi sırasında örgütsel faaliyetlerin TÜRKİYE'de kaydırılmasına ilişkin kararlar alan PKK, 1983 başlarından itibaren Türkiye'de sürdürülen hazırlık çalışmalarının hedeflenen düzeye vardığından hareketle, 15 Ağustos 1984 tarihinde ERUH ve ŞEMDİNLİ ilçelerinde gerçekleştirdiği silahlı eylemleriyle "Silahlı Direnişi" başlattığını açıklamıştır. Keza, aynı tarihte örgütün askeri gücü olarak KURDISTAN KURTULUŞ BİRLİĞİ (HRK)'nin kurulduğu ilan edilmiştir. (Silahlı Eylem) Bununla birlikte PKK, gerek katliamlarını gizlemek, gerekse konuyu uluslararası platforma çekmek ve bir taraftan da destek unsurları oluşturmak, diğer taraftan da Avrupa ülkelerinde gerçekleştireceği terörist faaliyetlerini maskeleyerek için siyasal alanda organizeli bir faaliyet yürütmek maksadıyla, 21 Mart 1985 tarihinde "Eniya Rızgariye Netewia Kudistan-Kurdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi - ERNK'yi oluşturmuştur. Bu cephenin stratejik unsurları olarak görülen işçi, Gençlik, Köylü ve Kadın kesimlerini cephe faaliyetlerine çekmeye yönelik bir örgütlenme biçimi olduğu ve ERNK içerisinde;

-Kürdistan Devrimci Yurtsever Gençlik Birliği

-Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği

-Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği

-Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği'ni organize etmeye çalışmışlardır.

25/30 Ekim 1986 tarihleri arasında örgüt 3.Kongresinde 1984'de başlattığı ve çekirdek güç olarak örgütlendirdiği HRK adının değiştirilmesine ve "ARTEŞE RIZGARIYE GELE KURDISTAN- KURDISTAN HALK KURTULUŞ ORDUSU (ARGK)adıyla yeni bir örgütlenme şekliyle eylemlerine devam etmeye karar vermişlerdir.

Son zamanlarda kamplarda eğitilen ve destek gören PKK militanları her gerileme döneminde olduğu gibi HRK'nin gözden düşürülmeden silahlı eylemleri (ARGK) Kürdistan Kurtuluş Ordusu tarzında toparlamaktadır. Özellikle SURİYE üzerinde eğitim ve destek unsurlarının dikkat çekilmesini önleme için, hakim oldukları Kuzey Irak ve İran-Urumiye bölgeleri ile Kıbrıs Rum Kesimi bölgelerinde PKK'ya üst ve alt düzeyde destek verildiği ve faaliyetlerine göz yumulduğu bilinmektedir.

3.Stratejisi

PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu kapsayan Kürdistanın kurtuluşunun ancak silahlı mücadele ile gerçekleştirilebileceği görüşünü savunmaktadır. Daha açık bir ifadeyle; bölge halkının tamamının takılabilmesi, planlı ve örgütlü, uzun süreyi kapsayacak bir silahlı mücadeleyi, yeni "uzun süreli halk savaşı" stratejisini benimsemektedir.

Halk savaşında da kırılı temel almaktadır. Örgüt kırsal alanda yürütülerek siyasi ve askeri çalışmalarla yaratılacak üstlerden yararlanılarak gerçekleştirilecek bir yıpratma savaşıyla kırılı, güvenlik güçlerimizin denetiminden çıkartmak ve buradan şehirlere doğru bir hareket düzenleyerek amaca ulaşmak istemektedir.

Örgüt, böyle bir savaşa ancak proleteryanın önderlik edebileceği görüşünden hareket etmekte ve proleteryanın öncü gücü olarak da kendisini görmektedir. Bilindiği üzere halk savaşının gerçekleştirilmesinde üç unsur rol oynamaktadır. Bunlar parti, ordu ve cephe'dir. PKK, kendisinin daha gelişerek güçlenmesiyle proleteryanın tek öncüsü olacağı inancındadır. Örgüt bunun için böyle bir halk savaşının yürütülebilecek bir ordunun da henüz oluşmadığını kabullenmektedir. Ancak, çekirdek niteliğinde olan bugünkü silahlı propaganda birliklerinin ileride genişleyerek orduya dönüşebileceğini belirtmektedir. Bu durumda ise, silahlı kuvvetlerimizin karşı koyabilecek bir halk ordusunun oluşturulabilmesi amacıyla cephe güçlerinden yardım almayı planlamaktadır.

PKK. çizdiği bu stratejiye bağlı olarak halk savaşının;

-Stratejik savunma

-Stratejik denge,

-Stratejik saldırı

aşamalarının Kürdistan Halk Kurtuluş Savaşı içinde geçerli olacağını açıklamaktadır.

PKK'ya göre Stratejik Savunma Aşaması; mücadele edilen güçlerin çok fazla ve etkin, buna karşı mücadele eden güçlerin cılız olduğu ortamda geliştirilen bir savaş biçimidir. Bu dönemde siyasi zor geliştirilecek ve siyasi gelişmeyle gerilla hazırlığına geçilecektir. Gerilla yöntemleriyle, halk siyasi yönden örgütlenecek ve mücadele edilen güçler politik çıkmaza sokulacaktır. Bu dönemde büyük birliklere kesinlikle saldırı yapılmayacaktır. Yürütülen çalışmalar, neticesinde devrimci otorite muhakkak kurulacak, aşiret otoritesi ortadan kaldırılacaktır.

PKK, bu dönemi bir gerilla mücadelesi olarak nitelendirmekte ve gerilla mücadelesinin;

-Silahlı propaganda

-Gerilla

-Gelişkin gerilla

olmak üzere üç dönemde uygulamak istemektedir.

Örgüt halihazırda silahlı propaganda döneminde. Bu dönem, terörist mücadelesinin başlangıç dönemidir. Genel olarak hemen bir ayaklanma yapamayacak kadar zayıf olan ve yine hemen bir gerilla savaşına girişebilecek kadar güçlü olmayan unsurların, gerilla döneminden farkı, temel olarak siyasi mücadeleyi geliştirmesi, mücadele edilen ülkenin askeri güçlerine imhayı 2 nci plana almasıdır. Silahlı propaganda 7-11 kişi arasında değişen silahlı grupların gizlilik ve hareketlilik temelinde faaliyet yürütmesi biçimindedir.

Silahlı propagandanın bu dönemdeki en önemli görevi; partinin örgütlenmesinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi önünde en büyük engel olarak gördükleri ajan, muhbir ağının ortadan kaldırılmasıdır. PKK. ajan ve muhbirleri temizlemedikçe parti örgütlenmesinin yeniden hayata geçirilemeyeceği ve geçirilse dahi bu unsurlar vasıtasıyla kısa süre sonra ortaya çıkarılacağı endişesindedir. Bu nedenle de eylemlerde tüm ağırlığını bu yapının dağıtılmasına vermiştir. PKK. ayrıca bu güçlerin ortadan kaldırılması halinde halk kitlelerinin siyasal bilinçlenme ve örgütlenmesinin daha süratle gerçekleşeceğini belirtmektedir.

Silahlı propaganda temelinde yaygınlaştırılarak yürütülecek propaganda ve ajitasyon çalışmalarına bağlı olarak kadrolaşma sağlanacak, parti örgütleri gelişecek ve bu gelişmelerle birlikte silahlı mücadele yürüten gruplar etrafında yeni silahlı güçler oluşarak geleceğin halk ordusunun çekirdekleri ortaya çıkacaktır. Yine aynı şekilde gerçekleştirilecek propaganda ve ajitasyon faaliyetleri yaygın bir gerilla savaşına başlayabilmek için gerekli gerilla üslerini de yaratabilecektir. Karşısında etkili olan köy korucuları, devlet yanlısı muhtar, köylü yurttaşlar başlıca propagandaya karşı hedefleridir.

Bu dönemde silahlı propagandanın yanı sıra yürütülebilecek her türlü yayın dağıtımı ile şartların elverdiği ölçüde gerçekleştirilebilecek yürüyüş, grev, boykot, protesto vb. eylemler silahlı propaganda gelişmesine hizmet edecektir.

Silahlı propaganda asgari parti örgütlerini oluşturduktan ve gerekli kitle ilişkilerini yarattıktan sonra ise, yerini siyasi, askeri faaliyetlerin geliştirildiği bir döneme, gerilla dönemine bırakacaktır.

4. Mevcut Örgütsel Yapısı

a) Yurtiçi;

Bilindiği üzere marksist-Leninist illegal örgütlerde partilerin teşkilatlandırılmaları genellikle Merkez Komitenin inisiyatifile gerçekleştirilmektedir. PKK. tarafından da 1982'de yapılan ikinci kongrede genişletilmiş bir merkez Komite meydana getirilmiştir.

Bu Merkez Komitenin Genel Sekretere bağlı olarak;

-İstihbarat Bürosu (TEV-SAL) Genel Sekretere direkt bağlı,

-İç Merkez

-Dış Merkez

-Polit büro,

halinde dört bölümden meydana geldiği tesbit edilmiştir.

Yakalanan şahısların beyanlarından, PKK'nın Türkiye'de iç Merkeze bağlı olarak Askeri Konseyi faaliyete geçirdiği açıklık kazanmıştır. Askeri Konseye bağlı olarak da HRK faaliyet yürütmektedir.

HRK ise Silahlı Propaganda Birlikte ve bu birliklerin alt gruplarından oluşmaktadır.

Ayrıca örgütün 5 eyalet sorumluluğu tarzını da ayrı bir yapılanmaya yöneldiği, bu yapısını Bölge komiteleri marifetiyle yaygınlaştırmayı amaçladığı bilinmektedir.

b) Yurtdışı;

Yurtdışında dış merkeze bağlı olarak Avrupa temsilciliği ve Ortadoğu temsilciliği şeklinde faaliyet sürdürülmektedir. F.ALMANYA, AVUSTURYA, BELÇİKA, DANİMARKA, FRANSA, HOLLANDA, İSVEÇ, İSVİÇRE, YUNANİSTAN PKK'nın faaliyet gösterdiği ülkelerdir. Bu ülkelerden F.ALMANYA, FRANSA, DANİMARKA, HOLLANDA, İSVEÇ ve İSVİÇRE'deki çalışmalar Dernekler aracılığıyla devam ettirilmektedir.

F.Almanya legal olarak KURDISTAN YURTSEVER İŞÇİ KÜLTÜR BİRLİKLERİ FEDERASYONA (FEYKA KURDISTAN) KURDISTANLI YURTSEVER SANATÇILAR DERNEĞİ (HUNERKOM) ve bağlı dernekleri tarafından örgütsel faaliyetler sürdürülmektedir.

F.Almanya'da bu iki örgüte bağlı olarak faaliyet gösteren 19 Derneğin yanısıra 8 PKK şubesinin ve bir komitenin bulunduğu tesbit edilmiştir.

Fransa'da 2 dernek ve 3 bağlı şubesi, Danimarka'da 1 dernek, Hollanda'a 3 dernek ve 3 bağlı şubesi ile 1 komite, görünümlü faaliyetlerini sürdüren PKK'nın AVUSTURYA, BELÇİKA ve YUNANİSTAN'daki çalışmalarını taraftarlarından istifadeyle yürüttüğü belirlenmiştir.

Ortadoğu'da ise; SURİYE, İRAN, LÜBNAN ve LİBYA'da temsilcilikler halinde faaliyet gösterilmektedir.

Suriye'deki temsilciliğe bağlı ŞAM, KAMIŞLI, RESULYAN, DERBESİYE, DERİK, AYNELARAP, AFRİN, HALEP ZEBEDAN, HASEKİ, LAZKİYE, TİLBESTİ'de karargahlar mevcuttur.

İRAN'DA TAHRAN(KREÇ)'te, TEBRİZ, URMİYE ve RAJHAN'da temsilcilikler, MAKO, FİLKAN, KANIDASTAR, KARANEH VE JANAVA'da örgüt evleri halinde faaliyet sürdürülmektedir.

Lübnan temsilciliğine bağlı olarak; BAR ELİAS, QUABELİAS, RİYAK, MASNAA, ve BAALBEK yerleşim birimlerinde kamplar mevcuttur.

Libya temsilciliğine bağlı olarak ise; TİRİPOLİ, BİNGAZİ ve SİRT bölgelerinde ayrı ayrı sorumlulukları şeklinde faaliyet gösterilmektedir.

Irak'ta da IRAK KURDISTAN DEMOKRAT PARTİSİ (IKDP) karargahları yakınındaki YAM-I (ZİVE), KEŞAN (KİŞAN), HAFTANIN:LEJNE, ZAHÖ, AMADİYE, DURUK, CEMUCİ, ZAVİTE VE LOLAN yöreleri örgütün faaliyet alanları olarak kullanılmıştır.

5. Yayın faaliyetleri

PKK, kitleleri silahlı mücadeleye hazırlamak ve özellikle parti etrafında toplayabilmek için yayın faaliyetlerine ayrı bir önem vermektedir.

Örgütün bugün için yurt içerisinde yayın faaliyeti bulunmadır. Yurtdışında ise, günümüze kadar periyodik olarak

-F.ALMANYA'da SERXWEBUN (BAĞIMSIZLIK) adlı Türkçe-Kürtçe gazete ile,

-FRANSA'da DOSSLER DU KURDISTAN (KURDISTAN DOSYASI) Fransızca,

-Fransa'da Bullettin Des Kurdistan-Komitees (Kürdistan Komite Bulteni,

-F. Almanya'da Kürdistan Report (Kürdistan Raporu) Almanca,

-Almanya'da Berxwedan (Direnme) Türkçe-Kürtçe ve Arapça,

-Hollanda'da soresa Kürdistan (Kürdistan Devrimi) Türkçe,

-Libya'da Riya Karker (İşçi Yolu) Türkçe,

-Irak'ta Peşmerge (Militan) Türkçe-Kürtçe,

dergiler yayınlanmıştır.

Yine yurtdışında BAĞIMSIZLIK YAYINLARI (WEŞANEN SERXWEBUN) adına 45 adet kitap yayınlanmıştır.

Öte yandan örgüt AVRUPA'da; DANİMARKA'da Radyo Denge Kürda, İSVİÇRE'de Alternatif Lokal Radyo, HOLLANDA'da Kürt İşçilerinin Sesi, FRANSA'da ERİH'in Sesi, K.İRAK'da BARZANİ'nin Sesi Radyosu ve IRAK KURT DEVRİMİNİN SESİ adlı Radyo İstasyonlarından yararlanmak suretiyle Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine taraftar sağlamak üzere propaganda yürütmektedir."

PKK, örgütünün değinilen amacı ve niteliği yargısal kararlarda da kabul ve teyit görmüştür. Nitekim Yargıtay 9. Ceza Dairesi, örneği ekte sunulan 21.3.1990 gün, Esas: 1990/239-Karar: 1990/1240 sayılı ilamında bu örgütü gasp, kaçakçılık ve sempatizanlarından toplanan paralardan sağlanan araç ve silahlarla Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı mücadeleyle devlet idaresinden ayırarak, ayrı bir devlet kurmak amacıyla oluşturulmuş ve teşkilatlandırılmış yasa dışı bir örgüt olarak nitelendirmiş, aynı daire 30.3.1990 gün Esas: 1990/164-Karar:1990/1395 sayılı ilamında bu örgütün Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hakimiyeti altında bulunan 19 ili kapsayan bölgeyi silahlı devrim yoluyla devletin idaresinden ayırarak üze-

rinde Markist- Leninist ideolojiye dayalı bir Kürdistan devleti kurmak amacıyla oluşturulan illegal bir örgüt olduğunu, yine aynı daire 29.5.1991 gün, Esas: 1991/1202, Karar: 1991/2148 sayılı ilamında, bu örgütün 1975 yılında kurulup 1977 yılından itibaren amacı doğrultusunda silahlı eylemlere giriştiği, malî kaynaklarının gasp, kaçakçılıktan elde edilen paralar ile sempaticianlardan toplanan aidat ve yardımlardan oluştuğu, amacının ise Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırmak suretiyle bağımsız bir Kürdistan devleti kurmak olup, ilk dönemde propaganda yoluyla halkı bilinçlendirmek, silahlı eylemlerle devlet gücünün halk üzerindeki etkisini yıkmak, daha sonra gerilla birlikleri kurarak emniyet ve ordu teşkilatına, ekonomik hedeflere silahlı eylem ve sabotajlar düzenleyerek esas amaca ulaşmak olduğunu; ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, 10.6.1991 gün, Esas: 1990/169, Karar: 1990/199 sayılı ilamında, anılan örgütün Türkiye topraklarının bir kısmı üzerinde Marksit-Leninist ideolojiye dayalı bağımsız bir Kürt devleti kurmak ve bu amaca ulaşmak için öncelikle ülke topraklarının bir kısmında yoğun bir şekilde ayrı bir Kürt ırkı bulunduğu ve bunların egemen Türk devleti tarafından sömürüldüğü hususunda inandırdıkları kişileri örgütleyerek bu amaca yönelik eylemlere itmek suretiyle ayaklanma hareketi başlatan illegal bir örgüt olduğunu belirtmiş bulunmaktadır.

Genel Başkan Feridun Yazar'ın yukarıda işaret edilen görüşlerine paralel olarak, bazı partililerin konuşmalarında; sıcak mücadele (vurgulama bizim) ortamına girmiş ulusal hareketlerin bir yanının cephe gerisi güçler olduğu belirtilerek kendilerinin cephe gerisindeki görevleri yerine getirmek durumunda olduklarının ifade edilmesi, bu cümleden olmak üzere "halkı için cezaevlerinde ömür çürutenlere, şehit olanlara" selam gönderilmesi, "şehitlerin saygıyla anılması, özgürlük mücadelesi verenlerin" saygıyla selamlanması, "gerillaların kendilerinin çocukları, kanları, canları olduğu"nun ifade edilmesi, partinin 1.Olağanüstü Büyük Kongresine PKK Örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın annesi Esma Öcalan'ın davet edilip, "hepimizin anası, anaların simgesi" nitelimesiyle topluluğa takdim edilmesi, yine davalı partinin Aydın il Örgütüne bastırılmış olan 1992 yılına ait duvar takviminde silahlı mücadeleyi simgeleyen otomatik silahlı insan figürleriyle PKK Örgütünün eylem kolu olan ARGK'ye ait olduğu bildirilen bayrakların duygusal bir kompozisyon halinde resmedilmesi, davalı parti tarafından 21.3.1991 tarihinde İstanbul'da tertiplenmiş olan gecede üzerlerinde "hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli olamaz", "sömürgeciliğe karşı mücadeleyi yükseltelim", "Kürdistan özgürlük" gibi dövizler yazılı afişlerin asılması ve yine davalı partinin merkez ve taşra örgütlerince düzenlenen kongre ve sair toplantılarında atılan sloganlarla bu örgütün ve onun "Apo" olarak bilinen lideri Abdullah Öcalan'ın övülmesi suretiyle PKK Örgütü mensuplarının ve eylemlerinin parti örgütleri içinde onaylandığı ve yüceltildiği görülmektedir. Nitekim Meydan Gazetesi'nin 16.2.1992 tarihli nüshasının 5. sayfasında yayınlanan bir habere göre, "Kürt Sorunu için Barış İnisiyatifi) konulu bir toplantıda konuşan genel başkan Feridun Yazar'ın "PKK'yı yasallaştırın, gelip burada konuşsun" demek suretiyle anılan örgütün legalize edilmesi dileğini dile getirdiği de görülmektedir.

Son olarak, davalı partinin genel sekreteri Ahmet Karataş'ın Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığındaki 16.4.1992 tarihli anlatımına göre, İstanbul'da bir grup tarafından hazırlanıp parti genel merkezine faksla gönderilen "Birleşmiş Milletler, Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlara Deklarasyondur" başlıklı ve tamamına yukarıda yer verilmiş olan bildirge itibarıyla, güvenlik güçlerinin PKK Örgütü mensuplarına karşı mücadele ettiklerinin

herkesçe bilinen bir keyfiyet olmasına ve bildirgede güvenlik güçlerine karşı savaştıklarından söz edilen ve "gerilla" deyimiiyle anılanlardan amacın bu örgüt mensupları olduğunun açık bulunmasına göre, bildirgenin parti genel merkezinde başkalarının imzalamasına arz edilmesi ve başta davalı partinin genel sekreteri Ahmet Karataş olmak üzere, genel sekreter yardımcıları Kemal Okutan, Cabbar Leygara, İstanbul il başkanı Felemez Başbuğa, Diyarbakır il başkanı Hüseyin Turhallı, Bursa il başkanı Murat Dağdelen, İzmir il başkanı Hikmet Fidan, Şanlıurfa il başkanı Abdülmuhsin Melik, Hakkari il başkanı Hamit Geylani, parti meclisi üyeleri Mesut Uysal, Aysel Doğan, Habip Kılıç, İstanbul il Sekreteri Orhan Kaya, il Saymanı Nevroz Türk, yönetim kurulu üyeleri Emin Köse, Besra Eksen, Nabi Barut, Zeki Albayrak, Merat N.Çetin, Suna Aras, Ali İncesu, F.Ferda Çetin, Orhan Tural, İsmet Erdemli, Mustafa Olcayto, Bakırköy ilçe başkanı Mahmut Özgür, Büyükçekmece ilçe başkanı Ahmet Budaksız, Eminönü ilçe başkanı Salih Turan, Fatih ilçe başkanı Davut Karadağ, Gaziosmanpaşa ilçe başkanı Mahmut Can, Sarıyer ilçe başkanı Serap Mutlu, Umraniye ilçe başkanı Hüseyin Yakut, Üsküdar ilçe başkanı Niyazi İletmiş, Zeytinburnu ilçe başkanı Günay Kaya, Yalova ilçe başkanı Hekim Coşkun, Batman il başkanı İlhan Çalar, Van il başkanı Şahabettin Özarslaner, Van merkez ilçe başkanı M.Ali Durmaz, Gevaş ilçe başkanı Nevzat Altındağ, Erciş ilçe başkanı Süleyman Bilici, Özalp ilçe başkanı Reşit Bağcı, Çatak ilçe başkanı Nezir Öcek, Van il saymanı Gafur Çemberlitaş, Van il yönetim kurulu üyeleri Muhittin Çelik, Naif Uğraş, Nurettin Harlar tarafından imzalanması suretiyle uluslararası siyasal kuruluşlar ve uluslararası kamuoyu nezdinde, hedefi Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı mücadele yoluyla devlet idaresinden ayırarak ayrı bir devlet kurmak olan PKK. örgütü lehine sempati oluşması, ona destek sağlanması ve bir siyasal kimlik kazandırılması amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

IV- Kapatma Sebepleri ve Değerlendirme

A) Siyasal partilerin uymadıkları taktirde kapatma sebebi olabilecek hususlar ile kapatma kararı verilebilecek haller 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasasında davayı ilgilendirdiği oranda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

2820 sayılı Siyasal Partiler Yasasının 78 inci maddesinin (a) bendi ile ilgili bölümü şu hükmü getirmiş bulunmaktadır:

"Siyasi partiler:

a- Türkiye Devletinin...Anayasanın başlangıç kısmında ve ikinci maddesinde belirtilen esaslarını; Anayasanın 3 ncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline...dair hükümlerini değiştirmek;

.....İrk ayırımı yaratmak....

Amacını güdümezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunmazlar, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

b-.....İrk...esaslarına dayanamaz .....lar.

...."

80 nci maddesi ise şöyledir:

"Siyasi partiler Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar."

81 nci maddesinin ilgili bölümünde şu hükümler yer almıştır:

"Siyasi partiler:

a) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî kültür...veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmezler.

b- Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar."

Siyasi partilerin amaçları ve faaliyetleriyle ilgili bu yasal düzenleme serisi içinde sözü edilen hükümlerin anayasal dayanaklarını Anayasanın 176 ncı maddesi uyarınca metnine dahil olan başlangıç kısmı ile 2, 3, 14 ve 68 nci maddeleri teşkil etmektedir.

Anayasa'nın, Cumhuriyetin ve dolayısıyla devletin niteliklerini belirleyen 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin diğer nitelikleri yanında Atatürk milliyetçiliğine bağlı ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayandığı ifade edilmiştir.

Bu maddenin yollama yaptığı başlangıç kısmında ise, Anayasa'nın ...."hiç bir düşünce ve mülahazanın Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve milletiyle bölünmezliği esasını...Atatürk milliyetçiliği ilke ve inkılapları karşısında koruma göremeyeceği..." fikir, inanç ve kararıyla anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

2 nci maddenin gerekçesinde, Atatürk milliyetçiliği, bütün fertlerin kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, diğer bir deyişle millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde yaşamaları olarak tanımlanmıştır.

Başlangıç kısmında vurgulanan Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esası, Anayasanın 3 ncü maddesinde yer alan, "Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür, dili Türkçedir..." cumlesiyle tekrar ve teyit edilmiş; 14 ncü maddesinde ise Anayasadaki hak ve hürriyetlerden hiçbirinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak..., dil, ırk...ayırımı yaratmak... amacıyla kullanılamayacakları esası getirilmek suretiyle temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması önlenmek istenmiştir.

Anayasa koyucunun bir tarihsel olgu ve hukuki temel niteliğindeki devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesine karşı gösterdiği duyarlılığa işaret etmesi bakımından bu ilkeye sadece başlangıç kısmında ve belirtilen maddelerde yer vermekle kalmayıp, aynı zamanda devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen 5 nci, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasıyla ilgili 13 ncü, basın hürriyetini düzenleyen 28 ve 30 uncu, dernek kurma hürriyetini düzenleyen 33 üncü, gençliğin korunmasını düzenleyen 58 nci, siyasi partilerin tüzük ve programlarının uyacakları esasları düzenleyen 68

nci, yüksek öğretim kurumlarını düzenleyen 130 uncu, radyo-televizyon idaresi ve kamuyla ilişkili haber ajanslarını düzenleyen 133 üncü, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını düzenleyen 135 inci maddelerinde bu ilkedan söz ederek ona aykırılık teşkil eden suçlara bakmakla görevli olmak üzere 143 üncü maddesiyle özel bir mahkeme (Devlet Güvenlik Mahkemesi) kurduğu, giderek bu ilkeyi 81 inci maddesinde milletvekili, 103 üncü maddesinde Cumhurbaşkanı yemini metinlerine dahil ettiği görölmektedir.

Bu ilkeyle doğrudan bağlantılı olarak Anayasa'nın duyarlılık gösterdiği bir diğer husus da dil konusudur. Nitekim 3 ncü maddesinin 1 nci fıkrasında Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu belirtilmiştir. Devlet dilinin Türkçe olması bütün resmi işlerde Türkçenin kullanılması, resmi belgelerin Türkçe düzenlenmesi ve resmi yazışmaların Türkçe yapılması anlamına gelir. Madde gerekçesinde Türkçenin Türkiye'de yaşayanların resmi dili olduğu ifade edilmiş ise de Türkçe'nin sadece resmi bir dil olduğu iddiasına set çekmek amacıyla madde Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonunca bugünkü haline getirilmiştir. Anayasamızın 26. maddesinin üçüncü fıkrasında düşüncelerin açıklanması ve yayınlanmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilin kullanılmayacağı; eğitim ve öğretim hakkını düzenleyen 42 nci maddesinin son fıkrasında da uluslararası sözleşmeler saklı kalmak üzere, Türkçeden başka hiç bir dilin eğitim ve öğretim kurumunda Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamayacağı esas ı öngörülmüştür.

Sözü edilen ilkelere gerekli güvenceyi sağlamak bakımından Anayasa'nın 4 ncü maddesinde, Atatürk milliyetçiliği ve başlangıçta belirtilen temel ilkeleri de içeren 2 nci maddesi ile Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu hususunun da yer aldığı 3 ncü maddesinin değiştirilemeyeceği ve değiştirilmesinin teklif edilemeyeceği kuralı getirilmiş, siyasî partiler yönünden bir yaptırım olarak da 14 ncü maddede öngörölen sınırlamaların dışına çıkan siyasî partilerin temelli kapatılması 69 uncu maddede kabul edilmiştir.

Anayasadan alınan ilhamla düzenlenmiş bulunan 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa'nın 14 üncü maddesine benzer şekilde, "Siyasî parti kurma hakkı Anayasa'nın başlangıç kısmında yer alan temel ilkelere aykırı olarak ve Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak...dil, ırk ayrımı yaratmak.... amacıyla kullanılamaz" hükmü getirilmiş, dördüncü kısmında "

"Siyasî Partilerle ilgili Yasaklar" başlığı altında işbu davaya esas teşkil eden 78, 80 ve 81 inci maddeler de dahil olmak üzere birtakım yasaklayıcı hükümler sevk edilmiş; tüzük ve programlarındaki veya belirli kurullarının karar, genelde, ya da bildirgelerindeki yahut seçim münasebetiyle partiyi temsilen yapılan radyo-televizyon konuşmalarındaki aykırılık hallerine ek olarak, 101 inci maddesinin (b) bendinde genel başkan, genel başkan yardımcısı veya genel sekreterin dördüncü kısımda yer alan maddeler hükümlerine aykırı nitelikte sözlü ya da yazılı beyanda bulunmaları halinde de o partinin Anayasa Mahkemesi'nce kapatılması öngörülmüştür. Bu hüküm ile, yasa da sayılan bu sınırları taşıyan partili kişilerin her türlü beyanlarının bu yasa bakımından parti tüzeli kişiliğini bağlayıcı nitelik taşıdığı ve beyanların öncelikle Anayasadaki ve daha sonra yasanın dördüncü kısmındaki hükümlere aykırı olması halinde o partinin kapatılma yaptırımına maruz kalacağı açıkça belirlenmiştir.

İddianamenin içeriğinden de anlaşılacağı üzere, davalı parti hakkındaki işbu kapatma davasının dayanaklarından birinin partinin genel başkan, genel başkan vekili ve genel sekreteri sıfatlarını taşıyan yöneticilerinin çeşitli beyanları teşkil etmektedir. Bu kişilerin beyanlarının parti tüzel kişiliğini bağlayıcılığına dair kanuni faraziye bir yana bırakılsa bile, tamamı iddianameye aktarılmış olan bu beyanların bir kısmının, davalı partinin büyük kongresinde veya taşra örgütleri kongrelerinde, bir kısmının da genel merkez ya da taşra örgütleri tarafından tertiplenmiş toplantılarda partideki sıfatları altında yapılmış olması karşısında, bunların davalı partiyi doğrudan doğruya ilzam edeceğinin kabulü gerekir. Esasen, partiyi bağlayıcı açıklamalar yapma yetkisini, davalı parti tüzüğü'nün 23 üncü maddesi genel başkana, 30 unca maddesi genel sekretere vermektedir.

2820 sayılı yasa, dördüncü kısmının birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan esas ve değerlere Anayasaya paralel olarak büyük önem atfetmekte, bunlara karşı partiler tarafından yapılabilecek tecavüzlerin kapatılma yaptırımıyla karşılaşmasını öngörmüş bulunmaktadır.

Yasanın 78 nci maddesi siyasi partilere, davanın konusuyla sınırlı kalmak üzere, şu hususları yasaklamaktadır.

(1) Türkiye Devletinin...Anayasanın Başlangıç kısmında ve 2 nci maddesinde belirtilen esaslarını, (2) Anayasanın 3 üncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline...dair hükümlerini değiştirmek amacının gütmek veya bu amaca yönelik faaliyette bulunmak, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik etmek, (3) ırk esaslarına dayanmak,

Günümüzde sadece bir teşkilatlanma kanunu olmaktan çıkarak aynı zamanda belirli bir siyasi, ekonomik ve sosyal felsefe anlamında birer ideolojik belge niteliğini kazanan anayasalar devletin kuruluşuna egemen olan fikir ve düşünce sistemini ortaya koyar ve bu sistemi devletin siyasi ve hukuki temeli yapar. Anayasa kuralları bir taraftan devletin esas yapısını şekillendirirken diğer taraftan da onun oluşturduğu fikir ve düşünce sistemi, şekillendirilen devlet yapısına öz ve içerik kazandırır.

Bu açıdan bakıldığında Anayasamızın 176 ncı maddesinin birinci fıkrası, felsefesi, ideolojisi, fikir ve düşünce sistemi anlamında dayandığı temel görüş ve ilkelerin başlangıç kısmında belirtildiğini söylemektedir. Ancak başlangıç kısmının yanında 2 ve 3 üncü maddelerdeki esasların da bu temel görüş ve ilkelere dahil olduğunu kabul etmek gerekir. Aksi takdirde, bu maddelerdeki esasların 4 üncü maddedeki değiştirilmezlik kuralıyla koruma altına alınmasının bir anlamı kalmazdı.

Anayasa'nın başlangıç kısmı aynen şöyledir:

"Ebedi Türk vatan ve milletin bütünlüğüne ve kutsal Türk Devletinin varlığına karşı, Cumhuriyet devrinde benzeri görülmemiş bölücü ve yıkıcı kanlı bir iç savaşın gerçekleşme noktasına yaklaştığı sırada;

"Türk milletinin ayrılmaz parçası olan Türk Silahlı Kuvvetlerinin, milletin çağrısıyla gerçekleştirdiği 12 Eylül 1980 hareketi sonucunda, Türk Milletinin meşru temsilcileri olan Danışma Meclisince hazırlanıp, Millî Güvenlik Konseyince son şekli verilerek Türk Milleti tarafından kabul ve tavsip ve doğrudan doğruya O'nun eliyle vazolunan bu ANAYASA:

"-Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılap ve ilkeleri doğrultusunda;

"-Dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak: Türkiye Cumhuriyetinin ilelebet varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde;

"-Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun ıcapleriyle belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

"-Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

"-Hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığı Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı;

"-Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

"-Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kaderlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetine kesin saygı, karşılıklı işten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve <Yurtta sulh, cihanda sulh> arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;

"Fikir, inanç ve kararıyla anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere,

"Türk Milleti tarafından, demokrasiye açık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur."

Buna göre başlangıç kısmı şu ilkeleri içermektedir:

(1) Atatürkçü milliyetçilik anlayışı ve onun ilke ve inkılapları (2) Türkiye Cumhuriyetinin dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olduğu, (3) Egemenliğin kayıtsız ve şartsız Türk milletine ait bulunduğu, (4) Hiç bir düşüncenin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında koruma göremeyeceği, (5) Din duygularının devlet işlerine ve politikaya karıştırılmayacağı, (6) Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kaderlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri açıklanarak, "Türkiye Cumhuriyetinin toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu", 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise, "Türkiye Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu" ifade edilmiştir.

Anayasanın felsefi, dünya görüşü, kendi deyimiyle temel görüş ve ilkeleri içinde davaanın konusu itibarıyla üzerinde durulması gerekenler, Atatürk milliyetçiliği ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu ilkeleridir.

Hem başlangıçta hem de 2 nci maddede sözü edilen Atatürk milliyetçiliği, 2 nci maddenin gerekçesinde, bütün fertlerin kaderde, kıvançta ve tasada ortak ve bölünmez bir bütün teşkil etmeleri olarak belirtilmiştir. Başlangıç'ın dokuzuncu paragrafında, Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduklarının ifade edilmesi de aynı niteliktedir.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren meydana getirilmiş olan bütün Anayasalarımızda yer alan ve bu bakımdan tarihsel ve geleneksel bir nitelik kazanmış bulunan bu milliyetçilik anlayışı modern milliyetçilik anlayışıdır. Buna göre, çeşitli kökenlerden gelseler bile, fertleri bir araya getiren, bir arada yaşayan şey onlardaki buna ait duygu, düşünce ve irade birliğidir. Subjektif nitelikteki bu milliyetçilik anlayışında ana unsur ferdin kendi gibi onlarla birlikte kaderde, kıvançta ve tasada ortak ve bölünmez bir bütün oluşturdıkları duygu ve düşüncesidir. Bu itibarla Atatürk milliyetçiliği sınırları belli olan ve bölünmez vatan esasına dayanır. İrkçılığı red eder. İrk düşüncesine ve kökence başka görünen toplulukları bütünden ayrı sayılması düşüncesine yer vermez. Kültür milliyetçiliğidir. Yani kökenleri ne olursa olsun fertleri ortak bir kültüre mensup oldukları bilinci etrafında toplar, onları "tek ulus" yapısı içinde kaynaştırıp, bütünleştirir. Nitekim, Yüksek Mahkemeniz de 20.7.1971 gün, Esas 1971/3 (Parti Kapatılması, Karar: 1971/3 sayılı kararında, Türk milliyetçiliğinde ırk düşüncesi ve kökence başka görünen toplulukların ayrı tutulması düşüncesinin yer almadığını; 27.11.1980 gün Esas: 1979/31, Karar: 1980/59 sayılı kararında, Anayasanın ırkçılık, turancılık ya da din veya mezhep doğrultusunda bütünleşmeyi amaçlayan inanışları reddeden, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan, birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışına sahip olduğunu; 18.2.1985 gün Esas: 1984/9, Karar: 1985/4 sayılı kararında, Atatürk milliyetçiliğinin Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan dil, ırk ve din gibi düşüncelerle yapılacak her türlü ayrımı reddeden, birleştirici ve bütünleştirici ve anlayışı temsil ettiğini belirtirken aynı esaslara işaret etmiş bulunmaktadır.

Millî devlet olmanın bir sonucu olan devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün teşkil etmesi ilkesi ise iki anlam ifade eder. Devletin ülkesiyle bir bütün olması, dışa karşı bağımsızlığını ve ülke bütünlüğünün korunması; Milletiyle bütün olması ise, azınlık yaratılmasının önlenmesi, bölgelilik ve ırkçılık yapılmaması ve eşitlik ilkesinin korunması demektir.

Dil konusuna verilen önemi gösterir şekilde getirilmiş olan Anayasal düzenlemeden ise yukarıda söz edilmiş bulunmaktadır.

Birbirini tamamlayan modern Türk millîyetçiliği anlayışı ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesi bu şekilde Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeler arasında yer almakta ve Siyasî Partiler Yasası da Anayasa'nın bu konudaki duyarlılığını siyasî partiler bakımından devam ettirmektedir.

Siyasî Partiler Yasasının 78.inci maddesinin (b) bendinde yasaklanan bir husus da siyasî partilerin ırk esasına dayanmalarıdır. Buna göre; siyasî partiler belirli bir ırka mensup olanların toplandıkları, sırf onlara mahsus bir parti olduklarını iddia edemeyecekler veya bu amaçla örgütlenemeyeceklerdir. Aksine davranışa cezası verilmesi halinde bundan öncelikle devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün zarar göreceği muhakkaktır.

Siyasî partiler bakımından bir diğer yasaklama yasanın 80.inci maddesinde öngörülmüş olan Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını gütmek ve bu amaca yönelik faaliyette bulunmaktadır. Maddenin gerekçesinde devletimizin federe ve konfedere devletler ve siyaseten özerk kuruluşlar gibi teklik ilkesine aykırı bir nitelik taşımadığı bu ve buna benzer ayrılmalar devletin ve milletin bütünlüğü ilkesine ve toplum yararına ters düşeceğinden bu yolda bir amaç güdülmesinin madde ile yasaklandığı belirtilmektedir. Gerçekten, Türkiye Devleti tekil (unitaire) bir devlettir. Federe devletlerden oluşmuş değildir. Millî devlet olmanın yani bir milletin bağımsız devlet halinde örgütlenmesinin sonucu olan bu nitelik etnik, dinsel ya da başka herhangi bir düşünceyle ülkenin federe devletlere veya özerk bölgelere ayrılmasına izin vermez. Millî birliği kurmak ve devam ettirmek amacıyla devlet tekil biçimde oluşmuştur.

Yasanın 81.inci maddesinin (a) ve (b) bentleri de siyasî partilerin, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî.. kültür veya ... ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmeyi; Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmeyi ve bu yolda faaliyette bulunmayı yasaklamaktadır. Maddenin gerekçesine bakıldığında bu düşüncelerin yer aldığı görülmektedir:

"Ülkemizde Lozan Antlaşması ile kabul edilen azınlıklar dışında bir azınlık yoktur. Herhangi bir ülkede resmi dilin dışında bazı dillerin bilinmesi veya yer yer konuşulması azınlık yaratmaz. Hele siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi her bir alanda bütün haklara sahip ve borçlarla eşit bir şekilde yükümlü olan tek bir milletin evlatları arasında azınlıktan söz etmek mümkün değildir."

"Bir memlekette resmi dilin her vatandaş tarafından bilinmesi hangi alanda olursa olsun eşitlik ilkesinin hakkıyla uygulanabilmesi ve adlî ya da idarî işlerin çabukluk ve selametle yürütülmesi bakımından yararlı hatta zorunludur. Bu itibarla resmi dili genç ihtiyar, kadın erkek her vatandaşın bilmesini sağlamak devletin görevidir."

Maddenin (a) bendinde siyasî partilerin millî... kültür... ırk ya da dil ayrılığına dayalı azınlıklar bulunduğunu ileri sürmeyecekleri kabul edilmiştir. Gerekçede de açıklandığı üzere ülkemizde azınlıklar konusu 24 Temmuz 1923 tarihli Lausanne Antlaşmasıyla düzenlenmiş ve sadece müslüman olmayanlar azınlık kapsamına dahil edilmişlerdir. Bu düzenlemenin amacı, müslüman olma-

yanlara da müslümanlara sağlanan medeni ve siyasî haklardan yararlanma imkanı verilerek yasalar önünde din ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit olduğunu belirtmekdir. Bir de 18 Ekim 1925 tarihinde imzalanmış olan Türk-Bulgar Dostluk Antlaşmasında Türkiye'deki Bulgarların azınlık sayılmaları kabul edilmiş ise de Türk Devletinin laik mevzuatı kabul etmesini takiben bu azınlıklar bu statülerinden kendiliklerinden vazgeçmişlerdir. İşte Türkiye'deki hukuk sistemi itibarıyla bu iki antlaşmayla tanınanların dışında bir azınlığın var olduğu kabul ve iddia edilemez.

Elbette belirli bir büyüklükte toprağa sahip olan devletlerde din, mezhep, ırk, dil gibi unsurlar bakımından farklı insan toplulukları yani millet olgusuna oranla alt-topluluk olarak adlandırılabilir. Ancak, bu kesimlerin her birine azınlık hakkının tanınması devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesiyle çelişir. Üstelik bunlara mensup olanlar ortak geçmişten gelen tarihsel ve kültürel beraberlik anlayışı içinde kendi kaderlerini o ulusun kaderiyle özdeşleştirme iradesini tereddütsüz açığa vurmuşlarsa onlara azınlık hakkı tanınmasına gerek kalmaz. Nitekim, yaklaşık bin yıldan beri Anadolu toprağında yaşamakta olan Türkler ve diğer unsurlar birlikte aynı devletlerin çatısı altında yer almışlar, çeşitli zorluklara birlikte göğüs germişler çeşitli acılara birlikte katlanmışlar ve bunlara karşı birlikte mücadele vermişler, sevinçli günlerde birlikte mutlu olmuşlar; diğer taraftan gerek birbiriyle, gerekse çeşitli tarihsel, siyasal nedenlerle veya göç hareketleri sonucu başka insan topluluklarıyla karışıp kaynaşmışlardır. Böylece, ortak bir geçmişe, tarihe ve değer yargılarına dayanan tek bir ulusa mensup olma şuur ve iradesiyle "Türk ulusu"nu oluşturmuşlar ve Türkiye Cumhuriyetini kurmuşlardır. Bu bakımdan Türk ulusu çeşitli halklardan değil, kendi özgür iradesiyle ortak geçmişin oluşturduğu ortak kültürde birleşmeye karar veren tek halktan meydana gelmiştir. Gerçekten, Anayasamızın 66 ncı maddesinin birinci fıkrasında, Türk Devletine vatanşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk olduğu ifade edilmek suretiyle, Türk ulusundan sayılmanın tek şartının "vatanşlık bağı" olduğu, bunun dışında kalan dil, din ve ırk farklılıklarının nazara alınmayacağı, "Türk ulusu"nun bu suretle vatandaş sayılan bireylerin bütünlüğünü ifade ettiği kabul edilmiştir. Bunun sonucu olarak, bugün ırk, dil, din ya da mezhep ayrımına yer vermeyen, bireyler arasında tam bir eşitliğe dayanan Türk vatandaşlığı sıfat ve ayrıcalığına sahip herkes toplum hayatı içinde saygın bir yere ve hukuk düzenince tanınmış her hakka mutlak biçimde sahiptir.

Maddenin (b) bendinde ise, siyasî partilerin Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ya da yaymak yoluyla ülkede azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemeyecekleri belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu açıklama ve tespitlerin ışığı altında davalı partinin genel başkanları, genel başkan vekili ve genel sekreterlerinin yapmış oldukları konuşmalar incelendiğinde, işlenen temalar ve Siyasî Partiler Yasasına aykırılık halleri şu şekilde çıkmaktadır.

İncelenen konuşma ve demeçlerde;

- Türkiye Cumhuriyetinde sadece Türklerin var olduğunu kabul eden, buna karşı, Türklerin dışında bütün etnik yapıları reddeden bir politikanın ve bunun doğal sonucu olarak, baskıcı, otoriter ve asimilasyoncu bir uygulamanın benimsendiği, İnsan Hakları Evrensel

Beyannamesinin imzalanmasının durumunda bir değişiklik meydana getirmediği,

-Yetmiş yıldan beri uygulanan (resmi ideoloji olarak adlandırılan) red ve inkar politikasına rağmen Kürt halkının mevcut olduğu, sözkonusu resmi ideolojinin artık iflas ettiği, Kürt halkının dinamizminin yükseldiği, kendisini her alanda ifade eden bir döneme girdiği, (tabu olarak nitelendirilen), red ve inkar politikası bırakılmadıkça Türkiye'nin özgürleşemeyeceği,

- Demokrasinin önünde en büyük engelin Kürt sorunu olduğu, sorunun çözümünün barışçı ve demokratik bir ortamda tartışmak suretiyle olabileceği, bu sorunu Kürtler ile Türklerin omuz omuza ve kardeşçe çözecekleri, bu sorunu sadece Kürtlerin tartışmadığı, demokratik bir ortamda özgürce tartışılmadan çağa, akla, bilime uygun şekilde çözümlenmeden Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyeceği ve Türk halkının özgür olamayacağı, çünkü Türk halkının da baskı altında tutulduğu, onların da halklar arasında eşit ve adil olmayan zora dayalı ilişkileri kabullenmeye zorlandıkları, Kürt sorunu çözülmeden Türk halkının da özgür olamayacağı, bu sorun çözümlenmediği sürece, Türkiye'de demokrasiyi kurmanın ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamanın mümkün olmadığı,

- Dış politikada ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, yani ulusların kendi kaderlerini tayin edici bir politikadan yana oldukları, bu hakkın mutlaka ayrılma anlamına gelmediği, özgürlük ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşama demek olduğu,

- Kendi kaderini belirleme hakkının, her halk için olduğu kadar, Kürt halkı için de, tartışılmaz, vazgeçilmez, doğal bir hak olduğu, Birleşmiş Milletler örgütünü oluşturan devletlerin Kürtlerin yaşadığı tüm parçalarda Kürt halkının yurttuğu mücadeleye sessiz kalamayacakları, en kısa zamanda Birleşmiş Milletler kapsamında bir Kürt konferansı toplanarak soruna adil, uluslararası sözleşmelere uygun ve demokratik bir çözümün bulunması gerektiği,

- Yeni bir anayasa yapılarak bunun ışığında Kürt sorunu hakkında bir mutabakat çalışmasının başlatılması, herkesin katılacağı ortak bir çözümün bulunması, bu yeni anayasada Kürtlerin varlığı kabul edilerek Türkler ile Kürtlerin eşitliğine ve birliğine dayalı bir toplum düzeninin öngörülmesi gerektiği,

Kürt gerçeğinin eğitim yoluyla Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birlik anlayışına uygun olarak benimsenmesi gerektiği,

- Halkın Emek Partisi'nin programında Kürt sorununun demokratik ve siyasal yollarla çözümünü ilke olarak benimsedikleri; bütün halkların kardeşliğini, eşitliğini ve özgürlüğünü savunan, bunun Türkiye'nin tek kurtuluş yolu olduğunu düşünen ve politikasını üreten parti oldukları,

Beyan edilmek ve Türkiye Cumhuriyeti ülkesinin bir kısmı Kürdistan olarak nitelenip, adlandırılmak suretiyle yasanın 78 inci maddesinin (a) bendine aykırı olarak Türk ve Kürt halkları ve hatta diğer bazı etnik unsurlar ayrımı ısrarla işlenmek suretiyle aşağıda belirtilecek olan idari federasyon adlı modelden başlayıp, Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkını kullanmalarına kadar varan bir süreç içerisinde Kürtlerin Anayasadaki ulus bütünlüğünden ayrılmaları ve ayrı bir Kürt ulusunun oluşturulması esasının benimsendiği anlaşılmaktadır. Oysa Türkiye Cumhuriyeti devletinde birden fazla

ulusun varlığı söz konusu olamaz. Dili, dini, mezhebi, ırkı farklı da olsa Türk ulusu bütünlüğü içinde yer alan her birey Türk yuttaşıdır. Tarihsel bir gerçeğin ifadesi olan "Türk Uluğu" olgusunun ortadan kaldırılması sonucunu doğuracak, ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren iddialar ileri sürülemez.

Diğer taraftan yine bu konuşma ve demeçlerde;

- İlk defa içlerine sine sine içinde yer alabilecekleri, bizim diyebilecekleri bir partinin doğduğu, partinin en çok ezilen, en çok sömürülen, en çok baskı altında tutulanların partisi olduğu, sömürülen, baskı altında tutulan ve zulme uğrayan bir halk, Kürtler bu partiye sahip çıkıyorlarsa Halkın Emek Partisinin bundan onur duyacağı, bütün bunlara rağmen partile Kürtlerin partisi deniyorsa demek ki en çok onların ezildiği, sömürüldüğü, zulmedildiği, Kürtlerin en çok ezildikleri söyleniyorsa, Kürtlerin de partisi olmaktan onur duydukları,

- Ekonomik ve etnik özelliklerinden dolayı Türkiye'de en fazla ezilenler Kürt halkı olduğundan, bunların ezilenlerin hakkını koruyan Halkın Emek Partisi'ni desteklemelerinden daha doğal bir şeyin olamayacağı,

- Türkiye'deki bütün etnik yapıların partisi oldukları,

ifade edilmek suretiyle, 2820 sayılı Yasanın 78 nci maddesinin (b) bendine aykırı olarak davalı partinin belli bir ırka mensup olanların ve hatta daha da ileri gidilip Türkiye Cumhuriyetinde yaşıyan "etnik yapı" şeklinde ifade ettikleri değişik kökenli bireylerin bu kökenleri vurgulanarak onların da partisi olduğu ileri sürülmekte ve böylece parti bir yönüyle de ırk esasına dayandırılmaktadır.

Genel Başkan Feridun Yazar tarafından verilen bir demeçte, Üniter devlet kavramını Türkiye'nin sınırlarının değişmemesi anlamında aldıkları, ancak Türkiye Cumhuriyetinde üniter devletten kast edilenin inkarcı politika olduğu, bunun da katı bir merkezîyetçiliği beraberinde getirdiği, devletin bu inkarcı ve merkezîyetçi uygulamadan vazgeçerek bütün Türkiye'de halklarının eşitliğine ve gönüllü birliğine dayalı politikaların üretilmesi gerektiği belirtildiği gibi (1.6.1992 tarihli Milliyet Gazetesi) yerel yönetimlerin merkezi devletin denetiminden kurtararak mali ve idari özerkliğe kavuşturulması (5.2.1992 tarihli Sabah Gazetesi), daha sonra da aynı doğrultuda olmak üzere, Türkiye'de üniter devletin buğüne kadar uygulandığı biçimde sorunları çözemediği, bu nedenle merkezîyetçi devlet sisteminin otonom bölgeler veya federasyon, yahut idari federasyon denilen şekilde değişmesi gerektiği, uygulanmasından yana oldukları idari federasyon biçiminde o bölgenin yönetim şeklinin, kullanılacak dilin, yapılacak yayınların o yerde belirleneceği, o yerde vergi toplanıp, yine o yerde harcanacağı, ancak bir kısmının devlete gönderileceğinin ifade edilmesi (1.6.1992 tarihli Milliyet Gazetesi) suretiyle, sırf bazı hizmetlerin daha iyi görülebilmesinin ve sorunların çözümlenebilmesinin birden çok ili içine alan çevrede teşkilatlanmayı gerektirdiğini dikkate alan Anayasanın, merkezi, idareyi düzenleyen 126 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında sadece kamu hizmetlerinin görölmesinde verim ve uyum sağlanmaya yönelik olmak üzere birden çok ili içine alacak şekilde kurulabileceği öngörölen merkezi idare teşkilatı modeliyle 127 nci

maddesinin son fıkrasında öngörülen ve yine münhasıran belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla yönelik olarak mahalli idarelerin kendi aralarında Bakanlar Kurulu'nun izniyle kurulabilecekleri birlik modelini aşan, vergi toplama ve toplanan vergilerin mahallinde harcanması, yönetim şeklinin ve Anayasanın değiştirilemeyecek olan 3 üncü maddesindeki Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu hükmü de gözardı edilerek, kullanılacak dilin ve yapılacak yayınların mahallinde belirlenmesi gibi, parti programındaki yerel yönetim örneğini aşan, adeta siyasal amaçlı yerinden yönetim modeline yaklaşan, özerk bölge niteliğinde, giderek federalizme yol açabilecek "idari federasyon" adı verilen kuruluşların, artık yetersiz kalmaya başladığı belirtilen tekil devletin yerine oluşturulmasının önerildiği ve böyle bir modelin önerilmesiyle de 2820 sayılı yasanın 80 inci maddesine aykırı olarak devletin tekliği ilkesini değiştirme fikrine sahiplenilip bu yolda beyanda bulunulduğu çok açık biçimde ortaya çıkmaktadır.

Tamamı iddianameye alınmış olan konuşma ve demeçlerde;

- Halkların ve insanların kardeş oldukları ama birinin dövdüğü, birinin dövdüğü bir kardeşliğin değil, eşit bir kardeşliğin istendiği,

- Kürt ile Türkü omuz omuza birleştirip demokrasi mücadelesi verme gibi bir görevlerinin olduğu,

- Nevruz'un zulme karşı direniş, mücadele, başkaldırı, özgürlük talebinin yükseldiği, zulme, sömürüye, baskıya başkaldırışın sembolleştiği bir gün ve Kürt halkının özgürlük bayramı olduğu, sömürüye ve sömürgeciliğe karşı herkesin mücadele ve dayanışma azminin bilinerek kenetlendiği bir gün olduğu, Kürt halkının direnme ruhunu, mücadele geleneğini simgeleyen Nevruz'un yeniden doğuşu dile getirdiği, özgürlük ve demokrasi mücadelesi veren kendilerinin de yeniden doğdukları, zulme ve baskıya karşı mücadele azimlerini yükselttikleri, Kürt halkının özgürlük tutkusundan vazgeçmediği, daima onu kışkandığı; Buradan (konuşma kürsüsünden) Kürt, Arap, Çerkez, Laz, Arnavut, Pomak herkese seslenilerek davalı partinin ezilen, sömürülen, baskı altında tutulanların partisi olduğu,

-Halkların gönüllü birliğine, tam eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzenin kararlı savunucusu ve mücadelecisi olacakları,

- Kürt halkının yıllardan beri insanlık haklarını kullanamadığı, hiç bir haklarının bulunmadığı,

- Halkın Emek Partisi olarak halkların eşitliğinden ve kardeşliğinden yana oldukları, hedeflerinin eşitlik ilkesine dayalı, halkların gönüllü birliği olduğu, onun için mücadele ettikleri,

- Edirne'den Van'a kadar Kürt, Türk ve diğer bütün azınlık halkların, emekçilerin ortak sesi oldukları,

- Kürt sorununun Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan beri mevcut olduğu, Cumhuriyetin Türk ve Kürt halkları tarafından birlikte kurulmuş olmasına rağmen daha sonra Kürt halkının tamamen dışlandığı,

- Kürt halkının kimliksiz olmak istemediği, özgür olmak istediği, Kürt halkının Türk halkıyla bir alıp veremediğinin

bulunmadığı, Kurt halkının özgürlük ve kardeşlikten, siyasi çözümden yana olduğu,

Beyan edilmekte ve Ahmet Karataş'ın genel başkavakili sıfatıyla 15.12.1991 tarihinde yapılan 1.Olağanüstü Büyük Kongrede yaptığı konuşmasına "Kürt, Türk, Laz, Çerkez, sıcak Türkiye halkı", genel sekreter sıfatıyla 1.3.1992 tarihinde İstanbul'da yapılan mitingdeki konuşmasına da "bu ülkenin Türk, Kürt, Arap, Çerkez, Laz bütün insanları" sözleriyle başlaması suretiyle 2820 sayılı yasanın 81 inci maddesinin (a) bendine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde dil ve ırk ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğuna işaret edilmektedir.

Davalı parti sorumlularının konuşma ve demeçlerinde;

- Kürt halkının özgürlük tutkusundan hiç bir zaman vazgeçmediği, daima onu kışkandığı, o yüzden de kültürünü ve ulusal değerlerini hep ayakta tutmasını bildiği,

- Kürtlere okumanın, yazmanın. Kürt kültürünü araştırmanın yasak olduğu,

- Kürt halkının Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğü içinde kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istediği, devleti ele geçirenlerin inkarcı politikalarla Kürtleri eritmek istedikleri,

- Kürt sorununun çözümü için öncelikle Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini ifade edebilmesinin önündeki engellerin kaldırılması ve geliştirilmesi olanaklarının yaratılması gerektiği,

- Yeniden yapılacak bir Anayasada Kürtlerin dil, inanç ve kültür özgürlükleriyle Kürtçe eğitimi, öğrenimi ve diğer haklarını kullanmalarına olanak verecek yeni yasal düzenlemelerin topluma ve devlete benimsetilmesi gerektiği,

Belirtilmek suretiyle de, 81 inci maddenin (b) bendine aykırı davranılmakta ve Türk dili ve kültüründen başka bir dili ve kültürü korumak, geliştirmek yoluyla azınlık yaratılarak ulus bütünlüğünün bozulması amacı güdülmektedir. Oysa şurası bir gerçektirki; Anayasa ve yasalarda yurttaşlar arasında ne ırk, ne dil, ne de başka herhangi bir nedenle ayırım yapılmasını öngören bir hüküm bulunmaktadır. Devlet, bireylerin soy kökenlerine karşı tarafsız ve ilgisizdir. Hiç kimsenin ve bu arada Kürt kökenli olanların kendi kimliklerini ifade etmelerine bir engel yoktur. Ancak, burada önemli olan, bir azınlığa ya da bir ulusa mensup olmayı ileri sürmeksizin, kimliğin Türk ulusu bütünlüğü ve bu bütüne mensup olduğu ruh ve bilinci içinde anlatılmasıdır. Aksine düşünceler bu bütünlüğü bozacağından ve devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşüreceğinden koruma görevi.

Bu durumda; davalı parti tüzel kişiliğini beyanlarıyla sorumlu kılabilecekleri öngörülmüş olan genel başkan ve genel sekreter gibi görevlilerinin, 2820 sayılı yasanın dördüncü kısmında yer alan 78 inci maddesinin (a) ve (b) bentleri, 80 inci maddesi ve 81 inci maddesinin (a) ve (b) bentleri hükümlerine aykırı konuşma ve açıklamalarda bulunmaları sebebiyle, davalı partinin aynı yasanın 101/b madde ve fıkrası uyarınca kapatılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

B) Davalı parti yönünden söz konusu olan bir diğer kapatma sebebi ise 2820 sayılı yasanın 103 üncü maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre, "Bir siyasi partinin kanunun 78 ila 88 ve 97 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin subuta ermesi halinde o siyasi parti Anayasa Mahkemesi'nce kapatılır."

Kanuna aykırı siyasi faaliyetlerin mihrakı olma halinin nasıl anlaşılacağını, kanunun kullandığı deyimle nasıl sübuta ereceğini aynı maddenin ikinci fıkrası belirtmiştir. Şöyle ki; "Bir siyasi partinin yukarıda yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, 101 inci maddenin (d) fıkrasının uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet meclisindeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca zımnen veya sarahaten benimsendiğinin sübuta ermesi ile olur."

Şu halde, madde hükmüne göre, bir siyasi partinin kanunsuz siyasi faaliyetlerin mihrakı haline gelmesi sebebiyle kapatılabilmesi için, (1) yasanın dördüncü kısmında yer alan 78 ila 88 ve 97 nci maddelerindeki yasaklamalara aykırı fiillerin o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlenmesi, (2) bu fiillerin yoğun bir biçimde işlenmiş olduğunun o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya parlamentodaki grup genel kurulu yahut grup yönetim kurulunca açıkça veya zımnen benimsendiğinin belirlenmesi gerekir.

Bu açıklamaların ışığı altında davalı partiye mensup üyelerin işledikleri fiiller ile haklarında yapılan adli işlemlere göz atıldığında aşağıdaki hususların ortaya çıktığı görülmektedir:

1. Halkın Emek Partisi Adana il başkanı (halen genel sekreter yardımcısı) Kemal Okutan ile il yönetim kurulu üyeleri Mehmet Ali Çakıcı, Ahmet Karatekin, Tacettin Bakır ve Yüreğir ilçe örgütü başkanı Nihat Turkmenoğlu'nun 19.3.1991 günü Adana Dağlıoğlu mahallesindeki bir kahvehanede toplanarak 20.3.1991 günü Nevruz Bayramıyla ilgili olarak yürüyüş yapılacağını söyledikleri ve mahalle içinde dolaşarak sakinleri yürüyüşe davet ettikleri, belirtilen günde adları geçenlerin de dahil oldukları bir grubun mahalledeki sağlık ocağı önünde toplanıp, kadın ve çocuklarla birleşerek şehir merkezine doğru kanunsuz olarak yürüyüşe geçtikleri, topluluk içinde bulunanlardan bazılarının ellerinde "biji nevroz", "Nevroz Ave Prozbe" yazılı pankartlar ile 1982 yılında ölen PKK örgütü militanı Mazlum Doğan'ın resmini taşıdıkları ve hep birlikte "yaşasın kurdistan", "kahrolsun faşist Türk devleti" "yaşasın nevroz ve PKK ve Apo", "haydi Kürt halkı el ele hep birlikte Kürdistanı kuralım" diye slogan attıkları, Mehmet Reşat Şimşek ve Mehmet Nur Şimşek isimli kişilerin hayali bir Kürdistan bayrağı taşıdıkları, daha sonra topluluğun, önünü kesen kolluk güçleriyle çatışmaya girdiği ve polis araçlarını tahrip ettiği iddiasıyla Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 15.4.1991 gün, 1991/51 sayılı iddianame ile o yer Devlet Güvenlik Mahkemesine 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 ve T.Ceza Yasasının 516/ilk, 517, 522; 516/3, 517, 522; 258/2 maddeleri uyarınca kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği

2. Halkın Emek Partisi İçel Merkez ilçe örgütü başkanı Ahmet Köse ile yönetim kurulu üyeleri Ali Aslan, Nesimi Erdem, Selami Turhan, Hülya Ayhan, M.Ali Coşkun, Vecdi Köylüoğlu, Ali Deniz

ve İbrahim Bitkin'in "İrkçılıkla Mücadele Günü" ile ilgili olarak etkinlik kararı alıp, bu amaçla 21.3.1991 tarihinde Mersin'de düzenledikleri toplantıda 21 Mart'ın Nevruz'un Kürtlerin bağımsızlığına kavuştukları gün olarak her yıl kutlanacağını, bu günün kendileri için bir bayram günü olduğunu belirttikleri, toplantı sırasında yapılan konuşmaların içeriğinde yer alan beyanlarla sanıkların bölücülük propagandası yaptıkları iddiasıyla adları geçenler hakkında Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 19.3.1992 gün, 1992/51 sayılı iddianame ile o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesi uyarınca kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

3.a) Halkın Emek Partisi Şişli ilçe örgütü tarafından 8.5.1991 tarihinde "Dersim Gecesi" adı altında düzenlenen toplantıda yaptığı konuşmanın devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu nitelikte olduğundan bahisle İstanbul il örgütü başkanı Osman Özçelik hakkında,

b) Fatih ilçe örgütü tarafından 25.5.1991 tarihinde "Bahar ve Özgürlük" adıyla düzenlenen toplantıda yaptığı konuşması devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı görülerek, ilçe başkanı Hikmet Can Özdemir ile il başkanı Osman Özçelik hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesi uyarınca cezalandırılmaları için İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 13.8.1991 gün 1991/401 sayılı iddianame ile o yer Devlet Güvenlik Mahkemesince kamu davası açıldığı ve devam ettiği,

4. Halkın Emek Partisi Derik ilçe örgütü başkanı Mehmet Ata Zeren ile Osman Karakaş, Fatime Sayar, Cebraeli Sayar ve Remzi Dağ'ın 31.5.1991 günü Derik ilçesinde bulunan parti binasında başlatılan açlık grevine katılarak hep birlikte Kürtçe olarak "meş'aleyi yaktık temeli attık", "Kürdistanı kuracağız", "biji biji Kürdistan", "PKK'nın partisinde toplanalım", "Kürtlerin partisi", "duvarları yıkacağız, hedefe varacağız", "şehitlerimizin kanıyla zafere ulaşacağız", "ihtilal, ihtilal, ihtilal" gibi bolucuk ve bölgeci sloganlar attıkları iddiasıyla adları geçenler hakkında Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 9.7.1991 gün ve 1991/435 sayılı iddianameyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8 inci maddesi uyarınca cezalandırılmaları için kamu davası açıldığı,

5. 5.7.1991 günü bilinmeyen kişilerce öldürülen Halkın Emek Partisi Diyarbakır il başkanı Vedat Aydın'ın 10.7.1991 tarihindeki cenaze töreninde toplanan ve İstasyon Maydanına doğru yürüyüşe geçen kimselerin toplu halde ve sık sık "yaşasın Kürdistan", "yaşasın PKK", "vur gerilla vur, Kürdistanı kur", "Kürdistan Türklere mezar olacak", "Kürdistan faşizme mezar olacak", "kahrolsun Türkiye Cumhuriyeti", "faşist TC. ordusundan hesap soracağız" ve benzeri şekilde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine sloganlar attıkları, güvenlik güçlerine saldırıp, taşladıkları, polis karakollarına ateş ettikleri, polis otomobillerini tahrip ettikleri iddiasıyla Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 31.7.1991 gün, 1991/501 sayılı iddianame ile o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde başta Şanlıurfa il başkanı Abdülmuhsin Melik ve 38 parti üyesi olmak üzere toplam 328 kişi hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1, 2911 sayılı Yasanın 33/c, T.Ceza Yasasının 258/2, 516, 517, 522 maddeleri uyarınca kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

6. Halkın Emek Partisi Manisa Merkez ilçe örgütü başkanı Celal Bedikanlı'nın 21.7.1991 tarihinde partinin Turgutlu ilçe binasının açılış törenindeki konuşmasında, üniter bir devlet olan Türkiye Cumhuriyetini sömürgeci olarak nitelendirdiği, Kürtlerin sömürülmekte olduğunu, Kürtlerin ayrı bir halk olup, bağımsızlıkları için mücadele ettiklerini söylemek suretiyle tekil devletin parçalanmasını ve Kürtlerin özgürlüğe ve bağımsızlığa kavuşmalarını amaçladığı gerekçesiyle adı geçen in İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesince 10.12.1991 gün, 1991/133-133 esas ve karar sayılı kararıyla 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8, T.Ceza Yasasının 59/2 maddeleri uyarınca bir yıl sekiz ay ağır hapis, 41.666.666.- lira ağır para cezasına mahkum edildiği, hükmün Yargıtay Dokuzuncu Ceza Dairesinin 11.2.1992 gün, 1992/421-635 esas ve karar sayılı ilamıyla onanarak kesinleştiği, Cumhuriyet Başsavcılığımızca yapılan uyarı üzerine Celal Bedikanlı'nın davalı partideki üyeliğine parti genel başkanlığınca son verildiği,

7. Halkın Emek Partisi'nin 15.12.1991 tarihinde yapılan 1.Olağanüstü Büyük Kongresinde yapmış oldukları ve özetlerine yukarıda yer verilmiş bulunan konuşmalarında bölücü propaganda yaptıkları iddiasıyla Antalya Merkez ilçe örgütü üyesi ve kongre divan başkanı Güven Özatay, Adana il başkanı halen genel sekreter yardımcısı Kemal Okutan, İstanbul il sekreteri Cabbar Gezici, Diyarbakır il örgütü başkanı Hüseyin Turhallı, Şanlıurfa il örgütü başkanı Abdülmuhsin Melik ve Salih Şahin hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8 inci maddeleri uyarınca cezalandırılmaları için Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 24.2.1992 gün, 1992/9 sayılı iddianameyle Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

8. Halkın Emek Partisi Aydın il örgütü başkanı Lazgin Çılduz, yönetim kurulu üyeleri İsmet Dağ, Hamdullah Kıran, Sabri Tör, Ethem Kışkır, Şakir Sula, Hüseyin Erdemir, Mehmet Duyar, Abdülkerim Babat, Mehmet Muhti Ürün'ün kararıyla partinin tanıtımı ve maddi katkı sağlama amacıyla bastırılan ve ayrıntılarını yukarıda yer verilmiş olan duvar takviminin içeriğinin halkı ırk ve bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik edici olduğundan ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğini bozmayı hedef aldığından bahisle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 16.3.1992 gün, 1992/15 sayılı iddianameyle T.Ceza Yasasının 312/2, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddeleri uyarınca adları geçenler hakkında o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

9. Davalı partinin Aydın il örgütü başkanı Lazgin Çılduz'un 18.2.1992 tarihinde Nazilli ilçe örgütünün kuruluş gecesinde yapmış olduğu ve yukarıda özetlenmiş bulunan konuşması içeriğinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu nitelikte olduğundan bahisle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 22.4.1992 gün, 1992/29 sayılı iddianame ile o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesi uyarınca cezalandırılması için kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

10. Halkın Emek Partisi İstanbul il örgütüne 1.3.1992 günü İstanbul'da düzenlenen "Bütün halklar kardeşler, katliama son" adlı mitingte yapılan konuşmaların devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün bozulmasına yönelik olduğundan bahisle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 29.5.1992 gün, 1992/388 sayılı iddianameyle parti genel sekreteri Ahmet Karataş, İstanbul il sekreteri Orhan Tural ve diğer parti üyeleri

Ahmet Kulaksız ve Salih Turan dahil olmak üzere dokuz kişi hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesi uyarınca İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

11. Halkın Emek Partisi Adapazarı il yönetim kurulu başkanı olan Ahmet Gözcan'ın başvurusunu takiben 20.7.1992 günü yapılan açılış şenliğinde yasadışı örgüt olan PKK ve onun lideri Abdullah Öcalan'ın ve faaliyetlerinin övüldüğü, propagandasının yapıldığı, geceye katılanların "bişi Kürdistan", "bişi Apo", "vur gerilla vur Kürdistanı kur", "şehitlerimiz onurumuzdur", "yeni kürdistan", "gençler vatana" şeklinde slogan attıkları, sol ellerini havaya kaldırdıkları, zafer işareti yaptıkları, yönetim kurulu üyelerinden Zülküf Ateş'in topluluğu yönlendirdiği slogan atılmasına öncelik ettiği iddiasıyla Ahmet Gözcan ve yönetim kurulunu oluşturan Abdülkadir Tekin, Mehmet Emin Eroğlu, Hizni Aydın, Mehmet Ali Yıldız, Rifat Gözcu, Zulkuf Ateş ve Fethi Doğan da dahil olmak üzere toplam 10 kişi hakkında İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 2.6.1992 gün, 1992/499 sayılı iddianame ile İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesi uyarınca kamu davası açıldığı ve davanın devam ettiği,

Anlaşılmıştır.

Görüldüğü gibi; adları geçen parti üyeleri hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8 nci maddesiyle bireysel olarak yaptırma bağlanan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü hedef alan propaganda yapma eyleminden dolayı yurdun çeşitli yerlerinde kamu davaları açılmış bulunması, 2802 sayılı yasanın siyasi partiler bakımından bu bütünlüğe uygun hareketi esas almış olan ve davanın konusunu teşkil eden 78. 80 ve 81 nci maddelerine aykırı fiillerin parti üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği olgusunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, davalı partinin merkez karar ve yönetim kurulu, parti üyelerince yoğun bir şekilde işlenen bu fiilleri açıkça reddetmiş veya kınamış da değildir. Bu, parti merkez karar ve yönetim kurulunun, parti üyelerinin sözü edilen fiillerini susma veya engelleyici bir harekette bulunmama suretiyle zımnen benimsediğini göstermekte ve böylece davalı partinin kanunsuz siyasi faaliyetlere mihrak olduğu sonucunu doğurmaktadır.

V- Sonuç ve istem

Yukarıda yasal dayanakları ve gerekçeleriyle birlikte açıklandığı üzere davalı Halkın Emek Partisinin genel başkanları, genel başkan vekili ve genel sekreterlerinin çeşitli yerlerde ve tarihlerde yapmış oldukları konuşmalarda Anayasanın başlangıç kısmı ile 2, 3, 14 ve 68 nci maddelerine ve Siyasi Partiler Yasasının 78 nci maddesinin (a), (b) bentleri, 80 nci maddesi, 81 nci maddesinin (a), (b) bendlerine aykırı beyanlarda bulundukları,

Davalı partinin Siyasi Partiler Yasasının 103 ncü maddesinde öngörüldüğü şekilde kanunsuz siyasi faaliyetlerin mihrakı haline geldiği anlaşıldığından,

Halkın Emek Partisi'nin Siyasi Partiler Yasasının 101/b ve 103/1 madde ve fıkraları gereğince kapatılmasına karar verilmesini arz ve talep ederim." denilmektedir.

II- DAVALI SİYASİ PARTİNİN ON SAVUNMASI

Halkın Emek Partisinin 3.9.1992 günlü on savunmasında aynen :

"I- Siyasî Partiler Yasası Anayasa'ya aykırıdır.

Anayasa'nın 69 uncu maddesi, siyasî partilerin uyacakları esasları ve kapatma nedenlerini düzenlemektedir. Bu hükmü göre; "siyasî partiler tüzük ve programları dışında faaliyette bulunamazlar; Anayasa'nın 14 üncü maddesindeki sınırlamalar dışına çıkamazlar; çıkanlar temelli kapatılır". Böylece Anayasa siyasî partilerin kapatılma nedenlerini sınırlamıştır. Anayasa'nın parti kapatma nedenlerindeki sınırlamanın amacı, demokratik toplumun vazgeçilmez unsurları olan siyasî partilerin, anayasai güvence altında faaliyet yürütmelerini sağlamaktır. Kapatma nedenleri sayma yoluyla sınırlandırıldığına göre, yasayla yeni yasak veya sınırlamaların getirilmesi mümkün değildir.

Buna göre Siyasî Partiler Yasası'nın 78 inci maddesi, Anayasa'nın "Başlangıç Kısmı"nın 1,2,3,4,5 ve 66 ncı maddelerini yasak kapsamına aldığından Anayasa'ya aykırıdır.

Siyasî Partiler Yasası'nın 81 inci maddesi de, "mezhep, ırk veya dil farklılığı'nı yasak kapsamına aldığından, Anayasa'ya aykırıdır.

Öte yandan bu maddeler, sosyoloji bilimine ve toplumsal oydaşmaya aykırıdır. Çünkü, toplumda, farklı kültür, dil, mezhep veya ırkın varlığı veya yokluğu sorunu, yasayla düzenlenecek bir olgu değildir. Düzenleme bu yönüyle de "ölü hüküm" niteliğindedir.

Ayrıca iktidar ortağı olan Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Anayasa'nın başlangıç kısmını "...12 Eylül hareketini meşrulaştırmakla kalmayıp, 'kutsal devlet' gibi çağırdığı anlayışlara..." diyerek bu kısmın kaldırılacağını savunmaktadır. Bu nedenle de Başlangıç Kısmına aykırılık iddiasıyla kapatma talebi meşru bir talep olamaz.

II- Siyasî Partiler Yasası'nın 9 uncu maddesi ihlal edilerek bu dava açılmıştır.

Halkın Emek Partisi'nin kapatılması nedenleri arasında "kanunsuz siyasî faaliyetlere mihrak haline geldiği" iddia edilmektedir. Bu iddiaya dayanılarak kapatılma talebinde bulunulması için, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Siyasî Partiler Yasası'nın 9 uncu maddesine göre ihtarda bulunması gerekirdi. Böyle bir ihtarda bulunulmadığından, iddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığı'na iadesi ile davanın reddine karar verilmesi gerekir.

III- Duruşma İstemi

Bu dava özü itibarıyla bir ceza davasıdır. Siyasî Partiler Yasası'nın 98 inci maddesinin "...dosya üzerinden inceleme yapılarak karara bağlanır..." hükmü, davanın duruşmalı yapılmasına engel değildir. Bu nedenle, bu davanın duruşmalı olarak görülmesini talep ediyoruz.

Ancak Anayasa Mahkemesi, uygulamada hukuk mahkemelerinde ongorülen isticvap benzeri bir uygulamayla yetinmektedir. Bu ise niteliği itibarıyla bir sorgudur. Sorgu ise hiçbirzaman duruşma yapılmasının yerine geçemez. Duruşmalı yapılmayan bir ceza yargılaması ise, savunma hakkını kısıtlayacağından yargılama adil olmayacaktır. Açıklanan nedenlerle yargılamanın duruşmalı olarak yapılması gerekmektedir.

IV- İddianamedeki "mantık" ve buna dayanak teşkil ettirilen belgelerin "kanıt" değeri.

a. Belgeler bütünlük içinde incelenmemiş; suçlamaların temeli yapılan Genel Başkan ve Genel Sekreterlerin konuşmaları; bazan içindeki bir paragraf, cümle ve hatta bir sözcük bile çıkarılarak suçlama sonucu yapılmıştır. Bu tutum ise ancak "suç yaratabilme" mantığıyla açıklanabilir.

b. Dosyaya kanıt olarak konulan ve çözümleri görevlilerce yapıldığı belirtilen kasetlerdeki metinler; eksik, hatalı ve bütünlüğü bozacak niteliktedir. Gerekli titizliğin gösterilmediği ilk bakışta anlaşılmaktadır. Örneğin: HEP Eski Genel Başkanı Fehmi İŞIKLAR'ın 22.03.1991 tarihli konuşması.

c. İddianamenin dayandığı "suçlama mantığı" gereği, her Kürt sözcüğünün geçtiği paragraf, cümle ve sözcük suçlama konusu yapılmıştır. Bunu görmek için iddianameye göz atmak yeterlidir.

d. Dosyaya kanıt olarak sunulan video kasetleri eksik ve çözümleri de yanlıştır. İbrahim Edilen kasetlerden Üçü Halkın Emek Partisi'nin katledilen Diyarbakır İl Başkanı Vedat AYDIN'ın cenaze törenine aittir. Diğer kaset ise Partinin Olağan Üstü Kurultayına aittir.

Vedat AYDIN'ın cenaze törenine ait kasetler incelendiğinde; özellikle yer yer taş atan küçük çocuklar öne çıkarılarak, taş atılma bahanesiyle halkın üzerine ateş açan güvenlik güçlerine ise hiç yer verilmediği görülmektedir. Kasetin ve çözümünün kanıt değeri taşıyabilmesi için eksiksiz olması gerekir. Cenaze töreninde atılan taşların dava ile ilgisi yoktur. Bu ilginin kurulması çabası hukuki olmayıp, siyasi bir delil sayılması, herşeyden önce insani değerlere aykırıdır. Halkın başına bastığı İl Başkanının cenaze törenine her kesimden geniş katılımlar olmuştur. Bu itibarla asıl suçlanması gerekenler, İl Başkanını katledenler ile halkın üzerine fütursuzca ateş açıp birçok insanın ölmesine ve yaralanmasına neden olanlardır. İddianamenin ve eklerinin pek çok yerinde cenazede meydana gelen olaylarda "polisimize saldırılmıştır", "polise taş atılmıştır" denilmektedir. Taş atana kurşun sıkmak nerede görülmüştür...? Böylesi bir yargı mantığının hukuk, adalet ve kardeşlikle ilgisi yoktur.

Cenaze törenine ait kaset ve belgelerin dava ile ilgileri bulunmadığından dosyadan çıkarılması gerekmektedir.

e. İddianamede, parti tüzelkişiliğini temsil etmeyen kişi ve kurullara ait beyan ve kararları esas alınmıştır. Oysaki 2820 Sayılı Yasa'nın 101/b maddesinde, Parti tüzelkişiliğini bağlayacak kişiler ile kurullar sayılmıştır. Bu yasa ve Yasaya uygun olarak hazırlanmış bulunan tüzeğe göre, yetkili kişi ve kurullar; Genel Başkan, Genel Sekreter, Parti Meclisi ile Parti Kurultayıdır. Nitekim bu husus iddianamede açıkça kabul edilmektedir. Buna rağmen iddianamenin ileriki bölümlerinde bu kabul ile çelişkiye düşülerek "...bu davalı partiyi doğrudan ilzam edeceği kabulü gerekir..." denilerek yasa, tüzük ve kabullerine göre, partiyi bağlamayan kişi ve kurulların beyan ve kararları bağlayıcı kabul edilmiştir.

f. Deliller arasında sayılan "16.04.1992 tarihli Birleşmiş Milletler ve Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlara deklarasyondur" başlıklı metnin Partiyi bir ilgisi yoktur. Metnin hazırlanmasında, imzaya açılmasında ve sunulmasında partinin herhangi bir rolü yoktur. İmzalayan partililer kişisel inisiyatifi ile hareket etmişlerdir. Genel Sekreter de metni şahsı adına imzalamıştır. Kaldiki, savaşın bitmesini isteyen ve bunu deklere edenleri cezalandırmaya kalkan anlayışların günümüz dünyasında yerinin olmadığına inanıyoruz.

g. İddianamede kanıt olarak aleyhte değerlendirilmek üzere Kürdistan İşçi Partisi (PKK) hakkında bilgiler sunulmuştur. Halkın Emek Partisi ile Kürdistan İşçi partisi arasında illiyet bağının nasıl kurulduğunu ve bu bağ kurulmaya çalışılırken, hangi ölçütlere başvurulduğunu anlayamamaktayız. Çünkü Halkın Emek Partisi ile Kürdistan İşçi Partisi arasında ilk bakışta da görüleceği üzere; örgütlenme, amaç ve kullanılan araçlar bakımından herhangi bir ilgi yoktur. Ayrıca Partinin mevcut yasalara uygun olarak kurulup tüzelkişilik kandiği de açıktır. İlkeleri de buna uygundur. Oysa Kürdistan İşçi Partisi her bakımdan farklı bir oluşumdur. İddianamedeki bu tutum, iddia makamının işçileri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verdiği ve Kürdistan İşçi Partisi hakkındaki bilgilere davayı oturtma çabasıdır. Haksızdır, yersizdir ve dayanaksızdır.

V- Uluslar Arası Hukuk Açısından Değerlendirme

Anayasa'nın 90 ıncı maddesi "Usulüne uygun olarak yürürlüğe konmuş milletler arası antlaşmalar kanun hükmündedir" demek suretiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu antlaşmaları onaylamakla hem ilgili konularda egemenlik haklarından feragat etmekte, hem de bu antlaşmaları birer iç hu-kuk kuralı haline getirmektedir.

Bu itibarla iddia makamının ilgili uluslar arası antlaşmaları dikkate almadan dava açması hem iç hukuka, hem de uluslar arası hukuka aykırıdır. Bu bakımdan iddianame içerik itibarıyla, Türkiye'nin imza koyduğu "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildiri", "Avrupa Konseyi İnsan Haklarını Ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi", Helsinki Nihai Senedi", "Paris Şartı" gibi uluslar arası sözleşmelere aykırıdır. Keza iddia makamının "Halkın Emek Partisi azınlık yaratmaya çalışmıştır" savı da yerinde değildir.

Halkın Emek Partisi, azınlık yaratmaya çalışmamıştır. Resmi ideolojice inkar edilen "Kürt Halk geçekliği"ni dile getirmiştir. Azınlık yada ulus olma sosyolojik bir realitedir. Yasalarla azınlık yada ulus yaratmak mümkün olmadığı gibi, yok da edilemezler. Türkiye'nin en son imzaladığı "21 ' ' 1990 tarihli AGİK Sözleşmesi" azınlık haklarını dahi garanti altına almaktadır. Kaldıkı halk gerçeği azınlık haklarını aşar.

Anayasa Mahkemesi, öncelikle hukukun genel ilkelere ve uluslar arası sözleşmelere Hukukun genel ilkelerine ve yukarıda sözü edilen uluslararası sözleşmelere göre Halkın Emek Partisi, "Kürt Halkı" deymi kullanıldığı için kapatılamaz.

VI- Bekletici Sorun.

a. Anayasa ve Siyasal Partiler Yasası'nın değiştirilmesi hakkında 25 Kasım 1991 tarihli "Hükümet Programı'nda; "...Ülkemizin günümüz siyasal sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alan; çağdaş, katılımcı ve tam demokratik bir anayasaya gereksinimi vardır.

Türkiye'nin ihtiyacı olan anayasa, hukukun üstünlüğünü vazgeçilmez bir ilke sayan, tam demokratik ve çoğulcu sistemi ön gören çağdaş bir anayasadır. Böyle bir anayasa, Paris Şartı'nın da ön gördüğü katılımcı demokrasinin tüm koşullarını insan haklarını, kişi hak ve hürriyetleri ile sendikal hakların en ileri ülkelerde görülen oranda yer almasını sağlayacak ve Türkiye'nin uygar Dünya ile bütünleşmesine yönelik bir adım oluşturacaktır..." denilmektedir.

19 Kasım 1991 tarihli ortak "Hükümet Protokolünde" Siyasal Partiler Yasası için "...1982 Anayasası gibi Siyasal Partiler Yasası ve Seçim yasaları da 12 Eylül hukukunun önemli ürünleridir.

Yapımcılarının gerek konuya yaklaşım biçimleri, gerek demokrasi anlayışları ve gerekse yapım tarihindeki koşulları, bu iki temel yasanın mutlak anlamda yeni baştan ele alınmalarını zorunlu kılmaktadır.

Yasaklayıcı ve müdahaleci hükümler ile Siyasal Partiler Yasası partilerin çalışmasını değil, çalışmamasını temine yönelik hükümler içermektedir. İsim ve amblem yasağından başlayan, bağış ve üye yazım biçimine kadar uzanan yasaklar zinciri haktan çok ceza hükümleri ile dolu bir anlayış, tüzük hükümleri ile bile düzenlemesine gerek olmayan ayrıntılı düzenlemeler, çağdışı bir anlayışın ürünü olarak hukukumuzun içinde bulunmaktadır...

Bunların düzeltilmesi ve çok daha kısa ve özgürlükçü bir Siyasal Partiler Yasasının yapılması kaçınılmazdır.

Bu nedenle, bütün siyasal partilerin geniş bir mutabakatıyla bu kanunların yeni baştan ele alınarak ve adaletli bir temsil ile siyasal istikrarın, demokratik ölçülere uygun bir denge içinde, birlikte sağlayacak düzenlemeler yapılacak ve böylelikle siyasal rejim kalıcı bir çözüme kavuşacaktır..." denilmektedir.

Görüldüğü gibi hükümet programında ve Hükümet Protokolünde, Anayasa'nın ve Siyasal Partiler Yasası'nın Türkiye toplumunun gerçeklerine uygun düşmediği ve acilen değiştirilmesi gerektiği öngörülmüştür. Hükümet ortakları olan Doğru Yol Partisi ve Sosyal Demokrat Halkçı Partisi dışında kalan diğer partilerde Anayasa'nın ve bu yasaların değiştirilmesi doğrultusunda düşünce belirtmişlerdir. Mahkemeniz de dahil olmak üzere bir çok kurum da Anayasa'nın değiştirilmesi, doğrultusunda düşünce belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu konuda Türkiye toplumunda bir oydaşma oluşmuştur. Belirtilen konularda TBMM'nin ilgili komasyonları çalışmalara başlamıştır.

Görüldüğü üzere gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel olan bu değişikliklerin gerçekleşmesi halinde, davanın esastan incelenmesi imkanı dahi kalmayacağından, bu gelişmelerin bekletici sorun yapılması gerekmektedir.

b. TBKP programında Kürt Sorununa yer verildiği için Mahkemenizce hakkında kapatma kararı verilmiştir. Bu partinin yetkili organlarınca kapatma kararına karşı, "Bireysel Başvuru hakkı" kullanılarak AİHK'nuna gidilmiştir. Başvuru, komasyon tarafından inceleme alınmıştır. İnceleme sonucunda, AİHS'ne ve Ek Protokol hükümlerine aykırılık sonucuna varılırsa; bu kararın önemli boyutlarda hukuksal sıkıntılar yaratacağı açıktır. Halkın Emek Partisi'nin kapatılması durumunda aynı süreç yaşanacağından, TBKP'nin başvurusunun sonucunun beklenmesi hususunun bekletici sorun yapılması gerekmektedir.

VII- İddianamedeki Temel Olguların Değerlendirilmesi.

Siyasal Partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Olmazsa olmaz koşuludur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri kurulan siyasal partilere bakıldığında, bu kurala pek de uyulmadığı, Türkiye'nin bir siyasal partiler mezarlığı haline getirildiği görülmektedir. Şimdiye kadar kapatılan siyasal partilere bakarsak; Terraki Perver Cumhuriyet Fırkası-Serbest Cumhuriyet Fırkası-Türk Cumhuriyet Anele ve Cumhuriyet Partisi-Milli Kalkınma Partisi-Çiftçi Köylü Partisi-Türkiye Sosyalist Partisi-Türkiye Sosyalist İşçi Partisi-Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi-İslam koruma Partisi-Millet Partisi-İslam Demokrat Partisi-Türkiye İşçi Çiftçi Partisi-Türkiye İleri Ölkü Partisi-Türkiye İşçi Partisi-Türkiye Emekçi Partisi-Huzur Partisi-Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve

Sosyalist Parti'nin kuruluşlarından kısa süre sonra siyasî hayatlarına son verilmiştir. Kapatılan bu partilerden henüz teşkilatlarını dahi kuramayanlar da olmuştur. Bir kısmının kapatılma nedenleri ise; zayıfta olsa resmi ideolojiyi veya uygulamayı eleştirmeleridir. Resmi ideolojinin güdümünden çıkan siyasî partilere hiç yaşam hakkı tanınmazken, darbeler dönemlerinde resmi ideolojiden yana olan düzen partileri de kapatılmıştır. 1960 darbesinde dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti, 1980 darbesinde ise tüm siyasî partiler kapatılmıştır.

Türkiye siyasal tarihi açık olarak göstermiştir ki, parti kapatmak, sadece demokrasiye, çok partili rejimi ve çağdaşlaşmayı geciktirici etkisi vardır. Çünkü kapatılan hemen her partinin benzer düşünce ve eylemlilik çerçevesinde bir süre sonra yakın isimle ortaya çıktığının tanıkları durumundayız. Bu nedenle de davadan beklenen "kamu menfaati" gerçekleşmeyecektir.

İddianame, 70 yıllık resmi ideolojinin yansıması ve savunulmasıdır. Doğmatizm temel alınarak, Anayasa'nın ideolojik bir belge olduğu vurgulanarak, ulus, dil ve kültür gibi sosyolojik gerçekler bu perspektifte sınırları çizilerek; buna aykırı düşünce suç sayılmıştır. Bu düşünce tarzının bariz kanıtı, tamamen ideolojik nitelikte bulunan Başlangıç Kısmı'na aykırılığın suç sayılmasıdır.

İddianamedeki doğmatizm genel olmayıp, Türk ırkı esasına dayanmaktadır. Bu doğmatizm ifade edilirken, ırk aleyhtarı kavramlar kullanılarak demokratik bir düşünce biçimi verilmeye çalışılmıştır. Esasen bu tutum iddiaya has değildir. Erkin temelini oluşturmaktadır. Erk, çift standartlı, çift mantık taşımaktadır; gizlilik, hiyle-i şer, demogoji, gerçekleri çarpıtma, zayıfı ezme güdüsü, fiziksel ve düşünsel zor kullanma, zor ve şiddete karşıymış gibi görünme en yaygın yöntem olmaktadır. İddianamede belli bir otoriter-totaliterlik hakim olmakla birlikte, hukuk devleti olma iddiası da elden bırakılmamaktadır.

İddia makamı biryandan "ırkçılık esası'nı yasal temellere dayandırmaya çalışmakta, diğer yandan Halkın Emek Partisi'nin ırkçılık aleyhtarı sosyolojik gerçekleri dile getirmesini ırkçılıkla mahkum etmeye çalışmaktadır.

1982 Anayasası, milatarsit merkezîyetçi, bürokratik, otoriter bir toplum yaratmayı hedeflemiştir. Bu nedenle ideolojiye ağırlık verilmiştir. Türdeş bir toplum hedeflenerek, günümüz insanlık ailesinin temel değerleri kaale alınmamıştır. Bu ruh hali iddianamede de hakim olmuştur.

İddia makamı temel düşüncesini Anayasa'nın "başlangıç kısmına" dayandırmıştır. Bu kısım ise herkesin Türk'lüğün tarihi ve manevi değerlerine göre Dünyayı yorumlama zorunluluğu getirmektedir. Oysaki böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, temel, Türk ve Kürt halkları tarafından atılmıştır. İddianamede ise Türk ırkından başka bir ırkın, dilin veya kültürün bulunduğunu söylemek suç olarak kabul edilmiştir. Bu ise toplum bireylerinin bir arada bulunmasının meşru temeline aykırıdır.

İddia makamı (devletin tekliği ilkesine aykırılık) konusunda Genel Başkanın "idari federasyon tartışılmalıdır" düşüncesini esas almaktadır. İddia makamı Genel Başkanın tanımadığı idari federasyon

modelini anlamamıştır. Zincirleme bir metod ile, basit bir yerinden yönetim değişikliğinin Anayasasının 127 nci maddesinin son fıkrasına göre mali idareler modelini açacağını, bu modelin giderek federasyona oradanda özerkliğe gideceğini ve böylelikle devletin bölünüp parçalanacağını ileri sürmek hukuk mantığıyla bağdaşmaz. Siyasal partilerin yönetim modelleri hakkında düşünce üretmeleri olağandır. Aksi halde farklı partilere gerek olmazdı.

Günümüzde parti kapatma girdapları hala aşılamamıştır. İktidar muhalifi olan, düzeni eleştiren ve kardeşliği savunan partiler kapatılabilmektedir. Kapatmaya gerekçe gösterilen sebepler, 70 yıllık resmi ideolojinin değişmeyen gerekçeleridir. Rejim ve ideolojisi güvensiz olduğundan muhalif olabilecek düşüncelere yaşama olanağı tanınmamaktadır.

İddia makamının "devlet'in ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine faaliyette bulunma" savı bir slogandır. Resmi ideolojinin var olma koşullarını dikkate alarak hayat vereceği soyut ve Türkiye'de yaşayan halkların inkarı temelinde geliştirilmiş, yaşanan gerçekliğe aykırı bir kavramdır.

Kürtler, Türkiye cumhuriyetinin kuruluşunda Türk'ler kadar kan vermişlerdir. Ancak Cumhuriyetin kuruluşundan Kürt'lere verilen sözler tutulmamıştır.

Bu nedenle birçok toplumsal başkaldırılan yaşanmıştır. Yakın süreçte ise, Kürt'lerin kimliklerinin tanınması yolunda ısrarlı istemleri karşısında devlet Kürt kimliğini tanıdığını, bu kimliğin tanınmasının Türkiye cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayacağını belirtmiştir.

Başbakan Süleyman DEMİREL, 9 Aralık 1991 tarihli konuşmasında şunları söylemiştir: "...Bu devleti Türk ırkından gelen insanlar kurmuş... diğerleri ikinci sınıf vatandaş değildir. Beraber kurmuşuz. Kader birliğimizi rıza ile kurmuşuz. Biz-Siz diye bir şey yok, hepimiz varız. Hepimiz varsak buradaki insan Kürtçe konuşan Kürt asıllıyım diyen insanada Kürt kimliği diyoruz. Artık buna karşı çıkmakta mümkün değildir. Hayır arkadaş sen Orta Asya'dan geldin, bizde oradan geldik ama yolda gelirken dillerimiz değişti diyemeyiz yani Kürt realitesini Türkiye tanıyacaksa ki tanımıştır ve bana göre son 1 senenin en önemli olayı budur. Kürt realitesini tanımak aslında Türkiye'nin birliğini muhafazaya mani değildir..."

Görüldüğü gibi Kürt gerçekliğinin bulunduğunu buna bağlı olarak Halklarının bulunduğunu herkes söylemektedir. Halkın Emek Partisi'nin Kürt gerçekliğini dile getirmesi gerçeklere uygun olup hukuka da aykırı değildir.

VIII. Mihrak Olma iddiası.

İddianamede, parti üyeleri hakkında 3713 sayılı terörle mücadele yasası'nın 8 nci maddesi uyarınca yurdun çeşitli yerlerinde 11 kadar kamu davası açıldığı, Siyasal Partiler Yasası'nın 78, 80 ve 81 nci maddelerine aykırı fiillerin parti üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği, davalı partinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun üyelerce işlenen bu fiilleri açıkça red etmediği veya kınamadığı için parti üyelerinin sözü edilen fiillerini zimmen benimsediği, belirtilmektedir.

Daha öncede belirttiğimiz gibi 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 101 nci maddesinin (b) bendinde partileri bağlayıcı beyanda bulunacak kişiler ile bağlayıcı karar alacak kurullar tek tek sayılmış olup, davalı parti açısından bunlar: Genel Başkan, Genel Sekreter, Parti Meclisi ve Parti Büyük kongresidir.

Aynı maddenin (d) bendinde ise, "(b) bendinde sayılanlar dışında kalan parti organı, merci veya kurulu tarafından bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 2 yılı geçmemiş ise, Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, merci veya kurulun işten el çektilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 4 ncü kısımda yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

Siyasî parti, tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde istem yazısında belirtilen hususu yerine getirmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesinde o siyasî partinin kapatılması hakkında dava açar..." Hükmü yer almaktadır.

İddianamenin bu bölümünde Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasî Partiler Yasası'nın 101/d maddesini hiç nazara almamıştır. Yasa üyeler yönünden hüküm giyme şartını ön gördüğü halde, iddianamede henüz karara bağlanmamış derdest davalar delil olarak gösterilmiştir.

Bugüne değin bir kez Celil BEDİKANLI adlı üyenin ihracı Cumhuriyet Başsavcılığınca istenmiş olup, istem davalı parti tarafından derhal yerine getirilmiştir bunun dışında herhangi bir istem vaki olmamıştır.

Belirtilen maddenin açık metni karşısında iddianamedeki mihrak olma iddiası hukuki mesnetten yoksundur.. Davalı partinin il ilçe örgütlerince veya üyelerince 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil işlenmiş ise, öncelikle Cumhuriyet Başsavcılığı yasa ile kendisine verilen görevi yerine getirmeliydi. Davalı partiden istemde bulunup istemini yerine getirmemesi halinde iddianamede yer alan bu konuya yer verilmeliydi. Bu yapılmadığı için iddianamedeki mihrak olma iddiasının incelemeye almaksızın reddi gerekir.

IX. Özet olarak Halkın Emek Partisi, Sosyal Hukuk Devletinin ve Demokratik sivil bir refah toplumunun gerçekleşmesini amaçlayan, bunun da Türk ve Kürt halklarının eşitliği, kardeşliği ve gönüllü birliği ile mümkün olacağına inanan ve çalışmalarında hukuki çerçeve içinde kalmaya özen gösteren bir siyasî partidir.

İddianamede Halkın Emek Partisi hakkında ileri sürülen iddiaların tamamı hukuki dayanaktan yoksundur. Anlaşılan odur ki, Halkın Emek Partisi düzenin çizdiği sınırları zorladığı, düzenin güdümüne girmedığı için hukuki mesnetten yoksun, siyasî yöndü ağırlıklı bir karar sonucu olan bu kapatılma davası ile karşı karşıya kalmıştır.

Sayın Mahkemenizin, Siyasî Partilerin kapatılmasının Demokratikleşme sürecini uzatmaktan başka bir şeye yaramadığı gerçeğini göz önünde tutarak, özellikle hukukun genel ilkelerine, demokrasinin evrensel kurallarına ve Türkiye'nin imzaladığı uluslara-

rası sözleşmelere dayanarak, hukuki mesnetten yoksun işbu davayı red edeceği inancındayız.

Sonuç ve istem

∴ Yukarıda Anlatılan Nedenlerle;

- 1- İddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığı'na iadesine,
- 2- İlgisi bulunmayan kanıtların dosyadan çıkarılmasına,
- 3- "Bekletici Sorun Yapma" kararının verilmesine,
- 4- Duruşma istemimizin kabulüne,
- 5- Anayasa'ya aykırılık iddiamızın incelenerek, Siyasal Partiler Yasası'nın İPTALİNE,
- 6- Davanın REDDİNE karar verilmesini davalı parti adına vekaletten dileriz." denilmektedir.

III- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ ESAS HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

22.10.1992 günlü SP.31.HZ.1992/59 sayılı esas hakkındaki görüşünde aynen:

"Davalı Halkın Emek Partisi hakkında 3.7.1992 tarihli iddianamemizle açtığımız dava dolayısıyla Yüksek Mahkemenizce istenilen esas hakkındaki görüşümüz aşağıda sunulmuştur.

Ancak, öncelikle savunmada belirtilen bazı hususlara cevap verme ve açıklık kazandırmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

Davalı siyasi partinin ön savunmasında iddianamenin dayanağı olan Siyasal Partiler Yasasının (bundan sonra "SPY" şeklinde belirtilecektir.) Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle tümünün iptal edilmesi isteğinde bulunulmuştur.

Anayasanın geçici 15 nci maddesinin son fıkrasında; 12.9.1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçecek süre içinde çıkarılan kanunlar, kanun hükmündeki kararnameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceği belirtilmiş ve böylece yetkili organca kaldırılincaya veya değiştirilinceye kadar Anayasaya uygunluk denetimi yoluyla bu hükümlerin tartışılması onlenmek istenmiştir.

İptali istenen yasanın, 6.11.1983 tarihinde yapılan genel seçimler sonucu toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk Başkanlık Divanının oluştuğu tarihten önce, 22.4.1983 tarihinde kabul edilmiş olması karşısında geçici 15 nci maddenin son fıkrası hükmüne göre Anayasaya aykırılığı iddia edilemeyeceğinden istemin reddi gereklidir.

Davalı siyasi partinin bir diğer savunması, kapatma davasının sebeplerinden biri olan "kanunsuz faaliyetlere mihrak olma" iddiası bakımından, öncelikle SPY'nın 9 ncu maddesine göre ihtarda bulunulması gerekmesine rağmen bu ihtarın yapılmamış olmasıdır.

Anılan yasanın sistematiğine göre 9 ncu maddenin siyasi partilerin teşkilatlanması başlıklı ikinci kısmının kuruluş aşamasını düzenleyen birinci bölümünde yer aldığı ve "Cumhuriyet Başsavcılığının partilerin kuruluşunu denetlemesi" matlabını taşıdığı görülmektedir. Bu madde hükmüne göre, Cumhuriyet Başsavcılığı kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarını Anayasa ve yasa hükümlerine uygunluğunu ve belgelerinin tamam olup olmadığını inceler. Bunlarda herhangi bir eksikliğin tespiti halinde giderilmesini, ayrıca ek bilgi veya belgeye lüzum görürse gönderilmesini ister. Eksikliğin belirli süre içinde giderilmemesi veya istenen ek bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin hükümler uygulanır. Bu madde hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, ön savunmada "ihtar" olarak adlandırılmış bulunan Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı istemi, eksik görülen hususların giderilmesi veya gerekli görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesine ilişkindir ve partinin kuruluş evresini takip eden inceleme evresinde sözkonusu olabilecek bir işlemdir.

Bu durum karşısında, Cumhuriyet Başsavcılığımızca davalı parti aleyhine açılmış olan kapatma davası partinin kuruluş evresinde tespit edilen eksikliğin giderilmemesi ya da gerekli görülen ek belge ve bilgilerin gönderilmemesine dayanmadığından SPY'nın 9 ncu maddesinin burada uygulanma yeri yoktur.

Ön savunma dilekçesinde yer alan hususlardan birisi de duruşma yapılması isteğidir.

Anayasanın, Anayasa Mahkemesinin çalışma ve yargılama usullerini düzenleyen 149 ncu maddesinin son fıkrasında, mahkemenin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceleyeceği hükmü getirilmiştir. Aynı husus SPY'nın 98 nci maddesinin ilk fıkrasında kapatma davasında açıkça söz edilmek suretiyle tekrarlanmış, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasanın 33 ncu maddesinde de Anayasadaki hükme paralel olarak 'siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davaların Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinde incelenip karara bağlanacağı' esası getirilmiş, ancak gerek SPY'nın, gerekse 2949 sayılı yasanın anılan maddelerinde, Anayasa Mahkemesi'ne, gerek gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek için ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırma yetkisi tanınmış bulunmaktadır. Birer özel yargılama hukuku hükmü niteliğinde olan ve kamu düzenini ilgilendiren bu yasal düzenleme karşısında, yüksek mahkemenize tanınan dinleme yetkisini kullanma bakımından takdir hakkı saklı kalmak üzere, parti kapatma davalarında duruşma açılması mümkün değildir. Şimdiye kadarki uygulama da bu şekilde olmuştur.

Ön savunmada yer alan bir diğer husus, beyan ve kararları partiyi bağlamayan kişi ve kurulların beyan ve kararlarının da bağlayıcılığının kabul edilmiş olmasıdır.

İddianamede, partili görevlilerin sıfatlarına göre parti tüzel kişiliğinin sorumlu kılacak kişiler ile böyle olmayanlar arasında beyanlarına yapılan göndermeler bakımından bir ayırım yapılmış ve herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermeme ve bütünüyle değerlendirilmelerine imkan sağlama amacıyla parti tüzel kişiliğini sorumlu kılan parti görevlilerinin beyanlarının tamamı iddianameye aktarılmış, diğer partililerin beyanları ise davanın konusu ile ilgili olduğu ölçüde belirtilmiştir. Parti tüzel kişiliğini sorumlu

kılan partili görevlilerin konuşmalarındaki davanın konusu itibarıyla önemli ve gerekli görülen kısımların bütünlüğü bozmadan ayrıca ve vurgulanarak ifade edilmesi doğaldır. Partinin tüzel kişiliğini bağlayıcı olmayan beyan ve eylemlere iddianamede yer verilmesinin sebebi, 115 nci sayfada açıklandığı üzere, bu kimselerin beyan ve eylemleriyle davalı partinin genel başkan ve genel sekreterlerinin davaya esas alınan beyanları arasındaki ayniyeti ve partide işlenmekte bulunan ana fikrin etki alanı ve biçimini göstermeye yönelik olmasıdır. Kuşkusuz davanın dayanaklarından birisini oluşturan beyanlar sadece SPY. ve parti tüzüğü hükümlerine göre parti tüzel kişiliğini sorumlu kılan genel başkan ve genel sekreterlerin beyanlarıdır. Bu husus iddianamenin 7 ve 131 nci sayfalarında belirtilmiştir. İddianamenin hiçbir yerinde parti tüzel kişiliğini bağlayıcı yetkisi bulunmayan kişi ve kurulların beyanlarının partiyi doğrudan sorumlu kılacağına ilişkin bir açıklama ve kabul bulunmamaktadır. Sadece, 131 nci sayfada SPY.nın, 101/b maddesindeki genel başkan ve genel sekretere sorumluluk yükleyen hüküm bulunmamış olsa dahi, anılan kimselerin beyanlarının yine de parti tüzel kişiliğini bağlayıcı nitelikte sayılması gerekeceği bir görüş olarak belirtilmiştir. Bu itibarla iddianamede partiyi bağlamayan kişi ve kurulların beyan ve kararlarının bağlayıcılığının kabul edildiğine dair savunmada da isabet bulunmamaktadır.

Ön savunmada bir başka husus olarak, Türkiye'nin imzaladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Helsinki Nihai Senedi ve Paris Şartı gibi uluslararası sözleşmeler dikkate alınmadan dava açılmış olduğu ve bunun iç hukuka ve uluslararası hukuka aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüş, ancak davanın bu uluslararası belgelerin hangi hükümlerine aykırı olduğu belirtilmemiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi bir uluslararası sözleşme olmayıp, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10.12. 1948 tarihinde kabul ettiği bir metindir. Türkiye de buna olumlu oy vermiş ve Bakanlar Kurulu kararıyla 27.5.1949 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Kendiliğinden bağlayıcı niteliği bulunmamaktadır.

Gerek bu bildiride, gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde davanın açılmasına ve görülmesine engel teşkil edecek bir hüküm mevcut değildir.

1990 tarihli "Yeni Bir Avrupa için Paris Şartı" ise, 1975 yılında imzalanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının başlangıç belgesi olarak imzalanan Helsinki Nihai Senedi doğrultusunda tanzim ve imza edilmiş olup, uluslararası sözleşme niteliği taşımamaktadır. TBMM'den de geçmemiştir. İmzacı devletlere bazı hedefler gösterir. İrkçi davranışları, etnik düşmanlığı ve terörizmi kınayan hükümler içermekte, ülke bütünlüğü ve demokratik düzeni yıkma girişimlerine karşı uluslararası koruma çağrısı öngörmektedir. Bu belgede de davanın açılmasına ve görülmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.

I- Giriş

SPY.nın 3 ncü maddesi siyasi partileri, "Anayasa ve kanunlara uygun olarak, milletvekili seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile millî iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş

medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar" olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamadan çıkan ilk sonuç, siyasi partilerin küçük ve programlarıyla çalışmalarının Anayasa ile yasalara uygun olması şartıdır.

Anayasanın 68 nci maddesinde ifadesini bulan, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu yolundaki anlayış doğal olarak onlar için bir güvence niteliğinde ise de, bu koruyucu düzenlemenin mutlak olmadığı, siyasi partilerin toplum yararını sağlama amacıyla Anayasa ve yasalar tarafından öngörülmesi, sınırlamalar içinde hareket ettikleri ölçüde işlerlik kazanacağı, aksine davranış içinde bulunan siyasi partilerin bu güvenceden yararlanamayacakları ve kapatılma yaptırımı ile karşılaşacakları bilinen bir gerçektir.

Anayasanın 68 inci maddesinin beşinci fıkrası ile SPY'nin 102 nci maddesinin Cumhuriyet Başsavcılığına yüklemiş olduğu siyasi partilerin faaliyetlerinin takibi görevi çerçevesinde, davalı partinin faaliyetleri, diğer partilerle birlikte, davanın açılmasından önce olduğu gibi açılmasından sonra da izlenegelmiştir.

II- Konuyla İlgili Yasal Düzenlemeler

Bu hususta iddianamenin 3-7 nci sayfalarında açıklama yapıldığından, tekrardan kaçınma amacıyla burada yeniden belirtilmemiştir. Bu bakımdan iddianamenin anılan sayfalarına gönderme yapmakla yetiniyoruz.

III- Açıklamalar

İddianamenin 7 nci sayfasında, SPY'nin 106 ncı madesi gereğince yerel idari merciler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilen bir kısım bilgi ve belgelerin incelenmesinde beyanlarıyla parti tüzel kişiliğini sorumlu kılan genel başkan ve genel sekreter gibi görevlilerin muhtelif yer ve tarihlerdeki konuşmalarında, iddianame ile esas hakkındaki görüşümüzün (II) no.lu bölümünde belirtilmiş bulunan yasaklamalara aykırı nitelikte beyanlarda bulundukları tespit edilmiş ve bunların tamamı aşağıdaki sistematik dahilinde iddianameye aktarılmış bulunmaktadır:

A- Genel Başkanların Beyanları

1- Eski Genel Başkan Fehmi Işıklar'ın beyanları

- a) 26.1.1991 tarihli konuşması (s.7-16)
- b) 23.2 .1991 " " (s.16-18)
- c) 21.3.1991 " " (s.18-21)
- d) 22.3.1991 " " (s.22-27)
- e) 26.3.1991 tarihli konuşması (s.27-29)
- f) 8.5.1991 " " (s.29-31)
- g) 10.7.1991 " " (s.31-33)

h) 7.9.1991 " " (s.33-36)

2- Genel Başkan Vekili Ahmet Karataş'ın beyanları:

a) 15.12.1991 tarihli konuşması (s.36-43)

3- Eski Genel Başkan Feridun Yazar'ın beyanları:

a) Sabah Gazetesini'nin 1-5 Şubat 1992 tarihli nüshalarında yayımlanan beyanları (s.43-60)

b) 20.4.1992 tarihli konuşması (s.60-65)

c) Milliyet Gazetesi'nin 1.6.1992 tarihli nüshasındaki beyanları, (s.65)

d) 19.9.1992 tarihinde yapılan 2 nci Olağanüstü Kongredeki konuşması: (Davanın açılış tarihinden sonra yapıldığı için tamamı aşağıya alınmıştır)

"Sayın basın mensupları, birazcık geriye doğru giderseniz herkesin fotoğraf çekme veya videoya alma hakkını kısıtlamamış olursunuz. Rica edeyim. Sayın basın mensupları, saygıdeğer konuklar çilekeş delegeler ve sayın seyirciler HEP'in ikinci Olağan (olağanüstü olmalı) kuruluna hoşgeldiniz. Dünyada siyasi gelişmeleri izlerken Ortadoğu'da oluşan olaylar ve Türkiye'deki siyasi gelişmeler bizim ikinci olağan (olağanüstü olmalı) genel kurulumuzu yapmayı gerekli kıldı. Bizi (Sizi olmalı) ikinci defa buralara kadar yordüğümüz için ve bu sıcak havayı sizinle paylaştığımız için gerçekten mutluluk duyuyorum. Sanırım tahminen 9-10 ay önce yine bu salonda birlikteydik ve o zaman sizin değerli oylarınızla seçildiğim bu onurlu görevi bugüne kadar imkanlarım ölçüsünde, gücümün yettiği kadar, size layık olacak (olabilecek) bir biçimde yerine getirmeye çalıştım. Eksiklerim mutlaka vardır, yanlışlarım mutlaka vardır. Ama bunların yapabildiğim kadarını, size layık olabilecek kadar olanını yaptım ve bundan da gerçekten mutluluk duyuyorum. Bu onuru yaşamımın sonuna kadar taşıyacağım. Her yerde söylediğim gibi şöyle bir giriş yapmak istiyorum. Halkın Emek Partisi bir insana benzetilecek olursa bebeklik (bebeklik) çağı vardır, çocukluk çağı vardır, delikanlılık çağı vardır. Bir parti'nin bir insana benzetildiği zaman ama artık HEP'i bebekliği aşmış, çocukluğu aşmış, delikanlılık dönemini bile aşmış, askerliğini yapmış, evlilik sorumluluğu altına giren bir olgunluğa erişmiş durumdadır. 1 Kasım'da seçimlere katılarak bu olgunluğu taşımak istiyoruz artık. Divan başkanımızın da belirttiği gibi dünyada herkesin gönlünden geçen sloganlara sonsuz saygımız vardır. Ancak bu dönemi aşmış durumda bulunuyoruz artık. Türkiye'de halka gip (gidip) bize oy verin sizi yönetmeye talibiz diyoruz. Türkiye'nin düzenini değiştirmeye talibiz diyoruz. İnsanların hak ve demokratik özgürlüklerinin yılmaz savunucusuyuz diyoruz. Bunu sloganlarla yapamayız. Birlikte yapmalıyız. El ele vermeliyiz. Omuz omuza vermeliyiz. Ve kendimizi çok ciddi bir görev karşısında kamuoyuna ispat etmeyi istiyoruz. Hepinizin bildiği gibi dünyanın gelişmelerinde Sovyetler Birliği aol grubun dağılmasıyla birlikte yeni gelişmeler yeni politika (politika) gelişmeleri ortaya çıkmış bulunuyor. Tek başına dünyada hakimiyeti kuran sağ grup ve onun en büyük temsilcisi bulunan ABD'nin kurmak istediği yeni düzen elbetteki istesek de, istemesek de, beğensek de, beğenmesek de içinde

yaşadığımız Ortadoğu koşullarında bizi çok yakından ilgilendirmektedir Ortadoğu'da gelişen olaylar Kürt halkının direk (direkt) özgürlük mücadelesi ile ilgili olaylardır. Uzun yıllardan bu yana, belki bin yıl, belki daha fazla, bu Ortadoğu'da bir Kürt halkı yaşıyordu. Zaman zaman belki uluslaştı, belki uluslaşmadı ama daha sonra aralarına konulmuş bulunan sun'i sınırlarla dört parçaya bölünerek kimliğinden yoksun bırakılmak istendi, dilinden yoksun bırakılmak istendi ve bazı tezgahlarla bu dört parçada yaşayan halk paramparça edilerek zaman zaman birbirine düşman edilerek, bir birine kırdırılarak üzerlerindeki hakimiyet bugüne kadar devam edilerek geldi. İçinde bulunduğumuz koşullar Ortadoğudaki koşullar son derece önemli koşulları arz etmektedir. Giderek Türkiye'nin bütünlüğünü etkileyen bir iç savaşa sürükleyen ve kardeşi kardeşe boğazlatacak olan bir konuma getirilmiş bulunmaktadır. İşte Halkın Emek Partisi dünyada Azerilere tanınan özgürlüğün, Bosna-Hersek'de haklı olarak müslüman (müslüman) Boşnaklara tanınan özgürlüğün, Kuzey Kafkasya'da üç milyon vatandaşı Abazalılara yapılan saldırıları ve soykırımı lanetliyerek, onların da özgür olmasını isteyerek Türkiye'de ve dünyada Ortadoğu'da özgür kalmayan bir tek halkın kalmasını istemiyoruz ve diyoruz ki her halkın hakkı olan özgürlük Kürtlerin de hakkıdır. Ama bir şey daha söylüyoruz, diyoruz ki biz bunu barışçı demokratik ve siyasi çözümlerle çözelim, daha fazla kan dökülmesine meydan vermiyelim. Birbirimizi suçlamakla, birbirimizi (birbirimize) yapıştırmalar (Yakıştırmalar) yapmakla hiç kimsenin faydası yoktur, ve (ne) Türkün Kürdü katletmeye ne de Kürdün Türkü kötölemeye hakkı yoktur. Bunları ortadan kaldıracılabilmek şölenizmi (şovenizmi) kırabilmek, herkesi kendi kimliği ile, özgürce kültür ve diliyle yaşayabileceği bir Türkiye yaratalım istiyoruz. Huçkümsinin (hiçkimsenin) hakkı bir başkasının teminatı altında olmasın kimse kimsenin kimliğini inkar etmesin herkes kendi kimliği ile yaşasın diyoruz. Birlikte kurduk bu Cumhuriyeti diyoruz, Birlikte kurduk. Geliniz diyoruz 2000 yılına doğru giderken ikinci defa bu Cumhuriyeti kuralım diyoruz. Ama Cumhuriyeti kurarken herkesin kendi kimliği ve özgürlükleri ile yaşayabileceği, Kürdün Kürt gibi yaşayacağı, Türkün Türk gibi yaşayacağı, Çerkezin Çerkez gibi yaşayacağı bir dünyayı oluşturalım, kardeşliği sağlayalım. Dokulen kanları onluyelim. Başvurduk, çok başvurduk, uğraştık on ay görevim süresince bu iş için sürekli çalıştık, bundan sonra da hayatım boyunca da çalışacağım. Siyasi baş liderlere başvurduk. Sırasıyla Başbakan yardımcısı SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yle görüştük. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'la görüştük. Sayın Ecevit'le görüştük. Sayın Türkeş'le görüştük Sayın Erbakan'la görüştük. Avrupa'nın bütün Büyükelçileriyle görüştük, bütün basın mensuplarıyla görüştük. Türkiye'deki bu kanı birlikte durduralım dedik. Gelin bir çözüm getirelim, kardeş kardeşi vurmasın, bizim içimiz kan ağlıyor, olen PKK'lıye de üzülüyorum, olen polise de üzülüyorum, olen halka da üzülüyorum. Hiç bir damla kanın akmasını istemiyoruz dedik. Bu kanı durduralım, bu bizim elimizdedir dedim. Türkiye Büyük Millet Meclisinde çözelim dedik. Eğer TBMM. Türkiye'nin sorunlarını çözmiyorsa, eğer orada söz sahibi değilse, eğer onun üstünde kurullar var ise bu insanlar bu parlamentoda halkın sırtından niçin maaş alıyorlar, çekip gitsinler diyoruz. Ne dediysek bize falan falanın uzantısınsınız dediler, haksız suçlamalarda bulundular. Her yerde her zaman söyledim PKK'lar bu memlekete aydan gelmediler dedim. Aydan gelmediler bunlar. Bu ülkenin çocuklarıdır. Bu halkın çocuklarıdır. Bunları red edemezsiniz. Aydan gelmiş gibi gösteremezsiniz başka bir devlet tahrik ediyor gibi gösteremezsiniz.

Akıllı Olun, bunun nedenlerini koyalım niçin böyle bir mücadele yöntemine başvurmuşlar dedim. Bunu tartışalım ortaya koyalım dedim. İlişkiniz nedir dediler. Şunu söylüyeyim dedim. Şimdi yine burada söylüyorum. Bizim organik hiç bir bağımız yok. Ne biz onların uzantısıyız. Ne de onlar bizim uzantımızdır dedim. Ama biz akrabayız dedim. Akrabayız. Niçin akrabayız, nasıl akrabayız? Bir köydeki insanın, bir köydeki ailelerin gençlerinin bir kısmı orda, bir kısmı burda, bir kısmı başka partilerde yalnız biz mi akrabayız. O bölgedeki yaşayanlar politika yapanlar hepsi akrabadır. SHP'de akrabadır. ANAP'da akrabadır, DYP'de akrabadır. Çünkü onların da akrabaları orada. İşte milletvekili çocukları dağa gidip karışıyor, mücadele veriyor. Peki şimdi o akraba değilmi, kendi çocuğuyla. İşte bu anlamda akrabayız diyoruz ve bir olay daha var. Biz de bir Kürt partisi olmamakla birlikte Türkiye partisi olmakla birlikte Türkiye'deki Kürt sorunu çözülmedikçe başka sorunların çözülmesine imkan olmadığına inanıyoruz. Onlar da kendi yöntemleriyle kendilerine seçtikleri bir yöntemle Kürt sorununu çözmeye çalışıyorlar. Zaman zaman söylediklerimiz birbirine benzebilir. Ama bu hangi parti olduğumuzu göstermez. Ve dedik ki buyurun gelin Milliyet Gazetesi'nde izlediniz, olayı çözebilmek için kanı durdurabilmek için gidelim Abdullah Öcalan'la görüşelim, buyurun gelin herkesi davet ediyorum. Bu kanı durduralım, ben hazırım. Bu işe yeni yönetici arkadaşlarım da hazırız bu işe. Biz bu kanı durdurabilmek için Türkiye'deki barışı sağlayabilmek için insanları mutlu bir ülkede yaşatabilmek el ele birlikte özgürce yaşayabilmek için her türlü yola başvururuz. Bize haber geldi kabul ediyorum dedi. Abdullah Öcalan. Yakında gideceğiz herhalde ama huzurunuzda davet ediyorum. Sloganı bırakalım arkadaşlar, huzurunuzda herkesi davet ediyorum. Bütün siyasi temsilcilerini Türkiye akan kanın sorumluluğunu taşıyan ve durmak isteyen tüm Türkiye demokratiklerini (demokratlarını), basın mensuplarını gidelim tarafsızca görüşelim ne istiyor, ne istemiyor bu Türkiye'den onu kamuoyuna aktaralım. Bana diyorlar ki bu şeydir efendim, bu fiili bir diyalogdur. Diyalog kurmanın kötülüğünü dünyanın hiçbir yerinde görmedim. Diyalog insanlara mutluluk getiren anlaşıma yollarını getiren, çözümler getiren bir olaydır. Bu diyalogu her zaman kurmak lazımdır ve kurulmasına gerektirdiğine inanıyorum değerli arkadaşlar. Partimiz hakkında kapatma kararı verilmek üzere dava açıldı. Henüz bitmedi. Olay şudur: Bizim hakkımızda açılan davada suçlanan olay şu, Kürt halkı vardır dediğimiz için bu parti Anayasaya aykırıdır. diyorum ki federasyonu Cumhurbaşkanı bile tartışalım diyor. Başbakan Kürt kimliğini tanıyorum diyor. Başbakan yardımcısı tanıyorum diyor. Sayın Türkeş'le görüştüğümüz zaman bin yıllık kardeşimizder (kardeşlerimizle) birlikte yaşadık diyor. Kürtleri kabul ediyor. Peki bu kabul yalnız bize yasaktırmı, yani olra (onlara) serbest bizi mi yasaktır. Kürt halkı vardır. Senin Anayasanda olmasa da vardır. Önemli değildir o, senin Anayasana çağdışı kalmışsa suç benimmidir? Ben mi senin Anayasana çağdışı bıraktım. Bu Anayasayı çağdışı bırakanlar bu ihtilalden sonra Anayasayı elinde tutanlar değildir halâ On yıllık Anayasa çağdışı kalmış bu Anayasayla bu memlekette Kürt vardır yoktur gibi tartışmalar açılıyor, biz Kürt halkının artık inkâr eden bir zihniyeti zaten tanımlıyoruz ve bu zihniyetlerin de bizim Urfa Birecik'de kelaynak kuşları vardır aynı onlar gibi nesli tükenmek üzeredir zaten. Değerli arkadaşlar, Türkiye'de politika izlenmesi sözkonusudur. Bu politika ne olmalı? İşçiye, esnafa yönelik dar gelirliye yönelik politikalar oluşturabiliriz. Ama ben şuna inanıyorum ki Türkiye öyle bir iç savaşın içine sürüklenmektedir ve halkımız o kadar bunun bilici (bilinci) içindedir ki artık kendi

aldığı maaşı düşünmüyor, yarın çocuğunun askerdeki (askerde) ne olacağını düşünmüyor. Evine giderken can güvenliği varmı yokmu onu düşünmüyor. Bizim esas görevimiz önce bu sorunu temelinden çözmektir. Türkiye'deki bütün insanların etnik kökeni ne olursa olsun, elbetteki bizden beklentisi size Kürt partisi diyorlar, peki siz bu Kürt partisini nasıl çözmek istiyorsunuz, bunu bir an önce durdurun. Oğul şehit ve analar oğlu ölen analar, bilmem kimler, her taraftan bizlere müracaatlar var. Bu kanı durdurun diyor. Bu artık yeter diyor. Kardeş kanı akmasın diyor. İşte bizim temel politikamız elbetteki işçi sınıfının yanındayız. Elbetteki esnafın sorunu bizim sorunumuzdur. Elbetteki dargelirlilerinin (dargelirlinin) sorunu bizim sorunumuzdur. Ama herşeyden önce bizim tek sorunumuz en önemlisidir o da akan kanı durdurmaaktır. Kürt sorununa insanca demokratik bir çözüm getirmektir. Bu bizim asli görevimizdir. Bu Türklerin de görevidir. Kürtlerin de görevidir. Türkiye'de yaşayan herkesin görevidir. Herkesi bu göreve davet ediyorum. Bir devlet bütçesinde yüzde yetmişinin (yetmişine) yakını Doğu ve Güneydoğu'da terörü yok edeceğim diye polise, köy korucusuna, benzine, tanka, mermiye verirse, orada lojmanlar yaptırmaya kalkarsa enflasyonu durdurmak değildir. Sayın Demirel, sen bu kafayla değil enflasyonu düşürmek, düşürsen ancak kendini düşürürsün. Enflasyonu düşüremezsin. Bunu çok iyi bil, Doğu ve Güneydoğu'da yatırımlar (yatırımlar) yok. Zaten zamanında yatırım yapılmamıştı ki, bugün de çalışsın. Bir sürü kredilerle bazı binalar yapıldı. Onların da kredileri kesildi. Bomboş duruyor. Böyle şey olmaz ülke bu Türkiye Hakkari'den Edirne'ye kadar bizimdir. Bunda hakkımız vardır. Çünkü atalarımız Çanakkale'de can verdi. Sakarya'da can verdi. Bir karış toprağından vazgeçmiyoruz. Kanımızın pahasına vazgeçmiyeceğiz. Ama bir hakkımız daha var. Her karış toprağında Kürt kimliğimizle özürçe yaşama hakkımız da var. Bunu sağlamaya çalışacağız ve bunun mücadelesini veriyoruz. Herkesi bu göreve davet ediyorum. Dün kürt kimliği vardır diyen hükümet tavrını değiştir, askeri çözümle bir yere gidemezsiz. İki defa şapkını aldın gittin Demirel, üçüncüsü gitmesin diye bu işe karşı olanlara teslimi oldun diyorum. Zaten geçen gün bir gazetecimizin de dediği gibi sayın Erdal İnönü herhalde bu işi anlamamış, Türkiye'deki bu olan bitenleri bilmiyor dediler, farkında değil anlamıyor. Anlamadığı için de birileri ne diyorsa aynısını tekrarlıyor. Bu hükümetten umut kesildi. Dış temsilciliktekilere de söyledik, gittik görüştük. Avrupa Parlamentosu ile de görüştük. Hollanda'yla görüştük, Almanya ile Fransa ile de görüştük, Belçika ile görüştük, İsveç ve İngiltere ile de görüştük, görüşmeye devam edeceğiz. Türkiye iki yüzlü politikasını değişmedikçe (değiştirmedikçe) iki yüzlü politikasını terketmedikçe, iç hukukunu ve iç siyasal yapısını uluslararası sözleşmelere uymadıkça (uydurmadıkça) evrensel hukuk değerlerine sahip çıkmadıkça biz bu görüşmelere bu diplomasiye sonuna kadar devam edeceğiz. Onların hakkı ise bizim de hakkımızdır. Demirelin ne kadar hakkı ise benim de o kadar hakkımdır. Kimse bunu engelleyemez. Bir olay daha, aydınlanasınız diye söylüyorum. NivYorkta, Vaşingtonda veya ABD'nin herhangi bir yerinde önümüze yeni bir model çıksa Türkiye hemen bunu uygulamaya kalkar. Çünkü Amerikanın izlediği politikanın izindedir, yolundadır. Onun dışına çıkamaz. ABD. çok spikilasyon (spekülasyon) olduğu için anlatıyorum. Belki temsilcileri de burdadır. ABD. büyükelçiliklerini ziyaret ettik. Bir hafta sonra randevu istediler, görüşmek istiyoruz. Buyursunlar dedik. Geldiler ağırladık. Dedilerki biz HEP. ten de bir heyeti Amerika devlet sistemini tanımak üzere herkese, her kuruma, her siyasi partiye kültürel alanda bir gezi düzenliyoruz. Size de böyle bir gezi

düzenlemek istiyoruz. Ben o zaman yetkili kişilere söyledim. Kabul ediyoruz dedi. Ancak basına intikal ettirelimmi, hiç bir sakıncası gizlisi yok dedi. Biz de onun üzerine basına açıklamaya yaptık. Kıyamet koptu. Kıyamet koptu, kıyamet. Amerikanın çekiş gücünü Ortadoğu'da durdurabilmek için canını verenler, siz nasıl Amerika'ya gidirsiniz. Kimdir bunlar, gidiyor, gideceğiz. Ama geçici olarak ertelendi. Amerika'ya gideceğiz diyalog kuracağız. Bütün dünyanın, bütün görüşleriyle diyalog kuracağız, kimseden endişemiz yok. Çinle de diyalog kurarız, Fransa ile de diyalog kurarız, Suriyeyle de kurarız. Amerika ile de kurarız, İngiltere ile de kurarız. Bizim kimsenin diyalogundan (diyalogundan) korkumuz yok. Yaşadığımız dünya giderek siyasi ve ekonomik entegrasyona uğruyor. Dünyanın düzeninde hakimiyet sahibi olan bu devletlerde (devletlerle) görüşebilmek en tabii hakkımız. Çünkü su anda Türkler (Kürtlerden) başka dili, kültürü ve kimliği yasaklanmış bir halk kalmadık. Bu hakkımızı almak için herkesle diyalog kuracağız. Kanı durdurmak için herkesle diyalog kuracağız. Bundan kimsenin endişesi olmasın. Türkiye'yi bölmek için gidiyormuş. Türkiye'yi biz değil Halkın Emek Partisi değil, Halkın Emek Partisinin dışında kalmış Meclis'de temsil edilen siyasi politika bölecektir. Çünkü, barıştan yana ateşkesten yana ve diyalogtan yana olan tek parti Halkın Emek Partisidir. Onun dışındaki olan bütün siyasi partiler şiddeti ve askeri çözümü önermektedirler. İşte onların bu tutumu devam ederse korkarım Türkiye o zaman bölünecektir. Askeri çözümlerle hiç bir zaman bir halkı hak ve demokratik özgürlüklerin talepleri bastırılamaz. Bize Kürt partisini diyorsunuz. Bize PKK'lı diyorsunuz. Ne dersiniz deyin ama biz ne olduğumuzu çok iyi biliyoruz, biz demokratik, yasal, meşru zeminler temelinde herkesi eşit olarak değerlendiren, kanların dökülmesini istemeden, demokratik hak ve taleplerin yerine getirilmesi için çalışıyoruz. Kokuyorsanız (korkuyorsanız) diyorum. Silahlı seylerden olmamasını istiyorsanız, yasallaştırın PKK'ya gelsin mücadelesini versin, gelsin siyasi mücadele versin, bıraksın silahları gelsin, siyasi mücadele versin, çıkarın bir genel af iki yüzlü hukuk politikası izlemeyin diyorum hükümete. 125 nci maddeden hepsi Kürt kökenlidir. Onlar meşru salıvermeden sertle salıvermeden, infazdan istifade edemiyorlar. Öbürlerinin tümü ediyor. Şimdi yasalar önünde Türkiye Devletinde herkes eşit deniliyor. Bunu Avrupadaki hukukçulara devlet yöneticilerine, politikacılar anlatma hakkı yommu (yokmu). Hollanda Büyükelçisi şunu söyledi. Bana Parlamendodaki dışişleri Komisyon Başkanı bir bakan geldi. Dedi ki, ben Kürtüm işte bütün Kürtler benim kadar hak sahibidir. Bu Dışişleri Bakanımış, dedim ki doğrudur. Ama o hak yalnız ona aittir. Yalnız o hak ona tanınmıştır. Bize tanınmıyor. Biz onun kullandığı hakkı kendi kimliğimizle kullanmak istiyoruz. O Türk olarak bakan olmak istiyor. Ben Kürt olarak bakan olmak istiyorum. Aramızdaki fark bu değerli arkadaşlar. Zamanımız bir hayli kısa bugün kurultayı bitirmek zorundayız. Kafanıza (kafanızda) hiç bir soru belirmesinin onun için konuşmamı şununla bağlamak istiyorum. Hürriyet Gazetesi bir şeyler yazdı, başka gazeteler de vardı. HEP bölündü, yok HEP şu idi. HEP bölünmez arkadaşlar, HEP bölünmez. Bazı köprüleri geçebilmek için dar zamanlarımızı, dar zamanlarımızı geçirebilmek için birbirimize özveride bulunabiliriz. Hiç kimse demokratik hakkının elinden alındığını veya başka bir arkadaşının elinden alındığını düşünmesin. Biz kendi isteğimizle özveride bulunmuşuz. Ahmet Türk hepimizin adaydır. Benim de adayımdır, bunu bilin. Bu bir nöbet değişimidir. Bu bir özveridir. Bir parlamentor olması gerektiğinde genel bir eğilim belirlendi. Başım gözüm üstüne ve

ben seçilmediğim için de hiç bir zaman üzülmeceğim. Şunu çok iyi bilin. Ahmet Türk bu partiyi bir adım daha ileriye götürebilmesi için yanında bir asker gibi çalışacağım. Bundan hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Böyle spekülasyonlara, böyle nedenlere kimse meydan vermesin. Gün gelir yine bu onurlu görevi verirsiniz. O nöbet bana düşerse, o nöbetten kaçmam, yine büyük bir onurla yaparım. Dünyanın sonu gelmedi. Bir espir (espti) daha anlatayım. Ben 70 yılına kadar politika yapmaya kararlıyım. Yetmiş yaşına kadar tabii sağ kalırsak. Evet bu spekülasyonlara meydan vermemek için bu açıklamayı yaptım. Öğle falan filan geniş tabanlıdır. Dar tabanlıdır falan, gine espirisini yapayım. Mahmut Alınak'a söyledim, sana geniş tabanlı diyorlar kaç numara giyiyorsun dedim. Bana dedi 41 numara dedi. Ben 42 giyiyorum Benimki daha geniş tabanlı espirisini yaptık güldük. Bizde geniş tabanlı şu kılık, bu kılık yok bizde. Halkın Emek Partisi'nin Türkiye'de yaşayan etnik (etnik) kökeni ne olursa olsun, yapısı ne olursa olsun, dili kültürü ne olursa olsun, inancı ne olursa olsun herkesin kendisini ifade edebileceği kimliğiyle, diliyle kendini temsil edebileceği hür demokratik bir toplum yaratmak istiyoruz. Demin söylediğim gibi öyle bir toplumu yaratmak için buluşmak üzere Kürtün Kürt gibi yaşayacağı, Türkün Türk gibi yaşayacağı Çerkezin Çerkez gibi, Arapın Arap gibi, hangi etnik yapı varsa tümünün kendi özgürlüklerini, kendisini ifade edebileceği bir biçimde eşit koşullarda ve gönül birliğine dayanak kuracağımız bir Türkiye'de buluşmak üzere şimdilik Allahısmarladık diyorum. Kurultaya başarılar diliyorum."

B- Genel Sekreterin Beyanları

1- İbrahim Aksoy'un Beyanları:

- a) 21.3.1991 tarihli konuşması (s.65-68)
- b) 25.5.1991 " " (s.68-69)
- c) 18.5.1991 " " (s.69-72)

2- Ahmet Karataş'ın Beyanları

- a) 1.3.1992 tarihli konuşması (s.72-76)
- b) 2.4.1992 " " (s.76-78)

Ön savunmada adı geçenin bu bildirgeyi şahsı adına imzaladığı belirtilmişse de Mahmut Özgür, Ahmet Kulaksız, Serap Mutlu, Niyazi İletmiş, Felemez Başbuğa, Suleyman Bilici, Mehmet Ali Durmaz, Nevzat Altındağ gibi imzacıların Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığındaki ifadelerine göre bildirgenin partinin İstanbul İl merkezinde hazırlanması, burada ve parti genel merkezinde imzaya açılmış olması ve Ahmet Karataş'ın imza tarihinde partideki görev ve sıfatı nazara alındığında adı geçenin bildirgeyi şahsı adına imzaladığına ilişkin savunma yerinde görülmemiştir.

C- İddianamede genel başkan, genel sekreter sıfatlarını taşıyanların dışında kalan veya partinin taşra örgütlerinde görev almış partililerin beyanlarından alıntılara ve kongre veya eğlence gibi toplantılarda sergilenen söz ve davranış biçimlerine, salt parti tuzel kişiliğini bağlayıcı beyanda bulunmaya yetkili olanların davaya esas alınan beyanlarıyla aralarında mevcut ayniyeti ve nedensellik bağıni belirtmek amacıyla yer verilmişti (s.78-102).

Bunlara ek olarak iddianamenin hazırlık çalışmalarının son aşamasında veya dava açıldıktan sonra muhtelif makamlardan ve Ankara devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığından Başsavcılığımıza gönderilmiş bulunan çeşitli belgelerin incelenmesi sonucunda yukarıdaki paragrafta ifade edilen amaca uygun olarak, yapılan konuşmalardaki aşağıda belirtilen hususları da işaret edilmesi yararlı ve gerekli görülmüştür.

1- Genel sekreter yardımcısı Kemal Okutan'ın konuşmaları:

a) Davalı partinin Bursa il örgütünce 28.6.1992 tarihinde düzenlenen "Halk Şenliği" ndeki konuşmasından:

"...Dersim'de, Palu'da Genç'te ve Kürdistan'ın dört bir tarafında canlarını tanklara, toplara siper ederek şehit düşen insanların anılarına saygı duyarak konuşmama başlamak istiyorum... Kurtuluş Savaşından sonra Kürt halkını yok etmek ve tarihe gömmek için, Kürt halkının özgürlüğü için her başkaldırdığı gün Dersim'de, Palu'da, Genç'de ve Şeyh Sait isyanında Diyarbakır'da binlerce, onbinlerce insan katledildi. Ama görüldüğü Kürt halkı katledilerek, Kürt halkı kurşunlanarak bitmiyor... 1940'la 1960 yılları arasında göreceli olarak da olsa bir suskunluk dönemi yaşanır. Ama 1960'dan sonra bu ülkede yaşayan Kürt halkı artık kendisinin bir ulus olduğunun bilincine varmağa başlar... O güne kadar hiç bir partiye girmemiş insanlarımız bir araya gelerek bugüne kadar resmi ideolojiyi savunan partilerin dışında Halkın Emek Partisi diye bir parti kurduk... Halkın Emek Partisi'ni seçimlere sokmadılar ve zannettiler ki parlamentonun kapısını Kürt halkının ulusal taleplerine kapadık... Siz parlamentonun kapısını bize kapatırsanız, biz parlamentonun penceresinden gireriz. Özgürlük mücadelesini orada da veririz... Kürt sorununa demokratik ve siyasi çözüm bulunmadıkça Türkiye'de demokrasi gerçekleşmez ve öneriyoruz, diyoruz ki Kürt halkının önüne sandık koyunuz, sorunuz siz ne istiyorsunuz, istekleriniz nelerdir, bir referandum yapınız ve Kürt sorununa siyasi çözüm bulunması için adım atınız..."

b) 19.9.1992 tarihinde yapılan 2 nci Olağanüstü Kongre'deki konuşmasından:

"... Bu kez de Halkın Emek Partisi'ni kapatmak için bir dava açmış bulunuyorlar. Ama şunu söylemek istiyorum. Partileri kapatmakla mücadeleler önlenemez. Hele Kürt halkının mücadelesini hiç önleyemezsiniz. Çünkü Kürt halkının mücadelesi HEP'le başlamadı. HEP'le de bitmeyecektir... Biz kurulduğumuz günden bu güne kadar halkların kardeşliğini savunduk. Biz halkların kardeşliğine ve hak eşitliğine dayalı özgürce kendilerinin belirleyeceği sistemin kurulmasından yanayız. Biz ne Kürtlerin, ne Türklerin, ne de Lazların kimliğinin inkar edilmesinden, hor görülmesinden ve sömürülmelerinden yana değiliz..."

Adı geçenin önceki konuşmalarından alıntılar iddianamenin 92-95 nci sayfalarındadır.

2- Halkın Emek Partisi parti meclisi üyesi Abdülcabbar Gezici'nin 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongre'deki konuşmasından:

"... Düne kadar cesaret edilmeyen, dile getirilmesinden korkulan, hatta bugün mevcut yasalara göre Türkiye Cumhuriyeti

yasalarına göre suç kabul edilebilecek bir çok gerçeğin artık yasalar korku dinlenmeden burdan haykırıldığını görmek Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesinin yenilmezliğini, geriye dönülmezliğini ve sonuçlanmak üzere olduğunu göstermektedir... Biz neyi isteyeceğiz, şunu açıkça isteyebiliriz, kurultay kararı olarak, kurultayımızın bir çağrısı olarak kurultaydan çıkacak parti meclisinin önüne bir kurultay emri olarak koymak üzere şunu isteyebiliriz, Kürt halkının açık özgür seçimleri diyebiliriz, bence bunu demek gerekir. Kürdistan'da en kısa zamanda uluslararası gözlemcilerin kontrolünde açık referandum, iki kurdistan'da bir savaş var. Bütün çalışmalarımıza bu savaşın iki tarafı bellidir arkadaşlarım dile getirdi. Nasıl bir tarafı açıkça Türkiye Cumhuriyeti ise, bir tarafı da Kürdistan İşçi Partisi ve onun öncülüğündeki gerilladır... Şu çağrıyı yapabiliriz, bence yapmalıyız. Kurultay kararı olarak sonuç bildirgesine eklemeliyiz. Bu savaşın iki tarafı en kısa zamanda bir araya gelecek bir masa etrafında oturarak bu savaşı çözmelidirler... Kürt halkı için şunu isteyebiliriz, Türkiye Cumhuriyeti Devleti eğer mevcut parlamentoyu işletmiyorsa bize bir parlamenterlerimize bir parlamenter sahip olması gereken haklar tanımiyorsa o zaman bıraksın Kürt halkı kendi parlamentosunu oluştursun, bu Kürt halkının en doğal ve meşru hakkıdır. Kurultay kararı olarak bunu istemeliyiz. Diğer bir şey uluslararası platformlarda artık Kürdistan'da yürütülen savaşın temsilcileri yani onların Türkiye Cumhuriyeti yetkililerinin terörist dediği, bölücü dediği, bizim ve dünyanın ise ulusal kurtuluş mücadelecileri olarak kabul ettiği Kürdistan'daki savaşın bir tafi (tarafı) TC. Devleti bunu açıkça meşruluk kazandırmasa da biz şunu söyleyebiliriz, PKK ve diğer birçok devrimci örgüt bizim nezdimizde meşrudur, yasalıdır. Kurultayımız birçok ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten başka ülkelerdeki güçleri ve bu arada da PKK'yı da TC'nin nitelediği gibi terörist olarak görmediğini, Kürt halkının meşru temsilcisi olarak gördüğünü söylemelidir... Literatürümüze şunu açıkça koymalıyız. Sizin terörist dediğiniz insanlar yasal olmasa da meşru hakları olan kendilerini güçleriyle doktukları kanlarla meşrulaştırmış olan güçlerin biz bu insanların mücadelesini destekliyoruz, çünkü haklıdırılar dememiz gerekiyor... Biz doğuşumuzda söylediğimiz gibi resmi ideolojiye karşı bayrak açmış ve varlığımızı ancak onun değiştirilmesi, bu ideolojinin yok edilmesine bağlı olduğunu bildiğimiz için mücadelemiz buna dönük, bu sevindiricidir. O zaman bu mücadeleyi kurallarına göre yürütelim. Yani TC.Hükümeti Devletin yasaları Kürt halkının varlığını yok sayan yasaları Kürt halkının meşru mücadelesini yok sayan, yasak sayan yasaları bizi bağlamamalıdır... Bu kurultayda ayrıca şunu da talep edebilmeliyiz. Mevcut yasaları tanımadığımızı, kapatma gerekçesi olan yasaları tanımadığımızı ve onun için bugün aynı şeyleri tekrar tekrar söyledimizi ve yarın kapatılırsak da söyleyeceğimizi, burada açıkça kurultay kararı olarak belirtmeli, karar altına almalıyız..."

Adı geçenin önceki konuşmalarından alıntılar iddianamenin 93-94 ncu sayfalarındadır.

3- Halkın Emek partisi Genel Sekreter Yardımcısı (kongre öncesi) Harun Çakmak'ın 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongredeki konuşmasından:

"... Kendimizi işçilerin, köylülerin, emekçilerin, Kürtlerin, Çerkeslerin partisi ilan etmiş isek, bunların bugünkü nokta ne olursa olsun biz o temelden ayrılmamalıyız. Biz ona rağmen

ısrarla ısrarla ısrarla bunların peşinden koşmalıyız... Önümüzdeki süreçte HEP bir Kürt halkının sorunları üzerine Kürt halkının mücadelesi üzerine daha kitlesel gidecektir... HEP yasal demokratik zeminde Türkiye halklarının gerçekten bugüne kadar 70 yıllık tarih boyunca varolmuş en ileri, en demokrat, en halkçı partidir... Kendi bağımsız kişiliği ile, kendi özgür kişiliği ile Kürt halkının uğradığı mezalimi, Kürt halkının özgürlük mücadelesini, Kürt halkının istem ve taleplerini bütün örgütleriyle, bütün politikalarıyla, Türk emekçilerinin ve diğer halkların emekçilerinin istem ve taleplerini mutlaka ve mutlaka kendi başına yarattığı ya da bu dinamiklerin (dinamiklerin) katılımı ile ya da bu dinamiklerin katılımıyla yarattığı ona açık bir parti halinde örgütlemek zorundadır... Eğer Halkın Emek Partisi önümüzdeki süreçte yaşasın HEP demeyi öğrenirse, bunu yerleştirir ise gerçekten partileşme sürecini de tamamlar, gerçekten Türkiye halklarına umut vaat eden, Türkiye halklarının istem ve taleplerini politik bir organizasyon olarak sunan bir parti haline gelebilir..."

4- Halkın Emek Partisi Bakırköy (İstanbul) ilçe örgütü üyesi Mustafa Kemal Öztürk (Kemal Saruhan)'ın 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongredeki konuşmasından:

"... Kürt ulusal hareketi devletin ve düzenin çözümsüzlüklerini güçlendiriyor... Devletin 70 yıllık Kemalist politika dayanakları sarsıntı geçiriyor, ulusal kurtuluş ve toplumsal özgürlük ihtiyacı şiddetleniyor... Ayağa kaldırılmış bir halkın kucaklayabilen bir parti Kürdistan'daki politik canlılığı, büyük kentlerin emekçilerine taşıyabilmekte yetersiz kalmıştır..."

5- Halkın Emek Partisi milletvekili Mahmut Alınak'ın 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongredeki konuşmasından:

"... Buradan bütün analara, bütün babalara, bütün kardeşlere bir çağrıda bulunmak istiyorum. Çocuklarını ölümün üzerine göndermesinler. Doğuya ve Güneydoğuya asker olarak göndermesinler. Değerli arkadaşlarım, anaların yüreği yansın istemiyoruz, goyaşı dursun istiyoruz. Bu vahşice akıtılan kan dursun istiyoruz ve bu kanı durdurmak Abdullah Öcalan'ın görevi değil, devletin görevidir. Çünkü sorun çözümlendiği zaman şiddetin gerekçeleri de ortadan kalkmış olacaktır... Türk halkı kurtulmak istiyor ise, Türk halkı mutlu olmak istiyor ise, üretken ve kalkınmış bir Türk halkı yaratmak istiyor ise, Türk halkı söz ve karar sahibi olduğu bir düzen kurmak istiyor ise, demokratik halk iktidarını kurmak istiyor ise Kürt halkının acılarını kendi acıları, sıkıntıları olarak kabul etmeli ve Türk Kürt halkının özgürlükler uğruna mücadele vermelidir. Çünkü, Kürdün özgürlüğü Türkün özgürlüğüdür. Bu nedenle değerli arkadaşlarım Kürdün davası yalnız Kürdün değil, yalnız bizim değil, Türkün, Arabın, Kızılderelinin, bütün ezilenlerin kutsal davasıdır... Bunlar içindir ki Kürt halkı özgürlük ve eşitlik temelinde Türk halkıyla aynı coğrafyayı birlikte yaşamak istemektedir... Gelecek toplumu, özgür toplumu Kürt ve Türk halkının birlikte oluşturacakları, eşit oldukları özgür toplumu nasıl yaratabiliriz, bu konuda görüş, düşünce ve projeler de ortaya koymak zorundayız... Acil olarak yapılması gereken nedir? Bir Kürt halkı kendi kaderini özgürce belirleme hakkına kavuşmalıdır. Bu demokratik bir hakdır. Bu siyasal bir haktır..."

Adı geçenin önceki konuşmalarından alıntılar iddianamenin 97-101 nci sayfalarındadır.

6- Halkın Emek partisi Milletvekili Hatip Dicle'nin 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongrede yaptığı konuşmadan:

"... Halkımızın ulusal onurunu ve özgürlüğü için mücadele ederken, özgürlük ağacını kanlarıyla sulayan Vedat Aydın ve tüm şehitlerimizin aziz hatıraları önünde saygıyla, minnetle eğildiğimi ifade etmek istiyorum. Onların anıları halkımızın binbir fedakarlıkla yazdığı tarihinin kendi yazdığının şeref sayfalarıdır. Onların anıları yollarımızı aydınlatan güçlü ışıldaklardır. Onlar onurumuzdur, övünç kaynağımızdır. Dağlarda, serhınlarda, zindanlarda, işkence tezgahlarında direnen insanlarımızın, kadınlarımızın, çocuklarımızın, gençlerimizin, yaşlılarımızın, diğer marhum partimizin enerji kaynağı, esin kaynağıdır... Şu dört noktada vurgu yapmak istiyorum. Birincisi devletin kurt halkının ulusal kimliğini ve ulusal haklarını red eden resmi ideolojisi Kemalizm iflâs etmiştir. Hiç bir inandırıcılığı kalmamıştır. İkincisi devletin 70 yıldır Kürt halkının haklı özgürlük talepleri(ni) bastırmakla kullandığı şiddet politikası bugün halkımızın fedakarlığı ile hayatının her alanında, üçüncüsü Kürt halkı Türk halkına karşı beslediği kardeşlik duygularını asla terk etmediler. Gasp edilen bütün ulusal haklarını kendi geleceğini özgürce belirleme hakkını ve dünya uluslar ailesinin eşit haklı bir üyesi olması azim ve kararlılığındadır. Kürt halkı gemileri yakmıştır, donuş yoktur... Eğer Kurtler ulussa ki biz ulus olduğunu söylüyoruz, onun siyasal hakları da vardır. Bu siyasal hakları otonomi, federasyon ve bağımsızlık çerçevesinde tartışılacaktır. Şimdi düşünün devlet katında da böyle bir belirleme yoktur. Peki böyle bir cürcana içerisinde sorunun bir tarafı olan devlet bu soruna nasıl çözüm bulacaktır. Bu da aydınlatılmamıştır. Kısacası devletin programlarının ve projelerinin netleşmesi zorunludur. Üçüncüsü devletin Kürt halkı açısından muhatapı bugün geniş halk kitlelerinde de destek bulan, taban bulan hatta bunu sayın Cumhurbaşkanı, Başbakanın da ifade ettiği şekilde taban bulması olgusu aslında bir itiraftır ve muhatap Kürdistan İşçi Partisidir. Devlet eğer ben PKK ile oturmam diyorsa o zaman ona bir çözüm daha önerelim, gelin özgür bir ortamda yapılacak seçimle oluşacak Kürdistan Ulusal Meclisi'ni muhatap alınız... Evet dördüncüsü devlet PKK. hakkındaki o terörist nitelemesine son vermelidir. Bir Güney Afrika Cumhuriyeti Afrika Ulusal Kongresini terörist nitelemekle ne kadar haklı ise, bir İsrail Devleti Filistin Kurtuluş örgütünü terörist nitelemesinde ne kadar haklı ise bugün Türkiye Cumhuriyeti o kadar haklıdır dostlar. PKK. Cenevre Sözleşmelerine göre savaşıyor taraftır... Kürdistan'da ilan edilmemiş bir savaş vardır. Bu savaşın bir tarafı Türkiye Cumhuriyeti, bir tarafı da Kürdistan İşçi Partisi'dir... Biz ateşkesi öneriyoruz. Savaşın tarafında ateşkes olmalıdır diyoruz... Tabii ateşkes görüşmeleri isterseniz Türkiye'nin içerisinde belli unsurlar tarafından arabuluculuk edilsin. İsterse uluslararası kurumlar tarafından arabuluculuk edilsin Ateşkes siyasal çözümün yolunu açacaktır. Diyalok başlayacaktır. Anarşi duracaktır. Tabii bu ateşkes koşullarında olağanüstü halin kaldırılması, köy koruyucu sisteminin lağvedilmesi, özel timin bölgeden çekilmesi, koşulsuz bir genel af ve Kurtleri kültürel de olsa haklarının tanınması gerekir... Ondan sonra karar Kürt halkındır. Kürt halkı birliktemi yaşayacağına, nasıl yaşayacağına kendisi karar verecektir ve ondan sonraki çözüm özgür bir ortamda hiç bir silahlı gücün, gerek PKK'nın gerek devlet güçlerinin halkı zorlamadığı ama özgürce propaganda yapıldığı bir ortamda yapılacak referandumdur. Ben inanıyorum ki biz bu yöntemlerimiz dikkate alınırsa Kürt ve Türk halkı arasında düşmanlık

tohumları daha fazla itilmezse Kürt halkı birlikte yaşamadan yanadır....Ve bunun yöntemlerine de yine Kürt halkı otonominin Kürt halkı Federasyonuna olacağına da yine Kürt halkı karar verir....Bizim bir şiarımız var. O şiarımız özgürlük şehitlerinin kanla yazdığı bir şiardır. O şiar halkımızın mücadele ruhundan kaynaklanmıştır. O şiar şiarımızdır. Direnmek yaşamaktır...."

7- Halkın Emek Partisi Milletvekili Ali Yiğit'in 19.9.1992 tarihli 2 nci Olağanüstü Kongredeki konuşmasından:

"...Cumhuriyetin kuruluşundan beri bu vahşet vardır. Günümüze doğru dozunu artmış ve bugün gelip son sınırına dayanmıştır. Vahşetin mayasında Kemalizm, kafatasçılık ve halkların kardeşliğinin canına kasıt vardır. Bir kanlı savaşın içindeyiz....Bu savaşın bir yakasında TC.Devleti öbür yakasında ise Kürt halkı vardır. Daha önemli, daha belirleyici ve kesin gerçek, gerçek de şu, kişisel yetenek ve tecrübe olumlu ve avantajlı kişisel özellikler Kürt halkının ulusal ve toplumsal çıkarları ile onun bağrından çıkardığı kurtuluşçu güçlerle uyum içinde ancak sonuca gıdilebilir...."

Bunlara ek olarak;

Bursa il örgütüne düzenlenen "Halk Şenliği"nde görevlilerce tutulan 29.6.1992 tarihli tutanağına göre, "Yaşasın Türk-Kürt Halklarının Kardeşliği", "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "Yaşasın Kürdistan" sloganlarının atıldığı,

Fatih (İstanbul) ilçe örgütüne 19.7.1992 tarihinde düzenlenen salon toplantısında görevlilerce tutulan 20.7.1992 tarihli tutanağına göre, "Gençler Botana", "Bişi Sero(k) Apo" "Gençler PKK safına", "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "Vur Gerilla Vur Kürdistanı Kur", "Gerilla Vuruyor Kürdistanı Kuruyor", "Bişi Partiye Karkeran Kürdistan" gibi sloganların atıldığı,

Davalı partinin 19.9.1992 tarihinde yapılan 2 nci olağanüstü Kongresinde görevlilerce düzenlenen aynı tarihli bir tutanağına göre kongrenin yapıldığı salonda Türk Bayrağı ve Atatürk resminin asılmadığı, istiklal Marşının söylenmediği, misafir ve delegelerin toplu halde "Serok Apo "Bişi PKK" "vur Gerilla Vur Kürdistanı Kur", "PKK Geliyor Kürdistanı Kuruyor", "Bişi Serok Apo", "Gençler Serhatı", "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Kahrolsun Somurgencilik", "Yaşasın PKK", "Gençler Botana", "PKK Halkın PKK Halkın", "Gerilla Halkın", "PKK Cihane (Anamız)", "İşçi, Botan Elele Devrimci İktidara", "Gerilla Vuruyor, Kürdistanı Kuruyor", "Başkan Öcalan", "En Büyük Kürdistan Hükümet Kuracak", "Kurtuluş PKK" gibi sloganları söyledikleri "Tum Halkları Kardeşler", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "Vedat Aydın Olmedi, Mücadelemizde Yaşıyor" gibi dövizlerin yazılı olduğu pankartların asılı bulunduğu; kongreyi izleyen hükümet komiserlerinde düzenlenen 20.9.1992 tarihli tutanakta da yukarıdaki hususlar doğrulandığı gibi, ayrıca toplantının açılışından önce Kürdistan Ulusal Marşı olduğu iddia edilen ve "Kimse demesin Kürtler öldü diye/Kürt yaşıyor, yaşayacaktır/yaşıyor özgür olacak bayraklarıyla/özgür olarak yaşayacaklar/Biz genciz, biz delikanlıyız/Biz bu toprakların genç bekçileriyiz/ Biz bu toprakların daimi öncü gençleriyiz/Kimse demesin Kürtler öldü diye/ Kürt yaşıyor yaşayacaklar/ Yaşıyor özgür olacak bayraklarıyla/Ozgür olarak yaşayacaklar/ Can feda olsun bu topraklarda, can feda can feda/ Her can feda olsun her zaman/ Kimse

demesin Kürtler oldu diye/ Kürt yaşıyor yaşayacak/Yaşıyor özgür olacak bayraklarıyla/ özgür olarak yaşıyacaklar" dizelerinden oluşan marşın Kürtçe olarak söylendiği ve söyleyiş sırasında ellerle zafer işaretini yapıldığı, bazı konuşmaların Kürtçe olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz edilen kongreye ilişkin olarak Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'ndan, Başsavcılığımıza gönderilen evrak ve ekindeki görüntü ve ses kasetleriyle gazetelerde bu konuda yayınlanmış olan haber yazıları ve fotoğrafların fotokopileri dana önce 9.10.1992 tarihinde yazımızla Yüksek Mahkemenize sunulmuştur.

Gerek iddianamede ve gerekse esas hakkındaki düşüncemizde belirtilmiş olan bu ve benzeri beyanların ve eylemlerin sahipleri her ne kadar parti tüzel kişiliğini doğrudan doğruya sorumlu kılacaklar parti üyeleri değilse de bu beyan ve eylemler ile davalı partinin genel başkan ve genel sekreter gibi yöneticilerinin davaya esas alınan beyanları arasında mevcut aynıyati, nedensellik bağı ve işlenmekte olan ana fikrin etki alanını ve biçimini göstermesi bakımından zikre değer bulunmuştur.

D- Beyanlarıyla parti tüzel kişiliğini sorumlu kılacakları SPY'nın 101 nci maddesinde öngörülmüş olan genel başkan ve genel sekreter gibi parti görevlilerinin kronolojik sıraya göre tamamı aktarılan konuşmalarındaki temalar bir arada mütalaa edildiğinde birbiriyle çelişmeyen, aksine biri diğerini doğrulayan ve tamamlayan verilerin meydana getirdiği bütünlük içinde, değişmez biçimde ve ısrarla işlenen ana fikrin ne olduğu kolayca ortaya çıkmaktadır.

Nitekim, bu beyanlardan; II. Dünya Savaşından sonra oluşan uluslararası siyasal statükonun Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra parçalanması ile içinde bulunulan sürecin sonuçlarının belli olmadığı, meydana gelebilecek değişmelerden en fazla Ortadoğu halklarının etkilenebileceği,

Bu halkların başında Filistinlilerin ve Kürtlerin geldiği, bunların ulusal ve sosyal sorunlarının kendilerini dayatmaya başladığı, bu sorunlara çözümün dışarıdan empoze edilecek çarelerle değil, sözkonusu halkların kendi öz güçlerini ve dinamiklerini yoğunlaştırarak yine kendi öz iradeleriyle gerçekleştirilmesinin doğru olduğu,

Ortadoğuda gelişen olayların doğrudan Kürt halkının özgürlük mücadelesiyle ilgili olduğu, belki bin yıl veya daha fazla zamandan beri Ortadoğuda yaşayan Kürt halkının aralarına konulan yapay sınırlarla dört parçaya bölünüp, kimliğinden ve dilinden yoksun bırakılmak istendiği,

Bu tablo içinde yer alan Türkiye'de yaşamakta olan Kürtlerin yetmiş yıldan beri egemen olan resmi ideolojinin bir sonucu olarak red ve inkâr edildikleri, en şiddetli bir şekilde zulme, sömürüye, baskıya maruz bırakıldıkları, hiç bir haklarının bulunmadığı, ulusal demokratik haklarının gaspedilmiş olduğu, özgür olmadıkları, uluslararası sözleşmelerden doğan haklarını kullanamadıkları,

Ancak, resmi ideolojinin artık geçerli olmadığı, iflas ettiği ve Kürt halkının dinamizminin yükselerek kendisini her alanda ifade edebilecek duruma geldiği, özgürlük ve demokrasi mücadelesi verdiği,

Butun bunların Kürt sorunu adı verilen bir sorun oluşturduğu, bu sorunun demokrasi onunde en büyük engel olduğu, bu

sorun çözülmedikçe Türkiye'de demokrasi sorununun da çözülmemeyeceği. bu bakımdan sorunun Türk halkını da ilgilendirdiği, ulusal nitelikteki Kürt sorununun barışçı ve demokratik bir ortamda tartışılarak çözülmesi ve bu ortamın da hemen oluşturulması gerektiği,

Kürtlerin bu ulusal sorununa, yürüttükleri mücadeleye Birleşmiş Milletler'i oluşturan devletlerin sessiz kalamayacakları, en kısa zamanda Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans toplanarak adil, uluslararası hukuka uygun bir çözüme ulaşılması gerektiği,

Diğer taraftan, Kürt sorununu Türklerle Kürtlerin birlikte eşitlik ve kardeşlik esaslarına göre çözecekleri, parti olarak halkların gönüllü birliğine, tam eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzeni savundukları, Türk, Kürt ve diğer bütün azınlık halkların, emekçilerinin ortak sesi ve Kürt halkının devrimci, demokrat dinamizmiyle Türkiye emekçi sınıfının bileşkesi oldukları, partinin en çok ezilen, sömürülen baskı altında tutulan kimselerin partisi olduğu, en çok ezilen, sömürülen ve baskı altında tutulanlar Kürtler olduğuna göre, partinin esas itibarıyla Kürtlere ağırlık verdiği, bundan da onur duydukları, Halkın Emek Partisi'nin Türkiye'de yaşayan bütün etnik yapıların partisi, . Türkiye'de yaşayanların partisi olduğu, bu yaşayanlar içinde kim en çok eziliyorsa onların partisi olduğu, Kürt sorununun demokratik ve siyasal yollarla çözümünü ilke olarak benimsedikleri, partinin Kürdü, Türkü, Abazası, Çerkezi, Boşnağı ile Türkiye'nin mutluluğunu, kardeşliğini, özgürlüğünü, eşitliğini savunduğu, devletin resmi politikasına karşı çıktığı ve onu değiştirmek istediği,

Sorunun diğer cephesinin Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkı olduğu, her halk gibi Kürtlerin de vazgeçilmez ve doğal nitelikte kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahip oldukları, parti olarak da ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, yani ulusların kendi kaderlerini tayin edici bir politikadan yana oldukları, ancak bu hakkın mutlaka ayrılma şeklinde anlaşılmasının gerekmediği, özgür ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşama hakkı olduğu, ancak dünyada demokrasi ve özgürlük konusunda önemli adımlar atılırken, halklar kendi kaderlerini tayin etmek isterlerken Türkiye'de bu gelişmelerin etkilerinin görülmediği, Türkiye'de yaşayan etnik kökeni, dili ve kültürü ne olursa olsun bütün unsurların kendilerini kendi dil ve kültürleriyle ifade edebilecekleri, eşit koşullara ve gönül birliğine dayalı bir toplum yaratmak istedikleri;

2600 yıl öncesine dayanan Kawa Efsanesinde olduğu gibi, bugün de Kürtlerin baskı ve zulme başkaldırdıkları, özgürlük isteklerini yükselttikleri, Kürt halkında direnme ruhu ve mücadele geleneğinin mevcut olduğu, Newrozun bütün bu özellikleri yansıtan ve zulme karşı direniş, mücadele, başkaldırı ve özgürlük talebinin yükseldiği, sömürüye ve sömürgecilığe karşı herkesin mücadele ve dayanışma azminin bilenerken kenetlendiği, Kürt halkının direnme ruhunun, mücadele geleneğini simgeleyen, yeniden doğuşu dile getiren bir gün olduğu hususlarının ana fikir olarak parti adına savunulduğu anlaşılmaktadır.

Davalı partiyi doğrudan doğruya bağlayıcı nitelikteki bu beyanların dışında çeşitli partili kimselerin yukarıda bütünlüğü bozmayacak biçimde özetlenerek kronolojik sıra içinde aktarılmış bulunan beyanlarında aynı temaların çoğunlukla aynı terminoloji ve

anlatım biçimi kullanılmak suretiyle sistematik olarak işlendiği de gözlenmiştir.

Burada davalı partinin Partiya Karkeran Kurdistan (PKK) isimli yasa dışı örgüte yaklaşım biçimine temas etmek de yerinde olacaktır. Eski genel başkan Feridun Yazar'ın PKK örgütüne bakışı hiç de eleştirisel görülmemekte, hatta eleştirmekten özenle kaçındığı izlenimi edinilmektedir. Nitekim, adı geçenin Sabah Gazetesindeki açıklamalarında PKK hareketine kendince objektif bir bakış açısıyla yaklaştığı ve bu cümleden olarak, "hareketin doğruluğu veya yanlışlığından ziyade, devletin şiddet politikası sonucu ve 12 Eylül sonrası Türkiye'de demokratik yöntemler tıkandığı ve tek yöntemin silahlı mücadele olarak kaldığı gerekçesiyle PKK'nın ortaya çıktığını, bu örgütün Türkiye'de yaşayan Kürt halkının haklarını (vurgulama bizim) silahlı yöntemle çözülmeyi hedef aldığını, ön savunmada belirtildiğinin tersine, aynı şeyi savunmakla birlikte (vurgulama bizim) HEP ile PKK arasında kuruluş ve yöntem farklarının bulunduğu, çözümün şiddeti yaratan sebepleri ortadan kaldırmakla başlayacağını, PKK'nın devletin zoruna karşı zor kullandığını, demokratikleşme başlayıp devlet şiddetten arındırıldığı takdirde örgütün de bu yöntemden vazgeçeceğini ve elinde gerekçesinin kalmayacağını" söylemekte; sonuç olarak devletin bütünlüğüne kasteden, özü itibarıyla ayrılıkçı bir silahlı hareketin yok edilmesi amacına yönelik aşayış operasyonlarını ifade ederek, bir ülkenin kendi topraklarını bombalamasının savaş durumu demek olduğunu, Türkiye Devletinin de bu nedenle iç hukuku açısından taraflı savaşı kabullendiği görüşünü ileri sürmektedir.

Eski genel başkan Feridun Yazar'ın, partisinin onunla aynı amacı savundğunu belirttiği Partiya Karkeran Kurdistan (PKK) adlı yasa dışı örgütün kuruluşu, gelişmesi, stratejisi ve örgütsel yapısı konusunda iddianamenin 118-125 nci sayfalarında açıklama yapılmış, örgütün değinilen amacını ve niteliğini yargısal planda kabul ve teyit eden Yargıtay kararlarından söz edilmiş bulunmaktadır.

Feridun Yazar'ın yukarıda işaret edilen görüşlerine paralel olarak, bazı partililerin konuşmalarında; sıcak mücadele (vurgulama bizim) ortamına girmiş ulusal hareketlerin bir yanının cephe gerisi güçler olduğu belirtilerek kendilerinin cephe gerisindeki görevleri yerine getirmek durumunda olduklarının ifade edilmesi, bu cümleden olarak, "halkı için cezaevlerinde omur çürutenlere, şehit olanlara" selâm gönderilmesi, "şehitlerin saygıyla anılması, özgürlük mücadelesi verenlerin" saygıyla selâmlanması, "gerillaların kendilerinin çocukları, kanları, canları oldukları"nın ifade edilmesi, partinin 1 nci Olağanüstü Büyük Kongresine PKK. örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın annesi Esma Öcalan'ın davet edilip, "hepimizin anası, anaların simgesi" nitelemesiyle topluluğa takdim edilmesi, yine davalı partinin Aydın il örgütüne bastırılmış olan 1992 yılına ait duvar takviminde silahlı mücadeleyi simgeleyen otomatik silahlı insan figürleriyle PKK. örgütünün eylem kolu olan ARGK'ye ait olduğu bildirilen bayrakların duygusal bir kompozisyon halinde resmedilmesi, 2 nci Olağanüstü Büyük Kongrede Kürt ulusal marşı olduğu söylenen ve Kurtçe dizelerden oluşan marşın zafer işareti yaparak okunması, davalı parti tarafından 21.3.1991 tarihinde İstanbul'da tertiplenmiş olan gecede üzerlerinde "Hiçbir Şey Bağımsızlık ve Özgürlükten Daha Değerli Olamaz", "Somurgeciliğe Karşı Mücadeleyi Yükseltelim", "Kurdistan Özgürlük" gibi dövizler yazılı afişlerin asılması ve yine davalı partinin merkez ve taşra örgütlerince düzenlenen kongre vesair toplantılarında atılan sloganlarla bu örgütün ve onun "Apo" olarak bilinen lideri Abdullah

Öcalan'ın övülmesi suretiyle PKK. örgütü mensuplarının ve eylemlerinin parti örgütleri içinde onaylandığı ve yüceltildiği görülmektedir. Nitekim, Meydan Gazetesi'nin 16.2.1992 tarihli nüshasının 5 nci sayfasında yayınlanan bir habere göre, "Kürt Sorunu için Barış İnisiyatifi" konulu bir toplantıda konuşan Feridun Yazar'ın, "PKK'yı yasallaştırın, gelip burada konuşsun" demek suretiyle anılan örgütün legalize edilmesi dileğini dile getirdiği anlaşılmaktadır. Davanın açılmasından sonra, 19.9.1992 tarihinde yapılan 2 nci Olağanüstü Büyük Kongrede ise Feridun Yazar bir adım daha ileri giderek, daha önceden açıkladığı düşüncesini tekrarlayıp, bu örgütün lideriyle görüşmeye gideceğini, sanki bilinmiyormuş gibi, ne isteyip ne istemediğini kamuoyuna aktaracağını söylemiş ve bütün siyasi temsilcileri de kendisi ile birlikte gitmeye davet etmiş, silahlı eylemlerin olmaması için PKK. örgütünün yasallaştırılması ve genel af çıkartılması önerisinde bulunmuştur. Adı geçenin yukarıda ifade edilen, geniş tabanlı bir siyasetçi heyetiyle birlikte örgüt lideriyle görüşmeye gidilmesi ve genel af çıkartılması önerileri örgütün yasallaştırılması ve ona siyasal kimlik kazandırılması dileğinin diğer bir biçimde dile getirilmesinden başka bir şey değildir.

Davalı partinin eski genel sekreteri Ahmet Karataş'ın Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığındaki 16.4.1992 tarihli anlatımına göre, İstanbul'da bir grup tarafından hazırlanıp, parti genel merkezine faksla gönderilen "Birleşmiş Milletler Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlara Deklarasyondur" başlıklı ve tamamına iddianamenin 76-78 nci sayfalarında yer verilmiş olan bildirgenin incelenmesinde, güvenlik güçlerinin PKK. örgütü mensuplarına karşı mücadele ettiklerinin herkesce bilinen bir keyfiyet olmasına ve bildirmede güvenlik güçlerine karşı savaştıklarından söz edilen ve "gerilla" deyimiyle anılanlardan amacın bu örgüt mensupları olduğunun anlaşılmasına göre, anılan metnin partinin İstanbul il örgütünde hazırlanıp bu yerde ve parti genel merkezinde başkalarının imzalamasına arz edilmesi ve başta davalı partinin eski genel sekreteri Ahmet Karataş olmak üzere isim ve sıfatları iddianamenin 127-128 nci sayfalarında belirtilmiş pek çok parti üyesi tarafından imzalanması suretiyle uluslararası siyasal kuruluşlar ve uluslararası kamuoyu nezdinde, hedefi Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hâkimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı mücadele yoluyla devlet idaresinden ayırarak ayrı bir devlet kurmak olan PKK. örgütü lehine eski genel başkan Feridun Yazar'ın yukarıda ifade edilen dileğine paralel olarak, sempati yaratılması, ona destek sağlanması ve siyasi bir kimlik kazandırılması amacının güdüldüğü açıkça ortaya çıkmaktadır.

IV- Kapatma Sebepleri ve Değerlendirme

A) Siyasi partilerin uymadıkları takdirde kapatma sebebi olabilecek hususlar ile kapatma kararı verilebilecek haller SPY'da davayı ilgilendirdiği oranda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

SPY'nın 78 nci maddesinin (a) ve (b) bentleri dava ile ilgili olarak şu hükümleri getirmiş bulunmaktadır:

"Siyasi partiler:

a- Türkiye Devletinin... Anayasanın başlangıç kısmında ve ikinci maddesinde belirtilen esaslarını; Anayasanın 3 ncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline...dair hükümlerini değiştirmek;

... Irk ayrımı yaratmak...

Amacını güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

b- ... Irk ... esaslarına dayanamaz... lar
....."

80 nci maddesi ise şöyledir:

"Siyasi Partiler Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar."

81 nci maddesinin ilgili bölümünde şu hükümler yer almıştır:

"Siyasi Partiler:

a- Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli kültür... veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmezler.

b- Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar.

....."

Siyasi Partilerin amaçları ve faaliyetleriyle ilgili bu yasal düzenleme serisi içinde sözü edilen hükümlerin anayasal dayanaklarını Anayasanın 176 nci maddesi uyarınca metnine dahil olan başlangıç kısmı ile 2, 3, 14 ve 68 nci maddeleri teşkil etmektedir.

Anayasanın, Cumhuriyetin ve dolayısıyla devletin niteliklerini belirleyen 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin diğer nitelikleri yanında Atatürk milliyetçiliğine bağlı ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayandığı ifade edilmiştir.

Bu maddenin yollama yaptığı başlangıç kısmında ise, Anayasanın... "hiç bir düşünce ve mülâhazanın Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve milletiyle bölünmezliği esasının... Atatürk milliyetçiliği ilke ve inkılapları karşısında koruma göreviyeceği..." fikir, inanç ve kararıyla anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

2 nci maddenin gerekçesinde, Atatürk milliyetçiliği, bütün fertlerin kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, diğer bir deyişle milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde yaşamaları olarak tanımlanmıştır.

Başlangıç kısmında vurgulanan Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esası, Anayasanın 3 ncü maddesinde yer alan, "Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür, dili Türkçedir..." cümlesiyle tekrar ve teyit edilmiş; 14. maddesinde

ise Anayasadaki hak ve hürriyetlerden hiçbirinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak... dil, ırk... ayrımı yaratmak...amacıyla kullanılamayacakları esası getirilmek suretiyle temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması önlenmek istenmiştir.

Anayasa koyucunun bir tarihsel olgu ve hukuki temel niteliğindeki devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesine karşı gösterdiği duyarlılığa işaret etmesi bakımından bu ilkeye sadece başlangıç kısmında ve belirtilen maddelerde yer vermekle kalmayıp, aynı zamanda 5, 13, 28, 30, 33, 58, 68, 130, 133, 135, 143 ncü maddeler de söz ettiği ve giderek bu ilkeyi 81 nci maddesinde milletvekili, 103 ncü maddesinde Cumhurbaşkanı yemini metinlerinde yer verdiği görülmektedir. Yüksek Mahkemenizin 8.5.1980 gün, E.1979/1 (Parti Kapatılması), K.1980/1 sayılı kararında belirtildiği üzere, "...Gerçekten, Sevr Antlaşmasına kadar varan bir çöküşü, emperyalizme karşı ulusun bütün bireylerin varlıklarını ortaya koymaları pahasına kazanılan Kurtuluş Savaşı ile ulusal bir devletin kuruluşuna dönüştürmeyi başaran Türk Ulusunun, <<Devletin ülkesi ve ulusuyla bütünlüğü>> ilkesine büyük bir duyarlılıkla bağlı bulunması ve bu ilkeyi Anayasanın temel kurallarından biri durumuna getirmesi doğaldır..."

Bu ilkeyle doğrudan bağlantılı olarak Anayasa'nın duyarlılık gösterdiği bir diğer husus da dil konusudur. Nitekim 3 ncü maddenin 1 ncü fıkrasında Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu belirtilmiştir. Devlet dilinin Türkçe olması, bütün resmi işlerde Türkçenin kullanılması, resmi belgelerin Türkçe düzenlenmesi ve resmi yazışmaların Türkçe yapılması anlamına gelir. Madde gerekçesinde Türkçenin Türkiye'de yaşayanların resmi dili olduğu ifade edilmiş ise de, Türkçe'nin sadece resmi bir dil olduğu iddiasını önlemek amacıyla madde Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonunca bugünkü haline getirilmiştir. Anayasamızın 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında düşüncelerin açıklanması ve yayınlanmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilin kullanılamayacağı; eğitim ve öğretim hakkını düzenleyen 42 ncı maddesinin son fıkrasında da uluslararası sözleşmeler saklı kalmak üzere, Türkçeden başka hiç bir dilin eğitim ve öğretim kurumunda Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamayacağı esası öngörülmüştür.

Sözü edilen ilkelere gerekli güvenceyi sağlamak bakımından Anayasanın 4 ncü maddesinde, Atatürk milliyetçiliği ve başlangıçta belirtilen temel ilkeleri de içeren 2 ncı maddesi ile Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu hususunun da yer aldığı 3 ncü maddesinin değiştirilemeyeceği ve değiştirilmesinin teklif edilemeyeceği kuralı getirilmiş, toplumu ilgilendiren faaliyetleri ve amaçları göz önüne alınarak siyasi partiler yönünden bir yaptırım olarak da 14 ncü maddede öngörülen sınırlamaların dışına çıkan partilerin temelli kapatılması 69 ncü maddede kabul edilmiştir.

11 ncı maddesine göre, hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri, bu cümleden olarak siyasi partileri ve davalı siyasi partiyi bağlayan temel hukuk kuralları olan Anayasadan alınan ilhamla düzenlenmiş bulunan SPY'nın 5 ncı maddesinin ikinci fıkrasında Anayasanın 14 ncü maddesine benzer şekilde, "siyasi parti kurma hakkı Anayasanın başlangıç kısmında yer alan temel ilkelere aykırı olarak ve Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak...dil, ırk ayırımı yaratmak...amacıyla kullanılamaz." hükmü getirilmiş, dördüncü kısmında "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar" başlığı altında işbu davaya esas teşkil eden 78, 80 ve 81 ncı maddeler de dahil olmak üzere birtakım yasaklayıcı hükümler sevk edilmiş; tüzük ve programlarındaki veya belirli kurullarının karar, genelge ya da bildirgelerindeki yahut seçim munasebetiyle partiyi temsilen yapılan

radio-televizyon konuşmalarındaki aykırılık hallerine ek olarak, 101 nci maddenin (b) bendinde genel başkan, genel başkan yardımcısı veya genel sekreterin dördüncü kısımdaki hükümlere aykırı nitelikte sözlü ya da yazılı beyanda bulunmaları halinde de o partinin Anayasa Mahkemesince kapatılması öngörülmüştür. Bunun da sebebi, bir partinin genel başkanının, genel başkan yardımcısının ya da genel sekreterinin beyanlarının partinin takip edeceği siyaseti anlatan açıklamalar demek olmasıdır. Bu açıklamalar parti üyesi olan kimselere olduğu kadar partili olmayan yurttaşlara ve kamuoyuna partinin belirli konularda gerçekleştireceği hedefleri bildirmek için yapılır. Bu hüküm ile, yasada sayılan bu sıfatları taşıyan partili kişilerin bu tür beyanlarının bu yasa bakımından parti tüzeli kişiliğini bağlayıcı nitelik taşıdığı ve beyanlarının öncelikle Anayasadaki ve daha sonra yasanın dördüncü kısmında yer alan hükümlere aykırı olması halinde, o partinin kapatılma yaptırımına maruz kalacağı açıkça belirlenmiştir.

SPY., dördüncü kısmının birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan esas ve değerlere Anayasaya paralel olarak büyük önem atfetmekte, bunlara karşı partiler tarafından yapılabilecek tecavüzlerin kapatılması yaptırımıyla karşılaşmasını öngörmüş bulunmaktadır.

Yasanın 78 nci maddesi siyasi partilere, davanın konusuyla sınırlı kalmak üzere, şu hususları yasaklamaktadır: (1) Türkiye Devletinin...Anayasasının başlangıç kısmında ve 2 nci maddesinde belirtilen esaslarını, (2) Anayasanın 3 ncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline...dair hükümlerini değiştirmek amacını gütmek veya bu amaca yönelik faaliyette bulunmak, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik etmek, (3) Irk esaslarına dayanmak,

Günümüzde sadece bir teşkilatlanma yasası olmaktan çıkarak aynı zamanda belirli bir siyasi, ekonomik ve sosyal felsefe anlamında birer ideolojik belge niteliğini kazanan anayasalar devletin kuruluşuna egemen olan fikir ve düşünce sistemini ortaya koyar ve bu sistemi devletin siyasi ve hukuki temeli yapar. Anayasa kuralları bir taraftan devletin esas yapısını şekillendirirken, diğer taraftan da onun oluşturduğu fikir ve düşünce sistemi, şekillendirilen devlet yapısına öz ve içerik kazandırır.

Bu açıdan bakıldığında Anayasamızın 176 ncı maddesinin birinci fıkrası, felsefesi, ideolojisi, fikir ve düşünce sistemi anlamında dayandığı temel görüş ve ilkelerin başlangıç kısmında belirtildiğini söylemektedir. Ancak başlangıç kısmının yanında 2 ve 3 ncü maddelerdeki esasların da bu temel görüş ve ilkelere dahil olduğunu kabul etmek gerekir. Aksi takdirde, bu maddelerdeki esasların 4 ncü maddedeki değiştirilmezlik kuralıyla koruma altına alınmasının bir anlamı kalmazdı.

Anayasanın sözü edilen başlangıç kısmına ve içerdiği ilkelere iddianamenin 132-134 ncü sayfalarında yer verilmiş bulunmaktadır.

Anayasanın 2 nci maddesinde ise Cumhuriyetin nitelikleri açıklanarak, "Türkiye Cumhuriyetinin toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti

olduğu", 3 ncü maddesinin birinci fıkrasında ise, "Türkiye Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu" ifade edilmiştir.

Anayasanın felsefesi, dünya görüşü, kendi deyimiyle temel görüş ve ilkeleri içinde davanın konusu itibarıyla üzerinde durulması gerekenler, Atatürk milliyetçiliği ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu ilkeleridir.

Hem başlangıçta, hem de 2 nci maddede sözü edilen Atatürk milliyetçiliği, 2 nci maddenin gerekçesinde, bütün fertlerin kaderde, kıvançta ve tasada ortak ve bölünmez bir bütün teşkil etmeleri olarak belirtilmiştir. Başlangıç'ın dokuzuncu paragrafında, Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduklarının ifade edilmesi de aynı niteliktedir.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren meydana getirilmiş olan bütün Anayasalarımızda yer alan ve bu bakımdan tarihsel ve geleneksel bir nitelik kazanmış bulunan ve 1961 Anayasasının "Türk milliyetçiliği" adını verdiği, 1982 Anayasasının ise "Atatürk milliyetçiliği" olarak adlandırmayı tercih ettiği bu milliyetçilik anlayışı modern milliyetçilik anlayışıdır. Buna göre, çeşitli kökenlerden gelseler bile, fertleri bir araya getiren, bir arada yaşatan şey onlardaki buna ait duygu, düşünce ve irade birliğidir. Sübjektif nitelikteki bu milliyetçilik anlayışında ana unsur ferdin kendi gibi olanlarla birlikte kaderde, kıvançta ve tasada ortak ve bölünmez bir bütün oluşturdıkları duygu ve düşüncesidir. Bu itibarla Atatürk milliyetçiliği sınırları belli olan ve bölünmez vatan esasına dayanır. İrkçılığı red eder. İrk düşüncesine ve kökence başka görünen toplulukların bütünden ayrı sayılması düşüncesine yer vermez. Kültür milliyetçiliğidir. Yani, kökenleri ne olursa olsun fertleri ortak bir kültüre mensup oldukları bilinci etrafında toplar, onları "tek ulus" yapısı içinde kaynaştırıp, bütünleştirir. Nitekim, Yüksek Mahkemeniz de, 20.7.1971 gün, E.1971/3 (Parti Kapatılması), K.1971/3 sayılı kararında Türk milliyetçiliğinde ırk düşüncesi ve kökence başka görünen toplulukların ayrı tutulması düşüncesinin yer almadığını; 8.5.1980 gün, E.1979/1 (Parti Kapatılması), K.1980/1 sayılı kararında, geçmişte "panislâmist" ve "panturanist" görüşlerin neden olduğu acı deneyimleri yaşamış olan Türk Ulusunun din, dil, ırk ve mezhep gibi esaslara dayalı ayrılık çabalarına ödün vermeyen, birleştirici ve toplayıcı bir "milliyetçilik" anlayışına Anayasanın başlangıç hükümleri arasında yer vermesinin imparatorluktan ulusal devlete dönüşmüş bir toplumun bilinçli bir davranışı olduğunu, 27.11.1980 gün E.1979/31, K.1980/59 sayılı kararında, Anayasanın ırkçılık, turancılık, yada din veya mezhep doğrultusunda bütünleşmeyi amaçlayan inanışları red eden, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan, birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışına sahip olduğunu; 18.2.1985 gün, E.1984/9, K.1985/4 sayılı kararında, Atatürk milliyetçiliğinin Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan dil, ırk ve din gibi düşüncelerle yapılacak her türlü ayırımı red eden birleştirici ve bütünleştirici bir anlayışı temsil ettiğini; 15.7.1991 gün, E.1990/1 (Siyasi Parti Kapatma), K.1991/1 sayılı kararında da, milliyetçiliğin büyük bir toplumsal gerçek ve "millet düşüncesi" üzerine kurulu olan çağın en etkin kültür ve politik anlayışı, Türkiye Cumhuriyetinin ve Türk Devrimi-

nin temel ve önde gelen ilkelerinden olduğunu, Cumhuriyet döneminde "millet" ile "milliyetçilik" kavramlarının, başta Yüce Atatürk olmak üzere Cumhuriyetin kurucuları ve onların temel ilkeler üzerinde Cumhuriyeti yöneten kuşaklarca yorumlanmış ve 1924, 1961 1982 Anayasalarında yer almış olduklarını,... bunun ırkçı bir kavram değil, Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkını, kökeni ne olursa olsun devlet yönünden tartışmasız eşitliği, içtenlikli birliği ve birlikte yaşama istencini içeren çağdaş bir olgu olduğunu; ayrımcılığı dışlayıp, "ulus" yapısı içinde kaynaşmayı öngören bu kavramın, etnik kökenlerin kimliklerin bir tanıtım belirtisi olarak söylenmesini engellemediğini; dil ve din birliği yanında önemli toplumsal bağlar kurmuş olan toplulukların devletle olan hukuksal bağlarını koparacak bir girişimi kışkırtmanın Anayasanın ve Siyasî Partiler Yasasının hoşgöreceği bir tutum olmadığını; Türk Ulusunu içinde "Kürt" kökenli yurttaşlarla değişik boylardan gelen "Türk"ler ve değişik kökenlilerin ayrımsız bir biçimde yer almakta ve devletin temel ögesi olan "tek ulus" olgusunun böylece somutlaşmakta olduğunu belirtirken aynı esaslara işaret etmiş bulunmaktadır.

Millî devlet olmanın bir sonucu olan devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesi ise iki anlam ifade eder. Devletin ülkesiyle bir bütün olması, dışa karşı bağımsızlığı ve ülke bütünlüğünün korunması; milletiyle bir bütün olması ise, azınlık yaratılmasının önlenmesi, bölgecilik ve ırkçılık yapılmaması ve eşitlik ilkesinin korunması ilkesidir.

Dil konusuna verilen önemi gösterir şekilde getirilmiş olan Anayasal düzenlemelerden daha önce söz edilmiş bulunmaktadır.

Birbirini tamamlayan modern Türk milliyetçiliği anlayışı ile devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesi bu şekilde Anayasa'nın dayandığı temel görüş ve ilkeler arasında yer almakta ve SPY. da Anayasa'nın bu konudaki duyarlılığını siyasî partiler bakımından devam ettirmektedir. Yüksek Mahkemenizin 20.7.1971 gün E.1971/3 (Parti Kapatılması), K.1971/3 sayılı kararında belirtildiği gibi, "...Siyasî partilerin çalışmalarında devletin ülkesi ve ulusu ile bölünmezliği temel hukuksal uymaları demek, ülkenin ya da ulusun bir bölümünün bugünkü bütünlüğünü bozarak ayrılması sonucunu doğrudan doğruya veya dolayısıyla doğurabilecek her türlü davranıştan, sözden ve yazıdan kaçınıp çalışmalarını bu bütünlüğe daha da pekiştirecek biçimde yürütmeleri demektir. Bu kuraldan çıkan sonuç da bütünlüğü zedeleyebilecek olan her türlü yazı, söz ve davranışın siyasal partiler için yasak olmasıdır."

SPY'nın 78 nci maddesinin (b) bendinde yasaklanan bir husus da siyasî partilerin ırk esasına dayanmalarıdır. Buna göre siyasî partiler belirli bir ırka mensup olanların toplandıkları, sırf onlara mahsus bir parti olduklarını iddia edemeyecekler veya bu amaçla örgütlenemeyeceklerdir. Aksine davranışa cevaz verilmesi halinde bundan öncelikle devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğinin zarar göreceği muhakkaktır.

Siyasî partiler bakımından bir diğer yasaklama yasanın 80 nci maddesinde öngörülmüş olan Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı devletin tekliği ilkesini değiştirmeye amacını gütmek ve bu amaca yönelik faaliyette bulunmaktır. Maddenin gerekçesinde devletimizin federe ve konfedere devletler ve siyaseten özerk kuruluşlar gibi teklik ilkesine aykırı bir nitelik taşımadığı bu ve buna benzer ayrılmalar devletin ve milletin bütünlüğü ilkesine ve topluluk

yararına ters düşeceğinden bu yolda bir amaç güdülmesinin yasaklandığı belirtilmektedir. Gerçekten, Türkiye Devleti tekil (unitaire) bir devlettir. Federe devletlerden oluşmuş değildir. Milli devlet olmanın, yani bir milletin bağımsız devlet halinde örgütlenmesinin sonucu olan bu nitelik etnik, dinsel ya da başka herhangi bir düşünceyle ülkenin federe devletlere veya özerk bölgelere ayrılmasına izin vermez. Milli birliği kurmak ve devam ettirmek amacıyla devlet tekil biçimde oluşmuştur.

Yasanın 81 nci maddesinin (a) ve (b) bentleri de siyasi partilerin, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli... kültür veya ... ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmeyi; Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmeyi ve bu yolda faaliyette bulunmayı yasaklamaktadır. Maddenin gerekçesine bakıldığında şu düşüncelerin yer aldığı görülmektedir:

"Ülkemizde Lozan Antlaşması ile kabul edilen azınlıklar dışında bir azınlık yoktur. Herhangi bir ülkede resmi dilin dışında bazı dillerin bilinmesi veya yer yer konuşulması azınlık yaratmaz. Hele siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi her bir alanda bütün haklara sahip ve borçlarla eşit bir şekilde yükümlü olan tek bir milletin evlâtları arasında azınlıktan söz etmek mümkün değildir.

"...

"Bir memlekette resmi dilin her vatandaş tarafından bilinmesi, hangi alanda olursa olsun eşitlik ilkesinin hakkıyla uygulanabilmesi ve adli ya da idari işlerin çabukluk ve selâmetle yürütülmesi bakımından yararlı, hatta zorunludur. Bu itibarla resmi dili genç, ihtiyar, kadın, erkek her vatandaşın bilmesini sağlamak devletin görevidir."

Maddenin (a) bendinde siyasi partilerin milli... kültür... ırk ya da dil ayrılığına dayalı azınlıklar bulunduğunu ileri sürmeyecekleri kabul edilmiştir. Gerekçede de açıklandığı üzere, ülkemizde azınlıklar konusu 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşmasıyla düzenlenmiş ve sadece müslüman olmayanlar azınlık kapsamına dahil edilmişlerdir. Bu düzenlemenin amacı, müslüman olmayanlara da müslümanlara sağlanan medeni ve siyasi haklardan yararlanma imkânı verilerek yasalar önünde din ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit olduğunu belirtmektir. Bundan ayrı olarak, 18 Ekim 1925 tarihinde imzalanmış olan Türk-Bulgar Dostluk Antlaşmasında Türkiye'deki Bulgarların azınlık sayılmaları kabul edilmiş ise de Türk Devletinin lâik mevzuatı kabul etmesini takiben bu azınlıklar bu statülerinden kendiliklerinden vazgeçmişlerdir. Türkiye'deki hukuk sistemi itibarıyla bu iki antlaşmayla tanınanların dışında bir azınlığın varolduğu kabul ve iddia edilemez.

Elbette, belirli bir büyüklükte toprağa sahip olan devletlerde din, mezhep, ırk, dil gibi unsurlar bakımından farklı insan toplulukları, yani ulus olgusuna oranla ikincil nitelikte kesimler var olabilir. Yüksek Mahkemenizin 8.5.1980 gün E: 1979/1 (Parti Kapatılması), K.1980/1 sayılı kararında da belirtildiği üzere, bu gibi toplulukların "dilinin ya da dininin toplumun öteki kesimlerinden ayrı olduğundan nesnel biçimde söz etmek tek başına bir <<azınlığın bulunduğunu ileri sürmek>> anlamına gelmez." SPY'nın 81 nci maddesine benzer hükmü içeren eski 648 sayılı yasanın 89 ncu maddesinin birinci fıkrasını yorumlayan Yüksek Mahkemeniz aynı

kararında, <<azınlıklar bulunduğunun ileri sürüldüğünün>> kabul edilebilmesi için, "sözkonusu topluluğun toplumun öbür kesimlerinden ayrılan varlığını ve niteliklerini koruması ve sürdürmesi için kendisine özel bir hukuksal güvence tanınması gerektiğinin, yani bu kimselerin <<azınlık hukuku>>ndan yararlanmaya hak kazanmış olduklarının da açık ya da üstü örtülü biçimde ileri sürülmüş olması gerektiğini" ifade etmiş bulunmaktadır. Bu toplulukların herbirine azınlık hakkının tanınması devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesiyle çelişir. Üstelik bunlara mensup olanlar ortak geçmişten gelen tarihsel ve kültürel beraberlik anlayışı içinde kendi kaderlerini o ulusun kaderiyle özdeşleştirme iradesini tereddütsüz açığa vurmuşlarsa onlara azınlık hakkı tanınmasına gerek kalmaz. Nitekim yaklaşık bin yıldan beri Anadolu toprağında yaşamakta olan Türkler ve diğer unsurlar birlikte aynı devletlerin çatısı altında yer almışlar, çeşitli zorluklara birlikte göğüs germişler, çeşitli acılara birlikte katlanmışlar, sevinçli günlerde

birlikte mutlu olmuşlar; gerek birbirleriyle, gerekse çeşitli tarihsel, siyasal nedenlerle veya göç hareketleri sonucu başka topluluklarla karışıp kaynaşmışlardır. Böylece, ortak bir geçmişe, tarihe ve değer yargılarına dayanan tek bir ulusa mensup olma guur ve iradesiyle "Türk Ulusu"nu oluşturmuşlar ve Türkiye Cumhuriyetini kurmuşlardır. Yüksek Mahkemenizin 20.7.1971 gün, E. 1971/3 (Parti Kapatılması), K.1971/3 sayılı kararında da belirtildiği gibi, Ulusal Kurtuluş Savaşına katılıp, omuz omuza düşüşerek bu ülkeyi düşmanlardan temizlemiş ve böylece alın yazısı ve gönül birliğini dosta düşmana açıkça göstermiş bulunan doğulu ve batılı yurttaşlar arasında Anayasanın başlangıç kurallarındaki düşüncelere temel tutulan ruhsal birlik ve bütünlük daha Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında perçinlenmiş, Türk ulusunun siyasal ve toplumsal bütünlüğü bir kez daha kimsenin anlamazlıktan gelemeyeceği biçimde duyurulmuştur... "Yine Mahkemenizin yukarıda anılan 8.5.1980 günlü kararında aynı konuda benimsenen görüşe göre, "...Kurtuluş savaşında ulusun bütün bireylerinin dil ve ırk ayrımı gözetmeksizin düşmana karşı omuz omuza çarpışmış bulunmaları, dili ya da ırkı ayrı olan kimi grupların bugün azınlık hukukundan yararlanmalarını gerektirecek bir durum sayılmaz. Tam tersine, bu durum söz konusu vatandaşlarımızın ırk ve dil ayırımına yer vermeyen Türk milleyetçiliğini daha o zaman benimsediklerini gösterir..." Bu bakımdan Türk Ulusu çeşitli halklardan değil, kendi özgür iradele-riyle ortak geçmişin oluşturduğu ortak kültürde birleşmeye karar veren tek haiktan meydana gelmiştir. Gerçekten, Anayasanın 66 ncı maddesinin birinci fıkrasında, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk olduğu ifade edilmek suretiyle, Türk Ulusundan sayılmanın tek şartının (vurgulama bizim) "vatandaşlık bağı" olduğu, bunun dışında kalan dil din ve ırk farklılıklarının nazara alınmayacağı, "Türk Ulusu"nun bu şekilde vatandaş sayılan bireylerin bütünlüğünü ifade ettiği kabul edilmiştir. Bunun sonucu olarak, bugün ırk, dil, din ya da mezhep ayırımına yer vermeyen, bireyler arasında tam bir eşitliğe dayanan Türk Vatandaşlığı sıfat ve ayrıcalığına sahip herkes toplum hayatı içinde saygın bir yere ve hukuk düzenince tanınmış her hakka ayrımsız ve mutlak biçimde sahiptir. Maddenin (b) bendinde ise, siyasî partilerin Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ya da yaymak yoluyla ülkede azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemeyecekleri belirtilmiş bulunmaktadır. Yüksek Mahkemenizce yukarıda zikredilen 8.5.1980 günlü kararında bu madde ve bendin küçük farklılıklarla benzeri olan eski 648 sayılı yasanın 89 ncu maddesinin ikinci fıkrasıyla ilgili olarak yaptığı yorumda

şöyle denilmiştir: ... bu hükümde de... <<azınlık yaratma>> deyiminin açıklığa kavuşturulması gerekmekte olup, söz konusu deyimnin de maddenin tümü içinde değerlendirilmesi ve birinci fıkradaki <<azınlıklar bulunduğuun ileri sürülmesi>> deyimiiyle sıkı ilişkisi göz önünde tutularak, aynı doğrultuda yorumlanması zorunludur. Böyle bir yorumla varılacak sonuç ise, <<azınlık yaratma>> deyiminin, ancak, <<bir vatandaş topluluğunda azınlık hukukundan yararlanmaları gerektiği düşüncesini yaratma>> anlamına gelebileceğidir..." Aynı kararda, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde "azınlık yaratma" amacı güdüldüğünün ya tüzük ya da program metinlerinden veya partinin faaliyetlerinden yahut her ikisinden anlaşılabileceği, bunun kesinlikle anlaşılmamasının o partinin ulus bütünlüğünün bozulmasını da amaçladığını ortaya koyacağı kabul edilmiştir. Yine Yüksek Mahkemenizin yukarıda zikredilen 20.7.1971 günlü kararında belirtildiği üzere, "...bir siyasi partinin Türkiye ülkesi üzerinde Türkçeden başka dil konuşan azınlık bulunduğunu ileri sürerek ve o azınlığı erek edinerek onun için birtakım haklar ve yetkiler tanınmasını istemesi ulusal yapıda git gide kopmalara, bölünmelere yol açması demektir. Yine Türk yurttaşları arasında Türk dilinden ve kültüründen başka dil ve kültürleri koruma çabalarına girişmek Türkiye ülkesi üzerinde ulus bütünlüğünün bozulması sonucunu doğurmağa elverişli bir tutumdur..."

Bu açıklama ve tespitlerin ışığı altında davalı partinin genel başkanları, genel başkan vekili ve genel sekreterlerinin yapmış oldukları konuşmalar incelendiğinde işlenen temalar ve Siyasi Partiler Yasası'na aykırılık halleri şu şekilde çıkmaktadır.

İncelenen konuşma ve demeçlerde;

-Türkiye Cumhuriyetinde sadece Türklerin var olduğunu kabul eden, buna karşılık Türklerin dışında bütün etnik yapıları reddeden bir politikanın ve bunun doğal sonucu olarak baskıcı, otoriter ve asimilasyoncu bir uygulamanın benimsendiği, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin imzalanmasının durumunda bir değişiklik meydana getirmediği,

- Yetmiş yıldan beri uygulanan ve resmî ideoloji olarak adlandırılan red ve inkâr politikasına rağmen Kürt halkının mevcut olduğu söz konusu resmî ideolojinin artık iflâs ettiği, Kürt halkının dinamizminin yükseldiği, kendisini her alanda ifade eden bir döneme girdiği, red ve inkâr politikası bırakılmadıkça Türkiye'nin özgürleşemeyeceği,

- Demokrasinin önündeki en büyük engelin Kürt sorunu olduğu, sorunun çözümünün barışçı ve demokratik ortamda tartışmak suretiyle olabileceği, bu sorunun Kürtler ile Türklerin omuz omuza ve kardeşçe çözecekleri, bu sorunu sadece Kürtlerin tartışmadığı, demokratik bir ortamda özgürce tartışılmadan çağa, akla bilime uygun şekilde çözümlenmeden Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyeceği ve Türk halkının özgür olamayacağı, bu sorun çözümlenmediği sürece, Türkiyede demokrasiyi kurmanın, ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamanın mümkün olmadığı,

- Dış politikada ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, yani ulusların kendi kaderlerini tayin edici bir politikadan yana oldukları. bu hakkın mutlaka ayrılma anlamına gelmediği, özgürlük ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşama demek olduğu,

- Kendi kaderini belirleme hakkının, her halk için olduğu kadar, Kürt halkı için de tartışılmaz, vazgeçilmez, doğal bir hak olduğu, Birleşmiş Milletler Örgütünü oluşturan devletlerin Kürtlerin yaşadığı tüm parçalarda Kürt halkının yürüttüğü mücadeleye sessiz kalamayacakları, en kısa zamanda Birleşmiş Milletler kapsamında bir Kürt konferansı toplanarak soruna adil, uluslararası sözleşmelere uygun demokratik bir çözümün bulunması gerektiği,

- Yeni bir Anayasa yapılarak bunun ışığında Kürt sorunu hakkında bir mutabakat çalışmasının başlatılması, herkesin katılacağı ortak bir çözümün bulunması, bu yeni Anayasada Kürtlerin varlığı kabul edilerek Türkler ile Kürtlerin eşitliğine ve birliğine dayalı bir toplum düzeninin öngörülmesi gerektiği, Kürt gerçeğinin eğitim yoluyla Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birlik anlayışına uygun olarak benimsenmesi gerektiği,

- Halkın Emek Partisinin programında Kürt sorununun demokratik ve siyasal yollarla çözümünü ilke olarak benimsedikleri; bütün halkların kardeşliğini, eşitliğini ve özgürlüğünü savunan, onun Türkiye'nin tek kurtuluş yolu olduğunu düşünen ve politikasını üreten parti oldukları,

Beyan edilmek ve Türkiye Cumhuriyeti ülkesinin bir kısmı Kürdistan olarak nitelenip, adlandırılmak suretiyle öncelikle Anayasanın 69 ncu maddesinin birinci fıkrası ve SPY'nın 78 nci maddesinin (a) bendine aykırı olarak Türk ve Kürt halkları ve hatta diğer bazı etnik unsurlar ayrımı ısrarla işlenmek suretiyle aşağıda belirtilecek olan idari federasyon adlı modelden başlayıp, Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkını kullanmalarına varan bir süreç içerisinde Kürtlerin Anayasa'daki ulus bütünlüğünden ayrılmaları ve ayrı bir Kürt ulusunun oluşturulması esasının benimsendiği anlaşılmaktadır. Oysa Türkiye Cumhuriyeti Devletinde birden fazla ulusun varlığı söz konusu olamaz. Dili, dini, mezhebi, ırkı farklı, da olsa Türk Ulusu bütünlüğü içerisinde yer alan her birey Türk yurttaşıdır. Tarihsel bir gerçeğin ifadesi olan "Türk Ulusu" olgusunun ortadan kaldırılması sonucunu doğuracak, ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren iddialar ileri sürülemez. Türk milliyetçiliğinin hukukumuzdaki anlamına, öğretiyi de uygun olarak, Yüksek Mahkemenizce çeşitli vesilelerle getirilmiş yorum ve açıklamalara rağmen, ön savunmada olduğu gibi iddianamede dogmatizmin esas alındığına, bunun Türk ırkı esasına, ırkçılık esasına, ırkçılık esasının da yasal temellere dayandırmaya çalışıldığına dair savunmanın kabulü olanaksızdır.

Diğer taraftan yine bu konuşma ve demeçlerde;

- İlk defa içlerine sine sine içinde yer alabilecekleri, bizim diyebilecekleri bir partinin doğduğu, partinin en çok ezilen, en çok sömürülen, en çok baskı altında tutulana partisî olduğu, sömürülen, baskı altında tutulan ve zulme uğrayan bir halk, yani Kürtler bu partiye sahip çıkıyorlarsa Halkın Emek Partisinin bundan onur duyacağı, bütün bunlara rağmen partiye Kürtlerin partisî deniyorsa demek ki en çok onların ezildiği, sömürüldüğü, zulmedildiği, Kürtlerin en çok ezildikleri söyleniyorsa, Kürtlerinde partisî olmaktan onur duydukları,

-Ekonomik ve etnik özelliklerinden dolayı Türkiye'de en fazla ezilenler Kürt halkı olduğundan, bunların ezilenlerin hakkını

koruyan Halkın Emek Partisi'ni desteklemelerinden daha doğal bir şeyin olamayacağı,

- Türkiye'deki bütün etnik yapıların partisi oldukları,

ifade edilmek suretiyle, SPY'nın 78 nci maddesinin (b) bendine aykırı olarak davalı partinin belli bir ırka mensup olanların ve hatta daha da ileri gidilip Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan "etnik yapı" şeklinde ifade ettikleri değişik kökenli bireylerin bu kökenleri ısrarla ve her vesileyle vurgulanarak onların da partisi olduğu ileri sürülmekte ve böylece parti bir yönüyle de ırk esasına dayandırılmaktadır.

Eski genel başkan Feridun Yazar tarafından verilen bir demeçte üniter devlet kavramını Türkiye'nin sınırlarının değişmemesi anlamında aldıkları, ancak Türkiye Cumhuriyetinde üniter devletten kast edilenin inkarcı politika olduğu, bunun da katı bir merkezîyetçiliği beraberinde getirdiği Devletin bu inkarcı ve merkezîyetçi uygulamadan vazgeçerek bütün Türkiye'de halkların eşitliğine ve gönüllü birliğine dayalı politikaların üretilmesi gerektiği belirtildiği gibi (1.6.1992 tarihli Milliyet Gazetesi) "erel yönetimlerin merkezi devletin denetiminden kurtarılacak mahallî ve idarî özerkliğe kavuşturulması (5.2.1992 tarihli Sabah Gazetesi), daha sonra da aynı doğrultuda olmak üzere, Türkiye'de üniter devletin bugüne kadar uyguladığı biçimde sorunları çözemediği, bu nedenle merkezîyetçi devlet sisteminin otonom bölgeler veya federasyon, yahut idarî federasyon denilen şekilde değişmesi gerektiği, uygulanmasından yana oldukları idarî federasyon biçiminde o bölgenin yönetim şeklinin, kullanılacak dilin, yapılacak yayınların o yerde belirleneceği, o yerde vergi toplanıp, yine o yerde harcanacağı, ancak bir kısmının devlete gönderileceğinin ifade edilmesi (1.6.1992 tarihli Milliyet Gazetesi) suretiyle, sırf bazı hizmetlerin daha iyi görülebilmesinin ve sorunların çözümlenebilmesinin birden çok ili içine alan çevrede teşkilatlanmayı gerektirdiğini dikkate alan Anayasa'nın, merkezi idareyi düzenleyen 126 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında sadece kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlanmaya yönelik olmak üzere birden çok ili içine alacak şekilde kurulabileceği öngörülen merkezi idare teşkilatı modeliyle 127 nci maddesinin son fıkrasında öngörülen ve yine münhasıran belirli Kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla yönelik olarak mahallî idarelerin kendi aralarında Bakanlar Kurulu'nun izniyle kurabilecekleri birlik modelinin ötesinde vergi toplama ve toplanan vergilerin mahallinde harcanması, yönetim şeklinin ve Anayasa'nın değiştirilmeyecek olan 3 ncü maddesindeki Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğu hükmü de gözardı edilerek, Kullanılacak dilin ve yapılacak yayınların mahallinde belirlenmesi gibi, parti programındaki yerel yönetim örneğini dahi aşan, adeta siyasal amaçlı yerinden yönetim modeline yaklaşan, özerk bölge niteliğinde, giderek federalizme yol açabilecek "idarî federasyon" adı verilen kuruluşların, artık yetersiz kalmaya başladığı belirtilen tekil devletin yerine oluşturulmasının önerildiği ve böyle bir modelin önerilmesiyle de SPY'nın 80 nci maddesine aykırı olarak devletin teklifi ilkesini değiştirme fikrine sahiplenip bu yolda beyanda bulunulduğu çok açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Oysa, ülkemizde bölgelerin ulusal kimliğinden söz edilemez. Anayasa özerk ya da otonom bölge yahut federasyon gibi uygulamalara bilinçli olarak yer vermemiştir.

Tamamı, iddianameye alınmış olan konuşma ve demeçlerde;

-Halkların ve insanların kardeş oldukları ama birbirinin dövüğü, birbirinin dövüldüğü bir kardeşliğin değil, eşit bir kardeşliğin istendiği,

-Kürt ile Türkü omuz omuza birleştirip demokrasi mücadelesi verme gibi bir görevlerinin olduğu,

-Nevruz'un zulme karşı direniş, mücadele, başkaldırı, özgürlük talebinin yükseldiği, zulme, sömürüye, baskıya başkaldırışın sembolleştiği bir gün ve Kürt halkının özgürlük bayramı olduğu, sömürüye ve sömürgeciliğe karşı herkesin mücadele ve dayanışma azminin bilenerек kenetlendiği bir gün olduğu, Kürt halkının direnme ruhunu, mücadele geleneğini simgeleyen Nevruz'un yeniden doğuşu dile getirdiği, özgürlük ve demokrasi mücadelesi veren kendilerinin de yeniden doğdukları, zulme ve baskıya karşı mücadele azimlerini yükselttikleri, Kürt halkının özgürlük tutkusundan vazgeçmediği, daima onu kıskandığı;buradan (konuşma kürsüsünden) Kürt, Arap, Çerkez, Laz, Arnavut, Pomak herkese seslenilerek davalı partinin ezilen,sömürülen, baskı altında tutulanların partisi olduğu,

-Halkların gönüllü birliğine, tam eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzenin kararlı savunucusu ve mücadelecisi olacakları,

-Kürt halkının yıllardan beri insanlık haklarını kullanamadığı, hiç bir haklarının bulunmadığı,

Halkın Emek Partisi olarak halkların eşitliğinden ve kardeşliğinden yana oldukları, hedeflerinin eşitlik ilkesine dayalı halkların gönüllü birliği olduğu, onun için mücadele ettikleri,

-Edirne'den Van'a kadar Kürt, Türk ve diğer bütün azınlık halkların, emekçilerin ortak sesi oldukları,

-Kürt sorunununun Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan beri mevcut olduğu, Cumhuriyetin Türk ve Kürt halkları tarafından birlikte kurulmuş olmasına rağmen daha sonra Kürt halkının tamamen dışlandığı,

-Kürt halkının kimliksiz olmak istemediği, özgür olmak istediği, Kürt halkının Türk halkıyla bir alıp veremediğinin bulunmadığı, Kürt halkının özgürlük ve kardeşlikten, siyasi çözümden yana olduğu,

Beyan edilmek ve Ahmet Karataş'ın genel başkanvekili sıfatıyla 15.12.1991 tarihinde yapılan 1. Olağanüstü Büyük Kongresinde yaptığı konuşmasına "Kürt, Türk, Laz, Çerkez, sıcak Türkiye halkı"; genel sekreter sıfatıyla 1.3.1992 tarihinde İstanbul'da yapılan mitingdeki konuşmasına da "bu ülkenin Türk, Kürt, Arap, Çerkez, Laz bütün insanları" sözleriyle başlaması suretiyle SPY'nın 81 nci maddesinin (a) bendine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde dil ve ırk ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğuna işaret edilmektedir.

Davalı parti sorumlularının konuşma ve demeçlerinde;

-Kürt halkının özgürlük tutkusundan hiç bir zaman vazgeçmediği, daima onu kıskandığı, o yüzden de kültürünü ve ulusal değerlerini hep ayakta tutmasını bildiği,

-Kürtlere okumanın, yazmanın, Kürt kültürünü araştırmanın yasak olduğu,

-Kürt halkının Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğü içinde kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istediği, devleti ele geçirenlerin inkarcı politikalarla Kürtleri eritmek istedikleri,

-Kürt sorununun çözümü için öncelikle Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini ifade edebilmesinin önündeki engellerin kaldırılması ve geliştirilmesi, olanaklarının yaratılması gerektiği,

-Yeniden yapılacak bir Anayasada Kürtlerin dil, inanç ve kültür özgürlükleriyle Kürtçe eğitimi, öğrenimi ve diğer haklarını kullanmalarına olanak verecek yeni yasal düzenlemelerin topluma ve devlete benimsetilmesi gerektiği,

-Türkiye'de yaşayan etnik kökeni, dili ve kültürü ne olursa olsun bütün insanların kendilerini, kendi dil ve kültürleriyle ifade edebilecekleri, eşit koşullara ve gönül birliğine dayalı bir toplum yaratmak istedikleri,

Belirtilmek suretiyle de, 81 nci maddenin (b) bendine aykırı davranılmakta ve Türk dili ve kültüründen başka bir dili ve kültürü korumak, geliştirmek yoluyla azınlık yaratılarak ulus bütünlüğünün bozulması amacı güdülmektedir. Oysa şurası bir gerçektir ki; Anayasa ve yasalarda yurttaşlar arasında ne ırk, ne dil, ne de başka herhangi bir nedenle ayırım yapılmasını öngören bir hüküm bulunmaktadır. Devlet, bireylerin soy kökenlerine karşı tarafsız ve ilgisizdir. Hiç kimsenin ve bu arada Kürt kökenli olanların kendi kimliklerini ifade etmelerine bir engel yoktur. Ancak burada önemli olan, bir azınlığa ya da ayrı bir ulusa mensup olmayı ileri sürmek-sizin, kimliğin Türk ulusu bütünlüğü ve bu bütüne mensup olma ruh ve bilinci içinde anlatılmasıdır. Aksine düşünceler bu bütünlüğü bozacağından ve devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşüreceğinden koruma göremez. Nitekim Yüksek Mahkemeniz de 16.7.1991 gün E.1990/1 (Siyasi Parti Kapatılması), K.1991/1 sayılı kararında, kimi siyasal nedenlerle dış etkilerden kaynaklanan, kimi varsayım, yorum ve bahanelere dayanan, insan hakları ve özgürlük saviyalarıyla yoğunlaştırılan sakıncalı amaçlara geçerlilik tanınamayacağı ifade edildikten sonra, "...devlet "TEK"tir, ülke "TUM"dür, ulus "BİR"dir. Ulusal birlik, devleti kuran, ulusu oluşturan toplulukların, ya da bireylerin etnik kökeni ne olursa olsun (vurgulama bizim), yurttaşlık kurumu içinde ayırimsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Anayasa'da ve yasalarda yurttaşlar arasında ayırımı öngören hiç bir kural bulunmadığı gibi, kimsenin soy kökeninin yatsınması ya da kabul edilebilecek yeni bir savı yoktur..." denilerek ulusal birliğimizin anlamı ve niteliği bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

Bu durumda; davalı parti tüzel kişiliğini beyanlarıyla bağlayacakları öngörülmüş olan genel başkan ve genel sekreter gibi görevlilerinin Anayasanın 14 ncü maddesindeki Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiç birinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak amacıyla kullanılamayacağı biçimindeki sınırlamaya, SPY'nın dördüncü kısmında yer alan 78 nci maddesinin (a) ve (b) bentleri, 80 ncü maddesi ve 81 ncü maddesinin (a) ve (b) bentleri hükümlerine aykırı konuşma ve açıklamalarda bulunmaları sebebiyle davalı partinin Anayasanın 69 ncü maddesinin birinci

fıkrası ve SPY.nın 101/b madde ve fıkrası uyarınca kapatılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

B) Davalı parti yönünden söz konusu olan bir diğer kapatma sebebi ise SPY.nın 103 ncü maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre, "Bir siyasi partinin kanunun 78 ila 88 ve 97 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin subuta ermesi halinde o siyasi parti Anayasa Mahkemesince kapatılır."

Kanuna aykırı siyasi faaliyetlerin mihrakı olma halinin nasıl anlaşılacağını, kanunun kullandığı deyimle nasıl sübuta ereceğini aynı maddenin ikinci fıkrası belirtmiştir. Şöyle ki; "Bir siyasi partinin yukarıda yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, 101 nci maddenin (d) fıkrasının uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca zımnen veya sarahaten benimsendiğinin sübuta ermesi ile olur."

Şu halde, madde hükmüne göre, bir siyasi partinin kanunsuz siyasi faaliyetlerin mihrakı haline gelmesi sebebiyle kapatılabilmesi için, (1) yasanın dördüncü kısmında yer alan 78 ila 88 ve 97 nci maddelerindeki yasaklamalara aykırı fiillerin yoğun bir biçimde işlenmiş olduğunun o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya parlamentodaki grup genel kurulu yahut grup yönetim kurulunca açıkça veya zımnen benimsendiğinin belirlenmesi gerekir.

Bu açıklamaların ışığı altında davalı partiye mensup üyelerin işledikleri fiiller ile haklarında yapılan adli işlemlerin neler olduğuna iddianamenin 145-149 ncu sayfalarında işaret edilmişti.

Bunlara ek olarak, iddianamenin hazırlık çalışmalarının son aşamasında veya dava açıldıktan sonra Başsavcılığımıza intikal etmiş bulunan diğer belgelerin incelenmesinden;

1- Aralarında Halkın Emek Partisi üyelerinden Yavuz Binbay, Sadun Acar, Naif Yaşar, Halil Yacan, Kenan Özdemir (Ödemiş), Hakim Burgu, Arif Acar, Faik Şimşek, Yahya Arslan ve Ali Kalçık'ın da dahil olduğu 94 kişiden oluşan bir topluluğun 21.3.1992 tarihinde Van il merkezinde kanunsuz gösteri yürüşüne katıldığı, bütün sanıkların yürüyüş sırasında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği aleyhine sloganlar söyledikleri, dağılmaları sırasında bazı kimselere ait işyerlerinin cam ve çerçevelerini kırmaları sonucu 1.991.926.000.TL.- tutarında zarara sebebiyet verdiklerinden bahisle Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 30.4.1992 gün, 1992/349 sayılı iddianame ile diğer yasa maddeleri ile birlikte 3713 sayılı yasanın 8/1 maddesi uyarınca o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde dava açıldığı,

2- Halkın Emek Partisi Muğla İl örgütü başkanı Mehmet Nuri Ermiş, il sekreteri Zülküf Atay ve yönetim kurulu üyeleri Mehmet Salih Hekimoğlu, Mehmet Okur, İhsan Şahin'in 21 Mart 1992 tarihinde Nevroz nedeniyle meydana gelen olaylarda Kürtlere karşı girişilen katliamı protesto için açık grevinin Muğla il binasında yapılmasına, yerel ve genel basına bilgi verilmesine karar verdikleri, hazırladıkları bildiriye basına ve muhtelif yerlere

dağıttıkları, söz konusu bildiride "Kürt ve Ortadoğu halklarının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin ilk tohumu olan 21 Mart Nevroz Bayramı kutlamalarında Kürtlere karşı girişilen provokasyon eylemlerle kitle katliamlarına girilmiştir. Bu olayları protesto edip, nefretle kınıyoruz. Bu sebeple Halkın Emek Partisi il binasında devrimci yurtseverler tarafından açlık grevi başlatılmıştır. Bu olayları kınayan tüm insanların manevi desteklerini bekleriz." ifadesinin yer aldığı, adları geçenlerin parti binasına yeşil, sarı, kırmızı kartonlara "Faşizm Döktüğü Kanda Boğulacaktır.-Devrimci Gençlik", "Nevroz Pirozbe-HEP", "Devrim Şehitleri Ölümüşüzdür, Yaşasın Çağdaş Kavalat-Yurtsever Gençlik", "Me Berxuda, Emi Berxudidin, Emi Berxubidin, Direndik, Direnmiyoruz, Direneceği-Yurtsever Gençlik", "Dün Dersim, Ağrı, Zilan... Bugün Cizre, Silopi, Şırnak,Nusaybin...-HEP", "Kürdistan'da Katliama Son-HEP", "Kürdistan'daki Katliamları Protesto Amacıyla Açlık Grevi Başlamıştır-HEP" dövizlerini yazarak astıklarından bahisle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 3.6.1992 gün, 1992/49 sayılı iddianame ile 3713 sayılı yasanın 8/1 maddesi uyarınca o yer Devlet Güvenlik Mahkemesine dava açıldığı,

3- Halkın Emek Partisi Karşıyaka (İzmir) ilçe örgütü başkanı Abdurrahman Dayan'ın kardeşinin kızının 13.6.1992 tarihinde yapılan düşünüşü için Grup Zozan isimli müzik topluluğunu oluşturan Abdülğafur Aksoy, Mehmet Dursun, Azat Kurt ve Şeyhmus... isimli kişilerle anlaştığı, bu kişilerin Abdurrahman Dayan'ın talimatı doğrultusunda düşünüş, "Biz Kürdüz, yaşasın PKK, yaşasın Kürdistan, Apo liderimiz, Apo başımız, Ya hatın peşmerge sakıp salvar servan, evin roniya gula sor bîdin destivan Apoye serokeme" sözleriyle PKK örgütünü övdükleri, bölücü slogan attıkları ve attırdıkları, düşün evindeki Türk bayrağını indirip, Kürt bayrağı olduğu ileri sürülen bir kumaş parçasını astıklarından bahisle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 24.6.1992 gün, 1992/58 sayılı iddianame ile 3713 sayılı yasanın 8/1 maddesi uyarınca cezalandırılması için o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde dava açıldığı,

4- Halkın Emek Partisi İzmir İl yönetim kurulunu oluşturan Enver Yüzen, Vefa Çabuk, Mehmet Zeynettin Unay, Kasım Öztürk, Abdülaziz Aktaş, Mehmet Tekin, Hasan Akdemir, Zeki Karatay ve İbrahim İncal'ın 1.7.1992 tarihinde toplanarak gecekondu yıkımlarıyla ilgili olarak "Yurtsever Demokrat Kamuyuna" başlıklı bildirinin İzmir İl sınırları içinde dağıtılmasına karar verdikleri, işbu bildiride, "Son günlerde İzmir'de Kürt halkına yönelik Valilik, Emniyet ve Belediye üclüsü tarafından uygulamaya konulan "Metropollerin Kürtsüzleştirme" temeline bir kampanya başlatıldığı...Metropollerin Kürtlerden arındırma senaryosu uygulamaya konulmadan önce karanlık güçlerce İzmir'de haftalarca yoğun bir biçimde dağıtılan "Yurtsever İzmir'liler" imzalı bildirilerle bu uygulamanın maddi zemini, psikolojik zemini zaten yaratılmıştı. Bu bildirilerde özellikle Kürt halkına karşı düşmanlık körükleniyor, Kürtlere karşı tahrik amaçlanıyordu. Kürde iş ve ev verme, selamı kes, kız alıp verme, Kürde karşı şiddet kullan biçimindeki propagandayla Kürtlere karşı ırkçı-şoven hava yaratıldığı...Valilik, Emniyet ve Belediye üclüsü tarafından gecekondu yıkımlarına başlandığı... Seçimler öncesinde düzen partilerince potansiyel oy deposu olarak görülen gecekondu semtleri ki çoğunluğu Kürttür, "Oyunu Ver, Konudunu Yap" aldatmacasıyla gecekondulaşmaya davetiye çıkaranlar bu kez de Kürtleri yıldınlıştırarak, terörize ederek geri göçe zorlama senaryosu gereği bu konduları vahşice yıkmaya çalıştılar...Yapılanlar Türk ve Kürt emekçilerine karşı uygulanan

devlet terörüdür...."metropollerini Kürtlerden Arındırma Politikası" Bugün ülkede Kürt halkına karşı sürdürülen ÖZEL SAVAŞ'ın bir parçasıdır...Ülkede kontrgerilla, özel tim, köy koruculuğu, SS kararname ve her türlü devlet terörü ile halk bastırılmak, susturulmak istenirken, izmir'de halkımızın elinden ekmeği, aşu alınarak en son evi başına yıkılarak bu amaç gerçekleştirilmek isteniyor...Metropollere yönelik bu saldırıları boşa çıkarabilmenin yolu HALKIN ÖZ GUCUNE DAYALI MAHALLE KOMİSYONLARI oluşturmaktır. Tüm Kürt ve Türk demokrat yurtseverlerini emekçi halka dayatılan bu özel savaşa karşı durmaya, sorumluluğunu yerine getirmeye davet ediyoruz...şeklindeki sözlerle ırk mülahazasıyla halkın kin ve düşmanlığa tahrik edildiğinden bahisle izmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 27.7.1992 gün, 1992/68 sayılı iddianame ile T. Ceza Yasasının 312/2-3, 3713 Sayılı Yasanın 5, 5680 sayılı yasanın ek 4 ncü maddeleri uyarınca o yer Devlet Güvenlik Mahkemesine dava açıldığı,

5- Halkın Emek Partisi Aydın İl başkanı Lazgin Çılduz'un Aydın ili ve çevresinde PKK. örgütünün dağ kadrosuna militan gönderme çalışmalarında bulunduğunu, 1991 yılı Aralık ayında Bilal Ülkü, Bayram Yılmaz, Bayram Pişkin, Faruk Ceylan, Yunus Tutuş, Ebedin Duyar, Murat Tilki isimli şahısları parti binasına çağırarak PKK. örgütünün her gün geliştiğini, Kürdistan'ın kurulacağını, kendilerinin büyük adamlar olacağını söyleyip, örgütün propagandasını yaptığı, bu kişileri izmir'e getirerek PKK. kamplarına götürülmek üzere kimliği belirlenemeyen kişilere teslim ettiği, Lazgin Çılduz'un örgüt kampına gönderdiği kişilerden Bilal Ülkü'nün Irak'daki Şehit Mahir kampında eğitim görüp 6.6.1992 tarihinde silahlı çatışmada yakalandığı, il yönetim kurulu üyeleri olan İsmet Dağ, Şakir Sula'nın Aydın çevresinde PKK. örgütüne eleman temini için örgütün propagandasını yaptıklarından bahisle izmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığınca 12.8.1992 gün, 1992/78 sayılı iddianame ile T. Ceza Yasasının 169, 3713 sayılı yasanın 5,7/2 maddeleri uyarınca o yer Devlet Güvenlik Mahkemesinde dava açıldığı,

anlaşılmıştır.

Görüldüğü gibi; adları geçen parti üyeleri hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının 8 nci maddesiyle bireysel olarak yaptırma bağlanan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü hedef alan propaganda yapma eyleminden dolayı yurdun çeşitli yerlerinde kamu davaları açılmış bulunması, SPY'nın siyasi partiler bakımından bu bütünlüğe uygunluğu eşas almış olan ve davanın konusunu teşkil eden 78, 80 ve 81 nci maddelerine aykırı fiillerin parti üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği olgusunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, davalı partinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, parti üyelerince yoğun bir şekilde işlenen bu fiilleri açıkça reddetmiş veya kınamış da değildir. Bu hal, parti merkez karar ve yönetim kurulunun, parti üyelerinin sözü edilen fiillerini susma veya engelleyici bir hareketle bulunmama suretiyle zımnen benimsediğini göstermekte ve böylece davalı partinin kanunsuz siyasi faaliyetlere mihrak olduğu sonucunu doğurmaktadır.

V- Sonuç ve İstem

Yukarıda yasal dayanakları ve gerekçeleriyle açıklandığı üzere, davalı Halkın Emek Partisi'nin genel başkanları, genel başkan

vekili ve genel sekreterlerinin çeşitli yerlerde ve tarihlerde yaptıkları konuşmalarda Anayasa'nın başlangıç kısmı ile 2,3,14, 68 ve 69 ncu maddelerine ve SPY'nın 78 nci maddesinin (a),(b) bentleri, 80 nci maddesi, 81 nci maddesinin (a), (b) bentlerine aykırı nitelikte beyanlarda bulundukları,

Davalı partinin SPY'nın 103 ncu maddesinde öngörüldüğü şekilde kanunsuz siyasi faaliyetlerin mihrakı haline geldiği anlaşıldığından,

Halkın Emek Partisi'nin SPY'nın 101/b ve 103/1 madde ve fıkraları gereğince kapatılmasına karar verilmesini arz ve talep ederim." denilmektedir.

IV.DAVALI SİYASİ PARTİNİN ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMASI

Halkın Emek Partisinin 22.1.1993 günü esas hakkındaki savunmasında aynen:

"Tekrardan kaçınmak amacıyla ön savunmada belirtilen ancak bu savunmamıza almadığımız hususları aynen tekrar ettiğimizi belirterek esas hakkındaki savunmamızı sunuyoruz.

1- Siyasi Partiler Yasası Anayasa'ya aykırıdır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasası'nın Anayasa'ya aykırılığı doğrultusundaki savunmamıza karşı Anayasa'nın geçici 15.nci maddesini, iptal istemini incelemeye engel olduğunu belirterek karşı çıkmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı şekli savunma yapmış, işin esası hakkında bir şey söylememiştir. Siyasi Partiler Yasası'nın Anayasaya aykırı olduğunda zımnen kabul etmiştir.

Anayasa'nın 69 ncu maddesi, Siyasi Partilerin uyacakları esasları ve kapatma nedenlerini düzenlemektedir Bu maddeye göre; "Siyasi" Partiler Tüzük ve Programları dışında faaliyette bulunamazlar; Anayasanın 14 ncu maddesindeki sınırlamalar dışına çıkamazlar; çıkanlar temelli kapatılır." Anayasa, Siyasi Partilerin kapatılma nedenlerini sınırlamıştır. Bu sınırlamanın amacı demokratik toplumun vazgeçilmez unsurları olan Siyasi Partilerin, Anayasal güvence altında faaliyet yürütmelerini sağlamaktır. Kapatma nedenleri sayma yolu ile sınırlandırıldığına göre, yeni yasalarla getirilmesi mümkün değildir.

Buna göre, Siyasi Partiler Yasasının 78 nci maddesi Anayasa'nın "Başlangıç Kısmı'nı, 1, 2, 3, 4, 5 ve 66 ncı maddelerini yasak kapsamına aldığından Anayasa'ya aykırıdır.

Siyasi Partiler Yasası'nın 81 nci maddesinde, yasak kapsamına "Mezhep, Irk veya Dil farklılığı"nın aldığından Anayasa'ya aykırıdır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasası'nın Anayasa'ya aykırı olduğu konusundaki savunmamızın, Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin son fıkrası hükmüne göre, iddia edilemeyeceği yolundaki görüşüne gelince;

a- Anayasa'nın geçici 15 nci maddesi, geçici bir maddedir. Bu madde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık divanının oluştuğu 6.12.1983 tarihinde kendiliğinden ortadan kalkmıştır. Geçici maddeler süreklilik arz etmez, belirli bir zaman dilimini kapsarlar.

Bu zaman dilimi ise 12.09.1980-6.12.1983 tarihleri arasındaki dönemdir. Geçici madde olma özelliğide budur. Geçici bir maddeye süreklilik kazandırmak hukuk devleti niteliği ile bağdaşmaz. Kaldı ki bu dönemde, bu geçici maddenin korumasından yararlanan 838 yasama işlemi çıkarılmıştır. Bu kadar çok sayıdaki, geçici döneme ait, olağanüstü dönemin sancılarını içeren ve aksaklıkları uygulama ile birlikte giderilebilecek olan yasama işlemine dokunulmazlık tanımak hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu gibi, geçici maddelerin konuluş amacınada aykırıdır. Zira, geçici maddeler olağanüstü bir dönemde, olağan bir döneme geçişi sağlamayı amaçlarlar. Olağanüstü dönemi yasama işlemlerine sürekli dokunulmazlık tanımak olağan dönemlerin hiç gelmemesini, olağanüstü dönemlerin sürekliliğini beraberinde getirir. Geçici 15 nci maddenin lafzi yorumu ile yetinmek olağanüstü dönemi süreklileştirmektedir. Bu ise hukuk devleti ilkesinin açık ihlaline yol açar. Bu nedenlerle Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin ortadan kalktığı kanısındayız.

b- 22.04.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana bir çok kez değişikliğe uğramıştır. Dolayısıyla yasa Milli Güvenlik Kurulu Konseyi dönemindeki orjinal halini kaybetmiştir. Bu nedenle Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin korumasından yararlanamaz. Anayasa'nın geçici 15 nci maddesi ile koruma altına alınan Milli Güvenlik Konseyi döneminde yürürlüğe konulan yasaların orjinal halidir. Yürürlüğe girdiğindeki orjinal hali bugüne değin yaklaşık 10 kez değiştirilen Siyasi Partiler Yasasının halâ ilk orjinalliğini koruduğunu düşünmek doğru değildir.

II- Anayasa'ya aykırı olan Siyasi Partiler Yasası "ihmal tekniği" yolu ile uygulama dışı bırakılmalıdır.

Anayasa'nın 138 nci maddesine göre hakimler "...hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler." Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasası'nın Anayasa'ya aykırılığını redetmeyip, zımnen kabul dahi etmektedir. Ancak Anayasa'nın geçici 15 nci maddesi hükmü nedeniyle aykırılığın ileri sürülemeyeceğini belirtmektedir. Anayasa Mahkemesi de konuya ilişkin kararlarında Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin lafzi yorumuyla yetinip, esastan incelemeye girmemiştir. Evrensel hukuk kurallarına uygun olmayan bir yasayı uygulamak durumu ile karşı karşıya kalan hakim, hukuka uygun olmayan bu yasayı vicdani kanaatini kullanarak ihmal tekniği yolu ile uygulamaktan sarfınazar edebilir.

Diğer taraftan, Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin kaldırılması için bizzat hükümet tarafından başlatılmış ve kamuoyuna yansıtılmış bir çalışma mevcuttur. Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin kaldırılması konusunda, Türkiye Büyük Millet Meclis'inde temsilci bulunduran tüm Siyasi Partiler hemfikir olduğu gibi, bu maddenin kaldırılması gerektiği yönünde oluşan kamuoyunun ortak görüşü karşısında, Anayasa'nın geçici 15 nci maddesini Anayasa'ya konulmasını sağlayan ve bizzat kendileride geçici 15 nci maddenin korunmasından istifade eden dönemin Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri dahi, Anayasa'nın geçici 15 nci maddesinin kaldırılmasının gerektiği konusunda görüş belirtmişlerdir. Kaldırılması an meselesi olan bir geçici madde nedeniyle Anayasa'ya aykırı olan 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın yukarıda belirttiğimiz ve Anayasa'ya aykırılığını iddia ettiğimiz maddelerinin bu davada uygulanmaması gerekir. Bu gelişme karşısında ciddi boyutta bir hukuki sıkıntı

doğmuştur. Bu sıkıntının ihmal tekniği yolu ile giderilmesi mümkündür ve bunun yapılması gerektiği kanısındayız.

III- Duruşma İstemi

Ön savunmamızda belirttiğimiz gibi Siyasi Parti kapatma davaları özü itibarıyla bir ceza davasıdır. Sağlıklı bir karara varabilmek için yargılamanın duruşmalı yapılması gerektiği kanısındayız. Duruşma yapılmasını engelleyen herhangi bir yasal hüküm de bulunmamaktadır. Bu nedenle öncelikle duruşma istemimizin kabulüne karar verilmesini talep etmekteyiz.

Duruşma istemimizin kabul edilmemesi halinde, Parti yetkililerinin çağrılarak sözlü açıklamalarda bulunmalarına olanak verilmelidir.

Kaldı ki Mahkemenizin daha önceki uygulamalarında bu yöndedir.

Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamedeki suçlamalarını Eski Genel Başkan Fehmi İŞIKLAR'ın,

- a- 26.01.1991 Tarihli konuşmasına,
- b- 23.02.1991 Tarihli konuşmasına,
- c- 21.03.1991 Tarihli konuşmasına,
- d- 22.03.1991 Tarihli konuşmasına,
- e- 26.03.1991 Tarihli konuşmasına,
- f- 08.05.1991 Tarihli konuşmasına,
- g- 10.07.1991 Tarihli konuşmasına,
- h- 07.09.1991 Tarihli konuşmasına,

ikinci Eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın

a- Sabah Gazetesinin 1-5 Şubat 1992 tarihli nüshalarında yayınlanan beyanlarına,

- b- 20.04.1992 Tarihli konuşmasına,
- c- Milliyet gazetesinin 01.06.1992 tarihli nüshasındaki beyanına,
- d- 19.09.1992 Tarihli konuşmasına,

Genel Başkan vekili Ahmet KARATAŞ'ın 15.12.1991 tarihli konuşmasına,

Eski Genel Sekreter İbrahim AKSOY'un 21.03.1991, 21.05.1991 ve 18.05.1991 tarihli konuşmalarına,

Genel Sekreter Ahmet KARATAŞ'ın 01.03.1992 ve 02.04.1992 tarihli konuşmalarına dayandırmaktadır.

Toplam 18 konuşma ve beyanın Sekizi Eski ve ilk kurucu Genel Başkan olan Fehmi IŞIKLAR'a, dört tanesi de ikinci Eski Genel Başkan Feridun YAZAR'a aittir. Bu kişiler Parti adına bağlayıcı beyanda bulunma hakkına geçmişte sahip olmuş olan kişilerdir. İddianamede de bu şahısların beyanları esas alınarak dava açılmıştır. Konuşma ve beyanlar bant çözümleri ile basında çıkan yazılara dayanmaktadır. Ön savunmamızda bant çözümlerinin ve basına çıkan beyanların eksik ve yanlış olduğunu, beyan sahiplerinin söyledikleri şeyler olmadığını itiraz olarak ileri sürmüştük. Bu itibarla da müvekkil Partinin şu anki Genel Başkanı Ahmet TÜRK ile birlikte ilgili olmaları nedeniyle eski Genel Başkanlar Fehmi IŞIKLAR ve Feridun YAZAR'ında sözlü açıklamalarda bulunmaları için çağrılmalarını talep ediyoruz.

IV- İddianamede ve Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esasa ilişkin mütaalasında ileri sürülen mihrak olma iddiası hukuki dayanaktan yoksundur.

Ön savunmamızda ayrıntılı olarak açıklamamıza rağmen Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki mütaalasında bu konudaki itirazlarımıza hiç değinmemiş, sadece Siyasi Partiler Yasası'nın 9 ncu maddesi hakkında görüş belirterek esas itibarıyla, ileri sürdüğümüz Siyasi Partiler Yasası'nın 101 nci maddesi hükmüne uyulmadığı yolundaki savunmamızı adeta örtbas etmeye çalışmıştır. Önemine binanen bu konuya ilişkin savunmamızı yeniden açıklanması gerektiği kanısındayız.

İddianamede, parti üyeleri hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 8 nci maddesi uyarınca yurdun çeşitli yerlerinde 11 kadar kamu davası açıldığı, Siyasi Partiler Yasası'nın 78, 80 ve 81 nci maddelerine aykırı fiillerin parti üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği, davalı partinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun üyelerce işlenen bu fiilleri açıkça red etmediği veya kınamadığı için parti, üyelerinin söz edilen fiillerini zimmen benimsediği, belirtilmektedir.

Daha öncede belirttiğimiz gibi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 101 nci maddesinin (b) bendinde partileri bağlayıcı beyanda bulunacak kişiler ile bağlayıcı karar alacak kurullar tek tek sayılmış olup, davalı parti açısından bunlar: Genel Başkan, Genel Sekreter, Parti Meclisi ve Parti Büyük Kongresidir.

Aynı maddenin (d) bendinde ise, "(b) bendinde sayılanlar dışında kalan parti organı, merci veya kurulu tarafından bu kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 2 yılı geçmemiş ise, Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, merci veya kurulun işten el çektilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

Siyasi Parti, tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde istem yazısında belirtilen hususu yerine getirmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesinde o siyasi partinin kapatılması hakkında dava açar..." Hükmü yer almaktadır.

İddianamenin bu bölümünde Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Yasası'nın 101/d maddesini hiç nazara almamıştır. Yasa üyeler yönünden hüküm giyme şartını ön gördüğü halde, İddianamede

henüz karara bağlanmamış derdest davalar delil olarak gösterilmiştir.

Bugüne değin bir kez Celil BEDİKANLI adlı üyenin ihracı Cumhuriyet Başsavcılığınca istenmiş olup, istem davalı parti tarafından derhal yerine getirilmiştir. Bunun dışında herhangi bir istem vaki olmamıştır.

Belirtilen maddenin açık metni karşısında iddianamedeki mihrak olma iddiası hukuki mesnetten yoksundur. Davalı partinin il ilçe örgütlerince veya üyelerince 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil işlenmiş ise, öncelikle Cumhuriyet Başsavcılığı yasa ile kendesine verilen görevi yerine getirmeliydi. Davalı partiden istem de bulunup, istemini yerine getirmemesi halinde iddianamede yer alan bu konuya yer verilmeliydi. Bu yapılmadığı için iddianamedeki mihrak olma iddiasının incelemeye almaksızın reddi gerekir.

V- Cumhuriyet Başsavcılığı iddianame ve esas hakkındaki mütalaasında Siyasi Partiler Yasasının Partiyi bağlayıcı beyanda bulunmak yetkisi olan kişi ve kurullar ayrımına girmeksizin, Parti aleyhine olabilecek ve bulabildiği herşeyi suçlama konusu yapıp delil olarak sunmuştur.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 101/b maddesinde, Parti tüzel kişiliğini bağlayıcı beyanda bulunma yetkisi olan kişiler ile kurullar tek tek sayılmıştır. Bu yasa ve yasaya uygun olarak hazırlanan Parti tüzüğüne göre yetkili kişi ve kurullar; Genel Başkan, Genel Sekreter, Parti Meclisi ile Parti Kurultayıdır. Bu husus iddianame ve esas hakkındaki mütalaada da açıkça kabul edilmiştir. Ancak Cumhuriyet Başsavcılığının bu açık kabullerine rağmen iddianame ve esas hakkındaki mütalaada Partiyi bağlamayacak kişilerin beyanlarına bolca yer verilmesinin nedeni, kanımızca Parti aleyhinde yeterli delilin bulunmamasının verdiği sıkıntıdır. Bu sıkıntıdan dolayı suni ve zorlama bir çaba gösterilmiştir.

Parti tüzüğü ve programı dava konusu değildir. Partinin yetkili kurullarının herhangi bir kararında dava konusu edilmemiştir. İşbu dava Parti Genel Başkanları, Genel Başkan Vekili ve Genel Sekreterlerin konuşma ve demeçlerine dayanılarak açılmıştır.

Partinin kuruluşundan dava tarihine kadar, Fehmi IŞIKLAR, Feridun YAZAR Genel Başkanlık Ahmet KARATAŞ Genel Başkan Vekilliği, İbrahim AKSOY, İsmail Hakkı ÖNAL ve Ahmet KARATAŞ Genel Sekreterlik görevlerini üstlenmişlerdir. Bu şahısların aşağıdaki konuşma ve beyanları suçlama konusu yapılmıştır;

- 1- Fehmi IŞIKLAR'ın (Eski Genel Başkan);
- a- 26.01.1991 Tarihli Konuşması,
- b- 23.02.1991 Tarihli Konuşması,
- c- 21.03.1991 Tarihli Konuşması,
- d- 22.03.1991 Tarihli Konuşması,
- e- 26.03.1991 Tarihli Konuşması,

f- 08.05.1991 Tarihli Konuşması,

g- 10.07.1991 Tarihli Konuşması,

h- 07.09.1991 Tarihli Konuşması,

2- Eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın;

a- Sabah Gazetesi'nin 01.05.1992 Tarihli nüshalarında yayınlanan beyanları;

b- 20.04.1992 Tarihli Konuşması,

c- Milliyet Gazetesi'nin 01.06.1992 Tarihli nüshasındaki beyanı,

d- 19.09.1992 Tarihli Konuşması,

3- Genel Başkan Vekili Ahmet KARATAŞ'ın; 15.12.1991 Tarihli Konuşması.

4- Eski Genel Sekreter İbrahim AKSOY'un;

a- 21.03.1991 Tarihli Konuşması,

b- 21.05.1991 Tarihli Konuşması,

c- 18.05.1991 Tarihli Konuşması,

5- Genel Sekreter Ahmet KARATAŞ'ın,

a- 01.03.1992 Tarihli Konuşması,

b- 02.04.1992 Tarihli Konuşması.

Belirtilen bu konuşmalar tek tek incelendiğinde içerik olarak aynı mahiyette oldukları aynı şeylerin ifade edildiği öz itibarıyla aynı temanın işlendiği görülmektedir. Benzer olmalarından dolayı hepsini ayrı ayrı incelemekten ziyade suçlama konusu yapılan bu konuşmaların Cumhuriyet Başsavcılığı'nca iddia edildiği gibi müvekkil Siyasi Partinin kapatılmasını gerektirir düzeyde olmadıklarının tespiti açısından eski Genel Başkan Fehmi İŞIKLAR'ın iddianamede yer verilen ilk iki konuşması ile eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın Sabah gazetesinde yayınlanan beyanlarını özetlemekte yarar olduğu kanısındayız:

1- Eski Genel Başkan Fehmi İŞIKLAR'ın 26.01.1991 Tarihli Konuşması: Konuşmacı, Varşova Paketi'nin dağıldığını NATO'nun işlevsiz kalmak üzere olduğunu, dünyada silahsızlanma ve barışa doğru bir yönelişin başladığını, ancak bunun Türkiye ve Ortadoğu'ya yansımadığını, Amerika Birleşik Devletleri'nin Körfez Savaşını çıkarmasındaki faydacı yaklaşımını vurguladıktan sonra bu savaşın bölgede yaşayan Türk-Kürt ve Arap halklarının yararına olmadığını, Türkiye'nin bu savaşta bir çıkarının olamayacağını, savaşlar nedeniyle silahlara verilen paraların aç insanlar için, ülkelerin kalkınması için harcanmasının daha yararlı olduğunu, barış istediklerini, barıştan yana oldukları için savaşa hayır kampanyası başlattıklarını belirtip dönemin hükümetinin savaş ile ilgili politikalarını eleştirmiştir. Ayrıca Türkiye'deki memurların,

işçilerin içinde bulundukları sıkıntıya değinmiş, Partilerinin demokrasiyi kurma insan haklarını savunma iddiasında olduğunu, demokrasinin önünde en büyük engelin Kürt sorunu olduğunu, bu sorunun demokratik barışçıl bir ortamda özgürce tartışılarak çözülmesi gerektiğini, halkların kardeş olduğunu, eşit olduğunu, Kürt sorununun süngü ile çözülemeyeceğini, Kürt yurttaşlarımız için sürgün kararnamelemlerin çıkarıldığını vurguladıktan sonra, bölgede insanlara yapılan haksızlıklara örnekler vererek diğer partileri eleştirip ilk defa bizim diyebilecekleri bir Partinin kurulduğunu, partilerinin sevgi ve saygı temelinde oluştuğunu ve hızla örgütlendiğini, partilerine Kürtlerin ve Alevilerin partisi denildiğini, bunun doğru olmadığını, partilerinin en çok ezilen sömürülen ve baskı altında tutulan insanların partisi olduğunu, bütün Türkiye'nin desteğini ve sempatisini almak istediklerini, Zonguldak'taki işçilerin kurtuluşunun Türkiye'de gerçek anlamda bir demokrasinin gerçekleşmesine bağlı olduğunu, halkı birleştireceklerini, dini, inancı, mezhebi, kökeni ne olursa olsun, ezilen, sömürülen, yoksul olan halkı birleştirmeye kararlı olduklarını belirtmiştir.

b- Aynı şahıs 23.02.1991 Tarihli Konuşmasında

Özet olarak; Körfez savaşına girilmediği halde Türkiye'de işçilerin büyük zarar gördüğünü, savaşın yanlışlığına değindikten sonra, Türkiye'de demokrasinin önündeki en büyük sorunun Kürt sorunu olduğunu, sorunun özgür bir ortamda barışçıl yollarla tartışılmasının gerektiğini, Kürt sorununun dikey olarak çözülemeyeceğini, sorunun Türkler tarafından Kürtler ile eşit ve kardeşçe omuz omuza çözeceklerini, halkın bir biriyle bir gelişkinin olmadığını, gençlerin işsiz, hastaların hastane kapılarında beklediğini, partilerine bölücü diyenlerin kendilerinin bölücülük yaptığını, partilerinin en çok ezilen, sömürülen ve baskı altında tutulanların partisi olduğunu, halkı birleştireceklerini Edirne'li Hakkari'liyi, Hanifi ile Safi'yi, Sunni ile Alevi'yi, Kurt ile Türk'ü omuz omuza birleştirip demokrasi mücadelesi vereceklerini belirterek dönemin iktidarını eleştirmiştir.

c- Eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın Sabah Gazetesi'nin 01.05.1992 tarihli nüshalarında yayınlanan beyanları:

Bu beyanlarında özet olarak; Osmanlı Devletinin uzun süre bir Cihan devleti olarak ayakta kalmasının nedeninin çok uluslu ve çok inançlı bir toplumu ayırmadan bünyesinde bulundurmasından kaynaklandığını, bir tek etnik yapının dili ve kültürünü değil, bünyesinde bulunan her etnik yapının dilini ve kültürünü birleştirdiğini, herkesin kendi kimliği ile yaşadığını, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan tüm etnik yapıların katılımı ile bugünkü devlet sınırlarının belirlendiğini, ancak daha sonra inkarcı bir politika izlendiğini, bunun sonucunda çeşitli isyanların çıktığını, asimilasyon politikasının hayata geçirildiğini, devletin kuruluş yıllarında Mustafa Kemal Atatürk'ün Kürt gerçeğini benimsediğini, Türkiye'nin 1948'de imzaladığı Evrensel İnsan Hakları Beyannamesinin gereklerini yerine getiremediğini, Türkiye'nin sürekli olarak kendisiyle çelişen bir devlet politikası izlendiğini, çok Partili dönemden sonra kurulan birçok partinin kapatıldığını, Türkiye'deki demokratik kazanımların kalıcı olmamasının nedeninin merkezîyetçi devlet anlayışına bağlı asker ve bürokrasinin her türlü değişime kapalı olmasından ileri

geldiğini, Türkiye'de inkarcı, asimilasyoncu, toplumsal gelişmelere kapalı yenileşmemek için direnen resmî bir devlet politikası bulunduğunu, Türkiye'de yaşayan etnik grupların kendi kimlik yapılarını ortaya koyamadıklarını, demokratikleşmenin sağlanamadığını, işçi sınıfının haklarını elde edemediğini, inanç özgürlüğünün bulunmadığını, bunlara karşı çıkıldığında askeri darbelerin kendini dayattığını, Türkiye'de insan haklarının yoğun bir biçimde ihlal edildiğini, çocukluğunda gözleri önünde babasına işkence yapılan çocuklara gençliklerinde kendilerine işkence yapıldığını, işkence sonucu birçok insanın sakat bırakıldığını, öldürüldüğünü, demokratik kanalların takındığı noktalarda insanların başka arayışlara yöneldiğini, 12 Eylül'de tüm partilerin kapatıldığını, 12 Eylül'den sonra kurulan birçok partinin kendilerini göven milliyetçi anlayışlardan kurtaramadıklarını, özellikle SHP'nin bekleneni veremediğini, HEP'nin nasıl doğduğunu belirttikten sonra partisinin demokrasi, insan haklarını evrensel nitelik kazanan tüm demokratik gelişmeleri kendisine hedef seçtiğini, sorunların barış içinde çözülmesini savunduğunu belirttiği, Türkiye'nin bir uçuncu dünya ülkesi olduğunu ve bu ülkelerin sorunlarını yaşadığını, enflasyon ve işsizliğin had safhaya ulaştığını, Türkiye'de hukukun genel ilkelerine aykırı bir Anayasa'nın, bu Anayasa'ya aykırı yasaların, bu yasalara kendilerini bağlı hissetmeyen bir yönetici kadronun olduğunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin halkı tam olarak temsil etmekten uzak olduğunu, mecliste devletin resmî görüşü dışında herhangi bir görüşün ifade edilemediğini, Doğu ve Güneydoğuda baskı ve asimilasyon politikasının uygulandığını, olağanüstü halin süreklileştirildiğini, mal ve can güvenliğinin kalmadığını, faili meçhul cinayetlerin arttığını, bölgenin hukukun genel ilkelerine aykırı kararnamele ile yönetildiğini, kararnamelerin yargı denetimi dışında tutulduğunu, partilerinin amacının devleti ve toplumu demokratikleştirmek, demokratik sivil bir toplum yaratmak olduğunu ve ayrıca Parti Programından örnekler vererek Partisinin amacını açıklamaya çalışmış, sonuç itibarıyla eşitlik ve kardeşliğe dayalı özgür ve demokratik bir refah toplumu kurmak istediklerini vurgulamış, 1982 Anayasa'sını eleştirip, Demokratik yeni bir Anayasa'nın hazırlanması gerektiğini belirtmiş, daha sonra çarpık kentleşmenin ve iş göçün ülkenin önemli bir sorunu olduğunu, işsizliğin arttığını, sosyal sorunların arttığını, göçü önlemenin başlıca yolunun sanayileşme ve sanayinin dezantrealizasyonu ile büyük kentler dışındaki yerleşim birimlerinde çağdaş yaşam için gerekli koşulların yaratılması olduğunu, değişik görüşlerin kendilerini ifade edebilme olanağı bulmalarının gerektiğini, din ve vicdan özgürlüğünden yana olduklarını ancak laiklikten taviz veremeyeceklerini, Türkiye'de demokrasiyi tüm kurum ve kuruluşlarıyla yerleştirmek isteyen demokratik bir parti olduklarını, Türkiye'nin tüm sorunlarını demokrasi ve hukuk devleti kuralları içerisinde çözmek istediklerini, özellikle basın tarafından kendilerinin kamuoyuna yanlış tanıtıldığını, bölgesel bir parti olmadıklarını, bütün Türkiye'nin partisi olduklarını, Edirne'den-Hakkari'ye, Rize'den-Antalya'ya uzanan ülkenin partisi olduklarını, Edirne'li işçinin, Trabzon'lu balıkçının, Manisa'lı halkın, Adana'lı ırgatın, Şırnak'lı yoksul köylünün, Hakkari'deki işsiz gencin, kısacası bu ülkede yaşayan herkesin partisi olduklarını, Türkiye'yi bölmek değil tam tersine herkesin eşit yaşadığı bir ülke haline getirmek istediklerini, Kürt sorununun Türkiye'nin en önemli sorunu olduğunu, bu sorun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözülmeyeceği Türkiye'de demokrasinin kurulmasının ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın sağlanmasının mümkün olmadığını, enflasyonun önlenemeyeceğini, insan

hakları ihlallerinin önlenemeyeceğini, Kürt partisi olmadıklarını, ancak Kürtlerin ezici bir çoğunluğunun partilerinin üyesi veya destekçisi olduklarını, emekten yana olduklarını, baskı ve asimilasyona karşı olduklarını, asimilasyonu insanlık suçu olarak gördüklerini, Kürt Halkının Türkiye Cumhuriyetinin bütünlüğü içerisinde kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istediğini, devletin kullandığı şiddet ortamı ve demokratik yolların tıkanması yüzünden Kürdistan İşçi Partisi'nin yani zora karşı zor mantığının ortaya çıktığını, hareketin devletin şiddet politikasının sonucu olduğunu, partilerinin leğal bir parti olduğunu hiç bir illegal hareketle ilişkilerinin bulunmadığını, her türlü şiddete karşı olduklarını, kardeşlikten yana olduklarını, belirttikten sonra, Türkiye'de kalıcı bir demokrasinin yerleşmesi için başta Anayasa olmak üzere bir çok yasanın yeniden ele alınarak değiştirilmesi gerektiğini, yeni yasaların toplumsal gerçeklere uygun bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini, belirtmiştir.

Diğer konuşma ve beyanları da benzer mahiyettedir. Yanlız 01.06.1992 tarihli Milliyet gazetesinde ki beyanında merkezîyetçi sistemin aksaklıklarını giderme açısından idari federasyon önerisinde bulunmuştur.

Suçlama konusu yapılan bu konuşmalar ile yukarıya almadığımız parti adına beyanda bulunma, yetkisine sahip diğer şahısların konuşmalarının tamamı içerik itibarıyla aynıdır. Bu konuşmalarda işlenen ana tema Türkiye'de gerçek anlamda bir demokrasinin bulunmadığı bunun yanında enflasyon, işsizlik, işçi hakları, sendikal haklar, çarpık kentleşme, çevre kirliliği, insan hakları gibi çağdaş demokratik toplumların çok gerisinde kalan sorunların bulunduğu, demokrasinin önündeki en büyük engelin Kürt sorunu olduğu, bu sorunun aynı zamanda diğer bir çok sorununda ana nedeni olduğu, Kürt sorununun öncelikle demokratik, barışçıl bir ortamda özgürce tartışılarak çözülmesi gerektiği biçimindedir.

Konuşmaların tamamında tüm konuşmacılar birlik ve beraberlik fikrini özellikle işlemişlerdir. Konuşma metinlerinde de bu durum açıkça yer almıştır. Örneğin; Edirne'li ile Hakkari'liyi, Suni ile Alevi'yi omuz omuza birleştirmek istediklerini, halkların kardeşliğini savunduklarını açıkça beyan etmişlerdir. Konuşmaların tamamı bütünlük içerisinde incelendiğinde bölücülük amacının güdüldüğü açıkça anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet Başsavcılığı iddianame ve esas hakkındaki mütalaasında Kürt sözcüğünün geçtiği her satır ve cümlemin altını çizerek vurgulama yapmıştır. İddianame ve esas hakkındaki mütalaada "Kürt-Kürt Halkı" sözcükleri bölücülükle, ülkeyi bölmekle eş anlamda görülmüştür. Müvekkil parti aleyhindeki tüm suçlamaların temelinde bu iki sözcük yani "Kürt-Kürt Halkı" sözcükleri oluşturmaktadır. Suçlama budur. Müvekkil Parti adına bağlayıcı beyanda bulunma hakkı olan kişilerin bu sözcükler dışında söyledikleri bir şey yoktur. Bu sözcüklerin tek başına ele alınarak suçlama konusu yapılması hukuk mantığıyla bağdaşmaz. Bu sözcükler suç teşkil etmediği gibi, sözcüklerin geçtiği konuşmalar bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiklerinde ülke bütünlüğü aleyhinde kullanılmadıkları açık ve net olarak anlaşılmaktadır.

Bu iki sözcüğün dışında eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın Milliyet gazetesinde yayımlanan beyanında öne sürdüğü "İdari Federasyon" önerisi Cumhuriyet Başsavcılığı'na çarpıtılmaktadır.

Öneri Federasyon veya Bağımsız devletçikler biçiminde değildir. Önerilen mevcut mahalli idarelerin daha etkili, söz ve karar sahibi olabilecekleri, mahalli bir idari yönetim şeklidir. Devletin Bağımsızlığını, mahalli idareler üzerindeki hükümrancılık hakkını bertaraf edici özellikte değildir.

Siyasi Partilerin devletin işleyişi ve şekillenmesi hakkında değişik öneriler sunması, doğaldır. Siyasi Partiler mecliste gerekli çoğunluğu edindiklerinde veya önerilerine yeterince çoğunluk bulduklarında Anayasa ve yasaları değiştirme hakkına sahiptirler. Mahalli idareler yasasının değiştirilmesi bu yolla mümkündür. Bu hakka sahip olabilecek olan bir Siyasi Partinin değişmesi mümkün olan Mahalli idareler yasasının alabileceği yeni şekli hakkında öneride bulunması doğaldır.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın suçlama konusu yaptığı ve yukarıda belirtilen sözcükler ile öneriler Cumhuriyet Başsavcısının müvekkil siyasi Partinin kapatılması konusundaki aşırı istemini, ancak yeterli delilin elde bulunmamasının yarattığı çaresizliği göstermektedir. Müvekkil Parti "Kürt" ve "Kürt halkı" deyimleri kullanıldığı için iş bu kapatma davası ile karşı karşıyadır. Dünyada demokrasi barış ve insan hakları konusunda büyük gelişmeler olmaktadır. Dünyada esen barış ve demokrasi rüzgarlarına Türkiye'nin kayıtsız kalması mümkün değildir. Nitekim şimdiden bu esintiler kendini hissettirmeye başlamış, Türkiye'de kalıcı bir barış ortamının, gerçek bir demokrasinin yerleşmesini ve insan hakları ihlallerine son verilmesi için birçok kişi ve kuruluş ses vermeye başlamıştır. Bunun sonucunda, öзде kendilerini mevcut düzeni korumakla görevli hisseden birçok siyasi kişi bu konulara eğilmek zorunda kalmıştır. En tepe noktasında Cumhurbaşkanı, Kürt sorununun tartışılması gerektiğini Federasyonun da tartışılacağını belirtmiş, Başbakan Kürt realitesini kabul ettiğini beyan etmiş, başta koalisyon ortağı SHP olmak üzere, birçok siyasi partide Kürt sorunu ve çözümü konusunda raporlar hazırlamışlardır.

Türkiye'de politika yapan ve sorumluluk hisseden müvekkil Siyasi Partinin Kürt sorunu konusunda görüş ve düşünce açıklaması varlığının gereğidir. Aynı sorun müvekkil partinin beyanlarını aşan bir boyutta başkalarının tartışılırken onlar hakkında herhangi bir işlemin yapılmaması, "ki doğru olan da budur" müvekkil parti hakkında kapatılma davasının açılması çifte standarttır. Birine yasak diğere serbest mantığı bir hukuk ayıbıdır.

Siyasi Partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ülke sorunları hakkında düşüncelerini ve önerilerini özgürce açıklayıp gereğini yapabilmelidirler. Bunu yapabildikleri sürece görevlerini yerine getirmiş olurlar. Siyasi Partilerin savundukları görüşleri kamuoyuna açıkça ve çekinmeden sunmaları bu düşüncelerine ve görüşlerine taraftar kazandırarak kendilerine iktidar yolunu açmaları demokrasinin gereğidir. Siyasi Partiler bu işlevlerini zor ve baskıya dayandırmadıkça ya da ihtilal yoluyla iktidara gelmeyi amaçlamadıkça Anayasal ve hukuksal korunmadan yararlanmalıdırlar.

Mevcut, antidemokratik ve toplumsal gerçekliğe ters düşen yasalara dahi aykırı olmayan beyanlar nedeniyle müvekkil parti hakkında iş bu kapatılma davasının açılmasının esas nedeni iddianamenin dayandığı mantıktır. İddianame, yeltmiş yıllık resmi

ideolojinin yansıması ve savunulmasıdır. Dogmatizm temel alınarak Anayasa'nın ideolojik bir belge olduğu vurgulanarak, ulus, dil ve kültür gibi sosyolojik gerçekler bu perspektif ile sınırları çizilerek buna aykırı düşünce yasak sayılmıştır. Bu düşünce tarzının bariz kanıtı suçlamanın dayandığı olguların zayıflığıdır. İddianamedeki Dogmatizm genel olmayıp "Türk Irkı" esasına dayanmaktadır. Bu dogmatizm ifade edilirken ırk aleyhtarı kavramlar kullanılarak demokratik bir düşünce biçimi verilmeye çalışılmıştır. Oysa sosyolojik gerçekliğin yok sayılması ırkçılığın en ilkel biçimidir. Esasen bu tutum iddiaya has değildir, Erkin temelini oluşturmaktadır. Erk, çifttestandartlı ve çift mantık taşımaktadır. Gizlilik, hiyle-i şer, demogoji gerçekleri saptırma, zayıfı ezme, kuvvetliye hoş görünme güdüsü, fiziksel ve düşünsel zor kullanma, zor ve şiddete karşıymış gibi görünme en yaygın yöntem olmaktadır. İddianamede belli bir otoriter-totaliterlik hakim olmakla birlikte, hukuk devleti olma iddiası da elden bırakılmamaktadır. İddia makamı bir yandan ırkçılık esasını yasal temellere dayandırmaya çalışmakta diğer yandan müvekkil partinin ırkçılık aleyhtarı sosyolojik gerçekleri dile getirmesini ırkçılıkla mahkum etmeye çalışmaktadır.

VI- Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki mütalaasında yeni beyan ve konuşmaları Mahkemeye delil olarak sunmuştur. Mahkemeye sunulan bu yeni beyan ve konuşmaların hiçbirisi Müvekkil partiyi bağlayıcı beyanda bulunma yetkisine sahip kişilere ait değildir. Bunlardan biri de delil olarak ibraz edilen eski Genel Başkan Feridun YAZAR'ın Müvekkil partinin 19.09.1992 tarihinde yapılan 2 nci olağanüstü kurultayındaki konuşmasıdır.

Eski Genel Başkan Feridun YAZAR bu konuşmasını kurultayda, Kurultay Divan Başkanlığı'nın oluşumundan sonra yapmıştır. Kurultayda Başkanlık divanı olduğu anda Genel Başkanlığı son bulmuştur. Zira seçimli bir kurultay yapılmıştır. Başkanlık divanının oluşumundan sonra kurultayda parti adına karar verme hakkı sadece ve sadece Kurultaya aittir. Partinin Büyük Kurultayından başka yetkili hiçbir organı kalmaz. Parti adına karar alma hakkı Başkanlık divanı oluşumundan itibaren Kongre sonucuna kadar sadece Kurultaya aittir. Başkanlık divanı oluşmadan önce konuşmuş olsa idi, Genel Başkan sıfatı ile konuşmuş olacaktı oysa konuşma, Başkanlık divanının oluşumundan sonra yapılmıştır. Bu konuşmayı Genel Başkan sıfatıyla değil, doğal delege olarak yapmıştır. Bu açıdan da konuşmasının partiyi bağlayıcı yönü yoktur. Bu nedenle de Parti aleyhine suçlayıcı bir delil olarak değerlendirilemez.

VII- İddianamede Müvekkil parti Genel Merkezinde imzaya açıldığı belirtilen 16.04.1992 tarihli "Birleşmiş Milletler ve tüm uluslararası kurum ve kuruluşlara Deklerasyondur" başlıklı metnin parti Genel Merkeziyle bir ilgisi yoktur. İddia edildiği gibi Genel Sekreter Ahmet KARATAŞ bu bildiriye Genel Sekreter olarak imza koymamıştır. Kendi adına imzalamıştır. Nitekim imzalarından Halkın Emek Partisi Genel Sekreteri ibaresi de yer almamıştır. Bunun partiyi bağlayıcı bir yanı yoktur.

VIII- Cumhuriyet Başsavcılığı ön savunmamızda belirttiğimiz uluslararası sözleşmelerin dikkate alınmadan davanın açıldığı yolundaki savunmamıza karşı bu sözleşmelerin işbu davanın açılmasına ve görülmesine engel olmadığı gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığınca bu yoldaki savunmamız "dava engeli" biçiminde algılanmıştır. Oysa savunmamızda belirtmek istediğimiz

husus, Cumhuriyet Başsavcılığının suçlama konusu yaptığı konuşma ve beyanların uluslararası sözleşmeler ve hukukun genel ilkeleri karşısında "Suçlama Konusu" yapılamayacağına ilişkindir. Konuşma ve beyanların suç teşkil edip etmediğinin partiyi kapatma nedeni sayılıp sayılamayacağını değerlendirmesinde uluslararası hukuk kuralları ile sözleşmelerin göz önünde bulundurulmadığı yolundadır.

Cumhuriyet Başsavcılığı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin kendiliğinden bağlayıcı nitelikte bulunmadığını belirtmektedir. Başsavcılığın bu beyanını talihsizlik sayıyoruz. Zira, Bu bildirge kendiliğinden bağlayıcıdır ve imza koyan tüm ülkeler buna uymak durumundadırlar. Aksi takdirde ciddi prestij sorunları ve imzacı devletlerin saygınlığı sorunu ortaya çıkar.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ihmal edilen bu hususun Anayasa Mahkemesince göz önünde bulundurularak giderileceği inancındayız.

IX- Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararların kesin olması sebebiyle Anayasa Mahkemesi'nin ilk derece Mahkemelerinden farklı bir yorumla, hukukun genel ilkelerini, uluslararası sözleşmeleri gözönünde bulundurarak yasaları uygulamak durumundadır. Hukukun genel kuralları Anayasa kurallarının da önünde gelir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi uluslararası hukuk kurallarını, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Mahkemesinin vermiş olduğu kararları ve İnsan Haklarının ortak değer olarak korunması gerektiğini kararlarında gözönünde tutmak durumundadır.

Anayasa Mahkemesi kararları ile Türkiye'de tıkanma noktasında bulunan Demokratik düzenin önünü açmalıdır. Siyasal Partiler Demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Siyasal Partilerin kapatılmasına karar vermekle, Anayasa Mahkemesi demokratik düzeni bizzati kendisi tıkamış olur. Oysa Anayasa Mahkemesinden beklenen Çağdaş yorumlarla tıkanan demokratik düzenin önünü açmaktır.

X- Özet olarak Halkın Emek Partisi, Sosyal hukuk devletinin ve demokratik sivil bir refah toplumunun gerçekleştirmesi amaçlayan, bununda Türk ve Kürt halklarının eşitliği, kardeşliği ve gönüllü birliği ile mümkün olacağına inanan ve çalışmalarında hukuki çerçevede içinde kalmaya özen gösteren bir siyasi partidir.

Halkın Emek Partisi hakkında ileri sürülen iddiaların tamamı hukuki dayanaktan yoksundur. Halkın Emek Partisi düzenin çizdiği sınırları zorladığı için, düzenin güdümüne girmedikleri için hukuki mesnetten yoksun, siyasi yönü ağırbaşlı bir karar sonucu olan bu kapatılma davası ile karşı karşıya kalmıştır.

Hukukun genel ilkelerine ve uluslararası sözleşmelere göre muvekkil parti, "Kürt Halkı" deyimini kullandığı için kapatılamaz.

Sayın Mahkemenizin, Siyasal Partilerin kapatılmasının demokratikleşme sürecini uzatmaktan başka bir işe yaradığı gerçeğini gözönünde tutarak, özellikle hukukun genel ilkelerine, demokrasinin evrensel kurallarına ve Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelere dayanarak, hukuki mesnetten yoksun işbu davayı reddedeceği inancındayız.

Sonuç ve İstem : Yukarıda anlatılan nedenlerle;

1- İddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığı'na iadelesine,

- 2- İlgili bulunmayan kanıtların dosyadan çıkarılmasına,
- 3- "Bekletici Sorun Yapma" kararının verilmesine,
- 4- Duruşma istemimizin kabulüne,
- 5- Duruşma isteminin uygun görülmemesi halinde ilgileri nedeniyle Genel Başkan Ahmet. TÜRK ile eski Genel Başkanlar Fehmi IŞIKLAR ve Feridun YAZAR'ın sözlü açıklamalarda bulunmaları için çağrılarak dinlenmelerine,
- 6- Anayasa'ya aykırılık iddiamızın incelenerek, Siyasal Partiler Yasası'nın iptaline,
- 7- Davanın reddine karar verilmesini davalı parti adına vekaleten dileriz." denilmektedir.

V- DAVALI PARTİ TEMSİLCİLERİNİN SÖZLÜ AÇIKLAMALARI

1.3.1993. günü yapılan sözlü açıklamada, Davanın Evreleri Bölümünde belirtildiği üzere Partiyi temsile yetkili olarak Parti Genel Başkanı Ahmet TÜRK ile Eski Genel Başkan ve şimdi davalı parti üyesi olan Feridun YAZAR dinlenilmiş, eski Genel Başkan ve bugün için Davalı Partiyle bir hukuksal bağlantısı olmayan Fehmi IŞIKLAR'ın salonda bulunduğu sırada Başkan tarafından söyleyecekleri varsa, elinde belgeleri ve bilgileri varsa onları adı geçen temsilcilerin kendi sunuşları içinde Mahkeme'ye sunabilecekleri bildirilmiş ve bu husus sözlü açıklama tamamlandığında da yinelenmiştir.

Sözlü Açıklamada :

1- HEP Genel Başkanı Ahmet TÜRK, aynen: "Bugün üçüncü yılını doldurmuş olan Halkın Emek Partisiyle ilgili dava nedeniyle huzurunuzdayız. Halkın Emek Partisi, kurulduğu günden beri Büyük bir Türkiye partisi olarak ortaya çıktı. Amacı, Türkiye'deki sorunları irdelenmek, amacı Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü içinde sorunları ortaya koyarak, bugün olumsuzlukları ortadan kaldırmaktır. Böyle bir anlayışla Halkın Emek Partisi yola çıktı. Ve bugünkü Parti söylevlerimizde, yaptığımız bütün konuşmalarımızda, barışçıl yöntemleri öne çıkararak, olayı Türkiye kamuoyuna yansıtmaya çalıştım.

Bir siyasi parti, elbette ki düşüncelerini kamuoyuna yansıtmak için uğraşır, özlediği bir düzeni, bir anlayışın egemen olması için özlediği bir anlayışın Türkiye'de egemen olması isteminde bulunur ve bu şekilde de Hükümet olmayı, iktidar olmayı ve düşlediği, hayal ettiği bir anlayışı gerçekleştirmek için yola koyulur. Bunu yaparken, elbette ki bugünkü yasalara uygun bir çalışma içinde olmayı da hedefler ve bugüne kadar yapılan çalışmalar da bunu göstermektedir.

Bazı söylemlerimizde, suç sayıldığı iddia edilen bir iki noktaya değinmek istiyorum. Biz, Türkiye'de Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü içinde ve anlayışı içinde olayları gündeme getirdik, sorunları getirdik, tartıştık. Bugün Türkiye'de birçok sorun var. Bu sorunların başında bir Kürt sorunu var. Bu, bir Türkiye'nin gerçeğidir. Kürt sorununu, Halkın Emek Partisi yaratmadı, böyle bir sorunu bir yerden alıp işlemedi. Var olan bir gerçeği ortaya koydu ve bu sorunun çözümü için barışçıl yöntemleri öne çıkardı; böyle bir anlayışla Kürt sorununu aldık.

Bu Kürt sorunu, sadece Halkın Emek Partisi de ele alıp işlemiş, bir sorun değil. Sayın Başbakan, Doğru Yol Partisi "Genel Başkanı, Türkiye'de bir Kürt realitesi vardır" diyor. Sayın Cumhurbaşkanı Özal, "federasyon dahi tartışılmalıdır" diyor. Sosyaldemokrat Halkçı Parti, "Kürt sorunuyla ilgili geniş bir rapor hazırlıyor. Yine ANAP milletvekili rahmetli Kahveci de, Kürt sorunuyla ilgili bir rapor hazırlıyor. Yani, ortada bir Kürt sorununun olduğunu herkes söylüyor. Ki, Halkın Emek Partisi de bunu söylemiş ve bu sorunu, Türkiye'nin birliği, bütünlüğü içinde insanların eşit, özgür bir temelde ele alıp irdelenmesini istemiş sadece. Sorunlar ancak bu şekilde çözümlenir inancıyla yola çıkmış, Bugün yaşanan kan ve gözyaşı, olayları açarsak, tartışırsak, hoşgörü ortamını yaratırsak, bütün bu olumsuzluklar ortadan kalkar inancıyla olayları ele almış, yorumlamış ve bu şekilde de düşüncelerini ortaya koymuş.

Şimdi, Sayın Özal, "federasyon dahi tartışılmalıdır", Sayın Başbakan, "Kürt realitesini ve Kürt gerçeği üzerinde "söylemleri vardır, raporlar hazırlanıyor. Peki, o zaman bir Kürt olayı var ve Kürt halkı denildiği zaman da suç olunuyor Anayasamıza göre. O zaman, Kürt realitesi demekle, bir Kürt halkının varlığını Sayın Demirel de, Sayın Özal da, diğer siyasi partiler de söylüyor; o zaman bütün siyasi partileri kapatmamız gerekiyor, yani olaya böyle bakmak...

Şimdi ben şunu sormak istiyorum: Sayın Başkana sorarsam, inanıyorum ki, benim ailemden veyahut ailemle bütünleşmiş akrabalasmış birisinin de Kürtlüğü var ve sayın üyelere sorarsam, birçoğunun ailesinde bir Kürt kökeni gibi bir şey bulunur bir çoğumuzda. O zaman benim ailemde var, "ben Kürt'üm diyorsam, bir başkasının ailesinde varsa, onbinlerce insan oluyorsa, bu bir halktır. Bu, bir gerçektir. Biz sadece bu gerçeği ortaya koyduk; ama Türkiye'de insanların birlikte yaşamasını da önemsedik ve bu konuda da bütün açıklamalarımızda sorunları ortaya koyduk, ama Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü içinde, herkesin özgür ve eşit olacağı bir temelde olayları ele aldık, yorumladık ve böyle bir anlayışla, bir siyasi partinin çalışmalarına onayak olduk.

Şimde ben, ikinci bölüme geçmek istiyorum: 1982 Anayasası ve 1982 Anayasası'nda bazı kelimelerin, söylemlerin suç olduğu söylenmekte; kabul ediyorum, doğrudur.

Ancak, 1982 Anayasasına baktığımızda, bugün 10 siyasi parti liderinin yaptığı bir toplantıdaki zabitler var. Başlangıç kısmında ve Anayasanın tamamının değişmesi gerekir bir anlayış egemen Türkiye'de. Ve hepsi diyor: "Bu Anayasa değişmelidir". Başlangıç bölümünde, halkın çağrısı üzerine 1980 12 Eylül'ünü yaratan silahlı kuvvetler, halkın çağrısı üzerine 12 Eylül darbesini

gerçekleştirmiş, ve oluşmuş olan Danışma Meclisi çalışmaları sonucunda, yine Millî Güvenlik Konseyinin onayıyla bir Anayasa oluşmuş ve bugün ülkedeki 10 siyasi parti böyle bir anlayış olmaz.. Ne zaman halk böyle bir çağrı yapıldı, böyle bir Anayasa yapıldı ve bu Anayasanın halkımıza, insanımıza yetmediğini ortaya koymuş, çok açık bir şekilde bunu dile getirmişlerdir.

Sayın Başkan, sendikalarla ilgili 52 nci maddeye bakalım. işçi sendikaları, siyaset yapamazlar, üretmezler, siyasi çalışma içinde olamazlar deniyor. Fakat bakıyoruz bugün: siyasi toplantılar da yapıyor, düşüncelerini de ortaya koyuyor, siyasi parti genel başkanları gidiyor, toplantılarına katılıyor, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, gidiyor, orada konuşmalar yapıyor, anlayışlarını ortaya koyuyor ve onlardan sempati bekliyor, destek arıyor. O zaman bütün siyasi partiler, bugün bir Anayasa suçu işlemektedir.

Sunu söylemek istiyorum: Bu Anayasa, Cumhurbaşkanı'nın siyasi partilerin davranışlarıyla, söylemleriyle delik deşik edilmiş. Şimdi bir eleğ olarak ele alalım, bunun içine su koyuyoruz, altı delik bütün su süzülüyor, dökülüyor yere, Halkın Emek Partisiyle ilgili eleğin içinde o suyu turalım deniliyor.

Eğer, bugün 1982 Anayasasına göre Halkın Emek Partisi suç işlemişse ve kapatılması gerekiyorsa, inanın ki diğer siyasi partiler de aynı davranış içinde olmuşlardır. O zaman bu olay, sadece bir hukukî sorun olmaktan çıkıyor, bir siyasal sorun olarak önümüzde duruyor. Ben özellikle bunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, zaten yaptığımız savunmada, konuşmalarla ilgili birçok söylem var. Başta da ifade ettiğim gibi, arz ettiğim gibi, sorunlar ortaya koyuluyor, ama bütün konuşmaların özünde ve içeriğinde Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü içinde olayları ele alarak, yorumladığımızı ifade ettik. Ancak, zaman zaman, birçok siyasi partinin toplantılarında merkezî ve yönetimin anlayışı dışında bazı sloganların atıldığı, bazı durumların geliştiği bir gerçektir.

Ben Dördüncü Dönem milletvekiliyim; dana önce CHP içinde bulundum, SHP içinde bulundum, onların toplantılarında kurultaylarında da, işte, "halklara özgürlük" buna benzer birçok slogan atıldı. Halkın Emek Partisinde de bu yaşandı.

Şimdi elinizde bir bant var; dikkatle izlendiği zaman burada 250 kişilik bir delegasyon var, 250 kişilik delegasyon bölümünden en ufak bir şey yok; ama, 6 bin insan salonda ve bugün 6 bin insan gelip izleyen insanlar arasında zaman zaman slogan atıldığı doğrudur ve divan, her zaman uyarısını yapmış, uyarıda bulunmuş ve slogan atılmamasını istemiştir.

Şimdi bir kurultayda, bir partinin toplantısında 7 bin insanın katıldığı bir toplantıda "neden slogan atıldı?" gibi bir anlayışla bir siyasi parti kapatılıyorsa, bence bu da çok büyük yanlışlık olur.

Yine iddianın zaman zaman Halkın Emek Partisinin başka illegal bir anlayışla organik bağı olduğu iddiası var. Biz bütün açıklamalarımızda şunu çok açık bir şekilde ifade ettik; Halkın Emek Partisi özgür iradesiyle kurulmuş olan bir parti, kimseyle hiçbir organik bağı yoktur ve biz bugün bu demokrasi mücadelesini bu

alandaki yararlı olacağına, halkımıza yarar getireceğine inanmasaydık bugün burada olmazdık, Parlamentoda olmazdık, siyasi parti oluşturmazdık. Zaten siyasi parti oluşturdumuz zaman biraz tarihi dayatmalar, gerçekler bizi bu noktaya getirdi. Bir konferansa katıldık, ihraç edildik ve bir arayış içinde, kendiliğinden gelişen bir siyasi parti olayı; şimdi burada başka bir zeminle veyahut başka bir anlayışla bütünleştirerek Halkın Emek Partisi başka bir partinin yan kolu gibi gösterme iddiaları gerçek dışıdır. Ama, bazı gerçekler var; bugün özellikle Doğu ve Güneydoğuda bir olağanüstü hal var, uygulamalar var, haksız baskıcı bir anlayış var, egemendir.

Eğer, izin verirsiniz birçok örneğiyle bunu ortaya koymak istiyorum ki, çok kısa bir zamanda bundan bir hafta önce benim ilçemde, Derik'in Dumanlı Köyünde 9 kişi öldürüldü ve TRT'den açıklama yapıldı, işte "silahlı çatışma sonucunda 9 PKK militanı öldürüldü" diye bir açıklama çıktı. Benim ilçem ve tanıdığım köy olduğu için sordum; ölenlerin 5'i bir aileden, bir baba, kızı, iki oğlu ve yeğeni; köyde oturan sakinler. Şimdi ben bir milletvekili olarak bir insan olarak bunun yanlış olduğunu söylüyorsam, "Bu yanlıştır, bu, böyle değildir" dediğim zaman, PKK'lı oluyorsam o zaman yapacağım hiçbir şey yok. Bir haksızlık olduğu zaman köyler yakılıyor, insanlar göçe zorlanıyor, ben bu gerçekleri söyledim zaman eğer, birileri beni PKK'lı gösteriyorsa, bu da yanlıştır.

Şimdi, Halkın Emek Partisinin PKK ile olan organik bağının nedeni, kurulmak istenen bağın nedeni buradandır. Çünkü, orada olumsuzluklar var, orada hukuk dışı uygulamalar var. Bakınız, bir yıl içinde 620 faili meçhul cinayet; ben, bunlar karşısında suskun kalamam; insanların yaşamına son veriliyor, bir siyasi parti olarak bir insan olarak bunları ortaya koymaya çalışıyorum, ama Sayın İçişleri Bakanı veya Hükümet veyahut siyasal anlayışlar veya birileri, "efendim zaten siz bellisiniz, siz bunun için savunuyorsunuz" diyorsa, o zaman yapacak bir şey kalmıyor.

Şunu söylemek istiyorum; biz, gerçekleri bu olumsuzlukları dile getirdiğimiz için rahatsızlık duyuluyor ve bilinçli olarak bir başka siyasi partiye bağımızın olduğu iddia ediliyor; kesinlikle bunu reddediyoruz ve bugüne kadar bütün çalışmalarımızda gerçekten Halkın Emek Partisi insanları özgür iradesiyle politika üretmiş Türkiye'nin gerçeklerini ortaya koymuş bir parti. Bunu, bütün samimiyetimizle söylüyoruz ve her zaman söyledik; "Türkiye'nin tamamı bizindir" demişiz, Hakkari'den Edirne'ye kadar binlerce yıl bir arada yaşamışız, binlerce yıl bir arada yaşayabiliriz; ama, insan onuruna yakışır bir anlayışla. Bizim yaptığımız bu çalışmalar Türkiye'yi bölme değil, bütünleştirmedir; bu ayırışma politikası değil, bütünleşme politikasıdır. Aslında burada hizmeti veren biziz; çünkü, gerçekleri görüyoruz.

Sayın Başbakanım, şimdi ben başka bir konuya değinmek istiyorum. Bugün Türkiye birçok uluslararası sözleşmeleri imzalamış, bir taahhüt altına girmiş. Bakın, Paris Şartının 11 inci maddesi, "Bir ülke, kendi ülkesinde yaşayan halkların kültürlerini geliştirmeye mecburdur, yardım eder" diyor. Yine İnsan Hakları Uluslararası Sözleşmesi ve buna benzer birçok sözleşmelerde bazı taahhütler altına girmiş.

Şimdi biz ne istiyoruz; biz gerçekten Türkiye'nin uluslararası imzaladığı sözleşmelere uygun bir anlayışı geliştirmiş ve bütün insanlarına hoşgörü içinde sevgiyle yaklaşsın diyoruz; bizim isteğimiz budur.

Burada Atatürk'ün bazı söylemleri var, bakınız burada 30 uncu sayfada ne diyor; "Hududu milli olmak üzere tespit edilmiştir, fakat, bu hudut dahilinde taahhüt edilmesin ki, anasırı islamiyede yalnız bir cins millet vardır. Bu hududu dahilinde Türk vardır, Çerkez vardır, Kurt vardır, bu anasırı saire islamiye vardır; işte bu hudut menzuc bir halde yaşayan bütün maksatlarını, bütün manasıyla tehvîit etmiş olan kardeş milletlerin bir bütünüdür."

Bizim anlayışımız bu; bunu ortaya koymak istiyoruz. Yine söylemlerde 196 ncı sayfaya bakıyoruz; "Sureti umumiyyede prensip şudurki, hududu milli olarak çizdiğimiz daire dahilinde yaşayan anası muhtelefi islamiye yek değerine karşı ırkı, muhiti, ahlâkı bütün hukukunu riayetkâr öz kardeşdir. Binaenaleyh, onların arzuları hilafında bir şey yapmaya biz de razı olmayız. Bizce kati olarak muayyen olan bir şey varsa o da hududu milli dahilinde Kürt, Türk, Laz, Çerkez vesair bütün bu islam unsurlar müşterekül menfaattir" diyor. "Beraber çalışmaya karar vermişlerdir. Yoksa hiçbir vakit başka bir noktayı nazarı yoktur, arzui vicdani ile uhudvetkârane ve dindarane bir vahdet vardır. Yani birbirine karşı saygıyı, temelinde bir birlik vardı, bu kimsenin inkârı anlamına gelmez.

Şimdi, Anayasada bir gerçeği inkâr ediyorsa, bir Kürt olayını inkâr ediyorsa, bunu inkâr etmekle Kürtler yok olmaz, "vardır" demekle de Kürtler var olmaz. Şimdi burada yargılandığımız zaman zaman işte "Kürtler vardır, Kürt halkı vardır" dedikimiz içindir. Yani, bugün Türkiye bir ırk devleti değildir, böyle görmüyoruz kabul etmiyoruz. Bu bir anlayıştır; ama, bu insanlar birlikte bir hedefe doğru yönelmişler ve birlikte yaşamayı kararlaştırmışlar.

Bugün Almanya'ya bakıyoruz, bir ırk devleti; ama, bir federal yapı vardır, tek ırktan olmasına rağmen bir federal yapı vardır, sorunlarını 100 milyonluk Almanya'yı bu şekilde yöneteceklerine inanmışlardır.

Bir üniter yapı içinde olan bir Belçika'ya bakalım Sayın Başkanım; bir üniter devlettir, ama, orada Flemenkler vardır, Volenler vardır; onun da dili kullanılıyor, Flemenklerin de, Volenlerin de. Ama, bir üniter devlettir. Kimse, "Belçika bölünecek; Flemenk var, Volen var" diye bir kaygısı da yok. Bugün birlikte Belçika'nın büyümesi, yaşaması için her insan kendi görevini yapıyor. Biz böyle bir Türkiye düşünüyoruz, böyle bir Türkiye istiyoruz" demiştir.

2- Feridun YAZAR (Eski Parti Genel Başkanı ve Halen Parti Üyesi aynen), " - Sayın Başkanım, gerçekten Türkiye tarihinde çok önemli olan bir davanın görülmesinde sizlerle birlikte bu davada katkımız olabilirse, ıskı tutabilirsek kendimizi mutlu hissedeceğiz. Ben hukukçu olduğum için olaya daha çok hukuk açısından bakmaya çalışacağım ve siyasi anlamda da Sayın Genel Başkanım Ahmet Türk'ün açık bıraktığı veyahut da benim değinmediği diye tespit ettiğim konulara değinmeye çalışacağım.

İddianameye baktığımda şunları görüyorum; iki esas nedenden dolayı davanın açıldığını tespit ettim. Biri, yasa dışı mihrakların merkezi haline donuştuğu iddiası var. Halkın Emek Partisinin; biri de, "Kürt halkı vardır" diyerek milli birliği bozucu bir politika izlediği iddiası nedeniyle dava açılmış bulunuyor.

Sayın Türk de, açıkladılar: ben önce Kürt halkı açısından bakmaya çalışacağım, "Kürt halkı vardır, yoktur." Yazılı savunmamda da açıklamıştım, tarihi çok uzundur oraya girmek istemiyorum; ancak, Meclis gizli zabıtlarına baktığımızda Şubat 1922 tarihinde Atatürk Elcezire Komutanına bir telgraf çekerek, bir talimatname göndererek orada bir Kürdistan eyaleti otonomisinin oluşturulması talimatını verir halen şu andaki mevcut zabıtlarda hazır, bulunuyor. Onun dışında, 1922 yılında Lozan antlaşmaları görüşmeleri devam ederken, yine-gizli zabıtlarda rastlamadık ama-bir tarihçi araştırmamanın kitabında yakaladık onu, 19 veya 18 maddelik bir Kürdistan eyaleti ve meclisinin araştırılması, kurulması için talimatlar verir.

Bunları şunun için söylemek istiyorum; Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı çok önemlidir bizim açımızdan. Türkiye'de bunun anlaşılması gerekir. Gerçekten Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı Türk halkının dışındaki bütün halkları inkar etmek midir, yoksa daha sonradan mı böyle dönüştürülmüştür? 1921 Anayasasına bakıyoruz; orada hiçbir "Türk" kelimesine rastlamıyoruz, bir "Kürt" kelimesine de rastlamıyoruz, bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti vardır ve çok kısa ana hatlarıyla belirlenmiştir. Ancak, 1924 Anayasasına geldiğimiz zaman; 1924 Anayasasında ilk defa şuna rastlıyoruz: Türkiye'de yalnız Türklerin yaşadığını ve diğer halkların artık kabul edilmez tavır, bir anlayış içerisinde girildiğini görüyoruz.

İşte, 1924 Anayasasındaki bence bir anlayışın sonucudur ki, bir Şeyh Sait İsyanı çıkmıştır, 1927-1930 yıllarına kadar Ağrı İsyanları çıkmış, 1937/1938'de Dersim Olayları olmuştur ve bunların hepsi tarihimize insanlarımızın Türkiye'de yaşayan bütün toplumun tüm insanların acı günleridir ve biz bu acı günlerin bir daha Türkiye toplumunda yaşanmasından yana değiliz.

Uzun yıllar politika yaptım ben de 1980 öncesi Urfa Belediye Başkanı idim ve Cumhuriyet Halk Partisinde idim. Ancak, öyle bir anlayış Türkiye'de egemen idi ki 1979'da, "ben Kürdüm" dediğim için silahlı saldırıya uğrayarak hayatımı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya geldim; fakat, hâlâ beni vuran kişiler tespit edilmemedi.

Bunu niçin anlatmaya çalıştığımı söyleyeyim; o gün de Türk milliyetçiliği, Türk ırkçılığının ileriye çıkışı vardı, ulku ocakları vardı, işte onlar tarafından işlenilen bir eylemdi; ama bunun sonrasinda 12 Eylül geldi. Etki-tepki meselesidir; bu bir doğa kanunudur; bir şeye etki edildiği zaman tepkisinin çıkacağı gayet doğaldır. Bir asimilasyon hareketi, Kürtleri inkar eden bir politika 1930'lu yıllardan sonra, 24'ten sonra çok büyük bir şekilde işletilmeye çalıştı. Tek parti döneminde çalışıldı, 1950'den sonra çalışıldı, Ben, çocukluğumda ilkokulda okurken hatırlıyorum "Vatandaş Türkçe konuş" gibi resmi dairelere ve Urfa'da caddelerin her tarafına asılan pankartlarla karşılaştık. Ama bunun yanında, devlet, herhangi bir varlık da bu asimilasyonu başarıya götürecek Bir varlık da gösteremedi; çünkü, bu, doğanın yasasına ters bir olaydı. Yani, insanlar eğer bir dil öğrenmişlerse, bir halktan geliyorsa, bir kökenden geliyorsa, bunun dilinin de olması gayet doğaldır. Bu nedenle, bu asimilasyon hareketiyle de Kürt sorununun çözülmediği ve bugün geldiğimiz bu noktada bunu bu yüksek mahkemede tartışmanın da açıkça ifade ettiğini belirtmek istiyorum.

1961 yılından sonra dünya giderek gelişmeye başladı ve 1961 Anayasası da gerçekten çağdaş dünyaya daha açık bir Anayasaydı ve sol, dünyadaki solun gelişmesiyle birlikte birçok milliyetçi

hareketlerin Ortadoğu ve Afrika'da gelişmesi elbetteki Kürt insanının da kendi kimliğini, kendi onurunu yaşama veya arama gibi bir eğilimin içerisine sokmuş oldu. İşte o yıllarda üniversitede öğrenciydik. Ben hayatım boyunca hiçbir zaman, -kişisel yargılama yapmıyorum, ama kişisel düşüncemi de söylemekten vazgeçmeyeceğim- silah ve şiddete taraftar olmadım ve partimde bir tek kişinin de buna taraftar olduğuna inanmıyorum. Olabilir, her siyasi partinin içinde çok çeşitli unsurlar olabilir. Bugün PKK eğer Türkiye'nin içerisinden çıkmışsa, bunun suçunu o zaman devlette aramak lazım. Eğer PKK veya başka şiddet, silah kullanan, yöntemini kullanan örgütte bir başka partinin içerisine girmişse, bunu devletin temelinde olan bozukluktan veya düzen değişikliğinden, hangi düzende yeşerdiğine bakmak lazım. Yoksa, onu tutup bir siyasi partinin içerisine sıkıştırmak -veya onu bu parti yaptı gibi göstermek mümkün değildir.

Demeçlerimiz ortada. Sayın iddianameyi hazırlayan cumhuriyet savcısı da çok açık şekilde belirlemiş. Biz hiçbir zaman Türkiye'de bir bölünme istemedik. Son kurultay konuşmamda açıkça şunu söyledim; Türkiye'nin her karış toprağı bizimdir. Çünkü, bu Cumhuriyetin kuruluşunda atalarımız kan dökmüşlerdir. benim bizzat babam dedem de çarpışmıştır ve sanırım burada babası dedesi çarpışmayan hiç kimse yoktur; ama bir şey vardır, burada kendi kimliğimizle yaşamak istiyoruz, kendi kültürümüzle; Kürtlerin, Türklerin, Çerkezlerin de kim olursa olsun herkesin kendisini kimliğiyle ifade edebileceği, ama bunu silah zoruyla değil, bunu anlayışlı, hukuk normlarına, anlaşmalara ve politik dayanışmalara, yeni fikirler, yeni düzenler üretmeye bağlı olduğuna inanıyoruz.

Bakıyoruz dünyanın hiçbir yerinde bu şekilde şiddet eylemleriyle sonuca gidilmiş değildir. Sonuçta böyle şeyler her iki tarafa da zarar vermiştir. Biz, bağımsızlık isteyen insanlar da olabilir, başka türlü düşünenler de olabilir; ama bu, Halkın Emek Partisinin dışındaki görüşlerdir. Halkın Emek Partisi, Türkiye'yi bölmeden, Türkiye'deki kendi etnik yapısıyla, kendi kimliğiyle yaşayan insanların özgürce yaşama ortamını sağlamaya çalışıyor ve bunun da kendisine en büyük destek ve esasını da şuna dayandırıyor; doğa hukukuna, doğa hukukundan sonra uluslararası ortak hukuk kurallarına ve bunlara göre düzenlenmiş bulunan iç hukuka göredir. Bugünkü Anayasaya baktığımızda, elbetteki Türkiye'de Kürt vardır demek, Çerkez vardır demek, başka şeyler de söylemek belki ilk bakışta görünüşte somut bir şekilde hemen ters gelebiliyor; ama bugün, Sayın Başkanın da belirttiği gibi, bir Anayasanın artık çağdaşlaşması söz konusu, bir anayasanın değişmesi söz konusu ve bir Avrupa Topluluğu kuruyor, Avrupa'da devletler üstü bir hukuk sistemi oluşuyor, ulusal devletler üstünde devletler sistemi oluşuyor ve dünyanın siyasi ve ekonomik entegrasyona uğradığı bir dönemde Türkiye hâlâ içinde bir Kürt sorununu tartışarak, bir Kürt sorununu çözümleyemeyerek bunlara ayak uydurması çok zor olacaktır ve ayak uyduramadığı zaman bu çağdaşlaşan, durmadan gelişen dünyaya yaklaşmadığı sürece de sürekli olarak insanlarına arzu ettiği düzeni vermesi mümkün değildir.

Biz, bu nedenle, bu partide sürekli olarak bunu tartıştık ve bunu insanlarımıza anlatmaya çalıştık; ama bu ara kurultaylarımızda gelip slogan atanlar da oldu; kurultaylarımızda, bizim düşüncelerimize, partimizin programına, düşüncelerimize uygun olmayan sloganlar da atılmıştır, tavırlar da olmuştur; ama bunu bize mal etmek, bunu biz yapıyoruz ve onları bizim düşüncemizmiş gibi gösterilmesi, yasa tarafından bağlılığı ayrı bir konu, bağlayıp

bağlamaması, ayrıca Türkiye'deki gelişen olaylar açısından da bizim gerçekten böyle bir düşünceye sahip olmamız söz konusu değildir. Çünkü, biz, Türkiye'deki toplumun tümünün partisi olmaya gayret ettik ve şimdi de iddia ediyorum, diyorum ki, biz, Türkiye'de 60 milyon insan varsa, 60 milyon insanın partisiiyiz. Hiçbir zaman 60 milyon insandan bir tane insanın ne hakkına bir hallet gelmesini istiyoruz, ne de herhangi bir ezikliğine izin vermek istiyoruz ve bunun için bir düzen kurmaya çalışıyoruz. Bu düzeni kurarken, siyasi partilerin görevlerinin de bilincinde olarak hareket etmeye çalışıyoruz.

Siyasi partiler açık ve hepiniz tarafından benden çok daha iyi takdir edilir ki, bir devletin düzenini kendi düşüncesi doğrultusunda iktidara geldiğinde değiştirmek üzere programlar yapar. Ama bunu yaparken, ana kurallara da bağlı kalır. Bu ana kurallar, işte entegrasyona uğrayan Avrupa ve uluslararası hukuk normlarına uygun olanlardır, çünkü doğal olarak da bu Anayasanın, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın da onlara uygun olması gerektiğini görüşünü savunuyor. Ben, Türkiye'deki Anayasa'nın şu andaki yapısını şöyle benzetiyorum; 15 yaşında veya 17-18 yaşındaki bir genç delikanlının giydiği ceket 40 yaşındaki bir insana giydirmeye benzetiyorum; yani, toplumun gelişmesine ayak uyduracak bir Anayasa değil, toplumun ihtiyaçlarına, bugünkü Türkiye sorunlarına cevap verebilecek ve onu tümüyle çözebilecek bir anlayışın içinde de değildir. Bu nedenle de değiştirilmesi isteniyor ve biz, bu değiştirilirken de bu düşüncelerimizin de bu Anayasada yer alabilmesi için Parlamento düzeyinde, politika düzeyinde de gerekli mücadeleyi vermeye çalışıyoruz.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; gerçekten tarihi bir görevle karşı karşıya bulunuyoruz. Halkın Emek Partisi'nin kapatılması hukuk açısından Anayasaya ve Siyasal Partiler Yasası'na uygunluğu açısından belki çok büyük bir problem yaratmayabilir. Bir partidir takdir edersiniz buna aykırıdır der kapatırsınız veya onu yorumlayarak da gelişecek olan dünya ve Türkiye koşullarına değişmesi gereken Anayasa koşullarına göre de yorumlayarak Türkiye'nin gerçekleri ışığında da değerlendirilebilir. Bu da Sayın Heyetin takdirindedir.

Ancak, daha önce şunu gördük; Türkiye'de çok parti kapatıldı 4 tane parti kapatıldı; Hatırladığım kadarıyla Türkiye Emek Partisi, İşçi Partisi, Sosyalist Parti ve Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve hepsi de Kürt sorununa yer verdiği için kapatılmış oldu Ama görüyoruz ki, bunların kapatılmasından sonra Türkiye'de Kürt sorunu yine yok olmuyor, çözülüyor da. Bir partinin bundan bahsetmesi gerekiyor. Bir kesim insanların buna çözümler getirmesi gerekiyor. Bu da siyasi partiler olabilir, demokratik kuruluşlar olabilir ve başka kurum ve kuruluşlar, kendini sorumlu hisseden kurum ve kuruluşlar olabilir. Biz, bu sorumluluğun bilincinde olan bir siyasi partiyiz ve Türkiye'deki bu sorunun demokratik yollarla çözülmesi, Türkiye bütünlüğü içerisinde çözülmesinden yanayız. Bu nasıl bir sistemle olur? Herkes bir şey söyleyebilir, bizim dışımızda bazı insanlar çıkıp bağımsız bir kürdistan devletin kurulmasını da isteyebilirler, federasyon isteyebilirler, otonomi isteyebilirler; ama, biz, bütün bunların dışında önce bu meselenin detaylarıyla tartışılmasından yanayız ve sürekli olarak topluma bunu vermeye çalıştım.

Bizim Kürt sorunu şöyle çözülsün diye net bir öneri bugüne kadar partimizde ileri sürülmemiştir. Niçin sürülmemiştir? Yasalar müsait olmadığı için sürülmemiştir. Belki de henüz toplum bu konuda netleşmediği için ileriye sürülemedi. Çünkü, çok kişi Kürt sorununu değişik açılardan görüyor; dış kaynaklıdır, şudur, budur, Avrupa destekliyor, Amerika destekliyor; herkesin kendine göre görüşleri olabilir, doğruluğu yanlışlığı bizi ilgilendirmiyor, onu herkes takdir eder; ancak, bizi ilgilendiren çok önemli sorun, bu devletin toprakları içerisinde, ülkenin içerisinde yaşayan insanlarımızın bir kısmının Kürt olduğu, Kürtçe konuştuğu, bir dile sahip olduğu ve bunu da bu devletin kurucuları tarafından da açıkça ifade edildiğidir. Öyle toplum birbirine karışmıştır ki, bugün doğu ve güneydoğu bölgesinde yaşayan 5 milyon insan - ben tahmini rakamlar söylüyorum, bunlar araştırılmış değil, sadece beylik rakam olsun diye söylüyorum - eğer orada Kürt diye yaşıyorsa, bana öyle geliyor ki 10 milyona yakın insanı da batıda yaşıyor. Bu insanları belki birbirinden ayırmak ne kadar mümkündür, herkesin kendi anlayışına göre değişebilir; ama, ben, insanlarımızın bir ayrılma duygusu içinde olduğuna da inanmıyorum; ne Kürtün Türkten ayrılmaya, ne de Türkün Kürtten ayrılmaya herhangi bir niyet ve görüşüne ben rastlamadım; ama Kürtlerin de bu çağdaşlaşan dünyada çağdaş konumda artık kendi kimlik ve kültürleriyle bu devletin içinde ifade edebileceklerini ve yaşamak istedikleri de açıkça ortadadır.

Örnek bir anı olsun diye söyleyeyim; Sayın Türkeş ile ben genel başkanlık sırasında siyasi görüşmeye gittiğimde bana şunu söylemiştir; "Türkiye'de Türk milliyetçiliğinin en sert insanı olarak bilinen Sayın Türkeş dedi ki; "Benim kızkardeşimin beyi de eniştem de Kürttür ve benim yeğenlerim Kürttür. Biz, onun için Kürtlerle kardeş gibi yaşıyoruz. Bu silahlı mücadele farklıdır, ama demokratik yonden bazı şeyler düşünülmesi gerekir."

Türkiye'nin bütün toplumunda, her alanda bu sorun artık tartışılmaya başlıyor ve Sayın Başkanım, benim, Sayın Mahkeme Heyetinden özellikle sadece arzu ve istem olabilir, istirham olabilir, lütfen bu yolun, bu sorunun kapısının açılması için gayret sarfedilmesinden yanayım. İnsanların olmeyeceği, Türkiye'deki bütün insanların artık sokakta rahat yürüyebileceği insanların fikir ve düşüncelerinin çok rahat söylenebileceği ve herkesin hiçbir sopya bir yumruğa bile başvurmayaacağı bir düzeni açık ve net bir biçimde kurabilmenin yolu, Kürt sorununun, Kürt olayının demokratik yollarla çözümüne bağlıdır. Bu da Kürt halkının varlığının kabulünden geçer. Kürt halkının varlığının kabulü, çözümünü tartışmaya getirecektir. Bu kabul edilmedikçe, bu insanlar tarafından benimsenmedikçe, bunun çözümü tartışılmadığı zaman, demokratik yollar tıkandığı zaman başvurulacak metodun silahlı ve insanlara acı çektiren, insanların ölümüne neden olan yöntemler olduğu da bütün dünyada açıkça ortadadır.

Halkın Emek Partisinin kapatılması, Kürt sorununa ve Türkiye'de Kürt sorununun çözümüne katkı değil, katkısızlık ve çözümsüzlük getireceği inancındayım. Bunun için, Halkın Emek Partisinin bu sorununun kamuoyunda tartışılmasına izin verilmelidir. Bunun tartışılmasına müsaade edilmelidir. Anayasa Mahkemesi, diğer normal mahkemelerimizin ötesinde bir göreve sahiptir. Vereceği kararlar Anayasadaki maddeler kadar geçerlidir, onlar kadar toplum tarafından benimsenen bir karar organı olarak düşünülür ve beni af ederseniz, kişisel görüşüm olarak söylüyorum; biraz da çok hukuktan hukukçu hukuku uyguladığı kadar, biraz da dünyanın ve Türkiye'nin

gelişen siyasi durumuna göre de karar vermesi gereken bir organ olduğu düşüncesindeyim, bir mahkeme olduğu düşüncesindeyim. Çünkü, yargılanan şey Anayasayla olan bağlantıdır ve anayasalar zaten siyasi bir belirlemedir. Onun için, kararın, salt hukuk açısından değil, bütün bu gelişmeler göz önüne alınarak, Türkiye'nin yarını düşünülerek, dünyanın geleceği düşünülerek, Türkiye'nin imza attığı Avrupa sözleşmeleri düşünülerek, AGİK süreci düşünülerek, biz her fırsatta söylemişiz. Helsinki'nin nihayi senedi Türkiye'de iç hukuka uygulanmalıdır. Çünkü Türkiye bunu taahhüt etmiştir. Devlet bunu taahhüt etmiştir. Avrupada birçok görüşmelerimizde karşımıza çıkan sorun budur; ama Helsinki nihayi senedine baktığınız zaman, Sayın Başkanım çok iyi takdir edersiniz ki, 10 maddeden ibarettir ve 2 maddesi, 3 maddesi bizim için çok önemlidir. Birisi toprak bütünlüğü, birisi sınırların değişmezliğidir, biri de hakların kendi kaderini tayin hakkıdır. Bu üç maddenin iç hukuka uygulanması, bazı kişiler şöyle değerlendirebilir. Halkların kendi kaderini tayin hakkı Kürt halkı acaba bağımsızlığa mı gider? Hayır öyle bir durum söz konusu değildir. Sayın Ahmet Türk'te örnek verdi, Belçika'da üç tane resmi dil vardır. Fransızca var, Almanca var, Flamenkce vardır. İsviçrede ise yine böyle bir yığındıl vardır. İspanyada böyle uygulamalar vardır. Dünyanın daha birçok yerinde, Kanada da böyle uygulamalar vardır.

Ben Kurtlerle Türklerin gerçekten birlikte yaşama duygusundan yana olduklarına inanıyorum; ama artık gelişen dünyada bu birlikte yaşamın herkesin kendi özgürlüğünde, kendi kültürünü ve kimliğini de kullanması gerektiğine inanıyorum. Bu olmadığı sürece demokratik yollar tıkanıp insani yollarla bu için kapısı açılmadığı sürece de bizi hergün üzen olayların devam edeceği ve daha ne gibi vahim olayların bizi beklediğini de gerçekten bilemiyoruz. Şu anda hiçbirimiz kendi yaşamımıza sahip değiliz. Ben Genel Başkanlıktan ayrıldıktan sonra, çok samimi bir şekilde söyleyeyim, Urfa'ya gidip tekrar avukatlığa dönmekte endişe ediyorum. Can güvenliği açısından endişe ediyorum. Çünkü birçok arkadaşım bu şekilde failimeşgul cinayete kurban gitmişlerdir. Bunun sebebi de kapalı kutulardır. Bir sorunun açık ve net biçimde tartışılmasından kaynaklanmaktadır. Her konuşmamızda bunu belirttik.

Tekrar çok fazla daha zamanınızı almadan soracak sorularınız olursa onu da saygıyla cevaplamaya çalışacağız.

Kurt sorununun demokratik bir biçimde Türkiye'de tartışılması gerektiğine inanıyorum. Artık siyasi partilerin, geçmişte kapanan siyasi partilerin dahi açıldığı bir dönemde, sadece ve sadece düşünce bazında düşüncelerini söylemeye, söylemekten başka hiçbir suçlu olmayan, bu düşüncelerini de Türkiye toplumunun tümüyle gerçekleştirmeye çalışan bir siyasi partinin kapatılmaması gerektiği görüşündeyim" demiştir.

Sorular üzerine de,

Feridun YAZAR -"Benim bu sözleşmelerdeki halkların kendi kaderini tayin hakkı çok genel bir çizgidir. Yani uluslararası kabul edilen bir çizgidir. Yoksa Türkiye'de Kürtlerin ayrı bir biçimde yaşamalarını oneren bir çağrışım olarak düşünülmemelidir. Bu da uye Sayın Haşim Kılıç beyin söylediği gibi, bir tartışmanın açılmasıdır. Yani Kürtlerin Türkiye'deki yaşama biçimi ne olmalıdır, nasıl olmalıdır, ne gibi hukuki veya insani, insan

haklarından kendilerine göre kültürel mi? Biz bir Kürt partisi olmadığımızı her fırsatta açıkladık. Bu nedenle de Kürt halkı adına konuşma, Kürtlerin adına bu böyle olsun deme, bir yetkimiz de sözkonusu değildir. Biz Türkiye toplumunda Kürt sorununu en önemli bir sorun olarak değerlendirmişiz ve diyoruz ki, bu sorunu da uluslararası bu hukuk kuralları normlarını ışık tutucu özelliklerini gözönünde bulundurarak tartışalım, nasıl çözülmesi gerekiyorsa hep birlikte karar verelim ve Türkiye toplumuyla birlikte çözelim diyoruz."

Ahmet TÜRK- "Kürt olayı ve Kürt sorunu ile ilgili duyarsız olmadığımızı çok açık bir şekilde ortaya koyduk. Bir sorunun olması ayrı şeydir, bir de bu soruna özüm getirme, önerme ayrı şeydir. Halkın Emek Partisi bu sorunu ortaya koyuyor, bu sorununun tartışılmasını istiyor, ancak insanlar özgürce birşeyi tartıştığı zaman en doğruyu, en iyiyi, en güzelini ortaya koyacağına inanıyor. Biz bu nedenle bütün yaptığımız konuşmalarda, çalışmalarımızda hiç bir zaman için bir çözüm şekli önermiş değiliz. Böyle bir önerimiz de yoktur. Bizim bugün üzerinde durduğumuz nokta, Türkiye de yasaklar kalksın, bir olay, bir tabu yapmanın yararı yoktur. Tartışılсын, tartışıldığı takdirde inanıyorum ki sevgi ve hoşgörü ortamı daha da gelişecek, o zaman birlikteliği daha kalıcı bir şekle dönüştürmüş olacağız.

Halkın Emek Partisi Kürt olayına ve Kürt halkına böyle bir anlayışla yaklaşmış, bakmış. Biz baştanberi söyledik. Türkiye'de insanların özgür ve eşit temelde birlikte yaşama istemini dile getiriyoruz. Biz böyle bir politikanın ayrışımı engelleyeceğine inanıyoruz.

Anayasa olarak evet, biliyoruz, zaman zaman bazı kelimelerden dolayı bir suç olduğu ifadesi var. Şimdi ben Sayın Başkana söylersem, söyledikleriniz doğru, ama ben 1982 Anayasasına göre davranırım diyorum. Ben de diyorum 1982 Anayasasına göre eğer o kalıplara bağlı kalırsanız bütün siyasi partileri kapatmanız gerekir diyorum; ama Anayasa Mahkemesi yüksek bir mahkemedir. Siyasal, toplumsal gelişmeleri ve değişimleri ele alarak yorumlayan bir mahkemedir. Türkiye'nin en üst konumlu bir mahkemesidir.

Şimdi bazı gerçekler var, bazı gelişmeler var, Toplumun vicdanında siyasi partilerin vicdanında meşrulaşılıyor. Şimdi toplumun vicdanında, siyasi partilerin vicdanında meşrulaşmış olan bazı şeyleri Anayasa Mahkemesi görmemezlikten gelemez. Bugün sendikalarla ilgili örnekler verdim. Bugün 1982 Anayasasına göre suç olan ama siyasi partilerin bunu bile bile söylemleri ortaya koymak istedim.

Şimdi Halkın Emek Partisi de bir Türkiye Partisidir. Bu Türkiye Partisi, Türkiye'deki bu gerçekleri dile getiriyor. Türkiye'nin birliği, bütünlüğü içinde olayları ortaya koymak istiyor. Bu bir siyasi partinin görevidir. Siyasal parti olarak ben bu Anayasayı beğenmeyebilirim, bunun değişmesini isteyebilirim, bunun değişmesi için çalışmalar yaparım, iktidara geldiğim zamanda bu Anayasayı kökten değiştiririm diyorum.

Bugüne kadar Halkın Emek Partisi'nin düşünsel bazda, düşünce bazında onlar ortadadır; ama hiçbir zaman bu Anayasayı ben tanımıyorum, bu Anayasa benim için geçerli değildir bir anlayışın

içinde olmadı; ama bir siyasi partinin hakkıdır. Bu Anayasayı eleştirmek, bu Anayasanın sınırlarını zorlamak, toplumun vicdanında meşru olmuş olan bazı şeyleri ortaya koyma, benim bir siyasi parti olarak görevimdir.

Bugün Türkiye'de bir Siyasi partinin kapatılması halinde birçok insanın artık ben bu alanın dışına itiliyorum, ben ikinci sınıf vatandaş muamelesi görüyorum gibi bir düşünce de gelişebilir. Bu da tehlikelidir.

Biz bugün sadece Halkın Emek Partisi kapatılmasını gibi bir anlayışla konuşmuyoruz. Gerçekten bu ortamın oluşması, siyasi partilerin varolması, insanların bugün parlamentoda siyasi parti olarak Türkiye'nin içinde var olmasında büyük yarar görüyoruz; ama insanlar kendilerini dışlanmış gibi görürse, kabul ederse, o zaman ayırışım, o zaman bölücülük yapmış oluyoruz.

Bugün bizim yaptığımız gerçekten insanları bütünleştirmek için bir çabadır, bir çalışmadır."

demişlerdir.

VI- DAVANIN EVRELERİ

A- Dava, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 3.7.1992 günlü, SP.31.Hz.1992/59 sayılı iddianamesi ile açılmış ve aynı gün 1058 sayılı Anayasa Mahkemesi kaydına geçirilerek 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma) esas sayısını almıştır.

B- Anayasa Mahkemesi'nce 7.7.1992 tarihinde alınan karar aynen şöyledir:

" 1-Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen, Halkın Emek Partisi'nin kapatılması istemli 3.7.1992 günlü, SP.31.Hz.1992/59 sayılı iddianame'nin Onanlı bir örneğinin, almalarından başlayarak ve iddianame ve eklerinin kapsamları gözetilerek saptanan, altmış günlük süre içinde, gerekli görülürse dosyayı da inceleyip hazırlayacakları on savunmayı yazılı olarak Anayasa Mahkemesi'ne göndermeleri için adı geçen Parti Genel Başkanlığına tebliğine,

2- Verilen süre içinde on savunma gönderilmediği takdirde savunma yapmaktan kaçınmış sayılacaklarının yazılacak tezkerede belirtilmesine,

3- On savunma geldiğinde esas hakkındaki düşüncelerini bildirmek üzere onanlı bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

4- Esas hakkındaki düşüncenin onanlı bir örneğinin, ilgili partiye tebliğiyle yine altmış gün içinde inceleyip hazırlayacakları savunmalarının istenmesine,

5- Verilen süre içinde savunma gönderilmediği takdirde savunma yapmaktan kaçınmış sayılacaklarının yazılacak tezkerede belirtilmesine,

6- Tebliğatların, 7201 sayılı Tebliğat Yasası'nın 2. maddesi gereğince memur eliyle yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verildi."

C- İddianamenin onanlı örneği ve Anayasa Mahkemesi'nin 8.7.1992 günlü, 937 sayılı: "Ön savunmanın altmış gün içinde yapılmasına ilişkin" yazısı, karar gereğince 8.7.1992 tarihinde Halkın Emek Partisi Genel Başkanlığına, - Genel Sekreter Ahmet Karataş imzasına -memur eliyle tebliğ edilmiştir.

D- Davalı Siyasî Parti'nin vekili eliyle verdiği 18.8.1992 günlü ve "Savunma için Mahkeme'nin takdir edeceği ek süre verilmesi" içerikli dilekçesindeki istemi henüz Anayasa Mahkemesince karara bağlanmadan, 3.9.1992 günlü "Ön Savunma" Mahkemeye ulaştırılmıştır,

E- 3.3.1992 günlü, ön savunma'nın onanlı örnekleri, 7.7.1992 ve 8.9.1992 günlü kararlar uyarınca, davaya ilişkin esas hakkındaki düşüncelerini bildirmesi için 10.9.1992 gün ve 1241 sayılı yazı ekinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

F- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.10.1992 gün ve SP.31.Muh.1992/232 sayılı yazısı ekinde, "Davanın Esası Hakkında Görüş"ünü bildirmiş, karar gereğince bu yazı ve eklerinin onanlı örnekleri, 23.10.1992 gün ve 1505 sayılı yazı ekinde davalı Siyasî Parti Genel Başkanlığına, 26.10.1992 tarihinde memur eliyle tebliğ edilmiştir.

G- Davalı Parti'nin "Savunma için ek süre verilmesi" istemi üzerine, 22.10.1992 günlü kararla Partiye "25.12.1992 gününden başlayarak 30 günlük ek süre" verilmiş ve bu karar 23.12.1992 tarihinde bildirilmiştir.

H- Davalı Siyasî Parti'nin "Esas Hakkındaki Savunması" 22.1.1993 gününde, süresi içinde, Anayasa Mahkemesi'ne ulaştırılmıştır.

Bu savunmada yer alan istemler üzerine Anayasa Mahkemesi'nin verdiği karar aynen şöyledir:

"1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Halkın Emek Partisi'nin kapatılması istemiyle açılan davada davalı Parti tarafından verilen esas hakkındaki savunmada istenilen duruşma isteminin anayasal ve yasal olanaksızlık nedeniyle REDDİNE,

2. Anayasa'nın 149. maddesinin dördüncü fıkrasıyla, Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 2949 sayılı Yasa'nın 33. maddesi uyarınca Halkın Emek Partisi Genel Başkanı ile iki yetkiliden oluşacak üç kişinin dava konusunda sözlü açıklamalarının dinlenmesine,

3. Sözlü açıklamada bulunacak temsilcilerin Anayasa Mahkemesi'nde hazır bulundurulmaları için Halkın Emek Partisi Genel Başkanlığı'na 2949 sayılı Yasa'nın 30. maddesi uyarınca yazı yazılmasına,

4. Bu yazıda dinlenmeleri öngörülen Parti temsilcilerinin gelmemesi durumunda incelemenin dosya üzerinden sürdürüleceği hususunun yine 2949 sayılı Yasa'nın 30. ve 31. maddeleri uyarınca belirtilmesine,

5. Sözlü açıklamanın 1 Mart 1993 Pazartesi günü saat 14.30'da Anayasa Mahkemesi salonunda yapılmasına,

6. Adı geçen Parti'ye gerekli tebliğ işlemlerinin yaptırılması için karar ornağının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

9.2.1993 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi."

İ. Karar gereğince 1.3.1993 gününde toplanan Anayasa Mahkemesi, davalı Siyasal Parti'nin sözlü açıklama için bildirildiği isimler üzerine şu karara varmıştır:

"A. Halkın Emek Partisi Genel Sekreteri'nin imzasını taşıyan 1.3.1993 günlü, 1993/449 sayılı yetki belgesinde, sözlü açıklama yapmak için adları verilenler arasında bulunan Fehmi IŞIKLAR'ın eski genel başkanı olup HEP'le üyelik ilişkisi kalmadığının saptanması üzerine konu görüşülüp gereği düşünüldü:

1. Anayasa'nın 149. maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen ve 2949 sayılı Yasa'nın 30. maddesinin birinci fıkrasında yinelenen "Anayasa Mahkemesi...gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabilir." kuralı gereğince 9.2.1993 günlü kararla parti temsilcisi olarak sözlü açıklamada bulunmak üzere genel başkan ve iki yetkili çağırılmıştır. Buna göre sözlü açıklama yapması istenen kişiler, parti yetkilileri, partiyle hukuksal ilişkileri devam eden ve temsil görevi olanlardır. Kapatma isteminde Fehmi IŞIKLAR'ın konuşmalarına dayanılması onun yetkili sıfatıyla dinlenilmesini gerektirmez. Kaldığı sözlü açıklama mahkemenin gerekli gördüğü durumlarda uygulanan bir yöntem olup isteğe bağlı değildir. Bu nedenle Fehmi IŞIKLAR'ın yetkili sıfatıyla DİNLENEMEYECEĞİNE, Yılmaz ALİFENDİOĞLU'nun "Anayasa Mahkemesi'nin "Parti Başkanı ile iki yetkilinin" dinlenmesine ilişkin kararının, Anayasa'da, 2949 sayılı Yasa ve Siyasal Partiler Yasası'nda yer alan "Anayasa Mahkemesi gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir" kuralı karşısında, ancak bu kapsam içinde olduğu düşünülebilir. Eski genel başkanın, olayları bir kesimin kendi başkanlığı zamanında cereyan etmesi nedeniyle ilgili ve konu hakkında bilgili olduğu kuşkusuzdur. Kaldığı, kendisi, Anayasa Mahkemesi'nin kararı uyarınca parti tarafından "Yetkili" olarak görevlendirildiğine göre, Anayasa'nın öngördüğü "İlgili ya da konu hakkında bilgisi olan" kapsamındadır. Duruşma ve sorgulama yapılmadığına, savunma alınmadığına göre bu kişinin dinlenme anında parti üyesi olması ya da partiyi temsile yetkili bulunması zorunlu değildir; sözlerinin de partiyi bağlayıcı bir yanı yoktur. Anayasa'nın ve yasaların öngördüğü, Anayasa Mahkemesi'nin gerekli görmesi halinde ilgili ya da konu hakkında bilgili olanı çağırıp dinleyebilmesidir. Anayasa Mahkemesi bu gerekliliği hissedip, bir başkan ile iki yetkiliyi dinlemek üzere çağırdığına göre, yetkili kişilerin seçimini de partiye bırakmış demektir. Bu nedenle dinlenmesi gerekir", Mustafa ŞAHİN ile Haşim Kılıç'ın ise "kararda sözü edilen Anayasa ve yasa maddelerinin kapsamı ve açıklığı karşısında, üstelik kişisel olarak onun sözleri kapatma nedenleri arasında bulunduğundan, geniş yorum ve amaca uygun değerlendirme yapılarak dinlenmesi gerekir" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Fehmi IŞIKLAR'ın ilgili ve konu üzerinde bilgisi bulunan biri sıfatıyla DİNLENMESİNE GEREK OLMADIĞINA, Yılmaz ALİFENDİOĞLU ile Haşim KILIÇ'ın "Konu hakkında bilgisi olan sıfatıyla dinlenebileceği", Servet TUZUN ile Mustafa ŞAHİN'in "Konu hakkında

bilgisi olması nedeniyle dinlenebileceği", Mustafa BUMİN'in ise "Dinlenmesinde yarar bulunduğu" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Bu doğrultuda sözlü açıklamaları dinlenen Halkın Emek Partisi Genel Başkanı Ahmet TÜRK ile Genel Yönetim Kurulu üyesi Feridun YAZAR'ın sözlü açıklamalarına ilişkin bantların ve stenograflarca düzenlenen tutanakların çözülüp üyelere dağıtılmasından sonra incelemenin Başkanlıkça belirlenecek bir günde sürdürülmesine, OYBİRLİĞİYLE,

1.3.1993 gününde karar verildi."

Anayasa'nın 149.maddesinin dördüncü fıkrasında, Anayasa Mahkemesi'nin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinden inceleyeceği, ancak gerekli görüldüğü durumlarda, sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabileceği öngörülmektedir. Anayasa Mahkemesi, gereksinim duyarak sorular yöneltip bilgi almak ve ayrıntılarla teknik konularda daha çok açıklık kazanmak için 9.2.1993 günlü kararıyla, kendiliğinden 1949 sayılı Yasa'nın 33. maddesini gözeterek HEP'in Genel Başkanı ile iki yetkiliden oluşacak üç kişiyi çağırmıştır. Sözlü açıklamada bulunacak temsilcilerin hazır bulundurulmalarını sağlamak üzere HEP Genel Başkanlığı'na yine aynı kararın 3. bendi gereğince bildirimde bulunulmuştur. Sözlü açıklama bu karara göre yapılacağından HEP'le hukuksal bağı olmayan bir kimsenin HEP yetkilisi ve temsilcisi sayılıp dinlenmesi olanaksızdır. Çağırma kararı "yetkili temsilci" sıfatlarını açıkça içerdiğinden bu nitelikte olmayan kimsenin dinlenmesi hem Anayasa'nın 149. maddesinin dördüncü fıkrasıyla, 1949 sayılı Yasa'nın 30. maddelerine, hem de bu maddelere dayanılarak alınmış karara aykırı düşer. Mahkeme, önceden "ilgili" ya da "bilgisi olan", aransa ve istense idi dosyada kapatma nedeni sayılan sözlerin sahiplerinden birini çağırabilirdi. Genelde "ilgisi" ve "bilgisi olan", ceza yargılaması yönteminin ağırlıklı biçimde uygulandığı bu davada esas alınamaz. Tanık ya da bilir kişi dinleme niteliğinde uygulama da olamaz. Kaldiki sözlü açıklama tutanağının 3. sayfasında açıkça yazılı olduğu üzere Mahkeme Başkanı'nca Fehmi İŞIKLAR'ın yüzüne karşı "...Ancak, Sayın Türk ile Sayın Yazar, konuşmalarında Fehmi İŞIKLAR'ın söyleyecekleri varsa, elinde belgeleri, bilgileri varsa kendi sunuşları içinde onları mahkememiz dosyasına sunabilirler. Buyurun Fehmi Bey, Sizi dışarıya alalım konuk olarak" denilmiştir. Tutanağın 25. sayfasında da "bir kere daha hatırlatıyorum, Sizi burada dinledik; ama İŞIKLAR'ın konuşma metnini, İŞIKLAR'ın konuşması olarak değil, siz bize kitap ta verebilirsiniz, bant da verebilirsiniz, dergi de verebilirsiniz. O anlarda veriyorsanız alabiliriz, dosyaya koyarız, vermiyorsanız bir diyeceğimiz yoktur. Hatırlatılmadı, bir başka konuşma, bir başka savunma, olanağının kapısı kapatıldı gibi bir anlayış olmasın." uyarısı da yapılmıştır. Siyasal parti kapatma davalarında Sözlü açıklama, (savunma toplantısı olmayıp davalı parti tarafından savunma yazılı olarak verilmekte), sorular yanıtlanarak yapılmaktadır.

VII. GEREKÇE

A. ÖN SORUNLAR YÖNÜNDEN

Davalı Halkın Emek Partisi'nin savunmalarında ele alınmasını istediği ön sorunlar üzerinde öncelikle durulması gerekmektedir.

1. Siyasal Partiler Yasası'nın kimi Maddelerinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Gerek 3.9.1992 günlü "Ön Savunma"da, gerekse 22.1.1993 günlü "Esas Hakkındaki Savunma"da bu konuda:

<<Anayasa'nın 69. maddesinde kapatma nedenleri sayılarak sınırlandırıldığına göre, yasayla yeni yasak ya da sınırlamaların getirilmesi olanaksızdır. Aslında bu sınırlamanın amacı, demokratik toplumun vazgeçilmez öğeleri olan siyasal partilerin, anayasal güvence altında çalışmalarını sağlamaktır.

Buna göre, Siyasal Partiler Yasası'nın 78. maddesi, Anayasa'nın "Başlangıç"ıyla 1., 2., 3., 4., 5. ve 66. maddelerini; 81. maddesi de, "mezhep, ırk veya dil farklılığını" yasak kapsamına aldığından Anayasa'ya aykırıdır.

Geçici bir maddeye süreklilik kazandırmak hukuk devleti niteliği ile bağdaşmaz. Olağanüstü bir dönemden, olağan bir döneme geçişi sağlamayı amaçlayan Anayasa'nın Geçici 15. maddesi, 12.9.1980 ile 6.12.1983 tarihlerini kapsamaktadır ve TBMM'nin Başkanlık Divanının olduğu bu tarihte kendiliğinden ortadan kalkmıştır.

Kaldığı, 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası, yürürlüğe girdiği 22.4.1983 tarihinden bu yana bir çok kez değişikliğe uğramış olup ilk biçimini yitirmiştir. Bu durumyla Anayasa'nın Geçici 15. maddesindeki korumadan yararlanamaz.

Açıklanan nedenlerle uygulama konusu olan ve Anayasa'ya aykırılıkları açık bulunan kuralların iptaline karar verilmelidir.>> denilmektedir.

Bu savunmalara karşılık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 22.10.1992 günlü Esas Hakkındaki Görüş yazısında, "22.4.1983 günlü 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın Millî Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılmış yasalardan olduğu ve Anayasa'nın Geçici 15. maddesi kapsamında bulunduğundan, Anayasa'ya aykırılık savının ciddi görülmeyle reddi gerekeceği," belirtilmiştir.

Anayasa'nın diğer maddelerinde de Anayasa Mahkemesi'nce yapılacak denetimi kısıtlayan ve engelleyen benzer hükümler vardır. Örneğin 90. maddenin son fıkrası, yöntemince yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmalar hakkında; 148. madde, olağanüstü durumlarda, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelelerin biçim ve öz bakımından; 152. madde, red kararlarının, yayımlanmasından sonra 10 yıl geçmedikçe aynı yasa hükmünün Anayasa'ya aykırılığı savıyla yeniden; 105. madde, Cumhurbaşkanlığı'nın resen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamayacağını öngörmüştür. Bunlara karşılık Anayasa'nın Geçici 15. maddesi, "... Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez", devrim yasalarının korunmasıyla ilgili 174. maddesi ise "... Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamaz ve yorumlanamaz." biçiminde kesin anlatımları yeğlemiştir.

Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin son fıkrası ile birinci fıkrası arasında, belirli bir dönemde çıkarılan yasalar hakkında Anayasa'ya aykırılıklarının iddia edilememesi yönünden bir bağ vardır. Son fıkra, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürememe yönünden

bir zaman sınırlaması yapmamış, fıkradaki "bu dönem" sözcükleri birinci fıkrada açıklanmıştır. Böylece, belirli bir dönemde çıkarılan yasalar için Anayasa'ya aykırılık savında bulunulamayacağı öngörülmüştür. Nitekim, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın "Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemeyecek diğer metinler." başlıklı 25. maddesi Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin son fıkrasındaki "Bu dönem" deyişini aynı biçimde yorumlamış, geçici maddenin birinci fıkrasındaki belirli bir dönemi açıklayan sözcükler ile son fıkrayı birleştirip düzenlemeye açıklık kazandırmıştır.

Davalının savunmasında ayrıca, Geçici 15. maddenin, geçici bir madde olması nedeniyle artık hükmünü doldurduğu ve geçerliğini yitirdiği, Anayasa'nın diğer kuralları ile uyum içinde bulunmadığı ileri sürülmüştür.

Geçici maddelerin geçerliliği, uygulama süreleriyle değil, geçici olarak düzenledikleri hukuksal ilişki ve kurumlarla kendisi ve bağlı olduğu temel metinlerin içerikleri ve anlamları ile değerlendirilir. Geçici maddeler, değişik hukuksal düzenlemeler arasında bağlantı kurar, kazanılmış hakların saklı tutulmasını, uygulamanın daha geniş bir zaman dilimine yayılarak yapılmasını sağlarlar. Bu yönden de geçici maddeler ile temel hükümler arasında, farklılıklar bulunması doğaldır. Geçici maddelerin taşıdıkları hukuksal değer, diğer maddelerden farklı değildir. Hatta temel düzenlemeden ayrıık hükümler getirmesi yönünden uygulama önceliğine ve etkinliğine sahiptirler. Anayasa'nın açık olarak düzenlediği bir kuralın Anayasa yargısı tarafından uygulanmaması düşünülemez. Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin son fıkrasında hakkında Anayasa'ya aykırılık savında bulunulamayacağı belirtilen düzenlemeler, zamanı birinci fıkrada belli edilen "Bu dönem içinde..." sözcükleriyle sınırlanmıştır. 12 Eylül 1980 ile 6 Aralık 1983 tarihleri arasında başvurma yapılmaması değil, bu tarihler arasında yürürlüğe konulan metinler hakkında aykırılık savıyla başvurulamayacağı öngörülmüştür. Kimilerince, kimi nedenlerle Anayasa'nın öbür maddelerine ve hukuka aykırı olduğu ileri sürülse, siyasal eleştirilere konu yapılsa ve çağdaş bir Anayasa özlemiyle böyle bir maddenin göz ardı edilmesi istense de yasama organınca yürürlükten kaldırılmadıkça Geçici 15. maddenin Anayasa Mahkemesi'nce "yok" sayılması olanaksızdır. Anayasa kuralları arasında üstünlük ve öncelik ayrımı yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi, Anayasakoyucu ve Yasakoyucu yerine geçecek tutumlardan özenle kaçınır. Bu konuyla ilgili önceki kararlarda vurgulandığı gibi yürürlükteki bir Anayasa kuralını tanımazlık "geçici" adına bakıp savsaklamak hukuksal anlayış ve işlev özelliğiyle bağdaşmaz. Sonuç olarak, Anayasa'nın Geçici 15. maddesinde, 12 Eylül 1980'den ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkanlık Divanı'nı oluşturuncaya kadar geçen süre içinde çıkarılacak yasaların Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemeyeceğinden bu ara dönemde çıkarılan 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 78 ve 81. maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı savında bulunulamaz.

Güven DİNÇER, Yılmaz ALİFENDİOĞLU ve Mustafa GÖNÜL bu görüşe katılmamışlardır.

2. Siyasî Partiler Yasası'nın ilgili Kurallarının "İhmal Tekniği" Yolu ile Davada Uygulama Dışı Bırakılması Sorunu

Davalı Siyasi Parti adına yapılan savunmalarda, Anayasa'nın 138. maddesine göre, yargıçların "...hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verecekleri..." Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin sözel yorumuyla yetinilse bile, evrensel hukuk kurallarına uygun olmayan bir yasayı uygulamak durumu ile karşı karşıya kalan yargıcın, hukuka uygun olmayan bu yasayı vicdanî kanaatini kullanarak ihmal tekniği yolu ile uygulamaktan geri kalabileceği;

Öbür yandan, Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin kaldırılması için çalışmaların başlatıldığı ileri sürülerek, Anayasa'ya aykırı olan Siyasi Partiler Yasası'nın belirtilen kurallarının, davada uygulanmasıyla doğabilecek sıkıntıların, ihmal tekniği yoluyla giderilmesi gereği belirtilmektedir.

22.4.1983 günlü Siyasi Partiler Yasası, Anayasa'nın Geçici 15. maddesi öngörülen dönemde çıkarılmış olduğundan, Anayasa'ya aykırılığı savında bulunulamayacak yasalar arasına girmektedir.

Geçici 15. madde, 1961 Anayasası'nın geçici 4. maddesine benzer bir koruma düzenlemesidir. Söz konusu geçici maddenin kapsamında olan ve böylece anayasal korunma altında bulunan yasa kurallarının geçici maddeyle korunmaları nedeniyle Anayasa'ya aykırı oldukları ileri sürülmeyeceği gibi, bunların Anayasa Mahkemesi'nce ihmal edilmesinden de söz edilemez. Bu durumdaki hükümlerin ancak Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu ilkelere egemen olan hukukun ana kurallarına olabildiğince uygun düşecek biçimde yorumlanması düşünülmelidir.

Öte yandan, Anayasa yargısında bir yasa kuralının ihmal edilebilmesi için aynı konuyu düzenleyen ve birbiriyle çelişen bir yasa ile Anayasa kuralının bulunması ve yasa kuralının iptal edilebilir nitelikte olması gerekir. Geçici 15. madde nedeniyle iptali istenilemeyen kuralın ihmalî de söz konusu olamaz. Bu durumda çözümün Anayasa kuralları yönünden aranması doğaldır. Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin varlığı, Anayasa'nın tümlüğü içinde bir çelişkiyi değil ayrık bir durumu yansıtmaktadır. Geçici 15. maddenin içeriği, konuyu açık biçimde ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesi'nin bu kuralı "yok" sayması olanaksızdır.

Kaldı ki, Siyasi Partiler Yasası'nın getirdiği yasaklar, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde yer alan kapatılma nedenlerini somutlaştırmaktadır. Bu kurallar, tekil ve ulusal devlet niteliğinin korunması ilkesinin yaptırımlarıdır. Çünkü Anayasa'nın 69. maddesinin son fıkrasında "Siyasi Partilerin kuruluş ve faaliyetleri, denetleme ve kapatılmaları yukarıdaki esaslar dairesinde kanunla düzenlenir." denilmektedir. Yukarıda değinildiği gibi Anayasa Mahkemesi'nce bir yasa kuralının ihmalî, ancak hakkında iptal davası açılmamış durumlarda o kuralın Anayasa'ya aykırılık nedeniyle iptal edilebilecek nitelikte olması koşuluna bağlıdır.

Yasakoyucu, Anayasa'da öngörülen bir düzenlemeyi gerçekleştirmiştir.

Bu nedenlerle Siyasi Partiler Yasası'nın kimi kurallarının ihmal edilmesi yolundaki savunma yerinde değildir.

Yılmaz ALİFENDİOĞLU ve Mustafa GÖNÜL bu görüşlere katılmamışlardır.

3. Yargılama'nın "Duruşmalı" Olarak Yapılması, Bu Yerinde Görülmezse Parti Yetkililerinin Çağrılarak Sözlü Açıklamalarda Bulunmalarına Olanak Verilmesi istemi

Davalı Siyasî Parti'nin bu istemi konusunda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Esas Hakkındaki görüşünde özetle;

Anayasa'nın 149. maddesinin dördüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 30. ve 33. maddelerindeki "Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalar dışında kalan işlerin dosya üzerinde inceleneceği" açıklığı ve Siyasî Partiler Yasası'nın 98. maddesinin bu kurallara koştur içerdiği karşısında kapatma davalarının Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası uygulanarak dosya üzerinden incelenip karara bağlanmasının gerekeceğini, sözlü açıklama konusunda ise takdirin Anayasa Mahkemesi'nde olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nce 9.2.1993 günlü ara kararı ile, "Anayasal ve Yasal olanaksızlık" bulunduğu gerekçesi ile duruşma istemi reddedilmiş ve Mahkeme, kendiliğinden sözlü açıklama için davalı parti temsilcilerini çağırarak, yetkili temsilci olarak gelen Ahmet TÜRK ve Feridun YAZAR'ın açıklamaları dinlenmiştir.

4. Davanın Siyasî Partiler Yasası'nın 9. Maddesine Aykırı Olarak Açılıp Açılmadığı Sorunu

Davalı Siyasî Parti, ön savunmasında kapatma nedenleri arasında gösterilen "Kanunsuz siyasî faaliyetlere mihrak olma" iddiasının incelenebilmesi için, Cumhuriyet Başsavcılığının Siyasî Partiler Yasası'nın 9. maddesine göre partiye ihbarda bulunması gerekeceği, bu yapılmadığına göre iddianamenin geri çevrilmesi ile davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüşünde 2820 sayılı Yasa'nın 9. maddesi gereğince partiye uyarıda bulunmasına gerek olmadığını, davanın Cumhuriyet Başsavcılığı'nın partilerin faaliyetini izleyeceğini öngören Siyasî Partiler Yasası Hükmüne dayandırıldığını bildirmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 9. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa'ya ve yasa hükümlerine uygunluğunu ve ayrıca, verilmesi gerekli bilgi ve belgelerin tamam olup olmadığını kuruluşlarından sonra öncelikle ve ivedilikle incelemek durumundadır. Cumhuriyet Başsavcılığı, aynı maddeye dayanarak saptadığı noksanlıkların giderilmesini, gerekli göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazı ile isteyebilecektir. Bu isteğe uyulmamasının yaptırımını da, siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasıdır. Böylece Cumhuriyet Başsavcılığının partileri denetleme görevinin içeriği ve sınırı belirlenmiş olmaktadır. Anılan maddede, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olması ya da bunlarda noksanlıklar saptanması durumları birbirinden ayrılarak değişik hukuksal sonuçlara bağlanmıştır. Şöyle ki: Cumhuriyet Başsavcılığı saptanan noksanlıkların giderilmesi, gerekli görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini belirten yazının tebliğinden başlayarak 30 gün içinde noksanlık giderilmediği ya da istenen ek bilgi ve belgeler gönderilmediği takdirde siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin kuralların uygulanmasına karşı, partilerin tüzük ve programları ile

kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa'ya ve yasa hükümlerine aykırı olması nedeniyle kapatılmaları için dava açılması 104. maddeyle düzenlenmiştir. Başka bir koşul öngörülmemiştir.

2820 sayılı Yasa'nın 103. maddesine aykırılık nedeniyle açılan kapatma davaları için 9. madde uyarınca ihtarda bulunmak zorunluluğu da yoktur. Bu nedenle davanın, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 9. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na uyarı yapılmadan açılmış bulunduğu yolundaki davalı Parti savunması, davanın 2820 sayılı Yasa'nın 4. kısmında yasaklanan parti faaliyetlerinden kaynaklanması nedeniyle yerinde değildir.

5. Siyasi Partiler Yasası'nda ve Anayasa'da Değişiklik Çalışmaları Yapılmakta Olduğundan ve Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkında Anayasa Mahkemesi'nce Verilen Kapatma Kararı Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda incelenmekte Bulunduğundan, Davayı Etkileyecek Bu İki hususun Bekletici Neden Sayılıp Sayılmaması Sorunu

Davalı Siyasi Parti bu konudaki savunmalarını Türkiye'nin de imza koyduğu, "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi", "Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi", "Helsinki Nihai Senedi", "Paris Şartı" gibi uluslararası sözleşmelere aykırı olarak dava açıldığı görüşüne dayandırarak yinelemekte, Anayasa ve yasa değişiklikleri çalışmaları ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna yapılmış başvuru sonuçlarının beklenmesini istemektedir.

Hukukta bekletici neden, bir davanın sonuçlandırılması kimi zaman o mahkemenin yetkisi dışında kalan bir sorunun çözülmesine bağlı olduğu durumlarda ortaya çıkar. Bu bakımdan ancak konunun o mahkemenin görev ve yetkisi dışında fakat davanın esastan çözümüne etkisi olan uyumsuzluktur. Bakılmakta olan bir dava sırasında, ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık savları, bekletici neden olarak kabul edilmiştir. Yargılama makamlarınca çözümleneceğinden, ortada yine yargılanacak bir uyumsuzluk söz konusudur ve her iki uyumsuzluk nedeniyle yapılan yargılamalar arasında bağlantı bulunmaktadır.

Oysa, bekletici nedenle Siyasi Partiler Yasası'nda değişiklik çalışmalarının yapılmakta olması ve Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkında verilen kapatma kararının Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda incelenmekte bulunması, birbirinden farklı durumlardır. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun vereceği karar ile Siyasi Partiler Yasası'nın değiştirilmesi konusu bu dava için bekletici neden sayılmaz.

B. ESAS YÖNÜNDEN İNCELEME

1. Genel Açıklama

Demokrasilerde genel ve eşit oy hakkı, vatandaşların devlet yönetiminde etkili olmalarını sağlarsa da, bu etkileme tek tek kendi güçleriyle tam olarak gerçekleşemez. Bu nedenle bireysel iradeleri biraraya getiren, onlara yön veren ve ağırlık kazandıran kuruluşlara gereksinim duyulmuştur. Bu kuruluşlar, dağınık siyasal tercihlerin açıklık ve kesinlik kazanması, aynı zamanda devlet gücünün sınırlandırılması, kişilere özgürlük ve güvenlik sağlanması yönünden vazgeçilmez öneme sahip olan siyasal partilerdir.

Anayasa'nın 68. maddesinin ikinci fıkrasında "Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır." ilkesine yer verildikten sonra üçüncü fıkrasında da "Siyasi Partiler önceden izin almadan kurullar ve Anayasa ve kanun hükümleri içinde faaliyetlerini sürdürürler." denilmektedir.

Siyasal Partilere ilişkin Anayasa kuralları gözden geçirilirse Anayasakoyucunun, bu konuya özel bir önem ve değer vermiş olduğu görülür.

Siyasal partilerin kuruluş ve çalışmalarının özgürlük içinde olması temel ilkedir. Siyasal partiler, belli siyasal düşünce ve erekler çerçevesinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları kuruluşlardır. Kamuoyunun oluşumunda önemli etkinliği olan siyasi partiler, yurttaşların istem ve özelemlerinin gerçekleşmesine çalışan ve siyasal katılımları somutlaştıran hukuksal yapılardır.

Demokrasinin simgesi sayılan, olmazsa olmaz koşulu olarak nitelenen, özgürlük ve hukuksallığın ulusal araçları durumunda bulunan siyasi partilerin, devlet yönetimindeki etkinlikleri ve ulusal istencih gerçekleşmesindeki rolleri nedeniyle, Anayasakoyucu, onları öteki tüzelkişilerden farklı görerek, kurulumlarından başlayıp çalışmalarında uyacakları esasları ve kapatılmalarında izlenecek yöntem ve kuralları özel olarak belirlemekle kalmamış, Anayasa'nın 69. maddesinin son fıkrasında, çalışma, denetleme ve kapatılmalarının Anayasa'da belirlenen ilkeler çerçevesinde çıkarılacak bir yasayla düzenleneceğini öngörmüştür.

Anayasa'nın anılan buyurucu kuralı uyarınca 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasa'sı çıkarılmış; siyasi partilerin kuruluşlarından başlayarak çalışmaları, denetimleri, kapatılmaları konularında, belirli bir sistem içerisinde, çok ayrıntılı kurallara getirmiştir. Getirilen sistemde, Anayasa'da da yer alan yasaklara uymayan siyasi partilerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na izleneceği ve gerektiğinde kapatılmaları için Anayasa Mahkemesi'nde dava açılacağı öngörülmüştür.

Siyasal partilerin, demokratik yaşamın vazgeçilmez öğeleri olmaları, devlet örgütü ve kamu hizmetleriyle yoğun ilişki içinde bulunmaları, onların her istediklerini yapabilecekleri anlamına gelmez. Siyasal partilerin baskı ve engellerden uzak kalmalarını sağlamaya yönelik kurulma ve çalışma özgürlüğü, Anayasa ve bu alanı düzenleyen yasalarla sınırlıdır. Bu belirleme aynı zamanda demokratik hukuk devleti olmanın da bir gereğidir. Nitekim Anayasa'nın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti... demokratik... bir hukuk devletidir." denilmektedir.

Hukuk devleti, Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında yinelenip vurgulandığı üzere insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, toplum yaşamında adalete ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeni kurarak bu düzeni sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, tüm davranışlarında hukuk kurallarına ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine açık olan devlet demektir.

Varlığı ve etkisi, işlevleriyle ortaya çıkan devlet, belirli topraklar üzerinde yerleşmiş, bağımsız ve egemen aynı üstün güce bağlı örgütlü insanlar topluluğu olarak tanımlanır. Bu tanıma göre, ülke ve ulus bütünlüğüyle egemenlik, yasalara dayanan bir otoriteye bağlı örgütlenme ve eşitlik ilkesi bir devlet için vazgeçilmez

öğeler demektir. Her canlının ve insanların kendilerini koruma içgüdüsünde olduğu gibi, devletlerin de saldırı ve ondan doğacak tehlikelerden kendi varlığını koruması, uluslararası hukuk düzeninde kabul edilmiş temel bir haktır.

Devletler hukukunda, genellikle, "devletin varlığını güçlendirerek sürdürmek, bağımsızlığına ve geçerli yapısına yönelik tehlikelere karşı önlemler alıp uygulamak" yetkisi biçiminde tanımlanan kendini koruma hakkı, insan hak ve özgürlüklerinden başlayarak demokratik toplum düzenini bozucu, devletin öğelerini yıkıcı eylemleri karşılayacak her tür çabayı kapsar. Bunların başında, bireylerin ve devletin varlığını koruma hakkının bulunduğu tartışmasızdır. Devletin temel dayanaklarını, sürekliliğini ve demokrasiyi yokedici sakıncaları gidermek için yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi hukuk devleti için en doğal davranıştır. Bu bakımdan Siyasî Partiler Yasası'nda yer alan konuyla ilgili düzenlemeler, devletler hukukunda öngörülen devletin kendini ve halkını koruma hakkının kapsamı içinde kalmaktadır. Durumun demokrasi ilkeleriyle çatışan bir yönü yoktur. Dayandığı temelleri korumak amacıyla hukuk içinde aldığı önlemler nedeniyle bir devletin kusurlu bulunup suçlanması düşünülemez.

Konuya açıklık kazandırmak için, devletin temel öğelerini belirlemek ve bunları korumak amacıyla Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'ndaki kimi düzenlemelerin kaynağı Anayasa'nın aşağıdaki maddeleridir. Bunlar, toplumsal uzlaşmanın temelini oluşturan, Anayasa'nın özünü ve ereğini de ortaya koymaktadır. Şöyle ki:

"MADDE 1.- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir."

"MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

"MADDE 3.- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî Marşı "İstiklal Marşı"dır.

Başkanti Ankara'dır."

"MADDE 4.- Anayasa'nın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."

Görüldüğü gibi Anayasakoyucu, yukarıdaki düzenlemelerle ulusal birliğimizin değişmez ilkelerini ve devletin tekil yapısını ortaya koymuştur. Bu ilkeler arasındaki öncelikli olanların ülke-ulus bütünlüğüyle Atatürk milliyetçiliği olduğu görülmektedir.

Vatana ve ulusa bağlılığın, sevgi ve kardeşliğin, içte ve dışta barışın simgesi sayılan ve herkesi olduğu gibi kabul eden, eşitlik ve adalete dayalı, çağdaş evrensel değerlerle birleşen bu ilkeler, ulusal yaşamın her alanda çağdaşlaşmasına ve demokratikleşmesine kaynak ve dayanak olacak güçtedir.

2. Anayasa'nın ve Siyasi Partiler Yasası'nın ilgili Kurallarının Bağlantısı

a. Anayasa Kuralları

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, davalı Siyasî Parti'nin, Anayasa'nın Başlangıç'ıyla 2., 3., 14. ve 68. maddelerine aykırı davrandığını ileri sürmektedir. Bu konuda Anayasa'nın 69. maddesi de önemli bir dayanaktır.

b. Yasa Kuralları

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, dayanakları ve gerekçeleri ilgili bölümlerde açıklandığı üzere davalı Halkın Emek Partisi'nin, Genel Başkan, Genel Başkanvekili ve Genel Sekreterlerinin değişik yerlerde ve günlerde yapmış oldukları konuşmalarda gazetelerde yayımlanan açıklamalarında ve imzaladıkları bildirilerde Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a), (b) bentleri ile 80. maddesi ve 81. maddesinin (a), (b) bentlerine aykırı davrandıkları, ayrıca davalı Parti'nin, Siyasî Partiler Yasası'nın 103. maddesinde belirtildiği biçimde kanunsuz siyasî faaliyetlerin mihrakı durumuna geldiği savıyla Siyasî Partiler Yasası'nın 101/b ve 103/1 maddeleri gereğince kapatılmasını istemiştir. 2820 sayılı Yasa'nın 78., 80. ve 81. maddeleri kimi eylemleri yasaklamakta, 101/b ve 103. maddelerinde ise, bu yasak eylemlerin belli kişi veya kurullarca işlenmesi durumunda ya da kimi koşullar gerçekleştiğinde siyasal partinin kapatılacağı öngörülmektedir. Başka bir anlatımla, 78., 80. ve 81. maddelerde eylem, 101. ve 103. maddelerde bunun yaptırımı yer almaktadır. Öte yandan 2820 sayılı Yasa'nın 117. maddesinde, içinde 78., 80. ve 81. maddelerin bulunduğu Dördüncü Kısmında yazılı yasak eylemleri işleyenlerin eylemleri daha ağır cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılacakları da belirtilmiştir. Ayrıca, hem 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 98. ve hem de Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 2949 sayılı Yasa'nın 33. maddeleri, siyasal partilerin kapatılmasına ilişkin davaların Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinde inceleme yapılarak karara bağlanacağını öngörmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 78/a, b, 80. ve 81/a, b madde ve bentlerinde, devletin tekliği ile ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünden söz edilmektedir. Bu maddeler, Anayasa'da yazılı soyut "Bölünmez bütünlük" ve "tekil devlet" kavramlarını açıklayarak somutlaştırmaktadırlar. Eş anlatımla, Siyasî Partiler Yasası, devletin tekliği, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü korumak amacıyla, ayrılıkçı akımların bir parti durumunda örgütlenmesini yasaklamakta ve yine siyasî partilerin federal bir sistemi savunamayacaklarını, azınlık yaratamayacaklarını (özendirip kışkırtamayacaklarını), bölgecilik, ırkçılık yapamayacaklarını ve eşitlik ilkesini korumak zorunda olduklarını vurgulamaktadır. Böylece Anayasal ilkeler Siyasî Partiler Yasası'yla yaşama geçirilip yaptırımlara bağlanmıştır.

3. Sav ve Savunmanın Kanıtları

a. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Savının Kanıtları

Sava dayanak olan Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası, yanında kanıtlar, Partinin her kademesindeki görevlilerin değişik yer ve zamanlarda yapmış oldukları konuşmaları içeren bant çözüm tutanakları, gazete kupürleri, izleme raporları, görüntülü ses kayıtları, açılmış kamu davalarına ilişkin iddianamelerle mahkeme kararları ve ilgililerce imzalanmış bildirilerdir.

İddianamedeki sırası da gözetilerek, kanıtların ilgili bölümleri şöyledir:

aa) Eski Genel Başkan Fehmi IŞIKLAR'ın Sözleri :

(1) HEP Van İl örgütünce 26.1.1991 gününde düzenlenen açılış konuşması.

(2) HEP Zeytinburnu İlçe örgütünce düzenlenen 23.2.1991 günlü "Barış ve Özgürlük" toplantısındaki konuşması.

(3) HEP tarafından 21.3.1991 gününde İstanbul'da düzenlenen "Nevruz Şenlikleri"ndeki konuşması.

(4) HEP İzmir İl örgütünce 22.3.1991 gününde düzenlenen eğlence gecesindeki konuşması.

(5) HEP Siirt İl örgütünce 26.3.1991 düzenlenen toplantıdaki konuşması.

(6) HEP Şişli İlçe örgütünce 8.5.1991 gününde düzenlenen "Dersim Gecesi"ndeki konuşması.

(7) HEP Diyarbakır İl örgütü Başkanı Vedat AYDIN'ın 10.7.1991 günü yapılan Cenaze törenindeki konuşması.

(8) HEP Bursa İl örgütünce 7.9.1991 gününde düzenlenen eğlence gecesindeki konuşması.

Konuşmaların genel içeriği :

- Kürt halkının özgürlük, demokrasi ve meşruiyet mücadeleleri verdiği üzerinde durulup 2600 yıl önce Dehhak'ın zulmüne karşı ayaklanan Kawa efsanesiyle paralellik kurularak Kawaların çoğaldığı

- ilk defa kendilerinin diyebileceği partinin doğduğu, bu partinin en çok sömürülen, baskı altında tutulanların partisi olduğu,

- Nevruz mücadele, başkaldırı özgürlük yükselme günü,

- Demokrasinin önünde en büyük sorun olan Kürt sorunu çözülmeden Türk halkının özgür olamayacağı, Türkiye'de demokrasiden söz edilemeyeceği,

- Dünyada çok güzel olaylar gelişirken ....halklar kendi kaderlerini tayin etmek isterken ne yazık ki Türkiye'nin yeteri kadar etkilenmediği,

- Birleşmiş Milletler ve onu oluşturan devletlere seslenerek en kısa zamanda Birleşmiş Milletler Örgütünde bir Kürt Konferansı toplanması,

- Kürt halkının verdiği mücadeleyle, işçi sınıfının güçlenen mücadelesinin birleştirilmesi,

Yönündedir. Bu konuşmalarında açıkça "Kürt halkı (Ulus anlamında) vardır.", "Demokrasinin önündeki en büyük sorun Kürt sorunudur.", "Bize Kürt Partisi diyorlar biz ezilen sömürülen horlananların partisiyiz. Kürtler en çok eziliyor sömürülüyorsa, biz Kürtlerin de partisiyiz.", "Halklar. Kürt halkı da, kendi kaderlerini belirleme hakkına sahiptir...." Konuları işlenmektedir.

bb) Genel Başkanvekili Ahmet KARATAŞ'ın 15.12.1991 günlü konuşmasının içeriği şöyledir:

Dünya ve Ortadoğudaki konumun değiştiği, kutuplaşmanın kalktığı, NATO'nun gereği kalmadığı, yeni süreç içinde kurtuluş hareketleri tabir edilen yeni bir dengenin gelişeceğinin kuvvetle muhtemel görüldüğü,

Ortadoğudaki halklarla, özellikle, Filistin halkı ile paralellik kurulmaya çalışıldığı,

Kürt halkının tarihin mahkûm ettiği yöntemlerle "her uygulamanın mübah sayıldığı bir özel savaş tarzı ile evinden yurdundan edildiği, vurgulanmış Kürt ve diğer azınlık halklarının varlığından söz edilmiştir.

cc) Genel Başkan Feridun Yazar'ın Sözleri:

(1) 1-5 Şubat 1992 günlü Sabah Gazetelerinde yayımlanan, açıklanma

(2) HEP Sakarya İl Örgütü'nün açılışı sırasında 20.4.1992 günü yapılan konuşma

(3) 1.6.1992 günlü Milliyet Gazetesi'ndeki açıklama

Konuşma ve gazetelerde çıkan açıklamaların genel içeriği şöyledir:

- Cumhuriyet döneminde bütün etnik gruplara karşı otoriter devlet ile asimilasyon politikası uyguladığı,

-HEP'in Bütün etnik grupların Partisi olduğu savına karşın Cumhuriyet'in Türk ve Kürt halkları tarafından kurulduğu, buradan kalkılarak diğer etnik grupları dışlayan Türklerle Kürtlerin eşitliğine ve ırka dayalı toplum düzeni kurulmasının gerekliliği,

-Devletin kullandığı şiddet ortamı ve demokratik yolların tıkanmasından (PKK) Kürdistan işçi Partisi'nin zora karşı zor mantığıyla ortaya çıktığı,

-Türkiye'de yaşayan vatandaşların değil, halkların eşitliğine dayalı bir sistem arayışı,

-Demokratikleşmenin önünde en büyük engelin Kürt sorunu olduğu,

-Üniter Devlet biçiminin değiştirilmesi,

üzerinde durulmuştur.

dd) Genel Sekreter İbrahim AKSOY'un beyanları:

(1) HEP Van İl Örgütüncü 21.3.1991 günü düzenlenen "İrkçilikle Mücadele Günü"nde,

(2) HEP Fatih İlçe Örgütüncü 25.5.1991 günü düzenlenen "Bahar ve Özgürlük" Toplantısında,

(3) HEP Konya İl Kongresinde 18.5.1991 günü yaptığı konuşmalarda,

Konuşmaların genel içeriği şöyledir:

- Kürt halkının uluslararası anlaşmalardan doğan hiçbir hakkı kullanamadığı,

- Kürtlerin okuma, yazma ve ilerleme hakkının olmadığı,

- Güneydoğu'daki Devlet gücünün teröristlere karşı değil ulusal taleplerine sahip çıkan Kürt halkına karşı oluşturulduğu,

- Doğu sorununun ekonomik sorun olmadığı, Kürt halkının sorununun ulusal olduğu üzerinde durulmakta ve Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerle Türk Ulusu içinde yer alan Kürt kökeninden gelen vatandaşlarımızın durumu arasında ilgi kurulması,

görüşlerine yer verilmiştir.

ee) Ahmet Karataş'ın Genel Sekreter olarak sözleri :

1) HEP İstanbul İl Örgütüncü düzenlenen 21.3.1992 günlü "Bütün Halklar Kardeşlerdir. Katliama Son" mitingindeki konuşmasıyla,

2) imzalamak suretiyle içeriğine katıldığını Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, Cumhuriyet Savcılığı'ndaki 16.4.1992 günlü ifadesinde belirttiği ve böylece yazılı beyanı durumuna gelmiş olan 2.4.1992 günlü "Birleşmiş Milletler, Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlarına Dehşetliktir." başlıklı bildirgede:

Kürt halkının özgür olmak istediği, Kürdistan'daki katliama engel olunması, Teröristlerle mücadele görüntüsü ile Devlet tarafından Kürt halkına karşı silâh kullanıldığı,

- Kemalist çizgilerin yıkılması, aşılması gereği,

- Terör Örgütüne karşı alınan yasal önlemlerin ve uygulamaların uluslararası bir savaş ve bu savaşın taraflarından birinin PKK terör örgütü olduğu,

- Bu örgüte mensup teröristlerin özgürlük savaşçısı gerillalar oldukları ve haklarında uluslararası savaş hukukunun uygulanması gerektiği, ancak Türk Hükümeti'nin bu kurallara kat'î surette uymadığı,

TC Ordusu ve Güvenlik Kuvvetlerinin Kürt gerillalardan çok onlara kaynaklık eden Kürt halk yığınlarını fiziki olarak ve büyük kitleler halinde yok etme peşinde oldukları,

Belirtilerek bu davranışın izlenmesi uluslararası kuruluşlardan istenilmektedir.

ff) Partinin taşra teşkilâtı görevlilerinin beyan, yayın ve eylemlerinin sıralaması da aşağıdaki gibidir:

Konuşmalar:

- (1) İstanbul İl Başkanı Osman Özçelik:
  - Zeytinburnu "Barış ve Özgürlük toplantısı 23.2.1991,
  - İstanbul - Nevruz, 21.3.1991,
  - Fatih, 25.5.1991,
- (2) Yaşar Kilerci - Küçükçekmece İlçe Bşk. 8.3.1991,
- (3) Tunceli Merkez İlçe Bşk. Mehmet Gülmez "Değişim Gecesi" 8.5.1991-İst.
- (4) Fatih İlçe Bşk. Hikmet Can Özdemir, 25.5.1991,
- (5) İzmir İl Başkanı Bayram Özcan, 22.3.1991,
- (6) Van Merkez İlçe Sekreteri İsmail Aydın, 24.3.1991,
- (7) Van İl Başkanı Remzi Kartal Milletvekili, 24.3.1991,
- (8) Siirt İl Başkanı Abdurrahim Deli, 20.4.1992,
- (9) Muş İl Başkanı Adayı (Milletvekili) Sırrı Sakık, 12.5.1991,
- (10) Ağrı İl Başkanı Kemal Adıgüzel, 18.5.1991,
- (11) Ağrı İl Örgütü üyesi Eyüp Duman, 18.5.1991,
- (12) Feridun Yazar Genel Sekreter Yardımcısı iken Urfa'da - 19.2.1991,
- (13) Manisa eski İlçe Başkanı Celil Bedikanlı, Turgutlu - 21.7.1991
- (14) Bursa İl Başkanı Murat Dağdelen, 7.9.1991,
- (15) Bursa İl Yönetimi K.üyesi Abdülkadir Gedik, 7.9.1991,
- (16) 15.12.1991 de, 1. Olağanüstü Büyük Kongre'deki Partililerin konuşmaları:
  - (a) Güven Özata-Divan Başkanı Antalya Merkez İlçe Üyesi,
  - (b) Kemal Okutan -Adana İl Başkanı,
  - (c) Abdulmuhsin Melih - Urfa İl Başkanı,
  - (d) Cabbar Gezici - İstanbul İl Sekreteri,
- (17) Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Okutan - Nazilli 28.2.92,
  - Adana, 12.4.1992

(18) Bursa İl Örgütü Bşk. Murat Dağdelen- Sakarya
20.4.1992,

(19) İstanbul İl Bşk. Felemez Başboğa İstanbul -1.3.1992,

(20) partili Milletvekillerinin Konuşmaları:

(a) Mahmut Alınak Eminönü - 16.3.1991,

- Muş - 12.5.1991

- Ağrı - 13.5.1991

(b) Kenan Dönmez İstanbul (Milletvekili) Üsküdar -17.3.1991,

(21) HEP İzmir İl Yönetim Kurulu'nun 3.1.1991 günlü kararıyla yayımlanan "Yurtsever Demokratik Kamuoyuna" başlıklı bildiri,

(22) HEP Aydın İl Yönetim Kurulu'nun 1.1.1992 günlü kararıyla, tanıtım ve gelir amacıyla bastırılan (1060 adet) duvar takvimi,

(23) Mardin ve Derik Örgüt binalarında yapılan ve partili partisiz kişilerin katıldığı, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nı protesto etmeyi amaçlayan açlık grevleri:

- Mardin 31.5.1991 - 5.6.1991 arası (sloganlar v.s.- izleme tutanakları),

- Derik- 31.5.1991 - 3.6.1991 arası.

Ayrıca, İddianamenin 106-115. sayfalarında gerek parti kongrelerinde, gerekse taşra örgütlerinin "şölen", "gece" gibi adlarla düzenledikleri toplantılarda parti adına görev aldıkları anlaşılan sunucuların beyanları, atılan sloganlar, yapılan eylemler, asılan afiş ve pankartlar üzerindeki yazıların içerikleri üzerinde durulmuştur.

Bunlar; çeşitli yer ve günlerdeki çok çeşitli sunuşlar, kürtçe şarkılar, sloganlar, pankartlardaki sözler, sarı-kırmızı-yeşil renklerden oluşmuş eşarplarla eylemler, aynı renkteki bayraklarla eylemler, Türk bayrağının indirilmesi eylemi, kışkırtıcı konuşmalar, Vedat Aydın'ın cenaze törenindeki olaylar (pankart, slogan, karakola ateş edilmesi gibi), Terör örgütü PKK lideri Apo'nun anasının, "hepimizin anası" olarak sunulduğu gibi eylemlerdir.

Ancak ilgili görülen bölümleri alınmış olan konuşmalar ve diğer kanıtların nitelikleri için İddianamenin 115. sayfasında aynen şöyle denilmektedir:

"Bu beyanların ve eylemlerin sahipleri her ne kadar parti tüzel kişiliğini doğrudan doğruya sorumlu kılabilen parti üyeleri değilse de, bu beyan ve eylemler ile davalı, partinin genel merkez yöneticilerinin davaya esas alınan beyanları arasındaki ay- niyeti ve işlenmekte olan ana fikrin etki alanını ve biçimini gös- terdiği cihetle zikre değer bulunmuştur."

Yargıtay Başsavcılığı'nın "esas hakkındaki görüşünde" de aynı sav yinelenmektedir.

Davalı Siyasî Parti ise tüm savunmalarında, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 101/b, d maddelerindeki açıklık karşısında partinin, ancak sorumlu kişilerinin beyanları ile suçlanabileceğini, bunların dışındaki örgüt ve üyelerinin beyan ve eylemlerinin doğrudan doğruya kapatma sebebi yapılamayacağını, bu gibi durumlarda uyulacak yöntemin Siyasî Partiler Yasası'nın 101/d maddesinde gösterilmiş bulunduğunu ve buna uyulmamış olduğundan anılan kanıtların değerlendirme dışı bırakılmasını istemiştir.

Yukarıda belirtilen bu kanıtların esas yönünden partiyi sorumlu tutabilecek görevlilerinin yaptıkları konuşmalardan bir farkı bulunmamakta, sorunlara ve çözümlerine koşut bir yaklaşım sergilediği gözlenmekte, çoğunda ise yasa dışı bir örgüt olan PKK'nın övülüp ve desteklendiği görülmektedir.

Konuya, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın getirdiği sistem yönünden yaklaşmak gerekmektedir. Bu Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendindeki koşulların gerçekleşmesi durumunda doğrudan doğruya kapatma davası açılabilmekte, bu bentte sayılanlar dışında kalan parti organ, mercii veya kurulu tarafından 4. Kısım'daki yasaklara aykırı davranılması durumunda ise maddenin (d) bendinin uygulanması gerekmektedir. Bu bent gereğince kapatma davası açılabilmesi kimi ön koşullara bağlanmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Siyasî Partiler Yasası'nın 101. maddesinin (b) bendinde sayılanlar dışındaki organ, merci ya da kurullarının 4. Kısım'daki yasaklara aykırı davrandıklarını saptandığında eylem tarihinden itibaren iki yıl geçmemişse, organ, merci veya kurulların işten el çektilmesini, yasak eylemlerden hüküm giyen parti üyelerinin ise kesin olarak çıkarılmasını isteyip 30 gün içinde yerine getirilmediği takdirde kapatma davası açma olanağı vardır.

gg) Diğer Kanıtlar

Davalı Halkın Emek Partisi'nin, Adana, İçel, Şişli, Fatih, Derik, Şanlıurfa, Manisa, Antalya, Aydın, İstanbul, Adapazarı İl ve İlçe Örgütlerinin çeşitli kademedeki yöneticileri ve parti üyeleri hakkında, bölücü eylemlerinden dolayı, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 8/1. maddesi uyarınca açılmış ve sürmekte bulunan 11 kamu davasına ilişkin iddianameler ve bunlara ilişkin hazırlık soruşturmaları evrakı.

İddianamenin 145-149. sayfalarında geniş özeti alınan bu belgeler -ki yalnızca HEP Manisa Merkez İlçe Örgütü başkanı Celal Bedikanlı hakkında açılmış olan davanın 3713 sayılı Yasanın 8/1 maddesi uyarınca mahkumiyetle sonuçlandığı, Yargıtay'ca onanarak kesinleşen bu karar üzerine Partiye uyarıda bulunulması sonucunda adı geçen kişinin davalı partideki üyeliğine son verildiği, diğer kamu davalarının henüz devam etmekte olduğu bildirilmektedir- davalı siyasî partinin "kanunsuz siyasî faaliyetlerin mihrakı" olduğuna ve bu nedenle de, 2820 sayılı Yasa'nın 103. maddesi uyarınca kapatılması istemine kanıt olarak gösterilmektedir. Aynı kapatma nedenine kanıt olarak "Esas hakkındaki görüş" yazısının 50-53 sayfalarında özetlenen ve partinin çeşitli örgüt yöneticileri ve üyeleri hakkında açılmış ve henüz sonuçlanmamış 5 ayrı kamu davasından daha söz edilmektedir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 3.7.1992'de açmış olduğu kapatma davasına ilişkin olarak düzenlediği iddianamenin sunulmasından sonra, 9.10.1992 gün ve SP.Muh.1992/229 sayılı yazısı

ekinde, değişik makamlardan, bu arada, Ankara, Diyarbakır, İzmir ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemeleri Savcılıkları'ndan gönderilen belgeler, "Açılmış olan davayla bağlantılı görüldüğünden" kanıt olarak sunmuş bulunmaktadır.

Yine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 22.10.1992 günlü "Esas Hakkındaki Görüşünde" öncekilere ek olarak:

(1) Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Okutan'ın Bursa'daki 28.6.1992 ile 2. Olağanüstü Kongredeki 19.9.1992 günlü,

(2) Parti Meclisi Üyesi Abdülcabbar Gezici'nin yine 2. Olağanüstü Kongredeki 19.9.1992 günlü,

(3) Genel Sekreter Yardımcısı Harun Çakmak'ın aynı yer ve günlü,

(4) HEP Bakırköy İlçe Örgütü Üyesi Mustafa Kemal Öztürk'ün aynı yer ve günlü,

(5) HEP Milletvekili Mahmut Alınak'ın aynı yer ve günlü,

(6) HEP Milletvekili Hatip Dicle'nin aynı yer ve günlü,

(7) HEP Milletvekili Ali Yiğit'in aynı yer ve günlü, konuşmalarından yaptığı alıntıları yeni kanıt olarak sunmuş ve davalı Partinin Bursa ile Fatih örgütlerinin düzenlenen toplantılarda atılan sloganlarla 2. Olağanüstü Kongrede yaşanan olayları tesbit eden tutanaklara da dayanmış bulunmaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın dayandığı kanıtlardan biri de, 7.1.1993 günlü ve SP.31.Muh.1993/2 sayılı yazıları ekinde gönderilen belgelerdir. Bunlar:

- İddianame'nin 148. sayfasında (8) no da belirtilen Aydın İl Örgütü Yönetim Kurulu Başkan ve Üyelerinden oluşan 10 kişi hakkında 3713 sayılı Yasa'nın 8/1 maddesi uyarınca verilen mahkûmiyet kararının onanmasına ilişkin Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 4.12.1992 günlü, 1992/9988-10833 sayılı kararı,

- İddianamenin 69. sayfasında özetlenen 18.5.1991 günlü beyanı nedeniyle eski genel sekreter İbrahim Aksoy hakkında, Konya DGM Savcılığı tarafından düzenlenen 14.12.1992 günlü iddianame,

- 22.10.1992 günlü Esas Hakkındaki Görüş'ün 24. sayfasında belirtilen, davalı partinin 19.9.1992'de gerçekleştirdiği 2. Olağanüstü Kongreyle ilgili olarak, kimi parti görevlileri ve üyeleri hakkında Ankara DGM Savcılığı'nca düzenlenen 13.11.1992 günlü iddianamedir.

Bu başlık altında sıralanan ve tümü dosyaya sonradan sunulan kanıtların çoğunluğu kapatma davasının açılmasından (3.7.1992) sonraki günlerde gerçekleştiği öne sürülen olaylara ilişkindir. Eş anlatımla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 3.7.1992 gününe kadar toplamış, olduğu kanıtlara göre kapatma davasını açmış ancak iddianamesini, hatta esas hakkındaki görüşünü verdikten sonra bile, davalı Siyasî Parti hakkında yürütülen her türlü soruşturma evrakını, gazete kupürlerini, "açılmış olan dava ile ilgisi nedeniyle" kanıt olarak değerlendirilmek üzere göndermiş bulunmaktadır.

b) Savunmanın Kanıtları

Davalı parti kanıt olarak bilgi ve belge sunmamış, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın verdiği kanıtları çürütmeye yönelik 11 sayfalık, 3.9.1992 günlü "Ön Savunma"; 16 sayfalık, 22.1.1993 günlü "Esas Hakkındaki Savunma" ve 1.3.1993 günlü "Sözlü Açıklama" ile yetinmiştir. Savunmalarda öne sürülen usûl sorunları daha önce çözümlenmiş olup, esas, savunmaları değerlendirme bölümünde ele alınacaktır.

4. Kanıtların Değerlendirilmesi

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi ve aynı doğrultudaki Esas Hakkında Görüş yazısı incelendiğinde davalı Halkın Emek Partisi'yle ilgili kapatma isteminin başlıca iki nedene dayanıldığı görülmektedir:

Bunlar :

- İrk esasına dayanmak, Devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını gütmek, azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek ve Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak geliştirmek veya yaymak yoluyla ülke üzerinde azınlıklar yaratarak "Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünün bozulması" amacını taşımak ve bu yolda faaliyette bulunmak,

- Kanunsuz siyasî faaliyetlere mihrak olmak,

biçiminde özetlenebilir.

Davalı Siyasî Parti de, faaliyetlerinin suçlama konusu yapılamayacağını, eylemlerinin kapatma nedeni oluşturmayacağını savunmuştur.

a. Kanunsuz Siyasî Faaliyetlere Mihrak Olma Nedeniyle Kapatma İstemi

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın "Kanunsuz siyasî faaliyetlere mihrak olma sebebiyle kapatma" başlıklı, 3270 sayılı Yasa ile değişik 103. maddesinde:

"Bir siyasî partinin, bu kanunun 78-88 ve 97 nci maddeleri hükümlerine aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi halinde, o siyasî parti Anayasa Mahkemesi'nce kapatılır.

Bir siyasî partinin yukarıdaki fıkrada yazılı fiillerin mihrakı haline geldiği, 101'inci maddenin (d) bendinin uygulanması sonucunda bu fiillerin o partinin üyelerince kesif bir şekilde işlenmiş olduğunun ve bu fiillerin kesif olarak işlenmesinin o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki grup genel kurulu yahut bu grubun yönetim kurulunca zımnen veya sarahaten benimsendiğinin sübuta ermesiyle olur." denilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında sözü edilen aynı yasanın, 3270 sayılı yasa ile değişik 101. maddesinin (d) bendinin ilgili bölümü de aynen şöyledir:

"d) 1. (b) bendinde sayılanlar dışında kalan parti organı mercii veya kurulu tarafından bu kanunun 4'üncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise, Cumhuriyet Başsavcılığı sözkonusu organ, merci veya kurulun işten el çektilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 4'üncü kısımda yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

Siyasi parti, tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde istem yazısında belirtilen hususu yerine getirmedeği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesi'nde o siyasi partinin kapatılması hakkında dava açar...."

2820 sayılı Yasa'nın getirdiği bu düzenlemeye göre, Siyasi Partilerin, 101. maddenin (b) bendinde sayılan organ ve görevlilerinin, Dördüncü Kısım'da yazılı yasaklara aykırı davrandıklarının saptanması durumunda doğrudan doğruya kapatma davası açılabilmesine karşın, aynı yasak eylemlerin (d) bendinde sayılan organ, merci ya da kurullar, veya parti üyeleri tarafından işlenmesi durumunda kapatma davasının açılabilmesi kimi koşullara bağlanmıştır. Bunlar, parti üyeleri bakımından "hüküm giyme" ve bunun sonucunda üyelikten çıkarılması için yasa metninde belirlenen "tebliğat" ve buna karşın "üyelikten çıkarma" koşuludur.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Yasa'nın 103. maddesinin en önemli ögesi olan "101. maddenin (d) bendinin uygulanmasını" gözetmediği, eş anlatımla, parti üyelerinin Dördüncü Kısım'da yer alan hükümlere aykırı eylem ve konuşmalarından dolayı "hüküm giyme" ile tebliğatta bulunma ve buna karşın üyelikten çıkarma koşulunu aramadığı ve parti üyeleri hakkında açılmış ve devam etmekte olan kamu davalarının varlığını yeterli görerek davalı siyasi partinin kapatılmasını istediği görülmektedir.

Bu durumda, Siyasi Partiler Yasası'nın 103. maddesinde yazılı kapatma nedeninin ögeler yönünden gerçekleşmediği açıktır. Buna dayalı kapatma isteminin reddi gerekir.

b) "Devletin Ülkesi ve Milletiyle Bölünmez Bütünlüğünün Bozulması" Amacını Taşımak ve Bu Yolda, Faaliyette Bulunmak, Nedenleriyle Kapatma İstemi

Halkın Emek Partisi'nin eski Genel Başkanları Fehmi IŞIKLAR ve Feridun YAZAR ile Genel Sekreter İbrahim AKSOY ve bir süre Başkanvekilliği de yapan eski Genel Sekreteri Ahmet KARATAŞ'ın iddianameye aktarılmış bulunan konuşmalarıyla gazetelerde yayımlanan açıklama ve imzalandıkları bildirilerin 2820 sayılı Yasa'nın Dördüncü Kısım'ında yazılı yasaklara aykırılık oluşturup oluşturmadığının değerlendirmesinde gözönünde bulundurulmak üzere konu ile ilgili kimi kavramların açıklanmasına yer verilecek ve bu amaçla öncelikle devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve Atatürk Milliyetçiliği kavramları ele alınacaktır.

"Bütünlük" ilkesi ilk olarak Misak-ı Milli'nin birinci maddesinde "... islâm çoğunluğu bulunan yerleşik toprak parçalarının tamamı hakikaten veya hükmen hiçbir sebeple ayırma kabul etmez küldür." biçiminde yer almıştır.

İsmet İnönü, Lozan Barış Andlaşması görüşmelerinde, bütünlük ilkesini "Büyük Millet Meclisi Hükümeti; Türk Yurdu'nun birliğine ve bölünmezliğine en büyük önemi vermekte, hakların ve ödevlerin, çıkarların ve yükümlülüklerin yurttaşlarca eşit olarak paylaşılması gerektiğine inanmaktadır." biçiminde açıklamıştır.

Devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesi Anayasa'nın birçok maddesinde özellikle vurgulanmış, Türk Milleti'nin bağımsızlığı ve bütünlüğüyle, ülkenin bölünmezliğini korumak devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir. (Madde 5). Ülke ve ulus bütünlüğünü korumak için temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabileceği de kabul edilmiş, (Madde 13 ve 14) aynı amaçla basın ve dernek kurma özgürlüklerine özel sınırlamalar getirilmiş (Madde 28, 30, 33), gençlerin bu anlayış doğrultusunda yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı önlemler alınması devlete özel görev olarak verilmiş (Madde 58), bilimsel araştırma ve yayında bulunma yetkisinin Devletin varlığı ve bağımsızlığıyla ulusun ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliğine karşı kullanılamayacağı belirtilmiş (Madde 130), kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına bu nedenlerle yönetimin müdahalesi uygun bulunmuş (Madde 135), birlik ve bütünlük konusunda işlenecek suçlar için özel mahkemelerin kurulması öngörülmüş (Madde 143), aynı konu, TBMM Üyeleri ve Cumhurbaşkanı yeminlerinin temel öğelerinden birini oluşturmuş (Madde 81 ve 103), siyasî partilerin uyacakları esasların başlıcaları arasında yine "bölünmez bütünlük" ilkesi yer almıştır. (Madde 69)

2820 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendi, siyasî partilerin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü yanında, devletin resmî dilinin Türkçe olduğuna ilişkin kuralı da değiştirmek amacını güdemeyecekleri açıklığını taşımaktadır.

Gerçekte, bin yıldan beri birlikte yaşayan, vatanın her yerinde içiçe kaynaşan çeşitli soy ve kökenden gelen bireyler arasında Türkçe en yaygın dildir. Sadece resmî işlerde değil, ailede, günlük yaşamda ve eğitimde kısacası toplumsal ilişkilerin her alanında kullanılan ortak bir dil olmuştur. Türkçeyi bilmeyen ve kullanmayan çok az kişi vardır.

Ayrıca kapalı ve açık özel ortamlarda, ev ve işyerinde, basın ve sanat alanında ana dilin kullanılması da yasak değildir. Tersine savlar gerçek dışıdır.

Ulus bütünlüğü içinde yer alan kimi etnik grupların kendi aralarında kullandıkları yerel dillerin resmî dil yerine ortak iletişim ve çağdaş eğitim aracı olarak tanınması olanaklı değildir. Özgün bir Kürt dili yoktur.

Anayasa'nın 26. maddesinin üçüncü fıkrasında "Düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılamaz" denilmektedir. Türkiye'de özellikle yasaklanan bir dil kalmadığı gibi özel yaşamda birçok dil kullanılmaktadır. Anayasa'nın 42. maddesinin son fıkrasında, Türkçe'den başka hiçbir dilin eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulup öğretilmeyeceği, uluslararası andlaşmalar saklı tutularak kurala bağlanmıştır. Bu anayasal gerek, öğretim ve eğitim birliği ile ilköğretimin zorunlu olmasının ve bu yolla ulusal bütünlük ve dayanışmanın taşıdığı öneme bağlanmalıdır.

Dil konusunu kapsayan bir başka düzenleme de Anayasa'nın 14. maddesinin ilk fıkrasındaki Anayasa'da yer alan, "hak ve hürriyetlerden hiçbirinin dil ayrımı yaratma amacıyla kullanılamayacağı" kuralıdır.

Devletin bölünmez bütünlüğü ile dili konusundaki kurallar, yaptırımsız değildir. Herşeyden önce Anayasa'nın 4. maddesine göre bu konularda genel ilkeyi koyan Anayasa'nın 3. maddesi, "Değiştirilemez ve değiştirilmesi, teklif edilemez". Öte yandan, Anayasa'nın 69. maddesi, bu sınırlamalara uymayan devlet düzeni kurma yasağını içeren 14. maddeye aykırı davranan siyasi partilerin temelli kapatılacağını öngörmektedir.

2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın ilgili kuralları, bu anayasal çerçevede değerlendirilmelidir. Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendi, Anayasa'nın 4. maddesi doğrultusunda bir kural koymuş, siyasi partilerin, diğer yasaklar yanında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüyle diline ilişkin yukarda değinilen Anayasa'nın 3. maddesini değiştirmek amacını da güdemeyeceklerini belirlemiştir.

Uluslar, varlıklarını tarihsel gelişmeler ve gerçeklerle kazanırlar. Ortak kültürün, sosyal dayanışmanın ve birlikte yaşama duygusunun doğuşu, gelişip güçlenmesi tarihe dayanır. Tek vücut durumunda ve tam ulus yapısı içinde bütünleşerek Kurtuluş Savaşı'nı yapmış halkın vatani, Türk Vatani; Milleti, Türk Milleti; Devleti de Türk Devleti'dir. Dünya, 11. yüzyıldan bu yana çağlar boyu Anadolu için "Türkiye" ve burada yaşayanlar için "Türkler" adını kullanmıştır. Bu durum, ulus bütünlüğü içinde yer alan farklı etnik grupları görmeme anlamına gelmez.

Türk Ulusu'nu oluşturan, binlerce yıl birarada yaşamış, kaynaşmış, ortak kulture, ahlâka ve dine sahip insanların tarihleri birdir. Vatani üzerinde yaşamış bütün geçmiş kuşaklar, ülkenin ve ulusun bütünlüğünü ve onurunu surdureceği kuşkusuz olan, gelecek kuşaklarla birlikte düşünülmelidir. Her ulusun olduğu gibi tarihsel gerçeklere dayanan Türk Ulusu'nun ortak kimliği ve kültürü de savunmasız bırakılamaz. Herşeyden önce Türk Devleti'nin bağımsızlığına, kimliğine ve özbenliğine, ulusal bütünlüğüne düşman olan tüm karşıtıklarla uğraşmak uluslararası hukuksal belgelerin benimsediği temel bir görev ve haktır.

Türkiye Cumhuriyeti son yıllarda dışardan desteklenen silâhlı bolucu terörün tehdidi altındadır. Halkın Emek Partisi'nin dava konusu faaliyetleriyle, teröristlerin gerçek istek ve savları başka bir biçimde belirtilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünleştirici ve tekil devlet esaslarından vazgeçilmesini, gerçekleştirilmesi olanaksız değişiklikleri savunan ve eşit haklara sahip Türk Ulusu bütünlüğü içinde yer alan vatandaşların bir kısmında azınlık ve ayrılık duygusu yaratmaya yönelik kışkırtıcı ve yıkıcı çabaları demokrasinin ve çağın bir gereği sayılamaz. Kaldiki, kendileri ayrı bir ırk ve ulus kimliğiyle devlet çatısı altına sokulmak istenen vatandaşların Türk Ulusu ortak kimliğine ve bütünlüğüne sağduyuyla ve kesin biçimde sahip çıktıkları belirgindir.

Yüzyıllardan beri süregelen tarihsel ve manevi birliğe ek olarak, bütün yıkıcı ve bolucu faaliyetlere karşı birlikte Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katılıp Cumhuriyeti kuran ve böylece kader ve gönül birliğini kanıtlamış bulunan; ülkenin her yoresindeki

vatandaşlar arasında ulusal bütünlük perçinlenerek, Türk Ulusu'nun siyasal ve toplumsal birliği kurulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, ortak tarihsel değerlere ve kültüre sahip, aynı ulusal kimlik taşıyan ve tek vücut olan Türk Ulusu'nun bireyleridir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu, yöneticisi ve koruyucusu olan bu ulus, bölünmenin kendisine yarar getirmeyeceği bilinciyle özenli ve duyarlı davranmaktadır.

Gerek Anayasa'ya gerek Siyasi Partiler Yasası'na göre ülke ve ulus bütünlüğü, devletin bölünmezliğinin temel öğeleridir. Faaliyet, ister ülke, ister ulus bütünlüğüne yönelik olsun, sonuçta, devletin bölünmez bütünlüğünün tehlikeye girmesi söz konusudur. Ülke bütünlüğünün hedef alınmasının, ulus bütünlüğünü; ulus bütünlüğünün hedef alınmasının, ülke bütünlüğünü bozacağı kuşkusuzdur. Anayasa ve Yasa, bu değerleri birlikte ve ödünsüz, mutlak olarak korumayı amaçlamıştır.

"Millet" kavramı; insanlığın gelişme süreci sonucunda vardığı en ilerlemiş birlikteliği oluşturan toplumsal yapıyı anlatır. "Ulus" ve yerine göre "Halk" sözcükleriyle de anılan bu yapı, bir gelişme düzeyini, bilinçli ve kişilikli bireyler olgusunu gösterir. "Milliyetçilik" ise, büyük bir toplumsal gerçek ve "millet düşüncesi"nin üzerine kurulu olan çağın en etkin kültür ve politik anlayışıdır. Milliyetçilik, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk Devrimi'nin temel ve önde gelen ilkelerinden biridir. Cumhuriyet döneminde "millet" ve "milliyetçilik" kavramları, başta, teokrasiden demokrasiye geçişi sağlayan Atatürk olmak üzere Cumhuriyetin kurucuları, onların koyduğu temel ilkeler üzerinde Cumhuriyeti yöneten kuşaklarca yorumlanmış ve 1924, 1961, 1982 Anayasa'larında yer almıştır. 1982 Anayasası'nın Başlangıcı'nda "... Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ...", 2. maddesinde "... Atatürk milliyetçiliği ...", 42. maddesinde "... Atatürk ilkeleri ..." ve 134. maddesinde "Atatürkçü düşünce ..." sözcükleriyle Atatürk milliyetçiliği güçlü biçimde yer almaktadır. Atatürk Milliyetçiliği, ayrımcı ve ırkçı bir kavram değil, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkının, kökeni ne olursa olsun, devlet yönünden tartışmasız eşitliği, içtenlikli birliği ve birlikte yaşama istencini içeren çağdaş bir olgudur. Ayrımcılığı dışlayıp "ulus" yapısı içinde kaynaşmayı öngören bu kavram; etnik kökenleriyle kimliklerin ayrımcılığa varan resmi bir tanıtım belirtisi olarak söylenmesini engellemektedir. Dil ve din birliği yanında önemli başka toplumsal bağlar kurmuş toplulukların devletle olan hukuksal bağlarını koparacak bir girişim, kışkırtma, toplumsal gerçeklere Anayasa'ya ve Siyasi Partiler Yasası'na uygun bir tutum değildir. Türk Ulusu içinde "Kürt" kökenli yurttaşlarla değişik boylardan gelen "Türkler" ve diğer değişik kökenliler ayrımsız biçimde yer almakta Devletin temel ögesi olan "tek ulus" olgusu böylece somutlaşmaktadır. Etnik kökeni açıklamanın yasak olduğu savı da gerçek dışıdır.

Ulus, tarihsel ve sosyolojik yönden belirli aşamaları geçmiş ve belirli nitelikleri kazanmış bir topluluktur. Türk Ulusu, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla sınırları çizilmiş "vatan" kavramına dayanır. Ulus; vatan üzerinde yaşayan, geçmişten geleceğe doğru bir zaman akışı içinde ortak yaşam istek ve amacına bağlanan kültür ve ülkü birliğine dayanır. "Ulus" kavramı, dar çerçeveli topluluk ve dinden başka toplumsal bir bağı olmayan ve başka öge aramayan ümmet kavramlarından çok farklıdır. Ulus, tarihsel ve sosyal gelişmenin yarattığı birlikte yaşam olgusudur. Irk gibi

antropolojik ve filolojik niteliklere dayanan dar bir kavram da değildir. Ulus, ortak bir tarih bilinci yaratmamış göçebe, yerli dil ve soy gruplarından oluşan sosyolojik bir yapı olan kavim de değildir.

Bu esaslar içinde "Türk Ulusu" ve "Atatürk milliyetçiliği" kavramlarında aşağıdaki tarihsel ve toplumsal gerçekler vardır:

"Misak-ı Milli" sınırları içinde Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde kurulduğu topraklar, bin yılı aşan uzun bir tarihsel gelişme sonunda üzerinde yaşayan ortak geçmişe, tarihe, ahlâka, hukuka ve eşit haklara sahip değişik kökenden gelen insanlarla birlikte bir vatan ve ulus oluşturmuştur.

Onuncu yüzyılda yoğunlaşan Türk göçü ile öncelikle Anadolu'daki insanlar, birlikte, çeşitli devletlerin siyasal çatısı altında yaşamışlar ve Osmanlı İmparatorluğu'un kuruluşundan sonra ise Kafkaslar, Balkanlar ve Arap ülkelerine uzanan büyük bir birlik yaratmışlardır. Daha sonra, diğer imparatorluklar gibi Osmanlı İmparatorluğu da parçalanarak Trakya ve Anadolu'ya çekilmiştir. Siyasal hükümlanlık, Balkan, Kafkas ve Arap halkıyla uzun yıllar birlikte yaşama, Anadolu insanını yeni yeni kültür ve insanlarla birleştirip kaynaştırmıştır. Bugün, Türkiye Cumhuriyeti içinde yaşayan insanlar değişik kaynaklardan gelse bile ortak kültürleriyle tek bir yapı oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nde dil ve kültürün bugünkü düzeye gelmesinde ülkenin her karış toprağında, her kökenden ve soydan gelen vatandaşların payı vardır. Bu nedenle de Türkiye'de etnik ayrılığa dayanan çoğunluk ya da azınlık düşüncesiyle görüşler geliştirmenin tarihsel ve bilimsel temelleri yoktur. Ülkenin her yeri her yurttasıdır. Kurtuluş Savaşı'ndan önce, Anadolu'nun yer yer işgal edildiği, bütün güç ve olanaklarına el konulduğu bilinmektedir. Bu çok kötü koşullar içinde Anadolu'nun bir kısım topraklarının parçalanması için yoğun çabaların sürdürüldüğü sıralarda, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Atatürk'ün 18.6.1919 günü, 1. Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Paşa'ya çektiği telgrafta:

"Bütün Anadolu halkının milli bağımsızlığı kurtarmak için baştan aşağı tek bir vucut gibi birleşmiş olduğu" belirtilmektedir.

Anadolu'da yaşayanlar, tarihin geçmiş günlerinde olduğu gibi, o karanlık günlerinde de bölücü propaganda ve desteklere kapılmadan, kendi özgür istençleriyle ve ortak istekleriyle, çağların yarattığı ortak kültürde birleşmeyi ve Türk Ulusu'nu oluşturmayı sağlamışlardır. Bu olgu, bugün de Ulusca bağlı olunan bir tür ulusal ant ve toplumsal bir uzlaşmadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarıyla yönetim görevlerinde, yerleşimde, çalışma yaşamında, temel hak ve özgürlüklerde, her konuda ve her yerde eşitliği kabul eden bu tarihsel dayanışma, kaynaşma ve oluşum, Kurtuluş Savaşı'nda zafere ulaşmayı, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmayı başarmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşları arasında etnik ya da diğer herhangi bir nedenle siyasal veya hukuksal ayrılık söz konusu değildir. Bireysel düzeyde toplumun bütün kesimlerinde gerçekleşen bu kutsal, tarihsel mirasın korunmasına yönelik önlemler, toplumun huzur ve refahı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenliği ve varlığı ile ilgilidir. Nitekim, Türk Ulusu içinde yer alan her kökenden vatandaş, hiçbir ayırım gözetilmeksizin istek ve başarılarına göre her görev ve işte çalışmış, Türkiye'nin her yerin-

de, köyünde, kentinde yaşama, yerleşme, okuma, evlenme, gelişme ve yükselme ile Türk dili ve kültüründen faydalanma ve katkıda bulunma olanağına kavuşmuştur. Bu tarihsel oluşum; "Ülke ve Millet'in bölünmez bütünlüğü", Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana her Anayasa'da vazgeçilmez ve ödün verilmez temel kural olarak yer almıştır. Tarihin çok uzun bir gelişme süreci içinde gerçekleşen bu kaynaşma ve bütünleşmeye dayanan "Türk Uluğu" gerçeğine ve insan haklarını üstün tutan olgusuna karşı, ayrıcalığa, bölücülüğe ve sonuçta yok olmaya yol açacak davranışları insan hakları kapsamında görmek olanaksızdır.

Türkiye'de; Türk Uluğu'nun dengeli, tutarlı yaşamı ile hoşgörüsü, insan sevgisi ve değerbilirliği, ulusal bütünlüğü adaletli biçimde sağlamıştır. Ulusal bütünlüğün temeli, ortak kültüre, lâiklik ilkesiyle aklı, bilime ve özgür sağduyuya, adalete dayanan "Atatürk Milliyetçiliği"dir. Anayasa'da yer alan bu ilke, Türk Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi resmîyetle Türk adıyla tanıtan birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. Devletin, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü, bu çağdaş milliyetçilik anlayışının belirgin niteliklerinden birini oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin siyasal partilere ilişkin 20.7.1971 günlü, Esas 1971/3, Karar 1971/3 sayılı kararında değinildiği gibi:

1921 Anayasası'ndan 1961 Anayasası'na değin sürekli olarak üzerinde durulmuş bir ilke olan (Türk Devleti'nin ulusu ve ülkesi ile bölünmezliği) ilkesi, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde saptanan biçimi ile Misak-ı Milli'nin gösterdiği sınırlar içinde birbiriyle kaynaşmış olarak yaşayanların gerçekten ve hukukça ayrılık kabul etmez bir bütün oldukları kesinlikle belirlenmiş ve bu bütünlük içinde Kürt halkından hiçbir zaman söz edilmemiş olduğu gibi, Lozan Barış Andlaşması görüşme ve kararlarında da, Misak-ı Milli'nin çizdiği sınırlar içindeki azınlıklar sayılırken "Kürt" ayrımına yer verilmemiştir.

Bu durum yalnızca bir olayın değil, doğrudan doğruya bir gerçeğin de anlatımı olmaktadır. Bu gerçeği de en çağdaş anlamıyla Atatürk'ün ulus anlayışında bulmaktayız. Atatürk'ün kendi el yazısı ile düzenlediği notlarında: "Bugünkü Türk Milleti, siyasî ve içtimai camiası içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hattâ Lâzlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş yurttaş ve millettaşlarımız vardır. Fakat mazinin istibdat devirleri mahsulü olan bu yanlış göstermeler hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntü ve kınamadan başka bir tesir hâsil etmemiştir. Çünkü bu millet efradı da umum Türk Camiası gibi aynı müşterek maziye, tarihe, ahlâka ve hukuka sahip bulunuyorlar" demiş ve "Ulus'u Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir." biçiminde tanımlamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 27.11.1980 günlü, Esas 1979/31, Karar 1980/59 sayılı kararında "... Anayasa'da ırkçılık, turancılık ya da din veya mezhep doğrultusunda bütünleşmeyi amaçlayan inanışları reddeden, Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışının" benimsendiği vurgulanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, milliyetçiliğe büyük önem vermiş ve bu kuram Anayasalarda temel ilke olarak yer almıştır. Atatürk Milliyetçiliği, ülke ve ulus bütünlüğünü koruyan temel ilkedir.

Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk Milliyetçiliğine içtenlikle bağlıdır. Egitlikçi ve birleştirici içeriğiyle çağdaş anlayışı yansıtan Atatürk Milliyetçiliği toplumsal dayanışmanın güvencesidir. Atatürk Milliyetçiliği, yaşamsal ve bilimsel gerçek olarak benimsenmiştir. Bu tarihsel ilke aynı zamanda ulusal varlığın korunmasına ve yücelmesine hizmet edecek yaşam anlayışı ve biçimidir. İnsancıl, uygar ve barışçıdır. Kardeşliği, sevgiyi, dayanışmayı ve çağdaş evrensel değerleri kucaklar.

2820 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendi, siyasi partilerin Anayasa'nın 3. maddesiyle konulan devletin bütünlüğüne ve diline ilişkin ilkeyi değiştirme amacını güdemeyeceklerini öngörmektedir. Bu Yasa'nın 81. maddesinin (a) bendine, siyasi partilerin dil farıllığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremeyecekleri kuralı konularak, Anayasa ilkeleri çerçevesinde devlet yapısının, ülke ve ulus bütünlüğünün korunması için azınlık yaratmama yolundaki duyarlılığının siyasi partilerce de paylaşılmasının sağlanması amaçlanmıştır. Aynı maddenin (b) bendi ise, siyasi partilerin, Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ya da yaymak yoluyla ülkede azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemeyeceklerini belirtmiştir. Bu kurallar "yaratarak" sözcüğüyle, yapay oluşum çabalarının önlenmesine yöneliktir.

81. maddenin gerekçesinde:

"Ülkemizde Lozan Andlaşması ile kabul edilen azınlıklar dışında bir azınlık yoktur. Herhangi bir ülkede resmi dilin dışında bazı dillerin bilinmesi veya yer yer konuşulması azınlık yaratmaz. Hele siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi her alanda bütün haklara sahip ve borçlarla eşit bir şekilde yükümlü olan tek bir milletin evlatları arasında azınlıktan söz etmek mümkün değildir." denilmektedir.

Bu maddenin (a) bendinde, siyasi partilerin ulusal ya da dini kültür, mezhep, ırk ya da dil ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremeyecekleri öngörülmektedir. Lozan Andlaşması ile kabul edilen azınlıklar kuşkusuz, bu bendin kapsamı dışındadır. Nitekim, bu husus gerekçede de belirtilmiştir. Özellikle belli büyüklükteki ülkelerin hemen tümünde, dil, din ve mezhepleri farklı toplulukların bulunması doğaldır. Bu farklılık, kimi ülkelerde büyük boyutlara ulaşabilir. Bunların herbirine azınlık statüsü tanımak ülke ve ulus bütünlüğü kavramıyla bağdaşmaz. Öte yandan, başlangıçta kabul edilebilir istekler gibi görünen ve "kültürel kimliğin tanınması istemleri" adı altında geliştirilen bu bolucu çabalar, zamanla azınlık yaratma ve bütünden kopma eğilimine girer. Bu nedenle yasakoyucu konuya özel bir özen göstermiştir.

Gerçekten "Lozan Barış Andlaşması" ve 18 Ekim 1925 günü, "Türkiye ve Bulgaristan arasındaki Dostluk Antlaşması"nda sayılanlar dışında Türkiye'de "azınlık" ya da "ulusal azınlık" bulunmamaktadır. Diğer kökenli yurttaşlar gibi Kürt kökenli yurttaşların da kimliklerini belirtmeleri yasaklanmamış, azınlık ve ayrı ulus olmadıkları, Türk Uslu dışında düşünölemeyecekleri devlet bütünlüğü içinde anlatılmıştır. Lozan Barış Andlaşması'na göre, ancak müslüman olmayanlar azınlık olarak kabul edilmiştir. Müslüman olmayanlara da müslümanların yararlandıkları medeni ve siyasi haklardan yararlanma olanağı sağlanıp yasalar önünde din ayrımı yapmaksızın herkesin eşit olduğu belirtilmiştir. Bir ülkede dinsel ya da etnik yönden farklı

topluluklar yaşayabilir. Nüfus ağırlıkları da farklı olabilir. Bu farklılıklar herhangi bir hak ya da azınlık sayılma savına dayanak yapılamaz. Türkiye'de sosyolojik yapısı bakımından özgün nitelikli bir toplum yoktur. Birliktelikler çok, ayrılıklar azdır. Kürt kökenlilerin toprağı sayılacak, yalnız onların yerleştiğı, belli, doğal ya da yonetsel sınırları olan bölge ve kent yoktur. Birlikte girilip yerleşilen, birlikte savaşıp kurtarılan, birlikte yaşanan, her yöresinde devletin egemenliğı tartışmasız bir ülke vardır. Kentsel dokulaşmalarda etnik farklılık gözetilmemiştir. Ülkenin her yerinde her kökenden, değişik sayıda yurttaş yaşamaktadır. Bilimsel yonden azınlık sayılmaya yeterli özellikler ve öğeler yoktur.

Musulman topluluklar arasındaki değişik gruplara azınlık statüsü tanınmadığı kuşku ve duraksamaya yer bırakmıyacak bir açıklıkta Lozan Barış Konferansı tutanaklarında birçok kez vurgulanmıştır.

Alt komisyon, önce, etnik azınlıkların, başka bir deyimle, musluman olmayan azınlıklar gibi musluman azınlıkların da örneğın, kurtlerin, Çerkezlerin ve Arapların tasarıda ki koruma tedbirlerinden yararlanmalarında direnmiştir. Türk temsilci heyeti, bu azınlıkların korunmaya ihtiyaçları olmadığını ve Türk yönetimi altında bulunmaktan tamamiyle memnun olduklarını söylemiştir. Alt komisyon, bu inandırıcı sözler üzerine koruma tedbirlerini yalnız, musluman olmayan azınlıklarla sınırlamayı kabul etmiştir.

Barış görüşmeleri sırasında Komisyon da söz alan ismet İnönü:

"Türkiye'de hiçbir Musluman nüfusun çeşitli unsurları arasında hiçbir ayırım gözetilmemektedir" demıştır. Aynı Konferans'ın 20 Kasım 1922 günlü oturumunda, Rıza Nur Bey tarafından okunan bildiride şu görüşler yer almıştır: "Müttefiklerin tasarısı Musluman azınlıklardan söz etmektedir; oysa Türkiye'de bu gibi azınlıklar söz konusu olamaz; çünkü, tarihsel gelenekler, moral düşünceler, görenekler, yapılagelişler, Türkiye'de yaşayan Muslumanlar arasında en tam bir birlik yaratmaktadır."

Türk Delegasyonu'nun bu görüşleri Konferans'ça benimsenmiş ve "Müttefik Temsilci Heyetlerince Sunulan Azınlıkların Korunmasına İlişkin" 15 Aralık 1922 günlü tasarının 4., 6., 7. ve 8. maddelerinde geçen "din ya da dil", "soy, din ya da dil azınlıkları" sözcükleri yerini "gayrimuslim ekalliyetler" sözcüklerine bırakmıştır. Böylece Türkiye'de değişik bir dil kullanmanın ya da soy unsurunun bir grubun azınlık sayılmasında ölçü olarak kabul edilemeyeceğı Lozan Barış Andlaşması'yla kabul edilmiştir. Aynı Konferans'ta, Kürt azınlığın yaratılması yönünde, özellikle Lord Curzon tarafından gösterilen çabalar, Türk Delegasyonu'nun, "Kurtler, kaderlerinin Türklerin kaderleriyle ortak olduğu görüşündedirler; azınlık haklarından yararlanmak istemektedirler" gerçeğini bildirmeleri karşısında kabul görmemiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bendleri, kımı küçük değişikliklerle önceki 648 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 89. maddesinin tekrarıdır. Anayasa Mahkemesi'nin 648 sayılı Yasa'nın yururlukta olduğu dönemde bu maddeye dayanarak verdiği 20.07.1971 günlü, Esas 1971/3, Karar 1971/3 sayılı kararında aynen.

".... Türkiye'nin her bölgesinde gelişmiş ve gelişmemiş yerlere rastlandığına göre, geri kalmışlığın doğuya özgü ve oradaki birtakım yurttaşların Türkçe'den başka bir dil konuşmalarıyla bağlantılı bir siyasanın sonucu olarak halka sunulması, bu yurttaşların bütünden soğutulması ve ayrılması gereğine yönelmiş bir tutumdan başka nitelik göstermez." denilmektedir.

Türkiye Emekçi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin 8.5.1980 günlü, Esas 1979/1, Karar 1980/1 sayılı kararda da; adı geçen partinin programında yer alan "Ana dili Türkçe olmayan okul çağındaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminde anadil ve kültür eğitiminin sağlanması" tuncesine ilişkin olarak:

"... Bir kesim vatandaşta kendilerinin azınlık oldukları düşüncesini yaratmaya çalışmak ... devletin ülkesi ve ulusuyla bütünlüğü temel ilkesine kesinlikle aykırı düştüğünden, böylece azınlık yaratma amacı güden bir siyasal partinin ulus bütünlüğüne ters düşmeyebileceği hele bu yoldan ulus bütünlüğünü sağlamayı amaçlayabileceği biçimindeki savların, Anayasa'mızın belirtilen yapısı içinde kabulüne olanak yoktur.

Bu bakımdan 89. maddenin ikinci fıkrasında geçen "... millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler." sözüklerinin, davada ulus bütünlüğünün bozulması amacının ayrıca kanıtlanması zorunluluğunu belirtmek için değil, yalnızca azınlık yaratmayı amaçlamanın Anayasa'nın 57. maddesindeki anlamda "ulus bütünlüğünün bozulması" sonucunu doğuracağını kesin biçimde göstermek için maddeye konuldukları kuşkusuzdur."

denilmektedir.

İrk ve dil farklılıklarına göre azınlık statüsü tanımak, ülke ve millet bütünlüğü kavramıyla bağdaşmaz. Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk Ulusu denir. Türk Ulusunu oluşturan etnik gruplar arasında çoğunluk ya da azınlık biçiminde bir ayırımı yer verilmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi "Türk" sayan birleştirici ve bütünleştirici milliyetçilik anlayışı kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin hangi etnik gruptan olursa olsun "Türk" sayılması, onun etnik kimliğini inkâr anlamında değil; Dünyaca, Devleti'ne "Türkiye Cumhuriyeti Devleti", Ulusuna "Türk Ulusu" ve Vatanına "Türk Vatanı" denen ve toplum yapısında çeşitli etnik gruplar bulunan ülkede bütün vatandaşlar arasında eşitliğin sağlanması ve hepsi çoğunluk içinde bulunan etnik grupların azınlığa düşmesini önleme amacına yöneliktir.

Diğer kökenli yurttaşlar gibi Kürt kökenli yurttaşların da kimliklerini belirtmeleri yasaklanmamış; ancak azınlık ve ayrı ulus olmadıkları, Türk Ulusu dışında düşünülmemeyecekleri, devlet bütünlüğü içinde yer aldıkları ortaya konmuştur. Azınlığın sosyolojik ve hukuksal tanımlarına uygun bir nitelik, Kürt kökenli yurttaşlarda bulunmadığı gibi, onları öbür yurttaşlardan ayıran herhangi bir kural yoktur. Türkiye'nin her yerinde her yurttaş hangi kurala bağlı ise onlar da aynı kurala bağlıdır. Azınlıkların bağlı olduğu kuralların kaynağını andlaşmalar oluşturmakta, Kürt kökenli yurttaşlarla öbür yurttaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmamakta, hak ve özgürlüklerden sınırsız biçimde yararlanmaktadırlar. Esirgenen, yoksun kılınan, dar tutulan bir hak yoktur. İşçi, işveren, hekim, avukat, memur, subay, yargıç, milletvekili, Bakan, Cumhurbaşkanı her şey olabilmektedirler. Kimi yerel ve etnik köken özellikleri

dışında, dil birliği, din birliği, tarihsel birlik vardır. Evlilikler nedeniyle kan bağıllığı oluşmuştur. Aynı yörede birlikte yıllardır yaşamaktadırlar. Sınırsız hakları, sınırlı haklara, ulusun kendisi olmayı azınlık olmaya dönüştürmenin anlamsızlığı açıktır. Amacın, bölünmeyi gerçekleştirmek olduğu anlaşılmaktadır. Kaldık, hangi demokratik hakkın verilmediği açıklanmamakta, üstü kapalı konuşmalarla, her yurttaşın her zaman yakınacağı güncel, ekonomik, genel yaşam sorunlarına ve esasta ayrı bir ulus olmanın gerektirdiği ulusal haklara değinilmektedir. Bu durum sorunun demokratik haklarla ilgili olmadığını göstermektedir.

Anayasa'daki ulus bütünlüğü, ilkesinden uzaklaşıp, Türk ve Kürt ulusları ayrımına gidilemez. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde, bir devlet ve bir ulus vardır. Bir devlette, birden çok ulus olamaz. Türk ulusu içinde değişik kökenli bireyler olsa da hepsi Türk yurttaşıdır. Tarihsel bir gerçek olan "Türk Ulosu" olgusu yerine ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren savlar geçersizdir. Anayasa, bölgeler için özerklik ve özyönetim yöntemlerine-biçimlerine kapalıdır.

Kimi siyasal nedenlerle dış etkenlerden kaynaklanan, kimi varsayım, yorum ve bahanelere dayanan, insan hakları ve özgürlük savlarıyla yoğunlaştırılan sakıncalı amaçlara geçerlik tanınmaz. Devlet "TEK"dir, ülke "TÜM"dür, ulus "BİR"dir. Ulusal birlik; devleti kuran, ulusu oluşturan toplulukların ya da bireylerin, etnik kökeni ne olursa olsun, yurttaşlık kurumu içinde ayrımsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Anayasa'da ve yasalarda yurttaşlar arasında ayrımı öngören hiçbir kural bulunmadığı gibi, kimsenin soy kökeninin yadsınması ya da kabul edilebilecek yeni bir savı da yoktur. Ulusal ve tekil devlet etnik ayrılıklarla tartışılmaz. Herkesin, her zaman karşılaşılabileceği ve giderek hukuk devletinde giderilip karşılığı istenebilecek aykırılık, çelişki, haksızlık ve yanlışlıklar, insan hakları alanında sömürü nedeni yapılarak, gerçekler saptırılıp çarpıtılarak, üstü kapalı biçimde, ayrı ulus yoluyla ayrı devlet amaçlanamaz. Tartışılmaz kavramlar ve değerlerle, ödün verilmesi olanaksız ilke ve niteliklerin kaynağı Türkiye Cumhuriyeti'dir. Çağımızda da farklı etnik grupların birlikte uluslaşması ve devletleşmesi uluslararası düzeyde hukuksallığını korumaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti için farklı düşünmenin haklı bir nedeni yoktur. Ulus birliğini bölmek; belli toprak parçasını bir ırktan gelenlere maletmek, etnik arındırma yapmak anlamına gelir ki, bunun çağdaş, insancıl değerlerle bağdaştırılması olanaksızdır. Ülkenin her köşesinde her vatandaş aynı koşullar içinde yaşamaktadır. Vatandaşlık, bölge özelliklerini ve etnik farklılığı aşan, bütünleştirici çağdaş bir olgudur. Bu konuda bir kimsenin diğerinden farklı olmasına; din, kültür ve etnik kökene ilişkin ayrıcalıklara yer yoktur. İnsan haklarının sadece bir kişiye, sınıfa ve zümreye değil ayrımsız olarak bütün vatandaşlara eşit olarak uygulanması esastır. Siyasal açıdan önemli olan soy değil, ulusal topluluktan olmaktır. Eğer bir soy, vatandaşlık bağlamındaki insan hakları dışında özel haklara sahip olmak isterse bu, onun ulus bütünlüğü içinde yalnız bir köken değil, aynı zamanda ayrı ulusal bir topluluk olması anlamına gelir. Bu ise, ulus bütünlüğü ilkesiyle bağdaşmaz.

Devlet, ülke, ulus konuları, her devlette farklılık gösteren, tarihsel süreçle ulaşılan, yeniden değiştirilip biçimlendirilmesi olanaksız olgulardır. Ulusal ve uluslararası hukuk düzeninde insanlığın mutluluğu için bu temel olguları korumak

Üzere getirilen düzenlemelere siyasi partilerin uyma zorunluluğu tartışılmaz.

Üzerinde durulması gereken diğer bir husus da bölünmez bütünlük ilkesinin, egemenlik kavramı ile yakın ilişkisidir. Türkiye Cumhuriyeti tekil devlet esaslarına göre kurulmuş, bütünlüğe dayanan devlettir. Bir devletin içte ve dışta özgür davranma yetkisi olan "Egemenlik" başlıklı Anayasa'nın 6. maddesinde "Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması hiçbir surette, hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz..." hükümleri yer almıştır. Bu kurala göre, egemenlik ulus bilincinde birleşenlere aittir. Ulus, Yasama Organı'nı özgür iradesiyle belirleyecektir. Hangi köken ya da soydan gelirse gelsin herkes ulus kapsamındadır. Böylece, ülke, ulus ve egemenlik, bir bütünlük ve uyum içinde gözetilmesi gereken kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Bölünmez bütünlük ilkesi, devletin bağımsızlığını ülke ve ulus bütünlüğünün korunmasını da kapsar. Kuruluşundan beri tekil devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'nin, bu tarihsel niteliği Anayasa'lara yansımış olup korunması konusunda güçlü yaptırımlar getirilmiştir. Özen ve duyarlılıkla sürdürülen yapı, ulusun varlık nedeni olup başka ülkelerin koşulları ile bir tutulamaz. Bu temel ilkedен ödün verilemez. Gerçekte olmayan bir insan haklı sorunu ileri sürülerek, devleti parçalamaya yönelik girişime, azınlık bulunduğu bahanesi dayanak yapılamaz. Tekil devlet esasına göre düzenlenen Anayasa'da federatif devlet sistemi benimsenmemiştir. Bu nedenle siyasi partiler, Türkiye'de federal sistem kurulmasını savunamazlar. Devlet yapısında "bölünmez bütünlük" ilkesi; egemenliğin, ulus ve ülke bütünlüğünden oluşan tek bir devlet yapısıyla bütünleşmesini gerektirir. Ulusal devlet ilkesi, çok uluslu devlet anlayışına olanak vermediği gibi böyle düzende federatif yapıya da olanak yoktur. Federatif sistemde federe devletler tarafından kullanılan egemenlikler söz konusudur. Tekil devlet sisteminde ise, birden çok egemenlik yoktur. "Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü" kuralı, azınlık yaratılmamasını, bölgecilik ve ırkçılık yapılmamasını ve eşitlik ilkesinin korunmasını içermektedir. "Egemenlik" ve "devlet" kavramlarının, "ulus" kavramıyla bütünleşmesi, devletin herhangi bir etnik kökenden gelenlerle ya da herhangi bir toplumsal sınıfa özdeşleştirilmesine engeldir. Bunun nedeni; ulusun çeşitli toplumsal sınıflardan oluşmasına karşın sınıflarüstü bir kavram olmasıdır. Bunun için, egemenliğin kullanılmasını tek bir toplumsal sınıfa bırakan ya da bir toplumsal sınıfı egemenliğin kullanılmasından alıkoyan veya egemenliği bölen düzenlemeler bölünmez bütünlük ve tekil devlet ilkesine ters düşer. Anayasa'daki "Türk Milleti" tanımı içinde dinsel inanç ve etnik kökeni ne olursa olsun her yurttaş tam eşitlikle yer almakta, bu tanım köken özelliklerinin açıklanıp kullanılmasını asla yasaklamamaktadır. Tersine savlar, yapay halk-ulus nitelikleri, bölücülük ve ayrımcılık özendirimleri olmaktan öteye geçemez. Bu bağlamda kendi varlığını korumak ve güçlendirmek en doğal görevi olan Devletin, düzen sağlayıcı, terör bastırıcı, tüm yıkıcılığı ve hukuk dışı kalkışmaları önleyici olağan çabaları nedeniyle zulüm, baskı, kirli savaş suçlamalarıyla kötölemek terörü ve teröristi savunmakla birdir. Demokrasi, demokrasiyi yıkarak savunulamayacağı gibi

Demokrasi, demokrasiye karşı ve onu yoketmek için kullanılamaz. Demokratik haklar, despotizme araç yapılamaz. Herkes için bağlayıcı olan Anayasa, siyasal partileri ve milletvekillerini öncelikle bağlar.

Son yıllar içinde kimi devletlerin yapısal değişime uğramasından esinlenilerek, kimilerince Türkiye'de aynı değişikliğin olması gereğinin ortaya konulması, Anayasa'da değiştirilmesi yasaklanan maddeler arasında bulunan devlet, ulus ve ülke kavramlarının tartışmaya açılarak bu konularda olabilirlik umutlarının yaratılması gerçeklerle çatışan tarihsel ve hukuksal yanlışlar olmuştur. Diğer ülkelerde son yıllarda izlenen ve yeniden bağımsızlığı kazandıran yapısal değişiklik, Türkiye'de Osmanlı imparatorluğu'nun dağılması ile daha önce yapılmış ve tamamlanmıştır. Cumhuriyetin tarihsel süreci bunun kanıtıdır.

Siyasi Partiler Yasası, siyasal partilerle ilgili konuları düzenlemektedir. Bu Yasa'nın 2. maddesinde, "Bu Kanun, siyasal partilerin kurulmaları, teşkilatlanmaları, faaliyetleri, görev, yetki ve sorumlulukları, gelir ve giderleri, denetlenmeleri, kapanma ve kapatılmalarıyla ilgili hükümleri kapsar." denilmektedir.

Anayasa'da partiler diğer tüzel kişilerden ayrı düşünülmüş ve toplumsal önemlerinden ötürü özel hükümler getirilmiş, partilerin kapatılması davalarına bakma görevi Anayasa Mahkemesi'ne verilmiştir.

Devletin, ülke bütünlüğünü, ulus birliğini koruma hakkı; yalnız devletin varlığıyla sınırlı olmayıp demokratik ülkelerde, özellikle bir hukuk devleti niteliğine uygun tutuma, insan haklarını ve özgürlüklerini korumayı da içerir. Demokratik yaşamı tehdit eden, ondan yoksun kalmaya yolaçacak eylemlere girişen, bu tür amaçları taşıyan siyasal partilere yaptırım uygulanması zorunluluğu doğal karşılanmalıdır. Tersine düşünce, kargaşa getirebileceği gibi başka biçim ve adla gerçekleştirilmesi olanaksız sakıncalı amaçların siyasal parti kimliğiyle gerçekleştirilmesi ilişkisini açıklar. Demokratik düzenin, yıkıcı söz ve faaliyetlere karşı kendini savunma hakkının varlığı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 30. maddesinde belirtilmiştir. Siyasal partiler konusunda bu önlem, durdurulup giderilmesi olanaksız durumlarda "kapatılma" olarak öngörülmüştür.

Yukarıda isim ve görevleri yazılı parti sorumlularının konuşmalarının, bu açıklamalara göre değerlendirilmelerine gelince:

Davalı Siyasal Parti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın savlarında geçen konuşma, bildiri ve açıklamaların varlığını ve içeriklerinin doğru olduğunu kabul etmiştir. İddianame ve Esas Hakkındaki Görüş yazısında irdeleme bu doğrultuda yapılmış, savunma da aynı görüşten hareket etmiştir. Ancak, davalı Siyasal Parti kendi amacına göre değerlendirme yaptığında farklı sonuçlara varmaktadır.

Tüm konuşmalarda belirli görüşlerin partililere ve kamuoyuna sistemli biçimde aktarılmaya çalışıldığı, işlenen konuların aynı olduğu açıktır. Kanıt yönünden sorun yoktur. İzleme tutanakları, ses ve görüntü kayıtlarının çözümü, başında yer alan demeçler, çeşitli soruşturmalar kaynak gösterilerek tümü iddianameye alınan konuşmaların yapılmadığı ya da gerçeğe uygun olmadığı yolunda bir

savunma ile karşılaşılmamıştır. Genel Sekreter Ahmet Karataş'ın 2.4.1992 günü, "Birleşmiş Milletler, Tüm Uluslararası Kurum ve Kuruluşlara Deklarasyondur" başlıklı metni, kendi adına imzaladığı savunulmakta ise de, o tarihte Genel Sekreter olduğundan sözü edilen yazılı beyanın partiyi bağladığında duraksanamaz.

İncelemelerde, konuşmaların ve yazılı metinlerin Yasaya aykırıkları bölümler üzerinde durulmuş davalı Siyasi Parti ise savunmalarında konuşmaların böyle nitelenemeyeceğini yinelemiştir. Böylece dolaylı biçimde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın savları doğrulanmıştır. Burada önemli olan inceleme konusu söz ve beyanların özü ve amacıdır. İddianameye tamamen aktarılan delillerin birbiriyle çelişmediği, tersine birbirini doğrulayan ve tamamlayan bütünlük içinde olduğu görülmektedir.

Konuşma, açıklama ve bildirilerde genelde :

- Türkiye'de zulüm altında ezilen kültürü, dili ayrı olan Kürt halkının olduğu

- Kürtlerin okuma, yazma, ilerleme haklarının olmadığı ve kültürlerini geliştiremedikleri,

- Kürt halkının özgürlük, demokrasi mücadelesi verdiği üzerinde durularak ve 2600 yıl önce Dehhak'ın zulmüne ayaklanan Kawa efsanesi ile paralellik kurularak, Kawaların çoğaldığı,

- Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının olduğu,

- Kürt halkının uluslararası anlaşmalardan doğan hiçbir hakkı kullanmadığı,

- Doğu sorununun ekonomik olmadığı,

- Terör örgütüne karşı alınan yasal önlemlerin ve uygulamaların uluslararası bir savaş ve bu savaşın taraflarından birinin PKK terör örgütü olduğu,

- Bu örgüte mensup teröristlerin özgürlük savaşçısı gerillalar oldukları ve haklarında uluslararası savaş hukukunun uygulanması gerektiği, ancak Türk Hükümeti'nin bu kurallara kati surette uymadığı,

- TC ordusu ve güvenlik kuvvetlerinin, Kürt gerillalardan çok onlara kaynaklık eden Kürt halk yığınlarını fiziki olarak ve büyük kitleler halinde yok etme peşinde oldukları.

- SSCB'nin dağılmasından sonraki gelişmelerle Türk Ulusu içindeki Kürt kökenli vatandaşlar arasında ilgi ve Filistin halkının durumu ile paralellik kurulduğu,

- Cumhuriyetin, Türk ve Kürt halkları tarafından kurulduğu, buradan hareketle diğer etnik grupları dışlayan Türklerle Kürtlerin eşitliğine ve ırka dayalı bir toplum düzeninin kurulmasının gerekliliği,

- Güneydoğu'daki Devlet gücünün teröristlere karşı değil, ulusal haklarına sahip çıkan Kürt halkına karşı oluşturulduğu,

- Türkiye'de ezilen Kürtlerin, işçilerin, sömürülen, ezilen diğer etnik grupların Arap, Çerkez, Laz ve Arnavutların da partisi oldukları,

- En kısa zamanda Birleşmiş Milletler Örgütü'nde bir Kürt Konferansı toplanması gerektiği,

- Kürt halkı sorununun demokrasi önünde en büyük engeli oluşturduğu, bu sorun çözülmedikçe Türkiye'de demokrasi sorununun çözülemeyeceği,

üzerinde durulmuş ve bunlar yinelenmiştir.

Bu özetlemelerde, Devleti yıkmaya demokratik olanaklardan yararlanıp demokrasiyi yozlaştırmaya yönelik yazılı beyanlar ve sözlü eylemler saptanmıştır. Savunmalarda yasaya aykırılıkları örtme ve bu aykırılıkların yaptırımlarından kurtulma amaçlı sözcük oyunları gerçek durumu gizliyememiştir. Teröre dayanak yapılan tutumlar belirgin biçimde yinelenmiştir. Özetle iddianamede yer alan konuşmalarda ve bildirilerde, Terör örgütü PKK lehine sempati oluşması, ona destek sağlanması ve bir siyasi kimlik kazandırılması amacı belirgin olarak görülmektedir. HEP yetkilileri yaptıkları konuşmalarıyla bildiri ve açıklamalarında PKK ile tabanlarının aynı olduğunu ortaya koymuşlardır. PKK'ya karşı sürdürülen savaşın halkla Devlet arasındaki köprünün yıkılmasına neden olduğu vurgulanmış ve güvenli güçlerinin halkın üzerine saldırdığı, soykırım ve katliam yaptığı, gerçek teröristin Devlet olduğu, vergi ile alınan kurşunları kendilerine sıkıya hakkı olmadığı sözleriyle terörist hareketler halk hareketi olarak gösterilmiştir.

Devlete, demokrasiye, hukuka, kardeşlik ve barışa, özellikle ülkenin ve ulusun bütünlüğüne saygı ve özen çağrısı yerine, kışkırtma izlenmektedir. Demokrasi, sınırsızlık, yıkıcılık ve yapay ayrılık yaratıcılarının araç ve ortamı değildir. Dünya barışı, ülke barışının ve demokratik yapının korunmasına bağlıdır. İnsan hak ve özgürlüklerine dayanan çağdaş hukuk devleti, demokrasinin güncel adıdır. Devleti ve Demokrasiyi koruma doğrultusundaki çabaların anti demokratiklikle eleştirilmesi, demokrasiden yana olmayanların haksız suçlamalarıdır. Her yönden eşit yurttaşları "Türk - Kürt - Laz" diye ırka dayalı olarak ayırdıktan, böylece "vatandaşlık" kavramını tanımazlıktan gelerek ulusu parçalamayı eyleme dönüştürdükten sonra "İrkçılık değil, sosyolojik gerçektir." savunmasının, kardeşlikten ve bütünlükten söz etmenin geçerli yanı yoktur. Anayasal kavram olan Türk Ulusu ortak kimliğine karşıt tavır alınmaması kaydıyla esasen serbest olan, toplumsal renklilik ve zenginlik biçiminde ulusca mutluluk, gurur ve saygınlık duyulan yerel dil, folklor ve kültürün yasak olduğunu ileri sürmek gerçeklerle bağdaşmayan ulusal birliği bozucu yanlıgıdır.

Kürt halkının yaşama, hak arama özgürlüğünün, olmadığını ileri sürmek, teröre "özgürlük mücadelesi" demek; ülkenin ekonomik, sosyal kimi sorunlarının içindeki durumları "Kürt sorunu" diye siyasal alana çekmek, "Kürt Partisi" diye ırk esasına dayalı terör özgürlüğüne geçerlilik istemek, "Türk'üm diyen yaşar" sözünü Kürt kökenlileri ayırıp kışkırtmak, ayrı bir ulus varmışçasına "geleceğini belirleme" önerisi altında ulusal birliği parçalamak, devleti "zorba - zalim" tanıtmak, halk kitlelerini ayaklandırmayla başlayıp ölüm olaylarıyla süren Nevruz ve saptırılan etkinliklerini coşkuyla kutlayıp selamlamak, bu acı olayları "Kürt halkının dinamizmi" olarak tanımlamak ve "Kürt ulusal sorunu" diye yapay bir

sorunla ülkede çalkantı yaratmak; "asimilasyon", "eritme" ve "dışlama" gibi gerçek dışı anlatımları yinelemek; eşitlik olmadığı kanısını uyandırmak için "Kurtlerin ve Türklerin eşitliğinden" söz etmek ve bu amaçları yeni bir Anayasa isteyip "ulus" u "uluslar"a dönüştürmek; Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'na aykırı eylemlerdendir. Dil, inanç, kültür özgürlüğünü yadsıyıp Anayasa'ya karşın devlet yapısı içinde resmî dil dışında başka dil ve eğitim isteği de boyledir. Yalnız Kurt kökenlileri değil, uyum ve huzur içinde yaşayan değişik kökenlileri de kışkırtan sözler kapatma nedenidir. "Kurtlere okuma ve yazma yasağı" uygulandığı savı gerçek değildir. Gasbedilmiş hiçbir hak yokken bu söylentileri genişleterek yinelemek, devletin terörle mücadelesini "Kurtlere karşı savaş" diye saptırıp yaymak, devleti "halk düşmanı" olarak suçlamak, "Kürdistan" diye yurdu ayırmak, Cumhuriyetin temeli olan ilkeleri yıkmaya uğraşmak, siyasal içerikli, iyi niyetli düşünce açıklaması, çözüm üretimi ve demokratik öneri niteliğinde algılanamaz. "Hükümetin Kurt halkına karşı silah kullandığını, sivil halkın katledildiğini" söyleyerek Cenevre Sözleşmesi'yle savaş hukuku uygulanmasını istemek, savunmayla çelişen ve onu geçersiz kılan sözlü eylemlerdir.

Davalı Parti, iddianamenin içerik yönünden Türkiye'nin imza koyduğu "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi", "Avrupa Konseyi İnsan Haklarını ve Temel Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi", "Helsinki Nihai Senedi", "Paris Şartı" gibi uluslararası sözleşmelere aykırılığını ileri sürmüştür.

Ulusal ve tekil devletin, etnik farklılıklara göre tartışılmasına uluslararası hukuksal belgeler olarak tanımamıştır. Anayasa Mahkemesi bir çok kararında, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ve Avrupa Sosyal Haklar Temel Yasası'na yollamada bulunmuştur. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme kapsamındaki hak ve özgürlükler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da güvence altına alınmıştır.

HEP'in kapatma nedeni sayılan dava konusu etkinliklerinin bu sözleşmede belirlenen kurallara da aykırı olduğu kuşkusuzdur. Anılan Sözleşme'nin örgütlenme hak ve özgürlüğüyle ilgili 11. maddesinin ikinci fıkrası aynen şöyledir:

"Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak millî güvenliği, âme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesinin, sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tâbi tutulur.

Bu madde, bu hakların kullanılmasında idare, silâhlı kuvvetler veya zabıta mensuplarının muhik tahditler koymasına mani değildir."

HEP, kardeşlik ve birlik istediği görünümü vererek destek aramış, insan haklarından, işçi haklarından ve diğer etnik grupların haklarından söz etmiş ise de gerçekte vatandaşlar arasında ırk esasına dayalı kin ve husumet duyguları yaratmaya çalışmış, Türk Ulusu'nun bütunluğunu ırka dayalı bir görüşle Türk ve Kurt olarak ikiye ayırıp ayrı devletler kurmayı öngörmüştür. Bu çabalarının ulke ve millet bütunluğunu yıkmayı amaçladığı açıktır.

HEP, yukarda ilgili bölümlerde açıklandığı üzere İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin 11.

maddesinin ikinci fıkrasıyla 17. maddesinde yer alan kurallarla bağdaşmayacak biçimde çabalarda bulunmuştur.

Sözleşmenin 17. maddesi aynen şöyledir:

"Bu sözleşme hükümlerinden hiçbirisi bir devlete, topluluğa veya ferde, işbu Sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkûr sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tâbi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya mâtuf herhangi bir hak sağlandığı şeklinde tefsir olunamaz."

Özellikle, araçları farklı olmakla birlikte HEP'in amacının teröristlerin amacı ile benzerlik gösterdiği de dikkat çekicidir. HEP, Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinde yaşayan ayrı dili ve kültürü olan ve özellikle de "kendi kaderini tayin hakkına sahip, ezilen bir Kürt Halkı"nın varlığını ileri sürmekte bu konuda Atatürk'ün konuşmaları da dayanak gösterilmektedir. Ancak,

Atatürk, konuşmalarında Kurtuluş Savaşı'nın tüm bir ulus birliğine dayandığını, herhangi bir etnik yapılaşmanın söz konusu olmadığını dile getirmiştir. Halkın Emek Partisi'nin savunmalarında üzerinde durulduğu üzere ulusu oluşturan etnik gruplardan zaman zaman söz ettiği onlara bir ayrıcalık tanınmasını düşündüğü ya da dışladığı anlamına gelmez.

Bu durumda, üzerinde durulması gereken önemli bir konu da, yazılı ve sözlü savunmalarda Kürt Ulusu'nun kendi kaderini tayin hakkının, ileri sürülmesidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, Türkiye'de tek bir ulus vardır. O da Türk Ulusu'dur. Kürt kökeninden gelen vatandaşlar, diğer etnik kökenden gelen vatandaşlarla "ulus" bütünlüğünü oluşturmuştur. Ayrı bir ulus, ayrı bir halk ya da bir azınlık varmış gibi bölünmeyi amaçlayan öneri, üstelik terörle desteklenip gündemde tutulmaktadır. "Kendi kaderini tayin hakkı" yeni bir kavram değildir. Uluslararası hukuk düzeninde devam edegelen bir olgudur. Türk Ulusu, bu konuyu Lozan Barış Andlaşması'yla gündeminden çıkarmıştır. Ülke ve ulus bütünlüğünü koruma hakkı, Lozan Barış Andlaşmasında olduğu gibi bugün de uluslararası hukuk düzeninde geçerlidir.

Nitekim, dayanak gösterilen Helsinki Nihai Senedi'nin ilkeleri arasında;

1- Devletin egemen eşitliği ve egemenliğin üzerindeki haklara saygı,

2- Sınırların dokunulmazlığı,

3- Devletlerin toprak bütünlüğüne saygı,

4- İçişlerine karışmama,

ilkeleri de yer almıştır.

Hukuksal yönden bağlayıcılığı olmayan Paris Şartı'nda da:

"Tüm ilkeler, herbiri diğerleri dikkate alınmak suretiyle yorumlanarak, kayıtsız şartsız ve aynı derecede uygulanır. Bu ilkeler ilişkilerimizin temelini oluşturur."

.....

"Taraf devletlerin bağımsızlığını, egemen eşitliğini ya da toprak bütünlüğünü ihlal eden faaliyetlere karşı demokratik grupları savunmak hususunda işbirliği yapmaya kararlıyız. Dışarıdan yapılan baskı, zora başvurma ve yıkıcılık gibi yasadışı faaliyetler burada söz konusu olan özelliklerdir."

.....

"Her türlü terörist eylemleri, yöntemleri ve uygulamaları açıkça suç olarak kınıyor ve bunların ikili olduğu kadar çok taraflı işbirliği ile ortadan kaldırılması için çalışmaya kararlı olduğumuzu ifade ediyoruz."

.....

"Taraf devletler, halkın iradesiyle özgürce kurulmuş olan demokratik düzeni, kendi yasaları uyarınca ve yüklendikleri uluslararası insan hakları görevleri ve uluslararası taahhütleri uyarınca, bu düzeni ya da başka bir taraf devletin düzenini yıkmayı amaçlayan terörizm ya da şiddete başvuran ya da terörizmden veya şiddetten vazgeçmeyi reddeden kişilerin, grupların ve teşkilatların faaliyetlerine karşı savunmak ve korumak sorumluluğunu taşıdıklarını kabul ederler." kuralları da yer almaktadır.

O halde devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez tümlüğünü bozmaya yönelik girişimlere olanak vermeyen Helsinki Nihai Senedi ile Paris Şartı'nın dayanak gösterilmesi ve bu belgelerin hukuksal niteliklerinin içerik tümlüğü ile amaçlarının gözardı edilmesi doğru değildir.

Görülmektedir ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu "Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı", ırkçılığı, etnik düşmanlığı ve terörizmi kınamış, ülke bütünlüğünü ve demokratik düzeni yıkmayı amaçlayan hareketlere girişen kişi, grup ve örgütlere karşı koruma ve kollama sorumluluğunu uluslararası bir çağrı olarak kabul etmiştir. Devleti yıkmaya yönelik faaliyetlerin demokratik haklar kapsamında ve bir özgürlük olarak değerlendirilmesi olanaksızdır. Demokrasi, hak ve özgürlüklerin güvenceye bağlandığı, demokratik işbirliğinin her alanda yaşandığı, çoğulcu, katılımcı bir kurallar ve kurumlar düzenidir. Her türlü baskı, adaletsizlik, sömürü ve kargaşaya karşı olup toplumsal barışı ve refahı amaçlar. Demokratik istemler, demokratik yol ve yöntemlerle açıklanır. Ayaklanmaya, silahla sonuç almaya yönelik faaliyetlerle, ırk ayrımcılığı bu kapsamda düşünülemez. Kışkırtma, kavga, kargaşa, yaralayıp öldürme, yakma - yıkma, gozdağı ve devlete karşı silahlı eylemlerle demokratik çözüm isteklerini bağdaştırmak olanaksızdır. Demokrasiden söz ederek demokrasiyi ortadan kaldırma, barış içinde yaşayan ulusu acıyla izlenen olaylarla bölme çabaları, dış destekli sınır olaylarıyla da ülkeyi parçalama boyutunda sürmektedir. Demokrasiyle bağdaşmayan eylemlerle kışkırtma çabalarındaki HEP sorumlularının sık sık yineledikleri konuların gerçek dışı savlara dayanması; suçlama ve saldırı ağırlığıyla kışkırtıcı içeriği, teröre hoşgörü yanında terörü haklı bulma ve hızlandırma niteliğindedir.

Demokrasilerde, Irk ayrımcılığı, bir siyasal partinin ve Milletvekilinin dayanağı, amacı ve ereği olamaz. Irk ayrımcılığının aracı durumuna düşen partinin varlığını sürdürmesi yasalar karşısında olanaksızdır. Devletin ülkesi ve ulusuyla birlikte

bütünlüğünü koruması en doğal hakkı olup, kamu düzenini ve insan haklarını koruma yönünden de savsaklanmayacak görevidir.

Burada üzerinde özenle durulması gereken bir diğer husus; ülkedeki etnik farklılıkların ve bunların dil ve kültürünün yasaklanması değildir. Çeşitli kökenden gelen yurttaşlarımız kendi dil ve kültürüne sahip bulunmakta, onları geliştirmektedir. Günlük yaşamda bu açıkça görülmekte, ülke ve ulus bütünlüğü içinde onurlu yerini almakta ve saygı görmektedir. Bin yıldır birlikte yaşamış tarihi, dini, gelenek ve görenekleri aynı olan, birbirinden ayrılması ve koparılması olanaksız kültürleri güçlü biçimde ulusal kültürde yerini alan bir topluluğun bireyleri arasında ayrılığı gerektirecek düzeyde kültür ayrılığı olduğunu ileri sürmek ve ortak ulusal kültürü yadsıyıp dışlamak gerçeklerle bağdaşmaz. Kürt kökenli Türk yurttaşı ile başka kökenli Türk yurttaşı arasında temel hak ve özgürlüklerden yararlanma açısından hiçbir fark yoktur. Türk vatandaşlığı, ayrımları önleyen ve herkesi insan hak ve özgürlüklerde birleştiren bir kurumdur. "Kürtlerin kültürel ve ulusal hakları" sözleri azınlık yaratmaya ve buna bağlı olarak somut ayrılıkları gündeme getirmeye yöneliktir. Kürt kökenli yurttaşların dillerini, gelenek ve göreneklerini özel yaşamlarında sürdürmelerine hiçbir engel yoktur. Davalı Parti'nin amacının Devlet'in ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü yıkarak devlet yapısını değiştirmek ve ırk esasına dayanan oluşumları gerçekleştirmek olduğu anlaşılmaktadır. Buna Anayasa olur vermemektedir. Türkçe'nin çeşitli etnik soydan gelen vatandaşlar arasında resmi dil olması yanında ortak iletişim aracı, kültür ve eğitim dili olduğu, bu olgunun tarihi ve sosyolojik gerçeklere dayandığı gözardı edilmemelidir.

Yukarıda belirtildiği gibi, yasaklanan, farklılıkların açıklanması değil, bunların Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde olmayan azınlıklara özendirerek, zorla azınlık yaratmaya çalışarak ulus bütünlüğünün bozulması ve buna dayalı yeni bir devlet düzeni kurma amacını gütmektir. Bunun hiçbir ulusal ve bireysel yararı yoktur. İstekler, insan haklarına dayalı vatandaşlık hakları ile ilgili değildir. İstenilen kültürel haklar da, etnik bir grup haklarının üstünde ulusal varlığının temeli olarak ileri sürülmekte ve ulusal özgürlük olarak ortaya konmaktadır. Oysa, haklar ve özgürlükler yönünden yurttaşlar arasında ayrım ve bir yurttaşa eksik ya da fazla verilen bir hak yoktur.

Siyasi partileri kapatma diğer çağdaş demokratik ülkelerde de vardır. Anayasa'nın temel ilkesi, hak ve özgürlüklerle, çoğulculuğun korunması için Anayasal hakları yok edecek bir siyasi rejim kurulmasının önlenmesidir. Demokratik toplum düzeninde, siyasi parti faaliyetlerinin güvence altına alınması, Anayasa'ya uygun kurulan ve faaliyet gösteren siyasi partilerin Anayasa'ya dayalı hukuk devletinin sağladığı tüm hak ve ayrıcalıklarından faydalanmaları anlamına gelir. Siyasi partiler Anayasa'da değiştirilmesi yasaklanan uluslararası üstün hukuk kurallarına da uygun olan devletin tekliği, ülkenin bütünlüğü ile ulusun birliğini değiştirmeyi amaçlayan çalışmalarda bulunamazlar. Bunların siyasal tercih kapsamına alınması olanağı yoktur. Anayasa'nın 81. maddesi uyarınca bu konuda, and içmiş milletvekillerinin de bu yasakla bağımlı oldukları tartışılmaz. Anayasa'nın 84. maddesindeki yaptırımın dayanağı budur. Siyasi partiler ve milletvekilleri devletin temel ilkelerine karşı olamaz.

Etnik grupların kültürel kimliklerinin korunması ve gelişmesine bağlı haklar, Uluslararası Avrupa hukuk düzeninde demokratik toplum düzenine aykırı siyasal kimliğe bağlı ulusal haklara dönüştürülmemesi kaydına bağlanmıştır. Yine ırka dayalı milliyetçilikler ve uluslaşmalar Avrupa hukuk düzeninde reddedilmiştir.

Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi de Federal Cumhuriyetin varlığını tehlikeye atan veya temel demokratik düzeni yok etmeye yönelik faaliyetlerde bulunan siyasal partileri kapatma ve benzer örgütlerin kurulmasını engelleme yetkisine sahiptir.

Fransız Anayasa Konseyi Korsika'ya özel statü tanıyan Yasa'nın iptali ile ilgili kararında bütün Fransız vatandaşlarından oluşan "Fransız Halkı" kavramının değiştirilmesine olanak vermemiş, hatta "Fransız Halkı"nın mütemmim cüzü (tamamlayıcısı) olan "Korsika Halkı" kavramını reddederek, söylenmesi gereken şeyin "kanunen bölünmesi mümkün olmayan Fransız Halkı" olduğunu vurgulamıştır.

Kararın VII. Bölümünde yer alan GEREKÇE'den başlayarak yapılan açıklamalar, sav ve savunmalar bir arada gözetilerek yapılan değerlendirmede:

Kararın VII. B, 3. a. (ff) ve (gg) bendlerinde yer alan kanıtlar için 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (d) bendinde belirtilen koşulların yerine getirilmediği görülmüştür.

Bu kanıtların bir bölümü bu davanın açıklanmasından (3.7.1992) sonraki günlerde gerçekleştiği ileri sürülen olaylara ilişkindir. Bunların davada kanıt olarak değerlendirilmesi öncelikle 2820 sayılı Yasa'nın 98. ve 2949 sayılı Yasa'nın 33. ve CMUK'un 257. maddeleri karşısında olanaksızdır.

Bu nedenlerle söz konusu kanıtlar dikkate alınmıştır.

Böylece, Halkın Emek Partisi'nin eski Genel Başkanları Fehmi IŞIKLAR ile Ferudun YAZAR, eski Genel Başkanvekili ve Genel Sekreteri Ahmet KARATAŞ ile Genel Sekreter İbrahim AKSOY tarafından aynı amaca yönelik olarak; düzenlenen toplantılarda yapılan konuşmalarla, imzalanan bildiri ve gazetelerde çıkan yazılarda geçen kimi sözlerin, kararın ilgili bölümlerinde yer alan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi ve Esas Hakkındaki Görüşü'nde belirlendiği üzere Anayasa ve Siyasal Partiler Yasası'na aykırılık oluşturduğu saptanmıştır.

Şöyle ki :

a) Türkiye Cumhuriyeti'nde sadece Türklerin varlığı kabûl edilip diğer bütün etnik yapıların reddedildiği, "baskıcı otoriter bir asimilasyon" uygulandığı; resmî ideolojinin iflâs ettiği; Kürt halkının dinamizminin yükseldiği; Türk Halkı ile Kürt Halkı'nın eşitliğine dayanan bir düzenin kurulmasının gerektiği, Kürt halkının özgürlük mücadelesi verdiği;

- Terör örgütüne karşı alınan yasal önlemlerin ve uygulamaların uluslararası bir savaş ve bu savaşın taraflarından birinin PKK terör örgütü olduğu;

- Bu örgüte mensup teröristlerin özgürlük savaşçısı gerillalar oldukları ve haklarında uluslararası savaş hukukunun

uygulanması gerektiği ancak Türk Hükümeti'nin bu kurallara kati surette uymadığı,

- TC ordusu ve güvenlik kuvvetlerinin Kürt gerillalardan çok onlara kaynaklık eden Kürt halk yığınlarını fiziki olarak ve büyük kitleler halinde yok etme peşinde oldukları,

Kürt halkının uluslararası anlaşmalardan doğan hiç bir ulusal hakkı kullanamadığı; Doğu sorununun ekonomik değil Kürt Halkının ulusal sorunu olduğu üzerinde durularak etnik grupları ulus olarak gösterip ısrarla ayrımın işlediği ve "İdari federasyon" adı verilen modelden başlayıp Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkını kullanmalarına varan bir süreç içerisinde Kürtlerin, Anayasa'ca benimsenmiş ulus bütünlüğünden ayrılmaları ve ayrı bir Kürt Ulusu'nun oluşturulmasıyla bu amaçla kaderlerini belirleme esasının benimsendiği görülmektedir.

Oysa, tarihsel bir gerçeğin ifadesi olan "Türk Ulusu" bütünlüğü olgusunun ortadan kaldırılması sonucunu doğuracak ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren iddialar ileri sürülemez. Aksine davranış, 2820 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendine aykırılık oluşturmıştır.

b) İlk kez "İçlerine sine sine içinde yer alabilecekleri, bizim" diyebilecekleri bir partinin doğduğunu, partinin en çok ezilen, sömürülen, baskı altında tutulan ve zulme uğrayan halk Kürtler ise onların da partisi olduklarını, bundan onur duyduklarını, gerçekte ekonomik ve etnik özelliklerinden dolayı en fazla ezilenlerin Kürt halkı olduğunu, Türkiye'deki bütün etnik yapıları da halk olarak gösterip onların da partisi olduklarını söylemişlerdir. Böylece Türk Ulusu içinde yeralan vatandaşların değil, etnik grupların kendi görüşleriyle yaratılan ayrı halkların (ulusların) eşitliğine dayalı bir düzen arayışını ortaya koymak suretiyle ırk esasına dayanılmış ve Siyasal Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (b) bendine aykırı davranılmıştır.

c) Halkların eşitliğine dayalı bir düzen istenilmesi, Kemalist çizgilerin yıkılıp aşılması, Türkiye'de bugüne kadar uygulanan üniter devletin sorunları çözmediği, bu nedenle merkeziyetçi devlet sisteminin otonom bölgeler veya federasyon yahut idari federasyon biçiminde değişmesi gerektiği, bu durumda o bölgenin yönetim biçiminin, kullanılacak dilin, yapılacak yayınların o yerde belirleneceği, vergilerin toplandığı yerde harcanacağı, ancak bir kısmının devlete gönderileceğinin söylendiği, bununla da, 2820 sayılı Yasa'nın 78/b ve 80. maddelerine aykırı olarak Devletin tekliği ilkesinin değiştirilmesi amacının güdüldüğü açıkça anlaşılmıştır.

d) Türk ile Kürt'ü omuz omuza birleştirip demokrasi mücadelesi verme gibi bir görevlerinin olduğu; Nevruz'un Kürt halkının özgürlük bayramı olup direnme ruhunu, mücadele geleneğini simgeleyerek yeniden doğuşu dile getirdiğini; HEP'nin Kürt, Arap, Çerkez, Laz, Arnavut, Pomak gibi, ezilen, sömürülen, baskı altında tutulanların partisi olduğunu, Kürt halkının yıllardan beri insanlık haklarını kullanmadığını; Kürt, Türk ve diğer bütün azınlık halklarının ortak sesi olduklarını Kürt sorunu'nun baştan beri var olduğunu; Cumhuriyetin Türk ve Kürt halkları tarafından birlikte kurulmuş olmasına karşın daha sonra Kürt halkının tamamen dışlandığını, ifade etmek suretiyle, Siyasal Partiler Yasası'nın 81.

maddesinin (a) bendine aykırı biçimde T.C. ülkesi üzerinde dil ve ırk ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğu ileri sürülmüştür.

e) Kürt halkının özgürlük tutkusundan hiç bir zaman vazgeçmediği, kültürünü ve ulusal değerlerini hep ayakta tutmasını bildiği, Kürtlere okumanın, yazmanın, Kürt kültürünü araştırmanın, yasak olduğu, Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini korumak ve geliştirmek istemesine karşın inkarcı politikalarla Kürtlerin eritilmek istendiği; Kürt sorununun çözümü için öncelikle Kürt halkının kendi ulusal ve kültürel kimliğini ifade edebilmesinin önündeki engellerin kaldırılmasının gerektiği; yeniden yapılacak bir Anayasa'da Kürtlerin dil, inanç ve kültür özgürlükleriyle Kürtçe eğitimi, öğrenimi ve diğer haklarını kullanmalarına olanak verecek yeni yasal düzenlemelerin topluma ve devlete benimsetilmesi gerektiği; etnik kökeni, dili ve kültürü farklı da olsa, tüm insanların kendilerini, kendi dil ve kültürleriyle ifade edebilecekleri, belirtilmek suretiyle de Türk dili ve kültüründen başka bir dili ve kültürü korumak, geliştirmek yoluyla azınlık yaratılarak ulus bütünlüğünün bozulması amacı güdülmüş ve 2820 sayılı Yasa'nın 81. maddesinin (b) bendine aykırı davranılmıştır.

Halkın Emek Partisi'nin Türk Ulusu'nu ırk esasına dayalı olarak "Türk ve Kürt Ulusları" biçiminde ikiye böldüğü, böylece Kürt kökenli yurttaşları gerçek dışı biçimde "ezilen bir ulus" olarak nitelendirerek, devlete karşı kışkırtarak zulme karşı özgürlük mücadelesi veriyor gösterdiği, "kendi kaderini tayin hakkının tanınması" önerisiyle ve öbür çalışmalarıyla da Anayasa'ya ve Siyasal Partiler yasası'na aykırı olarak bölücülük yaptığı anlaşılmıştır.

2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısmı'nda yer alan yasaklara aykırı davranılmasının yaptırımı, aynı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendiyle belirlenmiştir.

Buna göre davalı Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi gerekmektedir.

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU bu görüşe katılmamıştır.

5. Kapatma Kararının Sonuçları

Eylem ve sözleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan davalı Siyasal partinin eski Genel Başkanları Fehmi IŞIKLAR ile Feridun YAZAR, eski Genel Başkanvekili ve Genel Sekreteri Ahmet KARATAŞ ile eski Genel Sekreter İbrahim AKSOY'dur.

Anayasa'nın 84. maddesinin son fıkrasında aynen şöyle denilmektedir:

"Anayasa Mahkemesi'nin kararında partinin kapatılmasına eylem ve sözleri ile sebebiyet verdiği belirtilen milletvekilinin üyeliği ile temelli olarak kapatılan siyasal partinin, kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı tarihte, parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliği, kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona erer"

Bu yaptırım, Anayasa'nın 81. maddesi uyarınca Devletin varlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü koruyacağına and içen milletvekillerini, Anayasa'nın değiştirilmeyecek kuralları arasında bulunan dava konusu konularda çok dikkatli olmaya çağırılmaktadır. Kararda bu konuya yer verilmesi, sözleri ve

eylemleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olanlardan Fehmi IŞIKLAR'ın milletvekili bulunması karşısında, ilgili ve yetkili TBMM'nin Anayasa gereği durumdan bilgi edinmesini sağlamaya yöneliktir. Anayasa'nın 84. maddesinin birinci fıkrasındaki "üyelüğün düşmesi" ile üçüncü fıkrasındaki "üyelüğün sona ermesi" birbirinden ayrı durumlardır. Düşme kararını TBMM verir. Anayasa Mahkemesi böyle bir karar veremez. Ancak, bir siyasal parti kapatılınca, sözleri ve eylemleriyle buna neden olan milletvekilinin üyeliği, Anayasa Mahkemesi'nin partiyi kapatma kararını TBMM'ne tebliğ etmesiyle kendiliğinden sona erer. Bunun için Anayasa Mahkemesi'nin ya da TBMM'nin ayrı bir kararına ve işlemine gerek yoktur. Anayasa Mahkemesi'nin açıklayıcı belirlemesi, karar tümlüğünün, doğal sonucudur.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa maddelerini hukuksal yönden irdeler, eleştirir ama ona uyar ve onu uygular. Yürürlükteki Anayasa kuralını savsaklayamaz. Birini öbürüne yeğleyerek maddeleri sıralayıp seçemez. Kurallar dizininde Anayasa maddelerinin önceliği-sonralığı değil, olayı ilgilendirenin uygulanması söz konusudur. Anayasa maddelerinin birbirine karşılığı, tersliği ve çelişkisi düşünülemez. Hukuk devleti yönünden somutlaşan sonuç, Anayasa'nın amacı ve gereğidir.

VIII. SONUÇ :

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 3.7.1992 günlü, SP.31.Hz.1992/59 sayılı iddianamesi'nde Halkın Emek Partisi'nin, Anayasa'nın Başlangıç'ına ve 2., 3., 14., 68. maddeleriyle 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 78., 80. ve 81. maddelerine aykırı olarak, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı amaçladığı ve Yasa'ya aykırı siyasal faaliyetlerin mihrakı olduğu savıyla Siyasal Partiler Yasası'nın 101/b ve 103. maddeleri gereğince kapatılmasına karar verilmesi istenmekle gereği düşünüldü:

1- Davalı Siyasal Parti'nin 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 103. maddesi gereğince kapatılması isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Halkın Emek Partisi'nin faaliyetlerinin Anayasa ile 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (b) bendi uyarınca davalı Parti'nin KAPATILMASINA, Yılmaz ALİFENDİOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Anayasa'nın 84. maddesi gereğince:

Eylemleri ve sözleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan Fehmi Işıklar, Feridun Yazar, Ahmet Karataş ve İbrahim Aksoy'dan halen Milletvekili bulunanlarla, kapatma davasının açıldığı 3.7.1992 gününde Parti üyesi diğer milletvekillerinin milletvekilliklerinin de, kapatma kararının TBMM Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona ereceğine, Yılmaz ALİFENDİOĞLU'nun "Bu maddenin uygulamaya ilişkin bulunduğu ve bu konuda bir karar verilmesine yer olmadığı"; Mustafa GÖNÜL'ün ise "Cezaların kişiselliği ilkesiyle bağdaşmaması nedeniyle Parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliklerinin sona ermeyeceği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

4- Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi uyarınca Hazine'ye geçmesine, OYBİRLİĞİYLE,

5- Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin, Milletvekilleri yönünden TBMM Başkanlığı'na, yasal işlemler yönünden, 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesine göre Bakanlıkça ve

ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,
OYBİRLİĞİYLE,

14.7.1993 gününde karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Yılmaz ALİFENDİOĞLU

Üye
Mustafa GÖNÜL

Üye
Oğuz AKDOĞANLI

Üye
İhsan PEKEL

Üye
Selçuk TUZUN

Üye
Ahmet N. SEZER

Üye
Haşim KILIÇ

Üye
Mustafa BUMİN

Üye
Sait ADALI

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1993/1

I. GENEL AÇIKLAMA :

Bir ülkedeki bireylerin siyasal örgütlenmesi sonucunda oluşan Devlet'in, en önemli amacı o ülkedeki insanların huzur ve mutluluğunu, refah ve güvenliğini sağlamaktır. Başka bir deyişle Devlet, toplum ve birey içindir. Anayasamız, Başlangıç'ında "...her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu..."ndan söz ederek bu hususu açıklamış; 2. maddesinde Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti nitelikleriyle belirlemiş; 5. maddesinde de "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." kuralını getirerek, Devletin temel amaç ve görevinin, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumanın yanında, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlayıp, kişinin temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan engelleri kaldırmak olduğunu açıkça hükme bağlamıştır. Anayasa, böylece, devlet yetkileri ile kişilerin refah, huzur ve mutluluğuyla doğrudan ilgili olan temel hak ve özgürlükler arasında hassas bir denge kurulmasının öngörmüştür. Devletin, ulusun bağımsızlığını, ülke

bütünlüğünü, cumhuriyet ve demokrasiyi koruma işlevlerini yerine getirirken de, gerçekte kişilerin ve toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamak amacını güttüğü kuşkusuzdur.

Anayasaların, temel hak ve özgürlükleri koruyan şemsiyeleri ust norm niteliğindeki kurallarla oluşur. Ancak bu şemsiyeyi, genel hukuk kurallarını özel durumlara uygulayarak (somutlaştırarak), getirdiği yorumlarla onlara ruh ve anlam kazandırarak kullanacak olan yargı yerleridir. Kuralın sözlü anlatımından çok, onun mahkemelerce anlaşılma biçimi önemlidir. Özellikle Anayasa Mahkemesi, Anayasa ilkelerini yorumlarken, insan hak ve özgürlüklerinin eriştiği çağdaş anlayışı ve insan haklarına saygıyı sürekli göz önünde tutmak, Anayasanın ön gördüğü devlet yetkileriyle temel hak ve özgürlükler arasındaki dengenin korunmasına özen göstermek durumundadır. Anayasa Mahkemesinin bir görevi de, Anayasadaki kavramlara, yaşamın değişen koşullarına uygun içerik kazandırmaktır.

II. YARŞI OY GEREKÇESİ:

Yukarıdaki genel açıklamanın ışığında karşıoyumuz aşağıya çıkarılmıştır.

A.Geçici 15. Madde Yönünden:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasanın temel esprisi, Başlangıç'ta belirtildiği gibi, ulus iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Ulusuna ait olması ve bunu ulus adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamamasıdır.

Bu fıkradan anlaşıldığı üzere ulusal iradenin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Ulusuna ait olmasını ve Türk Ulusu adına egemenliği kullanan kişi ve organların, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bu demokrasinin bağlı olduğu hukuk düzeninin içinde kalmalarını gerektirir. Bu fıkra, aynı zamanda Türk Milleti adına egemenliği kullanan kişi ve organların Anayasal yetki alanlarını belirler. Bu alan, "Anayasada gösterilen özgürlükçi demokrasi ve bu demokrasinin, bağlı olduğu hukuk düzenidir." Bu kural, Anayasanın ikinci maddesinde belirtildiği biçimde, "Devletin" dayandığı temel ilkelerden birisidir.

Bir doneme ait kimi yasama işlemlerinin Anayasal denetimin dışında kalması ve bu denetim yaşama zamanla bir sınır getirilmemesi, Cumhuriyetin hukuk devleti olma niteliğini zedeler ve Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenen hukuk düzeninin dışına çıkılması sonucunu doğurur.

Anayasanın 2. maddesinde, "Hukuk Devleti" ; Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 2. maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri, Anayasanın 4. maddesinde sayılan değiştirilemeyen, değiştirilmesi teklif edilemeyen hükümler arasında yer almıştır. Böylece Anayasanın, kendilerine değişmezlik özelliği tanıdığı, 1., 2. ve 3. maddeleri, Anayasanın öteki kurallarına göre "ust norm" niteliğindedir. Bir dönemde çıkarılan yasama işlemleri yönünden de olsa, Anayasal yargı denetimine yer vermeyen, ustelik bu denetimsizliğe zamanla bir sınırlama getirmeden, Anayasanın geçici maddesini temel kural kabul ederek yapılan uygulama Cumhuriyetin hukuk devleti niteliği ile bağdaşmaz. Kaldı ki, bu dönemde çıkarılan yasama işlemleri kuşumsenmiyecek bir sayıya ulaşmıştır.

Anayasanın 11.maddesinde, Anayasanın üstünlüğü, "kanunlar Anayasaya aykırı olamaz." biçimindeki bir kuralla belirlenmiş, 148.maddeye göre ise, Anayasa Mahkemesi yasaların KHK'lerin ve TBMM iç tüzüğünün Anayasaya uygunluğunu denetlemekle görevlendirilmiştir.

Anayasa'nın Geçici 15.maddesinde, 12 Eylül 1980 tarihinden ilçe genel seçim sonucunda toplanacak TBMM Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçecek süre (12.9.1980-6.12.1983) içinde çıkarılan yasaların, KHK'ler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasaya aykırılığı iddia edilemez, denilmektedir. Bu dönem içerisinde 669 yasa, 90 adet KHK ve 2324 sayılı yasa uyarınca 76 adet Milli Güvenlik Konseyi kararı ve 3 adet Milli Güvenlik Konseyi bildirisi olmak üzere toplam 838 yasama işlemi çıkarılmıştır.

Geçici 15. madde, Anayasanın yukarıda sözü edilen temel maddeleriyle çatışmaktadır. Bu geçici maddenin, sürekli bir kural olarak kabulü durumunda, Anayasanın öngördüğü hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve Anayasal denetimle ilgili temel kurallar, bu dönemde çıkan yasalar ve KHK'ler yönünden, işlerliği kaybetmekte, söz konusu yasama işlemleri "hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzenin" dışında kalmaktadır.

Geçici bir maddenin, Anayasanın temel kurallarını suresiz işlemez hale getirmesi Anayasal sistemle bağdaşmayacağı gibi, maddenin geçicilik özelliğine de uygun düşmez. Doğaldır ki, geçici maddenin hükmü de geçici olmalıdır.

Öte yandan Anayasa'nın 138. maddesi, hakimleri, önce Anayasa, yasaya ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vermekle görevli kılınmıştır. Geçici maddeye süreklilik kazandırılır ve bu maddeyle bir dönemde çıkarılan yasama işlemlerinin Anayasaya uygunluk denetimi önlenir ise, hakim Anayasaya ve vicdani kanısına göre nasıl karar verecektir? Hakim, Anayasaya aykırı olduğuna inandığı ya da aykırılık savını ciddi bulduğu bir yasayı uygulamak durumunda kalırsa kararını, Anayasaya ve hukuka uygun biçimde vicdani kanaatine göre vermiş sayılabilecek midir? Bu durumda, Anayasanın temel kuralları bir yana bırakılmış, Anayasanın geçici 15. maddesinin anayasal denetimi yasaklayan kuralına öncelik tanınmış olur. Anayasa geçici bir maddesiyle, bir dönemde çıkan yasama işlemleri yönünden kendisini yok kabul edemez. Anayasanın uygulanmasını önleyen geçici maddenin, ancak, geçici bir süre için askeri yönetimden özgürlükçü demokrasiye ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzenine geçişte uyum sağlama amacıyla getirilmiş bir kural olarak kabulü, nitelikleri Anayasanın 2. maddesinde belirlenen Türkiye Cumhuriyetinin, hukuk devleti olması koşulunun gereğidir. Kaldı ki, Anayasa Başlangıç sekizinci fıkrada, "Her Türk vatandaşının, bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eğitimlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;" belirtilmiş iken, haklarında bu dönemde çıkan yasa ve KHK'lerin uygulanması söz konusu olan vatandaşlar, Anayasal güvenceden ve doğuştan sahip oldukları maddi ve manevi varlıklarını Anayasal düzen içinde geliştirmekten, sırf geçici madde nedeniyle, yoksul kılınmış olurlar. Geçici maddenin getirdiği yasağın, 12 Eylül 1980'den TBMM Başkanlık Divanının oluşturulduğu 6.12.1983 tarihine kadarki süre için geçerli olduğu kabul edilirse, madde geçiciliğine uygun anayasal bir anlam kazanır. Geçici maddenin ve getirdiği yasağın, sürekli bir kural niteliğinde anlaşılması, geçici hükmün, Anayasanın kimi temel kurallarının önüne geçmesi sonucunu doğurur.

Bu durum, Anayasaya dayalı demokratik hukuk devleti niteliğiyle bağdaşmadığı gibi, Anayasanın sözüne ve özüne de uygun düşmez.

Öteyandan, sadece söze bakıp, Anayasanın geçici 15. maddesine süreklilik kazandıracak biçimde yapılacak yorum, Anayasanın yürürlüğe girişiyle ilgili 177.maddesiyle de bağdaşmaz. Çünkü, böyle bir yorum, Anayasanın, sözü geçen dönemde çıkan yasa ve KHK'ler yönünden hiç bir zaman yürürlüğe girmemesine neden olacaktır. Halbuki Geçici 15. madde, Anayasanın 177. maddesinde sayılan istisnalar arasında yer almamıştır. Ayrıca, bu maddenin (e) fıkrasında, "... mevcut kanunların Anayasaya aykırı olmayan hükümleri veya doğrudan Anayasa hükümleri, Anayasanın 11 inci maddeleri gereğince uygulanır." denilmekle, Anayasa,yasaların, Anayasanın yayımlandığı tarihteki durumlarına göre değerlendirilmesini, Anayasaya aykırı görülen hükümler yerine, Anayasa kurallarının doğrudan uygulanmasını Anayasanın üstünlüğü ilkesinin gereği saymıştır. Böylece, Anayasanın yürürlüğe girmesiyle ilgili 177. maddesi de, geçici 15. maddenin getirdiği Anayasal denetim yasasının TBMM Başkanlık Divanı'nın oluşturduğu 6.12.1983 donemiyle sınırlı olması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Her ne kadar, Geçici 3. maddede "2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun'un TBMM toplanıp Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar yürürlükte kalacağına belirtilmesine karşın, Geçici 15. maddenin, bu tür bir açıklık içermemesi karşısında uygulanmasının geçici bir süreyle bağlı tutulamayacağı ileri sürülebilirse de, bu görüş öncelikle maddenin geçiciliğiyle bağdaşmaz. Kaldı ki, yürürlüğe girişiyle ilgili 177. maddede bu yönde ayırık kural bulunmamaktadır.Bu durum Anayasada kurallar arasındaki çelişkiyi gösterir. Çelişkili kuralları esas alıp,temel kuralları bir yana iten görüş, kanımca, Anayasanın temel esprisiyle bağdaşmaz. İyi bir sistematığa dayanmayan 1982 Anayasasında, sistematik (bütün içinde aldığı yere göre) ve gramatik (yazılışa göre) yoruma gidilerek, amaçsal (teleolojik) yorumun bir yana bırakılması hatalı sonuçlar doğurabilir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, geçici 15. maddedeki "Anayasaya aykırılığın iddia edilemeyeceğine" ilişkin kuralın 6.12.1983 tarihine kadar geçerli olduğunu düşünmekteyim.

Anayasa Mahkemesi, bu konuda değişik kararlar vermiş olmakla beraber, kimi kararlarında , 1961 Anayasasının geçici 4. maddesine karşın, işin esasına girerek, Anayasaya aykırı kuralın ihmal edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Özellikle, ispat haklarıyla ilgili 6.5.1982 günlü, E.1981/8, K.1982/3 sayılı kararında "Yasakoyucunun, geçici 7.maddesindeki buyruğu yerine getirmemesi ve Türk Ceza Kanunu'nun 481.maddesindeki anayasaya aykırılığı giderecek yasayı çıkarmaması ve iptal ile itiraz yollarının da geçici 4. maddenin üçüncü fıkrasına göre tıkanmış olması karşısında, kısıtlı kalan anayasal ispat hakkının bu içeriği ile uygulanmasının sürüp gitmesi artık düşünülemediğinden, mahkemelerce, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcı niteliğini açıklayan 8.maddenin ikinci fıkrasına dayanarak, 481. maddenin birinci fıkrasındaki ispat hakkını sınırlayıcı hükümlerin bir yana bırakılması ve kurallar kademesinde en üst düzeyde bulunan Anayasanın 34.maddesindeki hükmün doğrudan uygulanması gerekmektedir."denilerek bu görüş çok açık biçimde ifade edilmiştir.

Anayasaya uygunluğu sağlamakla görevli Anayasa Mahkemesi'nin işlevi, anayasal yargıdaki tıkanıklığı aşmayı, Anayasanın temel hak ve özgürlükleri koruyan bir çok maddesinin uygulanamaz hale gelmesine neden olan Geçici 15.maddenin yarattığı sorunu çağdaş yorumla

çözümlemeyi gerektirir. Anayasa Mahkemesi Anyasaya açıkça aykırı olan kuralları, Anayasanın geçici bir maddesi nedeniyle de olsa, korur duruma girmemelidir.

Açıklanan nedenlerle bu dönemde yayımlanan 24.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerine karşı yöneltilen Anayasaya aykırılık savının incelenmesi, bu maddelerin Anayasaya aykırı bulunması durumunda iptal ya da en azından ihmal edilmesi gerekir.

B. İşin Esası Yönünden :

Siyasi parti kapatma davalarında, işin hukuksal görünümü yanında; ülkenin ve karar verme durumunda bulunan mahkemenin saygınlığını etkileyen siyasal yön. partiye gönül verenlerin temsil ettiği sosyal konum, ülkenin içinde bulunduğu ulusal ve uluslararası etkenler önem kazanır. Bu çok yönlü boyut, bu davaların, genelde, siyasal ve demokratik yaşama Anayasanın temel ilkeleri doğrultusunda yön verici, temel hak ve özgürlükleri koruyucu işlevi ağır basan Anayasa Mahkemelerince görülmesinin en önemli nedenidir.

Nitekim 1961 ve 1982 Anayasaları siyasi partilerin kapatılması, Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine, Anayasa Mahkemesince karara bağlanır kuralını getirmiştir. Anayasa Mahkemesi bu işlevini yerine getirirken, ilk derece mahkemesinden farklı olarak, Anayasanın ya da Siyasi Partiler Yasası'nın belirli bir kuralının belirli bir eyleme uygulanmasından çok Anayasanın temel ilkelerini,uluslararası sözleşmeleri ve bu davaların yukarıda açıklanan özelliklerini gözönünde tutularak karar vermesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi kimi kararlarında hukukun genel kurallarının Anayasa kurallarından da önde geldiğini belirlemiştir. Bunun yanında uluslararası sözleşmelere dayalı uluslararası bir hukukun varlığı ve bu hukukun ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Mahkemesi gibi kimi uluslararası (supra national) organların verdiği kararların bağlayıcılığı ve insan haklarının ortak değer olarak korunması anlayışı, Anayasa Mahkemesinin getireceği yorumlardaki çağdaş niteliği belirleyen ölçütler haline dönüşmüştür. Türkiye yönünden 10.3.1954 günlü ve 6366 sayılı yasayla onaylanarak yürürlüğe giren ve yasa hükmünde bulunan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Sözleşmenin kişi özgürlüğü ve güvenliğine, düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne ilişkin kuralları yanında; Türkiye tarafından da imzalanarak kabul edilen güvenlik, ekonomik ve insan haklarına ilişkin konularda ilkeler belirliyen, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) süreci kapsamındaki 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedi (Helsinki final Act) ve bunu izleyen toplantılarda alınan kararlar ve 1990 tarihli "yeni bir Avrupa için Paris Yasası (şartı) iç hukuku, uluslararası hukukla bütünleşmeye zorlayan belgeler konumuna girmiştir. Bu durumda, Türkiye açısından, dünya uluslar ailesinin onurlu bir üyesi sıfatının devamlılığının sağlanması için iç hukukun sözleşmelerle yükümlendiğimiz dış hukuk kurallarına uydurulması gerekmektedir. Mahkemelerin, özellikle Anayasa Mahkemesinin, getireceği çağdaş (amaçsal) Yorumla bu akımın öncülüğü yapması işlevine uygun bir davranıştır. Helsinki Nihai Senedi'nin VII. ilkesi düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüklerini de kapsamak üzere, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı esasını öngörmektedir. VIII. ilke "Hakların Haklarının Eşitliği ve Kaderlerini Kendilerinin Saptamaları Hakkı" ile ilgilidir.

Paris Yasası'na (Şartına) göre ise, "insan hakları ve temel özgürlükler, tüm insanların doğumlarıyla birlikte iktisap ettikleri vazgeçilmez haklardır ve yasalarla garanti altına alınmıştır.

Bunların korunması ve geliştirilmesi devletin başta gelen görevidir... Demokratik yönetim, düzenli olarak yapılan hür ve adil seçimlerle ifadesini bulan halk iradesine dayanır. Demokrasinin temelinde insana saygı ve hukukun üstünlüğü yatar. Demokrasi, anlatım özgürlüğünün, toplumun her kesimine karşı hoşgörünün ve herkes için fırsat eşitliğinin en iyi güvencesidir."

Bu sözleşmeyi imzalayan devletler, "Ayrırım gözetmeksizin herkesin düşünce vicdan, din ya da inanç ve anlatım özgürlüğüne, örgütlenme ve toplantı düzenleme özgürlüğüne... sahip olduğunu"; ulusal azınlıkların etnik, kültürel dil ve dini kimliklerinin korunacağını, ulusal azınlıklara mensup kişilerin bu kimliklerini ayırma tabi tutmaksızın ve yasa önünde tam bir eşitlikle hür olarak beyan etmeye, korumaya ve geliştirmeye hakları olduğunu"; doğrulamaktadırlar.

Paris Yasası ile, Helsinki Nihai Senedi'nin on ilkesine tam bir sadakatle uyulacağı ayrıca taahhüt edilmiştir.

Anayasa , Başlangıç'ta ve 174. maddesinde Türk toplumunun çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırılması ya da bu seviyenin üstüne çıkarılması azmini belirlerken; 2. maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında "demokratik" olmayı hukuk devletin temel özellikleri arasında saymıştır.

Çoğulculuk, katılımcılık ve düşünce özgürlüğü demokrasinin vazgeçilemeyen öğeleridir.

Çoğulculuk (plüralizm) başka bir deyişle "çok seslilik", çeşitli görüş ve eğilimde olan parti veya kuruluşlara söz hakkı tanınmasıdır. Siyasal partiler, örgütsel yapılarıyla çoğulculuk ilkesini yaşama geçirmenin aracıdırlar. Anayasanın 68. maddesindeki "Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır." denilmekle bu husus vurgulanmıştır.

Katılımcılık, kişilerin, karar alma sürecinin her aşamasına oylarıyla ve düşünceleriyle katılmaları; demokratik yapıdaki örgütlerde yer alarak kamuoyunu etkilemeleri yoluyla gerçekleşir. Siyasal partiler, bu konuda da en önemli görevi yüklenirler.

Düşünce özgürlüğü, duymak istemediğimizi de dinlemeyi ve karşı düşünceye hoşgörüyü gerektirir. Görüşlerini paylaşmadığımız, söylediklerini beğenmediğimiz ve onaylamadığımız kişilerin bu görüşlerini açıkça bildirebilme özlüklerine saygı duyulması ve olanak sağlanması çoğulcu demokrasinin vazgeçilemeyen öğesidir. Demokrasi demek düşünceye saygı, karşı görüşe hoşgörü demektir. Düşünce özgürlüğüyle güdülen amaç, toplum huzurunu sağlamanın yanında siyasi partiler tarafından temsil edilen çeşitli görüşlerin toplumdaki yansımaları görmek ve en iyi çözüme ulaşmaktır. Demokratik siyasi yaşamın vazgeçilmez unsurunu oluşturan siyasi partiler, sorunlar karşısında çözüm üreterek bu işlevi yerine getirirler. Siyasal partilerin beğensek de, beğenmesek de, buldukları çözümleri ya da savundukları görüşleri, topluma açıkça ve çekinmeden sunarak çoğunluğa mal etmeye çalışmaları, çoğunluğu elde ettiklerinde de iktidar olmaları demokrasinin gereğidir.

Siyasi partiler bu işlevlerini baskı ve teröre dönüştürmedikçe, ülkenin bölünmez bütünlüğünü bozmadan yana tavır almadıkça, belirli gruplara dayanarak ihtilalle iktidara gelmeyi amaçlamadıkça Anayasal ve hukuksal korumadan yararlanmalıdırlar.

Siyasi partilerin görüşleri aynı zamanda düşünsel ürünleridir. Kaynağını akıldan alan düşünce, yeni görüşlerle beslenerek ya da karşıt görüşlerle çatışarak gelişebilir ya da değişebilir. Bu oluşum ve akış tam bir anlatım özgürlüğü içinde gerçekleşmelidir. Yasaklanan düşünce çekici gelebilir. Yeterince

tartışılmacan büyüyüp gelişebilir. Terörist uygulamada bulunmayan, ulkeyi bölmeyi ya da ihtilal yoluyla iktidar olmayı amaçlamayan bir partinin kapatılması, o partinin görüşlerinin yaygınlaşmasına neden olabileceği gibi, ayrıca, ülke içi ve dışı pek çok soruna yol açabilir.

Anayasanın 69.maddesinde "Siyasi partilerin kuruluş ve faaliyetleri, denetleme ve kapatılmaları yukarıdaki esaslar dairesinde kanunla düzenlenir." denilmektedir. O halde siyasi partiler, anayasadaki esaslar dairesinde ve ancak, Anayasada sayılan nedenlerle kapatılabilir. Siyasi Partiler Yasası, siyasi partilerin kapatılmalarına ilişkin yeni nedenler getirmemelidir.

Olayda kapatma, Halkın Emek Partisi (HEP)'nin genel başkanları, genel başkan vekili ve genel sekreterinin çeşitli yerlerde ve değişik tarihlerde yaptıkları konuşmalarda "Devletin ülkesiyle ve milletiyle bolunmez bütünlüğünü bozdukları savına dayandırılmıştır.

Anayasa'nın 69. maddesinde, siyasi partiler,... Anayasanın 14 uncu maddesindeki sınırlamalar dışına çıkamazlar; çıkanlar temelli kapatılır." denilmektedir. Anayasanın 14.maddesinde de, Anayasada yer alan hak ve özgürlüklerden hiçbirinin,devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak,amacıyla kullanılamayacağı açıkça belirtilmiştir.Maddede, ayrıca, ırk ayırımı yaratılması ve bu esasa dayanılması yasaklanmıştır.

Bu durumda, kapatma davasının muhatabı olan partiyi yargılarken, parti başkanları ve genel sekreterinin konuşmalarında, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak" amacını güdüp, gutmediklerinin ve "ırk ayırımı esasına dayanıp dayanmadıklarının" araştırılması gerekmektedir.

Mahkememizin kapatma kararı, eski ve yeni genel başkanların, eski ve yeni genel sekreterlerin değişik tarihlerde ve çeşitli yerlerde yaptıkları konuşmaları içeren bant çözüm tutanaklarına ve genel başkanın bir gazeteye verdiği yazılı beyanata dayanmaktadır.

Eski genel başkan Fehmi Işıklar'ın iddianamede yer alan ve altı çizilerek belirlenen konuşmalarından yapılan kimi alıntılar aşağıdaki gibidir:

26.1.1991 tarihli konuşmadan :

"... bu parti en çok sömürülen, baskı altında tutulanların partisi..."

"... bugün demokrasinin yanında en büyük sorun Kürt sorunudur...", "... Kürt sorununu Kürtler Türkler çözecektir. Kurtlerle eşit ve kardeşçe omuz omuza çözeceklerdir...", "...Kürt'le Turk'ü omuz omuza birleştirip, demokrasi mücadelesi verme görevimiz vardır..."

23.2.1992 tarihli konuşmadan :

"... bugün demokrasimizin yanında en büyük sorun Kürt sorunudur, özgür bir ortamda barışçı yollarla demokratik bir ortamda tartışılmalı...", "... Kürt sorununu Türkler çözecektir. Kurtlerle eşit ve kardeşçe omuz omuza çözeceklerdir."

"Kürt halkının direnme onuru ve mücadele geleneği Nevroz'un kelime anlamı"... "...Kürt halkı için elbette kutsal bir bayramdır..."

"... demokrasinin önünde en büyük engel Kürt sorunudur..."

"... Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını kullanırken, altını çiziyorum, harcında benim de gözyaşım, kanım var dediği bu

devlet için bana çok zulüm yaptı, çok işkence yaptı, beni kan ağlattı diyeceği düşünülüyor ve ona göre bir karar verileceği hesaplanıyorsa, Birleşmiş Milletler'in bir temel ilkesi olan uluslararası sözleşmelerin özünü oluşturan halkların kendi haklarını tayin hakkına Kürt halkı açısından karşı çıkacaklarına, bugüne kadar Kürt halkına baskı yapan, işkence yapan, zulüm yapan politikacılarla ve devlet resmi ideolojisine karşı çıksınlar. Çok iyi bilinmelidir ki, Kürt sorunu demokratik ortamda özgürce tartışılmadan, çağa aklı ve bilime uygun çözümlenmeden, Türkiye'de gerçek demokrasiden söz edilemeyecek ve Kürt-Türk halkı da özgür olamayacaktır..."

8.5.1991 tarihli konuşmadan :

"... Her halkın kendi kaderini tayin hakkı vardır...", "halkların gönüllü birliğine dayalı, tam eşitliği ve kardeşliğe dayalı bir demokratik düzenin kararlı savunucusu olacağız."

Genel Başkan Vekili Ahmet Karakaş'ın, 15.12.1991 günlü konuşmasından :

"Kürt, Türk, Laz, Çerkez sıcak Türkiye halkı..."

"...biz dış politikada ulusların eşit, özgür iradeye dayalı, kısacası ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin edici bir politikadan yanayız. Ulusların kendi kaderlerini tayin etmeleri mutlak ayrılma hakkı olarak algılanmamalıdır. Bu hak özgürlük ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşamak hakkı..."

"... Bu dönemde Kürt halkının dinamizminin yükseldiği, kendisini her alanda ifade edebilecek bir döneme girmiştir."

"Biz Türk halkı ile Kürt halkının ortak değerlere sahip olduğunu, çıkarlarının da ortak olduğunu söylüyoruz."

Genel Sekreter İbrahim Aksoy'un konuşmasından" (21.3.1991 günlü)

"...Ne yazık ki, Kürt halkının yaşama hakkı bile yok."

"...Kürt halkı vardır. Kürt Halkının sorunları vardır..."

Genel Başkan Feridun Yazar'ın 5 Şubat 1992 tarihli Sabah Gazetesi'nde Yayımlanan Beyanı:

"...Bugün kendisini ister sağda ister solda tanımlasın, Türkiye'deki bütün siyasal partiler ve siyasal kadrolar, ittifak ve terakki geleneğini ve anlayışını sürdürmektedirler. Şöven milliyetçiliği anlayışından kurtulamadıkları için çağdaş gelişmeleri derinliğine kavrayamadılar..."

"Biz Kürt partisi değiliz ama Kürtlerin ezici bir çoğunluğu ya partimizin üyesi veya destekçisidir."

"Devletin kuruluşundan sonra Kürt halkı tamamen dışlandı. Oysa Kürt halkı Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğü içinde kendi ulusal, kültürel kimliğini koruma ve geliştirmek istiyordu..."

"PKK, 12 Eylül sonrası Türkiye'de demokratik yöntemlerin tıkanıdığı ve tek yönetimin silahlı mücadele olarak kaldığı gerekçesiyle ortaya çıkmıştır."

"... Üniter devlet, şayet Türkiye'nin sınırlarının değişmemesi anlamında kullanılıyorsa kuşkusuz biz de bu görüşü paylaşıyoruz...Devlet, ... bütün Türkiye'de insanların, halkların eşit, barış içersinde ve gönüllü birliğine dayalı politikalar üretip halka sunmalıdır."

"... Yerel yönetimler merkezi devletin yönetiminden kurtarılacak mali ve idari özerkliğe kavuşturulmalı..."

"Türklerin ve Kürtlerin eşit haklı birliğine dayalı Kürt gerçeğinin benimsenmesine, Kürtçe programlar yapılmasına olanak sağlayacak yeni düzenlemeler yapılmalıdır."

"...bütün halkların kardeşliğini, eşitliğini ve özgürlüğünü savunan, bunun Türkiye'de tek kurtuluş yolu olduğunu ve tek çare olduğunu düşünen ve bunun siyasetini ve politikasını üreten partiyiz."

Yukarıdaki alıntılarda, kürt halkından, kürt sorunundan, kürt halkının kendi kaderini tayin hakkından söz edilirken ; kürt sorununun demokratik özgür bir ortamda Türk'lerle Kürt'ler arasında birlikte ve kardeşçe çözümlenmesi; ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının özgürlük ve eşit iradeye dayalı birlikte yaşama hakkı şeklinde algılanması gerektiği biçimde belirtilmiştir.

Halk, ulus sözcüğünden daha geniş bir anlatımı ifade etmektedir. Halk aynı ülkede yaşayan, aynı uyrukta olan insan topluluğu kadar; aynı soydan gelen, aynı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan toplulukları anlamına da gelmektedir. Bir ülkede yaşayan değişik soylardan gelen insan topluluklarının her biri de kendi kültürel özellikleriyle halk diye adlandırılabilir. Bir ülkede ayrı halkların olması mutlaka ülkenin bütünlüğünün bu halklar tarafından bozulmasını ve bir paylaşımı gerektirmez. Ortak çıkar, çok halde, bütünleşmede ve bütünlük içinde dayanışmadır. Öteyandan, her devletin ülke bütünlüğünün bozulmasına ve paylaşım döngü eylem ve davranışlar karşısında, hukuk devleti anlayışı içinde kendi varlığını koruma ve kollama hakkının bulunması doğaldır.

Konuyla bu yönden bakıldığında, yukarıda sözü edilen konuşmaların, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak; dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet-düzeni kurmak amacını güttükleri sonucuna varılamamıştır.

C. Anayasa'nın 84. maddesi açısından:

Anayasanın 84. maddesinin son fıkrasında "Anayasa Mahkemesinin kararında partinin kapatılmasına eylem ve sözleri ile sebebiyet verdiği belirtilen milletvekilinin üyeliği ile, temelli olarak kapatılan siyasi partinin, kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı tarihte, parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliği, kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tebliğ edildiği tarihte sona erer." denilmektedir.

Anayasanın, bu konuda, Anayasa Mahkemesine verdiği yetki, koşullar oluşmuşsa partinin kapatılmasına karar vermek ve varsa, eylem ve sözleriyle partinin kapatılmasına neden olan milletvekillerini belirlemektir. Bunların ve partinin kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı tarihte parti üyesi olan milletvekillerinin üyeliklerinin sona ermesi, ikincil ve uygulamayla ilgili ayrı bir işlemi gerektirir.

Gerekli saptamayı yaparak işlem tesis etmek, kanımca, TBMM Başkanlığına ilişkin bir yetkidir. Bu işleme karşı yönetsel yargı yolu açık olacaktır.

Kaldı ki Anayasanın 84.maddesinin bu fıkrası bütünüyle, ceza hukukunun genel ilkesi durumunda olan "ceza sorumluluğu şahsıdır." kuralı ile çatışmaktadır. Çünkü, parti tüzel kişiliği ile parti üyesi olan ve partinin kapatılmasına eylem ve sözleriyle neden olan veya olmıyan milletvekillerinin kişilikleri ayrıdır ve ayrı sorumluluk alanına girer. Partinin kapatılması nedeniyle onların cezalandırılmamaları gerekir. Eylem ve davranışlarıyla partinin kapatılmasına neden olan milletvekillerinin konuşmaları ya da beyanları suç oluşturuyor ise normal olarak, Anayasanın 83. maddesine göre yasama dokunulmazlıkları kaldırılarak kişisel sorumlulukları nedeniyle ceza kovuşturması yapılmalıdır. Özellikle parti üyesi olan ve partinin kapatılmasına eylem ve sözleriyle neden

olmayan milletvekilleri yönünden "ceza sorumluluğunun kişiselliği" ilkesine aykırılık çok açıktır.

Ayrıca seçimle gelen bir milletvekilinin, milletvekilliğinin, Anayasa Mahkemesi Kararıyla ya da TBMM Başkanlığınca tesis edilecek yönetsel bir işlemle (Tespitle) sona ermesinin "kuvvetler ayrımı" ve "ulusal iradenin üstünlüğü" ilkeleriyle ne denli bağdaştığı düşünülecek bir başka konudur. Bu arada, kapatılan partinin eski başkanının, daha sonra başka bir partiye geçerek yeni partide milletvekili seçilmesi, böylece başka bir parti programının içerdiği statü içindeyken, eski partisinin kapatılması nedeniyle milletvekilliğinin son bulması, konuyu daha ilginç kılmaktadır.

III. SONUÇ

Anayasa Mahkemesi Kararının:

1. Anayasanın Geçici 15. maddesine;
2. Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına;
3. Eylemleri ve sözleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olanlardan halen milletvekili bulunanlarla, kapatma davasının açıldığı tarihte parti üyesi olan milletvekillerinin milletvekilliğinin sona ereceğine;

İlişkin bölümlerine yukarıda açıklanan nedenlerle karşıyım.

Yılmaz ALİFENDİOĞLU
Üye

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1993/1

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından davalı Halkın Emek Partisi'nin (HEP);

1) Genel Başkanları, Genel Başkanvekili ve Genel Sekreterlerinin çeşitli yerlerde ve tarihlerde yapmış oldukları konuşmalarla Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14. ve 68. maddelerine ve 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80. maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı açıklama ve eylemlerde bulundukları,

2) 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 103. maddesinde belirtilen siyasal eylemlerin mihrakı haline geldiği... ileri sürülerek, anılan partinin kapatılması istemiyle 3.7.1992 günlü ve SP.31.Hz.1992/59 sayılı İDDİANAME ile Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmıştır.

Davalı Halkın Emek Partisi, kapatma istemine dayanak olarak gösterilen 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın Anayasa'ya aykırı olduğunu, Anayasa'nın GEÇİCİ 15. maddesindeki korumadan yararlanamayacağını iptal edilmesi gerektiğini 3.9.1992 günlü ön savunmasında ve 22.1.1993 günlü Esas Hakkında Savunmasında ileri sürmüştür.

Anayasa'nın GEÇİCİ 15. maddesine ve 84. maddesinin son fıkrasındaki "... temelli olarak kapatılan siyasal partinin, kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı tarihte, parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliği kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tebliğ edildiği tarihte sona erer." kuralına ilişkin karşıoy gerekçelerimizi aşağıda açıklamaya çalışacağız.

A. GEÇİCİ 15. MADDESİNE YÖNELİK KARSIOY GEREKÇEMİZ:

Sağlıklı bir irdeleme için, maddenin tam metnini aşağıya alıyoruz.

"GEÇİCİ MADDE 15.- 12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde, yasama ve yürütme yetkilerini Türk milleti adına kullanan, 2356 sayılı Kanunla kurulu Millî Güvenlik Konseyi'nin, bu Konseyin yönetimi döneminde kurulmuş hükümetlerin, 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunla görev ifa eden Danışma Meclisinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezaî, malî veya hukukî sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz.

Bu karar ve tasarrufların idarece veya yetkili kılınmış organ, merci ve görevlilerce uygulanmasından dolayı, karar alanlar tasarrufta bulunanlar ve uygulayanlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Bu dönem içinde çıkarılan kanunlar, kanun hükmünde kararnameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez."

Anayasa Mahkemesi'ne soyut ya da somut norm denetimi yoluyla gelen iptal istemlerinde olduğu kadar siyasi parti kapatma davalarında da, sözü edilen GEÇİCİ MADDE 15'in amaçladığı yasak kurallarında, "12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek" süreyi kapsadığını, bu dönemden sonra, aynı maddenin üçüncü fıkrasının uygulama olanağının kalmadığı sık sık ileri sürülmüştür. Bu tür savlar karşısında Anayasa Mahkemesi her defasında, maddenin birinci fıkrasında belirlenmiş "bu dönem" içinde çıkarılmış bulunan yasa ya da yasa gücünde kararnamelerin Anayasa'ya aykırılıklarının ileri sürülemeyeceğini, oyçokluğuyla da olsa, karara bağlamıştır (Esas: 1990/1-SP.Kapatma, Karar: 1991/1, Resmî Gazete, 28.1.1992, Sayı: 21125, S. 57). Yine Anayasa Mahkemesi'ne göre "geçici maddelerin geçerliği uygulama süreleriyle değil, geçici olarak düzenledikleri hukuksal ilişki ve kurumlarla kendisi ve bağlı olduğu temel metinlerin içerikleri ve verdikleri anlam ile değerlendirilmelidir. Geçici maddeler değişik hukuksal düzenlemeler arasında bağlantı kurar, kazanılmış hakların saklı tutulmasını sağlar ve uygulamanın geniş bir zaman dilimine yayılmasını gerçekleştirir. Geçici maddelerle temel hükümler arasındaki farklılık da burada yatmaktadır. Hukuksal değer bakımından ise geçici maddelerle temel hükümler arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Anayasa'nın açık olarak düzenlediği bir kanunun haklı nedenler olsa dahi Anayasa Mahkemesi tarafından uygulanmaması düşünülemez" (Aynı karar, S. 57; ayrıca bkz. E: 1990/2-SP.Kapatma, K: 1991/2, Resmî Gazete 24.4.1992, Sayı. 21208, S. 23-24).

Oysa, Anayasa Mahkemesi, yine bir siyasal parti (Doğru Yol Partisi) kapatma davasında, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın Anayasa'ya aykırılık savı dolayısıyla Geçici 15. madde metnindeki ".... Anayasaya aykırılığı iddia edilemez."liği, Anayasa'nın bağlayıcılığını ve üstünlüğünü vurgulayan 11. maddedeki "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz." kuralıyla birlikte irdelemiş ve çözümsüzlükleri dışlayan hukuksal esneklikle çağdaş bir yorumun yolunu açık tutmuştur:

"Anayasanın bütününe egemen olan bu temel ilke ve buyruğa rağmen Geçici 15. madde ile Anayasaya giren bu yasakla güdülen amacın, Millî Güvenlik Konseyi'nin yasama yetkisini elinde tuttuğu dönemlerde kabul edilerek yürürlüğe konulan kanunların

değiştirilmelerinin mümkün olmadığı ve bunların temelli olarak Anayasa Mahkemesi'nin denetimi dışında tutulmasının istendiği biçimde anlaşılmamasına olanak yoktur. Tam tersine, Geçici 15. maddenin bütündü dikkatli olarak incelendiği takdirde yapılan düzenleme ile bu dönemde çıkarılan yasalar için mutlak bir dokunulmazlığın tesisi ve böylece Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesinin ihlalinin değil, bu madde kapsamındaki kanunların değiştirilmelerine veya yürürlükten kaldırılmalarına değin, Anayasaya uygunluk denetimi yoluyla bu hükümlerin tartışma konusu yapılmalarını ve bu yoldan yararlanılarak 12 Eylül hareketini zedelemeye yönelecek girişimlere fırsat verilmeyip, onları önleme ereğinin güdüldüğünde kuşku duyulmamalıdır.

Bu açıklamaların ışığı altında, sözü edilen Geçici 15. maddenin, Anayasa'ya aykırı hükümlerin sığınabileceği bir yer olarak değil, 12 Eylül hareketinin zedelenmesine imkân verilmemesi için ve tıpkı 1961 Anayasası'nın Geçici 4. maddesindeki gibi bir düzenlemeden ibaret olduğu kabul edilmelidir..." (Esas: 1984/1-Siyasi Parti Kapatma, Karar: 1984/1, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi C. 20, s. 503-504).

Kanımızca pek çok devletin anayasasında ortaya konuş nedenleriyle uyumlu, geçiş dönemlerinin zorunluluklarıyla sınırlı "geçici" maddelerin bulunması doğaldır. Bunlar, kendilerini doğuran neden ve koşulların ortadan kalkmasıyla yürürlük güçlerini yitirirler. Oysa, türk Anayasa Mahkemesi, Geçici 15. maddenin süre ve konu öğelerini "GEÇİCİ"likten "KALICI"lığa dönüştürmüş, etki alanını genişleterek kurumsallaştırmıştır. Anayasa koyucunun öngördüğü çerçeveyi de aşmıştır. Çünkü:

1. Anayasa koyucu, 12 Eylül 1980 tarihinde yeni kurucu bir iktidarın yolunu açarken, bu uğurda yaşamlarını ortaya koyan lider kadrosunu, aynı dönemdeki hükümetlere ve başlıca görevi bugünkü Anayasa'yı hazırlamak olan Danışma Meclisini her türlü karar ve tasarruflarından dolayı cezai, mali, veya hukuki sorumluluk dışına çıkarmış, bu amaçla herhangi bir yargı merciine başvurulmasını önlemiştir. Geçici 15. maddenin zaman ögesi, başlangıç ve bitiş tarihleriyle "dönem" olarak belirlenmiştir. "Muhatap" ögesini, Milli Güvenlik Konseyinin başkan ve üyeleri, bu dönemde kurulan hükümetler ile Danışma Meclisinin üyeleri, bunların karar ve tasarruflarına dayalı olarak o dönemlerdeki yönetimce ya da yetkili kılınmış organ, merci ve görevlilerce karar alanlar, tasarrufta bulunanlar ve uygulayanlar oluşturmaktadır. Konu ögesi de, muhatap ögesinin kararları, işlemleri ve uygulamalarıdır.

2. Anayasal korumanın muhataplarının, belirlenen dönemdeki karar, işlem ve uygulamalarının dayanağı olan yasa ya da yasa gücündeki kararnamelerin Anayasa'ya aykırılığı iddia edilmeyecektir.

3. Bu anayasal koruma, muhatap ögesinin kapsamındaki kamu görevlileri için yaşamları boyunca ya da bu maddenin bir Anayasa değişikliğiyle yürürlükten kaldırılmasına kadar geçerlidir. Ölüm hali, doğaldır ki, bu koruma mekanizmasının işlevini de ilgilisi için sona erdirecektir.

4. Geçici 15. maddenin belirlediği dönem sonrasındaki karar, eylem ve işlemlerin dayanağı olan yasa ya da yasa hükmünde kararnameler, anılan dönemde çıkarılmış olsalar da, Anayasa'ya uygunluk denetimine tabi olmaları gerekir. Bir başka anlatımla bu koruyucu kural, her zaman, her konuda ve herkes için uygulanamaz. Maddenin GEÇİCİ niteliği, ancak bu yolla kendi mantığı içinde tutarlılık ve uyum kazanabilir.

5. Anayasa koyucu, Geçici 15. maddeyi, Anayasa Mahkemesi kararında nitelenen çerçevede kalıcı, sürekli ve temel bir ilke

olarak kabul etseydi, geçici maddeler arasında değil, asıl metni oluşturan kuralları içine alırdı. Örneğin; usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmelerin (madde 90/5), olağanüstü hallerde sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan yasa gücündeki kararname-lerin (madde 148/1) Anayasa'ya aykırılık savıyla Anayasa Mahkemesi'nde dava konusu yapılamayacakları, kalıcı ve sürekli birer kural olarak düzenlenmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi'nin artık yerleşik hale gelmeye başlayan yorumları karşısında Geçici 15. maddeyle koruma altına alınan yasa kuralları, Anayasa'nın temel ilkeleriyle geliştiği izlenimini vermektedir. Bu durumda başvurulabilecek iki yol vardır: Birinci ve öncelikli yol, Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında da belirttiği gibi; "...Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu ilkelere egemen olan hukukun ana kurallarına olabildiğince uygun düşecek biçimde yorum..." tekniğini kullanmaktır (Esas: 1984/1-SP.Kapatma, Karar: 1984/1, AMKD. Sayı: 20, S. 504). İkinci yol ise "ihmal" tekniğidir. Örneğin; 1961 Anayasası döneminde Anayasa Mahkemesi, Türk Ceza Kanunu'nun 481. maddesinin birinci fıkrasına ilişkin olarak "ihmal" tekniğini uygulamış ve kararını şu gerekçeye dayandırmıştır: "481. maddenin birinci fıkrasındaki ispat hakkını sınırlayıcı hükümlerinin bir yana bırakılması ve kurallar kademeleşmesinde en üst düzeyde bulunan Anayasa'nın 34. maddesindeki hükmün doğrudan doğruya uygulanması gerekir." (Esas: 1981/8, Karar: 1982/3, AMKD., Sayı: 20, S.8).

Bu durumda davalı Halkın Emek Partisi'nin kapatılması istemine dayanak gösterilen ve Geçici 15. maddenin koruması altındaki konu ve kişiler dışında kalan, ancak aynı maddenin üçüncü fıkrasının belirlediği dönemde çıkarılmış 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın ilgili kuralları, ya doğrudan Anayasa'ya uygunluk denetimine tabi tutulmalı ya da ihmal tekniğiyle uygulama dışı bırakılmalıdır.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin öngördüğü sürede çıkarılmış olması nedeniyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca Anayasa'ya uygunluk denetimi dışında bırakan çoğunluk kararının bu bölümüne karşıyım.

B- ANAYASA'NIN 84. MADDESİNE YÖNELİK KARSIOY GEREKCEMİZ:

Halkın Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 14.7.1993 günlü ve Esas: 1992/1 (SP-Kapatma), Karar: 1993/1 sayılı kararının SONUÇ bölümünün 3. fıkrasında "... kapatma davasının açıldığı 3.7.1992 gününde Parti üyesi diğer milletvekillerinin milletvekilliklerinin de, kapatma kararının TBMM Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona ereceğine,..." hükmedilmiştir. Bu hüküm, Anayasa Mahkemesi iktihadından kaynaklanan yeni ve "kurucu" nitelikte bir karar değil bir "durum saptaması"dır. Bu da, Anayasa'nın 84. maddesinin son fıkrasındaki "...temelli olarak kapatılan siyasi partinin, kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı tarihte, parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliği, kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tebliğ edildiği tarihte sona erer." biçimindeki buyurucu kurala dayanmaktadır.

84. maddenin anılan fıkrasının tümce bağlacığında "Anayasa Mahkemesinin kararında partinin kapatılmasına eylem ve sözleriyle sebebiyet verdiği belirtilen milletvekilinin üyeliği ..."nin düşmesiyle yetinilmemiştir. Ayrıca, partinin kapatılmasına neden olabilecek "eylem ve sözler"in dışında kalmış, yani hiç bir biçimde suçlanmamış, ama sadece kapatılma davasının açıldığı tarihte parti üyesi bulunan milletvekillerinin TBMM üyeliğinin düşmesi de öngörül-

müştür. Bir bakıma başkasının suçuyla suçsuzlar da cezalandırılmaktadır. Bu bir Anayasa kuralıdır.

Öte yandan Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında "Ceza sorumluluğu şahsıdır." kuralı yer almıştır. Anayasa'nın İKİNCİ BÖLÜM'ünde, "Kişinin Hakları ve Ödevleri" kategorisindeki bu evrensel nitelikli temel hukuk ilkesi de bir Anayasa kuralıdır. Her iki kural da, Anayasa'nın 11. maddesine göre bağlayıcıdır. Ama aynı zamanda birbirlerine karşı çelişkili konumdadırlar.

Uygulama gereksinimi belirince hangisinin yeğleneceği ya da ihmal edileceği son derece önemli bir anayasa hukuku sorunudur. Tutarlı bir çözüm için "Ceza sorumluluğunun şahsılığı" ilkesini kısaca açıklamak gerekmektedir.

MEYDAN LAROUSSE şu açıklamayı yapmaktadır:

"Cezanın şahsılığı (veya ferdiliği), cezanın, diğer hukuk müeyyidelerinden farklı olarak sadece suçu işleyen kimseye uygulanması, cezanın etki ve sonuçlarının suçludan başkasına aksettirilmemesi, bir suçtan dolayı bağımsız olarak veya şerik sıfatıyla sorumlu bulunmayan kimsenin cezalandırılmaması yolundaki modern görüş." (MEYDAN LAROUSSE, cilt: 2, S. 879-880).

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un 33. maddesi uyarınca "... siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden ..." incelenip karara bağlandığına göre, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın "Ceza sorumluluğunun şahsılığı" ilkesiyle ilgili tanımını aktarmada yarar vardır:

"Madde 150.- Tahkikat ve hüküm, yalnız iddianamede beyan olunan suça ve zan altına alınan şahıslara hasredilir..."

Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasındaki "Ceza sorumluluğu şahsıdır." ilkesi, şu gerekçeye dayandırılmıştır.

"Beşinci fıkra, ceza sorumluluğunun "şahsi" olduğu; yani failden gayri kişilerin bir suç sesebiyle cezalandırılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu ilke dahi ceza hukukunun yerleşmiş ve "kusura dayanan ceza sorumluluğu" ilkesine dahil, terki mümkün olmayan bir kuraldır.

Konuyu bir de Anayasa Mahkemesi kararlarıyla saptayalım :

"... ceza sorumlunun şahsılığı prensibinin kavramı, kişinin ancak kendi fiil ve ihmaliinden sorumlu tutulabileceğidir. Bu da kişinin başkalarının fiilinden dolayı cezalandırılmasına kalkışılmasını önlemeyi sağlar." (Esas: 1963/298, Karar: 1963/283, AMKD C: 1, S. 528).

"Anayasa'nın suç ve ceza konularında, ... ceza sorumlunun şahsılığı (Madde 33) ... gibi başlıca bir kaç ceza ilkesini belirtmekle yetinerek, bunların dışında kalan konularının ... saptanmasını yasa koyucuya bırakmış bulunmaktadır ..." (Esas: 1971/2, Karar: 1971/36, AMKD C: 9, S. 407-408).

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan ve verdiğimiz karar örneklerinden anlaşılmaktadır ki, hem Anayasa'nın bir temel kuralı, hem de bir üstün ve evrensel hukuk ilkesi olan "Ceza sorumluluğunun şahsılığı", vazgeçilemez, savsaklanamaz, ertelenemez konumdur. Anayasa kuralları arasında çelişkinin olamayacağı yolunda öğretideki kimi görüşlere karşın, Anayasa'nın 84. maddesinin son fıkrasındaki "... partinin kapatılmasına eylem ve sözleri ile ..." neden olanlar dışında kalan ve herhangi bir yolla suçlanmamış partili milletvekillerinin milletvekilliklerinin düşürülmesini de öngören

kural, Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasındaki "Ceza sorumluluğu şahsıdır." ilkesiyle açık-seçik çelişmektedir.

Bir başka çelişki de, Anayasa'nın 84. maddesinin son fıkrasındaki sözü edilen suçsuzluğa rağmen milletvekilliğini düşüren kural ile "Yasama dokunulmazlığı"nı düzenleyen 83. madde arasında görülmektedir. Gerçekten 83. madde, seçimden önce ya da sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkındaki soruşturma yöntemini, hatta seçimden önce ya da sonra bir milletvekili hakkında verilmiş ceza hükmünün yerine getirilmesini, yasama dönemi sonuna erteleyen "özel koruma statüsü"nü benimserken, 84. maddenin son fıkrası, suçsuzluğa rağmen, dokunulmazlığı kaldırmanın ötesinde, çok daha ağır ve haksız sonuçlar doğuran milletvekilliğinin otomatik olarak düşmesini kabul etmiştir.

Anayasa'nın çelişen hükmünü (Madde 84/son) iptal olanağı bulunmadığına göre, yapılacak iş, "sisteme bağlı yorum" tekniğiyle, bir başka deyişle "uygun yorum" yöntemiyle sorunu çözmek olacaktır. Buna göre, 84. maddenin son fıkrasını, Anayasa'nın temel kurallarından biri olan, üstün ve evrensel hukuk buyruğu niteliğindeki 36. maddenin altıncı fıkrasındaki "Ceza sorumluluğu şahsıdır." ilkesine olabildiğince uygun yorum yapmaktır. Kısacası, 84. maddenin anılan fıkrasındaki ibareyi bu yorum içinde işlevsiz bırakmaktır. (Esas: 1984/1-SP.Kapatma, Karar: 1984/1, AMKD C: 20, S. 504).

Çelişkinin sürdürülmesi ısrarı, insan onurunu zedeleyici bir tutumdur. Demokratik, genel ve özgür seçim mekanizmalarıyla oluşan ulusal iradenin temsil işlevine haksızlıktır. İnsan hakları ve özgürlüklerine karşı beslenen saygı ölçüsünde yücelen, çok yönlü evrensel değerlerle güçlenerek yaygınlaşan "çoğulcu adalet" ülküsünün çağdaş boyutlarını, eşğinde bulduğumuz 21. Yüzyıla yabancı bir ilkelik konumundaki kısır ölçekli "tekil adalet" anlayışına tutsak etmemeliyiz. Alman hukukçu Prof.Dr. Bernd Rüthers'in "Adaletin Ne Olduğunu Neden Tam Olarak Bilmiyoruz?" adlı incelemesinde dediği gibi, "Adaletin çoğulculuğu özgürlüğü gerçekleştirir. Adaletin tekilliği dogmatizmin egemenliğine, dogmatizm de totaliterizme kadar gidebilir." (Warum wir nicht genau wissen, was "Gerechtigkeit" ist. in: Festschrift für Wolfgang Zeidler I. Walter de Gruyter-Berlin-New York 1987, S.26).

Anayasa'nın BAŞLANGIÇ kısmındaki "Dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli, bir üyesi olarak; Türkiye Cumhuriyetinin ... çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde; ..." temel beklentilerinden biri de, hiç kuşkusuz çelişkilerden arınmış, akılla vicdanın kesişme noktasındaki hem bireysel hem de toplumsal tatminlerle zenginleşen adalet anlayışıdır. Çoğulcu adalet, bu alanı gün ışığına çıkarmaktadır. Ona sahip çıkmak ve yaşatmak, içtikleri antla yükümlülük altına giren yasama ve yargı yetkililerinin görevidir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 84. maddesinin sonuncu fıkrasına ilişkin "... kapatma davasının açıldığı 3.7.1992 gününde parti üyesi diğer milletvekillerinin milletvekilliklerinin de, kapatma kararının TBMM Başkanlığına tebliğ edildiği tarihte sona ereceğine, ..." biçimindeki çoğunluk kararına da karşıyım.

Üye
Mustafa GÖNÜL

T.C.

Resmi Gazete

İlanlarla ilgili bütün müracaatlar Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne yapılır.

Kuruluşu: 7 Ekim 1920

18 Ağustos 1993
ÇARŞAMBA

Sayı : 21672

İLÂN BÖLÜMÜ

Artırma, Eksiltme ve İhale İlanları

MUHTELİF CİVATA SATINALINACAKTIR

Ankara P.T.T. İnatat Onarım ve Donatım Sanayli Müessesesinden :

1 — Müessesemiz ihtiyacına binaen; 5 kalem Köşebent, 1 kalem baklava sac, 2 kalem lama demiri ve 10 kalem muhtelif ölçülerde takım civata (Pulu ve somunlu) İdari ve teknik şartname esaslarına uygun olarak satın alınacaktır.

2 — İhale kapalı teklif almak suretiyle yapılacaktır.

3 — Bu işe ait şartname Ankara'da "Ziraat Mah. Sağ. Sokak No: 26 Dışkapı" adresinde bulunan Müessesemiz veznesinden, İstanbul'da ise Sirkeci'de bulunan P.T.T. Başmüdürlüğünden 250.000,— TL. karşılığı temin edilebilir.

4 — İhale 26/8/1993 Perşembe günü saat 15.00'de Müessesemizde yapılacaktır. İstekli firmaların tekliflerini en geç aynı gün saat 14.00'e kadar İdari ve Sosyal İşler Müdürlüğümüze vermeleri şarttır.

5 — Postadaki gecikme kabul edilmez.

6 — İdaremiz 2886 sayılı Kanuna tabi değildir.

18562/2-2

KIŞLIK ELBİSELİK KUMAŞ SATINALINACAKTIR

PTT Genel Müdürlüğünden :

1 — Teşekkülümüz ihtiyacı için 2 ayrı renkte toplam 53.000 mt. kışık elbiselik kumaş Depo teslim şartlı olarak Kapalı Yazılı Teklif almak suretiyle satın alınacaktır.

2 — Bu işe ait şartname Ankara'da Genel Müdürlüğümüz Malzeme Dairesi Başkanlığından, İstanbul Başmüdürlüğümüz Malzeme Servisinden KDV hariç 500.000,— TL. bedelle temin edilebilir.

3 — İhaleye iştirak edecek firmaların 23/8/1993 günü saat 17.30'akadar İdari Şartnamenin 4'ncü maddesinde kayıtlı belgelerle Genel Müdürlüğümüz Malzeme Dairesi Başkanlığına müracaatları ile uygun görüldüğü takdirde ihaleye iştirak edebilmeleri için verilecek yeterlik belgesini 1/9/1993 günü saat 17.30'a kadar Malzeme Dairesi Başkanlığından almaları gereklidir.

4 — Teklifler en geç 2/9/1993 günü saat 10.00'a kadar Genel Müdürlüğümüz Malzeme Dairesi Başkanlığına verilmiş olacaktır.

18108 / 2-2

SERVİS KIRALANACAKTIR**Petrol Ofisi A.Ş. İskenderun Bölge Müdürlüğünden :**

Bölge Müdürlüğümüzce; Personel ve Öğrenci taşıma hizmetlerinde kullanılmak üzere ihtiyaç duyulan aşağıda cins, marka, miktar ve özellikleri belirtilen araçlar kapalı teklif usulü ihale sureti ile kiralacaktır.

İşin Adı	Miktar ve Cinsi	İşin	
		Muh. Bedeli TL.	Geç. Tem. TL.
I. İskenderun İlçesinde ikamet eden personellerin taşıma işi.	4 Adet otobüs (Asgari 40 yolcu kapasiteli)	792.000.000	23.760.000
II. İskenderun İlçesindeki ilk ve orta dereceli okullara öğrenci taşıma işi.	1 Adet Midibüs (Asgari 20 yolcu kapasiteli)	34.080.000	1.022.400
III. Belen İlçesinde ikamet eden personellerin taşıma işi.	1 Adet Midibüs (Asgari 20 yolcu kapasiteli)	115.500.000	3.465.000
IV. Dört Yol İlçesinde ikamet eden personellerin taşıma işi.	1 Adet Midibüs (Asgari 20 yolcu kapasiteli)	173.250.000	5.197.500

Her dört işin ihalesi 24/8/1993 günü saat 14.30'da Bölge Müdürlüğümüz ihale Komisyonu odasında yapılacaktır.

Taşıma işine ait ihale evrakı, hergün mesai saatleri içerisinde Bölge Müdürlüğümüz Teknik İşler Şube Müdürlüğünde görülebilir.

Tekliflerin; engeç, ihale günü saat 14.00'e kadar Bölge Müdürlüğümüz Haberleşme Şefliğine verilmesi gerekmektedir.

Postada vaki gecikmelerden mes'uliyet kabul edilmez.

Ofisimiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabii olmayıp; İhaleyi yapıp, yapmamakta veya dilediğine yapmakta serbesttir.

18328/2-2

REGLET SATINALINACAKTIR**PTT Genel Müdürlüğünden :**

Teşekkülümüz ihtiyacı için 10.000 adet NE-183-AF tipi 100'lük reglet satın alınacaktır. İhaeye iç olarak çıkmıştır.

İstekliler bu alıma ait şartnameyi Ankara'da PTT Genel Müdürlüğü Malzeme Dairesi Başkanlığı III. Satınalma Şube Müdürlüğü veya İstanbul'da PTT Başmüdürlüğü Malzeme Müdürlüğünden KDV hariç 500.000,— TL. bedelle temin edebilirler.

Tekliflerin muteber olabilmesi için ihaleye iştirak edecek firmaların şartnamelerini idareden almış olmaları şarttır.

Teklifler en geç 7/9/1993 günü saat 10.00'da PTT Genel Müdürlüğü Malzeme Dairesi Başkanlığına verilecek veya Posta ile bu saatte bulunacak şekilde III. Satınalma Şube Müdürlüğüne gönderilecektir.

18112 / 2-2

15 KALEM TEKNİK MALZEME SATINALINACAKTIR**Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünden :
RİZE**

1 — Kuruluşumuzca 15 kalem muhtelif teknik malzeme (Motorlu Redüktör, Zincir dişli ve makaralı zincir) teklif alma usulü ile satın alınacaktır.

2 — Bu işe ait şartnameler aşağıdaki adreslerden 200.000,— TL. bedelle tahsil fişi karşılığında temin edilebilir.

a) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Satınalma Dairesi Başkanlığı-Rize,

b) Çay İşletmeleri Pazarlama Bölge Müdürlüğü-Elmadag-Ankara, .

c) Çay Paketleme Fabrikası Müdürlüğü Büyükdere-İstanbul,

d) Çay İşletmeleri Pazarlama Bölge Müdürlüğü Emek Mah. Anadolu Cad. 213/5 Karşıyaka-İzmir,

3 — İhaleye kaulmak isteyen firmaların şartname esasları dahilinde hazırlıyacakları teklif mektuplarını en geç 7/9/1993 günü saat 14.00'e kadar Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü Sağınalma Dairesi Başkanlığı-Rize adresinde bulunacak şekilde iadeli-taahhütlü olarak göndermeleri veya belirtilen tarihe kadar elden vermeleri gerekmektedir. Teklif mektupları aynı gün saat 15.00'de açılacaktır.

4 — Postada meydana gelen gecikmeler ile telgraf, teleks ve faksla yapılacak müracaatlar kabul edilmez.

5 — Genel Müdürlüğümüz 2886 sayılı Yasaya tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta, kısmen veya dilediğine yapmaktaki serbesttir. 17822/1-1

BOYAMA İŞİ YAPTIRILACAKTIR**İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesinden :**

Müessesemiz Su ve Teshin Şebeke Müdürlüğü'nün ihtiyacı olan "4 nolu deniz suyu boru hattı ile pompa binası içindeki Kollektör boru iç yüzey korozyona karşı EPOXY boya ile boyama işi" için ihaleye çıkmıştır.

İlgilenen firmalar konuya ilişkin şartname ve eklerini;

1 — Müessesemiz Tedarik İkmal Müdürlüğünden.

2 — Ziya Gökalp Cad. No: 80 Kurtuluş/ANKARA adresinde mukim Genel Müdürlüğümüz Tedarik İkmal Müdürlüğünden bedelsiz olarak temin edebilirler.

Bu konudaki ihalemiz 31/8/1993 tarihi saat 14.30'da Müessesemiz Satınalma Komisyonunda yapılacaktır.

İhaleye iştirak etmek isteyenlerin teklif mektuplarını en geç 31/8/1993 tarihi saat 14.30'a kadar Müessesemiz Personel Müdürlüğüne (Haberleşme ve Arşiv Şefliği) teslim etmeleri gerekmektedir.

Belirtilen gün ve saatten sonra Müessesemiz kayıtlarına intikal eden teklif mektupları değerlendirilmeyeceği gibi, postada veya herhangi bir nedenle meydana gelebilecek gecikmeler ile, telgraf, teleks, ve faksla yapılacak teklifler kesinlikle dikkate alınmayacak, APS ve Kargo ile gönderilip zamanında Müessesemiz kayıtlarına intikal etmeyen kapalı teklif mektupları değerlendirilmeyecektir.

Müessesemiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta veya dilediğine yapmaktaki serbesttir. 18129/1-1

PARKE DÖŞETTİRİLECEKTİR**Kahramanmaraş Belediye Başkanlığından :**

1 — Belediyemiz encümeninin 29/7/1993 Tarih ve 2066 sayılı kararı gereğince şehrimizin muhtelif yollarının parkelenmesi işinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 45. maddesi gereğince açık teklif usulü ile 31/8/1993 günü saat 15.00'de Belediyede toplanacak encümen huzurunda ihalesi yapılacaktır.

2 — İşin keşif bedeli 1.460.000.000,— TL.'si olup, geçici teminatı 43.800.000,— TL.'dir.

3 — İsteklilerin "C" gurubu müteahhitlik karnesi veya enaz işin keşif bedeli kadar benzeri iş yaptığına dair iş bitirme belgesi, 1993 yılı Ticaret ve sanayi odası vesikası, 5 yıllık vergi borcu olmadığına dair bağlı bulunduğu vergi dairesinden alınmış aslı veya Noter tasdikli belge olacaktır.

4 — İhaleye ait şartname ve ekleri mesai saatleri içerisinde Belediye Fen İşleri Müdürlüğünde görülebilir.

5 — İhaleye iştirak edecekler istenilen evraklar ile birlikte en geç 25/8/1993 günü mesai bitimine kadar Belediyeye müracaatla 26/8/1993 günü Belediye Fen İşleri Müdürlüğünden ihaleye katılma belgesi alacaklardır.

6 — İhaleye katılacaklar en geç 31/8/1993 günü saat 12.00'ye kadar ihaleye katılma belgesini ibrazla, Belediyemiz Hesap İşleri Müdürlüğüne muvakkat teminatlarını yatırıp ihale gün ve saatinde Belediye encümen salonunda hazır bulunacaklardır.

Keyfiyet 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 17. maddesi gereğince ilân olunur.

18130/1-1

MUHTELİF MALZEME SATILACAK VE SATINALINACAKTIR**Türkiye Gemi Sanayii A.Ş. Genel Müdürlüğü İkmal Dairesi Başkanlığından :**

Şirketimizce aşağıda cins ve miktarı yazılı malzemelerin temini ile birikmiş Hurda malzemenin satışı için "Kapalı Zarf" usulü ile ihaleye çıkılmıştır.

Konu ihalelere ait şartnameler "Evlâya Çelebi Caddesi No: 6 Kasımpaşa/İSTANBUL" adresindeki Başkanlığımızdan temin edilebilir.

Teklifler aşağıda belirtilen tarihte en geç saat 15.00'e kadar Başkanlığımıza ulaştırılmış olacak, postada meydana gelebilecek gecikmeler kabul edilmeyecektir.

Şirketimiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na tabi değildir.

Duyurulur.

Dosya No	Satılacak Malzemenin Cinsi	Miktarı	Geç.Tem. TL.	Şart.Bed. (KDV-Dahil) TL.	Son Teklif Ver.Tarihi
1993/1054	Muhtelif Valf	21 Kalem	4.500.000	15.000	8/9/1993
1993/1055	Sihhi Tesisat Armatürleri	4 Kalem	4.750.000	16.000	8/9/1993
1993/1059	Çelik Çekme-Bakır Boru	45 Kalem	30.000.000	100.000	9/9/1993
1993/1060	Seyyar Yangın Pompası ve Dizeli	1 Adet	1.750.000	10.000	9/9/1993
1993/1061	Tekne Atelyesi Havalandırma Fanları	4 Adet	4.500.000	15.000	9/9/1993
1993/1045	(2) - Hassas dikişsiz Çelik Çekme boru	26 Kalem			
	- Dikişsiz Çelik Çekme Boru	15 Kalem	6.500.000	22.000	14/9/1993

Dosya No	Satılacak Malzemenin Cinsi	Miktarı	Geç.Tem. TL.	Şart.Bed. (KDV-Dahil) TL.	Son Teklif Ver.Tarihi
1993/507	Hurda Kurşunlu Gemi Kablosu	100 Kg.	30.000	5.000	8/9/1993

18685/1-1

ELEKTRİK MALZEMESİ SATINALINACAKTIR**T.E.K. Şanhurfa Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

1 — Müessesemizin ihtiyacı olan aşağıda belirtilen 30 kalem elektrik malzemesi 93-63-42 grup adı altında kapalı zarf usulü teklif alınarak satın alınacaktır.

Malzemenin Cinsi	Miktarı	Geç. Tem.	Tes. Süresi
		TL.	
1 — I Boy 250 A NH Buşon	500 Ad.	15.302,000	15 Gün
2 — I Boy 160 A NH Buşon	500 Ad.		
3 — I Boy 200 A NH Buşon	500 Ad.		
4 — A 70 B 50 Al-Cu Klemens	1500 Ad.		
5 — A 50 B 35 (A 40 B 25) Klemens	500 Ad.		
6 — A 35 B 25 (A 40 B 25) Klemens	500 Ad.		
7 — A 120×A 120 Al Klemens	200 Ad.		
8 — A 70×A 70 Al Klemens	200 Ad.		
9 — A 35×A 35 (A 40×A 40)	250 Ad.		
10 — 125 W Cıva Buh. Ampul	1000 Ad.		
11 — 215 W Sod. Buh. Ampul	500 Ad.		
12 — 20 W Flouresant Ampul	1000 Ad.		
13 — 040 Starter	500 Ad.		
14 — 20 W Balast	200 Ad.		
15 — 630 A Termik Many. Şalter	20 Ad.		
16 — 95 mm ² Kablo Başlığı	12 Ad.		
17 — 70 mm ² Kablo Başlığı	15 Ad.		
18 — 120 mm ² Kablo Başlığı	15 Ad.		
19 — 185 mm ² Kablo Başlığı	6 Ad.		
20 — 50 mm ² Kablo Başlığı	12 Ad.		
21 — 35 mm ² Kablo Başlığı	15 Ad.		
22 — 25 mm ² Kablo Başlığı	6 Ad.		
23 — Voltmetre	30 Ad.		
24 — 400 A Termik Many. Şalter	15 Ad.		
25 — Emniyet Kemeri	20 Ad.		
26 — Ayakçak	20 Ad.		
27 — 1×10 mm ² NYA Kablo	500 Mf.		
28 — 25 A W Otomat	50 Ad.		
29 — 40 A W Otomat	50 Ad.		
30 — I Boy 125 A NH Buşon	500 Ad.		

2 — Bu malzemeler ile ilgili şartnameler T.E.K. Şanhurfa Elektrik Dağıtım Müessesesi İpekyol Üzeri Saraç Apt. No : 56 Şanhurfa adresindeki İhale ve Satınalma Servisinde 500.000,— TL. (K.D.V. dahil) bedelle temin edilecektir.

3 — Teklifler engeç 1/9/1993 tarihinde saat 15.00'e kadar aynı adresteki Evrak Kayıt Servisine verilmiş olacaktır.

4 — Müessesemiz 2886 sayılı Yasaya tabi değildir.

HİDROLİK PLATFORM YAPTIRILACAKTIR**T.E.K. Sivas Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

1 — Kurumumuzca 175 Kg. sepet kapasiteli, 10 metre kaldırma yüksekliği olan 2 Adet hidrolik platform (sepetli vinç) kapalı zarf usulü teklif almak suretiyle yaptırılacaktır.

2 — İhaleye katılabilmek için şartname dosyası alınması mecburi olup, Şartnameler T.E.K. Sivas Elektrik Dağıtım Müessesesi Çevreyolu Altı Sivas Adresinde 2. Katta Muhasebe Servisinden 250.000,— TL.'si bedelle temin edilebilir.

3 — İhaleye katılabilmek için ayrıca:

a) Hidrolik Platform imalatçısı olduğunu belirten Ticaret Odası Belgesi,

b) Sanayici olduğunu belirten Sanayici Belgesi,

c) T.S.E.'den alınan Hidrolik Platform için İmalat Yeterlilik Belgesi,

d) Sanayi ve Ticaret Bakanlığından alınmış İmalatçı Belgesi,

e) En az 10 Adet 10 metre ve daha yüksek Hidrolik Platform imal etmiş olmak ve bunların en az on tanesinin 1 yıl muvaffakiyetle kullanılmış olduğunu belgelemek.

4 — İhaleye ait Geçici Teminat miktarı 6.000.000,— TL.'sidir.

5 — Teklifler en geç 27/8/1993 Cuma günü saat 12.00'ye kadar aynı adreste zemin katındaki Muhaberat Servisine verilmiş olacaktır. Teklifler aynı gün saat 14.00'de alenen açılacaktır.

6 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta veya dilediğine kısmen yada tamamen vermekte serbesttir.

18599/1-1

İHTİYAÇ DIŞI HURDA MALZEMELERİN SATIŞI YAPILACAKTIR**T.E.K. Çankırı Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

Muessesemiz tarafından Bayramören İlçesinde bulunan aşağıda cins ve miktarları yazılı malzemeler kapalı teklif alma usulu ile satılacaktır.

Cinsi ve Niteliği	Miktarı	Geç.Tem.	Malzemenin bulunduğu yer
		TL.	
6,3 KV 40 KVA trafo	2 Adet	300.000	Bayramören İlçesi
Generatör	440 Kg.	33.000	Bayramören İlçesi
Türbün	200 Kg.	10.000	Bayramören İlçesi
Kumanda Panosu	1 Adet	25.000	Bayramören İlçesi
32 cm. çapında pik boru dirsek ve vanalar	6500 Kg.	325.000	Bayramören İlçesi

NOT : Demontaj işlemi ihaleyi alan firma tarafından yapılacaktır.

İhaleye katılmak için şartname almak mecburidir. Şartnameler T.E.K. Çankırı Elektrik Dağıtım Müessesesi Kastamonu Caddesi No: 7 Çankırı adresindeki Makina İkmal Satın alma Müdürlüğünden temin edilebilir.

Teklifler en geç 7/9/1993 günü saat 12.00'ye kadar aynı adresteki genel evrak servisine verilmesi gerekmektedir. Teklifler aynı gün saat 14.00'te Komisyon huzurunda açılacaktır.

Muessesemiz 2886 sayılı Kanuna tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmamakta kısmen veya tamamen dilediğine vermekte serbesttir.

18239/1-1

STREÇ, SHRİNK VE YAZI YAZMA MAKİNASI SATINALINACAKTIR**Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürlüğünden :**

1 — Petrol Ofisi A.Ş. İzmit M.yağ ve Gres Tesislerindeki ambalaj, dolum ve paketlenme hatlarına streçleme ve shrinkleme makinalarının işyerine getirilerek montajı, elektrik ve kumanda bağlantılarının tamamlanıp deneme işletmesi yapıldıktan sonra makinaların işler halde Ofise teslimi işidir.

<u>Malzemenin Cinsi</u>	<u>Miktarı</u>
- Streç Makinası	2 Adet
- Shrink Makinası	4 Adet
- Yazı Yazma Makinası	3 Adet

2 — İhalenin muhammen bedeli 1.750.000.000,— TL.'dir. Kısmi ihale söz konusu olduğundan firmalar teklif edecekleri bedellerin % 3'ünden az olmamak üzere geçici teminat vereceklerdir. Malzemelerin tamamı için geçici teminat miktarı 52.500.000,— TL.'dir.

3 — Şartnameler 1.000.000,— TL. (KDV Hariç) ücret karşılığında verilecek olup, ücreti Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürlüğü Merkez Muhasebe Şube Müdürlüğü Bestekar Sok. No: 8 Bakanlıklar/Ankara adresine yatırılacak buradan alınacak makbuz karşılığında Malzeme Alım Şube Müdürlüğü Bestekar Sok. No: 25/4 Bakanlıklar/Ankara adresinden temin edilecektir.

4 — İhaleye iştirak edecek firmalar teklif mektuplarını en geç 20/9/1993 günü saat 12.30'a kadar dış zarfın üzerine "Streç, Shrink ve yazı yazma makinası ihalesine ait tekliftir" ibaresini yazarak Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürlüğü Haberleşme Şube Müdürlüğü Bestekar Sok. No: 8 Bakanlıklar/Ankara adresine posta ile gönderecek veya elden vereceklerdir. Postadaki gecikmeler kabul edilmez.

5 — Teklif mektupları 20/9/1993 günü saat 14.00'de İhale Komisyon Kurulunda açılacaktır. Firma temsilcileri ihalede hazır bulunabilirler.

6 — Ofisimiz Devlet İhale Kanununa tabi değildir. İhale konusuna teşkil eden işi ihale edip etmemekte kısmen veya bölümler halinde ihale etmekte yahut tercih ettiğine vermekte serbesttir.

18686/2-1

MONOBLOK TEKERLEK SATINALINACAKTIR**T.C.D.D. İşletmesi Merkez Alım ve Satım Komisyonu Başkanlığından :**

Kuruluşumuz ihtiyacı olan 600 adet Monoblok Tekerlek İç-Dış piyasadan Kapalı Zarf yöntemiyle eksiltmeye konulmuştur.

1 — Teklifin en geç 13/9/1993 Pazartesi günü saat 15.00'e kadar Ankara'da T.C.D.D. Genel Müdürlüğü Malzeme Dairesi Başkanlığında toplanacak komisyonumuza verilmiş veya gelmiş olması şarttır.

2 — Şartnameler Ankara'da 2. Bölge Başmüdürlüğü, İstanbul'da Sirkeci veznelerinden (KDV Dahil) 500.000,— TL. bedelle temin edilebilir.

3 — Teklifle birlikte teklif edilen bedelin % 2,5'u nisbetinde geçici teminat verilecektir.

4 — T.C.D.D. 2886 sayılı Kanuna tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta veya kısmen yapmakta ve dilediğine yapmakta tamamen serbesttir.

18503/2-1

GENEL ALIM ŞARTNAMESİ (DIŞ ALIM)

Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü Karabük D.Ç. Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğünden :

1) GENEL :

1.1 — Bu genel şartnamenin özel ve teknik şartname ile çelişen hükümleri olduğu takdirde, sıra ile **ÖZEL, TEKNİK ve GENEL ŞARTNAME** hükümleri uygulanacaktır.

1.2 — Bu sözleşmenin yapılması nedeni ile **TÜRK Kanunları** mucibince ödenecek olan her türlü vergi, resim ve harçlar **T.D.Ç.İ.**'ne ait olacaktır. (**SATICI** tarafından verilen teminat mektuplarının masrafları hariç)

1.3 — Firmalar alternatif teklifte bulunabilirler. Ancak **T.D.Ç.İ.** bu alternatif teklifleri kabul edip etmemekte serbesttir.

1.4 — Satıcı firma teklifinin uygun bulunmasından sonra **T.D.Ç.İ.**'nce firmaya gönderilecek olan sipariş mektubu ancak konuya ait akreditifin **TÜRK** bankasınca küşadından sonra işlerlik kazanır.

1.5 — Teklif edilen ve proforma faturalarda yer alan ekipman, tesis ve/veya yedek parçaların orijinal ve kullanılmamış olduğunu firmalar teyid edecektir.

1.6 — İhaleye iştirak edenlerin bu miktar malı temin etmiş oldukları kabul edildiğinden teklif verme tarihinden sonra herhangi bir sebeple fiyat yükselmesi mal bulunmaması, liman resmi, nakliye v.s. ücretlere zam yapılmış olması gibi iddialar **T.D.Ç.İ.**'nce nazarı itibara alınmaz.

SATICI bu gibi sebeplere istinaden mücbir sebepler ileri sürmemeyi peşinen kabul eder.

1.7 — Bu genel şartnamede gün terimi ile belirtilen süreler takvim günü olarak dikkate alınacaktır.

1.8 — Bu şartname ve eklerinin okunup kabul edildiğini ve icaplarının yerine getirileceğini tazammun etmek üzere, satıcı tarafından her bir sayfası ayrı ayrı imzalanmış ve kaşelenmiş olacaktır.

1.9 — **T.D.Ç.İ.** 2886 sayılı Devlet İhale Yasasına tabi değildir. İhaleyi yapıp yapmaktan ve kısmen yapmaktan veya dileğine vermekte serbesttir.

1.10 — **T.D.Ç.İ.** bu ihale konusu alım için pazarlık usulüne geçip geçmemekte serbesttir. **T.D.Ç.İ.**'nce pazarlık usulüne geçilmesi nedeniyle teklif sahipleri tekliflerinden cayamazlar. Bu opsiyon süresinin sonuna kadar teklifleri ile bağlı kalırlar. **T.D.Ç.İ.** isteklilerden yazılı veya sözlü birlikte veya ayrı ayrı bir veya birden fazla teklif alabilir. Teklif sahipleri bu maddenin uygulanmasına ilişkin olarak herhangi bir hak talep edemezler, itirazda bulunamazlar. Bu maddenin uygulanması sırasında verilmiş olan geçici teminat tutarlarından indirim yapılamaz.

2) YAZIŞMA DİLİ :

Teklif mektupları, proforma faturalar, yazışmalar v.b. Türkçe ve İngilizce olacaktır. Ancak, ihtilâf halinde Türkçe metin esas alınacaktır. Standart dökümanlar hariç Türkçe çevirisi olmayan teklifleri değerlendirmeye alıp almamakta **T.D.Ç.İ.** serbesttir.

3) PROFORMA FATURALARIN HAZIRLANMASI :

3.1 — Proforma faturalar teknik şartname ve malzeme listesindeki sıraya göre hazırlanacak Uluslararası **GÜMRÜK TARİFE VE POZİSYON** numaraları belirtilecek, teklif edilmeyen kalemlerin karşısına **"YOKTUR"** ibaresi konacaktır.

3.2 — FİYATLANDIRMA :

Proforma faturalarda her kalemin birim ve toplam fiyatı ile aşağıda belirtilen giderler, teklifin ait olduğu memleket parası veya eş değer U.S.A.Doları cinsinden belirtilecektir.

- Toplam FOT fabrika fiyatı
- Ambalaj gideri.
- İç navlun gideri.
- Navlun gideri.
- FOB gemi fiyatı ve sevk limanı adı.
- Toplam C + F bedeli ve boşaltma limanı.

3.3 — OPSİYON :

Fiyatların son teklif verme tarihinden itibaren en az 120 gün sabit tutulacağı karşı şart koşulmaksızın açıkça belirtilecektir. Fiyatların geçerlilik süresi ve sevk süresi içinde (uzatmalar dahil) fiyatlarda artırma yapılmıyacaktır.

3.4 — TESLİM SÜRESİ :

Teklif edilen malzemelerin akreditifin açıldığı tarihten itibaren ne kadar süre içinde teslim edileceği proforma faturada açıklanacaktır.

3.5 — AĞIRLIK VE HACİM :

Teklif edilen malzemelerin net ve ambalajlı ağırlığı ile hacmi yaklaşık belirtilecektir.

3.6 — MÜMESSİL VE KOMİSYON :

Teklif sahibinin TÜRKİYE’de bir temsilcisi varsa proforma faturada temsilcinin adı, adresi ve bu siparişle ilgili olarak alacakları komisyon miktarının % oranı belirtilecektir.

Ayrıca müessesiller T.D.Ç.İ.’ne yetki belgelerini ibraz edeceklerdir.

Komisyon miktarı hakkında herhangi bir açıklama bulunmayan tekliflerde komisyonun teklif bedeline dahil olduğu kabul edilecektir.

3.7 — GARANTİ :

Teknik şartnamede istenilen garanti ile ilgili hususların aynen kabul edildiği, Teknik Şartnamede bu hususta bir istek yoksa, malzemelerin fabrika garantisinin ne olduğu teklif mektubunda açıklanacaktır.

3.8 — PROFORMA FATURA VE ADEDİ :

T.D.Ç.İ. Karabük D.Ç.Fab. Müessesesi Müdürlüğü adına en az biri orijinal olmak üzere 6 adet teklif mektubu ve proforma fatura düzenlenecek ve kaç sayfa olduğu belirtildikten sonra hepsinin son sayfası imza sahibinin görev ünvanı ile adı ve soyadı açıkça belirtildikten sonra her sayfa paraf edilecek ve ayrıca imza edilecektir.

4) TEKLİF ZARFI VE GÖNDERİLMESİ :

4.1 — Teklif mektubu ve proforma faturalar birden fazla ihale konusunu ve sipariş numarasını kapsamıyacak ve bir zarfa birden fazla teklif konulmayacaktır. Teklif yazısı, proforma faturalar ve ekleri bir zarfın içine konup kapatılacaktır. Bu zarf ve varsa geçici teminat mektubu başka bir zarfın içine konularak bu zarfın üstüne tekliftir ibaresi konusu, referansı ve aşağıdaki adresimiz yazılarak en geç son teklif verme tarih ve saatinde üzerinde yazılı adreste bulunacak şekilde gönderilecektir.

Adres :

Türkiye

Demir ve Çelik İşletmeleri

Karabük D.Ç. Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğü

67270 KARABÜK/TÜRKİYE

4.2 — Teklif zarfları 16 Eylül 1993 tarihine rastlayan Perşembe günü saat 14.00'e kadar Karabük D.Ç. Fabrikaları Müessesesi, Haberleşme ve Arşiv Birimine verilmiş olacaktır. Postada veya herhangi bir nedenle meydana gelebilecek gecikmeler ile telgraf ve telexle yapılacak teklifler dikkate alınmaz.

4.3 — İdari, teknik ve varsa diğer şartnamelerin bütün sayfaları imza ve kaşelenerek teklif ile birlikte tarafımıza gönderilecektir.

4.4 — Teklif edilecek her kalem ayrı bir ihale konusu olup değerlendirmeler her kalem için ayrı ayrı yapılacaktır.

5) TEKLİFLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ :

5.1 — Şartnamelere uygun olmayan, uygun olsa dahi malzeme ihtiyaç listesindeki bütün kalemleri kapsamayan teklifleri dikkate alıp almamakta,

5.2 — Teklif edilen malzemelerin kalem sayılarında ve miktarlarında eksiltme ve artırma yapmakta veya ucuz gördüğü malzemeleri seçmekte,

5.3 — En uygun gördüğü teklifi tercih etmekte,

5.4 — FOT, FOB, C + F hallerinden biri üzerinden siharış vermekte,

5.5 — Teklif edilen malzemeleri satınalıp almamakta veya dilediğinden almakta,

5.6 — Tekliflerde esasa tesir etmeyen formalite noksanlıklarını sonradan tamamlamakta veya aynen kabul etmekte,

5.7 — Verilecek siparişleri tam olarak yerine getirmeyen veya günlük çıkaran firmaların sonraki satınalmalarda tekliflerini değerlendirmeye alıp almamakta,

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ TAMAMEN SERBESTTİR.

5.8 — Diğer kuruluşlarca ihaleye girmesi yasaklanmış ve Kuruluşumuza intikal etmiş olan veya Teşekkülümüzce ihaleye girmesi yasaklanan firma ve kişiler hiç bir surette teklif veremezler.

6) TEMİNAT :

6.1 — GEÇİCİ TEMİNAT :

Teklif sahibi yabancı bir bankanın kontrgarantisine istinaden bir Türk bankasından ve/veya Türk Bankasından alınmış bulunan ve tekliflerin açılış gününden itibaren en az 120 gün müddetle geçerli olan teklif fiyatlarının % 3 kıymetindeki bir geçici teminat mektubunu ihalenin son teklif verme günü ve saatine kadar, Madde 4.1'de kaydedilen adreste T.D.Ç.İ.'ne vermiş olacaktır.

AKSİ HALDE, TEKLİF SAHİBİ FİRMANIN TEKLİFİ NAZARI DİKKATE ALINMAZ.

ANCAK, İHALEDE GEÇİCİ TEMİNATI BULUNAN TEKLİF SAYISININ 3'TEN AZ OLMASI HALİNDE GEÇİCİ TEMİNATI OLMAYAN TEKLİFLERİ DEĞERLENDİRMEYE ALIP ALMAMAKTA T.D.Ç.İ. SERBESTTİR.

İhalenin verilmediği teklif sahibine geçici teminat mektubu kat'i teminatın alınıp, mukavelenin imzalanmasını müteakip iade edilir.

Teklifin kabul edildiği ve işin kendisine verildiği kesinleşerek tebliğ edilen teklif sahibi, kat'i teminat mektubunu işi tebellüğ ettiği tarihten 20 takvim günü içinde T.D.Ç.İ.'ne verecektir. Kat'i teminat mektubunun T.D.Ç.İ.'nce bu müddet zarfında alınmaması veya teklif sahibinin sözleşme yapmaktan kaçınması halinde geçici teminat mektubu irad kaydolunacaktır.

6.2 — KAT'I TEMİNAT :

Teklif sahibi "SATICI" sıfatıyla taahhüdün kendisine verildiğinin tebliğ edilmesinden sonra vereceği kat'i teminat mektubunun miktarı toplam sözleşme bedelinin % 10'udur. Bu kat'i teminat mektubu, bir Türk Bankasınca tanzim edilmiş olacak ve teklif sahibinin memleketinde bulunan bir bankanın kontrgarantisini ihtiva edecektir. Bu teminat mektubu herhangi bir müddetle tahdit edilmemiş olacaktır.

Kat'i teminat mektubu T.D.Ç.İ.'nce alındıktan sonra geçici teminat mektubu iade edilecektir. Şartname ve ekleri ile sipariş şartlarına göre işin tamamlanıp, teslimatın yapılması ve işin T.D.Ç.İ.'nce tesellümünü müteakip kat'i teminat mektubu Türk Bankasına iade edilecektir.

İşin, şartnamede varsa ekini oluşturan özel hükümler çerçevesinde T.D.Ç.İ.'nin bildirimine rağmen zamanında ve gereğince yapılmaması veya hiç yapılmaması hallerinde T.D.Ç.İ. ikinci bir ihtar yapmaya ve hüküm almaya hacet kalmaksızın gecikme, eksiklik ve işletme şartlarındaki yetersizliğe tekabül eden bedeli, bu konuda özel bir hüküm bulunmadığı sürece ressen takdir ederek kesin teminattan alıkoyabilir veya siparişi iptal ederek kesin teminat irad kaydedilebilir.

7) ÖDEME ŞARTLARI :

7.1 — Ödeme, satıcı firmanın bulunduğu ülkedeki bir bankaya siparişin % 100 bedeli üzerinden açılacak olan gayrikabilirücu ve teyitli bir akreditiften aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

7.2 — Sözleşme fiyatının % 90'ı aşağıdaki belgelerin ibrazında ödenecektir.

- Ticari faturanın 10 adet imzalı kopyası.
- 5 kopya ambalaj listesi.
- 3 kopya orijinal hamule senedi.
- Sigorta hususunda yeterli bilgi sağlayan telgraf sureti.
- Menşe Şahadetnamesi.

7.3 — Geri kalan % 10'luk kısım, her parti sevkiyata ait vesaikin T.D.Ç.İ.'nin eline geçmesinden sonra bu sevkiyatlardan ötürü kesilmesi gereken bir ceza yok ise firmaya ödenecektir. Madde 11.3 mucibince uygulanacak her hangi bir ceza var ise bu ceza bakiye % 10'dan kesilecektir.

7.4 — Her halükârda bakiye, % 10'un ödenmesi konişmento tarihinden itibaren 60 günü geçmeyecektir.

8 — SİGORTA :

Taşıma sigortası da dahil olmak üzere, sözleşme konusu malların gemiye yüklenmesinden itibaren bütün sigortalar ALICI tarafından yaptırılacaktır. Bu maksatla satıcı fiilen FOB/FOT teslimini müteakip telefax veya telexle ve derhal aşağıdaki bilgileri ALICI'ya bildirecektir.

- Malın cinsi,
- FOB/FOT ve C + F değeri,
- Sandık/Ambalaj adedi,
- Net ve brüt ağırlıkları,
- Geminin kalkış ve varış limanlarının adı,

Satıcının eksik, yanlış veya geç bilgi vermesi nedeniyle meydana gelecek bütün hasar ve zararlardan doğrudan doğruya ve sadece SATICI sorumlu olacaktır.

9) SEVK FATURALARI VE SEVKİYAT :**9.1 — SEVK FATURALARI :**

Sevk faturalarında malzeme ihtiyaç listesinde gösterilen sıra ve parça numaraları ile parçaların niteliklerini belirten bilgiler ve aşağıdaki hususlar belirtilecektir.

- Sevk faturasının tarih ve numarası,
- Kuruluşun sipariş numarası,
- Parça numarası ve parça ismi,
- Sevkedilecek her kalemin birim fiyatı, miktarı ve tutarı,
- Sandıkların net ve brüt ağırlıkları ve boyutları,
- Yükleme, boşaltma limanının adları ve taşıtın cinsi ile adı.

9.2 — SEVKİYAT :

Kuruluş, özel durumlarda uçak, tren ve kamyonla sevkiyat isteyebilir.

9.3 — Satıcı sevkiyattan yaklaşık 30 gün önce malzemenin ağırlığı, hacmi ve boyutlarını telex ile T.D.Ç.İ.'ne bildirecek, uygun bir nakil vasıtası temini isteyecektir.

10) AMBALAJ :**10.1 — AMBALAJLI MALZEMELER :**

Malzemeler orijinal ambalajları içinde uygun miktarlarda ve sevk vasıtasının özelliğine göre indirme, bindirme, ara depolamaya dayanıklı su geçirmez sağlam sandıklara konacak ve teslim alma sırasında sandıkların sağlam olarak kalması için deniz aşırı sevkiyatta alınan tedbirler tam olarak yerine getirilecektir.

10.2 — AMBALAJLANMAYAN MALZEMELER :

Şekil ve boyut bakımından ambalajlanmayan malzemeler boşaltma limanına kadar sağlam bir şekilde varabilmesi için bütün hava şartlarına, indirme, bindirme ve ara depolamaya, hasara korozyona, kırılma, çatlamaya karşı koruma tedbirleri alınmış olarak sevk edilecektir.

10.3 — Konteyner ile yapılacak sevkiyatlarda T.D.Ç.İ.'nin onayı alınacaktır.

10.4 — Patlayıcı ve/veya yanıcı maddeler uluslararası standartlara uygun ve ayrı olarak ambalajlanıp sandıklanacak ve sandıklar deniz aşırı sevkiyata dayanıklı olacaktır. Ayrıca sandıkların içinde yanıcı ve patlayıcı madde olduğunu belirtecek şekilde işaretlenecektir.

10.5 — AMBALAJ LİSTESİ :

Her sandık için iki adet ambalaj listesi hazırlanacaktır. Bu ambalaj listesinin bir adedi su geçirmez bir zarf içerisine konulduktan sonra sandığın dışına çivilenecek bir adedi de sandığın içerisine konulacaktır. Ambalaj listesinde, sevk faturasına tamamen uygun şekilde, sandığın içinde bulunan malzemenin sıra numaraları, parça numaraları, parça isimleri ve miktarı gösterilecektir. Ayrıca hangi sandıkta hangi parçaları bulunduğunu gösteren bir ambalaj listesi T.D.Ç.İ.'ne gönderilecektir.

10.6 — AMBALAJLARIN İŞARETLENMESİ :

Aşağıdaki hususlar, sandıkların veya ambalajlama malzemelerinin en az iki yüzüne işaretlenecektir.

- Boşaltma limanı,
- Satıcı firmanın ismi ve adresi,

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ

(General Management of Turkish Iron and Steel Works.)

- Kurumun sipariş numarası ve özel marka,
- Kilogram cinsinden sandığın brüt, net ağırlığı ve boyutları,
- Sevkiyattaki sandıkların sayısını belirtecek sandık numarası,
- Sandıkların gümrüklerde kolayca ayırt edilebilmesi için Kırmızı-Siyah renkte bantla bantlanması,
- Malzemeler; taşınması, yüklenmesi, boşaltması sırasında özen gösterilmesini gerektiren türde ise (kırılacak ve/veya yalnızca bir pozisyonda tutulması gereken malzeme) bu durumda Uluslararası sembollerle ambalajların uygun bir yerine işaretlenecektir.

11) TESLİM SÜRESİ, ZORUNLU GECİKME NEDENLERİ VE GECİKME CEZASI :

11.1 — TESLİM SÜRESİ :

Satıcı, malzemeleri teslimat için öngörülen süre içinde sevk edecektir.

11.2 — ZORUNLU GECİKME NEDENLERİ (Mücbir Sebepler) :

Aşağıda belirtilen haller her iki taraf için de mücbir sebep olarak kabul edilir ve bu hallerin devam ettiği süreler, sözleşme konusu malın teslim sürelerine eklenir;

- Hükümet yasakları,
- Grevler,
- Savaş ve Seferberlik,
- Ayaklanmalar,
- Yangın, sel, deprem gibi tabii afetler,
- Salgın hastalıklar gibi.

Mücbir sebebin meydana gelmesi nedeniyle fiyatlarda bir değişiklik yapılmıyacaktır.

Satıcı, mücbir sebep sayılan hallerin meydana gelmesini izleyen 15 gün içinde T.D.Ç.İ.'ne telgraf veya telexle haber verecek ve bulunduğu yerin ticaret ve sanayi odasınca verilmiş ve Türk Konsoloslughunca onaylanmış, mücbir sebep hallerini gösterir belgeleri en kısa zamanda T.D.Ç.İ.'ne gönderecektir.

Aksi halde talep kabul edilmeyecek ve süre uzatılması sözkonusu olmayacaktır.

Mücbir sebep halleri dışında, satıcının talebi üzerine T.D.Ç.İ.'nin teslim süresini uzatması hallerinde, satıcı gecikme cezaları ve T.D.Ç.İ.'nin yapacağı tüm banka vesair masraflardan sorumlu olacaktır.

11.3 — GECİKME CEZASI :

T.D.Ç.İ.'nce kabul edilen mücbir sebep halleri dışında sevkiyatta gecikme olması halinde, ilk iki hafta için ceza uygulanmayacaktır. Takip eden her hafta için geciken kısmın bedelinin % 1'i oranında ceza uygulanacaktır. Hafta kesirleri için ceza oranlanarak bulunur. (Bir hafta 7 gündür.)

Gecikme cezası tutarı akreditifte tutulan % 10'luk meblağdan, bu yeterli olmadığı takdirde, satıcı firmanın kat'i teminat mektubundan kesilir.

Kesilecek ceza miktarının toplamı her halükârda siparişin toplam sözleşme değerinin en çok % 20'sini geçemez. Gecikme cezalarının sözleşme değerinin % 20'den fazla olması halinde T.D.Ç.İ. siparişi iptal etme hakkına sahiptir.

12) SÖZLEŞMENİN YERİNE GETİRİLMESİ :

12.1 — SÖZLEŞMENİN YERİNE GETİRİLMESİ :

Sözleşme konusu makina veya malzemelerin tamamının teslim süresi içinde idari ve teknik şartname, sipariş mektubu ve proforma faturaya uygun olarak sevk edilmesi; noksan, yanlış,

niteliğe uymayan veya kusurlu ambalajlama ve sandıklamadan dolayı hasara uğrayan makina ve malzemelerin ise sağlam ve doğrularının bedelsiz olarak gönderilmiş ve varsa teknik şartnamedeki özel hükümlerin yerine getirilmiş olması halinde sözleşme tamamlanmış sayılacaktır.

12.2 — MALZEMELERİN DEĞİŞTİRİLMESİ :

Noksan veya yanlış sevkedilmiş, istenen ve teklif edilen niteliğe uymayan veya kusurlu ambalajlama dolayısıyla hasara uğrayan makina ve malzemeler bedelsiz ve C-F esasına göre gümrük masrafları dahil sağlam ve doğruları ile en geç 3 ay içinde değiştirilecektir. Bu malzemeler, T.D.Ç.İ'nce alındıktan sonra istenirse yanlış gelen malzemeler her türlü masraflar satıcıya ait olmak üzere geri gönderilecektir.

12.3 — SÖZLEŞMENİN YERİNE GETİRİLMEMESİ :

Sözleşmenin T.D.Ç.İ'nin bildirimine rağmen hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi halinde kesin teminat irad kaydedilecek ve sözleşme fesih edilecektir.

13) MARKALAMA :

Satıcı, bütün sandıkların paketlerin ve her türlü ünitelerin, eğer ambalaj yapılmıyacaksa malların görünür yerlerine aşağıdaki markalamayı yapacaktır.

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KARABÜK D.Ç. FABRİKALARI MÜESSESESİ

MÜDÜRLÜĞÜ

KARABÜK/ZONGULDAK/TURKEY

14) MUAYENE, NUMUNE ALMA VE TESELLÜM :

14.1 — Teknik şartnamesinde Özel bir şart belirtilmemişse alınan malzemelerin tesbiti, numune alma, muayene gibi hususlar kuruluşun bu işle görevlendirilmiş muayene komisyonu tarafından yürütülür.

14.2 — Teslim edilen malın bir partisi için yapılan muayene yalnız o parti mal için geçerlidir.

14.3 — Bahis konusu alımla ilgili teknik şartnamede özel bir şart yoksa D.T.Ç.İ. malzemelerin muayene, numune alma ve tesellümüne esas olacak değerlerin tesbitini, masrafları alıcıya ait olmak üzere uluslararası bir gözetme şirketine yaptırılabilir.

Bu şirketin tanzim edeceği rapor ALICI VE SATICI için nihai olup tarafların itiraz hakkı bulunmayacaktır.

14.4 — Kesin tesellüm, malın hangi tarzda olursa olsun, uluslararası gözetme şirketi veya kuruluşun bu işle görevlendirilmiş muayene elemanları veya komisyonu tarafından gerekli muayenesi ve/veya analizi ile ölçülmesi yapıp uygun görülmesi ile tamamlanmış olur.

14.5 — Muayene neticesinde mal, teknik şartnamede belirtilen evsafa uygun bulunmadığı takdirde durum satıcıya yazılı olarak bildirilir.

15) SİPARİŞİN İPTALİ :

Herhangi bir sebepten dolayı, T.D.Ç.İ. akreditifi belirtilen zamanda açmazsa böyle bir halde satıcı T.D.Ç.İ'den herhangi bir tazminat talep edemeyecektir. T.D.Ç.İ. siparişi iptal edilecek veya satıcı ile mutabakat halinde akreditifin açılması süresini uzatabilecektir.

Uzatılmış bulunan süre içinde dahi akreditifin açılmaması halinde satıcı T.D.Ç.İ'den herhangi bir tazminat talep edemeyecektir.

16) ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ :

Sözleşme maddelerinin uygulanmasından veya yorumundan dolayı ALICI ve SATICI arasında sulh yoluyla bir anlaşmaya varılmaması halinde anlaşmazlıkların yegane ve kesin çözüm yeri T.C. ANKARA MAHKEMELERİ olacaktır.

İşbu Genel Şartname 16 maddeden ibarettir.

NOT : 1) Teklif zarflarının üzerine;
T.D.Ç.İ. Genel Müdürlüğü
Karabük D.Ç.Fab.Müessesesi Müdürlüğü
Karabük/ZONGULDAK

"5177 dosya konusu 120 ton Y.F.Kanal harç malzemesine ait kapalı tekliftir" ibaresi yazılacaktır.

2) Teklifler 4.2. maddede belirtilen gün ve saatte Komisyonumuzda açılacak olup, isteyen teklif sahipleri toplantıya iştirak edebilirler.

3) Kanal yapımı sırasında Karabük'te bulundurulacak eleman için ücret ödenmeyecektir.

**Büyük Maden Kanalı Ve Şifon İçin İstenen
Refrakter Harcı Teknik Şartları**

1 —) Kimyasal Analiz (chemical analysis)

Al ₂ O ₃	% 55 min	MgO	% .....
SiC	% 20 min.	Cr ₂ O ₃	% .....
C	% 5 min.	P ₂ O ₅	% .....
Fe ₂ O ₃	% 1,5 max.	Alkali	% .....
SiO ₂	%	B ₂ O ₃	% .....
CaO	%	ZrO ₂	% .....
TiO ₂	%		

2 —) Fiziksel Özellikler (physical properties)

- a) Çalışma sıcaklığı (°C) : 1600
(service temperature)
- b) Uygulanabilirlik : dövme ve püskürtme (workability : ramming and gunning)
- c) Hacim Ağırlığı, (Gr)cm³ : min. 2,5 (bulk density)
- d) Tane İriliği, (mm) : 0-7 (grain size)
- e) Malzeme tipi : ..... (type of setting)
- f) Soğuk Dağılma (basma) mukavemeti, (kg/cm²) (cold crushing strength)

110° C	815° C	1600° C
.....	.....	.....

- g) Lineer değişim, (%) : (Permanent Linear change)

110° C	815° C	1600° C
.....	.....	.....

- h) Görünür porozite, (%) : ..... (apparent porosity)

- i) Kırılma (Çekme) Mukavemeti, (N/cm²) (modulus of rupture)

110° C	1400° C
.....	.....

- k) Kızdırma Kaybı, (%) : .....
(Loss at fire)

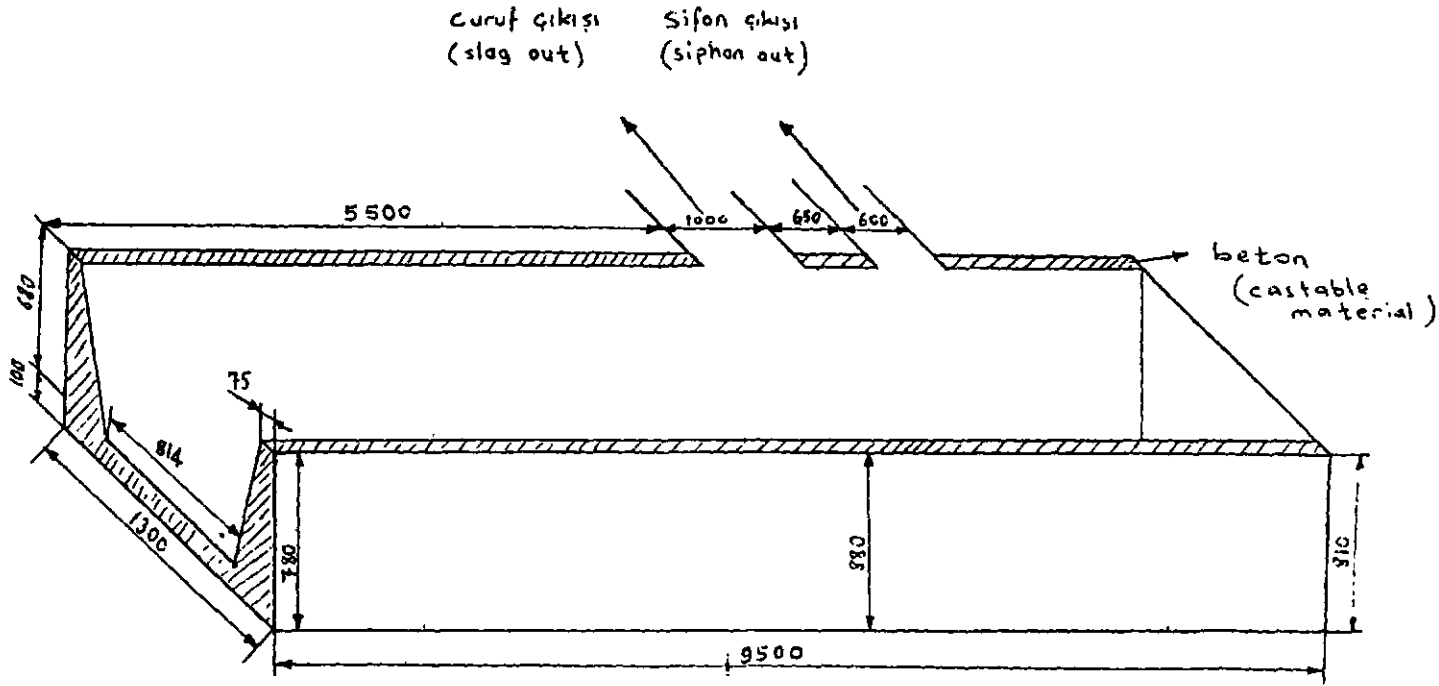
- l) Yumuşama, ° C : ..... (Fusion point, S.K.)
- m) Yük altında refraktelik : ..... (refractoriness under load)
- n) Stoklama Süresi, (ay) : min 6 (storage life)
- o) Nem, (%) ..... (humidity)
- 3 —) Performans : Kanal ömrünü ve malzeme sarfiyatını büyük oranda etkileyecek işletme arızaları dışında firmalar bir kampanyada (iki komplé yapım arası) minimum 120000 ton sıvı ham demirin kanal ve sifondan akıtılabileceğini, dövme ve püskürtme olarak harcanan harç miktarının 300 gram/ton sıvıham demir geçmeyeceğini garanti etmelidirler.
- 4 —) Kanal ve sifonun sökülerek temizlenmesi, refrakter harçla kanalın yapılması ve kurutulması için geçecek zaman 24 saat civarında olmalıdır. Ara püskürtme tamirleri 2 saatte yapılabilir.
- 5 —) Kanal bölgesinde vinç olmadığından kalıp, model v.b. insan gücüyle taşınabilmelidir.
- 6 —) Firmalar Referans listelerini ayrıntılı olarak vereceklerdir. Performans değerleri belirtilecektir.
- 7 —) Anlaşmazlık halinde Karabük Laboratuvarlarınca yapılacak analize firmanın itiraz hakkı olacak; ancak mühürlü numune Erdemirde Analize tabi tutulacak olup satıcı sonucu kabul edecek, analiz ücretini haksız taraf ödeyecektir.
- 8 —) İlk Kanal yapımı sırasında Firma bir yetkili elemanını bulunduracaktır.
- 9 —) 3 No.lu Y.Fırın karakteristikleri ile sıvı ham demir ve curuf analizleri aşağıdadır.

Toplam Fırın Hacmi	: 975 m ³
Çalışma Hacmi	: 818 m ³
Hazne Hacmi	: 157 m ³
Hazne Çapı	: 7,4 m ³
Üretim	: 1200-1400 ton/gün

Sıvı Metal Analizleri	Si	% 0,80-1,50
	Mn	% 0,70-1,30
	S	% 0,030-0,100
	C	% 3,5-4,5

Curuf Analizleri	SiO ₂	% 35-39
	CaO	% 31-36
	Al ₂ O ₃	% 15-20
	S	% 0,8-1,2
	MgO	% 5-9
	MnO	% 1,0-1,5
	Fe	% 0,5-1,0
	K ₂ O	% 1,0-2,0

- 10 —) İlgili Kanal Krokisi aşağıdadır.

GENERAL DIRECTORATE OF TURKISH IRON AND STEEL WORKS
KARABÜK IRON AND STEEL WORKS
GENERAL SPECIFICATION FOR PURCHASES FROM FOREIGN SOURCES

1-GENERAL:

1.1. In case of any disagreement between these General Specifications and the Special Specifications or Technical Specifications, relevant provisions of SPECIAL, TECHNICAL and GENERAL SPECIFICATIONS will prevail respectively.

1.2. Any tax, duty and charge related with the conclusion and award of contract in accordance with Turkish Law will be borne by TDÇİ. (Excluding the expenses for letters of guarantee issued by the SUPPLIER)

1.3. The bidders may submit alternate bids. However TDÇİ will be free to consider such alternative offers.

1.4. Purchase order to be filed with the Supplier subsequent to the approval of the bid will be operative only after the letter of credit is established by the Turkish Bank concerned.

1.5. Suppliers are required to certify that the equipment, plants and/or spare parts proposed and included in proforma invoices are genuine and unused.

1.6. Since the bidders are considered as suppliers capable to supply similar amount of tendered goods, no claims as any price raise, lack of supplier, and increase in harbour dues, portage, etc. will not be considered after the closing date.

Supplier agrees not to assert any force majeure based on such reasons.

1.7. In these general specifications, periods of time defined in the term of days will be considered as calendar days.

1.8. Each page of present specification will be signed and sealed separately by the supplier in order to denote that these specifications and any enclosures there of have been read and agreed upon for performance.

1.9. TDÇİ is not subject to the Awarding Law No. 2886 and, therefore is free to award the contract or to cancel the purchase partly or completely as well as to award the same to any supplier at its discretion.

1.10. TDÇİ will be at liberty to choose bargaining method for the purchase of the materials. Tenderers are not entitled to withdraw their tenders in the event of TDÇİ chooses bargaining and they are bound by their offers till the end of given validity periods. TDÇİ may, at its option, request one or more, verbal or written notations from the tenderers all together or separately. Tenderers are not entitled to make any claims or raise any objections in relation to the application of this clause and they are not allowed to decrease the amount of their bid bonds during the application of this clause.

2- CORRESPONDING LANGUAGE:

Bidding letters, proforma invoices, any correspondence, etc. will be in Turkish and in English. However, the Turkish text will prevail in case of any dispute. TDÇİ will be free to consider any bids without any accompanying Turkish translation thereof excluding standard documentation concerned.

3-PROFORMA INVOICES:

3.1. Proforma invoices will be drawn as per technical specifications and in the same sequence as in the equipment list, including international CUSTOMS TARIFF and POSITION numbers and the wording "NOT AVAILABLE" will be placed in line with those items which are not offered.

3.2. PRICING:

The unit price and total value of each item as well as the charges described below will be indicated in the currency of the country of the bidder or its equivalent in U.S. Dollar:

- Total FCA ex-factory price.
- Packing
- International Transportation
- Freight
- FOB Vessel price and name of loading port.
- Total CFR price and unloading port.

3.3. VALIDITY:

It will be clearly and unconditionally stated that the prices are to be valid at least 120 days from the closing date. No increase will be effected in prices during the validity of offer and delivery time (including any extension granted).

3.4. DELIVERY TIME:

Delivery time for offered material from the receipt of the letter of credit will be specified in the proforma invoice.

3.5. WEIGHT AND VOLUME:

Approximate net and packed weights and the volume of offered material will be indicated in the bid.

3.6. AGENT AND COMMISSIONS:

If the Bidder has an agent in Turkey; the name, address of the agent and percentage of commission for the same in connection with this project will be indicated in the bid.

Further, such agents will submit respective powers of attorney to TDÇİ. Said commission will be considered inclusive in the bid price if the amount is not mentioned in the bid.

3.7.WARRANTY:

The tender will include a statement indicating that any provisions in the technical specifications concerning the warranty have been exactly agreed upon or, if no such requirement takes place in technical specifications then the nature of factory warranty will be indicated.

3.8.PROFORMA INVOICE AND COPIES:

6 copies of tenders and proforma invoices addressed to TDÇİ Karabük D.Ç.Fab. Müess.Müdürlüğü including at least one original will be drawn and each page of such documents will be initialed and the last page will be signed by the bidder indicating the total number of pages and full name and title of bidder.

4. BID ENVELOPE AND SUBMISSION

4.1.Bidding letter and proforma invoices will not cover more than one contract item and order number and an envelope will not contain more than one tender. Bidding letter, proforma invoices and enclosures will be put in an envelope which will be marked with the wording "TEKLİFTİR", subject of bid, reference and our address as shown below and such envelope will be delivered to the addressee not later than the closing date and time concerned.

Address:

Türkiye

Demir ve Çelik İşletmeleri

Karabük D.Ç.Fab.Müessesesi Müdürlüğü

67270 KARABÜK/TURKEY

4.2.Envelopes containing the bids should be received by Karabük D.Ç.Fab.Müessesesi Müdürlüğü Sosyal ve İç Hizmetler Müdürlüğü not later than 14.00 p.m. on Thursday .....15. SEP. 1993....Any delays mailing and/or any tender submitted by cable or telex will not be considered.

4.3.Each page of general, technical and other specifications(if any) will be signed, and sealed and will be enclosed with the tender.

4.4. Each item to be proposed is the subject of separate awarding and evaluations will be made respectively and individually.

5.EVALUATION OF BIDS:

Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri is free,

5.1.to consider or reject any bids non-conforming with the Specifications and/or not including all the items described in our list of requirements.

5.2.to increase or decrease the quantities and numbers of proposed items or to choose less expensive material.

5.3.to prefer the most reasonable bid.

5.4.to order the material on the basis of FCA, FOB or CFR,

5.5.to effect or suspend the purchase of material or to purchase the same from any bidder at their discretion,

5.6.to let any bidder complete any missing formalities bidding if not effecting on the essence or to accept as complete,

5.7.to consider or discard for evaluation of the future tenders of the suppliers who are in default in performing the contractual liabilities or raising difficulty therein,

5.8. Any firms or persons whose participation in awarding are prohibited by any other organizations and the case has been referred to our enterprise or whose participation in awarding are prohibited by TDÇİ should not submit any bids whatsoever,

6-SECURITY:

6.1.BID BOND:

The bidders will be required to submit to TDÇİ at their address indicated in Article 4.1.not later than closing date and time a bid bond valued at 3% of offered prices and valid for not less than 120 days from the bid opening, and issued by a Turkish Bank against the counter guarantee of a foreign bank and/or directly by a Turkish Bank.

OTHERWISE,THE TENDER SUBMITTED BY THE BIDDER WILL BE DISREGARDED.ON THE OTHER HAND,IN CASE THAT THE NUMBER OF TENDER HAVING BID BOND IS LESS THAN 3 T.D.Ç.İ.IS FREE TO EVALUATE THE TENDERS ALTHOUGH THEY DO NOT HAVE BID BONDS.

Such bid bond provided by any unsuccessful bidder will be returned upon receipt of the performance bond and signing of the contract by TDÇİ.

Successful bidder will deliver the performance bond to TDÇİ in 20 calendar days from the notice served therefor.The bid bond will be forfeited if the successful bidder fails to deliver the performance bond in such period of time or abstains from signing the contract.

6.2.PERFORMANCE BOND:

The amount of the performance bond to be furnished by the bidder subsequent to the notification served on award of contract to such bidder as "SUPPLIER" is 10 % of the total contract price.

Such performance bond will be issued by a Turkish Bank upon the counter guarantee of a bank in the country of the successful bidder. Such performance bond will be limited.

Upon receipt of the performance bond,the bid bond will be released. Performance bond will be returned to the relevant Turkish Bank upon completion of delivery of material as per specifications and enclosures thereof as well as the requirements of order and upon receipt of the same by TDÇİ.

In cases of failure or default to perform the work as per time schedule and as required within the provisions of the Specifications and in enclosures, if any, despite notice served by TDÇI may deduct from the performance bond the amount justified directly by TDÇI if no special provision is available thereon, as an equivalent of any such delay, deficiency and/or insufficiency in operational circumstances or may cancel the contract and forfeit the performance guarantee.

7. PAYMENT TERMS:

7.1. Payment will be effected by an irrevocable and confirmed letter of credit established in a Bank located in Supplier's country on the basis of 100 % of the contract price and as Follows:

7.2. 90 % of the contract price on presentation of following documents:

- 10 copies of duly signed commercial invoice.
- 5 copies of packing list.
- 3 copies of original bill of lading.
- Copy of cable providing sufficient data about insurance.
- Certificate of origin.

-ATR-1 circulating document from EC and EUR-1 certificate from EFTA.

7.3. The balance of 10 % portion will be paid to the supplier upon receipt of the documents concerning therewith if there is no penalty deductible as far as such deliveries are concerned, if there is a penalty then the same will be deducted from the said balance.

7.4. In any case, payment of 10 % balance will be effected within 60 days from the date of bill lading.

8. INSURANCE:

Any insurance involved from loading of contractual goods on board, including transit insurance will be provided by BUYER. For such purposes the supplier will inform the BUYER by telefax or telex upon shipment of goods on the following:

- Description of goods
- FOB/FCA and CFR value
- Number of cases/packages,
- Net and gross weights,
- Ports of departure and arrival,

SUPPLIER will be responsible for any loss and damage connected with false, deficient, wrong or delayed information provided by supplier.

9. PROFORMA INVOICES AND SHIPMENT:

9.1. PROFORMA INVOICES:

Proforma invoices will contain serial and part numbers as the description of the material listed in the list of requirement and the following details;

- Date and serial number of proforma invoice.
- Order number of the Buyer (Enterprise)
- Part number and description of material.
- Unit price, quantity and total price of each item of shipment.
- Nett and gross weights and dimensions of each case
- Names of loading and unloading ports, type and name of means.

9.2. SHIPMENT:

The enterprise may ask for shipment by air, railroad or truck in particular cases.

9.3. Supplier, approximately 30 days prior to the shipment will notify TDÇI by telex on the weight, volume and dimensions of the material asking for an arrangement of a suitable means.

10. PACKING:

10.1. PACKED MATERIAL:

Material will be packed in firm, waterproof cases resistant to loading, unloading port of call storage in original containers in proper quantities and as per characteristics of the means and for the purpose of keeping such cases firm during delivery and measures related with overseas shipment will be completely taken.

10.2. UNPACKED MATERIAL:

Any material which may not be packed regularly due to the shape and dimension will be shipped as any protective measures against all weather conditions, loading, unloading, unloading and intermediate storage, defect, corrosion, damage, cracking, etc. in order to reach in a sound form to unloading port.

10.3. TDÇI's approval will be sought for shipment by containers.

10.4. EXPLOSIVES AND FLAMMABLE ARTICLES

Explosives and flammable articles will be packed and boxed separately in conformance with international standards and such boxes will be resistant to overseas shipment. Further, such boxes will be clearly marked to indicate that the contents are explosive and/or flammable article.

10.5. PACKING LIST:

Packing list will be provided in duplicate for each case. One copy of such packing list will be put into a water proof envelope and mailed onto the box and another copy will be put in the same case. Packing list will include, completely in conformance with proforma invoice, serial numbers, part numbers, description and quantity of material packed inside the box.

Further, another packing list will be sent to TDÇI showing the contents of each box.

10.6.MARKING OF PACKAGES:

Following details will be marked at least on two faces of each box or packing material:

- Unloading port,
- Name and address of Supplier,
- TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ General Management of Turkish Iron and Steel Works.)
- Supplier's order number and the trademark of supplier.
- Gross and nett weights in kilograms and dimensions of the case,
- Box number in series to indicate the total number of cases in shipment.
- Each box will be bound with a Red and Black band for delay identification at customs,
- If the materials are in such type as to require great care during forwarding, carrying,loading,unloading (frangible and/or required to be kept in a certain in a certain position only) such a situation will also be marked on packing properly and in international symbols.

11.DELIVERY TIME,FORCE MAJEURE AND PENALTY FOR DELAY:**11.1.DELIVERY TIME:**

Supplier will ship materials within delivery period.

11.2. FORCE MAJEURE:

Following cases will be considered as force majeure for both parties and such time during which such cases prevail will be added to the delivery time of contractual material;

- Government bans,
- Strikes,
- War and mobilization,
- Rebellion,
- Such natural disasters as fire,flood,earthquake,
- Epidemics.

No change will be made in prices due to the occurrence of force majeure.

Supplier,in 15 days from the occurrence of force majeure,will notify TDÇİ by cable or telex,and will send the certificates confirming such force majeure as issued by the Local chamber of commerce and Industry and attested by the Turkish Consulate to TDÇİ as soon as possible,Otherwise the request will not be considered.

In cases when the delivery time is extended by TDÇİ on request of the Supplier for any reason other the force majeure,Supplier will be liable for and bank charges and other expenses connected therewith.

11.3. PENALTY FOR DELAY:

In case of any delay excluding force majeure acceptable by TDÇİ, no penalty will apply for the first two weeks. A penalty of 1 % of the price of such delayed material will apply to each succeeding week. The penalty for fractures of a week will be computed proportionally (one week is 7 days).

Amount of penalty will be deducted from the 10 % amount hold in the letter of credit and if such amount is not sufficient then from the performance bond of the Supplier.

In no case, total amount of deductible penalty will not exceed 20 % of the total contract price. In case the penalties for delay are to exceed max. 20 % of the contract price, then TDÇİ will have the right to terminate the contract.

12. PERFORMANCE OF CONTRACT:**12.1. PERFORMANCE OF CONTRACT:**

Contract will be considered completely performed if the machinery and equipment covered covered by the contract have been delivered in conformity with the general and special specifications, order placed therefor, proforma invoice; and delivery and replacement of any defective, deficient, damaged, non-conforming with specifications material or those damaged due to false packing and boxing are replaced by new ones free of charge and the performance of special terms in the Specifications, if any.

12.2. REPLACEMENT OF MATERIAL:

Machinery and equipment delivered deficient or defective, not conforming with the required and proposed quality or damaged because of faulty packing will be replaced by sound and correct ones not later than 3 months on free of charge and CFR basis. Such defective or damaged material will be returned, if required, being all expenses belonging to Seller after receipt of their replacements by TDÇİ.

12.3. DEFAULT IN PERFORMANCE OF CONTRACT:

Performance bond will be forfeited and the contract will be terminated if the Supplier fails to perform the contract completely or as required despite notification by TDÇİ.

13. MARKING:

Supplier will provide following marking on easily visible sections of all boxes, packings and any units, and if not packed, on other goods.

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (or Establishments)
PROVINCE (DISTRICT) TURKEY

14. INSPECTION, SAMPLING AND ACCEPTANCE

14.1. If no special term is provided for in Technical Specifications concerned such matters as sampling, inspection, etc. will be carried out by the Inspection Committee of the enterprise concerned.

14.2. Inspection performed for one party of the delivered goods will only be effective for such party of goods.

14.3.If no special term is included in the Technical Specifications concerning the purchase,TDÇI will be authorized to cause performance of inspection, sampling and determination of properties as the basis for the delivery and receipt of the material to be carried out by an international supervising company on account of the Buyer.The report issued by such company will be final both for BUYER and SUPPLIER and those parties will have no right to set any objection thereon.

14.4.Final acceptance will be completed when the required inspection and/or analysis and measurement of the goods are carried out,in any way whatsoever, by the personnel assigned such mission an international supervising company or the organization concerned.

14.5.Supplier will be notified respectively if the goods have not been found fitting with the characteristics defined Technical Specifications.

15.CANCELLATION OF ORDER:

If TDÇI fails to establish the letter of credit at specified time for any reason whatsoever,then the supplier will not have the right to claim any compensation, therefor TDÇI will be entitled to cancel the order or,in agreement with the Supplier,will be authorized to extend the time of establishment of the letter of credit.

Even in case of failure in opening the letter of credit in such extended time, supplier will not have the right to claim any compensation therefor.

16.SETTLEMENT OF DISPUTES:

Turkish COURTS will be the sole authority to solve finally in case of no settlement is reached by and between BUYER and SUPPLIER amicably on any dispute connected with or arising from implementation or interpretation of the provisions of this contract.

This contract contains 16 articles.

NOTE:

Followings will be written on bidding envelopes:

"Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Karabük D.Ç.Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğü

67270 KARABÜK/TÜRKİYE

"3177 Dosya konusu 120 ton Y.F. Kanal barç Malzemesine ait kapalı tekliftir".

2) Bida will be opened at our commission at the date and hour indicated,an Article 4.2 and bidders can participate the meeting.

3) Payment will not be made for a supervisor who will be present in Karabük while main runner is being made.

TECHNICAL SPECIFICATION FOR REFRACTORY MORTAR
REQUIRED FOR B.F. MAIN RUNNER AND SIPHON.

1. Chemical analysis

Al_2O_3	% 55 min.	HgO %	.....
SiC	% 20 min.	Cr_2O_3 %	.....
C	% 5 min.	P_2O_5 %	.....
Fe_2O_3	% 1,5 max.	Alkali %	.....
SiO_2	%	B_2O_3 %	.....
CaO	%	ZrO_2 %	.....
TiO_2	%		

2. Physical Properties

- a) Service temperature ($0^{\circ}C$) : 1600
b) Workability : Ramming / ^{and} gunning
c) Bulk density (gr/cm^3) : min. 2,5
d) Grain size (mm.) : 0-7
e) Type of setting : .....
f) Cold crushing strength (kg/cm^2)

110^oC815^oC1600^oC

.....

.....

.....

- g) Permanent linear change (%) :

110° C815^o C1600^oC

.....

.....

.....

- h) Apparent porosity (%) : .....

- i) Modulus of rupture (
- N/cm^2
-):

110^oC1400^oC

.....

.....

- k) Loss at fire (%) : .....

- l) Fusion point, s.k. (
- $0^{\circ}C$
-): .....

- m) Refractoriness under load: .....

- n) Storage life (month) : min. 6

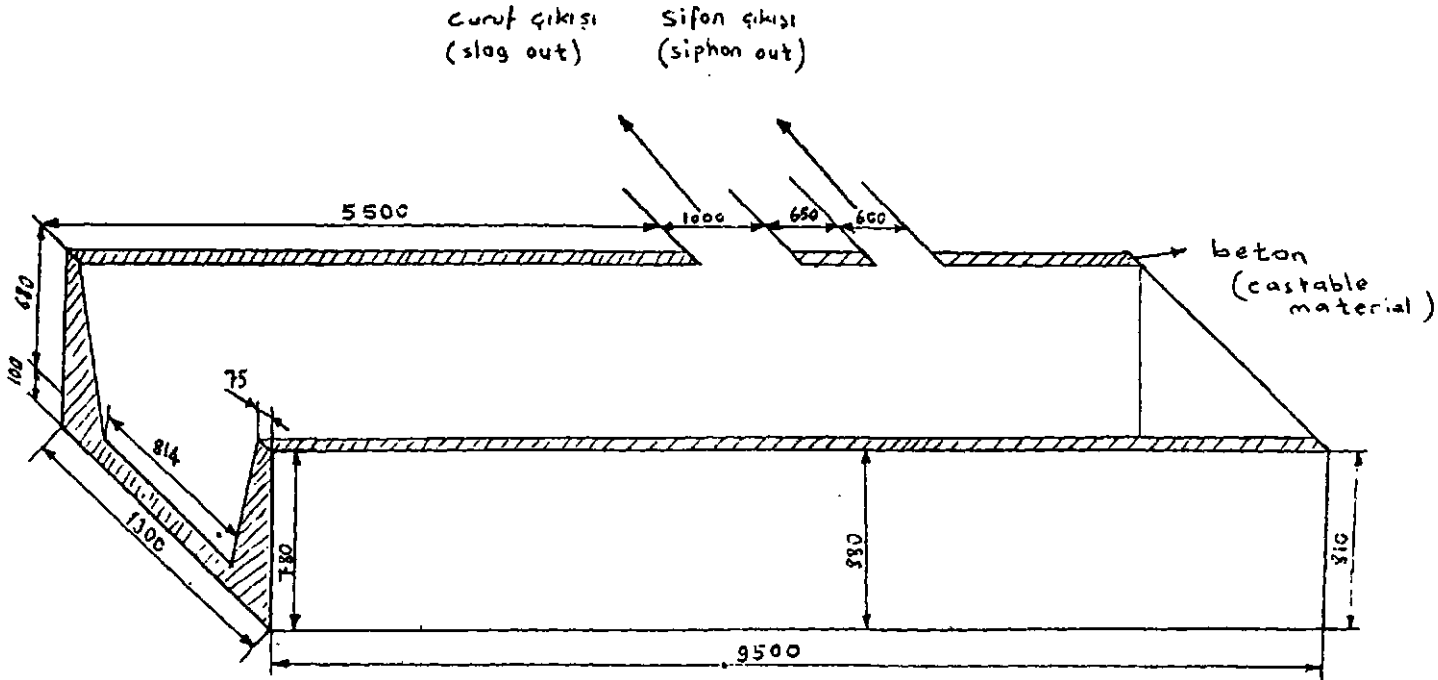
- o) Humidity (%) : .....

3. Performance : Bidders should warranty that min. 120000 tons of hot metal can be poured on from the runner and siphon and quantity of mortar consumed as ramming and gunning will not exceed 300 gr/ton hot metal at one campaign (between two complete ramming) with the exception of operation defects which will effect considerably runner life and material consumption.
4. The period for cleaning the runner and siphon by demounting, constructing the runner with refractory mortar and drying it will take approx. 24 hours. Interval gunning repairs should be carried out within 2 hours.
5. As there is no crane at the runner area mould, medal, etc. should be carried by manpower.
6. Bidders will submit their reference lists in detail.
- Performance values will be indicated.
7. In case of any disagreement Bidder will have right to object the analysis to be made at "Arabük Laboratories. However, sealed sample will be analyzed at Erdesir and Bidder will accept the result. Analysis fee will be paid by unjust party.
8. During the first runner construction Bidder will keep ready one of his authorized personnel.
9. Characteristics of B.F. No.3 and analysis of hot metal and slag are indicated hereunder:

Total furnace volume	: 975 m ³
Operating volume	: 818 m ³
Chamber volume	: 157 m ³
Chamber diameter	: 7,4 m
Production	: 1200-1400 ton/day

Hot metal analysis:	Si	%	0,80 - 1,50
	Mn	%	0,70 - 1,30
	S	%	0,030-0,100
	C	%	3,5 - 4,5
Slag analysis :	SiO ₂	%	35-39
	CaO	%	31-36
	Al ₂ O ₃	%	15-20
	S	%	0,8-1,2
	MgO	%	5-9
	MnO	%	1,0-1,5
	Fe	%	0,5-1,0
	K ₂ O	%	1,0-2,0

10- Concerned runner sketch is attached.

HARİTA ALIMI İŞİ YAPTIRILACAKTIR**İller Bankasından :**

S.N.	Kasaba Adı	İli	Geç. Tem.	As.Kar.Gr.
			TL.	
1.	Tut	ADİYAMAN	37.000.000	B
2.	Gölbaşı	BİTLİS	6.000.000	E
3.	Büyükkızılcık	K.MARAŞ	12.000.000	D
4.	Kızılağaç	MUŞ	12.000.000	D
5.	Sarıpınar	MUŞ	13.000.000	D
6.	Serinova	MUŞ	13.000.000	D
7.	Tunceli	TUNCELİ	41.000.000	B
8.	Hozat	TUNCELİ	21.000.000	C
9.	Ovacık	TUNCELİ	18.000.000	D
10.	Ayran	Ş.URFA	5.000.000	E
11.	Karakoyunlu	İĞDIR	8.000.000	E

1 — Yukarıda belirtilen harita alımı işleri teklif bedel isteme suretiyle kapalı teklif usulü ile ihaleye çıkartılmıştır.

2 — İhale evrakı Bankamız Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı'ndan bedeli karşılığında temin edilecek ve dosya alındı makbuzu ihale evrakına eklenecektir.

3 — İstekliler "İhaleye Katılma Belgesi" almak üzere teklif şartnamesi esasları çerçevesinde ve aşağıda belirtilen belgelerle 24/8/1993 günü saat 17.00'ye kadar, İller Bankası Tetkik ve Danışma Komisyonu Başkanlığı'na hitaben yazacakları bir dilekçe ile başvuruda bulunacaklardır.

4 — Başvuru dilekçesine eklenecek belgeler şunlardır:

a) Yeterlik talebinde bulunan kişi ve şirket temsilcisine ait noter tasdikli imza sirküleri,
b) Geçer tarihli müteahhitlik karnesi aslı veya 1993 yılından noter tasdikli sureti,
c) Harita Mühendisleri Odası'ndan alınacak ihaleye katılma belgesi (Alındığı ay süresince geçerli sayılacak)

d) Banka referans mektubu aslı,

e) Taahhüt bildirisi,

f) Geçer tarihli en az 1000 metreyi ölçen elektro-optik ölçme aleti kontrol belgesi,

g) Teknik personel bildirisi,

5 — Teklif zarfları 1/9/1993 günü saat 12.00'ye kadar Bankamıza teslim edilecektir. Vaktinde verilmeyen ve postada geciken teklifler kabul edilmeyecektir.

6 — Teklif zarfları 1/9/1993 günü saat 14.00'de Bankamız ihale komisyonu'nda açılacaktır.

7 — Bankamız 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile bu kanunun ek ve değişikliklerine tabi olmayıp ihaleye katılma belgesi verip vermemekte, ihaleyi yapıp yapmamakta veya işin ihaleye girenlerden dilediğine vermekte serbesttir.

18480/1-1

MİKROFİLM SATINALINACAKTIR**P.T.T. Başmüdürlüğünden :****ANKARA**

1 — Başmüdürlüğümüz ihtiyacı olan 30.000 adet Mikrofilm satın alınacaktır.

2 — İhale 31/8/1993 günü saat 15.00'de Başmüdürlüğümüzde yapılacaktır.

3 — Bu işe ait şartname Başmüdürlüğümüz Malzeme Müdürlüğünden bedeli mukabili temin edilebilir.

4 — Geciken teklifler kabul edilmez.

5 — Başmüdürlüğümüz ihaleyi yapıp yapmamakta veya tercih yapmaktaki serbesttir.

18602/2-1

İNŞAAT İŞİ YAPTIRILACAKTIR**Yozgat Valiliğinden :**

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün:

1 — Yozgat-Şefaatli 50 Yataklı Devlet Hastanesi İkmal ve 10 Daireli Lojman İnşaatı işi, 2886 sayılı Devlet İhale Kanun'unun 35. maddesinin (a) fıkrasına göre, Kapalı Teklif Usulü ile ihaleye konulmuştur.

Bu ihalede; Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, "Uygun Bedel"e ait Tebliğ hükümleri uygulanacaktır.

2 — İşin tahmin edilen bedeli (5.434.520.369,—) TL.dir.

3 — İhale 20/9/1993 günü saat 15.00'de Yozgat Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü İhale Komisyonu Odasında yapılacaktır.

4 — İhale şartnamesi ile diğer evraklar Yozgat Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünde mesai saatleri içinde görülebilir.

5 — İstekliler Yapım İşleri için Kapalı Teklif Usulü ile İhale Şartnamesine, İhale Şartnamesine Ek Özel Şartnameye, Yapı Tesis ve Onarım İşleri İhalelerine Katılma Yönetmeliğine ve "Uygun Bedel" Tebliği hükümlerine uygun olarak:

A — İhaleye katılma belgesi almak için; müracaat dilekçesi ile birlikte:

a) Bayındırlık ve İskân Bakanlığından alınmış (C) grubundan en az işin keşif bedeli kadar müteahhitlik karnesinin aslını ibraz etmek şartıyla örneğini, (Ortak girişimlerde Pilot Firmanın karnesi esas alınacaktır.)

b) Makina ve Teçhizat Kapasitelerine ait Yapı Araçları Taahhütnamesini ve/veya belgelerini,

c) Mali Güçlerine ait Mali Durum Bildirisi ve belgelerini,

d) Teknik Personel Taahhütnamesini,

e) Taahhüt durumu bildirisi ve belgelerini,

f) Gelir veya Kurumlar Vergisi beyanını ve belgelerini verecektir.

B — İhaleye girebilmek için, teklif mektubu ile birlikte;

a) İhaleye katılma belgesini,

b) İhalenin yapıldığı yıl içinde alınmış Ticaret ve/veya Sanayi Odası Belgesini,

c) Noter tasdikli imza sirkülerini,

d) İstekliler adına vekaleten iştirak ediliyor ise, istekli adına teklifte bulunacak kim-selerin vekaletnameleri ile, vekaleten iştirak edenin noter tasdikli imza sirkülerini,

e) Yozgat Valiliği adına alınmış (163.035.611,—) TL. tutarında geçici teminatı,

f) İhale Şartnamesinde ve İhale Şartnamesine Ek Özel Şartnamede öngörülen diğer belgeleri, verecektir.

6 — İhaleye katılma belgesi almak için son müracaat 6/9/1993 Pazartesi günü mesai saati sonuna kadardır.

7 — İstekliler Teklif Mektuplarını 20/9/1993 Pazartesi günü saat 15.00'e kadar mak-buz karşılığında İhale Komisyonu Başkanlığına verecektir.

8 — Telgrafla müracaatlar ve postada meydana gelecek gecikmeler kabul edilmez.

9 — Bu inşaat ihalesi için önceden yapılan tüm ilânlar geçersizdir.

Keyfiyet ilân olunur.

18399/1-1

DÜZELTME

M.S.B.Ankara İç Tedarik Bölge Başkanlığı 1 Nolu Satın Alma Komisyon Başkanlığı-nın 13/8/1993 tarih ve 21667 sayılı Resmi Gazete'nin 84. sayfasında 18014 ilân numarası ile yayımlanan ilânında cins ve birliği bölümünde yer alan K.Harp.Ok.K.lığı'na ait Satılma-cak Patates Miktarı "135.000 Kg." olarak yayımlanması gerekirken "135.00 Kg." olarak ya-yımlanmıştır.

Düzeltilerek ilgililere duyurulur.

18014/1-1

KIRKLARELİ JANDARMA SAHASI E.N.H. DEPLASESİ YAPTIRILACAKTIR**T.E.K. Kırklareli Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

1 — Kırklareli Jandarma sahası içinden geçen beton direkli ENH. (2x3/0)'nın deplase-si T.E.K. 1993 birim fiyatları esasına göre kapalı zarf teklif almak suretiyle yapılacaktır.

Dosya No : 1993-32/1., Keşif Bedeli : 282.696.825,— TL., Geçici Teminat : 14.500.000,— TL., Şartname Bedeli : 400.000-KDV Dahil.

2 — İhaleye katılmak isteyen isteklilerin şartnamede yazılı Müteahhitlik karnesi, Tica-ret Sicil kaydı, iş bitirme belgesi, mali durum bildirimi, barka referans mektubu ve teyid yazı-sı, değerlendirme formu, imza sirküleri ile ilgili evrakların aslını veya noter tasdikli olanını vereceklerdir.

3 — İhaleye katılabilmek için şartname almak mecburi olup, şartname dosyaları T.E.K. Kırklareli E.D.M. İstiklal Cad. No: 7 Özel idare İşhanı Kat: 5'te bulunan Mak. İkm. ve Stn. Müdürlüğü servisinden bedeli karşılığında alınabilir.

4 — Teklifler 2/9/1993 günü saat 12.00'ye kadar aynı adreste bulunan Muhaberat ser-visine elden veya posta ile gönderilebilir. Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz. Teklif mek-tupları aynı gün saat 14.00'de satınalma ve ihale komisyonu huzurunda alenen açılacaktır.

5 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yap-mamakta veya dilediğine kısmen veya tamamen vermekte serbesttir.

18238/1-1

MUHTELİF MALZEME SATINALINACAKTIR**T.E.K. İzmir Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

1 — Müessesemizin ihtiyacı olan aşağıdaki muhtelif malzemeler kapalı zarf usulü tek-lif almak suretiyle iç piyasadan satın alınacaktır.

2 — Bu işle ilgili şartnameler;

A - Alüminyum ve Çelik Alüminyum İletkenler 800.000,—TL. (KDV Hariç)

B - 0,6/1 KV NYY ve NYCY Kablolar 800.000,— TL. (KDV Hariç)

Bedel karşılığı T.E.K. İzmir Elektrik Dağıtım Müessesesi Üniversite Caddesi No: 57 Kat: 3 adresindeki Satınalma Servisinden temin edilebilir.

3 — Teklif zarfı üzerine;

A - Alüminyum ve çelik Alüminyum İletkenler 93-69/MA

B - 0,6/1 KV NYY ve NYCY Kablolar 93-70/MA

rumuzu yazılarak 27/8/1993 tarihinde saat: 12.00'ye kadar Madde : 2'de belirtilen ad-reste'ki 4. Katta Muhaberat Servisine verilmiş olacaktır.

4 — İhaleler 27/8/1993 tarihinde saat: 14.00'de huzurda açılacaktır.

5 — Müessesemiz 2886 sayılı Yasaya tabi değildir. İhaleyi yapıp yapmamakta veya di-lediğine kısmen veya tamamen vermekte serbesttir.

18682/1-1

İNŞAAT YAPTIRILACAKTIR**Tokat Belediye Başkanlığından :**

1 — Tokat belediyesi şehirlerarası otobüs terminali 1. kısım inşaatı işi 2886 sayılı Devlet İhale Kanun'unun 35. maddesinin (a) fıkrasına göre, (kapalı teklif usulüne göre) ihaleye çıkarılmıştır.

2 — İşin tahmin edilen bedeli 3.250.000.000,— (Üçmilyarikiyüzellimilyon) TL.dir.

3 — İhale 6 Eylül 1993 tarihinde (Pazartesi) günü saat 14.00'de Belediye Başkanlık odasında Encümen huzurunda yapılacaktır.

4 — İhaleye ait şartname ve ilgili belgeler Belediye Fen İşleri Müdürlüğünden 500.000 (Beşyüzbin) TL. bedel karşılığında temin edilebilir.

5 — İstekliler yapım işleri için kapalı teklif usulü ile ihale şartnamesine ihale şartnamesine ek "Özel şartname", yapı tesis ve onarım işleri ihalelerine katılma yönetmeliği'ne uygun olarak;

A — İhaleye katılma belgesi almak için; müracaat dilekçesi ile birlikte;

a) Bayındırlık ve İskân Bakanlığından alınmış (B) grubundan en az işin keşif bedeli kadar müteahhitlik karnesinin aslını ibraz etmek şartıyla örneğini, (Ortak girişimlerde pilot firmanın karnesi esas alınacaktır.)

b) Makina ve Teçhizat Kapasitelerine ait Yapı Araçları Taahhütnamesini ve/veya belgelerini,

c) Mali Güçlerine ait Mali Durum Bildirisi ve belgelerini,

d) Teknik Personel Taahhütnamesini,

e) Taahhüt durumu bildirisi ve belgelerini,

f) Gelir ve Kurumlar Vergisi beyanını ve belgelerini verecektir.

B — İhaleye girebilmek için, teklif mektubu ile birlikte;

a) İhaleye katılma belgesini,

b) İhalenin yapıldığı yıl içinde alınmış Ticaret ve/veya Sanayi Odası Belgesini,

c) Noter tasdikli imza sirkülerini,

d) İstekliler adına vekaleten iştirak ediliyor ise, istekli adına teklifte bulunacak kimselerin vekaletnameleri ile, vekaleten iştirak edenin noter tasdikli imza sirkülerini,

e) Tokat Belediyesi adına alınmış 97.500.000,— TL. (Doksanyedimilyonbeşyüzbin) TL. tutarında geçici teminatı,

f) İhale Şartnamesinde ve İhale Şartnamesine Ek Özel Şartnamede öngörülen diğer belgeleri, verecektir.

6 — İhaleye katılmak için istekliler 31 Ağustos 1993 Salı günü mesai sonuna kadar dilekçe ile müracaat edip yukarıda istenilen belgeleri dosya halinde yeterlilik belgesi komisyonuna makbuz karşılığında vereceklerdir. Ayrıca 2 Eylül 1993 Perşembe günü mesai bitimine kadar ihaleye katılma belgesi (Yeterlilik belgesi) alacaklardır.

7 — İstekliler teklif mektuplarını 6 Eylül 1993 Pazartesi günü saat 12.00'e kadar makbuz karşılığında ihale komisyonu Başkanlığına vereceklerdir.

8 — Telefonla yapılan müracaatlar ve postada meydana gelecek gecikmeler kabul edilmeyecektir.

Keyfiyet ilân olunur.

18501 / 1-1

SERVİS ARACI KİRALANACAKTIR

Petrol Ofisi A.Ş. Bölge Müdürlüğünden :
Aliğa/İZMİR

1 — Petrol Ofisi A.Ş. Bölge Müdürlüğümüze bağlı Adnan Menderes Hava İkmal İşl. Müdürlüğümüz personelinin, şartnamemiz ekinde belirtilen seyir cetveli takip edilerek taşıtırılması işimiz için 1 adet 23 kişilik Midibüs bir yılığına kiralananacaktır.

2 — İhale ile ilgili şartname ve ekleri Hammadde ve Malzeme İkmal Müdürlüğümüzden temin edilecektir.

3 — İhale, Petrol Ofisi A.Ş. Aliğa/İZMİR Bölge Müdürlüğümüz Satınalma Komisyonu Başkanlığında 1/9/1993 günü saat 15.00'de yapılacaktır.

4 — İşin muhammen bedeli: 323.025.000,— TL.dir.

5 — İşin geçici teminatı: 9.690.750,— TL.dir. Banka teminatı dışındaki teminatlar Ofisimiz veznesine yatırılarak vezneden alınan "Vezne Tahsil Fişi" ni dış zarfa koyacaklardır.

6 — İhaleye katılacak isteklilerden;

a) Ticaret veya Sanayi Odası Beglesi (Aslı) (1993 yılında alınmış)

b) İmza sirküleri (Aslı) (1993 yılında alınmış)

c) İkametgah senedi (1993 yılında alınmış) (Aslı)

d) Personel Taşımacılığı işimizde tahsis edilecek mülkiyeti kendine ait veya bu maksatla kiralayacağı vasıtaların plaka noları, taşıma kapasiteleri ve modellerini gösterir araç durum bildirgesi istenecektir.

7 — Teklif mektupları en geç 1/9/1993 günü saat 14.30'a kadar "Petrol Ofisi A.Ş. Bölge Müdürlüğü - Haberleşme Şefliği Aliğa/İZMİR" adresine elden veya posta ile gönderilecek olup, postadaki gecikmeler dikkate alınmayacaktır.

8 — Kurumumuz Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihale konusunu oluşturan işi ihale edip etmemekte, kısmen veya bölümler halinde ihale etmekte veya tercih ettiğine vermekte serbesttir.

Tel: 9-543-61722

18240/2-1

PANO SATINALINACAKTIR

T.E.K. Kastamonu Elektrik Dağıtım Müessesesinden :

1 — Müessesemiz ihtiyacı olan 93-STN-11 dosya konulu aşağıda cins ve miktarı yazılı pano kapalı zarf teklif almak sureti ile satın alınacaktır.

Malzemenin Cinsi : OĞ1.2F1.SR0.TK.KA.ÖL.PANO (OG, iki fiderli sekonder röleli tekrar kapamalı ölçü panosu), Miktarı : 20 Adet, Geçici Teminatı : 11.400.000,— TL., Dosya Bedeli : 400.000,— TL.

2 — İhaleye katılmak için şartname almak mecburidir. Şartnameler T.E.K. KASTAMONU ELEKTRİK DAĞITIM MÜESSESİ İnönü Mahallesi, İnebolu yolu KASTAMONU adresindeki Müessesemiz İhale ve Satınalma servisinden bedeli mukabilinde alınabilir.

3 — Teklifler en geç 1/9/1993 günü saat 14.00'e kadar yukarıdaki adresteki Müessesemiz Muhaberat servisine verilmiş olacak ve aynı gün saat 15.00'de alenen açılacaktır.

4 — Müessesemiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi değildir.

18504/2-1

10.000 ADET P KARBON TAYİN KARTUŞU İLE 10.000 ADET P PİK NUMUNE ALMA KARTUŞU SATINALINACAKTIR

Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğünden :

Şartnamesi bedelsiz olarak aşağıdaki adreslerden alınabilir.

1 — İskenderun'da Müessesemiz Tedarik ve İkmal Müdürlüğünden

İsteklilerin şartnamemiz esaslarına göre hazırlayacakları 93-443/1865 nolu dosyayla ilgilidir. Meşruhatlı kapalı teklif mektuplarının geçici teminatları ile birlikte en geç 2/9/1993 Perşembe günü saat 14.30'a kadar Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğü İskenderun Haberleşme ve Arşiv Müdürlüğünde bulundurmaları ilân olunur.

Müessesemiz 2886 sayılı ihale kanununa tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmamakta veya dilediğine verip vermemekte tamamen serbesttir. 18597/1-1

TRAKTÖRE VİNÇ İLAVE ETTİRİLECEKTİR

T.E.K. Kütahya Elektrik Dağıtım Müessesesinden :

Müessesemize ait Traktöre kapalı teklif alma usulü ile vinç ilavesi yaptırılacaktır.

1 — İhaleye katılabilmek için şartname almak mecburidir; Şartnameler T.E.K. Elektrik Dağıtım Müessesesi Cumhuriyet Caddesi Nur İş Hanı Kat: 4 Oda No : 47'den KDV dahil 125.000,— TL. bedeli mukabilinde temin edilebilir.

2 — Bu işin geçici teminat miktarı 3.600.000,— TL.'dir.

3 — Teklifler en geç 2/9/1993 Perşembe günü saat 14.00'de kadar yukarıdaki aynı ardesteki muhaberat servisine verilmiş olacaktır. Postadaki gecikmeden Müessesemiz sorumlu değildir.

4 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmamakta veya dilediğine kısmen veya tamamen vermekte serbesttir. 18681/1-1

LİNYİT KÖMÜRÜ SATINALINACAKTIR

T.Z.D.K. Kırklareli Tanım Alet ve Makinaları İşletme Müdürlüğünden :

1 — İşletmemizin ihtiyacı olan 600 Ton Linyit Kömürü kapalı zarf usulü teklif almak suretiyle satın alınacaktır.

2 — İhaleye ait şartname İşletmemizin P.K. 28 Kırklareli adresinden mesai saatleri dahilinde temin edilebilir. Tel : 43097-98 Faks: 43099

3 — İhale 2 Eylül 1993 günü saat 14.00'te İşletmemizde yapılacaktır.

4 — Kurumumuz 2886 sayılı Kanuna tabi değildir. 18600/1-1

KLİMA SİSTEMİ YAPTIRILACAKTIR

Seka Afyon Müessesesi Müdürlüğünden :

1 — Müessesemizin 1 adet B - 6 binası AC ve DC.MCC motor kontrol odalarının klima sisteminin şartname ve proje esasları dahilinde kapalı zarf teklif alma usulü ile yaptırılacaktır.

2 — Bu işe ait Teknik ve İdari Şartname Müessesemiz Ticaret Kısım Müdürlüğünden bedelsiz olarak temin edilebilir. Firma ihaleye kaullmak için yer görme belgesi alacaktır.

3 — Bu ihale için teklifle birlikte % 5 oranında geçici teminat verilecektir.

4 — 93-TİA 2/231 rumuzlu 2 ay opsiyonlu kapalı teklif mektupları en geç 30/9/1993 tarih saat 17.00'ye kadar Müessesemiz Haberleşme Şefliğine intikal ettirilmiş olacaktır.

5 — Posta'da meydana gelen gecikmeler dikkate alınmayacağı gibi, telgraf telex, veya Telefaxla verilen teklifler değerlendirmeye alınmayacaktır.

6 — Müessesemiz 2886 sayılı Kanuna tabi olmayıp, ihaleyi yapıp, yapmamakta bölmekte veya dilediğine vermekte serbesttir. 18598 / 1-1

NAKLİYE İŞİ YAPTIRILACAKTIR**Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürlüğünden :**

1 — Tüpraş Kırıkkale rafinerisinden Petrol Ofisi A.Ş. Esenboğa Hava İkmal İşletme Müdürlüğü'ne ± % 20 POAŞ opsiyonlu olmak üzere 80.000 Ton JET A-1 yakıtının Nakliyesi tarafından kara tankerleri ile şartnamesi esasları dahilinde taşınacaktır.

2 — Bu işe ait muhammen bedel 6.160.000.000,— TL. olup, geçici teminat 184.800.000,— TL.sıdır.

3 — Şartnameler 1.000.000,— TL. + KDV. ücreti karşılığında verilecek olup, bu ücret POAŞ. Genel Müdürlüğü Merkez Muhasebe Şube Müdürlüğü Bestekar Sokak No: 8 Bakanlıklar/ANKARA adresine yatırılacak ve buradan alınacak makbuz karşılığında ve dilekçe mukabilinde Stok Sevkiyat ve Ambalaj Şube Müdürlüğü Bestekar Sokak No: 25 Kat: 3 Bakanlıklar/ANKARA adresinden temin edilecektir.

4 — İhaleye iştirak edecek firmalar teklif mektuplarını en geç 1/9/1993 günü saat 12.30'a kadar dış zarfın üzerine "JET A-1 Nakliyesi ihalesine ait tekliftir". İbaresini yazarak P.O.A.Ş. Genel Müdürlüğü Haberleşme Şube Müdürlüğü Bestekar Sokak No: 8 Bakanlıklar/ANKARA adresine posta ile gönderecek veya elden vereceklerdir. Postadaki gecikmeler kabul edilmeyecektir.

5 — Teklif mektupları 1/9/1993 günü saat 14.00'de İhale Komisyon kurulunda açılacaktır. Firma temsilcileri ihalede hazır bulunabilirler.

6 — Ofisimiz Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta veya fiyat yönünden en uygun teklifi veren firmaya verip vermemekte serbesttir.

18779/2-1

ALÜMİNYUM LEVHA VE KÖŞEBENT SATINALINACAKTIR**İstanbul Deniz Teknik Satınalma Komisyon Başkanlığından :**

Taşkızkaz Ters.K.ihityacı için aşağıda yazılı mallar İstanbul Deniz Teknik Satınalma Komisyonu Başkanlığı ihale salonunda 2886 sayılı Kanuna göre Kapalı Teklif ile alınacaktır. Teklif mektuplarının ihale saatinden önce Kasımpaşa'daki Komisyonumuza verilmesi şarttır.

Postadaki vaki gecikmeler kabul edilmez. Şartnameler mesai saatleri dahilinde Ankara ve İzmir İç Tedarik Bölge Başkanlıklarında ve Kasımpaşa'daki Komisyonumuzda bedelsiz görülebilir. İsteklilerden aranacak belgeler; Şartnamesinin 3 ve 6 ncı maddelerindeki belgelerdir. Şartnamesi Başkanlığımızdan 150.000,— TL.'ye temin edilebilir.

Cinsi: Alüminyum Levha ve Köşebent, Miktarı: 9 Kalem, Tahmin Edilen Bedel: 3.946.452.000,— TL., Geçici Teminat: 118.394.000,— TL., İhale Tarihi-Saat: 1 Eylül 1993 Saat: 10.00

18774/1-1

HURDA OTO SATILACAKTIR**Türkiye Gübre Sanayii A.Ş. Genel Müdürlüğünden :**

1 — Genel Müdürlüğümüzün mevcut stoklarından binektipi Renault marka otonun hurdaya ayrılması nedeniyle satışa çıkarılmıştır.

2 — İstekliler teklifle birlikte 2.000.000,— TL. geçici teminat verecektir.

3 — İlgilenenlerin Konya Devlet Yolu No: 70'de Pazarlama ve Satış Dairesi Başkanlığına müracaatla mesai saatleri içerisinde satışa konu otouyu park yerinde görmeleri mümkündür.

4 — Kapalı teklifler en geç 1/9/1993 tarihinde saat 17.00'e kadar Şirketimiz Haberleşme Arşiv Müdürlüğüne verilmiş olacaktır.

5 — Şirketimiz 2886 sayılı Kanuna tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta, bölmekte veya dilediğine vermekte tamamen serbesttir.

18778/1-1

12 KALEM MUHTELİF ÖLÇÜ ALETİ SATINALINACAKTIR**TAKSAN Takım Tezgahları A.Ş. Genel Müdürlüğünden :**

1 — Şirketimizin ihtiyacı olan 12 kalem muhtelif ölçü aletleri Satınalma Genel Şartnamesi hükümleri dahilinde kapalı zarf usulü teklif almak suretiyle satın alınacaktır.

2 — Konuyla ilgili satınalma genel şartnamesi ve malzeme listesi

a) Kayseri Adana Devlet Karayolu 43. Km. (Tel: 3579-3400 Fa: 35-33 78 83) KAYSERİ adresinde bulunan Genel Müdürlüğümüz Satınalma servisinden,

b) M.K.E. Kurumu Tandoğan/ANKARA (Tel: 22 12 789 Fax: 22 12 700) adresinde bulunan irtibat büromuzdan bedelsiz temin edilebilir.

3 — İsteklilerin 5.500.000,— TL. tutarındaki geçici teminat ile kapalı teklif mektubunu ikinci bir zarf içerisinde en geç 24/8/1993 günü saat 17.00'ye kadar yukarıda 2.a maddesindeki adreste bulunan Genel Müdürlüğümüz Muhaberat Servisinde bulundurmaları şart olup, postada vaki olacak gecikmeler nazarı dikkate alınmayacaktır.

4 — Şirketimiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmama, kısmen veya tamamen yapmaktan dilediğine sipariş vermekte serbesttir.

18775/1-1

30 TON REÇİNE İLE 7.5 TON SERTER SATINALINACAKTIR

1 — Şirketimiz ihtiyacı olan 30 ton reçine ile 7.5 ton sertter teknik şartnameler ve satınalma genel şartnamesinde belirtilen hükümler dahilinde kapalı zarf usulü teklif almak suretiyle satın alınacaktır.

2 — Konuyla ilişkin şartnameler;

a) Kayseri Adana Devlet Karayolu 43. Km. (Tel: 3579-3400 P.K. 257) KAYSERİ adresinde bulunan Genel Müdürlüğümüz Satınalma servisinden,

b) M.K.E. Kurumu Tandoğan/ANKARA (Tel: 22 12 789) adresinde bulunan irtibat bürosundan bedelsiz olarak temin edilebilir.

3 — İsteklilerin 30.000.000,— TL. tutarındaki geçici teminat ile kapalı teklif mektubunu ikinci bir zarf içerisinde en geç 31/8/1993 günü saat 17.00'ye kadar yukarıda 2.a maddesindeki adreste bulunan Genel Müdürlüğümüz Muhaberat Servisinde bulundurmaları şart olup, postada vaki olacak gecikmeler nazarı dikkate alınmayacaktır.

4 — Şirketimiz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmama kısmen veya tamamen yapmaktan, dilediğine sipariş vermekte serbesttir.

5 — Teklif mektubunuzun üzerine 3.750,— TL.lik damga pulu yapıştırılıp kaşe ve imza edilerek kapalı zarf içerisinde gönderilmesi gerekmektedir. Telex veya faxla gönderilen teklifler değerlendirmeye alınmaz.

18776/1-1

3 KALEM NYY KABLO SATINALINACAKTIR**T.E.K. Ankara Elektrik Dağıtım Müessesesinden :**

1 — Müessesemizce;

93-146/ŞT dosya içeriği 3 kalem 0,6/1 KV NYY kablo (TS 833) satın alınacaktır.

2 — İhaleye katılmak için şartname almak mecburidir.

ŞARTNAMELER

T.E.K. ANKARA ELEKTRİK DAĞITIM MÜESSESESİ Necatibey Cad. No: 3 Kat: 4 ANKARA adresindeki Muhasebe Müdürlüğü'ne KDV. Hariç 350.000,— TL. yatırılarak G.M.K. Bulvarı No: 51/5 Maltepe/ANKARA adresindeki 501 nolu odadan dilekçe karşılığı alınabilir.

3 — Teklif mektupları 27/8/1993 Cuma günü saat 12.00'ye kadar Necatibey Cad. No: 3 Kat: 1 ANKARA adresindeki Muhaberat Servisine verilecektir.

4 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp, ihaleyi yapmamakta veya dilediğine kısmen yada tamamen vermekte serbesttir.

18772/1-1

**YOLCU VAGONU GENERATÖR KASNAĞI İÇİN 500 METRE
BAKLALI V KAYIŞI SATINALINACAKTIR**

T.C.D.D. 2. Bölge Başmüdürlüğü Alım Satım ve İhale Komisyonu Başkanlığından :
Tel.: 3112001 Gar/ANKARA

- 1 — Kuruluşumuz ihtiyacı 500 metre Yolcu Vagonları generatör kasnağı için Baklalı V Kayışı alımı kapalı zarf teklif alma usulü ile ihale edilecektir.
- 2 — İhale 1/9/1993 günü saat 14.00'de Alım Satım ve İhale Komisyonu Başkanlığı Gar/Ankara adresinde yapılacaktır.
- 3 — Opsiyon 30 günden aşağı olmayacaktır.
- 4 — Geçici teminat teklif edilen bedelin % 2,5'u olarak alınacaktır.
- 5 — Bu işe ait İdari ve Teknik Şartname 100.000,— TL. (KDV.-Dahil) bedelle Mali İşler Müdürlüğümüzden temin edilebilir.
- 6 — Teklif mektupları en geç ihale saatine kadar komisyona verilmiş olacaktır.
- 7 — T.C.D.D. 2886 sayılı Yasaya tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmamakta, kısmen yapmakta veya dilediği talibe yapmakla tamamen serbesttir. 18771/1-1

ÖRGÜLÜ SALMASTRA ALINACAKTIR

Türkiye Elektrik Kurumu İstanbul Ticaret Müdürlüğünden :

- 1 — 11 Metrelik Boylarda 60 Adet Toplam 660 Metre Amyant Özlü, Grafitti, Örgülü Salmastra Kapalı Zarfla Teklif Alma Usulü ile satın alınacaktır.
- 2 — İhaleye katılmak için şartname almak mecburidir. Şartnamlar;
- 3.ÇY/023 Dosya No.su ile,
T.E.K. İstanbul Ticaret Müdürlüğü Fevzipaşa Cad. No: 179 Fatih/İSTANBUL
Tel: 523 43 20 (4 hat) adresinden 250.000,— TL. bedelle temin edilebilir.
- 3 — Teklifler en geç 14/9/1993 günü saat 14.30'a kadar aynı adreste Muhaberat Servisine verilmelidir.
- 4 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olmayıp ihaleyi yapmamakta veya dilediğine, kısmen veya tamamen vermekte serbesttir. 18766/1-1

DONDURMA DIŞ AMBALAJ KUTUSU SATINALINACAKTIR

Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünden :

- Müdürlüğümüz süt fabrikası dondurma imalatında kullanılmak üzere 125.000 adet dondurma dış ambalaj kutusunu 25/8/1993 günü saat 14.00'de Müdürlüğümüz binasında kapalı zarf teklif verme usulü ile uygun fiyat verene ihale ederek yaptırılacaktır.
- Cinsi: Don. Ambalaj Kutusu, Miktarı Ad.: 125.000, Muhammen Bedeli: 2.200,— TL./Ad., Tutarı: 275.000.000,— TL., Geçici Teminat: 20.000.000,— TL., Katı Teminat: 27.500.000,— TL.

Müdürlüğümüz 2886 sayılı Yasaya tabi değildir.
Şartname Müdürlüğümüz Ticaret Şubesinden temin edilecektir.

18764/1-1

DÜZELTME İLÂNI

Gaziantep İl Jandarma Komutanlığından :

- 6/8/1993 tarihinde yayınlanan (1.999.328.000,—) TL. keşif bedelli Gaziantep-Şehit Arif Jandarma Karakolu Hizmet Binası inşaatı ilânının, 6. maddesinde yeterlik son müracaat tarihi 20/8/1993 Cuma günü yazılması gerekirken, sehven 21/8/1993 olarak yazılmıştır.
- Yeterlik son müracaat tarihi 20/8/1993 Cuma günü mesai bitimi sonuna kadardır.
- İlgililere duyurulur. 18769/1-1

MUHTELİF KESİMLERDE KAYA TAHKİMATI YAPTIRILACAKTIR
T.C.D.D. İşletmesi 6. Bölge Başmüdürlüğü İhale Komisyonu Başkanlığından :

Kuruluşumuzca 1993 yılında yapımı planlanarak Çiftahan-Belemedik istasyonları (Km. 271 + 800 ile 285 + 500) arası muhtelif kesimlerde kaya tahkimatı yapılması işi Bayındırlık Bakanlığı 1993 yılı birim fiyatları, 88/13181 sayılı Fiyat farkı kararnameşi üzerinden yüklenici seçimi yapılmak suretiyle birim fiyat esasına göre kapalı zarf yöntemi ile eksiltmeye çıkarılarak yapılacaktır.

İşin 1993 yılı birim fiyatlarına göre takribi keşif bedeli 500.000.000,— TL. olup geçici teminatı 15.000.000,— TL. (İhale sırasında istenecek olan teminat mektup olduğu takdirde süresiz olacaktır.)

Yeterlik belgesi ancak kapasite, mali imkanları ile tecrübeleri bakımından ve son 5 yıl içinde keşif bedeli kadar aynı veya benzer bir işi başlayıp bitirdiğine dair Resmi Kuruluşlardan alınan iş bitirme belgesini istenilen diğer belgelerle birlikte ibraz edene verilecektir.

Bu nedenle ihaleye iştirak etmek için yeterlik belgesi almak isteyen istekliler; şartname ve hangi belgelerin istenildiğini görmek için T.C.D.D. 6. Bölge Başmüdürlüğü ihale Komisyon Başkanlığına müracaat edebilirler.

Gerekli bilgi ve belgeleri tamamlayan istekliler en geç 26 Ağustos 1993 günü saat 17.00'ye kadar T.C.D.D. 6. Bölge Başmüdürlüğü ihale Komisyon Başkanlığı bürosuna dilekçe ekinde ve kapalı zarf içinde vereceklerdir. İstenilen belgelerin yeterlik komisyonunca incelenmesini müteakip ihaleye iştiraki uygun görülen isteklilere ihale gününde belirtilmek suretiyle gerekli tebligat ayrıca yapılacaktır. İhaleye iştiraki uygun görülerek yeterlik belgesi alanlar tekliflerini inşaat işleri İhale Yönetmeliğinin 29. maddesi gereğince azami indirim oranı üzerinden vereceklerdir.

Süresi içinde yapılmayan, eksik belge ile ve telgrafla yapılan müracaatlar ve postada olabilecek gecikmeler kabul edilmeyecektir.

Kuruluşumuz 2886 sayılı Yasaya ve 2/2/1991 tarihinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca yayınlanan tebliğe tabi olmayıp yeterlik belgesi verip vermemekte veya dilediğine vermekte serbest olduğu gibi ihaleyi de yapıp yapmamakta veya dilediğine yapmaktan serbest olup nedenlerinin açıklamak zorunluluğunda da değildir.

İlgilere duyurulur.

18499/1-1

TEA BAGS ÇAY PAKETLEME MAKİNASI İTHAL EDİLECEKTİR
Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünden :
RİZE

1 — Kuruluşumuz ihtiyacı Tea Bags çay paketleme makinası ithal yoluyla satın alacaktır.

2 — Bu işe ait şartnameler;

a) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Satınalma Müdürlüğü-Rize,

b) Çay Paketleme Fabrikası Müdürlüğü, 80890 Büyükdere-İstanbul,

adreslerinden ücretsiz temin edilebilir.

3 — İhaleye iştirak etmek isteyenlerin şartname esasları dahilinde hazırlayacakları teklif mektuplarını en geç 13/9/1993 günü saat 14.00'e kadar Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Satınalma Müdürlüğü-Rize adresinde bulunacak şekilde iadeli-taahhütlü olarak göndermeleri gerekmektedir.

Teklif mektupları aynı gün saat 15.00'de komisyonca açılacaktır.

4 — Postada oluşacak gecikmeler ve telgrafla, faksla yapılacak müracaatlar kabul edilmez.

5 — Kuruluşumuz 2886 sayılı Yasaya bağlı olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta, kısmen veya dilediğine yapmaktan serbesttir.

17688/1-1

İNŞAAT İŞLERİ YAPTIRILACAKTIR**TCDD 2. Bölge Başmüdürlüğü İnşaat İhale Komisyonu Başkanlığından :**

1 — Bölgemiz Irmak-Kayseri hatı Km. 190 + 735'de köprüde kutu menfaz kanat duvarı mahmuz ricat duvarı ve imla dolgu inşaatı işi, Kapalı Teklif Usulü ile ihale edilecektir.

2 — İşin tahmini keşif bedeli : 1.630.788.800,— TL.'dir.

3 — İhale : 31/8/1993 Tarih ve saat : 14.30'da Ankara 2. Bölge Başmüdürlüğü İnşaat İhale Komisyonu Başkanlığında yapılacaktır.

4 — İhale şartnamesi ve diğer evraklar mesai saatleri içerisinde 2. Bölge Başmüdürlüğü Yol Müdürlüğü Belge Komisyonunda incelenebilir.

5 — İhaleye katılma belgesi almak için: İsteklilerin "TCDD Yapım İşleri için Kapalı Teklif Usulü ile İhale Şartnamesinde" belirtilen belgeleri eksiksiz olarak dilekçelerine ekleyerek vermeleri gerekmektedir.

İhale katılma belgesi almak için son müracaat tarihi 27/8/1993 günü saat 17.00'ye kadar olup, TCDD'ce yeterli görülenler aşağıdaki:

a) Yeterlilik Belgesi 27/8/1993 tarih ve saat 17.00 kadar verilecektir.

b) Teklif mektubu örneği

c) İdari Şartname, Sözleşme ve eklerinin görülüp incelendiğine dair dosya tetkik belgesi,

d) İşyeri görme belgesi 2. Bölge Başmüdürlüğü Şube 21 şefliğine bağlı Yerköy 222 Ks. şefliğinde 23/8/1993 tarihinden itibaren alabilirler.

6 — İhaleye katılacaklar: Teklif mektupları ile birlikte aşağıdaki belgeleri vereceklerdir.

a) Kanuni Adres Bildirimi

b) İmza Sirküleri Noter tasdikli

c) Şirket olduğu takdirde şirketi temsil edenin vekaltenamesi ve Noter tasdikli imza sirküleri

d) Müteahhitlik karnesi (B) Grubu aslı veya noter tasdikli

e) Teknik personel bildirgesi

f) Geçici teminat Mektubu (keşif bedelinin % 3 tutarında Banka teminat mektubu olduğunda süresiz olacaktır) (Geçici teminat miktarı: 49.000.000,— TL.'dir.)

g) İşyeri görme belgesi : (23-25/8/1993 tarihine kadar alınacak.)

ğ) dosya tetkik belgesi : (23-25/8/1993 " " ")

h) Yeterlilik Belgesi : (26-27/8/1993 " " ")

ı) Ticaret Sanayi Odası Belgesi

j) Talep Dilekçesi

k) İş bitirme belgesi (Yapılacak iş tutarı iki katı kadar olacak)

l) Yapı araçları bildirgesi

m) Banka referans mektubu

n) Mali Durum Bildirgesi

o) Vergi Dairesi Yazısı (Borcu olmadığı hakkında)

7 — Teklif mektupları en geç 31/8/1993 tarih 14.00'de kadar 2. Bölge Başmüdürlüğü İnşaat İhale Komisyonu Başkanlığına verilmiş olacaktır.

8 — Tekliflerin postada ya da çeşitli nedenlerle gecikmesi halinde bu teklifler kabul edilmeyecek ve dikkate alınmayacaktır.

9 — İdaremiz 2886 sayılı kanuna Tabii olmayıp yeterlilik verip vermemekte, ihaleyi yapip yapmamakta veya dilediğine verip vermemekte serbestir.

18851 / 2-1

Zonguldak Valiliğinden :

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün

31/8/1993 tarihinde ihale edilecek olan 10.000.000.000,— TL. Keşif bedelli Zonguldak-Yenice Devlet Hastanesi 30 yatak + 10 Daireli Lojman) İnşaatı işine ait ihale, ilân hatası nedeniyle iptal edilmiştir.

Keyfiyet İlân olunur.

18850 / 1-1

SULAMA GÖLETİ VE SULAMA TESİSATI İŞİ YAPTIRILACAKTIR

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Köy Hizmetleri 15. Bölge Müdürlüğünden :

2886 sayılı Devlet İhale Yasasının (35) maddesinin (a) fıkrasına göre Kapalı Teklif Usulü ile aşağıdaki işler ihaleye çıkarılmıştır.

S. No	İşin Adı ve Yeri	Tahmin Edilen Bedel TL.	Geç. Tem. TL.	Belge İçin Son Müracaat Tarihi	İhale Tarih ve Saati	Yılı İçinde Sarı
1 -	Burdur-Tefenni-Hasanpaşa Sul. Gölt.	8.875.212.019	266.256.361	7/9/1993	16/9/1993 - 10.00	Sarı
2 -	Isparta-Yalvaç-Kurusarı Sul.Gölt.	7.595.041.068	227.851.232	7/9/1993	16/9/1993 - 15.00	Sarı
3 -	Isparta-Yalvaç-Yağcılar Sul. Tes.	815.141.804	24.454.254	7/9/1993	17/9/1993 - 10.00	Sarı

1 — 1 ve 2.ci sıradaki işler için; 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının "Uygun Bedel'e ait Teblig Hükümleri" uygulanacaktır. 3. sıradaki iş için; "Uygun Bedel'e ait Teblig Hükümleri" uygulanmayacaktır.

2 — İhale Köy Hizmetleri 15. Bölge Müdürlüğü İhale Komisyonu odasında yapılacaktır.

3 — İhale Şartnamesi ile diğer evraklar ücretsiz olarak Köy Hizmetleri 15. Bölge Müdürlüğünde mesai saatleri içinde görülebilir.

4 — İstekliler 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile Yapı, Tesis ve Onarım İşlerine Katılma Yönetmeliğine uygun olarak;

A — İhaleye katılma belgesi almak için, müracaat dilekçesi ile birlikte;

a) 1 ve 2.ci sıradaki işler için en az keşif bedeli kadar (B) grubundan, müteahhitlik karnesi aslı veya noter tasdikli suretini, 3.cü sıradaki iş için de en az işin keşif bedeli kadar (C) grubundan müteahhitlik karnesi aslı veya noter tasdikli suretini,

b) "Yapı Araçları Bildirisi"ni,

c) "Mali Durum Bildirisi"nin (tahmin edilen bedelin % 10 tutarında nakit kredisi, % 10 tutarında teminat kredisi, Banka Referans mektupları herişin adına ayrı ayrı alınacaktır.)

d) "Teknik Personel Bildirisi"ni,

e) İş Yerini gördüklerini belirten idareden alınmış tasdikli belgeyi, verecektir.

B — İhaleye girebilmek için teklif mektubu ile birlikte;

a) İhaleye Katılma Belgesini,

b) Başvurma yılına ait Ticaret ve/veya Sanayi Odası Belgesini,

c) Noter tasdikli imza sirkülerini,

d) İstekliler adına vekaleten iştirak ediliyor ise, istekli adına teklifte bulunacak kimselerin vekaletnameleri ile vekaleten iştirak edenin noter tasdikli imza sirkülerini,

e) Her iş için ayrı olarak işin adı belirtilmek suretiyle Köy Hizmetleri 15. Bölge Müdürlüğüne hitaben alınmış geçici teminatı, verecektir.

5 — İhaleye katılma belgesi almak için son müracaat, yukarıda belirtilen tarihin mesai saati sonuna kadardır.

6 — İstekliler her iş için teklif mektuplarını yukarıda belirtilen ihale saatine kadar makbuz karşılığında İhale komisyonu Başkanlığına verecektir.

7 — İdare ihaleyi yapıp yapmamakta serbesttir.

8 — Müracaatları posta ilede yapılabilir. Postada meydana gelecek gecikmeler ve telgrafla müracaatlar kabul edilmez.

Keyfiyet ilân olunur.

ORMAN EMVALİ SATILACAKTIR

Ardahan Devlet Orman İşletmesi Müdürlüğünden :

Bölgesi	Deposu	Yol Durumu	Emvalin Cins ve Nev'i	Parti Adedi	M i k t a r ı Adet	M ³ .DM ³ .	Muhammen Bedeli TL.	% 3 Teminatı TL.
Yalnızçam	Sindiskom	Devlet Şosesi	3.S.N.B.Ç.Tomruk	37	4368	1048.524	1.750.000	55.070.000
Ardahan	Çamlıçatak	Asfalt	3.S.N.B.Ç.Tomruk	21	2543	735.657	1.750.000	38.633.000
T O P L A M :				58	6911	1784.181		93.703.000

1 — Yukarıda bölgesi, depo ismi ile cinsi ve miktarı yazılı 58 parti orman emvalinin % 50'si peşin bakiyesi 3 ay vadeli aylık 3,5 faizli banka teminat mektubu karşılığında olmak üzere model şartname uyarınca açık artırmaya çıkarılmıştır.

2 — Açık artırmalı satış 20/9/1993 Pazartesi günü saat 13.30'da Ardahan Belediyesinin hazırlıyacağı satış salonunda toplanacak Komisyon huzurunda yapılacaktır.

3 — Bu satışa ait geçici teminatlar 20/9/1993 Pazartesi günü saat 8.30'dan 12.00'ye kadar İşletmemiz veznesine yatırılması şarttır.

4 — Bu satışa ait ilân ve şartname Orman Genel Müdürlüğü, Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum, Erzincan, Oltu, Sarıkamış, Şenkaya, Göle, Kars ve Ağrı İşletme Müdürlükleri ile İşletmemiz ilân tahtasında görülebilir.

5 — Alıcıların belirlenen gün ve saatte İşletmemizde hazır bulunmalarını banka teminat mektubu verecek olanların teminat mektubunda işletme adını ve satış tarihini belirtmelerini ve satışa katılacakların makbuzları ile birlikte komisyona başvurmasını ilân olunur.

18596/1-1

UYKU TULUMU, MÜFLONLU PANÇO VE BATTANEYİ SATINALINACAKTIR

Milli Savunma Bakanlığı İstanbul İç Tedarik Bölge Başkanlığı 2 Numaralı Satınalma Komisyon Başkanlığından :
Sirkeci/İSTANBUL

1 — M.S.B. (Gnkur.Öz.K.K.) lığının ihtiyacı için aşağıda yazılı üç kalem malzemenin ihalesi hizada yazılı gün ve saatte 2886 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi gereğince kapalı teklif usulü ile Sirkeci/İSTANBUL İç Tedarik Bölge Başkanlığı 2 Numaralı İhale Komisyon Başkanlığına yapılacaktır. Aranacak belgeler şartnamenin 3 ncü maddesinde yazılıdır. Teklif mektuplarının ihale saatine kadar Komisyon Başkanlığına verilmiş olması şarttır. Postadaki gecikmeler kabul edilmez. Üç kalem malın tamamı bir istekliye ihale edilebileceği gibi her bir kalemi ayrı ayrı isteklilerde ihale edilebilecektir.

2 — Evsaf ve şartnamesi İstanbul-Ankara ve İzmir İç Tedarik Bölge Başkanlıklarında görülebilir.

Cinsi	Miktarı	Tutarı TL.	G. Teminatı TL.	İhale Gün ve Saati
ÖZ-212 Uykü Tulumu	910 Adet	1.228.500.000	36.855.000	1 Eylül 1993
ÖZ-213 Panço Müflonlu	800 Adet	320.000.000	9.600.000	Saat: 10.00
ÖZ-214 Battaniye (Garotex)	800 Adet	360.000.000	10.800.000	
T O P L A M		1.908.500.000	57.255.000	

MUHTELİF MALZEME SATINALINACAKTIR

İstanbul Deniz Teknik Satınalma Komisyonu Başkanlığından :

Deniz İkmal Grup Komutanlığı ihtiyacı için aşağıda yazılı mallar İstanbul Deniz Teknik Satınalma Komisyonu Başkanlığı ihale salonunda 2886 sayılı Kanuna göre Kapalı Teklif ile alınacaktır. Teklif mektuplarının ihale saatine kadar Kasımpaşa'daki Komisyonumuza verilmesi şarttır. Postadaki vaki gecikmeler kabul edilmez. Şartnameler mesai saatleri dahilinde Ankara ve İzmir İç Tedarik Bölge Başkanlıklarında ve Kasımpaşa'daki Komisyonumuzda bedelsiz görülebilir. İsteklilerden aranacak belgeler; Şartnamesinin 3 ve 6 ncı maddelerindeki belgelerdir. Şartnamesi Başkanlığımızdan 100.000,— TL. ye temin edilebilir.

Cinsi	Miktarı	Tahmin Edilen Bedel TL.	Geç. Tem. TL.	İhale Tarihi Saati TL.
AMİNOFİLİN (Teofilin) ETİLEN DİOMİN 240 Mg. Ampul	1.500 Kutu	33.214.500	997.000	2 Eylül 1993
AMİNOCORDOL AMPUL)				Saat: 10.00
CHLORZOXAZONE 250 Mg. Tablet (PAREFLEX TBL.)	3.100 Kutu	55.356.700	1.661.000	
DİCLEFENAC SODYUM 100 Mg.Tab. (VOLTAREN RETARD)	1.500 Kutu	160.714.500	4.882.000	
DİCLEFENAC SODYUM 25 Mg.Tab. (VOLTAREN)	1.200 Kutu	33.000.000	990.000	
FAMOTİDİNE 20 Mg.Tab. (FAMODİN)	1.000 Kutu	70.000.000	2.100.000	
XYLOMETAZOLİN HCL % 0.1 SPREY (ORTİVİN SPREY)	5.000 Şişe	80.355.000	2.411.000	
DİPYRONE 2.500 Mg. + PİTAFENON HCL 10 Mg. + FENPİVERİNİUM BR. 0.1 Mg. AMPUL 5 CC (BARALJİN AMPUL)	2.000 Kutu	63.572.000	1.908.000	
OXYCONAZOLE % 1 KREM (OCERAL KREM)	5.000 Adet	169.645.000	5.090.000	
OPİPRAMOL HCL 50 Mg. DRAJE (İNSİDON)	850 Kutu	34.000.000	1.020.000	
OXETHAZİNE 10 MG + ALUMİNYUM HİDRAXİDE 291 MG + MAGNEZYUM HİDROXİDE 98 MG SÜSPANSİYON (MUCAİN SÜSPANSİYON)	2.000 Şişe	46.000.000	1.380.000	
BENZATHİNE PHENOXYMETHYL PENİCİLLİN 1.000.000 Üİ TABLET (PEN-OS TABLET)	500 Kutu	44.643.000	1.340.000	
POLYVİDON-İYOD % 10 SOLÜSYON 1.000 ML. (PETADİN)	1.500 Şişe	88.393.500	2.652.000	
POLYVİDON-İYOD % 7.5 100 ML. GARGARA (PEDADİN GERGARA)	2.000 Şişe	37.500.000	1.125.000	
PENİCİLLİNE G PROCAİNE 600.000 Üİ + PENİCİLLİNE G POTASYUM 200.000 Üİ FLAKON (HİSTAPEN 600.000)	20.000 Kutu	328.580.000	9.858.000	

Cins i	Miktarı	Tahmin Edilen Bedel TL.	Geç. Tem. TL.	İhale Tarihi Saati TL.
SEFACLOL MONOHYDRATE 500 MG. KAPSÜL (CECLOR 500 MG.)	250 Kutu	48.750.000	1.463.000	2 Eylül 1993
CEPHALEXİN MONOHYDRATE 500 MG. KAPSÜL (MAKSİPOR 500 MG.)	750 Kutu	65.892.750	1.977.000	Saat: 10.00
CEFOPORAZANE SODİUM 1 GR. FLAKON (CEFOBİD)	1.500 Kutu	165.000.000	4.950.000	
TNEOHNLMİRE 50+GLYCERYL GUAIACOLATE 30 MG./5 ML. ŞURUP (KOFİLİN ŞURUP)	2.300 Şişe	38.442.200	1.154.000	
TETRACYCLİNE PHOSPHATE 500 MG. KAPSÜL (TETRALET 500 MG.)	1.300 Kutu	37.142.300	1.115.000	
TOBRAMYCİN SÜLFATE 8 MG. AMPUL (NEBCİN)	700 Kutu	27.449.800	824.000	
TOPLAM :		1.627.651.450,—	TL. KDV.	

Not : 20 kalem malzemenin tamamı tek istekliye ihale edilebileceği gibi uygun fiyat teklifleri karşısında kalem kalem ayrı isteklilere de ihale edilebilir. Teminatlar ayrı ayrı yatırılacaktır. 18777/1-1

MUHTELİF ELEKTRİK MALZEMELERİ SATINALINACAKTIR

T.E.K. Rize Elektrik Dağıtım Müessesesinden :

1 — Müessesemiz Tesis ve İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere aşağıda cinsi ve miktarları yazılı muhtelif elektrik malzemeleri kapalı zarfla teklif almak suretiyle satın alınacaktır.

Malzemenin Cinsi	Miktarı	Geçici Teminat TL.
Rose Al iletken	3000 Kg.	
1 kV N-80 İzolatör	1500 Ad.	5.000.000
1 kV N-95 İzolatör	500 Ad.	
D-80 Deveboynu İzalatör demiri	2000 Ad.	

2 — İhaleye katılabilmek için şartname almak mecburidir. Şartnameler T.E.K. Rize Elektrik Dağıtım Müessesesi Makina İkmal ve Satınalma Müdürlüğü - Satınalma Şefliğinden 150.000,— TL. dosya bedeli mukabilinde temin edilebilir.

3 — İhaleye katılacak firmalar tekliflerini en geç 1/9/1993 günü saat 14.00'e kadar aynı adresteki Muhaberat Servisine vermiş olacaklardır.

4 — Kurumumuz 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na tabi olmayıp ihaleyi yapıp yapmamakta veya dilediğine kısmen veya tamamen vermekte serbesttir. 18765/1-1

TAŞIMA İŞİ YAPTIRILACAKTIR

M.S.B. Diyarbakır İç Tedarik Bölge Başkanlığı 2 Numaralı Satın Alma Komisyon Başkanlığından :

M.S.B. Diyarbakır İç Tedarik Bölge Başkanlığınca ikmalen desteklenen birliklerin ihtiyacı için aşağıda cinsi, miktarı, muhammen bedeli, geçici teminat miktarı ile ihale gün ve saati yazılı 13 adet birliğe ait linyit kömürü taşıma hizmeti 2886 sayılı Devlet İhale Kanunun 36 ncı maddesine göre kapalı teklif usulü ile Diyarbakır İç Tedarik Bölge Başkanlığı Satın Alma Komisyonu ihale salonunda ihale edilecektir. Bu işlerle ilgili evsaf ve şartnameler Ankara, İstanbul İç Tedarik Bölge Başkanlıkları ile komisyonumuzda ücretsiz olarak görülebilir. İsteklilerin 2886 sayılı Kanun ve bu işlerle ilgili şartname ve eklerinin öngördüğü belgelerle birlikte hazırlayacakları teklif mektuplarını ihale gün ve saatine kadar komisyona vermeleri gerekir. Postada vaki gecikmelerin kabul olunmayacağı ilân olunur.

C i n s i	Miktarı	Muhammen Bedeli TL.	Geçici Teminatı TL.	İhale Gün ve Saati	
1. 70.Mknz.Tug.K. MARDİN	1.650 Ton	492.525.000	14.775.750	3/9/1993	10.00
2. 2.Komd.A.K. MİDYAT	500 Ton	105.000.000	3.150.000		
3. 70.Mknz.P.Tug.					
4. Hd.A.K. KIZILTEPE	300 Ton	89.550.000	2.686.500		
4. Hd.A.1.Hd.Tb. NUSAYBİN	300 Ton	63.900.000	1.917.000		
5. 4.Hd.A.2.Hd.Tb.K. İDİL	300 Ton	33.750.000	1.012.500		
6. 4.Hd.A.3.Hd.Tb.K. ŞENYURT	300 Ton	94.500.000	2.835.000		
7. 70.Mknz.P.Tug.					
5.Mot.P.Tb.K. KOCALARKÖYÜ	300 Ton	102.600.000	3.078.000		
8. 70.Mknz.P.Tug.					
1.Tnk.Tb.K. CİZRE	200 Ton	13.800.000	414.000		
9. Dağ. ve Komd.Tug. HAKKARİ	4.700 Ton	1.240.800.000	37.224.000		
10. 1.Dağ. ve Komd.Tb. YÜKSEKOVA	1.650 Ton	589.050.000	17.671.500		
11. 3.Dağ. ve Komd.Tb. ŞEMDİNLİ	1.550 Ton	676.575.000	20.297.250		
12. 108.Top.A.K. MALAZGİRT	250 Ton	131.625.000	3.948.750		
13. 10.P.Tug.K. ERCİŞ	3.000 Ton	1.566.000.000	46.980.000		
T O P L A M :		5.199.675.000	155.990.250		

Not : 1. Onüç (13) adet birliğe ait kömür taşıma hizmetinin tamamı bir istekliye ihale edilecektir.

2. İhaleye iştirak edecek müteahhitler ikinci ilânı takip eden 5 inci günün sonuna kadar kendileri için arşiv araştırmasını yaptırmak üzere ikametgah ilmuhaberi ve nüfus cüzdanı suretleri ve dilekçe ile birlikte idareye başvurmak zorundadır. Son müracaat tarihinden sonra yapılan başvurular kabul edilmeyecektir.

18773/1-1

İNŞAAT İŞİ YAPTIRILACAKTIR**T.C.D.D. İşletme Genel Müdürlüğü Merkez İnşaat İhale Komisyonu Başkanlığından :**

Kuruluşumuzca yapımı planlanan Genel Müdürlük Binası çatısının akan yerlerinin kimyasal içerikli malzemelerle onarım ile yağmur borularının tadilatı işinin 1993 yılı T.C.D.D. Özel Birim Fiyatları ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 1993 yılı birim fiyatları üzerinden birim fiyat esasına göre Kapalı Teklif Alma Yöntemi ile yüklenici seçimi yapılmak suretiyle eksiltmeye çıkarılarak yapılacaktır.

1 — İşin 1993 yılı birim fiyatları ile takribi keşif bedeli: 960.294.620,— TL.dir.

2 — Bu işin geçici teminat miktarı 28.809.000,— TL.dir. (Teminat Banka Mektubu olduğu takdirde süresiz olacaktır.)

3 — İhaleye iştirak için yeterlik belgesi almak isteyen istekliler aşağıdaki hususlara kesinlikle uyacaklardır.

a) Kanuni ikametgah adresi başvuru dilekçesinde belirtilecektir.

b) İstekliler gerçek kişi veya tüzel kişi olacaklardır. (Özel veya Tescil edilmemiş ortaklıklar kabul edilmeyecektir.)

c) İştirakçi şirket ise noter tasdikli şirket sirküleri ile teklif mektubu ve belgelerdeki imzalara ait yine noter tasdikli imza sirküleri ile birlikte başvuru dilekçesine aşağıdaki belgeleri ekliyeceklerdir.

I) Duyuru tarihinden sonra alınmış halen faaliyette bulunduğu dair Ticaret ve Sanayi Odası Kayıt Belgesinin aslını veya aynı odadan alınmış 1993 yılı vizesini içeren kimlik kartını,

II) Resmi Gazete'de yayınlanmış "Yapı Tesis ve Onarım İşleri İhalelerine Girme Yönetmeliği"ne ekli 2a, 2b, 3 ve 4 numaralı örnekler göre düzenlenmiş;

a) Sermaye ve kredi imkanını açıklayan Mali Durum Bildirisi ile işin adına ve ilân tarihinden sonra alınmış, keşif bedelinin en az kullanılmamış % 10'u oranında nakit ve % 10'u oranında teminat mektubu kredisi tutarında banka referans mektubunun aslını (örnek 2a-2b) (Banka referans mektupları tarih, sayı ve imza sahiplerinin isim ve kaşelerini içerecektir.)

b) Teknik Personel bildirisi (Örnek 3)

(Bu iş için bir İnşaat Mühendisi veya Mimar ile bir kimya Mühendisinin Diplomalari ile işin adına noterden tasdikli taahhütnameleri eklenecektir.)

— Yukarıda istenilen Teknik elemana ve bu işin yapımı sırasında ayrıca gerekli görülecek olan diğer elemanlara ait yükümlülük belgesi Teknik Personel Bildirisine eklenecektir.

c) Taahhüd altında bulunan işleri belgeleyen ve açıklayan taahhüt bildirisi (Örnek 4) (Taahhüt bildirisine belgeler muklaka eklenecektir.)

III) İsteklilerin, benzer karakter ve önemdeki bir işi bitirdiklerine dair belgelerini,

IV) Vergi durum bildirisi ile belgelerini,

V) Bu sahada (kimyevi tecrit işlerinde) çalışıklarını belirtir belgeyi veya Bayındırlık ve İskân Bakanlığından alınmış ve geçerlilik süresi dolmamış (C) grubundan en az keşif bedeli kadar Yüklenici karnesinin aslını veya noterden tasdikli fotokopisini vereceklerdir. Yeterlik Belgesi ancak kapasite ve Mali İmkanları ile tecrübeleri bakımından T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğünce yeterli görülen ve istenilen belgeleri tam olana verilecektir.

4 — Bu duyuruda belirtilen bilgi ve belgeler en geç 24/8/1993 Salı günü saat 17.00'ye kadar T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü İnşaat Dairesi Başkanlığında bulunan Belge Komisyon Başkanlığına yazı ekinde verilmiş olacaktır.

5 — Belgelerin incelenmesini müteakip, ihaleye iştiraki uygun görülen isteklilere ihale günü de belirtilmek suretiyle gerekli tebligat ayrıca yapılacak ve ihale dosyası KDV. dahil 1.500.000,— TL. (Birmilyonbeşyüzbinlira) bedelle verilecektir.

6 — İhale ile ilgili diğer hususlar, şartnamelerde belirtilmiş olup, bu şartnameler T.C.D.D. İnşaat Dairesinde görülebilir.

7 — İhaleye iştiraki uygun görülerek Yeterlik Belgesi alanlar tekliflerini T.C.D.D. Yapım İşleri için kapalı teklif usulü ile ihale şartnamesinin 10 uncu maddesindeki uygun bedelin tesbitindeki esasları dikkate alarak tekliflerini vereceklerdir.

8 — Süresi içinde yapılmayan, eksik belge ile ve telgrafla yapılan müracaatlar ve postada olabilecek gecikmeler kabul edilmeyecektir.

9 — Kuruluşumuz 2886 sayılı Yasaya ve 7/2/1993 tarihinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca yayınlanan tebliğe tabi olmayıp yeterlik belgesi verip vermemekte veya dilediğine vermekte serbest olduğu gibi ihaleyi de yapıp yapmamakta veya dilediğine yapmaktan serbest olup, nedenlerini açıklamak zorunluluğunda da değildir.

İlgililere duyurulur.

18585/2-2

KONTEYNER TREYLER SATINALINACAKTIR

T.C.D.D. İşletmesi Merkez Alım ve Satım Komisyonu Başkanlığından :

Kuruluşumuz ihtiyacı olan 20 adet konteyner treylerinin İç Piyasadan Kapalı Zarf Yöntemi ile Eksiltme İlanı suretiyle teklif alınmak üzere eksiltmeye konulmuştur.

1 — Tekliflerin en geç 16/9/1993 Perşembe günü saat 15.00'e kadar Ankara'da T.C.D.D. Genel Müdürlüğü Malzeme Dairesi Başkanlığında toplanacak Komisyonumuza verilmiş veya gelmiş olması şarttır.

2 — Şartnameler Ankara'da 2. Bölge Başmüdürlüğü, İstanbul'da Sirkeci veznelerinden (KDV. dahil) 1.000.000,— TL. bedelle temin edilebilir.

3 — Şartnamenin satılacağına dair T.C.D.D. vezne makbuzu mutlaka tekliflerle birlikte ibraz edilecektir.

4 — Teklifle birlikte teklif edilen bedelin % 2,5'u nisbetinde geçici teminat verilecektir.

5 — T.C.D.D. 2886 sayılı Kanuna tabi olmayıp, ihaleyi yapıp yapmamakta veya kısmen yapmaktan ve dilediğine yapmaktan tamamen serbesttir.

18587/2-2

Çeşitli İlanlar

Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünden :

Aşağıda kimliği yazılı bulunan müteahhit 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 84. maddesi uyarınca 1 (Bir) yıl müddetle ihalelere katılmaktan yasaklanmıştır.

Yasaklanan Müteahhit

İstanbul Ticaret Odasına kayıtlı 220887-168445 Ticaret sicil no.lu Naiboğlu İnşaat ve Ticaret Limited Şirketi.

Bu karar yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Duyurulur.

18502 / 1-1

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığından :**PROFESYONEL FUTBOL TALİMATI'NIN 45 inci MADDESİNE
GÖRE 1993 - 1994 FUTBOL SEZONUNDA UYGULANACAK
ESASLAR AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE DEĞİŞTİRİLMİŞTİR**

Profesyonel Futbol Talimatı'nın 45 inci Maddesine Göre :

a) Türkiye 1 inci Ligine dahil kulüplerin profesyonel takımlarında kulübüne tescil edilmiş en çok üç (3) amatör futbolcu oynatılabilmesine, müsabaka asıl kadrosunda oynayan amatör futbolcuların yedeklerdeki amatör futbolcularla değiştirilmesi neticesinde müsabakada oynamış amatör futbolcu sayısının toplam olarak üç (3) ten fazla olmamasına,

b) Türkiye 2 nci Ligine dahil kulüplerin profesyonel takımlarında kulübüne tescil edilmiş en çok dört (4) amatör futbolcu oynatılabilmesine, müsabaka asıl kadrosunda oynayan amatör futbolcuların yedeklerdeki amatör futbolcularla değiştirilmesi neticesinde müsabakada oynamış amatör futbolcu sayısının toplam olarak dört (4) ten fazla olmamasına,

Profesyonel Futbol Müsabakalarında düzenlenen isim listesinde sahaya çıkan ilk onbir içinde takımda yer almasına izin verilen sayıda amatör futbolcu var iken yedeklere amatör futbolcu yazılmamasına, bunun dışında yedeklere yazılacak amatör oyuncunun sınırlandırılmamasına,

c) Türkiye 3 üncü Ligine dahil kulüplerin Profesyonel takımlarında oynayacak amatör futbolcularla ilgili bir tahdit yapılmamasına ancak sahada yer alan onbirde en az dört (4) profesyonel futbolcu oynatılmasının mecburi olmasına, Müsabaka süresince, müsabakaya devam eden kadroda en az dört (4) profesyonel futbolcunun muhafaza edilmesine,

Profesyonel Futbol Talimatı'nın 15/d maddesi gereğince Profesyonellikten amatörlüğe dönüş yapan futbolcuların profesyonel takımlarda yer almamasına.

18852 / 1-1

**PROFESYONEL FUTBOL TALİMATI'NIN 45 inci MADDESİ'NİN
DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR TALİMAT**

Madde 1 — Profesyonel Futbol Talimatı'nın 45 inci maddesinin Ek Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek Fıkra : 1 inci veya 2 nci Lig kulüplerine aktarma olan amatör futbolcu yeni kulübünün profesyonel takımında oynayabilir.

Madde 2 — Bu Talimat 13/8/1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Madde 3 — Bu Talimat Türkiye Futbol Federasyonu yürütür.

18853 / 1-1

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASINDAN :

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI'NCA
18 AĞUSTOS 1993 TARİHİNDE UYGULANACAK KURLAR:
BÜLTEN NO: 1993/151

DÖVİZİN CİNSİ	DÖVİZ ALIŞ	DÖVİZ SATIŞ	EFEKTİF ALIŞ	EFEKTİF SATIŞ
1 ABD DOLARI	11637.68	11661.00	11626.04	11695.98
1 ALMAN MARKI	6886.20	6900.00	6879.31	6920.70
1 AVUSTRALYA DOLARI	7831.00	7846.69	7713.54	7870.23
1 AVUSTURYA SİLİNİ	977.34	979.30	976.36	982.24
1 BELÇİKA FRANGI	324.35	325.00	321.11	325.98
1 DANI MARKA KRONU	1674.72	1678.08	1657.97	1683.11
1 FIN MARKKASI	2003.36	2007.37	1983.33	2013.39
1 FRANSIZ FRANGI	1948.80	1952.71	1946.85	1958.57
1 HOLLANDA FLORİNİ	6115.74	6128.02	6109.64	6146.40
1 İSPANYOL PEZETASI	83.24	83.41	81.58	83.66
1 İSVEÇ KRONU	1448.81	1451.71	1434.32	1456.07
1 İSVİÇRE FRANGI	7771.41	7786.98	7763.64	7810.34
100 İTALYAN LİRETİ	727.24	728.70	719.97	730.88
1 JAPON YENİ	113.98	114.21	112.27	114.56
1 KANADA DOLARI	8855.33	8873.08	8722.50	8899.70
1 KUVEYT DİNARI	38734.16	38811.78	38153.15	38928.22
1 NORVEÇ KRONU	1581.21	1584.38	1565.40	1589.13
1 İNGİLİZ STERLİNİ	17386.69	17421.53	17369.30	17473.79
1 SUUDİ ARABİSTAN RİYALİ	3103.13	3109.35	3056.58	3118.68
1 AVRUPA PARA BİRİMİ(ECU)	13121.48	13147.78		
1 LÜKSEMBURG FRANGI			308.76	325.53
1 İRLANDA LİRASI			15449.84	16161.21
1 PORTEKİZ ESKÜDOSU			63.35	67.24
1 YUNAN DRAHMİSİ			46.40	49.40
1 BULGAR LEVASI			290.65	313.63
1 İRAN RİYALİ			3.69	5.42
1 SURİYE LİRASI			147.51	158.38
1 LÜBNAN LİRASI			4.19	4.85
1 YENİ MEKSİKA PEZOSU			2615.86	3633.39
1 RUMEN LEYİ			8.72	10.13
1 ÜRDÜN DİNARI			10830.28	12514.99
1 YENİ BREZİLYA KRUZADOSU			0.11	0.12
1 YENİ İSRAİL ŞEKELİ			3633.38	4198.57

ÇAPRAZ KURLAR

1 ABD DOLARI	1.6900	ALMAN MARKI
1 ABD DOLARI	1.4861	AVUSTRALYA DOLARI
1 ABD DOLARI	11.9075	AVUSTURYA SİLİNİ
1 ABD DOLARI	35.8800	BELÇİKA FRANGI
1 ABD DOLARI	6.9490	DANI MARKA KRONU
1 ABD DOLARI	5.8091	FIN MARKKASI
1 ABD DOLARI	5.9717	FRANSIZ FRANGI
1 ABD DOLARI	1.9029	HOLLANDA FLORİNİ
1 ABD DOLARI	139.80	İSPANYOL PEZETASI
1 ABD DOLARI	8.0326	İSVEÇ KRONU
1 ABD DOLARI	1.4975	İSVİÇRE FRANGI
1 ABD DOLARI	1600.25	İTALYAN LİRETİ
1 ABD DOLARI	102.10	JAPON YENİ
1 ABD DOLARI	1.3142	KANADA DOLARI
1 ABD DOLARI	7.3600	NORVEÇ KRONU
1 ABD DOLARI	3.7503	SUUDİ ARABİSTAN RİYALİ
1 KUVEYT DİNARI	3.3283	ABD DOLARI
1 İNGİLİZ STERLİNİ	1.4940	ABD DOLARI
1 AVRUPA PARA BİRİMİ(ECU)	1.1275	ABD DOLARI

BİLGİ İÇİN:

1 ÖZEL ÇEKME HAKKI(SDR)	1.4068	ABD DOLARI
1 ÖZEL ÇEKME HAKKI(SDR)	16404.52	TÜRK LİRASI

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İDARE MERKEZİ

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI'NCA BELİRLENEN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNİN TİP VE VADELER İTİBARIYLA 18-08-1993 TARİHİNDEKİ GÜNLÜK DEĞERLERİ:

1- ÜZERİNDE FAİZ KUPONU BULUNMAYIP İSKONTOLU OLARAK HAZİNE İHALESİ İLE ALINAN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNİN DEĞERLERİ AŞAĞIDIR.
(T:DEVLET İÇ BORÇLANMA TAHVİLİ, B:HAZİNE BONOSU)

VADE TARİHİ	TANIM	VADEYE KALAN GÜN SAYISI	BUGÜNKÜ DEĞER (100.000.-TL ÜZERİNDEN)
01-09-1993	98	14	97.232
29-09-1993	98	42	92.165
27-10-1993	98	70	87.482
24-11-1993	98	98	83.158
22-12-1993	98	126	79.157
19-01-1994	98	154	75.443
16-02-1994	98	182	71.988
16-03-1994	98	210	68.767
13-04-1994	98	238	65.757
11-05-1994	98	266	62.941
01-09-1993	12T	14	97.232
29-09-1993	12T	42	92.165
27-10-1993	12T	70	87.482
24-11-1993	12T	98	83.158
22-12-1993	12T	126	79.157
19-01-1994	12T	154	75.443
16-02-1994	12T	182	71.988
16-03-1994	12T	210	68.767
13-04-1994	12T	238	65.757
11-05-1994	12T	266	62.941
08-06-1994	12T	294	60.302
06-07-1994	12T	322	57.825
03-08-1994	12T	350	55.496

2- VADELERİ YUKARIDAKI TARİHLERLE AYNI OLMAYAN FAKAT YUKARIDAKI TARİHLER ARASINDA GELEN, ÜZERİNDE FAİZ KUPONU BULUNMAYIP İSKONTOLU OLARAK ALINAN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNDE VADE TARİHİ OLARAK LİSTEDE YER ALAN BİR SONRAKİ TARİH ESAS ALINIR.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI'NCA BELİRLENEN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNİN TİP VE VADELER İTİBARIYLA 18-08-1993 TARİHİNDEKİ GÜNLÜK DEĞERLERİ:

3- TEDAVÜLDE BULUNAN DEĞİŞKEN FAİZLİ DEVLET TAHVİLLERİNİN DEĞERLERİ AŞAĞIDIR. (BU KIYMETLER, KAMU KURUMLARININ YAPACAKLARI İHALE VE SÖZLEŞMELERDE VE HAZİNE'CE SATILAN MİLLÎ EMLAK BEDELLERİNİN ÖDENMESİNDE NOMİNAL DEĞERLERİ ÜZERİNDEN KABUL EDİLİR.)

VADE TARİHİ	TANIM	KUPON FAİZ ORANI	KUPON DAHİL BUGÜNKÜ DEĞER (100.000.-TL ÜZERİNDEN)
17-09-1993	36T-D	74.78	168.634
14-10-1993	12T-OZ	69.80	158.900
30-10-1993	36T-D	78.16	162.528
13-12-1993	36T-D	75.20	151.095
04-01-1994	48T-D	75.57	146.791
04-01-1994	48T2-D	36.76	108.990
22-01-1994	48T-D	76.05	143.338
22-01-1994	48T2-D	36.89	105.413
05-02-1994	24T-D	76.05	140.421
20-02-1994	48T-D	76.70	137.615
20-03-1994	48T-D	77.53	132.074
07-04-1994	24T-D	77.98	128.415
30-04-1994	36T-D	78.40	123.627
01-05-1994	60T-D	78.40	123.413
08-05-1994	48T-D	79.24	122.144
25-05-1994	24T-D	82.24	119.152
14-06-1994	48T-D	79.89	114.227
17-07-1994	48T-D	80.53	107.060
12-08-1994	24T-D	84.28	101.385
17-09-1994	48T-D	74.78	168.634
28-09-1994	24T-D	78.07	169.300
01-10-1994	24T-D	78.07	168.650
13-10-1994	24T-D	78.07	166.092
16-10-1994	24T-D	78.07	165.450
20-10-1994	24T-D	78.07	164.595
13-11-1994	60T2-D	40.08	121.129
04-12-1994	24T-D	78.20	155.061
14-12-1994	24T-D	78.20	152.919
15-12-1994	24T-D	78.20	152.705
22-12-1994	24T-D	78.57	151.447
23-12-1994	24T-D	78.57	151.232
25-12-1994	24T-D	78.57	150.801
29-12-1994	24T-D	78.57	149.940
31-12-1994	24T-D	78.57	149.510
19-01-1995	24T-D	76.05	143.963
05-02-1995	36T-D	76.05	140.421
07-04-1995	36T-D	77.98	128.415
24-06-1995	24T-D	79.89	112.038
29-06-1995	24T-D	79.89	110.944
15-08-1995	60T2-D	36.87	100.601
30-10-1995	60T-D	79.66	163.728

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI'NCA BELİRLENEN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNİN TİP VE VADELER İTİBARIYLA 18-08-1993 TARİHİNDEKİ GÜNLÜK DEĞERLERİ:

VADE TARİHİ	TANIM	KUPON FAİZ ORANI	KUPON DAHİL BUGÜNKÜ DEĞER (100.000.-TL ÜZERİNDEN)
15-01-1996	60T2-D	41.89	107.741
19-01-1996	36T-D	76.05	143.963
01-01-1997	60T-D	75.57	147.412
01-01-1998	60T-D	75.57	147.412
11-01-1998	60T-D	75.57	145.342

4- YUKARIDAKİ MADDELERDE BELİRTİLENLER DIŞINDA KALAN DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİ NOMİNAL DEĞERLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLECEKTİR.

T.C. RESMÎ GAZETE

Yönetim Yeri : Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü

**ADRES : BAŞBAKANLIK Necatibey Cad. No : 108 Kat : 4
06100 ANKARA**

Dizgi ve Basılıp Yer ile

Abone ve İlan Servisi : Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü
**ADRES : Erguvan Sok. No : 2
06250 Ulus/ANKARA**

Taahhüt Giriş Yeri : Fuat Börekçi Cad. Sular İdaresi Yanı

**Dağıtım : (Abonelere
ve Perakende Satış)**

: Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü
Santral : 310 32 55 - 310 32 56 - 310 32 57 - 310 32 58

Abone Şartları

Yurtiçi

: Resmi Gazete Yıllık abone bedeli (KDV dahil) 1.300.000,— TL. dir. Resmi Gazete'nin PTT kanalıyla gönderilmesi halinde 200.000,— TL. posta ücreti ilave edilir. Resmi Gazete aboneleri istedikleri takdirde TBMM Tutanak Dergisine de yukarıdaki bedel karşılığı abone olabilirler. Resmi Gazete abone bedelleri, doğrudan İşletme veznesine yatırılabilir gibi, T.C. Ziraat Bankası Dışkapı/Ankara Şubesindeki 30423/2037 no.lu hesaba da havale edilebilir. Abone kaydı yapılabilmesi için vezne makbuzunun ibrazı veya banka dekont suretinin abone açık adresini belirten bir yazı ekinde İşletmeye gönderilmesi gereklidir. Abone bedeline ilişkin vezne makbuzunun veya banka dekont suretinin içinde bulunulan ayın en geç yirmisine kadar İşletmeye intikali halinde takip eden ayın başından itibaren Resmi Gazete, aboneye gönderilmeye başlanılır.

Yurtdışı

: Resmi Gazete yurtdışı abone bedeli, 275 Amerikan Doları, 415 Alman Markı, 2920 Avusturya Şilini, 8550 Belçika Frangı, 1410 Fransız Frangı, 355 İsviçre Frangı, 310.000 İtalyan Lireti, 1025 Suudi Arabistan Riyali, 470 Hollanda Florinidir. Bu bedele ayrıca uçak posta ücreti ilave olunur.

İlan Ücreti

: İlanların her satırı için (KDV hariç) 22.000,— TL. ücret alınır.

Resmi Gazete Perakende Satış Fiyatı (KDV.Dahil) 4.000,— TL.dir.

İÇİNDEKİLER

Yürütme ve İdare Bölümü :

Sayfa

Kanun Hükmünde Kararname

- KHK/496 Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 Sayılı Kanun ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu Değiştiren 3837 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanun ile Kanun Hükmünde Kararnamelere Yeni Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 1

Bakanlığa Vekâlet Etme İşlemi

- Dışişleri Bakanlığına, Bayındırlık ve İskân Bakanı Onur KUMBARACIBA-ŞI'nın Vekâlet Etmesine Dair Tezkere 9

Tebliğler

- Akaryakıt Dağıtım ve Kuruluşları ile İlgili Tebliğ 10
— "LPG" Sıvılaştırılmış Petrol Gazı Dağıtım ve Pazarlanması Hakkında Tebliğ 10

Yargı Bölümü :

Anayasa Mahkemesi Kararı

- Anayasa Mahkemesi Başkanlığının (Esas : 1992/1, Karar : 1993/1) Sayılı Kararı 11

İlânlar

- a - Artırma, Eksiltme ve İhale İlânları 235
c - Çeşitli İlânlar 281
— T.C. Merkez Bankası'na Belirlenen Döviz Kurları ve Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Günlük Değerleri 283
— Resmi Gazete ile İlgili Bilgiler 287

D U Y U R U

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları Arasındaki Münasebetlere Dair Arşiv Belgeleri" adlı eser, Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü (Erguvan Sokak, No: 2 Ulus/ANKARA), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı (İvedik Caddesi, No: 39, Yenimahalle/ANKARA) ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (Ticaretane Sokak, No: 12, Sultanahmet/İSTANBUL) adreslerinde KDV dahil 30.000,— TL. karşılığında satışa sunulmuştur.

Posta ile yapılacak taleplerde kitap bedeline 10.000,— TL. posta ücreti ilave edilerek Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü'nün Ankara/Dışkapı Ziraat Bankası Şubesi nezdindeki 30423/2065 numaralı hesabına yatırılması ve banka dekontunun Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.

İlgiliilere duyurulur.